II 15389

Bibliotca „ASTRA" SIBIU

4 MAR 2014

Fondator:
Mitropolitul
ANDREI ŞAGUNA
1853

Telegraful Român

Anul 156
Sibiu
2008

FOAIE BISERICEASCĂ EDITATĂ DE ARHIEPISCOPIA SIBIULUI

ANUL 156, Nr. 1-4 — 1 şi 15 ianuarie 2008

ANUL NOU 2008
Speranţe reînnoite pentru bună înţelegere şi spor duhovnicesc*

Prea Cucernici Părinţi, stimate Domnule Prefect, iubiţi credincioşi,

Ne-a ajutat Bunul Dumnezeu să ajungem în prima zi a unui Nou An. O sărbătoare întreită care face parte din sărbătorile Crăciunului unite cu cele ale Bobotezei, sărbătoare care constituie pentru noi momentul în care ne încărcăm de forţă spirituală, de binecuvântare dumnezeiască, făcând socoteala celor întâmplate în anul care a trecut, dar, mai ales, înălţând spre Dumnezeu speranţa noastră puternică şi încrederea că Dumnezeu va privi spre poporul Său, chiar dacă el este uneori neputincios şi chiar nemulţumitor. Aş vrea să vă spun în câteva cuvinte importanţa întreită a acestei sărbători şi voi începe întâi cu importanţa teologică, cu praznicul împărătesc pe care noi îl sărbătorim astăzi, şi anume, Tăierea Împrejur. Sunt trei mari evenimente unite între ele, deşi ele au şi elemente care le separă. Primele două, Naşterea Domnului şi Tăierea Împrejur, sunt legate şi cronologic fiindcă ele urmează una după alta la opt zile. Dar Botezul Domnului este la o distanţă de 30 de ani, deşi noi îl săvârşim la câteva zile după Tăierea Împrejur.

Legătura între aceste sărbători pe care o urmăreşte Biserica este cea teologică. Într-adevăr avem de a face cu o cronologie teologică. Dacă S-a întrupat, născându-Se din Fecioara Maria Fiul lui Dumnezeu, Pruncul acesta, Care era şi Dumnezeu şi Om, s-a implicat total în rânduiala pe care Dumnezeu a lăsat-o în poporul ales, Şi-a asumat lucrări de care El nu avea nevoie pentru că era Dumnezeu desăvârşit, dar, luând trupul tuturor oamenilor, a acceptat să primească semnul acesta al circumciziunii, al apartenenţei la poporul ales, lăsat prin legea lui Moise. Tăierea împrejur era un act dureros care, de fapt, prefigura jertfa pe care El o va primi de bunăvoie, jertfa pe cruce. De asemenea a acceptat să primească botezul lui Ioan care era un botez pregătitor, o formă de pregătire a poporului ales. S-a botezat cu trupul omenesc pentru ca păcatele întregii omeniri să le răscumpere, să le jertfească pe cruce prin Jertfa cea mântuitoare. Iată, toate acestea au o legătură între ele şi legătura esenţială constă în descoperirea lui Dumnezeu, în mod deplin, prin Hristos. Motivul pentru care ne bucurăm noi la fiecare praznic şi la fiecare sărbătoare bisericească este acela că Dumnezeu ni se face cunoscut. S-a făcut cunoscut în mod deplin prin Hristos, iar pe Hristos Îl avem prezent în viaţa noastră, la Sf. Liturghie, Îl

(continuare în p. 2)

† Dr. LAURENŢIU STREZA
Arhiepiscopul Sibiului
şi Mitropolitul Ardealului

* Cuvânt rostit la Sfânta Liturghie, în ziua de Anul Nou, 2008.

ANDREI ŞAGUNA, CONTEMPORANUL NOSTRU

Dacă studiem lucrurile din perspectivă istorică, fără îndoială că el nu poate fi contemporan cu noi, pentru că realizările sale impresionante au aparţinut epocii în care a trăit şi celei imediat următoare, a fost *omul epocii sale,* trimis de Dumnezeu „la plinirea vremii" (Gal. 4, 4), ca „să răscumpere" poporul român din Transilvania, să deschidă o epocă nouă în istoria Bisericii şi a neamului, pe care trebuie să o numim, după numele său *„epoca lui Şaguna".* Pentru că numai un ierarh de excepţie ca Andrei Şaguna putea să ridice Biserica Ortodoxă a Transilvaniei din starea de umilinţă în care au ţinut-o atâtea veacuri cei străini de neamul şi legea noastră şi să o aşeze pe un piedestal măreţ, de unde să o admire şi să o preţuiască nu numai ai săi, ci şi aceia care o oprimaseră până atunci.

Andreiu Bar. de Şaguna

Numai un ierarh de excepţie ca Andrei Şaguna putea să se implice cum a făcut el în viaţa naţional-politică a românilor transilvăneni în Revoluţia din 1848/49, în deceniul „absolutist" care a urmat, apoi în cel „liberal" şi chiar după crearea statului dualist Austro-Ungaria în 1867. A devenit astfel „diplomatul" de necontestat al Revoluţiei din 1848/49, iar apoi adevăratul „lider" al celor care militau pentru obţinerea de drepturi naţional-politice pe seama românilor. A fost ultimul mare ierarh „conducător al naţiunii", după cum bine sesiza unul din cercetătorii operei sale, istoricul american Keith Hitchins.

Numai un ierarh de excepţie ca Andrei Şaguna putea să restaureze vechea Mitropolie ortodoxă a Ardealului – desfiinţată de autorităţile habsburgice –, înlăturând cu tenacitate toate adversităţile pe care le-a întâmpinat timp de 15 ani, până în 1864, când a devenit arhiepiscop al Sibiului şi mitropolit al Ardealului, al întregului Ardeal ortodox.

Numai un ierarh de talia lui Andrei Şaguna putea să dea Bisericii sale autocefale cea mai temeinică organizare, prin *Statutul organic* din 1868, după care s-a condus până în 1925, lege fundamentală prin care a instituit autonomia Bisericii faţă de statul austro-ungar, precum şi sinodalitatea, adică participarea laicatului – alături de cler – la conducerea întregii vieţi bisericeşti la toate nivelele (parohie, protopopiat, eparhie), iar prin Congresul naţional-bisericesc al întregii Mitropolii, Şaguna a creat un adevărat Parlament al românilor ardeleni, în care se dezbăteau zile în şir probleme de interes pastoral-misionar, cultural, economic şi chiar naţional. Şi atunci, nu este de mirare că din rândul „deputaţilor" acestor Congrese se vor recruta unii dintre viitorii memorandişti, dar şi marii militanţi pentru realizarea unităţii noastre de stat din 1918. Prin organizarea dată Bisericii sale prin Statutul organic din 1868 (ca şi prin manualul său de *Drept canonic,* tradus în limbile germană şi rusă), Şaguna a fost recunoscut nu numai de teologii şi istoricii români, ci chiar şi de unii străini, ca unul din cei mai străluciţi organizatori şi legiuitori bisericeşti din întreaga Ortodoxie.

Numai un ierarh de excepţie ca Andrei Şaguna putea să organizeze şi să îndrume întreaga operă culturală românească din Ardeal, prin cele două gimnazii (de la Braşov şi Brad), prin cele aproximativ 800 de şcoli „poporale" din Arhiepiscopia Sibiului (la care se adaugă şi cele din eparhiile Aradului şi Caransebeşului), îndrumate de preoţii şi învăţătorii „confesionali" formaţi în Institutul Teologic-Pedagogic din Sibiu, reorganizat în această formă tot de Andrei Şaguna încă din primii ani de activitate. Şi tot aici trebuie să notăm şi „tipografia diecezană" (devenită apoi „arhidiecezană") creată de el încă din 1850 şi care îşi continuă neîntrerupt activitatea (fiind cea mai veche tipografie din ţară cu existenţă neîntreruptă), în care au văzut lumina peste două sute de

(continuare în p. 2)

Pr. Prof. Dr. Mircea PĂCURARIU

Taina Bobotezei – Taina Sf. Treimi

După ce am intrat cu bucurie în Anul Nou 2008, iată-ne prăznuind după o veche tradiţie, ce urcă până în veacul apostolic – praznicul Botezului Domnului sau Boboteaza. În vechime el se serba tot la 6 ianuarie dar împreună cu Naşterea Domnului sau Crăciunul, obicei rămas până astăzi în Biserica Armeană.

Ziua Botezului Domnului este o zi de aleasă şi nespusă bucurie pentru că ea vine să întregească şi să lămurească taina Întrupării sau a Naşterii lui Hristos.

La Crăciun, Iisus se naşte ca prunc dumnezeiesc, iar la Bobotează, Iisus în puterea vârstei – la 30 de ani – se botează în repejunile Iordanului semn al deplinei sale maturităţi. La Crăciun pământul îi pregăteşte Domnului ieslea şi peştera, iar la Bobotează, întreaga fire este luminată şi sfinţită prin cufundarea Domnului în repejunile Iordanului.

Acolo – la Crăciun – îngerii îi slujesc Mântuitorului, mag şi păstorii I se închină, iar aici la Iordan, Mergătorul înainte Ioan se atinge de creştetul Stăpânului şi-L botează, iar îngerii îi slujesc lui Iisus îndată după ieşirea din apă. Acolo cerul trimite steaua cea luminoasă să vestească venirea Lui pe pământ, aici cerurile se deschid, iar Duhul Sfânt se coboară asupra lui Iisus în chip de porumbel şi glasul Tatălui se aude din cer: „Tu eşti Fiul Meu cel iubit întru care bine am voit!" (*Matei* 3, 17).

Botezul Domnului în Iordan de la Ioan este taina restaurării ontologice a întregii firi înconjurătoare, fire care era supusă şi ea păcatului şi stricăciunii în urma căderii protopărinţilor noştri.

Botezul Domnului la Iordan este taina descoperirii Sfintei Treimi în întreaga sa plenitudine şi splendoare: Fiul Se botează în apă, Duhul Sfânt Se coboară în chip de porumbel iar Tatăl Îl mărturiseşte din cer. Taina Treimii descoperită la Iordan este, de fapt, împlinirea în chip lămurit a tainei creaţiei istorisită în cartea Facerii, în cap. 1 când Tatăl a creat prin Fiul cu împreună-lucrarea Sf. Duh toate cele văzute şi cele nevăzute. Taina Botezului Domnului este taina trecerii în chip minunat prin mare şi prin nor (*1 Cor.* 10, 1) a poporului ales sub conducerea lui Moise proorocul, este în acelaşi timp şi taina potopului prin care Dumnezeu a pierdut păcatul şi stricăciunea şi l-a salvat pe Noe şi

(continuare în p. 3)

† VISARION RĂŞINĂREANU
Episcop-Vicar Sibiu

2008 – an comemorativ Mitropolit Andrei Şaguna

Adunarea Eparhială a Arhiepiscopiei Sibiului a aprobat, la propunerea Consiliului eparhial, declararea anului 2008 drept „an comemorativ Şaguna".

Motivaţia unei astfel de decizii este în legătură cu împlinirea, în acest an, a două secole de la naşterea acestui mare ierarh (20 decembrie 1808) şi a 135 de ani de la mutarea sa în veşnicie (1873).

S-a stabilit şi un calendar al desfăşurării manifestărilor comemorative. Astfel, menţionăm:

1. Publicarea, în fiecare număr al „Telegrafului Român", a unor articole dedicate personalităţii mitropolitului Andrei Şaguna.

2. Numărul din decembrie 2008 al „Telegrafului Român" va fi dedicat în întregime împlinirii celor 200 de ani de la naşterea lui Şaguna.

3. „Revista Teologică" va consacra nr. 4/2008 comemorării mitropolitului Andrei Şaguna.

4. Se vor publica trei volume comemorative (un volum de studii dedicate lui Şaguna, o antologie din scrierile sale şi un volum – „Corespondenţa lui Şaguna").

5. În prima parte a anului universitar 2008/2009 (lunile octombrie-decembrie 2008) Facultatea de Teologie „Andrei Şaguna" va organiza un simpozion dedicat patronului instituţiei, cu participarea tuturor factorilor locali şi a reprezentanţilor altor facultăţi teologice.

6. A doua conferinţă preoţească (din sem. al II-lea 2008) va avea ca temă prezentarea personalităţii mitropolitului Andrei Şaguna.

7. Se va realiza un film documentar „Şaguna" (cu concursul instituţiilor de resort).

8. Se va edita un pliant „Şaguna".

9. Se va grava o medalie „Şaguna".

10. Se vor organiza pelerinaje şi se va oficia Sf. Liturghie arhierească, la Răşinari, în Duminicile din 29 iunie (comemorarea trecerii la cele veşnice) şi 21 decembrie (aniversarea naşterii).

11. Duminică, 30 noiembrie 2008, se va oficia Sf. Liturghie arhierească în catedrala mitropolitană iar în toate parohiile din Arhiepiscopie se vor săvârşi slujbe de pomenire.

12. Profesorii de religie vor organiza, pe tot parcursul anului 2008, pelerinaje, cu elevii, la mausoleul de la Răşinari.

Orice alte iniţiative, care ar viza cinstirea şi pomenirea ctitorului Mitropoliei Ardealului vor fi binevenite.

Rugăm conducerea protopopiatelor din eparhie a încunoştinţa preoţii şi prin ei credincioşii despre îndatorirea noastră a tuturor de a aduce cinstire şi a înălţa rugăciuni pentru odihna sufletului şi fericirea veşnică a pururi pomenitului arhiereu al lui Hristos şi păstor cu alese virtuţi al românilor transilvăneni, în vremuri de încercare pentru ei.

77738

(urmare din p. 1)

avem prezent în Trupul şi Sângele Său care se dă hrană pentru mântuirea noastră. Cei care se împărtăşesc devin purtători de Hristos. În acelaşi timp Îl cunoaştem pe El din interior pentru că în interiorul nostru pătrunde. Nu-L putem cunoaşte pe Dumnezeu raţional decât foarte puţin. Cunoaşterea raţională este o cunoaştere exterioară, a măreţiei şi a lucrărilor lui Dumnezeu. Sunt chiar tratate teologice care ţin evidenţa lucrărilor lui Dumnezeu şi pornesc de la legea cauzalităţii, ajungând până la cauzalitatea primă care este Dumnezeu. Dar noi trebuie să-L cunoaştem pe Dumnezeu, pe Acel Dumnezeu care ni s-a descoperit nouă prin voia Sa, prin rânduiala Sa, pe care ne-a lăsat-o nouă, pentru ca noi să mergem împreună cu El şi să ne câştigăm mântuirea. L-am cunoscut pe Dumnezeu în mod deplin prin Întrupare. Dumnezeu S-a făcut om şi dacă Dumnezeu S-a făcut om, omenirea L-a cunoscut atât cât era necesar să-l cunoască. Nu l-a cunoscut în fiinţa Sa pentru că nu-l putem cunoaşte pe Dumnezeu în fiinţa Sa, noi fiind făpturi create deci limitate în cunoaştere. Dar L-am cunoscut pe Iisus Mântuitorul, pe Fiul lui Dumnezeu întrupat, mort şi înviat pentru noi. El ni s-a descoperit în Peştera Betleemului. Cerul a adeverit Naşterea Sa prin cetele îngereşti. Cerul a trimis soli pentru ca şi pământul să iasă în întâmpinarea Lui deşi n-a găsit Fiul lui Dumnezeu un loc undeva unde să se nască, decât în Peştera din Betleem, în staulul oilor. Primind solia cerească, a trimis pământul în întâmpinare două categorii de reprezentanţi: pe cei mai aproape de Dumnezeu, care sunt păstorii, ce stăteau noaptea şi privegheau, păzind turmele lor, în aşteptarea luminii zilei. Acei oameni, care se bucurau de zorii zilei cum nu se bucurau alţii care trăiau în desfătări, aceia L-au întâmpinat primii pe Noul Născut. Dar a trimis Dumnezeu în întâmpinarea Fiului Său şi pe cei trei reprezentanţi din afara lumii iudaice, pe cei trei magi, care reprezintă lumea păgână, chemată şi ea la mântuire prin Hristos.

La cunoaşterea aceasta dobândită de noi prin Întruparea lui Mesia se adaugă cunoaşterea ce ne-o împărtăşeşte Evanghelia sărbătorii de astăzi, care vorbeşte de acceptarea de către Cel născut din Fecioara a împlinirii unei formalităţi a Legii, care este Tăierea Împrejur. Pruncul dumnezeiesc a intrat în condiţia umană, a împlinit Legea în mod deplin pentru ca s-o poată desăvârşi. El a adus, în locul legii circumciziunii şi a legii talionului, legea Cea Nouă a iubirii desăvârşite, a iubirii vrăjmaşului. Iubirea Întrupată nu putea să aducă decât modul deplin de iubire, modul desăvârşit al iubirii dumnezeieşti. Tăierea-Împrejur rămâne pentru noi un eveniment pe care noi îl serbăm astăzi la opt zile după Crăciun, dar acest ceremonial a fost înlocuit pentru noi prin Tainele Bisericii, Taine pe care le primim în pruncie şi sunt trei puse împreună, numite Tainele iniţierii creştine: Botezul, Mirungerea şi Euharistia. Prin aceste Taine noi devenim fii ai lui Dumnezeu după har. Acestea au înlocuit Tăierea Împrejur şi-au desăvârşit-o, pentru că prin Botez noi murim şi înviem împreună cu Hristos, devenim fii ai Tatălui după har. Primim apoi, prin taina Mirungerii, darurile Duhului Sfânt şi consacrarea numelui de la botez ca un nume dat de Dumnezeu nouă în semn de cinstire a fiinţei umane, pe care a ridicat-o la rangul de persoană, cu o demnitate înaltă, creată după chipul lui Dumnezeu, cu posibilitatea să ajungă la asemănarea cu Dumnezeu. De aceea noi avem un nume. Numele nostru este înscris în Cartea Vieţii. Mântuitorul le spune Apostolilor: nu vă bucuraţi că demonii se pleacă vouă, ci vă bucuraţi mai ales că numele voastre au fost scrise în ceruri. În sfârşit, prin Euharistie Îl primim pe Hristos, ca arvună a vieţii de veci. Ne hrănim cu Sfântul Său Trup şi cu scumpul Său Sânge. Devenim şi noi hristoşi, după har. De toate aceste trei taine ne împărtăşim la momentul renaşterii noastre din apă şi din Duh, astfel că nu mai este nevoie să ne supunem şi noi ritualului circumciziunii, pe care îl practicau evreii. Aceasta este întreita semnificaţie a sărbătorii de astăzi, a Tăierii Împrejur, legată de descoperirea Dumnezeirii Pruncului născut în iesle, legată şi de descoperirea deplină a Dumnezeirii Sale care se va face peste câteva zile, prin botezul în apa Iordanului, prin botezul de la Ioan primit de Mântuitorul Hristos. La Botez S-a arătat Sf. Treime şi de aceea sărbătoarea este numită şi teofanie şi prin veacuri aceste două sărbători: Întruparea sau Naşterea, împreună cu Botezul s-au numit Arătarea Domnului. Aceasta este legătura lor. În apa botezului Fiul lui Dumnezeu a fost confirmat de cuvântul Tatălui şi descoperit de apariţia Duhului Sfânt în chip de porumbel deasupra Sa.

Anul Nou 2008 – Speranţe reînnoite pentru bună înţelegere şi spor duhovnicesc

Astăzi avem, iubiţi credincioşi, şi o sărbătoare închinată unui mare sfânt al Bisericii noastre. Este mare nu pentru că-i spunem noi „mare", ci pentru că sfinţii Bisericii l-au numit chiar aşa: Sfântul Vasile cel Mare, mare prin viaţa sa aleasă imitându-l pe Hristos, întâi de toate prin cunoaşterea adevărului şi apoi prin teologia sa. El a fost cel care a scris şi ne-a lăsat până astăzi cele mai temeinice tratate şi cele mai profunde pentru noi despre Sf. Treime, despre Dumnezeu-Unul dar întreit în persoane. El ne-a lăsat nouă şi o Sf. Liturghie, care întruchipează rolul pe care l-a avut el în evoluţia aceasta teologică a Bisericii, în dezvoltarea dogmelor credinţei noastre.

Noi ştim că Sf. Liturghie este o lucrare publică, o lucrare comună a Bisericii. A întemeiat-o Mântuitorul Iisus Hristos însă în evoluţia ei, pe parcursul timpului, diferiţi sfinţi părinţi, şi în mod special şi Sf. Vasile, au contribuit la alcătuirea acestei rugăciuni centrale pe care noi am săvârşit-o azi. Aţi auzit ce cuvinte minunate sunt spuse acolo. Toată teologia mântuirii este concentrată în câteva cuvinte, pe care Sfântul nu le-a luat de la sine, ci i-au fost descoperite. Aceste cuvinte le-a vestit poporului drept-credincios şi din cuvântările sale a selectat pe cele mai alese cuvinte pentru ca să le pună într-o armonie, într-o alcătuire pe care noi o numim teologic anafora Sf. Vasile sau canonul Sf. Vasile. Se deosebeşte prin mărime de canonul euharistic al Liturghiei Sf. Ioan.

Viaţa Sfântului Vasile pornită dintr-o familie deosebită şi-apoi întărită prin efortul său personal a ajuns la stadiul de sfinţenie. Dacă spunem şi numai atât că s-a născut dintr-o familie de zece copii dintre care cinci au devenit sfinţi (trei episcopi şi două sfinte), înţelegem vrednicia acestei familii. Sfinţenia aceasta a trăit-o şi a arătat-o şi altora şi n-a rămas numai la modul acesta al implicării lui prin teologie, prin dezvoltarea conceptelor teologice, la conturarea doctrinei creştine ortodoxe, ci el s-a implicat asemenea altor sfinţi după el, a Sfântului Nicolae, de exemplu, şi în lucrarea creştină de asistenţă socială. El a întruchipat în mod deplin şi dragostea lui Dumnezeu faţă de om, faţă de semen, pentru că a fost primul care a înfiinţat acele spitale care i-au purtat numele, acele „Vasiliade", lăcaşuri de ocrotire pentru cei mai oropsiţi oameni, pentru cei pe care viaţa i-a pus la grele încercări. Dar nu numai atunci au fost încercări, ci sunt încercări greu de purtat şi pentru noi cei de azi. Boala şi neputinţa şi sărăcia lumii în care trăim este o răspundere grea pentru noi, pentru credincioşii care suntem sănătoşi şi care ne bucurăm şi ne veselim în Domnul şi care avem tot ceea ce ne trebuie. Şi noi trebuie să ştim că avem de purtat şi de împlinit nu numai Liturghia aceasta euharistică, care este esenţială, care ne duce în cer, ci şi aceea care ne conduce împreună cu Hristos pe drumul acesta al slujirii. Este şi liturghia sprijinirii săracilor, Liturghia celor care au nevoie de ajutor şi de sprijin.

Iată de ce a rânduit Dumnezeu cele trei sărbători de astăzi: Tăierea Împrejur, Sf. Vasile, ca model deplin de împlinire a voii lui Dumnezeu pe calea desăvârşirii, dar în acelaşi timp şi începutul unui nou an calendaristic. Anul Nou nu este neapărat o sărbătoare bisericească dar fiecare dintre noi trăind în viaţa aceasta socială şi parcurgând un interval de timp, punem acest interval în concordanţă cu anumite evenimente astronomice. Dumnezeu i-a lăsat omului posibilitatea să vadă ordinea cerească, să o măsoare, s-o transpună într-un tabel matematic şi de la tabelul matematic să ajungem şi la ceasul acesta, la ceasul pe care-l purtăm toţi şi care este cel mai mare duşman al nostru, dar este şi cel mai sincer. El ne măsoară trecerea noastră prin timp. Noi spunem, a mai trecut un an, dar de fapt noi am mai trecut printr-un interval de timp pe care l-am numărat şi care constituie trecerea soarelui de la meridianul 0. Deci pământul ocoleşte soarele într-o mişcare completă în timpul a 365 de zile. A făcut omul tot felul de calcule. Unele nu i-au reuşit de aceea iată că lumea se împarte astfel în două în ce priveşte calculul calendaristic. Majoritatea respectă calendarul îndreptat, calendarul nou care a fost îndreptat exact ca un ceasornic. Când îţi rămâne ceasornicul în urmă îl dai înainte. A rămas calendarul în urmă pentru nişte adaosuri pe care le-a făcut Sosigene în anul 46 înainte de Hristos. A adăugat aproape 12 minute şi a zis el ce contează două minute într-un an. N-a contat într-un an, ci a contat în 128 de ani. Deci aceste 12 minute, la 128 de ani dădea o zi. Şi astfel calendarul vechi neîndreptat, pe care-l respectă unii, şi nu sunt puţini, a ajuns la o diferenţă de 13 zile în 128 de ani. Biserica Rusă respectă calendarul vechi şi nu vrea nicicum să-l schimbe. Mai respectă calendarul vechi şi Patriarhia de Ierusalim şi Sf. Munte Athos, cu mănăstirile de acolo. Deşi întreaga lume a trecut pe sistemul nou, adică cu 13 zile mai devreme. Ei serbează Crăciunul în 6 ianuarie pentru că îl ţin după vechiul calendar. Dar întârzierea aceasta noi am observat-o deja în calendarul nostru care este un calendar îndreptat. Calendarul pe care Dvs. l-aţi cumpărat de la noi este un calendar îndreptat din punct de vedere astronomic. Numai că din dorinţa de a fi în comuniune cu toţi ortodocşii, măcar o dată la cel mai mare praznic al nostru, şi anume la praznicul Paştilor, începând din 1929 am acceptat printr-o înţelegere toţi ortodocşii, să revenim la pascalia veche. Deci toate sărbătorile cu dată fixă noi le ţinem după calendarul îndreptat şi sunt corecte, numai Paştile le ţinem după vechiul calendar. V-am spus lucrurile acestea pentru că ele sunt din ce în ce mai solicitate de către viaţa cotidiană. Trebuie să înţelegem clar şi să dorim într-adevăr să ajungem ca întreaga creştinătate să serbeze nu numai sărbătorile cu dată fixă la aceeaşi dată, ci şi praznicul cel mare al Paştilor. Deci noi serbăm Paştile cu toţi ortodocşii dar nu serbăm Crăciunul cu ei, nu serbăm Bobotează cu ei.

Astăzi, pentru ca într-adevăr să fie pentru noi ziua de început a unui Nou An, să coborâm cu privirea înlăuntrul fiinţei noastre, în acelaşi timp să ridicăm ochii către cer şi să mulţumim Bunului Dumnezeu aşa cum am făcut prin toate rugăciunile pe care le-am înălţat aseară şi care le-am făcut astăzi la Sf. Liturghie. Să-I mulţumim lui Dumnezeu pentru tot ceea ce ne-a rânduit în anul care a trecut.

Am avut şi noi evenimente de care ne-am bucurat în mod special.

Sibiul a fost adus ca un oraş de mare cinstire în faţa întregii lumi, nu numai în Europa. Şi a fost aceasta un mare câştig. Nu câştigul în sine al manifestărilor, cât ar fi fost ele de culturale sau de spirituale, ci faptul că a rânduit Dumnezeu după ce au fost încercări de a minimaliza rolul Sibiului în istoria Transilvaniei şi în istoria Bisericii româneşti, a venit de Sus binecuvântarea aceasta. De aceea socotim că cel mai important eveniment din anul care a trecut, a fost cea de-a treia Adunare Ecumenică a Bisericilor Europene. Ne este drag acum oriunde mergem, în orice colţ de lume, dacă spunem că suntem din Sibiu, să constatăm că toată lumea ştie, că acolo, la Sibiu, a avut loc cea de A Treia Adunare Ecumenică a Bisericilor Europene. Deci am făcut un lucru pentru Dumnezeu şi ne-am pregătit pentru aşa ceva. Nu numai prin convieţuirea paşnică cu ceilalţi creştini, de alte confesiuni din urbea noastră, ci şi prin dorinţa de a arăta întregii lumii bogăţia şi tezaurul pe care ni le-a lăsat Hristos, Biserica Sa şi Sfinţii Părinţi ne-am achitat noi de îndatorirea ce plana asupra noastră prin asumarea răspunderii de a organiza cea de A III-a Adunare Ecumenică Europeană. Mulţi dintre cei care au fost împreună cu noi n-au văzut niciodată o Liturghie ortodoxă, n-au văzut niciodată o slujire a unei Sfinte Taine, ci doar atât ştiau despre ortodocşi că sunt cei care păstrează nişte slujbe lungi şi la ei sunt foarte scurte. Au nişte rânduieli aparte, postesc cum ei nici nu pot să-şi închipuiască că postim noi ortodocşii pentru că ei au redus postul la două zile, trei zile deşi spun că se află în Postul Crăciunului şi cu atât mai mult în Postul Paştilor. Dar au venit aici să guste şi din frumuseţea trăirii în cadrul acestei Biserici Ortodoxe Române. De aceea v-am mulţumit Dvs., şi niciodată n-o să pierd ocazia de a vă transmite binecuvântarea şi mulţumirile mele pentru dragostea pe care aţi arătat-o prin ospitalitate, prin comportament creştinesc, prin înţelegere, ştiind că de fapt noi am devenit mai bogaţi spiritual. Noi nu ne-am pierdut nimic din credinţa noastră, ci ne-am întărit în această credinţa, făcându-i părtaşi şi pe alţii de bucuria aceasta, pe care cerul ne-a lăsat-o nouă ca bucurie, ca misiune şi ca datorie.

Să încercăm în anul acesta să fim mai înţelepţi, mai înţelegători cu semenii noştri, să nu spunem doar teoretic că suntem iubitori de semeni şi de fapt să pornim războiul chiar în propria familie. Pace caselor noastre să aducă Dumnezeu în anul acesta. Să fie un an binecuvântat prin roade bune, prin faptele pe care noi le vom împlini, pentru ca înmulţind binele să ne bucurăm şi noi de el şi să-i facem părtaşi şi pe alţii. Şi dacă noi vrem să fim oameni noi, într-un An Nou, Dumnezeu ne va ajuta şi neputinţa noastră o vom trăi atât de mult, încât vom putea împlini drumul acesta, vom putea călători împreună cu Hristos. Să ajungem iarăşi la un sfârşit de an cu un nou început, cu un nou angajament dar mai ales cu o nouă rugăciune fierbinte către Mântuitorul Hristos, către Sf. Vasile, către toţi Sfinţii Bisericii, mulţi dintre noi purtând un nume de sfânt.

Dumnezeu să vă binecuvânteze şi să vă întărească pe fiecare cu sănătate şi cu binecuvântarea Sa încât anii pe care îi trăim să fie ani rodnici. Amin.

PROGRAMARE DE CONCURS

În condiţiile obişnuite de concurs, publicăm spre ocupare următoarea *parohie vacantă:*

Parohia COVEŞ – Protopopiatul Agnita

Termen de concurs: **15 ianuarie – 15 februarie 2008**

Cei care doresc să ocupe acest post vor înainta cererea în termenul legal la Oficiile Protopopeşti, anexând (unde e cazul) adeverinţe cu certificatul de la cursurile de îndrumare.

După expirarea termenului de concurs, Oficiile Protopopeşti ne vor înainta urgent dosarele cu cererile candidaţilor.

P.C. Protopopi sunt îndrumaţi să verifice cererile candidaţilor în care se vor menţiona vechimea în funcţia anterioară, examene absolvite, situaţia socială (domiciliu, copii, părinţi, locul de muncă al soţiei etc.).

Cererile care nu cuprind aceste puncte sau nu au acte doveditoare ale acestor puncte nu vor fi luate în considerare la desfăşurarea concursului.

Termen de contestaţie: 15 zile de la data numirii.

Prea Fericitul Părinte Patriarh Daniel – membru de onoare al Academiei Române

În data de 19 decembrie 2007, Adunarea generală a Academiei Române l-a ales, prin vot secret, pe **Prea Fericitul Părinte Daniel**, patriarhul Bisericii Ortodoxe Române, membru de onoare al acestui înalt for de cultură. Propunerea a fost făcută de către prezidiul Academiei Române, format din Domnii academicieni: Ionel Haiduc-preşedinte, Dan Berindei, Florin Filip, Marius Iosifescu, Marius Sala-vicepreşedinte şi Ioan Păun Otiman-secretar general al forului.

După alegere, preşedintele Academiei Române a ţinut să precizeze importanţa evenimentului spunând: „Este o alegere făcută de Academia Română a unei personalităţi impresionante a vieţii spirituale româneşti. Se respectă în acest fel o tradiţie, pentru că în Academia Română au fost aleşi anterior ca membri de onoare patriarhul Teoctist şi alţii înaintea sa, iar noi am considerat util, necesar şi important să acordăm această cinstire noului patriarh, pentru că relaţia noastră cu Biserica Ortodoxă Română este importantă şi apreciată".

Concomitent cu Prea Fericirea Sa a fost ales ca membru de onoare şi Majestatea Sa Regele Mihai.

Din datele furnizate Redacţiei „**Telegrafului Român**" de părintele prof. dr. Mircea Păcurariu, care a făcut parte din plenul Academiei Române, în calitate de membru corespondent al acesteia, am reţinut câteva nume de alte personalităţi eclesiastice care, pe lângă patriarhul Teoctist, au fost alese ca membri de onoare. Astfel, în 1990 au fost aleşi mitropoliţii: Antonie Plămădeală al Ardealului, Nicolae Corneanu al Banatului şi Nestor Vornicescu al Olteniei. În 2001 au fost aleşi Papa Ioan Paul al II-lea şi Patriarhul ecumenic Bartolomeu I al Constantinopolului. Tot în 2001 a fost ales şi arhiepiscopul-mitropolit romano-catolic de Bucureşti, Ioan Robu.

Ca un fapt demn de luat în considerare, dorim să arătăm că Prea Fericitul Patriarh Daniel este al 30-lea între ierarhii, profesorii de Teologie şi absolvenţii Facultăţii de Teologie „Andrei Şaguna" din Sibiu, care au fost aleşi în înaltul for academic, pe parcursul anilor. Pe faţada clădirii facultăţii sibiene se află o placă de marmoră, cu numele înscrise a acelor 29 de membri ai Academiei Române, proveniţi dintre cei care au avut legătură cu această facultate. Acum se va adăuga şi cel de al 30-lea nume, care este al Prea Fericirii Sale. Menţionăm că i-a avut antecesori, pe lângă patriarhul Teoctist, şi pe patriarhii Miron Cristea şi Nicodim Munteanu. Dintre aceşti 30 de membri, 5 au fost membri titulari ai Academiei, 6 au fost membri corespondenţi iar 19 membri onorari.

Redacţia „TELEGRAFULUI ROMÂN"

Cercul Militar Sibiu

OMAGIU LUI BĂLCESCU

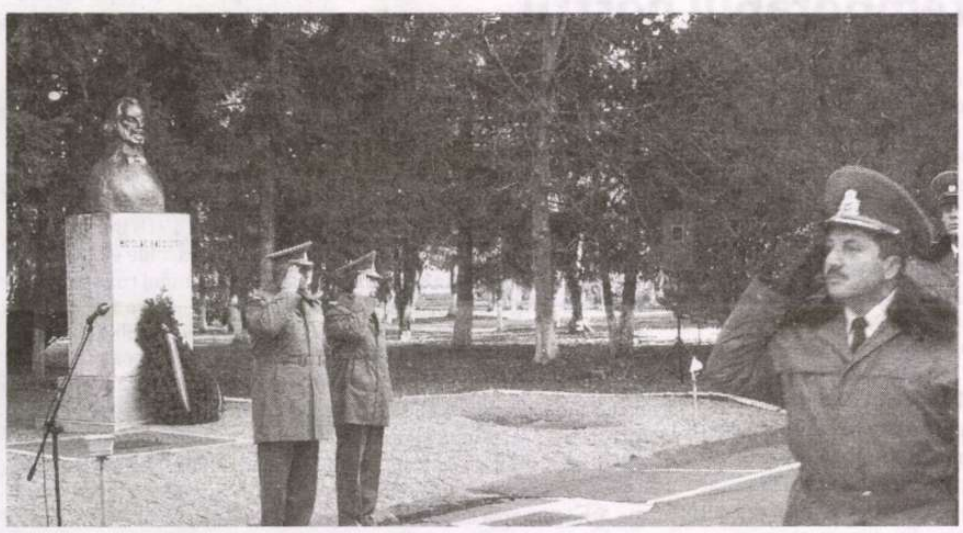

Joi, 29 noiembrie 2007, în cadrul programului dedicat Zilei Naţionale a României, personalul Academiei Forţelor Terestre „Nicolae Bălcescu" a comemorat 155 de ani de la trecerea în veşnicie a marelui istoric, patriot şi revoluţionar român Nicolae Bălcescu, patronul spiritual al instituţiei academice de învăţământ militar din Sibiu. Amintim faptul că de la 5 ianuarie 1962, pe baza regulamentului pentru aplicarea hotărârii guvernului nr. 836 din 7 noiembrie 1961 privind înfiinţarea şcolilor militare superioare de ofiţeri, şcoala a trecut la învăţământul de 4 ani, luând denumirea de Şcoala militară de ofiţeri „Nicolae Bălcescu" şi pregătea cadre pentru armele şi specialităţile infanterie, artilerie, geniu, transmisiuni, chimie, intendenţă, finanţe, topografie, căi ferate, tehnicieni constructori, P.C.I. (pompieri) şi securitate – pază.

Începând din anul şcolar 1968/1969, şcoala a primit sarcina de a pregăti şi elevi pentru specialitatea grăniceri (ofiţeri). Acestui conglomerat de specialităţi (exceptând pregătirea ofiţerilor în specialitatea tancuri şi auto şi aeronavale) în limbajul curent neoficial se utiliza cuvântul de „combinat" care era justificat dacă avem în vedere profilul specialităţilor în care erau pregătiţi viitorii ofiţeri.

Comemorarea s-a desfăşurat printr-un ceremonial militar religios la care au participat întregul personal al Academiei Forţelor Terestre, cea care poartă cu cinste şi onorează numele acestui patron spiritual, invitaţi din mediul universitar, persoane publice, cadre active şi în rezervă din Sibiu, foşti elevi şi dascăli ai prestigioasei şcoli militare care a pregătit şi continuă să pregătească şi în prezent cadre ofiţereşti pentru necesităţile armatei şi apărării ţării. În deschiderea ceremonialului, muzica militară a garnizoanei a interpretat „Marşul funebru" de Chopin, după care lt. col. Miron Brezoi, ofiţerul de relaţii publice al instituţiei gazdă, a evocat personalitatea lui Nicolae Bălcescu cu referiri la obligaţia cadrelor şi studenţilor de a fi mândri şi demni pentru numele ce-l poartă instituţia, Nicolae Bălcescu, onorând această datorie morală patriotică prin fapte demne ostăşeşti.

În cadrul ceremonialului militar religios, preotul militar al garnizoanei Călin Sămărghiţan a săvârşit o slujbă de veşnică pomenire a patronului spiritual al academiei. În acordul Imnului Eroilor au fost depuse la statuia lui Nicolae Bălcescu coroane şi jerbe de flori. Ceremonialul comemorativ s-a încheiat cu defilarea subunităţilor de studenţi care au dat onorul lui Bălcescu. Prezent la acest emoţionant ceremonial dedicat memoriei patronului spiritual al acestei instituţii de învăţământ mi-au venit atunci în gând cuvintele profetice ale lui Nicolae Bălcescu rostite cu peste 155 de ani în urmă:

„O! Mândră oaste va avea România când îi va veni şi rândul pe lume!"

Nu peste mult timp, aşa cum a dorit Nicolae Bălcescu, România avea şi are şi astăzi o mândră oaste. Iar cei ce trudesc astăzi – comandant, cadre universitare, studenţi – în Academia Forţelor Terestre „Nicolae Bălcescu" se dovedesc prin faptele obţinute că sunt demni de acest patron spiritual iar privirile lui din statuia de bronz care tronează aleea pe care toţi îşi poartă zilnic paşii, le sunt călăuză în tot ceea ce gândesc şi întreprind în slujirea patriei. Cu acel ceremonial în hronicul academiei s-a mai adăugat o filă acum când instituţia a păşit în al 88-lea an de existenţă în oraşul de pe Cibin dar şi purtătoare a tradiţiilor primei şcoli de ofiţeri din România înfiinţată în 1847 cu 160 de ani în urmă care a dat oştirii un corp de ofiţeri de elită care şi-a înscris numele cu jertfe la înfăptuirea marelui ideal al lui Bălcescu: independenţa, suveranitatea şi unitatea tuturor românilor.

A consemnat

Col. (r) Victor NEGHINĂ

Inedit omagiu poetului naţional MIHAI EMINESCU

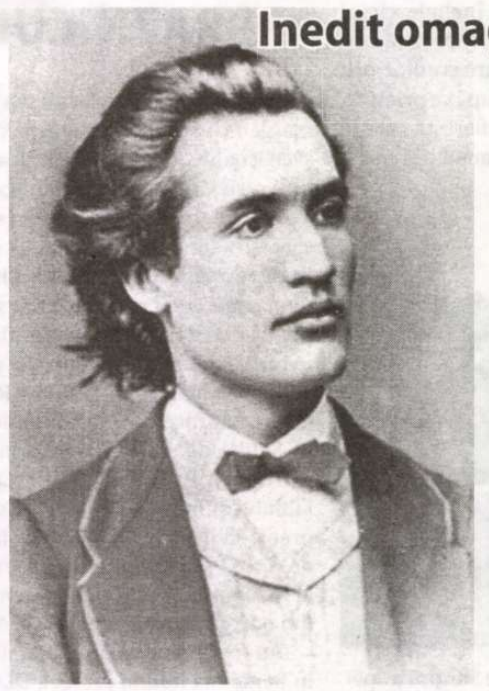

La numai 6 ani de la mutarea în veşnicie, poetului naţional Mihai Eminescu i s-a adus un inedit omagiu. La Facultatea de Litere şi Filozofie a Universităţii din Budapesta a fost susţinută o teză de doctorat cu titlul: „Viaţa şi opera lui Mihai Eminescu". Autorul tezei a fost cel care va deveni primul patriarh al României, Elie Miron Cristea. Acesta, după ce a absolvit Institutul Teologic din Sibiu, a urmat şi cursurile facultăţii menţionate, din Budapesta, pe care le-a încununat, în 1895, cu titlul de doctor în Litere.

Teza de doctorat a lui Elie Miron Cristea a fost publicată, în traducere românească, de mitropolitul Antonie Plămădeală, ca „Addenda" la volumul: „Pagini dintr-o arhivă inedită", Editura Minerva, Bucureşti, 1984.

Spicuim, în cele ce urmează, câteva dintre reflecţiile teologului şi admiratorului poetului nepereche al românilor.

Referindu-se la principala sursă de inspiraţie a poetului, Elie Miron Cristea arată că „Şcoala la care s-a format Eminescu a fost poezia populară... Ca şi alţi poeţi de renume din secolul lui, a studiat atent poezia populară, găsind şi înţelegând ceea ce are mai viu în ea, frumuseţea ei nepieritoare. A înţeles întocmai gândirea poporului şi a intrat în ritmul ei cu o uşurinţă genială. Poeziile sale de inspiraţie populară sunt adevărate modele ale genului" (p. 263).

Pe lângă studiul poeziei populare, Eminescu s-a adâncit şi în lecturile din cronicari, care i-au dezvoltat posibilităţile de exprimare. Hrănindu-se sufleteşte din aceste două surse, „el a făcut limba română mlădioasă, ridicând-o pe cele mai înalte culmi. I-a dat flexibilitate şi astfel a abilitat-o pentru exprimarea celor mai subtile noţiuni şi simţăminte" (p. 285).

În poeziile sale, Eminescu a pus accent deosebit „pe elementul muzical şi coloristic". Din această cauză, „când citim din poeziile sale, e ca şi cum am asculta o melodie superbă" (p. 287).

În creaţia eminesciană perfecţiunea formei măreşte efectul pe care îl provoacă frumuseţea conţinutului. Ca exemplificare, Elie Miron Cristea se referă la poezia „Ce te legeni codrule?", pe care citind-o sau ascultând-o cântată pe note muzicale, te transpui într-o realitate a succesiunii implacabile a anotimpurilor.

Muzicalitatea poeziilor lui Eminescu „este întregită şi de rimă, care în limba română, ca şi în cea italiană, este atât de perfectă" (p. 288).

Bogăţia gândurilor şi a simţămintelor revărsată în creaţia poetică a lui Eminescu, o înalţă pe aceasta pe culmile cele mai înalte.

Natura, iubirea, eroismul, patriotismul („Ceţi doresc eu ţie, dulce Românie") au fost teme mereu abordate în creaţia poetică a lui Eminescu. N-a lipsit revolta împotriva nedreptăţilor sociale. Satira a constituit de asemenea o armă pe care a mânuit-o cu multă dibăcie Eminescu. Elie Miron Cristea caracterizează satirele eminesciene drept „adevărate perle ale literaturii româneşti" (p. 267). Preocupat de filozofie, va aborda şi teme specifice acestui domeniu al cunoaşterii umane. N-a ocolit problemele metafizice, sufletul lui năzuind să descifreze tainele vieţii şi ale lumii. Se vorbeşte, şi pe bună dreptate, şi de pesimismul lui Eminescu.

Proza lui Eminescu este apreciată de Elie Miron Cristea ca fiind de mare valoare, chiar dacă nu egală cu poezia. El, Eminescu, n-a fost nici în acest domeniu al creaţiei literare „un autor de fraze goale", ci un creator al unor scrieri de substanţă. Remarcabilă este activitatea de jurnalist a lui Eminescu.

Încheindu-şi studiul asupra vieţii şi operei eminesciene, E.M. Cristea conchide: „Influenţa lui Eminescu asupra tineretului român este foarte mare. Operele lui sunt citite şi citate, el devenind un idol al românilor" (p. 288). Mai mult decât atât: „Datorită genialităţii sale, Eminescu ocupă locul meritat printre cei mai mari poeţi ai acestui secol" (sec. al XIX-lea). Cuvintele acestea sunt cu adevărat impresionante, cu atât mai mult cu cât au fost scrise la foarte scurtă vreme după începutul marii călătorii a lui Eminescu în veşnicie. Prin rostul lui Elie Miron Cristea, Biserica, numită de Eminescu atât de inspirat ca fiind „Maica poporului român", i-a adus genialului poet prinosul ei de dragoste şi aleasă cinstire.

Pr. prof. dr. Dumitru ABRUDAN

Taina Bobotezei – Taina Sf. Treimi

(urmare din p. 1)

pe cei ce erau împreună cu el de la moarte (*1 Petru* 3, 20-21).

Taina Botezului Domnului este taina arătării în lume a Fiului lui Dumnezeu întrupat pentru ca întreaga făptură să vadă mântuirea pregătită prin El tuturor popoarelor. Se pune întrebarea: De ce oare s-a botezat Mântuitorul Hristos, binevestind că El era fără de păcat? Unii dintre Sfinţii Părinţi răspund precizând că Mântuitorul s-a botezat ca să dovedească prin aceasta lumii dumnezeirea Sa. Alţii consideră că prin botezul Său, Mântuitorul Hristos a luat asupra Sa păcatele întregii omeniri pe care le-a curăţit în apele Iordanului şi pe care le va ispăşi apoi deplin prin jertfa Sa pe Cruce.

„Botează-Mă pe Mine şi întru Mine se vor curăţi păcatele oamenilor", spune Mântuitorul prin glasul imnografului creştin, arătând astfel aspectul recapitulativ al operei Sale de mântuire. Prin botezul Său Hristos curăţeşte păcatele neamului omenesc, dar totodată ne dă şi nouă pildă ca să ne botezăm – spune Sf. Ioan Gură de Aur.

Prin botezul nostru, urmând pilda Mântuitorului Hristos ne renaştem la o viaţă spirituală nouă, „fiind înnoiţi prin apă şi prin Duh" (*Ioan* 3, 5) şi fiind încorporaţi în trupul tainic al Lui care este Biserica. Prin Botez am primit dreptul la fericirea cerească şi calitatea de fii ai lui Dumnezeu căci „Cel ce crede şi se va boteza se va mântui" (*Marcu* 16, 16) şi va moşteni Împărăţia Cerurilor. Prin Botez, Duhul Sfânt S-a coborât asupra noastră iar Tatăl Ceresc ne-a mărturisit pe fiecare dintre noi fii ai Săi preaiubiţi, astfel încât sufletul nostru şi trupul nostru au devenit „temple ale Dumnezeului celui Viu", în care aducem jertfa cea bine plăcută Domnului, faptele cele bune şi „roada buzelor", adică cugetarea smerită şi sfânta rugăciune. Prin botezul creştin noi murim cu Hristos şi înviem cu El „trăind pentru Dumnezeu în Hristos Iisus Domnul nostru, şi umblând întru înnoirea vieţii" (*Romani* 6, 11). Se cade aşadar într-o zi ca aceasta când Soarele Dreptăţii se cufundă în apele râului Iordan şi când întreaga fire se curăţeşte şi se sfinţeşte să ne curăţim şi noi şi să medităm mai adânc la taina petrecută atunci cu Domnul în Hristos şi la taina petrecută cu noi în apa botezului nostru. Să cugetăm la darurile cele mari pe care le-am primit atunci şi pe care, prin ajutorul harului Sfântului Duh, să le punem în lucrare în aşa fel încât în noi Hristos să ia chipul nostru şi să devenim făptură nouă, căutând să nu întristăm „pe Duhul Sfânt în care am fost pecetluiţi" (*Efeseni* 4, 30) şi mărturisind de-a pururi „un Domn, o credinţă şi un Botez" (*Efeseni*, 4, 5).

Să-L rugăm pe Dumnezeu ca Taina Botezei să ne-o descopere mereu în inimile noastre şi luminaţi de ea să cântăm şi noi cu întreaga Biserică: „A Treimii arătare la Iordan s-a făcut; că însăşi firea mai presus de Dumnezeire, Tatăl a strigat: Acesta ce se botează este Fiul Meu cel iubit. Şi Duhul a venit la Cel asemenea; pe Care îl binecuvântează popoarele şi-L preaînalţă întru toţi vecii" Amin !

77738

PRAZNICUL EPIFANIEI

Sărbătoarea Bobotezei (Epifania), care încheie ciclul Sfintelor Sărbători ale Naşterii Domnului, reprezintă un moment de bucurie şi înălţare sufletească, la care credincioşii se raportează întotdeauna cu o evlavie aparte. După ce primesc, în zilele premergătoare, vizita păstorilor lor sufleteşti, care le sfinţesc casele, ei vin în această zi a Botezului Domnului şi asistă

la Sfânta Liturghie, urmată de îndată de slujba de Sfinţire a apei, numită Aghiazma mare, întru cât se săvârşeşte numai o dată pe an, în această zi de 6 ianuarie, când se sfinţeşte firea apelor prin puterea şi lucrarea Duhului Sfânt. Această slujbă începe chiar cu un tropar, care dezvăluie taina acestei zile şi care sună astfel: „Glasul Domnului peste ape strigă, grăind: veniţi de luaţi toţi Duhul înţelepciunii, Duhul înţelegerii, Duhul temerii de Dumnezeu, al lui Hristos, Cel ce s-a arătat".

În molitfelnic, unde se află cuprinsă rânduiala acestei slujbe, se face precizarea cum că „după ce zice preotul Rugăciunea amvonului, ieşim cu toţii la râu sau la locul unde este pregătită apa, mergând înaintea preotului cu sfeşnice, cu cădelniţa, cu steaguri şi cu icoane...". Aşa s-a săvârşit această slujbă, la râu sau într-un loc potrivit de pe raza fiecărei comunităţi parohiale, până la instaurarea comunismului, când s-a adoptat măsura restrictivă a săvârşirii tuturor actelor de cult numai în lăcaşurile de închinare. După revoluţie, tradiţia a fost reluată. La Sibiu, anul acesta, slujba Aghiazmei celei mari s-a săvârşit, pentru a treia oară, în locuri publice. Astfel, parohiile din Oraşul de Sus au săvârşit slujba Sfinţirii apei în Piaţa Mare, iar parohiile din Oraşul de Jos s-au adunat pe malul Cibinului, Str. Râului. S-a pornit, înspre ambele locuri, în procesiune, aşa cum se face precizarea în Molitfelnic.

Slujba de sfinţire a apei, în Piaţa Mare, a fost oficiată de către Înalt Prea Sfinţitul Dr. Laurenţiu Streza, arhiepiscopul Sibiului şi mitropolitul Ardealului, înconjurat de un sobor de preoţi şi diaconi, iar slujba de la Malul Cibinului a fost oficiată de către Prea Sfinţitul Dr. Visarion Răşinăreanu, episcop-vicar al Arhiepiscopiei Sibiului, împreună cu preoţii de la parohiile din partea de jos a oraşului şi cu credincioşii.

Au fost prezenţi, în Piaţa Mare, reprezentanţii Prefecturii, în persoana noului prefect, Dl. Ilie Mitea şi a D-lui subprefect Marian Crăciun. Din partea Universităţii „Lucian Blaga" au participat Dl. prof. univ. dr. Ioan Popescu, prorector şi Dl. prof. univ. dr. Octavian Bologa, iar Academia Trupelor Terestre a fost reprezentată de Dl. prof. univ. dr. Alexandru Baboş, rectorul acestei instituţii. Din partea Poliţiei judeţene a luat parte Dl. inspector şef Lucian Munteanu, iar din partea Jandarmeriei, Dl. Lt. Col. Costel Daniel Dogaru, inspector şef. Menţionăm prezenţa D-lui Eugen Mitea, fost viceprimar, în prezent vicepreşedinte al Societăţii Distrigaz.

Credincioşii prezenţi au ascultat, cu evlavie, paremiile şi rugăciunile ce s-au citit, ca şi invocarea harului Duhului Sfânt pentru a sfinţi apa, care luată de fiecare credincios şi păstrată în casă, pe tot parcursul anului, va constitui „izvor de nestricăciune, dar de sfinţenie, dezlegare de păcate, vindecare de boli..., îndepărtare a puterilor celor potrivnice".

Soborul slujitorilor şi toţi credincioşii au cântat apoi troparul Bobotezei.

Atât în Piaţa Mare, cât şi pe malul Cibinului, ierarhii au adresat cuvânt de învăţătură, după care preoţii slujitori au stropit cu aghiazmă creştetul credincioşilor prezenţi.

Slujba sfinţirii apei s-a oficiat la râuri şi în alte locuri cu surse de apă, de pe întreg cuprinsul eparhiei.

Pr. prof. dr. Dumitru ABRUDAN

Andrei Şaguna, contemporanul nostru

(urmare din p. 1)

titluri de carte, între care şi numeroase manuale şcolare scrise de profesorii şi preoţii săi pentru şcolile pomenite mai sus, precum şi ziarul „Telegraful Român", organul de publicitate al eparhiei, cu apariţie neîntreruptă din 3 ianuarie 1853, o adevărată tribună de luptă naţional-politică, economică, socială şi culturală a Bisericii, cum a rămas până în 1918.

Şi în acelaşi context trebuie să punem în lumină şi rolul lui Şaguna în culturalizarea maselor largi ale neamului prin „Asociaţiunea transilvană pentru literatura şi cultura poporului român" (Astra), al cărui prim preşedinte a fost între anii 1861-1865, o adevărată Academie a românilor transilvăneni, înfiinţată prin strădaniile sale cu câţiva ani înainte de viitoarea Academie Română.

Putem afirma fără exagerare că fără şcolile lui Andrei Şaguna, fără Statutul organic care avea prevederi speciale pentru aceste şcoli, fără Institutul Teologic-Pedagogic din Sibiu şi Gimnaziul din Braşov şi fără Astra, poporul român din Ardeal ar fi fost sortit maghiarizării prin şcoală şi Biserică, aşa cum s-a întâmplat – în lipsa unor instituţii şcolare româneşti – cu fraţii noştri din Basarabia care au fost mai uşor expuşi politicii ţariste de rusificare prin şcoală şi Biserică. Dar şcolile lui Şaguna şi mai cu seamă „fundaţiile şcolare", create de el – cea mai importantă fiind Fundaţia Gojdu, din care s-au acordat mii de burse –, au format pe viitorii intelectuali români ai Ardealului, pe viitorii militanţi pentru drepturile românilor, pe viitorii creatori ai statului naţional-român unitar în 1918.

Numai un ierarh de excepţie ca Andrei Şaguna a ştiut să întreţină o legătură atât de strânsă cu poporul său, cu păstoriţii lui, fie intelectuali, fie credincioşi din mediul rural. Până la el, ierarhii trimiteau destul de rar „pastorale" către clerul şi credincioşii lor, prin care le împărtăşeau cuvinte de învăţătură. Andrei Şaguna a instituit însă *o regulă*, încă de la numirea sa ca vicar în 1846 şi anume aceea de a trimite *pastorale* la sărbătorile Naşterii şi Învierii Domnului, dar şi cu ocazia unor evenimente deosebite din viaţa Bisericii şi a neamului, pe care preoţii le citeau credincioşilor din faţa sfântului altar. Regula sau norma instituită de Şaguna a fost urmată apoi cu sfinţenie de toţi ierarhii din Ardeal, iar după 1918 ea s-a generalizat şi în eparhiile din vechea Românie, din Basarabia şi din Bucovina. Tot pentru îndrumarea vieţii duhovniceşti, Şaguna a tipărit *Biblia* din 1856-1858, *Noul Testament* din 1867, absolut toate cărţile de slujbă, precum şi anumite cărţi de învăţătură pentru cler şi credincioşi. Aşadar, Andrei Şaguna a fost şi un mare *păstor de suflete*, un adevărat ierarh cu dragoste faţă de preoţii şi credincioşii săi de acum un veac şi jumătate.

Adăugăm la toate acestea şi faptul că într-o vreme când mai existau graniţe vremelnice între români, Şaguna a întreţinut o intensă corespondenţă cu mai mulţi ierarhi, egumeni şi intelectuali mireni de dincolo de Carpaţi, între care îi menţionăm doar pe Sfântul Calinic de la Cernica, cel care păstorea eparhia învecinată a Râmnicului, şi pe stareţul Neonil de la Mănăstirea Neamţ, care i-a dăruit sute de cărţi de slujbă pentru bisericile jefuite de revoluţionarii maghiari în 1848/1849. Relaţii cordiale a avut şi cu slujitorii celorlalte culte din Sibiu, într-o vreme când nu era cunoscută noţiunea de „ecumenism".

Am sesizat doar câteva aspecte din activitatea atât de complexă a mitropolitului Andrei Şaguna, care, pe bună dreptate, îl aşează în rândul marilor ierarhi din trecutul Bisericii noastre. Este greu de făcut o „ierarhizare a ierarhilor" Bisericii noastre, pentru că Varlaam sau Dosoftei ai Moldovei, Antim Ivireanul al Ţării Româneşti, mai târziu Venimin Costachi al Moldovei, au strălucit mai cu seamă prin activitatea lor culturală. Mitropolitul Sava Brancovici al Ardealului s-a impus prin dârzenia cu care şi-a apărat credinţa ortodoxă, iar Grigorie Dascălul, mitropolitul Ţării Româneşti şi episcopul Calinic cel Sfânt de la Râmnic au strălucit prin smerenia şi viaţa lor aleasă de ierarhi înduhovniciţi, fapt pentru care au fost trecuţi în rândul sfinţilor. Înlăturând orice urmă de subiectivitate şi de „regionalism", socotim, totuşi, că vlădica Andrei Şaguna i-a întrecut pe toţi, pentru că el s-a implicat într-o gamă mult mai complexă de probleme, nu numai de natură pastorală sau culturală, ci şi de natură naţională şi socială, deşi conjunctura politică îi era cu totul potrivnică, păstorind într-o ţară românească aflată însă sub o stăpânire străină. Drept aceea, ne permitem să afirmăm, cu toată responsabilitatea că *Andrei Şaguna a fost cel mai strălucit ierarh pe care l-a avut Biserica Ortodoxă Română* în tot decursul existenţei sale bimilenare. A fost un Ştefan cel Mare al Bisericii, un Mihai Eminescu al Bisericii!

De regulă, atunci când este instalat un nou titular în scaunul mitropolitan de la Sibiu i se face urarea de a fi demn urmaş al lui Andrei Şaguna, un ierarh care să-i urmeze întru toate, să lase în urma sa o „moştenire" similară celei pe care a lăsat-o el. Considerăm că urarea este fără sens, căci un ierarh ca Şaguna nu se va mai naşte niciodată, aşa cum nu se va mai naşte nici un conducător de oşti şi apărător de ţară ca Ştefan cel Mare ori un geniu al poeziei ca Mihai Eminescu.

Şaguna a fost *ierarhul epocii lui,* în care a ctitorit noi instituţii bisericeşti şi şcolare pentru păstoriţii lui dintr-o anumită epocă istorică, dar unele dintre acestea dăinuiesc până azi, fapt pentru care Şaguna rămâne mereu un „contemporan" al generaţiilor care au urmat după el. Rămâne contemporan cu noi prin Mitropolia restaurată de el, prin Facultatea de Teologie din Sibiu care-i poartă numele, prin Liceul, „Andrei Şaguna" din Braşov, prin Tipografia eparhială, prin Astra. A fost reprobabil că ambiţii omeneşti au dus nu de mult la scindarea Mitropoliei restaurate de el cu atâtea eforturi şi mai cu seamă înlăturarea prevederilor fixate de el în Statutul organic care acordau mirenilor drepturile care li se cuveneau în conducerea vieţii bisericeşti, inclusiv dreptul de a participa la alegerea ierarhilor.

Şi atunci este firesc să ne punem două întrebări: ce îi datorăm noi, cei de azi, lui Andrei Şaguna şi cum îi cinstim memoria?

Răspunsul la prima întrebare este simplu: să-l cinstim, să-l venerăm, aşa cum am făcut şi până acum, şi aşa cum îi cinstim pe marii „eroi ai neamului" care şi-au jertfit viaţa pe câmpurile de luptă, aşa cum îi cinstim pe iluştrii reprezentanţi ai culturii şi ai ştiinţei româneşti, pentru că Şaguna a fost un „erou" al Bisericii şi al culturii. Iar ziua de 30 noiembrie, în care îl prăznuim pe Sfântul Apostol Andrei, „cel întâi chemat" de Mântuitorul, dar şi „cel dintâi care a chemat" la El şi la credinţa cea nouă pe strămoşii noştri geto-daci, să devină o zi de pelerinaj, de reculegere şi de pioasă recunoştinţă la mausoleul său de la Răşinari. Acesta trebuie să devină, mai ales pentru ardeleni, un adevărat simbol, aşa cum este mormântul ctitorului mănăstirii Putna sau mausoleul de la Mărăşeşti. Opera sa nemuritoare trebuie să fie cunoscută nu numai de preoţi şi de studenţi teologi, ci şi de oamenii de cultură, de credincioşii noştri, iar numele şi faptele sale să fie menţionate în orice manual de istoria românilor! Până în 1918 numele său era cunoscut în întregul Ardeal, lucru pe care suntem datori să-l facem şi azi, ca să fie cunoscut în tot spaţiul geografic şi etnic românesc.

A doua întrebare este: ce mai păstrăm azi din „moştenirea" lui Şaguna, cum îl putem face să devină „contemporan" cu noi? Fără îndoială că de roadele muncii sale au beneficiat generaţia sa, precum şi cea imediat următoare, îndeosebi de şcolile create de el, prin acţiunile Astrei, prin organizarea dată Bisericii prin Statutul organic. Astăzi, problemele naţionale, culturale, sociale şi chiar cele bisericeşti sunt cu totul diferite de cele din timpul lui Andrei Şaguna. Dar cu toate acestea, mai putem învăţa şi azi de la Şaguna, el rămâne în continuare *un dascăl al neamului*, în primul rând pentru slujitorii Bisericii. Şaguna ne dă tuturor celor de azi un exemplu de *dăruire, de slujire a neamului*, indiferent de locul în care ne desfăşurăm activitate. *El a pus totul în slujba neamului său, a preoţilor şi a credincioşilor săi.* N-a făcut nimic pentru sine, ci totul pentru alţii, pentru propăşirea neamului şi a Bisericii. Până şi prin testamentul său a rânduit ca toată averea lui să rămână Bisericii „spre scopuri bisericeşti, şcolare şi filantropice."

Desigur, nu se mai poate vorbi azi de o implicare a ierarhilor şi a preoţilor de mir în evenimente similare celor din 1848/49. Dar preoţimea îi poate cinsti memoria printr-o corectă îndrumare a credincioşilor în anumite probleme de interes naţional, în viaţa politică a ţării, atât de decăzută azi.

Nu se mai poate vorbi azi de o implicare directă a Bisericii în organizarea şi îndrumarea învăţământului românesc de toate gradele, căci acestea aparţin astăzi altor foruri, deşi după 1918 Biserica din Ardeal ar fi putut să menţină măcar o parte din şcolile ei primare, aşa cum au făcut şi alte culte, dar au fost cedate statului cu prea mare uşurinţă. Dar Biserica poate cinsti şi astăzi memoria lui Şaguna printr-o bună organizare a învăţământului Religiei în şcolile primare, gimnazii şi licee, pentru a pregăti o generaţie nouă, conştientă de valorile învăţăturii creştine, dar şi printr-o bună organizare a învăţământului teologic universitar şi seminarial, aşa cum a făcut Şaguna, pregătind preoţi buni şi profesori de Religie conştienţi de rolul lor în societatea de azi. Iar fosta Şcoală normală „Andrei Şaguna", trecută de autorităţile comuniste în seama statului, ar putea fi revendicată de Arhiepiscopia Sibiului!

Îi putem cinsti memoria printr-o cât mai bună îndrumare şi activitate susţinută a Astrei, în acţiunile căreia să se implice atât ierarhii, cât şi preoţii, aşa cum era în timpul lui Şaguna şi a urmaşilor săi.

Îi putem cinsti memoria – mai ales la Sibiu – printr-o bună îndrumare a Tipografiei eparhiale care azi îi poartă numele, publicând lucrări teologice, manuale de teologie şi cărţi de îndrumare duhovnicească pentru preoţi.

Îi putem cinsti memoria prin ziarul „Telegraful Român", în care să fie publicate articole cât mai temeinice şi variate, încât ziarul să devină o tribună de luptă a Bisericii ardelene, cât mai căutat şi difuzat chiar şi în alte eparhii din ţară.

Îi putem cinsti memoria chemând la muncă în slujba Bisericii pe cât mai mulţi mireni, mai ales din rândul intelectualilor. Într-o lume coruptă şi îndepărtată de Dumnezeu şi de valorile perene ale Evangheliei, cu oameni politici care îşi urmăresc doar propriile interese, cu tineri care îşi caută „patria" în alte părţi ale lumii, avem nevoie de cât mai mulţi intelectuali ataşaţi Bisericii. Iar ierarhii de azi – urmaşi ai lui Şaguna – trebuie să cheme „inteligenţia" la o muncă susţinută pentru propăşirea culturii româneşti şi a Bisericii, pentru o colaborare cât mai rodnică între Biserică şi cultură, între clerici şi mireni, punând totul în slujba neamului românesc de pretutindeni.

În sfârşit, socotim că şi oamenii politici de azi au o îndatorire morală şi faţă de fraţii noştri aromâni din Peninsula Balcanică, din care se trăgea şi mitropolitul Andrei Şaguna, precum şi faţă de „vlahii" din sudul Dunării (Serbia şi Bulgaria), stăruind pe lângă Guvernele statelor balcanice în care se găsesc aceştia, pentru ca să li se acorde drepturile care se cuvin oricărei minorităţi etnice, aşa cum face şi Guvernul României cu toate etniile de la noi. De asemenea, socotim că guvernanţii de azi au o îndatorire morală şi faţă de minoritatea românească din Ungaria, mai ales că Andrei Şaguna s-a născut în Mişcolţ şi a fost botezat în biserica „greco-valahă" de acolo, la zidirea căreia au contribuit cu bani ambii bunici ai viitorului mitropolit.

Şi nu în ultimul rând, socotim că aceiaşi oameni politici de la noi au datoria morală de a rezolva pe cale diplomatică problema refacerii „Fundaţiei Gojdu", creată de marele mecenat aromân la sugestia lui Andrei Şaguna, de care ar putea beneficia şi azi studenţi şi elevi români de excepţie, aşa cum s-a făcut până în 1918.

Acestea ar fi câteva gânduri, scrise acum, în preajma bicentenarului naşterii nemuritorului arhiepiscop şi mitropolit Andrei Şaguna, *Părintele Ardealului*, care ne cheamă, din lumea de dincolo, din împărăţia lui Dumnezeu, pe Care l-a slujit cu atâta demnitate, să nu-l uităm, ci dimpotrivă, să-i cinstim memoria printr-o slujire jertfelnică a ţării şi a neamului. Şi oare, nu s-ar cuveni acum, la împlinirea a două sute de ani de la naşterea lui, ca Sf. Sinod să ia în discuţie problema „canonizării" lui, aşa cum s-a făcut cu mai mulţi ierarhi cărturari din Muntenia şi Moldova?

PĂRINTELE DUMITRU CĂLUGĂR, FILE DE ADUCERE-AMINTE

Poate părea forţat un astfel de titlu, de *aducere-aminte*, la un text despre o persoană pe care, în mod direct, nu ai cunoscut-o. În aceeaşi vreme, cunoscându-i efortul duhovnicesc şi intelectual, care-l face contemporan cu toţi aceia care se nevoiesc în domeniul care l-a impus drept specialist, pomenirea sa ca pe unul care te creşte în Hristos şi în cunoaştere nu-i alta decât o plăcută obligaţie.

Generaţia mea nu a apucat nici măcar o oră de religie pe băncile şcolii. Dar biblioteca bunicii, a preotului paroh, a prietenului ortodox ceva mai în vârstă păstra la loc de cinste *Hristos în şcoală*, volumele semnate de Părintele Dumitru Călugăr. N-aveam de unde să ştim că acele cărţi marcaseră pozitiv generaţii şi generaţii de copii români dar aveam să aflu, imediat după Decembrie 1989, că ele sunt, şi cred că au rămas, unele dintre cele mai importante repere ale formării metodice şi pedagogice a profesorului de religie. Până astăzi cred că în locul snobismelor pe care manualele de religie actuale le cultivă, în încercarea autorilor de manuale de a-şi dovedi ştiinţa de carte, munca cinstită, de povestitor cu har a Părintelui Călugăr este de preferat. Un Hristos Viu, tonifiant ca firea celui care l-a prezentat Viu şi bucuros copiilor români. În timp aveam să descopăr şi celelate aspecte ale activităţii Părintelui Profesor care mi-au conturat, o dată în plus, imaginea covârşitoare a unui pedagog de marcă şi a unui părinte duhovnicesc plin de jovialitate şi prietenie pentru copii şi tineri.

Născut la 8 decembrie 1907 în Saschiz, jud. Mureş, Părintele Profesor Dumitru Călugăr îşi începe pregătirea ca pedagog în Şcoala Normală „Andrei Şaguna" din Sibiu (1920-1927) pentru ca, susţinând o diferenţă de liceu şi bacalaureat, să urmeze cursurile Academiei teologice şaguniene (1928-1932) al cărei licenţiat este din 1943. Între anii 1937-1938 urmează cursuri de specializare în Didactica şi Metodica învăţământului religios la Universitatea din Jena, din 1955 fiind doctor în teologie al Facultăţii de Teologie din Bucureşti, după ce a urmat acolo cursurile de doctorat. Părintele Profesor nu-şi căpătase însă experienţa didactică numai din studii strălucite. Acestea erau susţinute de experienţa la catedră ca învăţător (1927-1928), catehet al şcolilor primare, profesionale şi medii din Sebeş-Alba(1932-1934), profesor şi chiar director al Şcolii de cântăreţi din Sibiu (1934-1945), catehet la şcolile de ucenici, suplinitor al catedrei de religie de la Şcoala Normală din Sibiu (1940-1945), inspector al învăţământului primar religios din Arhiepiscopia Sibiu (1947-1948). Acestea toate îl recomandau pentru catedra de specialitate a Institului Teologic Universitar de la Sibiu în care-şi desfăşoară activitatea începând cu anul 1943, devenind titular al postului de profesor în domeniu din anul 1968. Hirotonia întru diacon, în 1934 şi preot, din 1939, adăugau experienţei catehumenale pe cea liturgic-omiletică, în care părintele avea să se distingă nu neapărat prin publicarea de cărţi ci prin exigenţa profesională prin care construia educaţia omiletică a viitorilor preoţi, ca şi prin susţinerile sale omiletice, rămase până astăzi vii în memoria foştilor săi studenţi ca şi a credincioşilor Catedralei Mitropolitane.

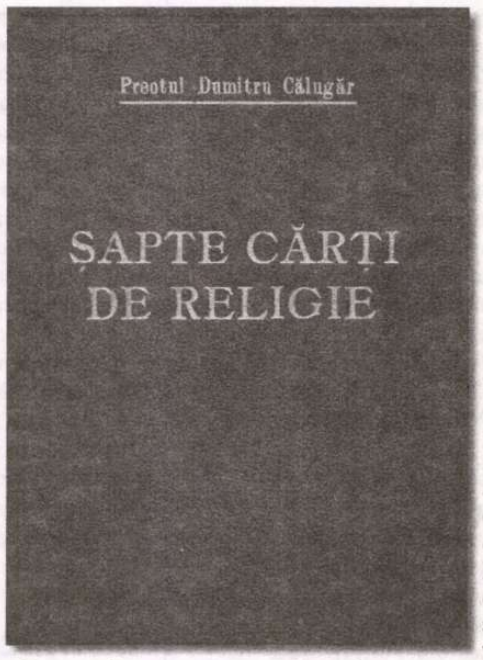

În ce priveşte activitatea sa editorială, cred că reeditările mai noi ale lucrării sale clasice *Hristos în şcoală* – Manualul catehetului ortodox pentru şcoala primară, respectiv supraprimară (ed.I, vol. I, 1934 şi vol. II, 1937) precum şi cealaltă lucrare clasică, devenită din 1990 *Şapte cărţi de religie*, după ce în prealabil, începând cu 1943, acestea ieşiseră broşate pentru uzul practic de la catedră, au făcut uitate o serie de lucrări ale Părintelui care, credem noi, sunt dovada vie a unui spirit educaţional-catehumenal care-l recomandă pe acesta drept un clasic de neocolit în cultura preotului sau a cercetătorului modern. Dincolo de *Catehetica- Manual pentru Institutele teologice* (cu o primă ediţie în 1978, 218 p.), adevărat compendiu de istoria şi practica ştiinţelor catehumenale, monument de rezistenţă intelectuală al cercetării teologice într-o vreme în care cateheza era interzisă, *de facto*, în Ortodoxia românească de factorii comunismului ateu, se vădeşte fără îndoială cultura şi capacitatea de structurare informală a unui om de excepţie. Pentru ochiul avizat cu lectura lucrărilor Părintelui este însă clar că ea nu a apărut la întâmplare, dintr-o supralicitare de moment, ci este rodul cercetării şi experienţei, al iubirii de Biserică şi de studenţii teologi, cei care vor fi plecat cu alt orizont educaţional la propovăduirea Cuvântului după ce prietenul şi profesorul lor le va fi pus la dispoziţie arsenalul cultural necesar propovăduirii, concentrat în această lucrare. Că nu este o apariţie culturală spontanee ne-o dovedeşte cercetarea scrierilor sale anterioare. *Preocupări catehetice* (Sibiu, 1944, V+100 p.), Educaţie şi învăţământ (Sibiu, 1946, 72+XLIV p.) precum şi extrem de actuala teză de Doctorat, *Caracterul religios-moral creştin* (Sibiu, 1955, XVI+292 p.) care alături de altele, mai puţin importante ştiinţific, dar gustate de poporul binecredincios, cum ar fi *Sfinţi şi Părinţi ai Bisericii* (Sibiu, 1936, 80 p.) sau *Copii din Biblie. Despre cei mici din vremea veche, pentru cei mici din vremea noastră* (Sibiu, 1940, II+104 p.), dovedesc creşterea *Cateheticii* din preocupări conturate în timp, cu un efort remarcabil. Personal socotesc că lectura cărţilor de specialitate editate, parte sumă de studii, parte *corpus* de sine stătător, m-au apropiat de condiţia actuală, de bucuros mărturisitor al cărturăriei luminoase a Părintelui Călugăr.

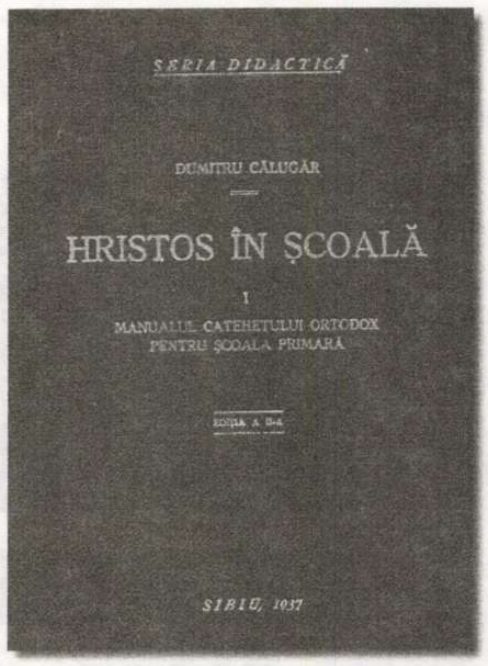

Dincolo de aceste aspecte de evocare trebuie să subliniem că anii din urmă au adus cu sine necesitatea redimensionării cercetării asupra cateheticii ca ştiinţă şi, firesc aş spune, ea se face începând cu Părintele Călugăr. O teză de licenţă şi un studiu amănunţit într-o Dizertaţie de master, obligă de-acum Facultatea şi Centrul Mitropolitan la editarea unei Monografii tematice, poate cuprinzând şi vasta activitate publicistică a distinsului Avvă, culeasă din *Telegraful Român*, *Viaţa Ilustrată*, *Revista Teologică*, *Lumina Satelor*, *Îndrumătorul Bisericesc* de la Sibiu şi, nu în ultimul rând, *Mitropolia Ardealului*. Trebuie să recunosc că o astfel de monografie, ca şi una asemănătoare pentru Părintele Dumitru Belu, care este în fază avansată de finalizare, era şi gândul vrednicului de pomenire Părinte Profesor Sebastian Şebu, cel care mi-a sădit în inimă nu doar dragostea de catehetică ci, mai ales, de oamenii care au făcut-o remarcată în arealul cultural al teologiei, Părintele Dumitru Călugăr fiind unul dintre cei exponenţiali. Pomenirea sa fie-i veşnică!

Pr. Conf. Univ. Dr. Constantin NECULA

Întru fericită adormire, veşnică pomenire. Două momente comemorative

Părintele profesor dr. Dumitru Călugăr a revenit în atenţia noastră, a celor care l-am cunoscut, preţuit şi iubit, cu prilejul a două momente comemorative, de la sfârşitul anului 2007.

În 26 octombrie, s-a oficiat parastas pentru odihna sufletului său, la biserica cu hramul „Naşterea Domnului", a parohiei Sibiu-Lazaret IV. Tocmai se împlineau două decenii de la mutarea sa în sălaşurile cereşti. Slujba a fost săvârşită de P.S. Dr. Visarion Răşinăreanu, episcop-vicar al Arhiepiscopiei Sibiului înconjurat de un sobor de preoţi. P.S. Sa i-a adus un cald omagiu, ca unuia care a slujit deopotrivă la sfântul altar, la catedră, dar şi în administraţia bisericească.

Părintele prof. dr. Mircea Păcurariu a prezentat o amplă sinteză a vieţii şi activităţii profesorului şi ilustrului pedagog dr. Dumitru Călugăr.

Pr. prof. dr. Dumitru Abrudan l-a încadrat pe pr. prof. dr. Dumitru Călugăr în grupa unor iluştri dascăli de pedagogie şi oratorie creştină ai Bisericii noastre, precum au fost preoţii profesori de la cele două Institute Teologice Universitare de la Bucureşti şi Sibiu: Dr. Nicolae Balcă, Dr. Nicolae Terchilă şi Dr. Dumitru Belu.

Luni, 10 decembrie 2007, la orele 16,00, a avut loc un simpozion în aula Facultăţii de Teologie „Andrei Şaguna" din Sibiu, dedicat centenarului naşterii pr. prof. dr. Dumitru Călugăr (data exactă a împlinirii centenarului a fost 7 decembrie).

A vorbit din nou pr. prof. dr. Mircea Păcurariu, ca unul care nu numai că l-a cunoscut foarte bine pe pr. prof. dr. Dumitru Călugăr, dar i-a şi dedicat un studiu monografic în Dicţionarul teologilor români, pe care l-a publicat.

Pr. prof. dr. Dumitru Abrudan a evidenţiat statutul de instituţie de învăţământ european a Facultăţii de Teologie „Andrei Şaguna", statut pe care i l-au asigurat toţi cei din pleiada de dascăli cu care pr. prof dr. Dumitru Călugăr a fost contemporan.

Aceia şi el alături de ei au studiat în vestite centre universitare din apusul Europei, importând spiritul european şi îmbogăţind fondul bibliotecii şcolii şaguniene cu enciclopedii, cărţi şi reviste editate peste tot în Europa.

A rostit un cuvânt de omagiu pentru părintele Călugăr şi pr. Ioan Ramf din Mediaş, în calitate de ucenic apropiat al preotului şi dascălului comemorat.

Un grup de credincioşi, împreună cu doi slujitori ai altarului, au venit în mod special din localitatea de baştină a părintelui Dumitru Călugăr cântând câteva colinde specifice zonei.

Pe toată durata simpozionului au fost proiectate pe un ecran imagini din viaţa şi activitatea celui ce a fost un vrednic preot şi dascăl întru cele ale Teologiei.

Pr. prof. Dumitru ABRUDAN

A doua Sinaxă a mănăstirilor din Arhiepiscopia Sibiului

În data de 19 noiembrie 2007, la Mănăstirea Brâncoveanu – Sâmbăta de Sus, a avut loc cea de a doua Sinaxă a aşezămintelor monahale din Arhiepiscopia Sibiului, desfăşurată sub prezidenţia Înalt Prea Sfinţitului Părinte, Dr. Laurenţiu Streza, Arhiepiscopul Sibiului şi Mitropolitul Ardealului.

La această Sinaxă au participat stareţii, starețele, duhovnicii, economii, secretarii şi responsabilii cu probleme financiare şi contabile din fiecare aşezământ monahal.

Sinaxa a început cu celebrarea Sfintei Liturghii de către Prea Sfinţitul Părinte, Dr. Visarion Răşinăreanu, Episcop-vicar al Arhiepiscopiei Sibiului, înconjurat de un sobor numeros de părinţi stareţi şi duhovnici din mănăstirile şi schiturile din cadrul Arhiepiscopiei Sibiului.

Prima parte a Sinaxei a avut un caracter teologic – duhovnicesc în contextul comemorării de către întreaga Biserică Ortodoxă, împlinirii a 1600 de ani de la trecerea la cele veşnice ale Sfântului Ioan Gură de Aur. În acest context Prea Cuviosul Părinte Protosinghel Hristofor Bucur, starețul Schitului Poiana Braşov, a prezentat o prelegere intitulată *„Sfântul Ioan Gură de Aur şi viaţa monahală"*.

Cea de a doua parte a Sinaxei a avut un caracter administrativ-economic, liturgic-cultural şi disciplinar. Au fost discutate problemele cu care se confruntă schiturile şi mănăstirile în activitatea de zi cu zi.

A luat cuvântul Înalt Prea Sfinţitul Părinte, Dr. Laurenţiu Streza, Arhiepiscopul Sibiului şi Mitropolitul Ardealului, care a vorbit despre:

– Problema *„pelerinajului călugăresc"*: Sunt unii vieţuitori din aşezămintele monahale care nu dau dovadă de statornicie. Se plimbă dintr-un aşezământ în altul, sunt mereu nemulţumiţi cu ei înşişi şi cu cei din jur. A făcut referire la unele hotărâri şi decizii luate de Sfântul Sinod cu privire la stoparea acestei stări nestatutare.

– Problema respectării sfintelor slujbe şi a rânduielilor tipiconale. Înalt Prea Sfinţia Sa a îndemnat ca să se păstreze un echilibru între rugăciune şi muncă; să se aibă în vedere principiul stabilit de Sfântul Vasile cel Mare *„ora et labora"*; să participe la sfintele slujbe toţi vieţuitorii din obştea monahală a fiecărui aşezământ monahal; fiecare să aibă o ascultare precisă, iar munca prestată să fie ca pentru Dumnezeu; să se evite inovaţiile liturgice care din păcate se mai întâlnesc în unele aşezăminte monahale. O atenţie deosebită trebuie să se acorde cuvântului de învăţătură sau predicii pe care trebuie să o ţină fiecare preot slujitor deoarece predica face parte integrantă din Sfânta Liturghie.

– Problema spovedaniei: Să se facă săptămânal. În această privinţă Înalt Prea Sfinţitul Părinte Mitropolit Laurenţiu a cerut Prea Cuviosului Părinte Arhimandrit ca să aducă câteva lămuriri asupra practicii duhovniciei la Mănăstirea Brâncoveanu – Sâmbăta de Sus.

– În ceea ce priveşte primirea în mănăstire s-a recomandat ca să se respecte rânduielile regulamentare în această privinţă. Având în vedere că numărul vieţuitorilor din unele aşezăminte este foarte scăzut, ceea ce îngreuiază o desfăşurare normală a vieţii monahale, este necesar ca în unele situaţii să vină în ajutor mănăstirile care au mai mulţi vieţuitori, mai ales la hramuri.

Domnul consilier economic Valer Dumitrean a făcut unele precizări cu privire la întocmirea actelor necesare pentru obţinerea de ajutoare financiare de la stat. De asemenea a dat clarificări cu privire la administrarea economică şi financiară a averii mănăstirilor.

Prea Sfinţitul Părinte, Dr. Visarion Răşinăreanu, Episcop-Vicar al Arhiepiscopiei Sibiului, a făcut o prezentare a activităţii sale în cadrul vieţii monahale concretizată în participarea la hramurile unor mănăstiri, consfătuirile avute la Centrul Eparhial cu unii vieţuitori ai mănăstirilor şi încercarea de a rezolva unele probleme privitoare la viaţa monahală.

În încheierea lucrărilor Sinaxei a luat din nou cuvântul Înalt Prea Sfinţitul Părinte, Dr. Laurenţiu Streza, Arhiepiscopul Sibiului şi Mitropolit al Ardealului, care a făcut o evaluare a lucrărilor Sinaxei. A îndemnat pe toţi stareţii, starețele şi vieţuitorii aşezămintelor monahale ca să-şi desfăşoare activitatea în aşa fel încât mănăstirile şi schiturile să fie într-adevăr *"clinici duhovniceşti"*, exemple de trăire duhovnicească.

Lucrările celei de a doua Sinaxe din acest an s-au bucurat de ospitalitatea gazdei, în mod particular a Prea Cuviosului Părinte Stareţ al Mănăstirii Brîncoveanu – Sâmbăta de Sus, Arhim. Ilarion Urs, care şi de data aceasta s-a dovedit a fi *„mama duhovnicească"* a tuturor aşezămintelor monahale din Arhiepiscopia Sibiului.

A consemnat **Arhim. Visarion Joantă**,
Exarhul Mănăstirilor

Chipul mitropolitului Antonie readus în atenţia noastră prin verbul frumos curgător al unui erudit dascăl şi academician

Am avut onoarea şi bucuria de a primi recent o carte de suflet închinată memoriei celui care, mai bine de două decenii, a condus destinele Mitropoliei Transilvaniei: vrednicul de pomenire mitropolitul Antonie Plămădeală. Cartea aşa se şi intitulează: „In Memoriam: Înalt Prea Sfinţitul Dr. Antonie Plămădeală, Mitropolitul Transilvaniei (In Epistolar)", Iaşi, 2007 .

Autorul cărţii este Acad. Prof. Univ. Dr. Doc. Constantin Marinescu, caracterizat de semnatarul Postfeţei – tot un academician[1] – drept „o profundă conştiinţă de apărare a valorilor Bisericii Ortodoxe Române".

Fiind foarte sugestivă, includem în această prezentare însăşi coperta cărţii la care ne referim.

Cartea este prefaţată de Prea Fericitul Dr. Daniel Ciobotea, patriarhul României, ceea ce înseamnă că a apărut în ultimul trimestru al anului 2007. Prea Fericirea Sa, ca şi semnatarul Postfeţei, are cuvinte de aleasă apreciere la adresa „universitarului şi omului de vastă cultură, membru al Academiilor Oamenilor de Ştiinţă din România, S.U.A, Belgia, Bulgaria, Rusia şi Republica Moldova, Domnul Constantin Gh. Marinescu" (p. 1). Tot ca pe „un credincios devotat al Bisericii Ortodoxe Române şi mare binefăcător al multor biserici de parohie şi mânăstiri moldave" îl prezintă şi Prea Fericirea Sa, care, pe când era mitropolit al Moldovei şi Bucovinei, i-a acordat academicianului Constantin Marinescu o „Diplomă de Vrednicie", ceea ce confirmă calitatea de fiu jertfelnic, al Bisericii străbune, a venerabilului dascăl şi om de bine.

Urmează un „Cuvânt Introductiv" semnat de un alt academician, Dr. Ion Dediu, Academia de Stat de Ştiinţe a Republicii Moldova, preşedintele Academiei Naţionale de Ştiinţe Ecologice din Republica Moldova. Ca şi ceilalţi doi pre şi postfaţatori ai cărţii, tot astfel şi semnatarul „Cuvântului Introductiv" îl omagiază pe autor ca pe o personalitate de înalt prestigiu. Totodată, îşi exprimă convingerea că „lucrarea se va bucura de interes deosebit, nu numai în rândurile clerului B.O.R., ale corpului didactic şi studenţilor facultăţilor de teologie, ci şi ale creştinilor ortodocşi, în general" (p. 8).

Dorim să confirmăm această încredinţare a academicianului Ion Dediu, arătând că fiecare capitol, şi până la urmă, fiecare pagină din carte sunt mai mult decât atractive pentru cititor.

Autorul însuşi socoteşte de trebuinţă un preambul personal la propria carte, pe care îl intitulează sugestiv „Argumentum" (p. 9-25). Aflăm de aici că volumul pe care l-a semnat cuprinde scrisorile primite de la mitropolitul Ardealului pe parcursul a peste două decenii. Aşa se explică menţiunea „In Epistolar", de pe copertă.

Mai aflăm încă un lucru surprinzător, şi anume, că expeditorul (respectiv mitropolitul) şi destinatarul (respectiv academicianul Constantin Marinescu) nu s-au întâlnit niciodată şi nu au avut convorbiri „pe viu". Întâlnirea a fost exclusiv „pe Altarul Spiritului". S-au cunoscut din cărţile şi studiile publicate de fiecare. Şi la acest capitol amândoi s-au dovedit nu doar foarte prolifici, ci şi foarte temeinici şi autoritativi în domeniile pe care le-au abordat. „Fiecare carte de a noastră – precizează autorul – a constituit, de fiecare dată, prilejul redactării unei noi epistole, care cuprindea referinţe asupra conţinutului lucrării, dar şi opinii, comentarii cu privire la multe probleme de semnificaţie cardinală privind istoria, cultura, viaţa intelectuală şi deseori, chiar îngrijorarea privind soarta, destinul valorilor şi intereselor naţionale " (p. 13). Şi unul şi celălalt şi-au recenzat şi semnalat cărţile publicate. Astfel s-a cimentat între ei o prietenie fundamentată pe respect reciproc şi unitate de gând şi simţire românească şi creştinească.

Îndată după aceste trei materiale introductive urmează Capitolul I intitulat: „Personalitatea Î.P.S. Dr. Antonie Plămădeală, mitropolitul Transilvaniei".

Apreciind că personalitatea unui om nu se defineşte neapărat prin datele biografice, ci mai ales prin opera pe care izbuteşte să o creeze, autorul renunţă la cronologia vieţii mitropolitului Antonie, prezentând la începutul acestui capitol o listă cu cărţile ce poartă semnătura acestuia. Sunt înşirate în total 42 de titluri, publicate până în 2003. Lipsesc volumele apărute în anii 2004-2005: „Gânduri de frumuseţi albe", 5 volume cuprinzând însemnările la rubrica „Semnalări" din „Telegraful Român", „Elie Miron Cristea – Corespondenţă" (189 p.) şi „Visarion Puiu – Corespondenţă"(180 p.). Am mai aminti încă alte două volume, apărute în 1996, al căror autor nu este mitropolitul Antonie, dar pe care el le-a editat şi a scris cuvântul înainte. Este vorba de „Mistica şi Ascetica ortodoxă" şi „Mistica Apuseană", ambele volume având-u-l ca autor pe Ioan Gh. Savin, profesor de Teologie la Iaşi, Chişinău şi Bucureşti, deţinut politic, căruia mitropolitul Antonie i-a fost student.

Tematica abordată de mitropolit în cărţile sale a fost din domenii precum Teologia, Istoria, Cultura.

La scrierile în volum se adaugă sute de articole, studii, recenzii, cuvântări, reportaje publicate în „Telegraful Român", „Mitropolia Ardealului", „Romanian Orthodox News", „Îndrumătorul bisericesc" „Almanahul parohiei ortodoxe române din Viena", „Altarul", din Londra, „Credinţa" din Detroit, „Învierea" din Geneva etc.

Tot în cadrul capitolului I, autorul include două scurte consemnări despre: „Marea Unire din 1918 în viziunea Î.P.S. Dr. Antonie Plămădeală, mitropolitul Transilvaniei" şi „Din gândirea teologică şi filozofică a Î.P.S. Dr. Antonie Plămădeală, mitropolitul Transilvaniei".

Tot în acest capitol, academicianul Constantin Marinescu reproduce trei articole pe care le-a publicat anterior. Primul material se intitulează: „Distins omagiu Î.P.S – Acad. Dr. Antonie Plămădeală, mitropolitul Transilvaniei, cu prilejul împlinirii vârstei de 78 de ani". Urmează apoi un articol publicat în „Telegraful Român", la aniversarea a 150 de ani a acestei publicaţii şaguniene, cu titlul: „Gânduri la aniversarea revistei Telegraful Român, publicaţie de cuget şi simţire românească, creştin-ortodoxă, de sub conducerea Î.P.S. dr. Antonie Plămădeală". În sfârşit, al treilea material se intitulează: „In memoriam: Î.P.S. dr. Antonie Plămădeală, membru de onoare al Academiei de Ştiinţe a Republicii Moldova". Este vorba de un omagiu adus memoriei mitropolitului Antonie, basarabean de origine, cu prilejul primirii prof. universitar Constantin Marinescu cu acelaşi statut de membru de onoare al aceleiaşi Academii din Republica Moldova.

Abia în capitolul al II-lea al cărţii avem redate scrisorile primite de către autor, din partea mitropolitului Antonie, între 1985-2003. Sunt incluse 23 de astfel de scrisori.

Şi în capitolul III tot despre scrisorile mitropolitului către profesorul Constantin Marinescu este vorba, numai că aceste alte 15 scrisori au fost anterior incluse într-un volum omagial dedicat autorului cărţii de către prof. dr. Ioan Saizu.

Este vorba, prin urmare, în total de 38 de scrisori primite de la mitropolitul Antonie.

Al IV-lea capitol este dedicat tot mitropolitului Antonie, dar nu mai este vorba de corespondenţa acestuia cu academicianul C. Marinescu, ci de cinci recenzii ale acestuia din urmă la tot atâtea cărţi ale mitropolitului Antonie.

Al V-lea capitol se intitulează: „În apărarea tradiţiilor şi valorilor Bisericii Ortodoxe Române". Autorul ia atitudine faţă de unele incriminări din străinătate şi din ţară la adresa Bisericii Ortodoxe Române.

Cu capitolul al V-lea am putea socoti încheiată prezentarea personalităţii mitropolitului Antonie, pentru că în cel de al VI-lea capitol, autorul marchează momentul alegerii celui de al şaselea patriarh al României, intitulându-şi acest capitol astfel: „Dimensiuni ale personalităţii Î.P.S. dr. Daniel Ciobotea, mitropolitul Moldovei şi Bucovinei".

Al VI-lea capitol şi ultimul al cărţii subsumează scrisori primite de academicianul Constantin Marinescu de la slujitori ai Bisericii Ortodoxe Române cu prilejul împlinirii vârstei de 75 de ani. Prima scrisoare este a mitropolitului Antonie de la Sibiu. Celelalte sunt ale mitropolitului Moldovei şi Bucovinei, Î.P.S. Daniel Ciobotea, şi ale mai multor clerici ortodocşi care s-au bucurat de un mărinimos sprijin material, din partea academicianului C. Marinescu şi a familiei acestuia, pentru zidiri, pictări, restaurări de sfinte lăcaşuri de închinăciune. În total sunt menţionate 15 biserici din Moldova care au beneficiat de astfel de ajutoare. Cunoscând toate aceste aspecte, putem spune că profesorul universitar dr. Constantin Marinescu se înscrie în rândurile laicilor ortodocşi români care se raportează la Biserica Ortodoxă Română ca la o instituţie divino-umană şi nu la una exclusiv umană, în rând cu toate celelalte.

Aşa l-a prezentat, pe bună dreptate, în multe dintre scrisorile sale, mitropolitul Antonie: ca pe un trăitor fervent al adevărurilor credinţei. Cu siguranţă că nu au fost aprecieri de complezenţă ci recunoaşterea unor realităţi generatoare de normalitate în viaţa oamenilor. Este într-adevăr reconfortant să poţi citi mărturii despre ani îndelungaţi de prietenie şi respect reciproc între două mari personalităţi, într-o vreme în care stările opuse de lucruri tulbură vieţile oamenilor.

Pr. prof. Dumitru ABRUDAN

[1] Acad. prof. dr. doc. Crişan Mircioiu, Preşedintele Academiei de Ştiinte Medicale, Filiala Cluj-Napoca.

Pr. dr. Mircea Florin Cricovean, Vincenţiu de Lerini, *Commonitorium*, studiu analitic şi traducere, Editura Emia, 2006, 180 p.

Cartea apare cu binecuvântarea Înalt Prea Sfinţiei Sale Dr. Nicolae Corneanu, Mitropolitul Banatului şi Cuvânt înainte de Arhid. Prof. univ. dr. Constantin Voicu.

S-a spus că apariţia unei cărţi bune constituie un eveniment editorial. Spunem că apariţia pentru prima dată a *Commonitorium*-ului lui Vincenţiu de Lerini în limba română constituie un eveniment patristic pentru teologia Bisericii noastre.

Prezenta lucrare este compusă din două părţi. În prima parte autorul a adunat cinci studii publicate anterior în revistele bisericeşti de prestigiu, referitoare la modul de abordare şi apărare a adevărului faţă de erezie, afirmat cu tenacitate şi clarviziune de către Vincenţiu de Lerini.

Astfel, primul dintre ele se referă la „Deosebirile dintre dreapta credinţă şi erezie, după Vincenţiu de Lerini"; al doilea, la: „Origen, în lumina lui Vincenţiu de Lerini"; al treilea prezintă o „Sinteză a învăţăturilor eretice, după Vincenţiu de Lerini"; al patrulea scoate în evidenţă pe „Apărători ai credinţei, după Vincenţiu de Lerini"; iar cel de al cincilea studiu tratează „Aspecte dogmatice în opera lui Vincenţiu de Lerini", privind raportul dintre Biserică, Scriptură şi Tradiţie; progresul dogmatic în viziunea vincenţiană; şi aspecte cu privire la Triadologia, Soteriologia şi Hristologia vincenţiană.

Partea a II-a a cărţii prezintă textul latin (Migne P.L.50, col.637 C-686) al amintitei lucrări vincenţiene, urmat de traducere şi note, totalizând 58 de pagini (p. 120-178).

Lucrarea se încheie cu un rezumat în limba engleză şi franceză.

Meritul traducerii *Commonitorium*-ului rezidă în maniera de redare ştiinţifică a lucrării, prezentând la început textul latin şi apoi traducerea, oferind astfel posibilitatea cititorului să pătrundă mai bine în gândirea teologică vincenţiană, şi în acelaşi timp să aprecieze modul de redare a textului latin în limba română.

Fără a face alte comentarii, rămâne mai presus aprecierea Părintelui Profesor Dr. Constantin Voicu, specialist în materie, asupra prezentei lucrări: „în premieră pentru teologia patristică românească, apare o carte despre unul dintre cei mai însemnaţi scriitori patristici apuseni, Vincenţiu de Lerini. Munca asiduă a Prea Cucernicului Părinte Dr. Mircea Cricovean pentru a scoate la iveală, pentru prima dată în limba română, textul integral al lucrării Commonitorium, aparţinător preotului Vincenţiu de Lerini, a reprezentat o încercare temerară care s-a dovedit a fi sortită izbânzii. Posedând o gândire limpede şi pătrunzătoare, prin alcătuirea acestei lucrări, autorul a dovedit fidelitate faţă de gândirea scriitorului apusean, reuşind să transmită mesajul acestuia către cititor într-un mod deosebit. Socotim aşadar, că această carte îşi va dobândi locul binemeritat între contribuţiile teologilor români pentru îmbogăţirea tezaurului patristic românesc, concretizându-se într-un prinos de recunoştinţă dedicat amintirii vieţuitorului din mânăstirea Lerin, preotul Vincenţiu, din veacul de aur al Bisericii".

Menţiunea ce se cuvine a fi făcută este că autorul acestei cărţi, Părintele Dr. Mircea Cricovean din Timişoara, depune o susţinută activitate pe tărâmul scrisului teologic, publicând până acum 7 cărţi în volum şi 36 studii, plus articole şi recenzii la diferite reviste şi foi bisericeşti, însumând aprox. 2500 pagini, pe măsură să aducă o reală contribuţie la îmbogăţirea patrimoniului patristic al teologiei româneşti.

Semnatarul acestor rânduri îşi exprimă satisfacţia că acest preot cărturar din Banat a învăţat şi deprins „alfabetul" limbilor clasice la Seminarul Teologic din Caransebeş. Alături de alţi colegi ai lui, a adâncit studiul teologiei „în original", reuşind să elaboreze lucrări de reală valoare, inspirându-se direct din izvorul nesecat al Revelaţiei divine.

Pr. prof. univ. Sorin COSMA

PICTORUL BISERICESC COSTANTIN LECCA – bicentenar (8 august 1807 – 14 octombrie 1887)

Deschizător de drumuri în pictura clasică românească, figură dominantă în panteonul cărturarilor din veacul al XIX-lea, Costantin Lecca îşi leagă biografia şi destinul de oraşul de la poalele Tâmpei, căruia i-a dedicat cu voluptate rodul creaţiei şi talentului său, dar şi de alte meleaguri ale ţării (Bucureşti, Ţara Făgăraşului şi Ţara Bârsei), unde a lăsat spre îndelungă amintire lăcaşurile de cult împodobite cu valoroasele sale fresce iconografice.

Provine dintr-o străveche familie de meseriaşi şi negustori de pe meleagurile Zărneştene, având ca înaintaş pe gocimanul Comşa Răuţ din Tohan, stabilit în Şcheii Braşovului. Un alt înaintaş, Leca Răuţ cumpără un Minei pentru Biserica din Şchei la 1780, iar după doi ani alţi doi membri ai acestei prestigioase familii, Gheorghe Popp şi Radu Lecca, devin ctitori ai bisericii „Sf. Treime" din Dârste.

Viitorul pictor bisericesc se naşte cu 200 de ani în urmă, la 8 august 1807, fiind botezat în Biserica „Sf. Nicolae" din Şcheii Braşovului de Bălaşa, soţia cunoscutului cărturar Dumitru Nicolau din Şchei – aşa cum ne confirmă catastiful de botez al bisericii[1]. Tatăl său, Dumitru (fiul lui Nicolae Leca Răuţ) se căsătorise cu Maria, fiica negustorului şcheian Mihai, a cărei soră, Elena era căsătorită cu Luca Chiriac, zis şi Caraboa, şi fiica lor Ecaterina avea să fie mama scriitorului I.L. Caragiale, prin căsătoria ei cu Luca Caragiale. Deosebit mediu familial, generat de familiile Nicolaeştilor cu care era înrudit, dar şi a Răuţeştilor, aşa încât vede lumina zilei într-un mediu predestinat aplecării spre cultură. Frecventează şcoala bisericii din Şchei, de curând reorganizată ca „şcoală normalicească", de poetul iluminst al Ardealului, Ioan Barac, cu profesori de valoare ca Eustatie Popp (absolvent a „opt facultăţi"), Vasile Nergeş (venit de la Făgăraş) şi Nicola Nicolau (autorul celebrelor cărţi: „Geografia pământului", „Plutarh nou" ş.a.). Avea să-şi continue studiile la Buda, începând cu anul 1827, unde se aflau numeroşi studenţi proveniţi de pe meleaguri transilvănene, între care şi braşoveanul Zaharia Carcalechi, întemeietorul la Buda al primei reviste ilustrate: „Biblioteca românească". Sub îndrumarea lui, Lecca nu numai că avea să continue studiile, dar colaborând la această revistă, se impune ca „pictor de închipuiri", anunţându-şi celebritatea. Aici leagă trainică prietenie cu alt filo-braşovean, Ion Trifu (viitorul Ion Maiorescu, care avea să se căsătorească la Biserica „Sf. Nicolae" din Şchei cu Maria, sora protopopului Popazu). Împreună cu Ion Trifu, C. Lecca susţine în amintita revistă un serial de studii istorice ilustrate cu chipurile marilor voievozi (Ştefan cel Mare, Dimitrie Cantemir, Radu Şerban, Mihai Viteazul ş.a.) care vor constitui baza preocupărilor sale de mai târziu pentru imortalizarea marilor personalităţi din istoria românilor. După un scurt popas de studiu făcut în capitala picturii, la Roma, revine acasă, dar nu rămâne la Braşov, fiind atras de Ion Maiorescu, care, după căsătoria sa în Şchei (1837), se stabilise la Craiova primind funcţii înalte în Ministerul învăţământului. Îl găsim pe Lecca adresând un memoriu pentru deschiderea unei tipografii în Craiova, pentru a-şi pune în aplicare cele însuşite la Buda, cât a colaborat la „Biblioteca românească", revistă care îşi încetase activitatea după plecarea lor. Până să i se aprobe deschiderea tipografiei (1837), se mulţumeşte să ocupe catedra de desen la şcoala centrală din Craiova, timp de 15 ani (1833-848), nu fără scurte popasuri în oraşul de la poalele Tâmpei, fără însă a se stabili deinitiv, pentru că pe meleaguri oltene se şi căsătorise (în 1836) cu Victoria, fiica cunoscutului cărturar Otetelişanu, casa fiindu-i îmbogăţită cu cei şase copii.

În tipografia sa (primită de la vechiul colaborator braşovean, Zaharia Carcalechi), aşezată lângă biserica „Sf. Ilie" şi prăvăliile braşoveanului Petcu Vasiliu, editează mai întâi revista „Mozaicul" în anul 1838 (când la Braşov Ion Barac edita „Foaia literară" şi Bariţiu scotea tot la Braşov „Gazeta de Transilvania"). În revista olteană Lecca editează şi numeroase manuale şcolare, publicând numeroase povestiri, între care şi „Moneda", care i-a inspirat lui Alecsandri „Istoria unui galbân". Ea avea să devină celebra casă de tipar şi editură „Scrisul românesc" de mai târziu.

Concomitent cu munca la catedră şi editură, Lecca pictează între anii 1840-1844 biserica Sf. Ilie din prejma tipografiei sale şi apoi Madona Dudu, cele mai cunsocute biserici ale Craiovei, aducând vopsele de la Budapesta şi Viena. Renumele de care s-a bucurat, i-a făcut pe braşoveni să apeleze la serviciile sale pentru a le înfrumuseţa prestigioasa catedrală din Şchei. La solicitarea protopopului Ioan Popazu, în 17 martie 1845 Lecca răspunde că primeşte cu bucurie să zugrăvească tâmpla Bisericii „Sf. Nicolae" din Şchei şi în acest scop cere să i se trimită la Craiova dimensiunile tâmplei, precum şi materialul de construcţie. Documentele din Şchei confirmă popasul său braşoven în 14 iulie 1846, când „se făcu tocmeala pentru zugrăvitul pe muşama a icoanelor tâmplei celei mari: Naşterea, Tăierea împrejur, Botezul, Învierea, Înălţarea, Schimbarea la faţă, Sfânta Troiţă (la mijloc), Răstignirea (sus); Bunavestire (sub dveri), pe cele două uşi de altar Sf. Arhangheli Mihail şi Gavril... şi icoanele cele împărăteşti să le înnoiască. La amvon cei patru Evanghelişti, la mijloc Mântuitorul şi Ioan Gură de Aur şi Sf. Vasile cel Mare şi cele 4 icoane mari cu argint reparate..." totul contra sumei de 2000 fl. Consisliul parohial, din care făcea parte şi ruda sa Gheorghe Leca „arhivar curat" (iar din 1857 este ales curator primar al bisericii), hotărăşte ca Nicolae Pop (tatăl pictorului Mişu Popp) să facă un plan pentru podişor şi iconostas. Ulterior i se mai cere lui Lecca să zugrăvească 4 tablouri mari: Dumnezeu Tatăl, Sf. Gheorghe, Sf. Dumitru, Bunavestire şi alte două icoane: Sf. Apostoli Petru şi Pavel sub turnul ceasului contra sumei de 17 galbeni. Pentru alţi 150 fl. i se comandă icoanele „ce vin pe podişor": Cina de taină, Spălarea picioarelor, Intrarea în Ieruslaim, icoane pe tablă de fier, care poartă semnătura sa şi inscripţionarea anului 1847. Se făcea această comandă întrucât la acea dată pictorul Lecca „lucra la Biserica de Pe Tocile", ceea ce confirmă, în lipsa altor documente, că în această perioadă Lecca picta noua Biserică Sf. Treime de pe Tocile, ce se construise în piatră cu puţin timp înainte (1826). Atât icoanele pe metal, expuse în muzeul primei şcoli, cât şi cele pe muşama, se găsesc în depozitul Complexului Muzeal din Şchei, făcând obiectul expoziţiei omagiale „Mişu Poppp şi Costantin Lecca", organizată în Şchei cu puţin timp în urmă. Între documentele expuse în muzeul şcolii se păstrează şi „Contractul" (inedit) al pictorului, prin care se obligă să realizeze aceste tablouri.

Revoluţia paşoptistă îl regăseşte tot la Braşov, implicându-se activ în vâltoarea evenimentelor, alături de prietenul său de o viaţă, pictorul braşovean Mişu Popp, precum şi alţi revoluţinari locali aflaţi sub conducerea lui Grigore Pantazi, dar şi a celor moldoveni şi munteni, întruniţi la Braşov în frunte cu Bălcescu, Alecsandri, Cuza, Alecu Russo, C. Bolliac ş.a. În prezenţa sa, în grădina protopopului Bonifatie Pitiş din Şchei, se lansa imnul de azi „Deşteaptă-te române" în baza compoziţiei dascălului şcheian George Ucenescu.

Datorită implicaţiilor sale în evenimentele revoluţiei, după „furtună", devenind „persoana non grata", este nevoit să părăsească Braşovul, împreună cu prietenul său mai tânăr, Mişu Popp, şi se stabilesc la Bucureşti, unde se asociază cu un grup de prieteni aplecaţi spre pictură, Lecca fiind cel care-i deschide cunoşterea acestei arte lui Nicolae Grigorescu, pe atunci un copil. Aici, împreună cu prietenul său braşovean Mişu Popp şi Barbu Stănescu din Câmpulung, pictează drapele oştirii române, apoi pictează Curtea veche din Bucureşti, Biserica „Sf. Gheorghe Nou", Capela cimitirului Şerban-Vodă (azi Bellu), Biserica „Sf. Ecaterina", Biserica „Răzvan-Vodă", Biserica „Radu-Vodă". Totodată Lecca este şi profesor de desen la prestigiosul institut de învăţământ bucureştean „Sf. Sava" între anii 1851-1859.

Există un capitol deosebit de important în creaţia sa picturală şi anume cel portretistic, prin care concurează fericitor pe bunul său prieten Mişu Popp. Aproape că nu e personalitate braşoveană, craioveană sau naţională, care să nu se bucure de onoarea de a fi imortalizată pe pânză, muşama sau carton. Ca într-un panteon românesc, ctitori de biserici săteşti, profesori, slujitori ai altarului, mari voievozi, oameni politici, rămân cunoscuţi în imagine doar prin opera artistică a marelui pictor cărturar Costantin Lecca.

După anul 1859, când se retrage de la catedră, pentru a se dedica exclusiv picturii, totuşi se izolează în atelierul său, apărând din ce în ce mai puţin în public, stingându-se la puţin timp din viaţă, în 14 octombrie 1887, fiind înmormântat în cimitirul Bellu, pe care l-a înfrumuseţat prin pictarea valoroasei sale capele şi unde îşi doarme somnul de veci marile personalităţi ale ţării.

Sunt puţine muzee şi centre culturale din ţară, care să nu posede una sau mai multe creaţii picturale ale acestui mare creator de frumos, care a aşezat la temelia artei picturale româneşti modele care să fie preluate, îmbunătăţite şi clasicizate de urmaşii săi.

În Şcheii Braşovului, în cadrul Complexului Muzeal de aici, s-a deschis o expoziţie temporară, pentru a marca, prin tablourile păstrate aici importanţa marelui pictor bisericesc. La deschiderea expoziţiei am avut marea bucurie de a-L avea ca oaspete pe Î.P.S. dr. Laurenţiu Streza, Mitropolitul Ardealului.

Pr. prof. dr. Vasile OLTEAN

[1] Nu ne este cunoscut ce l-a determinat pe Bogdan Petriceicu Haşdeu să consemneze în „Revista nouă" din 1894 data de 1810 ca an al naşterii viitorului pictor, dat fiind faptul că în catastiful de botez pentru anul 1810 nu figurează acest nume.

In memoriam

Preot Dorin Mihail Cătinaş (1972-2007)

După o scurtă dar grea suferinţă, preotul Dorin Mihail Cătinaş de la parohia Sibiu – Mihai Viteazul III s-a mutat la Domnul în seara zilei de 31 XII 2007. A lăsat în urmă o familie îndurerată: pe soţia sa şi doi copilaşi dintre care cel mai mic în vârstă de un an şi jumătate. A părăsit şi comunitatea de credincioşi pe care i-a păstorit cu dăruire, până în ultima clipă a vieţii sale.

Născut în data de 2 noiembrie 1972 în Sibiu, din părinţii Vasile şi Ana Cătinaş, Preotul Dorin era cel de-al doilea băiat din cei trei câţi au fost în familie. Şi-a petrecut copilăria la Sibiu şi în Mărginime, la Sibiel. A făcut şcoala generală în Sibiu şi apoi Liceul Brukenthal. Pe când era în liceu a suferit prima încercare a vieţii sale prin moartea mamei. A urmat apoi cursurile Facultăţii de Teologie „Andrei Şaguna" din Sibiu, timp în care este din nou încercat prin moartea fratelui său Florin. A terminat facultatea de teologie în anul 1996. În acelaşi an s-a căsătorit cu Claudia-Maria (n. Stoica), fiind hirotonit preot pe seama Parohiei Şeica Mică, protopopiatul Mediaş, de către Mitropolitul Antonie Plămădeală.

Acolo a trăit bucuria naşterii primului fiu, Dorin Andrei, în 1999 şi tot aici s-a străduit să lase în urma sa un nume bun şi a reuşit, înfrumuseţând sfânta biserică printr-o pictură nouă. A ştiut că în parohie preotul este culmea spre care se uită toţi şi în care toţi vor să vadă un părinte, un model de viaţă.

Cineva, vorbind despre misiunea preoţească spunea atât de frumos: „În fiecare parohie este un om care este al tuturor, pentru că este părinte sufletesc al tuturor; este chemat ca martor, ca sfătuitor sau ca reprezentant în toate actele cele mai solemne ale vieţii; care ia pe om de la sânul mamei sale şi nu-l lasă decât la mormânt; care binecuvântează ori sfinţeşte leagănul, nunta, patul morţii şi sicriul; un om, pe care copilaşii se obişnuiesc a-l iubi, a-l venera şi a se teme fireşte de el; pe care chiar necunoscuţii îl numesc părinte; la picioarele căruia creştinii merg a depune mărturisirile lor cele mai intime; un om, care, prin starea sa, este mângâietorul tuturor nenorocirilor sufletului şi ale trupului; care vede pe cel sărac şi pe cel bogat bătând la uşa sa, rând pe rând, cel bogat pentru a-şi lăsa milostenia în ascuns, cel sărac pentru a o primi fără a se ruşina; care nefiind de nici o treaptă socială, ţine deopotrivă de toate clasele...; un om, în fine, care ştie toate, care are dreptul de a spune toate şi al cărui cuvânt cade de sus asupra inteligenţelor şi asupra inimilor cu autoritatea unei misiuni dumnezeieşti. Acest Om este Preotul. Am redat acest minunat fragment în care este descris preotul spre a înţelege mai bine entuziasmul, ostenelile şi vredniciile Părintelui Dorin, un preot tânăr, un soţ şi un tată iubitor, vrednicii pentru care a primit distincţiile de sachelar şi apoi de iconom.

În anul 2005, luna iunie, a susţinut examenul de intrare în oraş, fiind numit paroh pe seama Parohiei Mihai Viteazul III, cu slujire la biserica nouă de pe B-dul Mihai Viteazul. A rămas acolo până în octombrie 2006.

De la 1 octombrie a fost primit cu căldură la biserica „Sfinţii Împăraţi Constantin şi Elena" a parohiei Iosefin I, implicându-se în lucrările de finalizare a lucrărilor acestei biserici. Aici a trăit bucuria „zidirii altarului" şi a început demararea demersurilor necesare construirii unei noi biserici, situată în parohia sa, cu hramul Sfântul mare Mucenic Mina, aşteptând ca în primăvara anului 2008 să pună piatra de temelie şi să sfinţească locul. Rămâne de acum credincioşilor şi preotului care va urma părintelui Dorin sarcina de a-i împlini această dorinţă, testament am putea spune.

În această lucrare neobosită l-a găsit pe părintele Dorin sfârşitul vieţii, potrivindu-i-se astfel cuvintele Sfântului Apostol Pavel: „Lupta cea bună m-am luptat, călătoria am sfârşit, credinţa am păzit. De acum mi s-a gătit cununa dreptăţii, pe care Domnul îmi va da-o în ziua aceea, El, Dreptul Judecător, şi nu numai mie, ci tuturor celor care au iubit arătarea Lui" (*II Tim* 4, 7-8).

Dându-şi sufletul în mâinile Creatorului, Părintele Dorin a fost prohodit în data de 3 ianuarie 2008, în biserica „Sfinţii Împăraţi Constantin şi Elena", parohia Iosefin I de către P.S. Dr. Visarion Răşinăreanu, episcop-vicar şi de către un sobor de peste 30 de preoţi. P.S. episcop vicar a transmis scrisoarea de condoleanţe adresată familiei de Î.P.S. Dr. Laurenţiu Streza, Arhiepiscopul Sibiului şi Mitropolitul Ardealului.

Pr. Teodor Răduleţ, coleg de slujire la acelaşi altar cu adormitul în Domnul a prezentat viaţa şi a cerut îndătinatele iertăciuni. Au vorbit apoi preotul Traian Bârsan, apropiat al familiei preotului Cătinaş, şi protopopul Sibiului, părintele Savu Popa.

Preot Teodor RĂDULEŢ

AGENDA PASTORALĂ A Î.P.S. DR. LAURENŢIU

Arhiepiscopul Sibiului şi Mitropolitul Ardealului

– decembrie 2007 –

• **Joi, 29 noiembrie – Marţi, 4 decembrie.** La invitaţia Sanctităţii Sale Bartolomeu, Patriarhul Ecumenic al Constantinopolului, Î.P.S. Sa a participat la Istanbul, la sărbătoarea Sf. Ap. Andrei.

• **Miercuri, 5 decembrie.** A prezidat şedinţa permanenţei operative a Arhiepiscopiei Sibiului. A avut program de lucru la cabinet.

• **Joi, 6 decembrie** (*Sărbătoarea Sf. Nicolae*). A oficiat Sf. Liturghie şi a ţinut un cuvânt de învăţătură la Biserica „Sf. Nicolae" din Şcheii Braşovului (pr. Vasile Prodea şi pr. Ioan Herda). L-a hirotonit întru diacon pe tologul Lucian Aghiniţei şi l-a hirotesit întru stavrofor pe P.C. Pr. Dr. Vasile Oltean, directorul muzeului „Prima Şcoală Românească din Şcheii Braşovului".

• **Duminică, 9 decembrie.** A săvârşit Sf. Liturghie şi a ţinut un cuvânt de învăţătură la Biserica Sf. Nicolae din Făgăraş (pr. Marcel Dobrea şi pr. Ioan Dincă). L-a hirotonit întru preot pe diaconul Lucian Aghiniţei pe seama parohiei Şirnea, protop. Bran-Zărneşti.

• **Luni, 10 decembrie.** A avut o întâlnire cu domnul George Scripcaru, primarul municipiului Braşov.

• **Marţi, 11 decembrie.** A predat cursuri de Teologie Liturgică la Facultatea de Teologie. A avut program de audienţe. A prezidat şedinţa permanenţei operative a Arhiepiscopiei Sibiului.

• **Miercuri, 12 – Sâmbătă, 15 decembrie.** Cu binecuvântarea P.F. Părinte Daniel, Patriarhul Bisericii Ortodoxe Române, Î.P.S. Sa a participat la congresul internaţional „Word of God Word on God", organizat de Facultatea de Teologie Catolică Catalunya din Barcelona, unde a susţinut conferinţa „Cuvântul lui Dumnezeu în istoria mântuirii şi în Sfânta Liturghie".

• **Duminică, 16 decembrie.** A oficiat slujba de sfinţire a picturii Bisericii „Sf. Nicolae" din localitatea Săcele – Cernatu. A săvârşit Sf. Liturghie şi a ţinut un cuvânt de învăţătură. A binecuvântat capela „Sf. Doctori fără de arginţi Pantelimon, Cosma şi Damian" de la căminul pentru vârstnici al Asociaţiei „Cristiana" – Săcele.

• **Luni, 17 decembrie.** A prezidat şedinţa permanenţei operative a Arhiepiscopiei Sibiului. A avut program de audienţe. A primit grupuri de colindători din Maramureş, Bucovina şi Prahova.

• **Marţi, 18 decembrie.** A avut program de lucru la cabinet. A primit colindători – un grup de elevi de la Clubul Copiilor din Agnita, grupul „Orfanii României", precum şi un grup de studenţi de la Facultatea de Teologie „Andrei Şaguna" din Sibiu. Seara a participat, la Catedrala mitropolitană, la concertul de colinde al corurilor de elevi de la şcolile generale şi licee din Sibiu. Cu această ocazie a rostit un cuvânt de învăţătură.

• **Joi, 20 decembrie.** A avut program de lucru la cabinet şi a primit colindători: copiii de la grădiniţa nr. 16 din Sibiu, un grup de copii de la parohia Ţapu, protopopiatul Mediaş, corala preoţilor din Sibiu, un grup de credincioşi de la Sădinca. Seara a participat, la Catedrala, la concertul de colinde al corurilor Facultăţii de Teologie „Andrei Şagna" din Sibiu, ocazie cu care a rostit şi un cuvânt de învăţătură.

• **Vineri, 21 decembrie.** A primit colindători: un grup de credincioşi de la Rupea, conduşi de P.C. Protopop Nicolae Palmeş, un grup de monahii de la Mănăstirea Nocrich, un grup de monahii de la Mănăstirea Predeal, corul copiilor de la Complexul Servicii Comunitare „Gulliver" din Sibiu, conduşi de P.C. Pr. Nicolae Laţchescu, inspector social al Arhiepiscopiei Sibiului, un grup al credincioşilor hipoacuzici din Sibiu, conduşi de P.C. Pr. Marian Vlăduţ, elevii Şcolii Generale „Mihai Eminescu" din Sibiu, elevii de la Racoviţa şi cei de la Tălmaciu, corul Bisericii „Naşterea Domnului" din Sibiu, grupuri de credincioşi de la Alma şi Saroş.

• **Duminică, 23 decembrie.** A slujit Sf. Liturghie şi a ţinut un cuvânt de învăţătură la Biserica „Înălţarea Domnului" din Sibiu.

• **Luni, 24 decembrie** *(Ajunul Naşterii Domnului).* A avut program de lucru la cabinet.

• **Marţi, 25 decembrie** *(Ziua Praznicului Naşterii Domnului).* A săvârşit Sf. Liturghie şi a predicat la Catedrala mitropolitană. După amiaza a participat la slujba vecerniei la Catedrala mitropolitană, iar seara a oferit o recepţie la care au fost invitaţi autorităţi locale, conducerea Universităţii „Lucian Blaga", decanii facultăţilor sibiene, profesori ai Facultăţii de Teologie „Andrei Şaguna", precum şi angajaţii Arhiepiscopiei Sibiului.

• **Miercuri, 26 decembrie** *(A doua zi de Crăciun. Soborul Maicii Domnului).* A săvârşit Sf. Liturghie şi a ţinut un cuvânt de învăţătură la Biserica „Buna-Vestire" din Braşov (pr. paroh Mihai Manolache). L-a hirotesit întru iconom stavrofor pe P.C. Pr. Prof. Dr. Ovidiu Moceanu. A oficiat slujba vecerniei la Biserica „Adormirea Maicii Domnului" din localitatea Sâmbăta de Sus – Răsărit, protop. Făgăraş.

• **Joi, 27 decembrie** *(A Treia zi de Crăciun. Sărbătoarea Sf. Arhidiacon Ştefan).* A săvârşit Sf. Liturghie şi a predicat la Biserica „Sf. Treime" din Copăcel, protopopiatul Făgăraş. L-a hirotesit întru iconom stavrofor pe P.C. Pr. Ioan Ciungara.

• **Vineri, 28 decembrie.** A participat la Sălişte, la întrunirea junilor din Mărginimea Sibiului.

• **Duminică, 30 decembrie.** A săvârşit Sf. Liturghie şi a ţinut un cuvânt de învăţătură la Biserica „Sf. Nicolae" din Sibiu.

• **Luni, 31 decembrie.** Am primit, la sediul mitropolitan, vizita domnului Mugur Isărescu, guvernatorul B.N.R.

Pr. Drd. Cristian VAIDA

ITINERAR PASTORAL

Din încredinţarea Înalt Prea Sfinţitului Dr. LAURENŢIU STREZA, Arhiepiscopul Sibiului şi Mitropolitul Ardealului, Prea Sfinţitul Episcop-vicar al Arhiepiscopiei Sibiului, Dr. VISARION RĂŞINĂREANU, a săvârşit următoarele:

• **Sâmbătă, 1 decembrie.** P.S. Sa a săvârşit Sfânta Liturghie arhierească în Capela mitropolitană din Sibiu. La orele amiezii oficiază în faţa Cercului Militar din Sibiu o slujbă de pomenire a eroilor neamului şi asistă la parada militară. Seara, în Catedrală, oficiază slujba de *Te-Deum* cu prilejul Zilei Naţionale a României în prezenţa autorităţilor locale.

• **Duminică, 2 decembrie.** A săvârşit Sfânta Liturghie arhierească în biserica parohială din Perşani, protopopiatul Făgăraş (preot paroh Dorin Cristea). Seara slujeşte şi predică la Taina Sfântului Maslu de obşte în biserica „Sfântul Nicolae" din Cincu, protopopiatul Făgăraş (preot paroh Florin Butum) şi vizitează vechea biserică „Buna-Vestire" din aceeaşi localitate.

• **Marţi, 4 decembrie.** Audienţe, lucrări de birou. A săvârşit Sfânta Liturghie arhierească în Capela „Sf. Varvara" a Şcolii de Artilerie din Sibiu cu prilejul hramului (pr. dr. Călin Sămărghiţan).

• **Miercuri, 5 decembrie.** Audienţe, lucrări de birou. Seara săvârşeşte slujba Vecerniei şi a Litiei în biserica „Sfântul Nicolae" din parohia Sibiu-Lazaret (preot paroh Ioan Galea), apoi participă la Concertul de Colinde al Coralei Universitarilor din Cluj desfăşurat în Caterdala mitropolitană din Sibiu.

• **Joi, 6 decembrie** (*Sf. Ierarh Nicolae, Arhiepiscopul Mirelor Lichiei*). A săvrârşit Sfânta Liturghie arhierească în biserica „Sfântul Nicolae" din oraşul Tălmaciu, protopopiatul Avrig (preot paroh Mircea Creţu). Seara slujeşte şi predică la Taina Sf. Maslu în biserica „Sf. Nicolae" din Berivoii Mici (preot paroh Ioan Puia).

• **Vineri, 7 – Sâmbătă, 8 decembrie.** Audienţe, lucrări de birou.

• **Duminică, 9 decembrie**. A săvârşit Sfânta Liturghie arhierească în biserica cu hramul „Sfântul Nicolae" a mănăstirii Predeal, judeţul Braşov (stareţă Spiridona Mihu). Seara slujeşte şi predică la slujba Vecerniei în biserica „Sfântul Nicolae" din Baciu-Săcele, protopopiatul Săcele (preot paroh Virgilius Urzică). Oficiază o slujbă de binecuvântare a Întreprinderii Electroprecizia din Săcele.

• **Luni, 10 decembrie.** A săvârşit în sobor slujba înmormântării pr. pens. Ioan Năftănăilă în biserica parohială din Breaza, protopopiatul Făgăraş, rostind cuvânt de învăţătură.

• **Marţi, 11 decembrie**. Audienţe, lucrări de birou.

• **Miercuri, 12 decembrie.** A oficiat Taina Sfântului Maslu de obşte în biserica parohiei Braşov-Cetate (preot paroh Nicolae Coman), apoi a participat la Concertul de Colinde al Şcolilor din Braşov – desfăşurat în aceeaşi biserică.

• **Vineri, 14 decembrie.** A avut o întâlnire cu studenţii teologi aparţinători Arhiepiscopiei Sibiului. Slujeşte Vecernia şi Acatistul Maicii Domnului în Catedrală.

• **Sâmbătă, 15 decembrie.** P.S. Sa a săvârşit Sfânta Liturghie în Capela mitropolitană. A participat la Biblioteca Astra la lansarea unei cărţi închinate baronului Samuel von Bruckenthal.

• **Duminică, 16 decembrie.** A săvârşit Sfânta Liturghie la parohia Tohanu Vechi, protopopiatul Bran-Zărneşti, hirotesind întru iconom pe P.C. preot paroh George Laurenţiu Bota. A oficiat Taina Sfântului Maslu de obşte în parohia Braşov-Noua (preot paroh Simion Cibian).

• **Luni, 17 decembrie.** A participat la lansarea unui album cu Sibiul istoric la Biblioteca Astra şi a participat apoi la spectacolul „Crăciun în închisoare" oferit de ASCOR Sibiu la Casa de Cultură.

• **Marţi, 18 decembrie.** A oficiat slujba de binecuvântare a noului Cămin-Spital de la Sălişte. Seara participă la Concertul de colinde susţinut de corul Seminarului Teologic din Făgăraş desfăşurat la Muzeul Ţării Făgăraşului şi la vernisajul unei expoziţii de clopote.

• **Miercuri, 19 decembrie.** A participat la Concertul de Colinde al protopopiatului Făgăraş desfăşurat în biserica militară din Făgăraş (preot Gherasim Frăţilă).

• **Duminică, 23 decembrie.** A săvârşit Sfânta Liturghie arhierească la Mănăstirea Jina, protopopiatul Sălişte, binecuvântând noul paraclis al mănăstirii.

• **Marţi, 25 decembrie** (*Naşterea Domnului – Crăciunul*). A săvârşit Sfânta Liturghie la biserica „Naşterea Domnului" din Sibiu (preot paroh Ioan Coşa). Seara slujeşte Vecernia în Catedrală.

• **Miercuri, 26 decembrie.** A săvârşit Sfânta Liturghie arhierească în Catedrala Mitropolitană, rostind cuvânt de învăţătură. A slujit Vecernia în biserica „Sfântul Ilie" din Sibiu (cartierul Vasile Aron).

• **Joi, 27 decembrie.** A săvârşit Sfânta Liturghie arhierească la Mănăstirea Brâncoveanu – Sâmbăta de Sus, judeţul Braşov.

• **Sâmbătă, 29 decembrie.** A oficiat în biserica parohială din Boiţa, protopopiatul Avrig, slujba înmormântării credincioasei Lucica Cocă, rostind cuvânt de învăţătură.

• **Duminică, 30 decembrie.** A săvârşit Sfânta Liturghie arhierească în biserica „Sfânta Treime" din Parohia Vitrometan-Mediaş. P.C. preot paroh Vasile Joantă a fost distins cu Crucea Şaguniană.

Arhid. Vasile AVRAM

TEOLOGIE ŞI SPIRITUALITATE ORTODOXĂ

MICHEL QUENOT, *De la icoană la ospăţul nupţial-Chipul, Cuvântul şi Trupul lui Dumnezeu*, Ed. Sophia, Bucureşti, 2007, 317 p.

Orice apariţie editorială care apropie cititorul român, credincios sau nu, de frumuseţea iconografiei ortodoxe nu poate aduce decât bucurie. Când autorul este cunoscutul Părinte Michel Quenot, care are deja 4 apariţii editoriale în limba română, şi textul său este transpus într-o frumoasă traducere reuşită de Ştefan Ionescu-Berechet şi Adrian Tănăsescu-Vlas, bucuria cărturărească este cu adevărat deosebită.

Nu putem, în cadrul unei rubrici ca aceasta a noastră, să intrăm în amănuntele unei astfel de lucrări, dar suntem convinşi că şi numai enumerarea capitolelor care o alcătuiesc îndeamnă la lectură: „De la imagistică la imagine"(pp.13-38), „Euharistia şi icoana"(pp.39-48), „Iconografia Euharistiei" (pp. 49-84), „Cuvânt, Euharistie, icoană" (pp. 85-114), „Liturghia euharistică: apogeul divino-uman" (pp. 115-152), „Creştinul: fiinţă iconică şi liturgică"(pp.153-180), „Transfigurarea cosmosului" (pp.181-228), „Puterea Numelui" (pp. 229-244), „Taina fratelui" (pp. 245-274) şi „Comoara ascunsă"(pp. 275-300) sunt zece teme propuse pentru o meditaţie duhovnicească asupra conţinuturilor dogmatice, liturgice şi moral-ascetice ale icoanei.

Principală armă de combatere a consumismului religios la care îndeamnă întreg comportamentul sectar al omului modern, icoana se descrie cititorului ca parte integrantă a marelui efort de revelare a adevărurilor de credinţă, mărturia cărţii acesteia fiind una fundamentală la acest nivel.

JEAN SEVILLA, *Terorismul intelectual din 1945 până în prezent*, trad. din franceză de Ileana Cantuniari, Humanitas, 2007, 297 p.

Poate părea ciudată o recomandare de lectură de genul acesteia. O carte despre cei care gândesc despre şi pentru alţii, la vremea aceasta care, şi în România, este marcată profund de astfel de autodefiniţi intelectuali, are o importanţă deosebită în cultura misionar-pastorală a preotului. Temele mari ale cărţii par desprinse dintr-un colaj cinematografic al lumii care o trăim: Stalin are întotdeauna dreptate; Coloniştii, nişte criminali; Mai întâi economicul; La tropice, revoluţia este atât de frumoasă; Este interzis să interzici; Soljeniţîn, reacţionarul; Văzut la televizor; Blank-Blanc-Beur; Revoluţia sau moartea; Pentru un cineast nu există străini; Comunism-nazism: asasinii buni, asasinii răi; Libertate, egalitate, sexualitate; Acei Don Quijote ai naţiunii ca şi Postfaţa de o luciditate frapantă, te cheamă de la sine la aprofundare şi sistematizare a marilor provocări politico-morale pe care lumea le suportă în numele unor concepte, ideologii şi tratamente discursive.

Cu o luciditate, subliniată deja de noi, uneori sarcastică, ancorat într-o cunoaştere excelentă a istoriei moderne, Jean Sevilla propune scriitorului român o altfel de dimensiune decât cea prin care *intelighentia* românească încearcă să-şi disculpe superficialităţile intelectuale cu discursurile stereotipiei legate de „terorizarea intelectuală" a culturii.

CONSTANTIN NOICA, *Jurnal de idei*, ed. a II-a, Humanitas, 2007, 291 p.

O nouă ediţe din „Jurnalul de idei" al Domnului Constantin Noica a văzut lumina tiparului sub îngrijirea unor ucenici „noicieni" plini de osârdie. Gabriel Liiceanu, Sorin Vieru, Thomas Kleiniger şi Andrei Pleşu (cu un indice de nume şi lucrări realizat de Victor Bârsan) ne readuc aminte textele noiciene cele mai gustate de publicul cititor: vitraliile de gând ale Profesorului. Punctate de trecerea istorică a timpului, părţile alese din Jurnalul de idei îşi dovedesc perenitatea, locuind de-acum multe din laturile lumii de idei româneşti, remarcabil disipat în alcătuirile liberalismului intelectual actual. Spre deosebire de alte soiuri de scriere, jurnalul, şi acesta nu face excepţie, nu poate fi doar citat, pe alocuri, ca să dea bine intelectual. Ci el presupune citirea lui, ca o spălare peste circumvoluţiile gândirii actuale, ruptă de valabilitatea gândirii filosofice a devenirii întru fiinţă. Nu am şti, de exemplu, care anume gând ne-a părut cel mai aproape de a fi cel mai reprezentativ din Jurnal. Însă gândul lui Noica, întreg şi structurat aproape „nemţeşte" încântă prin ordine şi profunzime intelectuală. O bucurie.

Recomandăm lectura Jurnalului fie şi numai pentru frumuseţea sa literară, o limbă dinamică şi curată cum puţine pagini mai naşte astăzi cultura română.

Mitropolitul LAURENŢIU

ARTICOLELE ŞI CORESPONDENŢA
se primesc pe adresa:
Redacţia „Telegrafului Român", 550179 – Sibiu, Str. Mitropoliei nr. 35
E-mail: *telegrafulroman@yahoo.com*
Articolele nepublicate nu se înapoiază.
ISSN 1223-8392

COMITET REDACŢIE „TELEGRAFUL ROMÂN":
Î.P.S. Dr. Laurenţiu Streza – preşedinte; P.S. Dr. Visarion Răşinăreanu – vicepreşedinte; Pr. Prof. Dr. Dumitru Abrudan – redactor şef; Dr. Ştefan Toma – secretar de redacţie; Pr. Cristian Vaida – secretar de redacţie adj.; Pr. Prof. Acad. Dr. Mircea Păcurariu – membru; Pr. Prof. Dr. Ovidiu Moceanu – membru; Pr. Lect. Dr. Nicolae Moşoiu – membru.

Abonamentul pe 2008 este de 25 **lei**
COD IBAN RO34 RNCB 0227 0360 5879 0001.
Pentru SUA abonamentul este de 26 **dolari**
COD IBAN RO28 RNCB 0227 0360 5879 0012.
Pentru Europa abonamentul este de 12 **euro**
COD IBAN RO76 RNCB 0227 0360 5879 0021.
BCR Sibiu, Str. Emil Cioran nr. 1. Cod fiscal 44 79 403.

Fondator:
Mitropolitul
ANDREI ŞAGUNA
1853

Telegraful Român

Anul 156
Sibiu
2008

FOAIE BISERICEASCĂ EDITATĂ DE ARHIEPISCOPIA SIBIULUI

ANUL 156, Nr. 5-8 — 1 şi 15 februarie 2008

O anteprăznuire:

LITURGHIERUL LUI MACARIE
o jumătate de mileniu de la apariţie

Cartea veche românească constituie o preţioasă moştenire culturală a poporului nostru şi vădeşte setea lui de cultură şi valori duhovniceşti.

Prima întruchipare a unui volum tipărit s-a înregistrat, pe sol românesc, exact cu 500 de ani în urmă (noiembrie 1508), când „smeritul monah" muntenegrean Macarie isprăvea, într-o localitate pe care nu ne-o spune – poate Târgovişte, capitala de atunci a Ţării Româneşti sau mănăstirea apropiată Dealu, cum se crede îndeobşte –, tipărirea unui *Liturghier* în limba slavonă, întrebuinţată pe atunci ca limbă de cult în Biserica noastră şi totodată ca limbă de stat şi de cultură[1]. Din punct de vedere bisericesc, acest fapt remarcabil se cuvine să fie reţinut fiind vorba de începutul tipăririi uneia din cele mai importante cărţi de slujbă, care va fi întrebuinţată în forma ei slavă cel puţin încă două secole în Biserica românească[2].

Dintre toate ţările ortodoxe, Ţara Românească s-a învrednicit cu cinstea de a fi dat la lumină cea dintâi ediţie tipărită a uneia din cele mai importante cărţi ortodoxe de cult, la iniţiativa şi cu oblăduirea unor voievozi români. Ediţiile slave princeps ale *Slujebnikului* (numirea slavonă a *Liturghierului*) şi prima ediţie tipărită în limba greacă, imprimate pentru ortodocşii din alte părţi, apar în urma celei a lui Macarie[3].

Ieromonahul Macarie dobândeşte meşteşugul tiparului la Veneţia şi îşi începe binecuvântata lucrare tipografică la Târgovişte, sprijinit de domnitorul Radu cel Mare, mare iubitor de cultură şi doritor de a reorganiza viaţa bisericească şi de a întări Statul feudal[4], în ţinuturile pe care le conducea.

Macarie tipăreşte trei cărţi, prima fiind ***Liturghierul*** în 1508. I-au urmat un ***Octoih*** slavon în anul 1510 şi ***Tetraevanghelul*** slavon în 1512. Aceste scrieri tipărite de Macarie s-au răspândit atât în Ţările Române, cât şi în mănăstiri din Balcani şi biblioteci din Europa. Tipăriturile sunt armonios lucrate, cu text în două culori, cu iniţiale şi frontispicii ornate cu motive geometrice şi florale, care amintesc de manuscrisele româneşti miniate.

Cu bucurie amintim că *Fondul de Patrimoniu* al Bibliotecii Mitropoliei din Sibiu deţine unul din cele cinci exemplare ale *Liturghierului lui Macarie* tipărit în anul 1508, exemplar care a fost recondiţionat în vara anului 2007, în cadrul laboratorului de restaurare al Muzeului Brukenthal.

Datorită acestor trei cărţi, pe parcursul vremii s-au făcut numeroase cercetări româneşti şi străine, referitoare la cultura veche românească şi la istoria tiparului. Din pricină că nu este indicat locul de tipărire, cele mai numeroase contradicţii între cercetători privesc însuşi locul de imprimare a lor, cei mai mulţi susţinând Târgovişteа (Mănăstirea Dealu)[5], alţii Curtea de Argeş[6], alţii Mănăstirea Snagov[7] sau Mănăstirea Bistriţa[8].

Dincolo de aceste contraindicaţii, un lucru trebuie reţinut, anume că cei 500 de ani care se împlinesc anul acesta de la imprimarea *Liturghierului slavon* macarian sunt tot atâţia ani de când românii au arătat, că nu le mai erau suficiente cărţile de cult în forma lor manuscrisă şi că nevoile lor culturale şi bisericeşti cereau o răspândire mai largă a acestora, o circulaţie mai întinsă pe care nu le-o putea asigura decât cartea tipărită. Acest fapt este un element de progres pentru statul feudal român din secolul al XVI-lea. Şi aceasta este una din semnificaţiile aniversării acestei jumătăţi de mileniu de când românii au simţit nevoia de carte tipărită[9].

Liturghierul lui Macarie, fie în original, fie în copii, a avut o largă circulaţie în parohiile ortodoxe de pe tot întinsul pământului românesc. El a servit ca original pentru prima traducere românească a *Liturghierului* făcută şi tipărită de către diaconul Coresi la Braşov în 1570. Mai mult, *Liturghierul* tipărit de Macarie reprezintă prototipul tuturor liturghierelor slavone tipărite mai târziu la Veneţia, în cursul secolului al XVI-lea, pentru uzul slavilor sud – dunăreni (sârbi şi bulgari)[10].

Oricum ar fi, *Liturghierul slavon* tipărit de Macarie la 1508 reprezintă nu numai începutul tiparului în Ţările Româneşti, ci înscrie şi un glorios capitol în istoria celei mai importante cărţi ortodoxe de slujbă în versiunea ei slavonă. Fiind cea dintâi ediţie tipărită a acestei cărţi, *Liturghierul lui Macarie* fixează şi consacră, prin autoritatea pe care o are slova tipărită şi prin puterea ei de multiplicare şi de răspândire, prototipul tuturor ediţiilor viitoare ale *Slujebnikului*, într-o formă care va fi întrebuinţată nu numai în Biserica românească, ci şi la marea majoritate a ortodocşilor de limbă slavă timp de cel puţin un secol şi jumătate şi ale cărei ecouri se resimt chiar şi în ediţiile de după aceea ale *Liturghierului slavon* din diferitele regiuni ale Ortodoxiei[11].

Indiferent de longitudinea şi latitudinea geografică unde s-au tipărit primele noastre cărţi, acestea nu sunt nici ale lui Macarie şi nici ale altor meşteri tipografi, ci sunt dovada năzuinţelor noastre spre cultură şi mai ales spre **viaţa în Hristos**, pornite şi încurajate de un voievod ocrotitor de credinţă străbună. ***Cărţile macariene* rămân şi mărturia creatoare de artă a poporului român, a unui specific grafic al nostru[12] care se integrează în marile valori ale spiritualităţii şi culturii europene.**

(continuare în p. 2)

† Dr. LAURENŢIU STREZA
Arhiepiscopul Sibiului şi Mitropolitul Ardealului

„O iubire fără margini"
– Comunitatea Sant'Egidio 40 de ani –

Între 30 ianuarie – 3 februarie a.c. s-au desfăşurat la Roma lucrările celei de a X-a Întâlniri Internaţionale a Comunităţii Sant'Egidio din Italia. În anul 1968, un grup de tineri creştini catolici conduşi de studentul Andrea Riccardi au pus bazele unei Comunităţi centrate pe trăirea credinţei, pe citirea Sf. Scripturi, pe rugăciune în comun, pe ajutorarea săracilor, ecumenism şi dialog interconfesional şi interreligios.

În timp această comunitate numită după numele patronului ei spiritual Sant' Egidio, s-a dezvoltat, răspândindu-se în aproximativ 70 de ţări din diverse continente şi cuprinzând peste 60.000 de membri.

În anul 1998, Comunitatea a organizat o întrunire inter-religioasă la Bucureşti la care au participat lideri ai marilor religii ale lumii, şi care a avut ca motto: „Pacea este numele lui Dumnezeu". De fapt această întrunire a pregătit într-un fel vizita Papei Ioan Paul al II-lea în România în anul următor la reuşita căreia un rol însemnat l-a jucat şi Comunitatea Sant'Egidio.

Întâlnirea din acest an a avut o semnificaţie spirituală deosebită fiind închinată împlinirii a 40 de ani de existenţă a Comunităţii.

Tema propusă spre dezbatere în acest an a fost *„O dragoste fără margini – 40 de ani Sant'Egidio"*.

La întrunire au participat 120 de episcopi catolici din Europa, Asia, America, Africa, Orientul Apropiat, Australia – toţi prieteni ai Comunităţii – care au dezbătut împreună multe din problemele cu care se confruntă Biserica Creştină astăzi, ca şi rezultatele obţinute pe parcursul celor 40 de ani de la înfiinţare în slujirea Evangheliei, a săracilor şi a bolnavilor.

Din partea Bisericii Ortodoxe Române au participat ca invitaţi: Î.P.S. Serafim, Mitropolitul Europei Centrale şi de Nord, Î.P.S. Iosif, Mitropolitul Europei Occidentale şi Meridionale, P.S. Visarion Răşinăreanu, episcop-vicar al Arhiepiscopiei Sibiului, şi P.S. Siluan Marsilianul, iar din partea Bisericii Greco-Catolice, P.S. Alexandru Mesian de la Lugoj. Ca reprezentanţi ortodocşi au mai participat Î.P.S. Gregorios, Mitropolit de Camerun şi P.S. Luca al Episcopiei Sârbe din Franţa. Au participat de asemenea episcopi anglicani şi luterani din Europa.

Întrunirea a debutat miercuri, 30 ianuarie, printr-o liturghie în rit catolic oficiată de către toţi episcopii catolici la mormântul Sf. Apostol Petru din subsolul Catedralei San Pietro din Roma, după care toţi participanţii au luat parte la audienţa generală a S.S. papa Benedict al XVI-lea, care în cuvinte alese a elogiat activitatea Comunităţii Sant' Egidio şi a salutat prezenţa episcopilor veniţi din întreaga lume pentru cea de a 40-a aniversare a Comunităţii. Lucrările propriu-zise au început în după-masa aceleiaşi zile în Sala de conferinţe a Comunităţii din Piaţa Santa Maria in Trastevere-Roma, printr-un cuvânt al Mgr. Vicenzo Paglia, episcop de Terni – Italia, responsabil din partea Sfântului Scaun cu Mişcarea Sant'Egidio.

A urmat apoi alocuţiunea prof. Dr. Andrea Riccardi – preşedintele Comunităţii – intitulată *„40 de ani de Sant'Egidio, o harismă pentru Biserică"*, în care au fost prezentate pe larg principalele obiective propuse

(continuare în p. 2)

† VISARION RĂŞINĂREANU
Episcop-Vicar Sibiu

Tabletă de observator

„TELEGRAFUL ROMÂN"
– la 155 de ani de la apariţie: *La mulţi ani!*

Ziarul cu cea mai lungă biografie şi existenţă din istoria presei noastre româneşti – „Telegraful român" – a împlinit, la început de ianuarie, 155 de ani de apariţie neîntreruptă. Un dar al Providenţei, am putea spune, gândindu-ne că foarte puţine publicaţii de la noi, din sud-estul Europei (şi chiar din lume) se pot lăuda cu o asemenea apariţie neîntreruptă şi, în acelaşi timp, cu o contribuţie atât de însemnată la viaţa culturală, politică, socială, economică, literară, militară şi, nu în ultimul rând, bisericească a neamului românesc. Iar printre foarte puţine publicaţii cu o astfel de existenţă se numără şi *„Observatorul militar"*, oficiosul oştirii române, înfiinţat la 23 iulie 1859, care împlineşte, în vara ce vine, 149 de ani de existenţă, dovedind că jurnalismul militar are, aproape, tot atâta „lungime de zile" cât are şi jurnalismul bisericesc. De aceea, o publicaţie periodică, ce a avut o apariţie neîntreruptă timp de un veac şi jumătate, în împrejurări deloc uşoare, supusă prigoanei şi presiunilor dominaţiei străine sau ale celor ale unui regim totalitar, cum este „Telegraful român", merită cinstire şi respect, ca şi episcopii şi mitropoliţii Ardealului, de la nemuritorul Andrei Şaguna, la Î.P.S. Antonie Plămădeală şi la actualul mitropolit, care au diriguit-o şi au apărat-o, ca publicaţie ecleziastică, dar, totodată, şi ca unul dintre periodicele de seamă ale românilor ardeleni. De aceea, fiind o conştiinţă a Transilvaniei, „Telegraful Român" – sărbătorit, în luna ianuarie, deopotrivă, la Sibiu, Alba Iulia, Cluj-Napoca, Oradea, Baia Mare sau Miercurea Ciuc, adică în toate eparhiile Mitropoliei Ardealului şi ale Mitropoliei Clujului, Albei, Crişanei şi Maramureşului –, merită şi onorul nostru ostăşesc, pentru faptul că generaţii şi generaţii de elevi şi studenţi militari ai şcolilor militare de ofiţeri activi şi de subofiţeri în rezervă, de aplicaţii sau academii din Sibiu, Făgăraş, Radna, Mediaş şi Braşov au avut aproape de sufletul lor instrumentul asigurării continuităţii româneşti, prin păstrarea şi cultivarea limbii române, a datinilor şi obiceiurilor ancestrale şi glasul naţiunii în lupta ei pentru afirmarea dreptului la existenţă pe pământul strămoşesc, stropit din belşug de jertfele şi sângele luptătorilor pentru neam şi pentru credinţă.

(continuare în p. 3)

Colonel Grigore RADOSLAVESCU
„Observatorul Militar"

„O iubire fără margini" Comunitatea Sant'Egidio 40 de ani

(urmare din p. 1)

şi înfăptuite de către Comunitate pe parcursul anilor şi perspective de viitor.

Seara, în bazilica Santa Maria in Trastevere – celebră prin mozaicurile sale bizantine vechi de peste un mileniu – a avut loc Rugăciunea Comunităţii prezidată de Eminenţa Sa Cardinalul Christoph Schönborn din Viena care a ţinut şi un cuvânt de învăţătură.

Joi 31 ianuarie, s-a celebrat Sf. Liturghie în rit catolic în bazilica Santa Maria după care s-au desfăşurat lucrările în plen şi în cuprinsul cărora s-au purtat discuţii asupra temei prezentate în ziua anterioară. După-masă au fost prezentate două comunicări: Prof. Jean Dominique Durard, de la Universitatea „Jean Moulin" din Lyon – Franţa *„Spiritul de la Assisi"* şi prof. Dr. Maria Giro *„Pacea e posibilă"*, urmate de discuţii în plen.

Vineri, 1 februarie, Pr. Prof. Armand Puig I Tarrech, de la Facultatea de Teologie din Catalania – Spania, a prezentat comunicarea *„Iisus astăzi"*, el fiind şi autorul unei importante lucrări închinate vieţii lui Iisus ca un răspuns la provocările actuale la adresa Mântuitorului Hristos.

A urmat, după dezbateri, o Masă rotundă, cu tema *„O privire în lume; experienţa Comunităţii Sant'Egidio"*, în care au fost reliefate contribuţiile acesteia la instaurarea păcii în zone de conflict ale lumii de-a lungul timpului (Mozambic, Angola, Ghana etc.), ca şi misiunea de ajutorare a creştinilor aflaţi în ţări preponderent musulmane.

La orele amiezii, în marea bazilică „San Giovanni in Laterano", vechea catedrală a episcopilor Romei, a fost oficiată o Sf. Liturghie prezidată de Eminenţa Sa Cardinalul Tarcisio Bertone, Secretarul de Stat al Vaticanului şi la care au participat toţi episcopii catolici, ortodocşi, luterani şi anglicani ca şi reprezentanţi ai altor confesiuni din Roma (copţi, armeni, valdenzi, etc). Au fost prezente personalităţi ale vieţii politice din Italia în frunte cu preşedintele Republicii Italiene dl. Giorgio Napolitano, premierul Romano Prodi, fostul preşedinte italian Ciampi. Marea bazilică a fost umplută până la refuz de mulţimea invitaţilor (ambasadori, oameni politici şi de cultură), ca şi de o mulţime mare de membri ai Comunităţii Sant'Egidio. În palatul Lateran a fost oferită o recepţie oficială în onoarea participanţilor la care a fost prezent şi dl. Gabriel Lazurcă, ambasadorul României la Vatican.

Sâmbătă, 2 februarie, Î.P.S. Mitropolit Serafim şi P.S. Visarion Răşinăreau au slujit în sobor Sf. Liturghie arhierească în Bazilica Sfânta Maria in Trastevere cu prilejul praznicului „Întâmpinării Domnului" şi la care au asistat episcopii catolici prezenţi, ca şi un grup de credincioşi români din Roma.

A urmat apoi o Masă rotundă cu tema *„Fraternitatea episcopilor din Comunitatea Sant'Egidio"*, după care Mgr. Vicenzo Paglia a prezentat concluziile şi Comunicatul oficial al întâlnirii, ca şi un apel de solidaritate cu creştinii din Kenya, ţară zguduită recent de conflicte inter-etnice soldate cu morţi şi răniţi.

După-masă au continuat lucrările în plen după care s-a făcut o vizită la Bazilica San Bartolomeo din Insula Tiberina, iar seara s-a celebrat o sfântă Liturghie în Bazilica Santa Maria in Trastevere.

Duminică, 3 februarie participanţii au vizitat locurile franciscane din Orvieto şi Terni-Italia. Vreme de cinci zile participanţii au avut prilejul de a-şi împărtăşi din experienţa lor pastorală şi misionară, de a se cunoaşte reciproc, de a se ruga împreună şi de a reflecta asupra problemelor cu care se confruntă lumea creştină astăzi. S-a subliniat faptul că unica speranţă a unei lumi bazate pe fraternitate, pace şi dragoste este Hristos Domnul, Cel care a adus în lume legea dragostei şi a păcii, iar această dragoste şi pace se cere a fi împărtăşită întregii creaturi pentru instaurarea Împărăţiei Veşnice a lui Dumnezeu pe pământ.

Acordarea titlului de Doctor Honoris Causa PREOTULUI PROFESOR DR. MARCEL METZGER de la Facultatea de Teologie Catolică din Strasbourg – Franţa

Universitatea „Lucian Blaga" din Sibiu, la propunerea Consiliului profesoral al Facultăţii de Teologie „Andrei Şaguna", a acordat titlul de *Doctor Honoris Causa* Preotului Profesor Dr. Marcel Metzger, de la Facultatea de Teologie Catolică din Strasbourg – Franţa. Evenimentul s-a derulat în aula „Ioan Meţianu" a Facultăţii de Teologie „Andrei Şaguna", luni, 10 ianuarie 2007.

Au participat: Înalt Prea Sfinţitul Dr. Laurenţiu Streza, Arhiepiscopul Sibiului şi Mitropolitul Ardealului, Dl. Prof. Univ. Dr. ing. Constantin Oprean, rectorul Universităţii „Lucian Blaga" din Sibiu, împreună cu alţi membri ai Senatului, Dl. Col. Prof. Univ. Dr. Alexandru Baboş, rectorul Academiei Forţelor Terestre „Nicolae Bălcescu" din Sibiu, profesori şi studenţi ai Facultăţii de Teologie. Pr. Prof. Dr. Dorin Z. Oancea, decanul Facultăţii, a adresat un cuvânt de bun venit tuturor participanţilor la importantul eveniment, după care a prezentat ceea ce în limbajul academic constituie *„Laudatio"* (Cuvântul de elogiere) a personalităţii Monseniorului Dr. Marcel Metzger, profesor emerit al Facultăţii de Teologie Catolică din Strasbourg, Franţa.

Dl. prof. univ. Dr. Ing. Constantin Oprean, în calitate de rector, a citit apoi, în limba latină textul Deciziei Senatului Universităţii „Lucian Blaga" de acordare a titlului de *Doctor Honoris Causa* distinsului profesor şi prelat catolic, după care i-a şi înmânat Diploma, moment în care Corala Facultăţii de Teologie „Andrei Şaguna" a intonat imnul „Gaudeamus igitur".

După ce a mulţumit pentru actul de înaltă cinstire, preotul prof. Dr. Marcel Metzger a susţinut conferinţa cu titlul *„Liturghia – icoană a darurilor lui Dumnezeu"*.

În continuare, Dl. Prof. Univ. Dr. Ing. Constantin Oprean rectorul Universităţii „Lucian Blaga", a ţinut să motiveze decizia senatului, arătând că s-a avut în vedere prestigiul pe plan didactic, ştiinţific, administrativ şi nu în ultimul rând ecumenic al celui încununat cu înaltul titlu academic. Domnia Sa l-a declarat pe eruditul preot şi profesor francez drept *„membru al comunităţii universitare sibiene"*, exprimându-şi totodată speranţa într-o fructuoasă colaborare între cele două facultăţi de Teologie: cea ortodoxă de la Sibiu şi cea catolică din Strasbourg.

Înalt Prea Sfinţitul Dr. Laurenţiu Streza a adus mulţumiri Senatului Universităţii „Lucian Blaga" pentru receptivitatea la propunerea Facultăţii de Teologie „Andrei Şaguna", de a fi acordat titlul de Doctor H.C. la două personalităţi eclesiastice binecunoscute în Europa: Cardinalului Dr. Christoph von Schönborn, primatul Bisericii Romano-Catolice din Austria, şi monseniorului Marcel Metzger, profesor emerit al Facultăţii de Teologie Catolică din Strasbourg, Franţa.

Î.P.S. Sa a evidenţiat larga deschidere a proaspătului încununat cu titlul de *Doctor Honoris Causa* faţă de Ortodoxie, în general, şi faţă de Ortodoxia românească, în special. Mulţi tineri teologi români s-au bucurat de sprijinul susţinut al profesorului Marcel Metzger. Prea Fericitul Daniel, patriarhul Bisericii Ortodoxe Române, a obţinut titlul de doctor în Teologie la Universitatea de ştiinţe umaniste de la Strasbourg, motiv pentru care a transmis prin Î.P.S. Mitropolit Laurenţiu un mesaj de felicitare.

Având aceeaşi specializare ca şi profesorul Marcel Metzger, şi anume Teologia liturgică, Î.P.S. Sa a arătat că împărtăşeşte o vie satisfacţie de a fi împreună membri ai „Societas liturgica" din Fribourg – Elveţia, societate în cadrul căreia activează teologi ortodocşi, catolici şi protestanţi.

Făcându-se pomenire de studenţi români care au urmat cursuri de specializare la Facultatea de Teologie Catolică din Strasborug, Pr. Prof. Dr. Dorin Z. Oancea, decanul facultăţii, a arătat că a fost încredinţat de către P.S. Dr. Casian Crăciun, episcopul Eparhiei Dunării de Jos din Galaţi să transmită un mesaj de felicitare pentru ilustrul oaspete francez. Şi P.S. Casian se numără între teologii români care s-au specializat la Strasbourg. A obţinut acolo doctoratul în Teologie.

Pentru că s-a stăruit de către toţi care au luat cuvântul, cu prilejul ceremoniei de care amintim, asupra faptului că mulţi tineri teologi români s-au specializat în Facultăţile de Teologie catolică şi protestantă din Strasbourg, socotim a fi sugestiv faptul de a mai adăuga la numele menţionate anterior încă alte câteva nume, cu rezonanţă în Teologie românească. Amintim, astfel, în ordinea cronologică a anilor când au studiat la Strasbourg, nume precum:

– Onisifor Ghibu, fost profesor la Institutul Teologic-Pedagogic din Sibiu şi la Facultatea de Litere şi Filozofie a Universităţii din Cluj;

– Mihail Bulacu, fost profesor la Academia teologică din Oradea şi la Facultatea de Teologie din Bucureşti;

– Laurenţiu Busuioc, fost profesor de seminar la Neamţ, profesor de Teologie la Academiile Teologice din Oradea şi Caransebeş;

– Sofron Vlad, fost profesor şi rector al Institutului Teologic Universitar din Sibiu;

– Haralambie Rovenţa, fost profesor la Facultatea de Teologie din Bucureşti;

– Nicolae Neaga, fost profesor şi rector la Institutul Teologic Universitar din Sibiu;

– Benedict Ghiuş, fost arhimandrit, profesor de seminar, asistent universitar, vicar patriarhal;

– Ioan G. Coman, fost profesor şi rector al Institutului Teologic Universitar din Bucureşti;

– Nicolae Ciudin, fost asistent universitar şi lector la Institutul Teologic Universitar din Sibiu iar ulterior profesor şi director al Seminarului Teologic din Bucureşti;

– Vladimir Prelipcean, fost profesor la Institutul Teologic din Cernăuţi şi la Institutul Teologic Universitar din Bucureşti;

– Constantin Pavel, fost profesor la Institutul Teologic Universitar din Bucureşti;

– Antim Nica, fost episcop-vicar patriarhal şi episcop titular al Episcopiei Dunării de Jos (Galaţi);

– Iustin Moisescu, fost profesor de Teologie la Varşovia, Cernăuţi-Suceava, Bucureşti, mitropolit al Ardealului, mitropolit al Moldovei şi Sucevei, patriarh al Bisericii Ortodoxe Române;

– Nicolae Nicolaescu, fost profesor şi rector al Institutului Teologic Universitar din Bucureşti;

– Ioan Rămureanu, fost profesor de Teologie la Institutul Teologic Universitar din Bucureşti;

– Dumitru Cristescu, fost consilier la Arhiepiscopia Bucureştilor;

– Florea Mureşan, istoric şi fost profesor la Academia Teologică din Cluj;

– Petru Rezuş, fost profesor la Academia Teologică din Caransebeş şi la Facultăţile de Teologie Suceava şi Bucureşti;

– Haralambie Cojocaru, fost profesor de seminar şi asistent universitar la Facultăţile de Teologie Chişinău şi Bucureşti;

– Alexandru Ciurea, fost profesor la Facultăţile de Teologie din Chişinău, Cernăuţi-Suceava şi Bucureşti, iar mai apoi superior al Parohiei româneşti din Stockholm;

– Veniamin Micle, arhimandrit, fost asistent la Institutul Teologic Universitar Sibiu şi mai apoi profesor la Seminarul Teologic din Craiova şi la cel din Bucureşti, unde a fost şi director;

– Dumitru Radu, fost profesor de Teologie şi prorector la Institutul Teologic Universitar din Bucureşti;

– Ioan Mihălţan, fost profesor la Institutul Teologic Universitar din Sibiu şi episcop al Oradiei.

Iată, un nor de mărturii, care justifică decizia Consiliului profesoral al Facultăţii de Teologie „Andrei Şaguna" şi a Senatului Universităţii „Lucian Blaga" din Sibiu de a acorda titlul de *Doctor Honoris Causa* unui ilustru dascăl al prestigioasei instituţii de învăţământ universitar din Europa, care este Facultatea de Teologie catolică din Strasbourg – Franţa.

După ceremonialul din aula facultăţii, Î.P.S. dr. Laurenţiu, Arhiepiscopul Sibiului şi Mitropolitul Ardealului a oferit, la reşedinţa mitropolitană, o recepţie.

Convingerea unanimă, care s-a conturat la finalul evenimentului din ziua de 10 ianuarie 2008, a fost aceea că nu s-a încheiat o pagină din istoria relaţiilor dintre Bisericile Ortodoxă şi Catolică, dintre instituţiile de învăţământ teologic universitar ale acestor Biserici, ci că s-au deschis noi perspective.

Pr. prof. Dumitru ABRUDAN

Liturghierul lui Macarie, o jumătate de mileniu de la apariţie

(urmare din p. 1)

Ţinând cont de toate cele scrise mai sus, nu putem să nu evidenţiem faptul plin de însemnătate că prima tipăritură a românilor a fost un *Liturghier*; adică acea carte care cuprinde cu precădere slujba dumnezeieştii Liturghii. Înţelegem din această realitate importanţa deosebită pe care *cultul* l-a jucat în istoria poporului nostru. Gustarea şi împărtăşirea din iubirea lui Dumnezeu prin Sfânta Liturghie este cea care a format şi a unit neamul românesc. Experierea prezenţei lui Dumnezeu atât în viaţa sacramentală, cât şi în cea ascetică nu doar a cristalizat un popor creştin, dar l-a şi ajutat să depăşească toate încercările istoriei care au venit peste el.

În aceste vremuri, în care vedem comunitatea umană ameninţată de duhul secular şi de reveniri la practici păgâne, şi din ce în ce mai sfâşiată sau împărţită în tot felul de *individualisme* sau *globalisme*, nu putem afirma decât adevărul că numai în părtăşia iubirii lui Dumnezeu prin Liturghie omul poate găsi răspunsurile la multiplele probleme cu care el se confruntă. Credem şi mărturisim că acesta este îndemnul tainic şi actuala „tinereţe" a *Liturghierului* „smeritului Macarie" şi a celorlalţi artizani ai acestuia.

Am consemnat toate aceste gânduri în ziua de pomenire a unui alt Macarie, a Sfântului Macarie Egipteanul, unul dintre marii părinţi ai pustiei.

Note:

[1] Pr. prof. dr. Ene Branişte, „Liturghierul slavon tipărit de Macarie la 1508", în revista *Biserica Ortodoxă Română*, Anul LXXVI (1958), nr. 10-11, p. 1035.

[2] Idem, *op. cit.*, p. 1035.

[3] Ibidem, p. 1037.

[4] Virgil Molin şi Dan Simonescu, „Tipăriturile ieromonahului Macarie pentru Ţara Românească", în revista *Biserica Ortodoxă Română*, Anul LXXVI (1958), nr. 10-11, p. 1007.

[5] N. Iorga, S. Puşcariu, N. Cartojan ş.a. în cunoscutele lor tratate de *Istoria literaturii române*, apud Virgil Molin şi Dan Simonescu, *op. cit.*, p. 1004, nota 4.

[6] Gr. Creţu, *Tipografiile din România de la 1801 până astăzi*, Bucureşti, 1910, p. 25, nota 4, apud Virgil Molin şi Dan Simonescu, *op. cit.*, p. 1005, nota 5.

[7] P. P. Panaitescu, „Contribuţii la începuturile tipografiei slave în Ţara Românească", în *Studii şi cercetări de bibliologie*, I (1955), p. 235, apud Virgil Molin şi Dan Simonescu, *op. cit.*, p. 1005, nota 6.

[8] Alexandru Odobescu, articol în *Revista română*, vol. IV, p. 445-446, apud Barbu Teodorescu, *Prima tipografie a Ţării Româneşti (Macarie 1508 -1512)*, în *BOR*, LXXVI (1958), nr. 10-11, p. 988, nota 12.

[9] Virgil Molin şi Dan Simonescu, *op. cit.*, p. 1006.

[10] Pr. prof. dr. Mircea Păcurariu, *Istoria Bisericii Ortodoxe Române*, vol. I, Bucureşti, 1992, p. 538.

[11] Ibidem, p. 1068.

[12] Virgil Molin şi Dan Simonescu, *op. cit.*, p. 1034.

LAUDATIO

Monseniorului Marcel Metzger, profesor emerit al Facultăţii de Teologie Catolică din Strasbourg

Facultatea de Teologie „Andrei Şaguna", din cadrul Universităţii „Lucian Blaga" din Sibiu, are astăzi deosebita onoare de a acorda titlul de **doctor honoris causa** Monseniorului Marcel METZGER, afirmându-şi astfel deschiderea teologică şi vocaţia ecumenică dincolo de circumstanţele unor oportunităţi, cum a fost cazul anului trecut, an al Sibiului nu doar Capitală Culturală Europeană, ci şi punct de referinţă al ecumenismului european, prin organizarea celei de a III-a Adunări Ecumenice Europene.

Cel omagiat universitar astăzi de către noi, Părintele Profesor Marcel Metzger, s-a născut la 28 August 1940 în Mulhouse, Haut-Rhin, o regiune care, mai ales în acei ani, consuma tensiuni politice şi istorice care vor marca istoria Europei. Anii 1959-1967 şi-i dedică studiului teologiei în două dintre instituţiile universitare remarcabile ale Strasbourgului, Facultatea de Teologie Catolică (1959-1964) şi Institutul de Drept Canonic (1965-1967) pe care le va marca ulterior prin prodigioasa sa activitate universitară. Perioada iulie 1964 – octombrie 1965 reprezintă una dintre etapele maturizării sale umane, îndeplinindu-şi stagiul militar în misiuni îndeplinite în Liban, într-o perioadă deloc limpede. Între 1967-1969 va urma cursurile Institutului Catolic de la Paris, în paralel, în 1968, obţinând Doctoratul în Ştiinţe ale Religiei cu o teză care-l va impune în timp, purtând titlul „Liturghia Euharistică în Constituţiile Apostolice", având-l ca îndrumător pe renumitul Profesor Cyrille Vogel. În 1969, la finalizarea studiilor pariziene, va obţine o specializare (master) în catehează, anul 1982 aducându-i Doctoratul de Stat în Teologie catolică, cu o teză intitulată „Constituţiile Apostolice în opt cărţi", având acelaşi renumit coordonator de teză.

Activitatea universitară a fost dublată de o activitate misionar-pastorală relevantă, dovedind odată în plus că teologia academică nu poate fi completă fără latura ei duhovnicească, slujitoare. Astfel devine slujitor al altarului, din decembrie 1965 până în septembrie 1977, ca ajutor (vicar), iar mai apoi ca paroh în Strasbourg (oct. 1977 – nov. 1983), paralel desfăşurând o largă activitate catehumenală în cadrul Direcţiei Învăţământ Religios şi în administraţia Episcopiei Catolice din Strasbourg, susţinând cursuri la nivelul colegiilor şi liceelor din Strasbourg.

După două perioade scurte de experienţă universitară (1970-1971 şi 1976-1977), anul 1983 avea să-i aducă şi numirea ca profesor al Facultăţii de Teologie Catolică din Strasbourg al cărui Decan devine în perioada 1991-1996, timp de cinci ani reprezentând la cel mai înalt nivel interesele renumitei instituţii de cultură şi teologie din capitala legislaţiei europene. Din anul 1992 până astăzi îndeplineşte onoranta funcţie de Director al Institutului de Drept Canonic din Strasbourg, până în anul 2000 îndeplinind pe lângă diferite organisme catolice din domeniul dreptului canonic funcţia de expert.

Evocând în acest moment solemn personalitea distinsului Părinte Profesor, îl omagiem :

1. În primul rând pe **cercetătorul izvoarelor comune ale credinţei**, care a readus dinaintea teologiei moderne, romano-catolică şi ortodoxă deopotrivă, unul dintre cele mai limpezi documente ale tradiţiei patristice, „**Constituţiile Apostolice**" a căror ediţie critică, traducere şi adnotare teologică a realizat-o în renumita colecţia *Sources Chretiennes* (vol. 320, 329, 336, Paris, 1985-1987), realizând, în 1992, *unica traducere* a *Constituţiilor* în *limba franceză* (cu o introducere şi note admirabile).

Efortul traducerii şi editării acestui monument patristic a fost dublat de efortul de diseminare a învăţăturii apostolice în mediul academic european prin studii şi articole de marcă. Reamintim, pentru frumuseţea şi coerenţa lor modernă studiile şi articolele „La Didascalie et les Constitutions Apostoliques" (lb. fr., vol. *L'Eucharistie des premiers chretiens*, Paris Beauchesne, col. Le Point theologique,17, 1976, pp. 187-210), „Mistero, liturgia ed evangelizzazione nelle Constituzioni apostoliche" (lb. it. în vol. *Liturgia ed evangelizzazione nell'epoca dei Padri e nella Chiesa del Vaticano II. Studi in onore di Enzo Lodi*, Bologna, Edizione dehoniane, 1996, pp. 205-218), „La resurrection dans les Constitution apostoliques" (lb. fr. în vol. *La resurrection chez les Peres, Cahiers de Biblia Patristica*, 7, Strasbourg, 2003, pp.229-245), „La penitence dans la Constitutions apostoliques" (lb. fr. în rev. *Revue de Droit canonique* 34, vol. omagial Prof. C. Vogel, 1984, pp. 224-234). Remarcabil rămâne şi studiul „Pages feminines des Constitutions apostoliques" publicat în volumul *Cossroad of Cultures. Studies in Liturgy and Patristics in Honor of Gabriele Winkler*, Roma, 2000 (OCA 260), pp. 515-541.

Dovada contribuţiei Părintelui profesor la cunoaşterea şi adâncirea teologiei *Constituţiei apostolice* în contextul dialogului interconfesional, ecumenic şi duhovnicesc deopotrivă, ne sunt participările sale la renumitele *Conferinţe Saint-Serge*. Aici el a conferenţiat începând cu anul 1985, publicând mai apoi, o serie de teme legate de monumentul patristic amintit, dintre care amintim: „Les benedictions des personnes et les elements dans les Constitutions apostoliques" (1987); „Le conversion dans les Constitutions Apostoliques" (vol. *Liturgie, conversion et vie monastique*, 1988, editat 1989, Roma, pp. 229-242); „L'homme selon l' Euchologe des Constitution apostoliques" (vol. *Liturgie et anthropologie*, 1989, Roma, 1990, pp. 199-214); „Liturgie, ethique et peuple de Dieu dans les Constitutions apostoliques" (în vol. *Liturgie, ethique et peuple de Dieu*, 1990, Roma, 1991, pp. 239-256); „Le ministere de la predication dans les Constitutions apostoliques" (în vol. *La predication liturgique et les commentaires de la liturgie*, 1991, Roma, 1992, pp. 177-191); „Une theologie de la lithurgie dans les Constitutions apostoliques" (în vol. *Mystagogie: pensee liturgique d'aujourd'hui et la liturgie ancienne*, 1992, Roma, 1993, pp. 227-241); „Le mariage dans le communaute et l'euchologe des Constitutions apostoliques" (în vol. *Le mariage*, 1993, Roma, 1994, pp. 227-241); „Ministeres, ordinations, clerge et laics dans les Constitutions apostoliques" (în vol. *Ordinations et ministeres*, 1995, Roma, 1996, pp. 189-209); „La creativite institutionnelle dans les Constitutions apostoliques" (în vol. *Liturgie et cultures*, 1996, Roma, 1997, pp. 143-170); „Liturgie et cosmos dans les Constitutions apostoliques" (în vol. *Liturgie et cosmos*, 1997, Roma, 1998, pp. 153-163); „La reconciliation entre les fideles, comme condition du baiser de paix dominical, dans les Constitutions apostoliques" (în vol. *Liturgie et charite fraternelle*, 1998, Roma, 1999, pp. 75-86); „Expressions Hymniques dans les Constitutions apostoliques" (1999, Roma, 2000, pp. 59-71); „Presidence et mediation dans l' euchologie des Constitutions apostoliques" (în vol. *La priere liturgique*, 2000, Roma, 2001, pp. 13-25).

Toate acestea l-au impus atenţiei generale a teologiei moderne, ca pe unul dintre cei mai activi cercetători ai fenomenului liturgic primar.

2. Îl omagiem astăzi pe **marele liturgist** care este Profesorul Marcel Metzger. Dincolo de titlurile amintite deja, mare parte relevante în raport cu cercetarea teologic-liturgică a Părintelui profesor, este necesar să amintim o serie de lucrări care l-au impus şi atenţiei noastre, în vederea acordării acestui titlu academic.

În primul rând trebuie menţionată munca de *recuperator de memorie liturgică* prin realizarea, în coloanele renumitei colecţii Typologie des sources de Moyen-Age occidental, a lucrării *Les sacramentaires* (Brepols, 1994, 140), lucrare-sursă pentru cunoaşterea textului liturgic de ev mediu şi a mentalităţii liturgice din acea perioadă.

Două sunt însă lucrările care l-au impus în aria cercetătorilor şi teologilor liturgişti : *Histoire de la liturgie, les grandes etapes* cu o ediţie franceză apărută la Desclee de Brouwer, 1994, 230 p., urmată de ediţii în limba italiană (Milano, 1996), americană (Collegeville, Minnesota, 1997) şi germană (Paderborn, 1998), precum şi *Histoire de la liturgie eucharistique*, apărută la Paris, Bayard-Edition, 2000, 164 p. cu o ediţie în limba italiană (ed. Leumann, Torino, Elledici, 2003). Cultivând o teologie liturgică axată major pe textele Bisericii primare precum şi pe direcţiile teologice pe care Vatican II le-a impus în lumea catolicismului modern, Părintele profesor insistă pe teologia liturgic-sacramentală comparată, concentrată pe recuperarea marilor texte liturgice ale creştinismului.

Desigur că aceste manuale sunt rodul unor cercetări şi scrieri anterioare, ele beneficiind de cristalizarea intelectuală şi maturizarea duhovnicească a autorului. Articole şi studii anterioare semnalau deja direcţiile unor preocupări liturgice de excepţie. „Modelle des liturgischen Leitungsdienstes in der Alten Kirche und ihre Relevanz fur die Gegenwart" (în vol. *Wie weit tragt das gemeinsame Priestertum*?, Fribourg. Br, 1998, pp. 46-64); „A Eucharistic Lexicon" şi „The History of Eucharistic Liturgy in Rome" care consemnează contribuţia autorului la *Handbock for Liturgical Studies, The Eucharist* (Collegeville, Minnesota, 1999, pp. 1-8 şi 103-131, cu o ediţie italiană, 1999). Acestea sunt urmate de alte contribuţii importante, cum ar fi: „Tradition orale et tradition ecrite dans la practique liturgique antique. Les recueils de traditions apostoliques" în vol. *Comparative Liturgy fifty Years after Anton Baumstark (1872-1948)*, Roma, 2001 (OCA 265, pp. 561-611) sau „ Evolution de la Liturgie a Rome autour de Veme et VIeme siecles" în vol. *Liturgiereformen. Historische Studien zu einem bleibenden Grunzug des christichen Gottesdienstes*, Munster, 2002 (LQF 88), pp. 187-208. Le-am consemnat pe acestea pentru că leagă numele celui omagiat astăzi, pe lângă numele ilustrului său îndrumător amintit deja de noi, Profesorul *Cyrille Vogel*, de numele şi cercetarea unei pleiade de liturgişti europeni de marcă: Martin Klockener, Klemens Richter, Robert F. Taft, Gabriele Winkler, Albert Gerhards, Heinzerg Brakmann, C. Coulot, R. Heyer, J. Joubert, J. Getha, A. Lossky, M. Stavrou, Joseph Dore sau Benedikt Kranemann, nume de care se leagă în mare parte renaşterea ştiinţelor liturgice astăzi.

Acestor studii şi articole se adaugă altele care au constituit şi constituie contribuţii notabile, ca toate celelalte, inclusiv din punctul de vedere al teologiei ortodoxe. Notăm aici „Dieu, premier acteur de la liturgie" (în vol. *L'Eglise a venir. Mellanges a Joseph Hoffman*, Paris, Le Cerf, 1999, pp. 149-172), „La place des liturges a l'autel" (în *Revue des Sciences religeuses*, 1971, pp.113-145); „La formazione della Grande Settimana. Prime testimonianze" (în *Rivista Liturgica*, LXXVI,Torino, 1989, pp. 512-528), „La priere eucharistique de la pretendue Tradition Apostolique" (în vol. *Prex eucharistica.*, vol. III, Studia 1, *Ecclesia antiqua et occidentalis*, Fribourg, Academic Press, 2005 (coll. SF 42), pp. 263-280), „La grande lecon de la Tradition: la liturgie comme sommet et source" (în vol. *La Liturgie apres Vatican II (1963-2003)*, Cahiers de la Revue des Sciences Religeuses, 1, Strasbourg, 2005, pp. 19-35) sau „Les Psaumes dans la Liturgie chretienne" (în vol. *Les Psaumes, de la liturgie a la litterature*, Strasbourg Presses Universitaires de Strasbourg, 2006, pp. 107-122).

Şi la acest capitol merită amintită ***deschiderea către Ortodoxie*** a părintelui Metzger, care a colaborat cu bucurie la Conferinţele de la Saint-Serge precum şi la editarea unor volume de specialitate ale distinsei Facultăţi de teologie ortodoxă pariziene. Dacă anterior am insistat pe contribuţiile sale la Conferinţele Saint-Serge care vizau Constituţiile Apostolice, nu este lipsit de sens să amintim că în anii 1985, 1986,1994, 2002, 2004 temele liturgice tratate de distinsul nostru omagiat, specifice de altfel întâlnirilor de la Saint Serge, au avut o importanţă deosebită în deschiderea şi menţinerea dialogului ecumenic în acest domeniu. Două contribuţii aveau să marcheze în mod deosebit această colaborare: „La dimension pastorale des ministeres" (în vol. *Thysia aineseos. Melanges liturgiques offerts a la memoire de l'archeveque Georges Wagner (1930-1993)*, Paris, Presses Saint-Serge, 2005, Analecta Sergiana, 2, pp. 207-227) şi „La liturgie, source de la catechese" (în vol. *Le Feu sur la terre. Melanges offerts au Pere Boris Bobrinskoy*, Paris, Presses Saint-Serge, 2005, Analecta Sergiana, 3, pp. 19-35).

Toate aceste scrieri şi deschiderile teologice care au decurs din ele au constituit un argument de necontestat al momentului pe care-l trăim acum cu deosebită emoţie.

3. Omagiem astăzi **profesorul** şi **omul deschiderii interculturale**. În ***anul european al interculturalităţii*** ne apare ca absolut necesar procesul acestei recunoaşteri academice a unei personalităţi care a făcut din ştiinţa sa de carte şi bucuria păstoririi poporului lui Dumnezeu unul din crezurile sale fundamentale. Jaloanele acestei ancorări pluridisciplinare ne sunt date nu doar de contribuţia sa la traducerea în limba franceză, din limba germană (sub coordonarea renumitului *Francois Heim*), a unei părţi a importantei *Nouvelle Histoire de la litterature latine*, 4, *L'age de transition* (apărută la Brepols, 2000, pp. 387-489), nici de efortul *traducerilor* amintite de noi anterior, ci şi de încercarea de tâlcuire în limbaj modern, adecvat lumii de astăzi, a marilor teme ale teologiei pastorale, ale dreptului canonic sau pastoralei catehumenale. Astfel Părintele Profesor a reuşit să realizeze o serie de lucrări adresate marelui public, deloc uşor de satisfăcut, mai ales într-un spaţiu cum este cel al Strasbourgului, creuzet de culturi şi mentalităţi multiple. Lucrările sale, *Le Repas du Seigneur* (Strasbourg, 1997, 203 p.), *La force de chant* (un minunat album, Strasbourg, 1999, 60 p.), *Que ton Regne vienne. Jalons pour une spiritualite pastorale a l'intention des laics engages dans des taches ecclesiales* (Paris, Le Cerf, 1999, 235 p.) şi *Les sources de la priere chretienne* (Ed. de L' Atelier, Paris, 2002, 141 p.) dovedesc deschiderea către pedagogia pastorală şi spiritualitatea creştină comună celor două mari ramuri ale creştinismului istoric, dar şi o cunoaştere a realităţii pastorale cu care se confruntă Biserica în orice spaţiu al geografiei europene ar lucra, pentru Hristos şi Evanghelia Sa. O cunoaştere venită din contactul cu oamenii, dincolo de spaţiul rarefiat al academismului teologic.

Această deschidere este remarcabilă şi în cadrul articolelor sale privind dreptul canonic precum şi soluţiile catehetice pe care le propune teoreticienilor din domeniu şi nu numai. Astfel sunt greu definibile încadrările stricte la o serie de articole, precum: „Pretres celibataires et pretres maries" (*Supplement de la Vie spirituelle*, 73 (1965), pp. 208-224), „Apports de l'histoire de l'institution penitetielle a la catechese" (*Verite et Vie*, Strasbourg, 86, 1969-1970, no 620, pp. 11-24), „Pour une catechese biblique" (*Nouvelle Revue Theologique*, 94, 1972, pp. 1065-1088), „Les choix pastoraux, nouveau terrain pour la theologie" (*Nouvelle Revue Theologique*, 101, 1979, pp. 193-211), „La funzione liturgica dell'iconografia: un'ipotesi" (*Arte Cristiana*, 737-738, Milano, 1990, pp. 103-106), „Liturgie, spiritualite et vie en Christ. Nicolas Cabasilas et Ignace de Loyola" (*Revue des Sciences religieuses*, 1991, pp. 227-239), „Les plus anciens temognages sur la liturgie du mariage" (*Revue de Droit Canonique*, 42, 1992, pp. 215-236), „L'importance de l'histoire pour le canoniste" (*Revue de Droit canonique*, 47/1, 1997, pp. 21-39), „L'Eglise dans la democratie. Les lecons de la tradition" (*Revue de Droit canonique*, 49/1, 1999, pp. 9-37), precum şi o serie de articole asupra *Dreptului canonic* în Franţa actuală, asupra *victimizării* prin sistematizare a teologiei dreptului canonic, treceri în revistă a *cercetărilor de drept canonic* oriental (*Revue de Droit canonique*, 53/2, 2003, pp. 409-429), o serie de foiletoane catehumenale semnate în *Conaissance des Peres de l'Eglise*, în *Esprit et Vie*, *Cahiers Evangile*, *Ecclesia Orans* (a Institutului *San Anselmo*, Roma), *Vie Spirituelle* şi în alte publicaţii fac din scriitura Părintelui Profesor Metzger una dintre mărturiile vii ale nevoii de răspuns teologal la marile întrebări ale lumii în care trăim.

La acest aspect teologia liturgică propusă de cel omagiat astăzi, întreaga sa viziune teologică şi duhovnicească, componentei teoretice corespunzându-i, cu necesitate, o dimensiune mistico-ascetică reliefantă pentru viaţa omului societăţii de astăzi, corespunde temeiului pe care Facultatea noastră de Teologie Ortodoxă l-a aşezat ca fundament acţiunii sale educaţional-pastorale. În viziunea părintelui Metzger una dintre laturile dinspre care trebuie reconstruită unitatea creştină a bisericii şi a lumii este aceea legată de liturgic, ca act al sinaxei creştine dar şi al persoanei creştine, în particular. Motivarea unităţii de cult prin redescoperirea textelor euhologice fundamentale, recalibrarea discursului liturgic prin realizarea unei bune cercetări comparate, redescoperirea umanismului liturgic creştin ca antidot la falsele umanisme propuse de lumea modernă, dezvoltarea unei pedagogii pastorale legate de relaţia laic-biserică sunt numai câteva dintre aspectele majore ale cercetării celui pe care astăzi, ne bucurăm, îl aşezăm în galeria marilor figuri ale teologiei moderne distinşi de Facultatea noastră cu titlul de *doctor honoris causa*.

În puţine cuvinte am parcurs dimensiunile unei vieţi dedicate studiului şi vieţii în Hristos, omagiind nu doar specialistul ci şi omul care este Părintele profesor Marcel Metzger. Facultatea de Teologie „Andrei Şaguna" din Sibiu şi Universitatea „Lucian Blaga" îi aduc omagiul lor în această formă, decernându-i titlul de **doctor honoris causa**, mulţumind lui Dumnezeu care a pus astfel darul unei prietenii academice în slujba unităţii bisericilor şi a identificării modelelor de care avem atât de multă nevoie în parcursul nostru uman şi mântuitor.

Pr. Prof. Dr. Dorin OANCEA
Decanul Facultăţii de Teologie
„Andrei Şaguna" – Sibiu

Săptămâna de rugăciune pentru unitatea creştinilor (21–28 ianuarie 2008)

În urmă cu 15 ani s-a iniţiat o tradiţie, al cărei temei este rugăciunea Mântuitorului Hristos adresată Tatălui, înainte de Patima Sa, şi care este cuprinsă în *Evanghelia de la Ioan, capitolul 17*. În acea rugăciune putem citi această impresionantă cerere: *„Dar nu numai pentru ei mă rog (pentru Apostoli, n.n.) ci şi pentru toţi cei ce prin cuvântul lor (al Apostolilor,* n.n.*) vor crede în Mine, pentru ca toţi să fie una; aşa cum Tu, Părinte, eşti întru Mine şi Eu întru Tine, tot astfel şi ei să fie una întru Noi, ca lumea să creadă că Tu M-ai trimis"* (In. 17, 20). Este vorba, prin urmare, de unitatea creştinilor, de readunarea lor într-una sfântă, sobornicească şi apostolească Biserică, trupul tainic al Celui care a pătimit, a fost răstignit, a murit şi a înviat pentru noi şi a noastră mântuire.

Şi mai concret, este vorba de *săptămâna de rugăciune* pentru unitatea creştinilor, săptămâna care în acest an s-a derulat între *21-28 ianuarie 2008.*

Am arătat mai sus că o astfel de împreună rugăciune a creştinilor de diferite confesiuni, pentru refacerea unităţii lor de credinţă se ţine de 15 ani. Dar, în realitate, tocmai s-au împlinit 100 de ani de când i s-a făcut început.

Dar trebuie să arătăm şi aceea că toţi creştinii se roagă perpetuu pentru unitate pentru că dezbinarea lor reprezintă un scandal şi o pricină de sminteală pentru multă lume. La noi, la ortodocşi, la fiecare Sfântă Liturghie, şi nu numai, se rosteşte, în cadrul ecteniei mari, această formulă: *„Pentru pacea a toată lumea, pentru bunăstarea sfintelor lui Dumnezeu Biserici şi pentru unirea tuturor, Domnului să ne rugăm".*

Tema propusă de către Asociaţia Ecumenică a Bisericilor din România – AIDROM, pentru săptămâna de rugăciune din 2008, a fost preluată din I Tes. 5, 13-18 şi sună astfel: *„Rugaţi-vă neîncetat".*

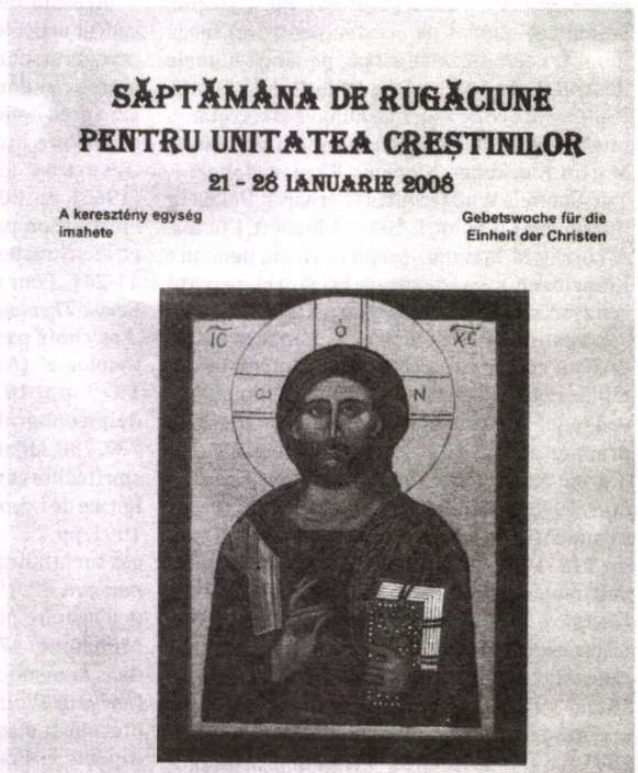

La Sibiu, debutul Săptămânii de rugăciune pentru unitatea creştinilor s-a făcut *luni, 21 ianuarie 2008* cu vecernia din catedrala mitropolitană, oficiată de către P.S. dr. *Visarion Răşinăreanu,* episcop-vicar al Arhiepiscopiei Sibiului, înconjurat de mai mulţi preoţi şi diaconi.

Au fost prezenţi: Prot. *Oscar Raicea,* din partea Protopopiatului Romano-Catolic Sibiu, Prot. *Nicolae Popa,* din partea Parohiei Greco-Catolice (Ursuline) Sibiu, Prot. *Ştefan Coşoroabă,* din partea Episcopiei Evanghelice C.A. Sibiu, Prot. *Varro Alexandru,* din partea Parohiei Reformate Sibiu.

P.S. episcop-vicar *Visarion* a adresat un cuvânt de bun-venit din partea Î.P.S. dr. *Laurenţiu Streza,* arhiepiscopul Sibiului şi mitropolitul Ardealului.

Cuvântul de învăţătură a fost rostit de către prot. *Ştefan Coşoroabă,* din partea Episcopiei Evanghelice C.A. Sibiu.

Marţi, 22 ianuarie 2008, întrunirea interconfesională de rugăciune a avut loc în biserica reformată de pe str. Mitropoliei. S-a oficiat o slujbă ecumenică, în cadrul căreia au rostit predici: pr. Gheorghe Streza, din partea ortodocşilor şi pr. Pal Barna, din partea romano-catolicilor. A fost prezent şi P.S. dr. Visarion Răşinăreanu, episcop vicar al Arhiepiscopiei Sibiului, care a adresat şi în acea ocazie un cuvânt de salut din partea Î.P.S. Sale dr. Laurenţiu, arhiepiscopul Sibiului şi mitropolitul Ardealului.

Miercuri, 23 ianuarie 2008, s-a oficiat un serviciu ecumenic în biserica Parohiei Romano-Catolice din Piaţa Mare Sibiu. A participat şi aici şi a transmis cuvânt de salut P.S. episcop-vicar Visarion, iar predica a fost rostită de prot. Nicolae Popa din partea Parohiei Greco-Catolice.

Joi, 24 ianuarie 2008, rugăciunea ecumenică s-a derulat în Biserica „Ursuline" a Parohiei Greco-Catolice din Sibiu. Predica a fost rostită de pr. Ungh A. din partea Episcopiei Evanghelice C.A. Sibiu. A urmat cuvântul de salut al P.S. episcop-vicar Visarion Răşinăreanu.

Vineri, 25 ianuarie 2008, ultima zi din săptămâna de rugăciune, întrunirea şi serviciul ecumenic au avut loc în catedrala evanghelică lutherană. A luat parte Î.P.S. dr. Laurenţiu Streza, arhiepiscopul Sibiului şi mitropolitul Ardealului, care a rostit cuvântul de învăţătură.

Asociaţia Ecumenică a Bisericilor din România AIDROM a editat şi difuzat cu prilejul Săptămânii de rugăciune pentru unitatea creştinilor o broşură, care cuprinde mesaje de binecuvântare din partea conducătorilor Bisericilor: Ortodoxă (P.F. Daniel, patriarhul Bisericii Ortodoxe Române, Armeană din România şi Bulgaria (Î.P.S. Arhiepiscop Dirayr Mardichian), Romano-Catolică (Î.P.S. arhiepiscop şi mitropolit dr. Ioan Robu – Bucureşti), Română Unită cu Roma, Greco-Catolică (Î.P.S. Lucian, arhiepiscop major de Alba Iulia, Făgăraş şi Blaj), Reformată din Ardeal (Ex. Sa episcop dr. Pap Geza), Evanghelică A.C. din România (Ex. Sa dr. episcop Christoph Klein).

Broşura cuprinde, de asemenea, comentariile (predicile) rostite în fiecare zi, asupra textului din *I Tes* 5, 17. Toate aceste comentarii (meditaţii) sunt redate în limbile română, maghiară şi germană.

Desfăşurată pe tot cuprinsul ţării şi în toate Bisericile din Europa şi din lume, săptămâna de rugăciune pentru unitatea creştinilor a fost un prilej de căinţă, de stăruitoare cerere de ajutor către Dumnezeu cel Unul, pentru stingerea vrajbei şi confruntărilor, stoparea violenţei şi terorii din lumea în care trăim, pentru reaşezarea păcii în inimi şi în relaţiile interumane, pentru apropiere şi unitate, pentru integritatea şi salvarea creaţiei.

Pr. prof. Dumitru ABRUDAN

O chemare misionară şi mântuitoare*

Iubiţi fraţi şi surori în Hristos Iisus, Domnul nostru,

Cu mare bucurie duhovnicească, ne adresăm tuturor creştinilor din România, la acest nou început de an, când, conform unei tradiţii statornicite de 15 ani, ne rugăm împreună în Bisericile noastre, în timpul Săptămânii de rugăciune pentru unitatea creştinilor, călăuziţi fiind, în acest an, de cuvintele Sfântului Apostol Pavel adresate Tesalonicenilor, „Rugaţi-vă neîncetat" (*I Tes* 5, 17).

Acest îndemn la rugăciune ne este propus spre meditaţie, în anul în care se împlinesc 100 de ani de la iniţierea Săptămânii de rugăciune pentru unitatea creştinilor, ca mod de apropiere între creştini, potrivit rugăciunii Domnului nostru Iisus Hristos „ca toţi să fie una" (*Ioan* 17, 21), tocmai pentru a sublinia necesitatea rugăciunii stăruitoare, cu timp şi fără timp, în vederea împlinirii voii lui Dumnezeu şi ca semn văzut al iubirii la care ne cheamă Hristos: „Întru aceasta vor cunoaşte toţi că sunteţi ucenicii Mei, dacă veţi avea dragoste unii faţă de alţii" (*Ioan* 13, 35).

Mişcarea de refacere a unităţii creştinilor din secolul XX a ajutat Bisericile să-şi depăşească propria provincialitate, să gândească frăţeşte, nu una împotriva celeilalte, ci una împreună cu celelalte, nu în duh polemic, ci irenic. Astfel Bisericile au ajuns să înţeleagă chemarea lui Hristos la iubire şi unitate, să lege mai bine textul Evangheliei de contextul lumii în care ele mărturisesc Evanghelia iubirii lui Hristos pentru mântuirea oamenilor.

Dacă unitatea în univers este din ce în ce mai evidentă, cu atât mai mult chemarea Mântuitorului Hristos pentru unitatea Bisericii Lui trebuie să devină pentru noi o chemare misionară şi mântuitoare.

„Rugăciunea este lucrarea credinţei, arătarea celor nădăjduite, iubirea realizată, mişcarea îngerească, puterea celor fără trupuri, descoperirea inimii, nădejdea mântuirii, semnul sfinţirii, devenirea sfinţeniei, cunoaşterea lui Dumnezeu, unirea Duhului Sfânt, bucuria lui Iisus, veselia sufletului, mila lui Dumnezeu, semnul împăcării, pecetea lui Hristos" (Sf. Grigorie Sinaitul).

Să rugăm, aşadar, pe Preasfânta Treime, în al cărei har am fost botezaţi, să ne întărească spre rugăciune neîncetată pentru ca unitatea creştinilor să fie un aluat care dospeşte întreaga frământătură a vieţii spirituale, spre slava Sa şi a noastră mântuire.

† DANIEL, Patriarhul Bisericii Ortodoxe Române

*Mesajul adresat cu prilejul Săptămânii de rugăciune pentru unitatea creştinilor

Creştinii împreună în rugăciune şi la Mediaş

1. Prima seară de rugăciune, în care credincioşii au fost călăuziţi de cuvintele Sfântului Apostol Pavel „Rugaţi-vă neîncetat", s-a desfăşurat la Biserica Ortodoxă „Sf. Treime" din cartierul Vitrometan, unde s-a săvârşit slujba Vecerniei de către Protopop Pr. Grigorie Doru Gâdea, Pr. Vasile Joantă, Pr. Cornel Piţigoi, Pr. Achim Sărăşan şi Pr. Nicolae Creţu iar cuvântul de învăţătură a fost rostit în limba română de către preotul reformat Szekely Zoltan.

Mesajul Prea Fericitului Părinte Daniel, Patriarhul Bisericii Ortodoxe Române, prin care ne îndeamnă să ne rugăm ca unitatea creştinilor să fie un aluat care dospeşte întreaga frământătură a vieţii spirituale, a fost citit de Pr. Prot. Grigore Doru Gâdea care a vorbit şi despre importanţa acestor manifestări în folosul credincioşilor şi a unităţii lor întru Hristos Domnul cu ajutorul şi lucrarea Harului lui Dumnezeu dar şi cu efortul nemijlocit al Bisericilor de pretutindeni întru împlinirea deziderатului biblic „ca toţi să fie una". Ca în fiecare seară ce a urmat s-au citit texte biblice in limbile română, maghiară şi germană.

2. Cuvintele epistolei către *I Tesaloniceni* 15, 18 „Să ne rugăm mereu, având încredere doar în Dumnezeu. Daţi mulţumire pentru toate" au fost cele care au deschis cea de a doua seară, desfăşurată la Biserica Reformată unde cuvântul de învăţătură l-a rostit preotul greco-catolic Pavel Ursui, iar preotul reformat Szekely Zoltan a citit mesajul Episcopului Eparhiei Reformate Dr. Pap Geza.

3. „Să ne rugăm neîncetat pentru întoarcerea inimilor". Acestea sunt cuvintele care au marcat cea de a treia seară duhovnicească desfăşurată la Biserica Romano-Catolică, cuvântul de învăţătură fiind rostit de Pr. Achim Sărăşan iar mesajul Arhiepiscopului Mitropolit de Bucureşti Dr. Ioan Robu a fost rostit de preotul Kerestes Olivier.

4. A patra seară s-a desfăşurat la Biserica Unitariană iar cuvintele Scripturii care au călăuzit inimile participanţilor au fost cele de la *Tesaloniceni* 5, 15: „Luaţi seamă să nu răsplătească cineva cuiva rău cu rău, ci totdeauna să urmaţi cele bune unul faţă de altul şi faţă de toţi". Cuvântul de învăţătură a fost rostit de către preotul Servaţius Gherhard, reprezentantul Bisericii Unitariene.

5. „Să ne rugăm mereu cu o inimă răbdătoare. Fiţi îndelung-răbdători faţă de toţi". Aceste cuvinte au deschis cea de a cincea seară de rugăciune la Biserica Greco- Catolică III Mediaş. Cuvântul de învăţătură a fost rostit de preotul unitarian iar mesajul Î.P.S. Lucian a fost citit de Pr. Pavel Ursui.

6. A şasea seară de rugăciune a fost marcată de cuvintele din Epistola întâi către tesaloniceni: „Să ne rugăm mereu pentru harul de a lucra cu Dumnezeu. Bucuraţi-vă pururea, rugaţi-vă neîncetat". Predica a fost rostită de preotul Kerestes Olivier iar mesajul episcopului Bisericii Evanghelice A. B. din România, Dr. Christoph Klein, a fost rostit de către preotul evanghelic Protopop Guib Reinhart.

Ca rezultat imediat al acestei săptămâni ecumenice a fost numărul mare al credincioşilor care au umplut bisericile în fiecare seară, enoriaşii fiecărei parohii urmându-şi, ca într-un adevărat pelerinaj, păstorii acolo unde s-a slujit şi propovăduit Cuvântul Bunului Dumnezeu. Sumele rezultate în urma colectei desfăşurate cu prilejul acestor seri duhovniceşti au fost donate Spitalului Social Mediaş.

Prot. Grigore Doru GÂDEA

„Telegraful român" la 155 de ani

(urmare din p. 1)

De 155 de ani, *„Telegraful român"* bate mereu la poarta inimilor şi minţilor românilor din Ardeal (şi ale militarilor din garnizoanele transilvane) şi de dincolo de fruntariile lui, aducând un licăr de speranţă şi de bucurie, un sentiment de noblеţe şi de dragoste faţă de valorile perene ale culturii române şi ale spiritualităţii ortodoxe, vestind cuvântul Evangheliei şi propovăduind, în cele patru zări, dreapta credinţă.

Cronică a neamului, martor ale clipei şi făuritor de opinie publică românească „Telegraful român", din perspectiva vieţii duhovniceşti inaugurată de Mântuitorul Iisus Hristos, a consemnat în paginile sale evenimente ce au marcat de-a pururea istoria poporului nostru: Divanurile ad-hoc de la Iaşi şi Bucureşti, dubla alegere a lui Alexandru Ioan Cuza, Unirea Principatelor Române, Războiul pentru Independentă, Marea Unire de la Alba Iulia, din 1918, Primul şi Al Doilea Război Mondial şi celelalte momente din istoria noastră zbuciumată, precum şi pericolul instaurării comunismului, Dictatul de la Viena, răpirea Basarabiei şi a Bucovinei de Nord (acestea din urmă fiind „capete de acuzare", la procesul din 1958, pentru părintele Dumitru Stăniloae, care a redactat publicaţia între anii 1934-1945).

Întreaga colecţie a *„Telegrafului român"*, păstrată cu mare grijă în biblioteca Arhiepiscopiei Sibiului, dovedeşte că acesta este periodicul cu cea mai lungă biografie, pentru că publicaţia a rămas – aşa cum a rânduit-o mitropolitul Andrei Şaguna – sub oblăduirea Bisericii; în al doilea rând, ziarul a reuşit, în pofida vicisitudinilor, să fie o tribună a apărării drepturilor naţionale, sociale şi religioase ale românilor transilvăneni, şi nu numai, întrucât „Telegraful român" a fost... sibian doar pentru că a fost tipărit în tipografia proprie, care dăinuieşte şi astăzi. În fapt, „Telegraful român" a fost al întregii societăţi transilvane şi româneşti, inclusiv al oştirii, atât prin articolele publicate – de-a lungul vremii – sub semnăturile unor istorici, profesori, jurnalişti, filosofi şi oameni de cultură din armată, cât şi prin informarea bisericească, atitudinea creştin-ortodoxă, teologia, spiritualitatea şi arta propovăduite în rândul elevilor, cadrelor militare şi membrilor lor, pentru luminarea minţilor şi întărirea voinţelor. Astfel au văzut lumina tiparului articole despre semnificaţia Bisericii şi a Armatei în viaţă socială, rolul Ortodoxiei româneşti, ecumenismul creştin şi dialogul inter-religios, consecinţele celui de Al Doilea Război Mondial pentru ţara noastră, incompatibilitatea ideologiei comuniste cu sufletul creştin, rolul Bisericii în istoria şi viaţa poporului român, îndatoririle militare şi trăirea întru credinţa neamului, participarea ostaşului la lupta pentru apărarea neamului, arheologie biblică, sfinţii militari, educaţia militară şi etica creştină.

Iată de ce se cuvine să-i mulţumim lui Dumnezeu pentru darul cel mare făcut presei româneşti acum 155 de ani, şi dăm onorul nostru ostăşesc omului providenţial care a ctitorit *„Telegraful român"* Înaintemergătorul *„Observatorului militar"*, redactorilor şi colaboratorilor acestei publicaţii, căreia îi dorim ani mulţi de apariţie, întru slujirea Cuvântului!

Gânduri la adormirea întru Domnul a PREA FERICITULUI PĂRINTE HRISTODULOS, Arhiepiscopul Atenei şi al întregii Grecii

Ziua de 28 ianuarie a.c. a constituit pentru întreaga Biserică Ortodoxă, şi în mod deosebit pentru Ortodoxia greacă, o grea încercare, datorată mutării la Domnul a Prea Fericitului Părinte Hristodulos, Arhiepiscopul Atenei şi al întregii Grecii. Deşi întreaga lume era conştientă că un astfel de eveniment devenise o problemă de timp, datorită înrăutăţirii stării sale de sănătate, trecerea la cele veşnice a Prea Fericirii Sale a declanşat un val de emoţie în interiorul tuturor Bisericilor creştine, ca şi în culisele cancelariilor europene şi nu numai.

Prea Fericitul Părinte Hristodulos Paraskevaidis provenea dintr-o familie de refugiaţi din Adrianopol (estul Traciei), părinţii săi fiind parte a schimbului forţat de populaţii ce a avut loc între Grecia şi Turcia la începutul sec. XX. Familia i s-a stabilit la Xanthi, unde, în 1939, s-a născut Prea Fericirea Sa. Tatăl său, Constantinos Paraskevaidis, a fost negustor şi unul dintre cetăţenii de vază ai oraşului. A îndeplinit, printre altele, şi funcţia de primar (1946-1950), într-o perioadă în care Grecia era sfâşiată de lupte civile. Şi-a adus familia în Atena, unde a considerat că va fi mai în siguranţă. Aici, Prea Fericirea Sa, Arhiepiscopul Hristodulos, şi-a urmat studiile primare şi gimnaziale, urmând mai apoi timp de şase ani Liceul Leondion şi, ulterior, Facultatea de Drept a Universităţii din Atena (1962-1967). În paralel a studiat şi muzica bizantină la Conservatorul (Odeion) din Atena, unde a fost deosebit de apreciat pentru calităţile sale vocale.

Încă din anii copilăriei, Prea Fericitul Părinte Hristodulos a simţit o puternică vocaţie pentru preoţie, având binecuvântarea de a-i fi sesizată şi cultivată de personalităţi bisericeşti de mare ţinută spirituală, cum era fostul mitropolit de Pireu, Înalt Prea Sfinţitul Părinte Calinic. A primit tunderea în monahism la Mănăstirea Varlaam de la Meteora, iar în 1961, deşi studiase numai dreptul civil, a primit hirotonia întru diacon. Dedicându-se predicării şi instruirii catehetice, în 1965 a fost hirotonit preot şi, datorită calităţilor sale oratorice, a fost numit predicator la Biserica „Adormirea Maicii Domnului" (Panaghitsa) din Paleo Faliro (Atena), unde timp de nouă ani s-a distins ca bun liturghisitor şi îndrumător al tineretului. În anul 1968 a fost numit Secretar al Sfântului Sinod al Bisericii Ortodoxe a Greciei, poziţie în care timp de şapte ani şi-a dovedit aptitudinile organizatorice şi administrative. La vârsta de doar 35 de ani, în 1974, a fost ales, la propunerea vrednicului de pomenire Arhiepiscop Serafim al Atenei şi al întregii Grecii, mitropolit de Dimitriada şi Almiros.

Ca mitropolit titular de Dimitriada şi Almiros, cu reşedinţa la Volos, Prea Fericirea Sa a dat dovadă de o maturitate impresionantă, în ciuda vârstei sale relativ tinere. S-a dedicat reorganizării interne a Mitropoliei, a încurajat tinerii clerici să-şi continue studiile şi i-a încurajat pe tinerii cu vocaţie şi pregătire corespunzătoare să îmbrăţişeze misiunea preoţească. În timpul celor 24 de ani de slujire ca mitropolit titular a hirotonit peste 150 de clerici, promovând tineri în diferite responsabilităţi în cadrul administraţiei mitropolitane. Una dintre trăsăturile sale caracteristice a constituit-o efortul de reînnoire a structurilor interne ale Bisericii şi readucerea lor în pas cu vremea. A înzestrat Mitropolia cu numeroase aşezăminte sociale, centre de conferinţe, a înfiinţat Uniunea Oamenilor de Ştiinţă Creştini, Uniunea Social-Creştină, azile pentru bătrâni, Departamentul de solidaritate creştină pentru săraci. A ajutat mulţi tineri aflaţi la studii, oferindu-le burse din partea Mitropoliei, a trimis mulţi bolnavi în străinătate pentru a fi trataţi sau operaţi, şi-a asumat problemele oamenilor cu afecţiune profundă şi părintească, nedând dovadă de dispreţ sau aroganţă.

Pe data de 28 aprilie 1998 a fost ales de către Sfântul Sinod al Bisericii Ortodoxe a Greciei în demnitatea de Arhiepiscop al Atenei şi al întregii Grecii, ca al XIX-lea Arhiepiscop al Greciei, succesor al fostului Arhiepiscop Serafim. Ridicarea sa pe tronul de Întâistătător al Bisericii Ortodoxe a Greciei a constituit şansa întăririi poziţiei Bisericii în societatea elenă, în interacţiunea ei cu realitatea contemporană.

Multiplele activităţi desfăşurate de Biserica Ortodoxă a Greciei în timpul păstoririi Prea Fericitului Părinte Hristodulos, fie ele de natură pastoral-misionară, culturală, socială sau ecumenică, au cunoscut un reviriment nemaiîntâlnit. Prea Fericirea Sa a condus cu succes Biserica Ortodoxă Greacă în noua lume a informaţiei digitale, deschizând serviciul de internet al Arhiepiscopiei, cu pagină de internet şi o bibliotecă digitală în nouă limbi, centrul de informare culturală în limba greacă şi engleză etc.

Unul dintre punctele forte ale pastoraţiei sale în noua sa demnitate l-a constituit relaţia directă, vie şi dinamică pe care a ştiut să şi-o cultive cu tineretul. La scurt timp după urcarea sa pe tronul arhiepiscopal al Greciei, toată lumea vorbea despre gestul noului Întâistătător de a apropia tineretul de Biserică „aşa cum este, încă şi cu cercei", gest însoţit de invocarea iertării pentru tot ceea ce Biserica Ortodoxă nu reuşise să facă în societatea greacă pentru a-şi apropia tineretul. Pentru relevanţa celor ce tocmai le-am afirmat, voi reproduce un scurt fragment din cuvântul rostit de Prea Fericitul Părinte Hristodulos la data de 9 mai 1998, în ziua întronizării sale: „... Iubiţii mei tineri, vă cer iertare pentru ipocrizia unor slujitori..., de multe ori vă sfătuiam să păşiţi pe nişte cărări pe care noi înşine nu păşeam... V-am lăsat singuri în valurile Babilonului de astăzi ...şi totuşi, spuneam că vă iubim... Copiii mei, astăzi, cel care vă vorbeşte ia asupra sa responsabilitatea dialogului cu voi şi vă cere în mod smerit iertare!..." (înregistrarea audio a discursului său indică faptul că Prea Fericirea Sa plângea în timp ce spunea aceste cuvinte).

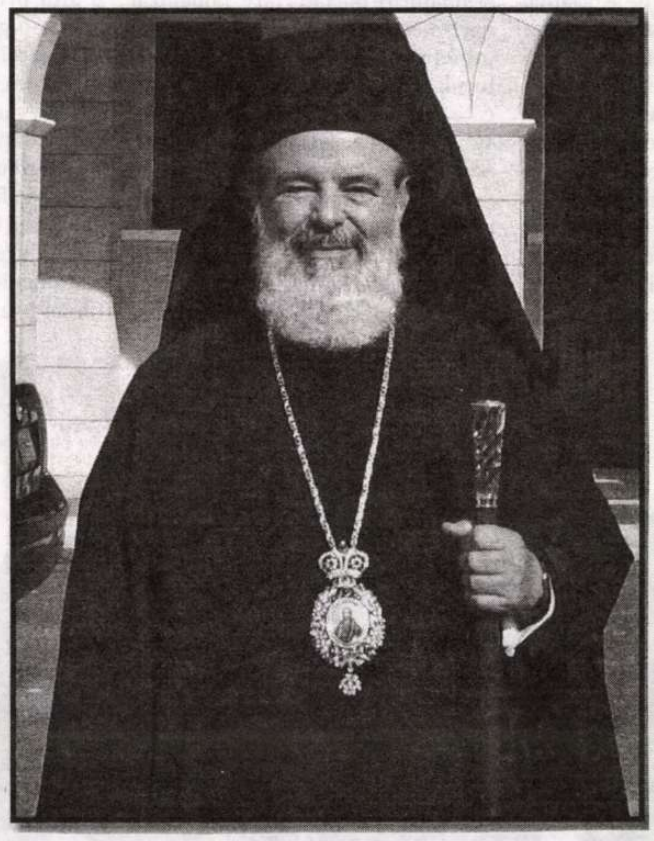

Într-o vreme în care clima bisericească din Grecia era aproape în întregime ostilă unor relaţii la cel mai înalt nivel cu Vaticanul, Prea Fericitul Părinte Hristodulos l-a invitat în 2001 pe Papa Ioan Paul al II-lea la Atena (4-7 mai 2001), onorând în 2006 şi invitaţia Papei Benedict al XVI-lea de a vizita Vaticanul (12-14 decembrie 2006).

Prea Fericirea Sa s-a opus în nenumărate rânduri războiului din Kosovo, ca şi încercărilor nereuşite ale unor „europeni" de a pune la colţ Biserica Ortodoxă în pământul binecuvântat al însoritei Ellade. A vorbit „cu timp şi fără timp" despre rolul Bisericii Ortodoxe în Europa zilelor noastre, substituindu-i prin discursul său temeinic şi pe cei care fie nu ştiau ce să spună, fie preferau să tacă. Prin felul său de a vorbi, Prea Fericitul Părinte Hristodulos a făcut auzită în lumea contemporană vocea cea una a Ortodoxiei, într-un fel cum foarte puţini prelaţi au ştiut să o facă.

Iată de ce, prin trecerea sa la cele veşnice, Prea Fericitul Părinte Hristodulos lasă un gol în sânul Ortodoxiei, care cu greu va putea fi depăşit. Rămâne însă icoana unui arhiereu care şi-a iubit ţara, semenii şi oamenii în general, într-un mod cu totul aparte. Aici putem aminti şi nenumăratele burse de studii în Grecia acordate de către Prea Fericirea Sa unor tineri români dornici să studieze teologia şi nu numai.

Unul dintre aspectele mai puţin fericite ale pastoraţiei sale l-a reprezentat conflictul existent între anii 2000-2004 cu Patriarhia Ecumenică, conflict ce viza jurisdicţia bisericească asupra „noilor teritorii" (zona Greciei de Nord, inclusiv Thesalia), jurisdicţie care aparţine Patriarhului Ecumenic. Conflictul a încetat în anul 2004, în urma medierii d-nei Marietta Ghiannaku, ministrul învăţământului, nu înainte însă, ca Prea Fericitul Părinte Hristodulos să fie scos din diptice printr-o şedinţă solemnă a Sinodului Patriarhiei Ecumenice. Ulterior acestui eveniment, Prea Fericirea Sa şi-a făcut mea culpa faţă de Sanctitatea Sa, Patriarhul Ecumenic Bartolomeu I, peste toate aşternându-se iertarea şi relaţiile de înţelegere reciprocă reluându-şi iarăşi cursul firesc.

Prea Fericitul Părinte Hristodulos se distingea de altfel, prin elocinţa şi vasta sa cultură, nu doar atunci când trata teme teologice, ci şi sociale, juridice etc. Om de slujire şi de liturghie, prin excelenţă, credincios Tradiţiei, s-a angajat în dialoguri cu adversarii, făcând totodată din Sfânta Liturghie punctul central al vieţii sale... A ştiut să combine Tradiţia cu progresul, dogma cu dialogul şi sfinţenia cu simplitatea. O dovadă în acest sens este şi opera sa teologică impresionantă. Amintesc doar câteva dintre volumele sale: *Creştinismul şi problemele sociale*, Atena, 1979; *Biserica şi drepturile omului*, Atena, 1983; *Rasismul: jefuirea sufletului omenesc*, Atena, 1985; *Transplanturile din punct de vedere creştin*, Volos, 1987; *Problemele Europei Unite şi contribuţia tinerilor creştini la rezolvarea lor*, Atena, 1991; *Drepturile umane ale minorităţilor religioase şi naţionale*, Atena, 1992; *Biserica în faţa provocării SIDA. 8 puncte de convergenţă*, Atena, 1993; *Convenţia de la Schengen în legătură cu drepturile umane şi libertatea religioasă*, Atena, 1997; *Elenismul prozelitizat: Trecerea de la antichitate la creştinism*, Atena, 2005; *Sufletul Europei*, Atena, 2006 etc. În limba română, menţionez volumul *Misiunea socială a Bisericii*, Iaşi, 2000, ca şi articolul „Ortodoxia şi noua ordine a lucrurilor" *Altarul Banatului*, nr. 4-6/2002, p. 98-101 (trad. Ştefan Toma), articol ce constituie unul dintre capitolele cărţii Prea Fericitului Părinte Hristodulos intitulate *Al patrulea pilon*, carte apărută la Editura Kaktos din Atena, în 1997, ca şi un interviu cu Prea Fericirea Sa, interviu publicat în *Învierea*, nr. 17(299)/1 septembrie 2002, p. 2.

Dacă Ortodoxia, în general, pierde prin mutarea la Domnul a Prea Fericirii Sale un Întâistătător, Ortodoxia românească pierde un prieten sincer şi devotat. Prea Fericirea Sa a vizitat Biserica Ortodoxă Română de trei ori: o dată în 2000 şi de două ori în 2003. Vizita din 20-23 mai 2000 a fost prilejuită de hramul Catedralei Patriarhale din Bucureşti, de resfinţirea vechii Catedrale Mitropolitane din Iaşi, ca şi de acordarea a două titluri universitare. Respectiv, decernarea titlului de doctor honoris causa al Universităţii „Alexandru Ioan Cuza" din Iaşi, la propunerea Facultăţii de Teologie Ortodoxă „Dumitru Stăniloae" din Iaşi; ca şi conferirea titlului de senator al Universităţii de Medicină şi Farmacie „Grigore T. Popa" din Iaşi, la propunerea Facultăţii de Medicină din Iaşi.

A doua vizită a Prea Fericirii Sale în România a avut loc între 4-12 iunie 2003, ocazie cu care Preşedinţia României l-a decorat cu ordinul Steaua României în grad de Mare Cruce, decernându-i-se şi titlul de doctor honoris causa al Universităţii din Craiova, ca şi al Universităţii de Medicină şi Farmacie „Grigore T. Popa" din Iaşi. Cu această ocazie, Prea Fericitul Părinte Hristodulos a vizitat mai multe instituţii de învăţământ teologic, mănăstiri şi aşezăminte sociale din Mitropolia Munteniei şi Dobrogei, Mitropolia Olteniei şi Mitropolia Moldovei şi Bucovinei.

A treia şi ultima vizită a Prea Fericirii Sale în România a avut loc între 13-16 octombrie 2003, în Mitropolia Moldovei şi Bucovinei, ocazie cu care a participat la sărbătoarea Cuvioasei Parascheva, aducând totodată în pelerinaj o parte din osemintele Sfântului Dimitrie Izvorâtorul de Mir de la Tesalonic. Vizita a mai fost prilejuită şi de aniversarea a 100 de ani de la naştere, respectiv, 10 ani de la trecerea la cele veşnice a Pr. Prof. Dr. Dumitru Stăniloae, ocazie cu care a rostit o impresionantă cuvântare despre valoarea panortodoxă a gândirii sale teologice.

Viaţa şi multiplele activităţi ale Prea Fericitului Părinte Hristodulos au început să ia o nouă turnură pe data de 9 iunie 2007, când se pregătea să viziteze Patriarhia Alexandriei, la scurt timp după un periplu misionar în nordul Greciei. Febra şi durerile abdominale ce le acuza i-au determinat pe colaboratorii săi apropiaţi să-l forţeze să se interneze şi, astfel, să-şi anuleze deplasarea în Egipt. Internat la Clinica Universitară Areteio din Atena, i s-a depistat o tumoare canceroasă la intestinul gros şi, mai apoi, în timpul operaţiei, şi la ficat. Lumea începuse să aducă flori în faţa spitalului şi să se perinde într-un pelerinaj fără sfârşit... Starea critică de sănătate în care se afla Arhiepiscopul Atenei era cunoscută de toată lumea, la dorinţa expresă a Prea Fericirii Sale. Sperenţe au început să apară odată cu sosirea doctorului Andreas Tzakis, directorul Clinicii Jackson Memorial din Miami, o clinică specializată în transplantul de ficat. Încrezător în şansa unui transplant la Miami, în Statele Unite, Prea Fericitul Părinte Hristodulos părăseşte Clinica Areteio din Atena, pe 20 iulie 2007, vizibil slăbit şi profund emoţionat, în scopul pregătirii pentru deplasarea în Statele Unite. Spre Miami a decolat în data de 18 august 2007, de pe aeroportul militar Elevsinas din Atena, cu o aeronavă pusă la dispoziţie de către guvernul grec. La Miami a aşteptat 50 de zile până i s-a găsit ficatul compatibil. Înainte însă de a fi internat în clinică pentru pregătirea transplantului, începuse deja să cadă din punct de vedere psihologic, datorită nerăbdării. Aştepta transplantul pentru finalizarea intervenţiei, dorind foarte mult să se întoarcă în Grecia. Pe data de 7 octombrie a fost anunţat că transplantul a fost găsit, provenind de la un tânăr sănătos, victimă de accident. Intră imediat în operaţie, însă peste câteva ore, se constată extinderea metastazelor, fapt ce a făcut imposibilă realizarea transplantului. La scurt timp revine la Atena, unde urmează un tratament pe bază de chimioterapie, refuzând în mod constant să se interneze în spital, chiar şi atunci când sănătatea începuse vizibil să i se deterioreze. A rămas în reşedinţa sa de la periferia Atenei (Paleo Psihiko), unde rând pe rând, şi-a luat rămas bun de la toţi cei care au vrut să-l mai vadă...

Aşa cum menţiona un cotidian central elen, Prea Fericitul Părinte Hristodulos şi-a presimţit moartea şi a întâmpinat-o cu bărbăţie şi smerenie... Întrebat cum se simte, cu câteva zile înainte de a se muta la Domnul, de către un apropiat mitropolit al său, Prea Fericirea Sa a răspuns cu o voce stinsă şi obosită cu câteva cuvinte din Ep. II Tim. „a venit vremea să plec din lume". Un alt colaborator apropiat al său, care l-a vizitat cu câteva zile înainte de a muri, l-a auzit murmurând „Doamne, către Tine vin" şi „Doamne, iartă-mă pe mine păcătosul şi mă miluieşte". În după-masa zilei de duminică, 27 ianuarie a.c., situaţia i s-a îngreunat şi a cerut să i se facă Sf. Maslu, care s-a săvârşit în camera sa, şi el, întins, cu ochii închişi, însă cu deplină conştiinţă a faptului că ieşea din lumea aceasta, şi cu toate acestea liniştit, în ciuda durerilor de care suferea, a primit cu emoţie uleiul binecuvântat. Era deja pregătit să treacă din Biserica luptătoare în cea triumfătoare... În timpul orei două noaptea a început să aibă dureri şi disfuncţii ale respiraţiei, doctorii şi asistentele, ca şi cei mai apropiaţi colaboratori i-au fost alături... La ora 5:15, în dimineaţa zilei de luni, 28 ianuarie a.c., în timp ce dormea liniştit, Prea Fericitul Părinte Hristodulos a trecut dincolo de timp, spre zorii Împărăţiei lui Dumnezeu... Potrivit doctorului său curant, d-l Dionisios Voros „Prea Fericitul Părinte Arhiepiscop a întâmpinat problema vieţii şi a morţii într-un mod foarte aparte, aş spune de pe un nivel foarte înalt. Viaţa sa, confruntarea cu încercarea bolii sale şi modul prin care a dat lupta nedreaptă cu moartea rămân moştenire preţioasă şi exemplu pentru noi toţi". „Fericiţi cei ce-şi trăiesc viaţa în perspectiva Învierii" este unul dintre gândurile pe care Prea Fericirea Sa le-a inserat în Mesajul de Anul Nou, mesaj citit de Prea Fericirea Sa şi preluat de canalele media elene la cumpăna dintre ani, la ultima sa trecere dintr-un an într-altul... Aceasta să fie şi povaţa pe care Arhiepiscopul Hristodulos ne-o adresează fiecăruia în parte, într-o vreme în care el însuşi trăieşte plenar din lumina Învierii...

Aşa cum bine menţiona Înalt Prea Sfinţitul Părinte Ignatie, Mitropolit de Dimitriada şi Almiros, Prea Fericitul Părinte Hristodulos a fost un vizionar, a creat perspectivele unei Biserici vii, libere, în situaţii de multe ori ostile şi în vremuri dificile. A vrut o Biserică al cărei cuvânt să aibă putere, o Biserică prezentă în societate şi, desigur, o Biserică care nu-şi uită niciodată Tradiţia ei, o Biserică care ştie să lucreze în prezent şi să aspire la un viitor măreţ. Iată, aşadar, de ce Prea Fericitul Părinte Hristodulos lasă în urma sa imaginea unui ierarh pilduitor, a unui teolog iscusit, a unui om de cultură erudit, paradigmă vie pentru toţi cei angajaţi în ogorul Domnului!...

Dr. Ştefan TOMA

PREA FERICITUL PĂRINTE IERONIM AL II-LEA,
noul Întâistătător al Bisericii Ortodoxe a Greciei

PF Ieronim II, slujind prima sa Liturghie în demnitatea de Arhiepiscop al Atenei şi al întregii Grecii, 17 februarie 2008

Din data de 7 februarie a.c., Prea Fericitul Părinte Ieronim al II-lea este noul Arhiepiscop al Atenei şi al întregii Grecii. Prea Fericirea Sa a fost ales în această nobilă slujire de către ierarhia Bisericii Ortodoxe a Greciei, cu 45 de voturi din totalul celor 74 exprimate, devenind astfel cel de al XX-lea Arhiepiscop al Atenei şi al întregii Grecii.

Prea Fericirea Sa (în lume Ioannis Liapis) s-a născut în localitatea Inofita Viotias în 1938. Este absolvent al Facultăţii de Filozofie (Secţia Arheologie) şi al Facultăţii de Teologie a Universităţii din Atena. A fost bursier al Fundaţiei de Stat pentru Burse (IKY) pe perioada specializării sale în Bizantinologie. Din acest motiv, s-a deplasat la Graz (Austria), mai apoi la Regensburg şi München (Germania), unde şi-a desăvârşit studiile postuniversitare.

A predat ca asistent universitar la Societatea de Arheologie din Atena, şi ca filolog la Facultatea Leondio din Nea Smirni, părăsind cariera universitară odată cu intrarea în cler.

A fost protosinghel al Mitropoliei de Teba şi Levadia (1976-1978), egumen al Mănăstirilor Schimbarea la Faţă a Mântuitorului Sagmata (1971-1977) şi a Cuviosului Luca (1977-1981), secretar al Sfântului Sinod al Bisericii Ortodoxe a Greciei (1978-1981). În anul 1981 a fost ales în unanimitate de voturi în demnitatea de Mitropolit de Teba şi Levadia. A fost membru al Comisiilor de Educaţie Bisericească, de Patrimoniu Bisericesc, de Relaţie a Bisericii cu Societatea, de Burse, îndeplinind şi funcţia de vicepreşedinte al postului de radio al Bisericii Greciei.

În timpul păstoririi Prea Fericirii Sale ca Mitropolit de Teba şi Levadias, Mitropolia care l-a avut păstor mai bine de trei decenii a fost prima Mitropolie în Biserica Ortodoxă a Greciei în ceea ce priveşte numărul de clerici cu cel mai înalt nivel de pregătire (82 din cei 110 clerici sunt absolvenţi de studii universitare în teologie sau deţin şi o a doua specializare: filologi, doctori, arhitecţi, paleografi, economişti etc.)

Prin purtarea de grijă a Prea Fericirii Sale, în Mitropolia de Teba şi Levadia au fost refăcute, reînfiinţate sau ctitorite mai multe mănăstiri, în prezent existând şase mănăstiri de călugări şi cincisprezece de maici. Între acestea se disting mănăstirile istorice Cuviosul Luca, sagmata, Cuviosul Serafim, Makariotissa, Evanghelistria şi Ierusalim.

Prea Fericirea Sa a scris multe articole, studii şi cărţi cu conţinut teologic, social şi istoric, dintre care *Monumentele Medievale ale Eviei* a fost premiată în 1970 de către Academia Atenei.

Pe tărâm social, pastoraţia Prea Fericirii Sale s-a remarcat prin înfiinţarea şi susţinerea necondiţionată a numeroase case de copii, internate, azile pentru bătrâni, centru de ajutor pentru narcotici, centru de sprijin pentru emigranţi, ca şi un centru de studii istorice şi arheologice. A fost preocupat îndeaproape de înfiinţarea şi susţinerea cercurilor duhovniceşti parohiale, de asociaţiile de tineret şi reprezentarea acestora la nivel parohial. A înfiinţat Centrul de Studii pentru Istorie şi Cultură din Viotias, care îşi desfăşoară activitatea în colaborare cu Universitatea din Durham şi Cambridge. A înfiinţat centrul de conferinţe al Mitropoliei de Teba şi Levadia, unde periodic au loc congrese naţionale şi internaţionale, un centru de informare în problema protecţiei mediului etc.

Datorită tuturor celor menţionate anterior, a fost distins cu titlul de Doctor Honoris Causa de către Facultatea de Medicină a Universităţii din Craiova, Prea Fericirea Sa fiind şi preşedintele Asociaţiei Greceşti de Cardiologie.

Pe data de 7 februarie a. c. a fost ales aşadar, de către Sfântul Sinod al Bisericii Ortodoxe a Greciei ca succesor al vrednicului de pomenire Arhiepiscop Hristodulos, ca Întâistătător al Bisericii Ortodoxe a Greciei.

Î.P.S. Dr. Laurenţiu Streza şi P.S. Dr. Ciprian Câmpineanu, împreună cu P.F. Ieronim II, după slujba de întronizare ca Arhiepiscop al Atenei şi al întregii Grecii (16 februarie 2008)

Pe data de 16 februarie a.c., la ora 11:00, în catedrala Arhiepiscopiei Atenei a avut loc slujba de întronizare a Prea Fericitului Părinte Ieronim al II-lea. La acest eveniment au luat parte toţi membrii Sf. Sinod al Bisericii Ortodoxe a Greciei, alături de delegaţiile tuturor Bisericilor Ortodoxe surori, a celorlalte Biserici creştine, membrii guvernului de la Atena, preşedintele Greciei etc. Din delegaţia Patriarhiei Române la acest eveniment au făcut parte Î.P.S. Dr. Laurenţiu Streza, Arhiepiscopul Sibiului şi Mitropolitul Ardealului, P.S. Dr. Ciprian Câmpineanu, episcop-vicar patriarhal şi P.C. Arhim. Timotei Aioanei, exarh cultural al Arhiepiscopiei Bucureştilor. Îndată după ceremonia de întronizare a avut loc recepţia oficială dată cu această ocazie, ca şi întâlnirea personală a Prea Fericitului Părinte Ieronim al II-lea, la Arhiepiscopia Atenei, cu fiecare delegaţie în parte prezentă la întronizarea sa.

Cu un deosebit interes a fost aşteptat cuvântul festiv de întronizare al Prea Fericitului Părinte Ieronim al II-lea, la care ne vom referi în cele ce urmează. Cuvântarea Prea Fericirii sale a fost structurată pe patru direcţii extrem de clare. Pornind de la înţelegerea unei relaţii vii şi dinamice a Bisericii cu societatea, de la înţelegerea unei Biserici active în raport cu problemele reale ale oamenilor, Întâistătătorul Bisericii Ortodoxe a Greciei s-a referit la relaţia cu tinerii, la revigorarea dimensiunii culturale a neoelinismului contemporan, la grija pentru oamenii aflaţi în nevoi, ca şi la o seamă de intenţii care-l stăpânesc în calitate de preşedinte al Sf. Sinod al Bisericii Greciei.

Potrivit Prea Fericirii Sale, Biserica „nu are dreptul să tacă şi să fie indiferentă la cele câte îi chinuiesc pe oameni, fie că este vorba de mici probleme de subzistenţă, fie de problemele majore ale societăţii în care trăiesc. Noi nu suntem politicieni, ci slujitori bisericeşti. Suntem după har şi îndatorire purtători şi exponenţi ai harismei profetice a preoţiei. Sensul profeţiei însă, nu este să prevezi viitorul, ci să descoperi în Duhul Sfânt câte rănesc în prezent adevărul şi subminează viitorul, calitatea vieţii oamenilor şi mântuirea lor".

Cu un deosebit patos, Prea Fericitul Părinte Ieronim al II-lea s-a adresat tinerilor: „Copiii mei: în primul rând doresc să vă reînnoiesc invitaţia fericitului înaintaş al meu în scaun, a Arhiepiscopului Hristodulos, care v-a chemat să veniţi în Biserică fără prejudecăţi, idei preconcepute şi supoziţii. Vă încredinţez şi eu că ceea ce e nevoie e doar să nu uitaţi că Biserica este casa voastră, căminul vostru părintesc. Nu avem nevoie de intermedieri şi invitaţii speciale... Eu, Arhiepiscopul, adică părintele vostru spiritual, şi împreună cu mine toţi clericii, nu avem dreptul să încetăm de a vă invita. Trebuie să ieşim primii în drum şi să vă întâlnim. Nu ajunge să vă reinvităm, ci să venim noi primii alături de voi. Iubiţii mei copii, vreau să ne întâlnim personal... Ceea ce în mod deosebit doresc este să vă aud decât să mă auziţi. Iar voi să vă faceţi simţită prezenţa şi cuvântul cunoscut în viaţa Bisericii noastre. Eu voi încerca să fiu deschis faţă de voi, şi diafan, pentru a se zări în spatele meu Stăpânul vieţii cel Răstignit. Singurul Care iubeşte într-atât, încât nimeni nu poate să se opună iubirii Lui. Şi încă ceva. Biserica este casa voastră. Şi când o vedeţi arzând de nepăsările şi nevredniciile noastre, nu staţi alături în mod simplu criticând. Intraţi înăuntru pentru a salva tot ceea ce putem din tezaurul preţios al moştenirii noastre spirituale. Haideţi în casa voastră pentru a o reînnoi şi reclădi împreună".

În continuare, Prea Fericirea Sa s-a referit la stimularea culturii neoelinismului contemporan, chemându-i pe cei responsabili la o împreună redescoperire a sevelor care i-au hrănit pe înaintaşii neamului grec, cei care au născut cultura pe care Grecia astăzi o moşteneşte. A vorbit despre o reîntâlnire a Bisericii cu creativitatea umană în scopul îmbogăţirii tezaurului cultural pentru generaţiile ce vor urma.

După cum am menţionat anterior, o altă problemă abordată a constituit-o grija pentru cei încercaţi, pentru cei aflaţi în suferinţă. Potrivit Prea Fericirii Sale „nu există durere umană care să fie posibil să ne lase indiferenţi... Biserica nu Îl slăveşte pe Dumnezeu numai prin imne, ci în primul rând făcând cunoscută prezenţa şi iubirea Lui în orice situaţie, acolo unde durerea şi încercările rănesc sau ameninţă nădejdea cu dispariţia. Chem aşadar poporul lui Dumnezeu, turma cea încredinţată de Domnul, adică pe dumnea-voastră, pe toţi: pe cei credincioşi şi pe aceia care se declară necredincioşi, să ne întâlnim în jurul Sfintei Mese, acolo unde se experiază măreţia Tainelor, şi să ne unim puterile, pentru a face din iubire şi unitate mod de viaţă, astfel încât Sfânta Liturghie să continue în viaţa noastră de zi cu zi şi să devină prin noi izvor de consolare şi de jertfă a noastră faţă de tot fratele aflat în suferinţă".

Nu a lipsit din mesajul Prea Fericirii Sale focalizarea pe nucleul vieţii parohiale: „Îmi doresc, mă rog şi vă rog să vă preocupaţi astfel încât, în pustiul Atenei să existe o mică oază pentru tineret în fiecare parohie... Este urgent şi necesar ca în fiecare colţ de pământ atenian să existe o parohie vie, care să arate în orice fel posibil, că Hristos a înviat, şi de aceea oamenii pot să găsească acolo bucurie, consolare, sprijin, sens vieţii lor, şi să trăiască viaţa de zi cu zi cu certitudinea că moartea a fost învinsă, că „Hristos a înviat şi viaţa stăpâneşte".

Un alt aspect din mesajul Prea Fericirii Sale s-a referit la felul cum înţelege să slujească Biserica Ortodoxă Greacă, în calitate de preşedinte al Sf. Sinod. În acest sens, Prea Fericirea Sa a subliniat nevoia întăririi duhului sinodal în hotărârile ce urmează a fi luate, la reluarea unei relaţii de suflet cu Patriarhia Ecumenică, la rolul acesteia în menţinerea unităţii Bisericilor Ortodoxe, ca şi la menţinerea relaţiilor frăţeşti cu celelalte Biserici Ortodoxe etc.

Cunoscut de cei apropiaţi ca un om al echilibrului, al consonanţei între cuvânt şi faptă, cumpătat, smerit, Prea Fericitul Părinte Ieronim al II-lea a creat în jurul său nimbul trăirii măreţiei credinţei în mod discret, în preajma celor oropsiţi. Pe bună dreptate s-a şi afirmat că odată cu alegerea sa ca mitropolit de Teba şi Levadia, a transformat casa episcopală în azil de bătrâni.

El însuşi a şi declarat într-un interviu acordat ziarului *Ethnikos Kirikas* (ediţia din 9 februarie) al comunităţii greceşti din Statele Unite ale Americii, că nu şi-a dorit şi nu a luptat pentru slujirea în care prin voia lui Dumnezeu se află acum, fiind voinţa majorităţii ierarhiei, care l-a votat, şi care a văzut în persoana sa un succesor al vrednicului de pomenire Arhiepiscop Hristodulos.

Prea Fericirea Sa a afirmat că va conduce destinele Bisericii Ortodoxe a Greciei în mod sinodal, în deplină înţelegere cu membrii Sfântului Sinod şi că nimic din ceea ce se va hotărî în şedinţele sinodale nu-i va aparţine în mod exclusiv, fiind rezultatul înţelegerii depline a întregii ierarhii. „Biserica este întotdeauna în mers. Conducători nu sunt oamenii, nici eu nu sunt conducător al Bisericii, ci Hristos este conducătorul. Noi suntem persoanele care venim şi slujim Biserica. În funcţie de modul în care ne jertfim, de personalitatea noastră, şi în funcţie de comportamentul nostru sunt şi problemele vieţii bisericeşti. Hristos este Acelaşi, Îşi iubeşte Biserica Sa, îi iubeşte pe credincioşi. Comportamentul nostru este cel care creează o atmosferă bună sau neplăcută".

Îi dorim Prea Fericirii Sale mulţi ani în nobila slujire de Întâistătător al Bisericii Ortodoxe a Greciei, fiind încredinţaţi totodată, că relaţiile prieteneşti între Ortodoxia greacă şi cea română vor cunoaşte cel puţin aceeaşi intensitate ca până acum.

Dr. Ştefan TOMA

Membrii ai delegaţiilor oficiale, prezente la întronizarea P.F. Ieronim al II-lea (16 februarie 2008)

ADUNAREA EPARHIALĂ A ARHIEPISCOPIEI SIBIULUI

Sâmbătă, 19 ianuarie 2008, s-au derulat, la centrul metropolitan, lucrările Consiliului eparhial şi ale Adunării Eparhiale, prilej cu care au fost prezentate, dezbătute şi aprobate rapoartele anuale ale tuturor sectoarelor de activitate, în 2007 şi s-au conturat obiectivele majore pentru 2008.

La ora 7^{30} a început oficierea, în paraclisul Facultăţii de Teologie „Andrei Şaguna", a Sfintei Liturghii, în prezenţa Înalt Prea Sfinţitului Dr. Laurenţiu Streza, arhiepiscopul Sibiului şi mitropolitul Ardealului, şi cu participarea membrilor Consiliului şi Adunării Eparhiale. Au slujit P.S. Dr. Visarion Răşinăreanu, episcop-vicar, consilieri, stareţi şi protopopi din eparhie.

Înainte de otpust s-a săvârşit slujba *Te Deum*-ului. La ora 9^{00} s-a întrunit, la reşedinţa mitropolitană, Consiliul eparhial. I.P.S. Mitropolit Laurenţiu a adresat un cuvânt de bun venit membrilor consiliului şi a oferit detalii în legătură cu modificările survenite în Statutul de Organizare şi Funcţionare al Bisericii Ortodoxe Române, ca urmare a propunerilor făcute de Comisia instituită de Sf. Sinod pentru revizuirea acestui statut. Î.P.S. Sa a ţinut să precizeze că a rezultat un Statut cu noutăţi esenţiale, care va facilita activitatea Bisericii Ortodoxe Române. În unele aspecte s-a revenit la o rânduială a Ortodoxiei de pretutindeni, cum este cazul alegerilor de episcopi, făcute după prevederile vechiului statut de către Colegiul electoral bisericesc, iar după noul statut de către Sfântul Sinod. Noi ca ardeleni, a precizat Î.P.S. Sa, vom apăra tot ceea ce mitropolitul Şaguna ne-a lăsat moştenire, dar în privinţa unor prevederi, cum este şi cea la care ne-am referit, va trebui să ne aliniem totuşi rânduielilor existente în toate Bisericile Ortodoxe. Poporul lui Dumnezeu, laicatul nu se exclude de la adoptarea unor hotărâri care privesc viaţa bisericească, dar este în spiritul tradiţiei transmisă de la apostoli ca unele hotărâri să fie adaptate, sub adumbrirea Sf. Duh, în colegiul episcopilor.

Noul patriarh, Prea Fericitul Părinte Daniel, a cercetat cu o deosebită luare-aminte propunerile Comisiei sinodale de revizuire a Statutului şi a apreciat ca fiind judicioase şi în spiritul tradiţiei ortodoxe modificările propuse şi ca atare a sprijinit aprobarea noului Statut de către Sfântul Sinod. Acest lucru s-a şi întâmplat: Sfântul Sinod a aprobat noul Statut, care ulterior a fost recunoscut şi de către Guvernul României.

*

La ora 11^{00} au început lucrările Adunării eparhiale, s-a făcut apelul şi s-a constatat prezenţa numărului reglementar de membri ai acestui for bisericesc.

Au fost prezentate, discutate şi aprobate următoarele rapoarte:

1. Agenda pastoral-misionară pe 2007 a Înalt Prea Sfinţitului Dr. Laurenţiu Streza, arhiepiscopul Sibiului şi mitropolitul Ardealului, întocmită de către Pr. Cristian Vaida – secretar cabinet.
2. Agenda misionar-pastorală pe 2007 a Prea Sfinţitului dr. Visarion Răşinăreanu – episcop vicar al Arhiepiscopiei Sibiului, întocmită de către Diac. Vasile Avram.
3. Raportul sectorului bisericesc-administrativ, întocmit de către Pr. Lect. Univ. Dr. Mihai Iosu, vicar administrativ şi Pr. Conf. Univ. Dr. Constantin Necula, consilier bisericesc-administrativ.
4. Raportul sectorului cultural, alcătuit de către Pr. Prof. Univ. Dr. Dumitru Abrudan, consilier cultural.
5. Raportul sectorului economic, alcătuit de către ec. Valer Ioan Dumitrean.
6. Raportul sectorului administraţie bunuri, alcătuit de către pr. Constantin Oprea, consilier bunuri bisericeşti.
7. Raportul sectorului economic-comercial, alcătuit de către pr. Liviu Anghel, consilier economic-comercial.
8. Raportul sectorului exarhat – viaţă monahală, întocmit de către arhim. Visarion Joantă, exarhul mănăstirilor.
9. Raportul sectorului canonic-juridic, alcătuit de către pr. Ilarie Benechea, inspector eparhial şi avocat Gheorghe Dobrin.
10. Raportul sectorului misionar-pastoral, alcătuit de către pr. Petru Pantiş, consilier misionar-pastoral.
11. Raportul Departamentului pentru tineret, alcătuit de pr. Cristian Almăjanu.
12. Raportul sectorului de asistenţă-socială, alcătuit de d-na Gerlinde Gabler-Braun consilier social şi pr. Nicolae Lăţchescu, inspector social.

Dintre problemele care dorim să le evidenţiem din rapoartele prezentate menţionăm:

1. Declararea anului 2008, an comemorativ mitropolit Andrei Şaguna, cu ocazia bicentenarului naşterii sale (20 decembrie 1808). Calendarul desfăşurării manifestărilor comemorative aprobat de Adunarea eparhială a fost publicat în nr. 1-4/2008 al „Telegrafului Român".
2. Tot în legătură cu acest eveniment s-a hotărât şi aprobat de către Adunarea eparhială publicarea a trei volume comemorative mitropolit Andrei Şaguna.
3. În privinţa planului editorial al Editurii Andreiene pe 2008 a fost prezentată o listă cu 28 de titluri de carte, ce urmează a fi tipărite de profesori de la Facultatea de Teologie „Andrei Şaguna", preoţi şi alte personalităţi de cultură.
4. Pentru îmbunătăţirea activităţii pastoral-misionare şi mai ales liturgice a preoţilor s-a propus şi aprobat organizarea unor cursuri de reciclare de scurtă durată, pe lângă cursurile pentru obţinerea gradelor profesionale.
5. Acordarea unei atenţii sporite cazurilor de abateri disciplinare din rândurile clericilor şi crearea unui al doilea post clerical în parohiile cu probleme.
6. Problema locuirii preoţilor în parohie (combaterea navetismului).
7. Program de inspecţii la parohii, a protopopilor.
8. Program de inspecţii efectuate de consilierii eparhiali.
9. Respectarea rânduielilor canonice şi liturgice în privinţa oficierii Sfintelor Taine (în special a Sfântului Maslu).
10. O bună rânduială în pelerinajele cu sfintele moaşte.
11. Prezenţa unor clerici în Consiliile locale, cu statutul de consilieri neînregimentaţi politic.
12. O strategie în privinţa ocrotirii şi restaurării patrimoniului cultural-bisericesc.
13. O intensificare a activităţii pastoral-misionare şi predicatoriale.
14. O impulsionare a activităţii educativ-formative a profesorilor de religie.

O atenţie specială s-a acordat raportului privind modul în care conducea eparhială şi în general slujitorii altarelor din Sibiu şi împrejurimi s-au implicat în organizarea şi buna desfăşurare a celei de A III-a Adunări Ecumenice Europene, care s-a derulat la Sibiu între 4-9 septembrie 2007.

De asemenea s-a reţinut şi apreciat pozitiv contribuţia Arhiepiscopiei Sibiului la buna reuşită a tuturor activităţilor cultural-artistice ce s-au derulat în cadrul programului „Sibiu – capitală culturală europeană".

S-a apreciat efectul benefic al emisiunilor Radio-Trinitas pe întreg teritoriul Arhiepiscopiei Sibiului.

Adunarea eparhială a formulat o apreciere pozitivă a activităţii din toate sectoarele de activitate, în anul 2007.

Rapoartele au fost imprimate şi legate într-un caiet care a fost pus la dispoziţia membrilor Adunării eparhiale.

În încheiere, Î.P.S. Mitropolit Laurenţiu a adus mulţumiri tuturor celor care s-au implicat în rezolvarea îndatoririlor care le-au revenit, în calitate de membri ai Adunării eparhiale, în calitate de slujitori în sectoarele de activitate ale eparhiei, ca şi la sfintele altare sau la catedră, ca şi în domeniul de asistenţă socială.

Pr. Prof. Dumitru ABRUDAN

File de monografie

Trei fii de viţă geogeană şi-au unit sufletele şi au scos de sub pana minţii şi a inimii o carte despre comuna Geoagiu de Sus, un colţ de rai din plaiul străbun al Transilvaniei. Sub lumina unei ample monografii, prezentată pe un spaţiu de peste 600 de pagini, micul sat ardelenesc, aflat între hărnicia românilor din Lunca Mureşului şi dârzenia celor de la porţile Apusenilor, pare să-şi recapete importanţa şi strălucirea din vremurile de altădată, ancorat în trei momente cardinale:

Anul 1263 – faptele de vitejie ale oştirii conduse de comitele Andrei de Geoagiu în luptele de pe Mureş cu tătarii, iar mai apoi cu saşii răsculaţi din cetatea Codlei, sunt răsplătite cu pământuri şi daruri de către Ştefan, regele cel tânăr al Ungariei (1270-1272), fiii şi urmaşii comitelui dobândind la rândul lor demnităţi importante în conducerea voievodatului Transilvaniei;

Anul 1557 – principesa Isabella (1541-1571), crăiasa Ungariei de Răsărit, îl înscăunează la Geoagiu de Sus, în continuarea unei tradiţii din vechime, pe Hristofor, episcop peste *„preoţii şi toţi oamenii care mărturiseau credinţa grecească"*, în fapt unicul episod din istoria Transilvaniei când autorităţile recunoşteau românilor prin documente scrise dreptul la credinţa ortodoxă;

Anul 1913 – Newark (Ohio) – din iniţiativa unui grup de geogeni emigraţi în SUA se înfiinţează *Fundaţia Ajutorul Cultural Câmpia Libertăţii*. Marea serbare se desfăşoară după tipicul unei nunţi tradiţionale, între români şi americani, cu naşi, cu vornic, cu fanfară şi multe steaguri româneşti şi americane.

Cuvânt despre autori

La o privire atentă asupra biografiilor autorilor lucrării apărută la Ed. Salgo, Sibiu, în 2007, (vol. 1-2), se constată că aceştia au reuşit o complementaritate perfectă, ba mai mult, au realizat o carte de mare originalitate.

Şirul oportunităţilor începe cu iniţiatorul monografiei, inginerul şi profesorul Vasile Albu, pasionat al cercetărilor minuţioase, care pune temelia lucrării în momentul în care devenise deja o personalitate, ca profesor de „esperanto" la Universitatea „Lucian Blaga" din Sibiu. După plecarea lui dintre cei vii în 1995, impresionanta colecţie de date şi de documente adunate se aşează în faţa celui de-al doilea autor, col. ing.(r) Vasile Repede, aflat şi el la momentul de maximă maturitate, după o carieră militară ireproşabilă, desfăşurată timp de peste 40 de ani în Arsenalul din Sibiu. El îşi canalizează tot efortul spre lucrare, adăugând date esenţiale şi autentice în studiul civilizaţiei tehnicii populare, al evenimentelor istorice şi în analiza continuităţii spiritului creştin ortodox la românii transilvăneni.

Noianul de documente aşteaptă însă şi cea de-a treia oportunitate, pe cel de-al treilea autor, fiul lui Vasile Repede, Ovidiu, care timp de trei ani, alături de tatăl său, redistribuie toate datele într-o structură nouă şi într-un limbaj literar limpede şi plăcut cititorilor.

Conţinutul lucrării

Cele peste 600 de pagini, împărţite în şase cărţi, două volume, cu 22 de anexe, ne aşează în faţa ochilor un tablou aproape complet al satului ardelenesc din vechime şi până spre vremurile noastre.

Cartea întâi, ***Identitatea geografică a localităţii***, desfăşurată pe parcursul a circa 50 de pagini, după o prezentare succintă a geografiei judeţului Alba, ne invită la o plimbare pe drumul ce urcă lin printre casele din ce în ce mai rare ale satului, înfundate sub streşinile pădurilor dinspre munte. Cele trei anexe ale Cărţii I, aflate la sfârşitul volumului, conţin vederi panoramice cu satul şi cu vechea lui vatră, cu muntele ce veghează cătunul Faţa Pietrii, harta localităţii şi bazinul hidrografic al râului Geoagiu.

Cartea a II-a, ***Identitatea istorică a Geoagiului de Sus*** , care cuprinde peste 130 de pagini, începe cu prezentarea mărturiilor arheologice autohtone, deţinute de un mic muzeu al şcolii, care atestă aici existenţa civilizaţiei umane încă din paleoliticul inferior. Urmează un interesant documentar despre etimologia denumirilor localităţii în primele secole ale mileniului doi, iar apoi atestarea documentară odată cu întemeierea Comitatului Geoagiu în sec. al XIII-lea. Evenimentele şi veacurile se derulează firesc, cronologic, însoţite de breviare şi litografii: transformarea Comitatului Geoagiu în Domeniu al Coroanei (1428), ridicarea cetăţii de la Stremţ de către Iancu de Hunedoara (1445), legăturile cu boierii şi domnitorii din Ţara Românească, inclusiv cu Principele Mihai Viteazu (care, de exemplu, primeşte înaintea bătăliei de la Mirăslău-1600, din partea geogenilor care l-au întâmpinat pe Mureş, un steag de luptă făcut din patrafirul preotului din Geoagiu. Folosind lucrările unor istorici de seamă (Vasile Bologa, Ştefan Meteş, David Prodan) este descrisă cu amănunte interesante participarea ţăranilor geogeni la răscoala lui Horea (1784) şi în legiunile lui Avram Iancu (1848-1849). Apoi, mai succint, se prezintă participarea preoţilor şi învăţătorilor din sat la susţinerea mişcării Memorandiste, despre exodul tinerilor ardeleni în SUA, sacrificiul geogenilor în Primul şi Al Doilea Război Mondial. Cele 6 anexe cuprind documentele de atestare ale localităţii, harta Domeniului Geoagiu, o străveche lespede de piatră, cu numele celor 44 de eroi căzuţi în Primul Război Mondial (1914-1918) înregimentaţi în Armata austriacă şi al celor 23 de voluntari care au luptat alături în structurile Armatei Române la Mărăşti, Mărăşeşti şi Oituz în campania din 1917 şi în acţiunile desfăşurate de Armata română în 1919 pentru alungarea trupelor maghiare din Transilvania, precum şi al geogenilor căzuţi (22) în războiul de eliberare a teritoriilor româneşti în campaniile din 22 iunie 1941 la 9 mai 1945, precum şi al celor 71 de veterani care au luptat pe fronturile celui de-al Doilea Război Mondial.

Cartea a III-a, alcătuită din aproape 100 de pagini, este dedicată vieţii spirituale. Ea se prezintă ca un tablou larg în spaţiu şi în timp, reliefând o istorie succintă a continuităţii credinţei ortodoxe din întreaga Transilvanie. Principalele repere sunt: apariţia creştinismului răsăritean în Dacia romană şi lupta românilor ortodocşi pentru menţinerea identităţii lor spirituale de-a lungul timpului, în pofida marilor încercări la care au fost supuşi. Ultima parte a Cărţii a III-a revine în hotarul monografic şi descrie *„micul Ierusalim ortodox de pe Valea Geoagiului"*, aşa cum denumea metaforic Nicolae Iorga bisericile şi mănăstirile de aici, în 1905, cu ocazia călătoriei sale. Prezentarea celor 6 biserici se face cu amănunte, atât în ce priveşte etapele istorice şi construcţia propriu-zisă, cât şi referitor la preoţii şi cantorii care au slujit, cărţile bisericeşti de valoare din patrimoniu etc. Cele patru anexe cuprind vederile exterioare ale bisericilor, cântece religioase specifice, Colinda Crailor şi Cântece de înmormântare.

Cartea a IV-a, cu un conţinut tot de aproximativ 100 de pagini, prima din vol. al II-lea, este intitulată sugestiv ***Drumul civilizaţiei în aria geografică a Geoagiului de Sus***. Prima secvenţă a cărţii prezintă date inedite despre civilizaţia strămoşilor noştri traco-daci, iar mai apoi influenţe ale civilizaţiei romane, după care, într-un capitol sintetic intitulat „Satul românesc, singurul supravieţuitor aflat la confluenţa revoluţiilor neterminate" se face racordarea cu epoca modernă şi comportamentul social şi spiritual tradiţional al majorităţii românilor.

Secvenţa a doua a cărţii ne vorbeşte despre vatra străveche a satului, despre disciplina impusă de Conscripţiile urbariale din vremea austriecilor, despre ocupaţiile localnicilor, despre reperele culinare specifice. Evoluţia uneltelor, ustensilelor şi instalaţiilor tehnice tradiţionale se face cu prezentări detaliate, însoţite de desene. Simultan se prezintă meşteşugurile tradiţionale şi meşterii cei mai de seamă ai satului, confecţiile de haine, construcţia de case cu componenţa unei gospodării tipice, justiţia din vechime, primarii satului, societăţile de întrajutorare, comerţ, jandarmi, dispensar medical, etc.

Cartea a V-a şi cea mai voluminoasă, cuprinzând peste 150 de pagini, intitulată ***Cultură şi folclor în Geoagiu de Sus***, este concepută pe câteva tematici independente şi bine conturate: *particularităţi de limbă* (de la specificul pronunţiei la toponimie, lexic şi porecle specifice); *instrucţia şcolară*; *medicina populară*; *superstiţii*. Obiceiurile satului, punct de referinţă în orice lucrare monografică, sunt surprinse de autori în două ipostaze inedite: cursul vieţii şi cursul calendaristic al unui an. Mai întâi sunt descrise obiceiurile din momentele cruciale ale vieţii fiecărui om: naşterea şi botezul, nunta tradiţională (inclusiv versurile de vornicie), obiceiurile de la clacă şi şezătoare, iar apoi cele de la înmormântare. Pe de altă parte, urmând filele calendarului creştin, este prezentat specificul celor mai importante sărbători din an, începând cu Sfântul Vasile cel Mare şi terminând cu Marea sărbătoare a Crăciunului. Cele patru anexe cuprind versuri de Cântece populare, texte de colinde, poezii şi epigrame selectate din creaţia unor autori consacraţi ai locurilor şi un medalion al poetului Nicolae Beldean, emigrat în SUA în 1910.

Cum era şi firesc, ultima carte, ***Fiii satului*** are o întindere mai redusă (40 pagini) fiind dedicată personalităţilor şi autorilor de lucrări cu conţinut istoric, religios şi literar. Dintre oamenii de cultură care au făcut mare cinste comunei lor natale menţionăm pe: dr. prof preot Vasile Bologa (1859-1944), secretar al ASTRA Sibiu, colaborator al ziarului Telegraful Român, autor al mai multor cărţi de interes didactic, politic şi literar; col.preot Ioan Dăncilă (1880-1966), un adevărat „şef de stat major al sufletelor", cum îl denumea colegul său de front, prof. preot dr. Grigore Cristescu, Ioan Dăncilă militând în toate scrierile lui pentru cele două învăţături esenţiale ale vieţii – credinţă şi patriotism (vezi cărţile lui *„În slujba neamului prin Evanghelie"* Sibiu, 1925, *„Cruce şi spadă"* Sibiu, 1930 etc.); istoriograful preot Ştefan Meteş, (1886-1977), membru corespondent al Academiei şi director al Arhivelor Statului din Cluj din 1922 până în 1947; Nicolae Beldean (1890-1972), poet al dezrădăcinării (v. poezia *Inimă de mamă*); poetul şi prozatorul col. Ioan Tecşa (1952-1999), speranţă a scrisului românesc, stins prematur din viaţă, epigramistul Eugen Albu (n.1940), laureat al mai multor festivaluri umoristice interne şi internaţionale.

O menţionare deosebită merită de asemenea preotul Nicolae Repede (1818-1870), maior în legiunile luptătorilor lui Avram Iancu, care a reuşit ocuparea cetăţii Aiudului în dimineaţa zilei de 9 ianuarie 1849 şi generalul Vasile Barbu (1888-1979), care, în calitate de căpitan al Gărzilor Naţionale a asigurat ordinea şi paza la Marea Adunare de la Alba Iulia din 1 decembrie 1918, şi care a întâmpinat oastea română la Teiuş cu un steag tricolor confecţionat din odăjdii preoţeşti, reeditând întâmpinarea făcută de geogeni principelui Mihai Viteazu cu trei veacuri în urmă. O altă personalitate de referinţă a locurilor este şi stareţul Evloghie Oţa (1912-1976) care, după 12 ani petrecuţi la Muntele Athos, revine şi, bucurându-se de recunoaştere în societatea teologică românească, reface în 1937 viaţa monahală de la mănăstirea Râmeţ, întreruptă aproape 150 de ani.

În loc de încheiere, reproducem un fragment din Balada populară a Bulzului, reprodus pe coperta 4, volumul II: *Bulzule, stâncă de piatră, / Va veni-n Geoagi vreodată / Vremea care-a fost curată?... / Cu credinţa de-odinioară, / Cu serbări şi cu fanfară. /Să mai fie cum a fost / Cu primar şi şef de post, / rai, feciori colindători, / Joc în sat şi-n şezători, / Cu preoţi, dascăli din sat, / Aşa cum a fost odat`... / Cu notar şi scriitor, / De sat să ne fie dor!...*

A consemnat,
col.(r) Victor Neghină

AGENDA PASTORALĂ A Î.P.S. DR. LAURENŢIU

Arhiepiscopul Sibiului şi Mitropolitul Ardealului
– ianuarie 2008 –

• **Marţi, 1 ianuarie.** Î.P.S. Sa a săvârşit Sf. Liturghie şi a ţinut un cuvânt de învăţătură la Catedrala mitropolitană.

• **Miercuri, 2 – Sâmbătă, 5 ianuarie.** A participat la New York, la slujba înmormântării părintelui protopop dr. Casian Fetea de la parohia românească „Sf. Maria".

• **Duminică, 6 ianuarie** – *Praznicul Botezului Domnului.* A săvârşit Sf. Liturghie şi a predicat la Catedrala mitropolitană. În aceeaşi zi, a oficiat în Piaţa Mare a oraşului, slujba de Sfinţire Mare a apei, la care au participat preoţii şi credincioşii din partea de sus a oraşului, precum şi o serie de oficialităţi locale. Cu această ocazie a rostit un cuvânt duhovnicesc.

• **Luni, 7 ianuarie** – *Soborul Sf. Ioan Botezătorul.* A săvârşit Sf. Liturghie şi a ţinut un cuvânt de învăţătură la catedrala „Sf. Ioan Botezătorul" din Făgăraş. În aceeaşi zi a participat la sărbătoarea tradiţională a întrunirii „cetelor de feciori" din Ţara Făgăraşului, ocazie cu care a rostit un cuvânt festiv.

• **Marţi, 8 ianuarie.** A avut program de audienţe şi lucrări de birou. A prezidat şedinţa permanenţei operative a Arhiepiscopiei Sibiului.

• **Miercuri, 9 ianuarie.** A avut program de lucru la cabinet. A primit la sediul mitropolitan vizita domnului Marcel Metzger, profesor emerit al Facultăţii de Teologie Catolică din Strasbourg.

• **Joi, 10 ianuarie.** A participat la cursurile de Teologie Liturgică pe care profesorul Marcel Metzger le-a predat studenţilor Facultăţii de Teologie „Andrei Şaguna". În aceeaşi zi, împreună cu profesorul Metzger, a făcut o vizită la Mănăstirea Brâncoveanu – Sâmbăta de Sus.

• **Vineri, 11 ianuarie.** A participat la festivitatea de decernare a titlului academic de *Doctor Honoris Causa* Domniei Sale, Prof. Dr. Marcel Metzger, de către Facultatea de Teologie „Andrei Şaguna", prin purtarea de grijă a Î.P.S. Sale. În cadrul ceremoniei a rostit un cuvânt festiv.

• **Duminică, 13 ianuarie.** A săvârşit Sf. Liturghie şi a ţinut un cuvânt de învăţătură la Biserica „Sf. Nicolae" din localitatea Cisnădie, protopopiatul Sibiu (pr. paroh Nicolae Bârsan).

• **Luni, 14 ianuarie**. A prezidat şedinţa permanenţei operative a Arhiepiscopiei Sibiului.

• **Marţi, 15 ianuarie.** A participat la şedinţa consiliului profesoral al Facultăţii de Teologie „Andrei Şaguna".

• **Miercuri, 16 ianuarie.** A avut program de lucru la cabinet.

• **Joi, 17 ianuarie** – *Sărbătoarea Sf. Antonie cel Mare.* A săvârşit Sf. Liturghie şi a ţinut un cuvânt de învăţătură la Biserica „Sf. Antonie cel Mare" din Sibiu. Tot aici a oficiat şi slujba întru pomenirea vrednicului de amintire, mitropolitul Antonie Plămădeală.

• **Vineri, 18 ianuarie.** A prezidat şedinţa permanenţei operative a Arhiepiscopiei Sibiului.

• **Sâmbătă, 19 ianuarie.** A participat la Sf. Liturghie şi la slujba de *Te-Deum*, oficiate de către P.S. Visarion Răşinăreanu, episcop-vicar al Arhiepiscopiei Sibiului, la Capela mitropolitană, cu ocazia deschiderii lucrărilor şedinţei Consiliului Eparhial şi Adunării Eparhiale a Arhiepiscopiei Sibiului. A prezidat şedinţele Consiliului Eparhial şi Adunării Eparhiale, în cadrul căreia s-au prezentat rapoartele de activitate pe anul 2007, pe sectoare şi protopopiate.

• **Duminică, 20 ianuarie.** A săvârşit Sf. Liturghie şi a ţinut un cuvânt de învăţătură la Biserica „Sf. Ilie", parohia Turnişor II din Sibiu.

• **Luni, 21 – Marţi, 22 ianuarie.** A reprezentat interesele Arhiepiscopiei la Secretariatul de Stat pentru Culte şi la Comisia Specială de Retrocedări de la Bucureşti.

• **Miercuri, 23 ianuarie.** A avut program de lucru la cabinet.

• **Joi, 24 ianuarie.** A prezidat comisia de examinare a doctoranzilor anului III de la Facultatea de Teologie „Andrei Şaguna". În aceeaşi zi, la sediul mitropolitan, a avut o întâlnire duhovnicească cu preoţii slujitori la Catedrala mitropolitană. Seara a participat la Casa Armatei din Sibiu, la manifestarea culturală dedicată împlinirii a 149 de ani de la Unirea Principatelor Române. Cu această ocazie a rostit o alocuţiune.

• **Vineri, 25 ianuarie.** A fost prezent la Agnita, la o întâlnire cu primarul din localitate şi cu protopopul locului în vederea soluţionării unor probleme de natură bisericească. Seara a participat, în cadrul *Săptămânii de rugăciune pentru unitatea creştinilor,* la slujba organizată la Biserica Evanghelică din Sibiu.

• **Sâmbătă, 26 ianuarie.** A prezidat o şedinţă cu protopopii din jud. Sibiu.

• **Duminică, 27 ianuarie.** A oficiat Sf. Liturghie şi a ţinut un cuvânt de învăţătură la Biserica „Sf. Trei Ierarhi", parohia Făgăraş Combinat. L-a hirotonit întru diacon pe dl lect. dr. Daniel Buda. În aceeaşi zi, a făcut o vizită pastorală în localitatea Corbi, protopopiatul Făgăraş.

• **Miercuri, 30 ianuarie.** A săvârşit Sf. Liturghie şi a ţinut un cuvânt de învăţătură la Catedrala mitropolitană. L-a hirotonit întru preot pe prea cucernicul diacon lect. dr. Daniel Buda, pe seama Capelei Facultăţii de Teologie „Andrei Şaguna". A participat, apoi, la sesiunea de comunicări ştiinţifice „Sf. Trei Ierarhi" organizată în aula „Mitropolit Ioan Meţianu" a Facultăţii de Teologie „Andrei Şaguna" din Sibiu.

Joi, 31 ianuarie. A avut program de lucru la cabinet.

Pr. Drd. Cristian VAIDA

ITINERAR PASTORAL

Din încredinţarea Înalt Prea Sfinţitului Dr. LAURENŢIU STREZA, Arhiepiscopul Sibiului şi Mitropolitul Ardealului, Prea Sfinţitul Episcop-vicar al Arhiepiscopiei Sibiului, Dr. VISARION RĂŞINĂREANU, a săvârşit următoarele:

• **Marţi, 1 ianuarie.** P.S. Sa a săvârşit la cumpăna dintre ani slujba de *Te-Deum* în biserica „Cuvioasa Paraschiva" din Tălmăcel, protopopiatul Avrig. A săvârşit Sfânta Liturghie arhierească la biserica episcopală „Sf. Arhangheli" din Sibiu, rostind cuvânt de învăţătură (Pr. paroh Gheorghe Şebu). Seara slujeşte Vecernia în Catedrală.

• **Miercuri, 2 ianuarie.** A săvârşit Sfânta Liturghie arhierească în Capela „Sf. Vasile cel Mare" a Spitalului nr. 3 din Sibiu cu prilejul hramului (Pr. paroh Ciprian Cândea).

• **Joi, 3 ianuarie.** Audienţe, lucrări de birou. A oficiat în sobor în Biserica „Sf. Împăraţi Constantin şi Elena" din Sibiu slujba înmormântării Pr. Dorin-Mihai Cătinaş (35 de ani), rostind cuvânt de învăţătură.

• **Vineri, 4 ianuarie.** Audienţe, lucrări de birou. Seara slujeşte Vecernia şi Acatistul Maicii Domnului în Catedrală. A vizitat biserica „Sf. Ioan Botezătorul" din Poplaca.

• **Duminică, 6 ianuarie.** A săvârşit Sfânta Liturghie arhierească în Biserica „Sf. Apostoli Petru şi Pavel" (Dintre Brazi) din Sibiu rostind cuvânt de învăţătura (Pr. paroh Mihai Sămărghiţan). Oficiază împreună cu preoţii din Oraşul de Jos slujba Aghiazmei celei Mari pe malul Cibinului.

• **Luni, 7 ianuarie** (*Soborul Sfântului Proroc Ioan Botezătorul*). A săvârşit Sf. Liturghie arhierească în Biserica „Sf. Ioan Botezătorul" din Grui-Sălişte cu prilejul zilei hramului. Seara slujeşte Vecernia în Catedrală.

• **Marţi, 8 – Miercuri, 9 ianuarie.** Audienţe, lucrări de birou. A participat la o întrunire ecumenică la sediul Parohiei Evanghelice din Sibiu.

• **Vineri, 11 ianuarie.** A participat la ceremonia decernării titlului de *doctor honoris causa* teologului Marcel Metzger (Strasbourg) în Aula Facultăţii de Teologie. Seara slujeşte Vecernia şi Acatistul Maicii Domnului în Catedrală.

• **Sâmbătă, 12 ianuarie.** A săvârşit Sfânta Liturghie în Capela mitropolitană iar seara Vecernia în Catedrală.

• **Duminică, 13 ianuarie.** A săvârşit Sfânta Liturghie arhierească la Schitul Păltiniş, prot. Sibiu (stareţ protos. Valeriu Luca). Seara slujeşte Vecernia în biserica „Sf. Nicolae" din Tălmaciu, prot. Avrig (Pr. paroh Mircea Creţu).

• **Marţi, 15 ianuarie.** Audienţe, lucrări de birou. A vizitat canonic Biserica „Sf. Gheorghe" din Orlat, metocul „Naşterea Maicii Domnului" din Orlat şi Biserica „Sf. Arhangheli" din Gura Râului, prot. Sălişte.

• **Joi, 17 ianuarie.** A săvârşit Sfânta Liturghie arhierească şi slujba de parastas pentru mitropolitul Antonie Plămădeală la Mănăstirea Sâmbăta de Sus. A vizitat canonic Mănăstirea Bucium, prot. Făgăraş.

• **Vineri, 18 ianuarie.** Audienţe, lucrări de birou. Seara slujeşte Vecernia şi Acatistul Maicii Domnului în Catedrală.

• **Sâmbătă, 19 ianuarie.** A săvârşit Sfânta Liturghie arhierească în Capela mitropolitană şi slujba de *Te-Deum* cu prilejul deschiderii Adunării Eparhiale. A oficiat în sobor slujba înmormântării protopopului onorar Pompiliu-Vasile Dumbravă în biserica cu hramul „Adormirea Maicii Domnului", Braşov-Cetate, rostind cuvânt de învăţătură.

• **Duminică, 20 ianuarie.** A săvârşit Sfânta Liturghie arhierească în biserica „Sf. Apostoli Petru şi Pavel" a penitenciarului Aiud, rostind cuvânt de învăţătură (Pr. capelan Liviu Tarcău). A vizitat Mănăstirea Râmeţ, jud. Alba.

• **Luni, 21 ianuarie.** Audienţe, lucrări de birou. Seara săvârşeşte Vecernia în Catedrală şi rosteşte un cuvânt de învăţătură inaugurând Săptămâna de rugăciune pentru unitatea creştinilor.

• **Marţi, 22 – Joi, 24 ianuarie.** Audienţe, lucrări de birou. Seara participă pe rând la serviciile divine ecumenice din bisericile reformată, greco-catolică şi romano-catolică cu prilejul Săptămânii de rugăciune pentru unitatea creştinilor.

• **Sâmbătă, 26 ianuarie.** A săvârşit Sf. Liturghie în Capela mitropolitană iar apoi a oficiat un trisaghion la catafalcul credincioasei Maria Costea în biserica „Dintre Brazi", rostind cuvânt de învăţătură. Seara slujeşte Vecernia în Catedrală.

• **Duminică, 27 ianuarie.** A săvârşit Sf. Liturghie arhierească la Mănăstirea Orlat, prot. Sălişte (stareţă Dionisia Grigore). A oficiat în biserica veche din Sadu slujba înmormântării viceprimarului Ioan-Viorel Oancea rostind cuvânt de învăţătură.

• **Marţi, 29 – Joi, 31 ianuarie.** A participat la cea de a X-a Întâlnire a Comunităţii Sant'Edigio desfăşurate la Roma-Italia.

Arhid. Vasile AVRAM

TEOLOGIE ŞI SPIRITUALITATE ORTODOXĂ

Biblioteca ASTRA, *Constantin Noica şi Sibiul*, Ed. IMAGO, ed. îngrijită şi prefaţată de Mircea Braga, Sibiu, 2007, 165 p.

Sub îngrijirea distinsului cărturar sibian Mircea Braga, Biblioteca Astra pune la îndemâna noastră un volum de documente, articole, conferinţe, corespondenţă, toate având-u-l numitor comun pe sihastrul de la Păltiniş, existente în fondurile speciale ale rezervorului de memorie culturală şi cărturărească pe care această bibliotecă le conservă.

O lectură a conferinţelor lui Noica, cel puţin din punctul de vedere al omului de astăzi, este mai mult decât benefică. Un Constantin Noica benedictin, ca să folosim o figură de stil pe care Dl. Gabriel Liiceanu o foloseşte în raport cu Eminescu, este o bucurie, de fiecare dată când parcurgi firul unei minţi curăţite de snobism şi bucuroase de a împărtăşi oamenilor odihnirea întru Cuvânt.

Desigur că efortul recuperării moştenirii noiciene nu se va finaliza niciodată. Fiecărei generaţii îi va reveni obligaţia de a reciti, cu ochii culturii sale, provocările de sens ale acestui minunat partener de vorbire cu şi despre devenirea întru fiinţă academică. Acest volum este un reper pe cale.

Pr. Viorel SAVA, *Sfintele Taine în tradiţia liturgică romano-catolică. Prezentare şi evaluare din perspectivă ortodoxă*, Ed. Performantica, Iaşi, 2007, 257 p.

Cunoscut lumii teologice drept un atent cercetător al liturgicului, Părintele Viorel Sava, distins Decan al Facultăţii de Teologie „Dumitru Stăniloae" din Iaşi, propune un nou volum de liturgică comparată, urmărind teologia Sfintelor Taine în tradiţia romano-catolică. Sunt urmărite pe rând Taina Sfântului Botez (tradiţie şi înnoire, pp. 7-32), Taina Mirungerii – Confirmarea (pp. 33-52), Taina Euharistiei în preocupările Conciliului II Vatican (pp. 53-80), Taina Mărturisirii în Biserica Romano-Catolică (pp. 81-148), Taina Căsătoriei în tradiţia romano-catolică, privire specială asupra reformei liturgice a Conciliului II Vatican (pp. 149-188), Taina Hirotoniei în Ortodoxie şi Catolicism (pp. 189-212), Taina Sfântului Maslu în Romano-Catolicism după Conciliul II Vatican (pp. 213-238).

Urmărind aspectele istorico-liturgice şi evoluţia în ritualul Tainelor, elementele de individualizare liturgică a ritului romano-catolic, influenţa pe care învăţătura de credinţă specifică a avut-o asupra dezvoltării cultului precum şi câteva aspecte de semiologie liturgică, lucrarea Părintelui Viorel Sava este un important mijloc de cunoaştere a alterităţii liturgice, a celeilalte ramuri liturghisitoare a Bisericii celei Una. Importantă ar fi fost dezvoltarea unei critici, pozitive, asupra segmentării şi fragmentării liturgicului sub presiunea modernismului şi postmodernismului, dinaintea cărora Romano-Catolicismul şi-a pierdut oarecum echilibrul, meritând a fi remarcate eforturile pe care astăzi le face, ca biserică şi teologie, în vederea recuperării patristico-evanghelice a riturilor liturgice primare.

Susţinută de o bibliografie importantă (pp. 239-257), lucrarea lasă deschisă cercetării liturgice româneşti marja de acceptabilitate a validităţii slujirii celuilalt, obligând totodată la propria noastră cumpănire, în vederea realizării unui demers liturgico-pastoral echilibrat, tradiţional.

Sub egida MITROPOLIEI ARDEALULUI au apărut la Editura Andreiana volumele ***Studii teologice dedicate ilustrului istoric sibian – Părintele Profesor Academician Dr. Mircea Păcurariu la împlinirea vârstei de 75 de ani*, 2007, 555 p. (coordonatori Pr. Prof. Univ. Dr. Nicolae Chifăr şi Lect. Dr. Paul Brusanowski) şi *Patristică şi actualitate. Omagiu P.C. Arhid. Prof. Univ. Dr. Constantin Voicu*, 2008, 550 p. (coordonator P.C. Pr. Conf. Univ. Dr. Ioan-Mircea Ielciu).** Realizate din dorinţa de omagiere a unora dintre cele mai reprezentative chipuri de profesori de teologie ai Facultăţii noastre din Sibiu, cele două volume însumează studii şi articole de valoare, contribuţii nu doar la cunoaşterea operei distinşilor omagiaţi, ci şi la dezvoltarea cercetării teologice româneşti în general. Tematica abordată, mai cu seamă din domeniul istoric şi patristic, dovedeşte o dată în plus că şcoala de cercetare teologică, care-şi trage seva inclusiv de la Părinţii Profesori Mircea Păcurariu şi Constantin Voicu, are resursele necesare dezvoltării unor noi paliere de aprofundare a studiului teologic, atât de necesar momentului actual.

Lansările volumelor, realizate în foaierul Bibliotecii ASTRA, gazdă de mare rafinament a acestor momente, au subliniat, dacă mai era nevoie, aprecierea şi dragostea de care se bucură cei doi Părinţi dinaintea preoţimii şi studenţimii sibiene. Volumele acest sens dintâi îl au: bucuria mărturisirii preţuirii. De-al doilea, ele vădesc că a preţui pe cineva înseamnă a consolida şi a duce mai departe munca sa profesională.

Mitropolitul LAURENŢIU

ARTICOLELE ŞI CORESPONDENŢA
se primesc pe adresa:
Redacţia „Telegrafului Român", 550179 – Sibiu, Str. Mitropoliei nr. 35
E-mail: *telegrafulroman@yahoo.com*
Articolele nepublicate nu se înapoiază.
ISSN 1223-8392

COMITET REDACŢIE „TELEGRAFUL ROMÂN":
Î.P.S. Dr. Laurenţiu Streza – preşedinte; P.S. Dr. Visarion Răşinăreanu – vicepreşedinte; Pr. Prof. Dr. Dumitru Abrudan – redactor-şef; Dr. Ştefan Toma – secretar de redacţie; Pr. Cristian Vaida – secretar de redacţie adj.; Pr. Prof. Acad. Dr. Mircea Păcurariu – membru; Pr. Prof. Dr. Ovidiu Moceanu – membru; Pr. Lect. Dr. Nicolae Moşoiu – membru.

Abonamentul pe 2008 este de 25 **lei**
COD IBAN RO34 RNCB 0227 0360 5879 0001.
Pentru SUA abonamentul este de 26 **dolari**
COD IBAN RO28 RNCB 0227 0360 5879 0012.
Pentru Europa abonamentul este de 12 **euro**
COD IBAN RO76 RNCB 0227 0360 5879 0021.
BCR Sibiu, Str. Emil Cioran nr. 1. Cod fiscal 44 79 403.

Fondator:
Mitropolitul
ANDREI ŞAGUNA
1853

Telegraful Român

Anul 156
Sibiu
2008

FOAIE BISERICEASCĂ EDITATĂ DE ARHIEPISCOPIA SIBIULUI

ANUL 156, Nr. 9-12 — 1 şi 15 martie 2008

DUMINICA SFINTEI CRUCI

Cu jutorul lui Dumnezeu, am ajuns la jumătatea Postului, la *Duminica Sfintei Cruci*. Postul este o călătorie, aşa cum este şi viaţa noastră. Noi călătorim, deşi nu ne dăm seama. Există însă şi o călătorie duhovnicească, pe care o facem din pruncia noastră şi până când Dumnezeu ne va chema la Sine. În cadrul acestei călătorii, noi învăţăm mereu. Prezenţa noastră la Biserică este ca la o şcoală. Fiecare sărbătoare are pentru noi un rol pedagogic. De aceea există, după rugăciune, şi învăţătură, la predică.

Mulţumim lui Dumnezeu că a dat să ne naştem în adevărata Biserică, în Biserica dreptmăritoare, care nu ne învaţă numai frânturi de adevăr, numai despre Botez, numai despre Venirea a Doua, numai despre duhuri, cum fac unii creştini din vremea noastră. Nu sunt învăţături fragmentate în Biserică, ci învăţătura Bisericii este atotcuprinzătoare. Dacă nu am avea toate învăţăturile, am fi tentaţi să zicem: „Păi, or fi având şi aceştia dreptate". Dar sunt peste 3000 de secte în toată lumea. Oare, să fie 3000 de dumnezei, 3000 de hristoşi, 3000 de scripturi?! După ce ai început să greşeşti o dată, greşeala ta o ia altul şi o face mai mare, altul o face şi mai mare, încât fiecare îşi aduce câte o feliuţă... de greşeală. Noi nu putem trăi cu feliuţe din acestea. Trebuie să înţelegem toată învăţătura şi să o aplicăm în viaţa noastră. Orice depărtare de la Biserica adevărată este o mare pierdere.

Şi mai este ceva, şi sufletesc şi românesc. Toţi strămoşii noştri, din primul veac de când s-au născut, au fost creştini ortodocşi. Dacă s-au dus din lumea aceasta, s-au dus în credinţa cea adevărată. Iar un creştin adevărat spune despre strămoşii săi dreptmăritori: „Mă duc cu ei acolo; nu vreau mântuirea celor care îmi arată altceva". Aceştia nu ştiu de unde sunt. Ei vin de maxim 200 de ani. Oare, să fi mers în iad toţi românii ortodocşi, până acum? Iar acum trebuie să vină cineva din America sau din altă parte şi să spună: *Vă evanghelizăm!?* Dar noi suntem sălbatici? Noi nu am auzit de Evanghelie? Şi ei, sărmanii, fac şi *săptămână de evanghelizare*. Ar trebui să ne evanghelizeze, dacă au primit adevărata Evanghelie, cu ***toată*** Evanghelia, nu numai cu o parte.

Şi iată una dintre aceste învăţături mari ale Bisericii noastre. Prima pe care o învăţăm astăzi, în timpul Postului, este cea legată de post, rugăciune şi credinţă. Credinţa nu este aceea pe care o declarăm undeva, fie că o declarăm la recensământ sau în altă parte, când spunem: „Suntem credincioşi ortodocşi" sau mai ştiu eu ce fel de credincioşi. Ci este

(continuare în p. 2)

† Dr. LAURENŢIU STREZA
Arhiepiscopul Sibiului şi
Mitropolitul Ardealului

USILE POCĂINŢEI

Am purces din nou la drum către ziua ***Sfintei Învieri*** având drept tovarăşi de călătorie postul, rugăciunea şi fapta cea bună.

Am intrat iarăşi în perioada Triodului numită aşa după cartea de cult folosită în biserici şi care cuprinde în ea imne liturgice de o frumuseţe deosebită. Răsună de acum cântările de pocăinţă ce străbat cerurile, se înmulţesc rugăciunile şi slujbele de peste săptămână, iar credincioşii se pregătesc să întâmpine praznicul Sfintei Învieri mai curaţi, mai luminaţi şi mai întăriţi duhovniceşte.

Postul Sfintelor Paşti sau al Patruzecimii este vremea celei mai depline trăiri duhovniceşti pentru întreaga creştinătate ortodoxă.

„Bun lucru este rugăciunea cu post, cu milostenie şi cu dreptate" glăsuieşte Domnul în Vechiul Testament prin glasul lui Tobit (Tobit 12, 8), şi într-adevăr în vremea postului rugăciunea este mai frumoasă şi mai folositoare decât în celălalt răstimp al anului liturgic.

Acum – în vremea postului – omul credincios se simte mai împăcat cu Dumnezeu, mai apropiat de semenii săi, mai mulţumit şi mai uşurat în cugetul său.

Triodul cu minunatele sale cântări ne mişcă inima iar lacrimile pocăinţei curăţă păcatele şi liniştesc frământările noastre sufleteşti.

Postul şi rugăciunea, cele două arme nebiruite lăsate nouă de Domnul Hristos, odrăslesc bucuria şi pacea.

Perioada Triodului, şi implicit cea a Postului Mare, ne aduce aminte de slujirea arhierească a Mântuitorului, aceea de Mare Preot care prin jertfa Sa a străbătut cerurile şi ne-a împăcat cu Dumnezeu.

Cântările din perioada Postului sunt mai suave, mai îmbietoare la smerenie şi la pocăinţă ca şi la cugetarea la înfricoşătoarele patimi ale Mântuitorului Hristos.

Cât de înălţătoare şi de suflet mângâietoare sunt rânduielile din timpul Postului celui Mare; Pavecerniţa cea mare ce adună în biserici mulţime mare de credincioşi mai ales în prima săptămână a Postului, când e împreunată cu părţi din Canonul cel Mare al Sf. Andrei Criteanul; Liturghia darurilor mai înainte sfinţite săvârşită în amurg de seară când Creatorul aprinde luminători pe bolta cerească; Sfintele Liturghii ale Sf. Ioan Gură de Aur săvârşite în sâmbetele postului şi când se pomenesc cei răposaţi în nădejdea învierii şi a vieţii de veci; Sfânta Liturghie a Sf. Vasile cel Mare săvârşită în primele cinci duminici ale postului. Iată atâtea bucurii duhovniceşti de care ne împărtăşim cu toţii în această perioadă deosebită pregătitoare Sfintelor Paşti.

Se cuvine ca Postul nostru, pentru a fi bineprimit înaintea lui Dumnezeu, să fie atât trupesc, adică înfrânare de la anumite mâncăruri şi băuturi, dar şi sufletesc, adică înfrânare de la patimi şi de la pornirile păcătoase ale firii omeneşti.

În capitolul 58 al cărţii lui Isaia din Vechiul Testament Dumnezeu arată lămurit care este postul cel adevărat şi bineplăcut Lui: *„rupeţi lanţurile nedreptăţii, dezlegaţi legăturile jugului, daţi drumul celor asupriţi şi sfărâmaţi jugul lor.*

(continuare în p. 2)

† VISARION RĂŞINĂREANU
Episcop-Vicar Sibiu

PASTORALA
Sf. Sinod al Bisericii Ortodoxe Române la Duminica Ortodoxiei

Iubitului nostru cler şi dreptmăritorilor creştini din cuprinsul Patriarhiei Române,
Har, milă şi pace de la Dumnezeu-Tatăl, iar de la noi arhiereşti binecuvântări!

Iubiţii noştri fii sufleteşti,

Potrivit Sfintei Tradiţii, icoanele fac parte din învăţătura şi practica Bisericii Creştine, iar, potrivit documentelor, ele se aflau pe pereţii catacombelor în secolul întâi şi în următoarele două, când creştinii, persecutaţi de stăpânirea lumească păgână şi neputând să se roage la lumina zilei, o făceau în adăposturi subterane.

Odată cu Edictul din anul 313, când împăratul Constantin cel Mare – devenit apoi sfânt împreună cu maica sa, Elena – le-a dat creştinilor libertatea de a-şi manifesta credinţa şi cultul, aceştia au ridicat sute şi mii de biserici, pe care le-au împodobit cu picturi murale, dintre care unele se păstrează până astăzi. Aşa s-a dezvoltat arta iconografică bizantină, a Bisericii Răsăritului, care a cunoscut un nou avânt în secolul VI, sub împăratul Justinian, şi a continuat să înflorească încă două sute de ani, dăruindu-le închinătorilor adevărate monumente de frumuseţe sacră.

Totul a mers bine până pe la începutul secolului VIII, când tronul imperiului a căzut pe mâna dinastiei isaurienilor, care nu aveau nimic în comun cu civilizaţia şi rafinamentele Bizanţului.

Primul dintre ei, Leon al III-lea Isaurul, a pornit o teribilă campanie împotriva icoanelor, rămasă în istorie sub numele de iconoclasm (adică 'distrugerea icoanelor') sau iconomahie (adică 'lupta contra icoanelor'), o urgie care avea să dureze peste şaptezeci de ani, cu nenumărate victime omeneşti şi imense pierderi patrimoniale.

Principala cauză care i-a determinat pe aceştia să ducă o luptă atât de crâncenă împotriva icoanelor a fost, pe de o parte, puternica influenţă a monofizismului, erezie care nega dubla natură a Mântuitorului Hristos, dumnezeiască şi omenească, afirmând că firea omenească a fost absorbită de cea dumnezeiască şi că, prin urmare, nefiind şi om, Iisus nu putea fi reprezentat în icoană. Pe de altă parte, împăraţii isaurieni erau interesaţi să nu-şi deterioreze relaţiile politice cu califii musulmani din vecinătatea imperiului, care denunţau arta iconografică drept o abatere de la a doua poruncă a Decalogului, puternic inserată în Coran. Acestei duble cauze i se adaugă cea de ordin psihologic, înverşunarea suveranului care constată că voinţa lui se loveşte de împotriviri; la gândul că ar putea fi înfrânt, el devine bulgărele de zăpadă în rostogolire, care începe prin a speria o pasăre şi termină dărâmând o casă.

Pe durata celor şapte decenii s-au născocit cele mai crunte forme ale prigoanei. Toate bisericile au fost golite de icoane, care erau distruse. Toţi cetăţenii din Constantinopol şi Asia Mică au fost obligaţi să-şi aducă icoanele în pieţele publice, unde erau arse. Cei care se împotriveau erau arestaţi, exilaţi sau omorâţi. Cei care încercau să-şi salveze icoanele în ascunzători sau îngropându-le în pământ, erau spionaţi, descoperiţi şi aruncaţi în temniţe.

În biserici, frescele şi mozaicurile iconografice au fost arse şi acoperite cu straturi groase de tencuială şi var. S-a recurs şi la metoda perfidă a discuţiilor publice între adversarii şi adepţii icoanelor, pentru ca aceştia din urmă să fie identificaţi, arestaţi şi supuşi torturilor. De asemenea, moaştele sfinţilor au fost batjocorite şi arse.

Deoarece împotrivirea poporului lua amploare, împăratul Constantin al V-lea a convocat un sinod care să consfinţească iconoclasmul din chiar interiorul Bisericii. Au participat 338 de episcopi, dar au absentat patriarhii Ierusalimului, Alexandriei şi Antiohiei, precum şi episcopul Romei. Sub ameninţări, participanţii au cedat, aşa că marea rezistenţă a rămas pe seama călugărilor, care, neavând nimic de pierdut, în afară de mântuirea sufletului, erau gata să-şi dea viaţa întru apărarea sfintelor icoane. Dintre aceştia, Sfântul Ioan Damaschin a scris un tratat împotriva iconoclasmului, cu o amplă pledoarie pentru cinstirea icoanelor. Mai mult, el l-a înfruntat direct pe Leon al III-lea pentru abuz de putere, amintindu-i că 'nu i se cade împăratului să-şi facă de cap în Biserică'. Nu mai puţin important a fost rolul Sfântului Teodor Studitul, egumenul marii mânăstiri de lângă Constantinopol, ca şi acela al Sfântului Nichifor Mărturisitorul. Nu-l putem trece cu vederea nici pe Sfântul Grigorie Decapolitul, ale cărui moaşte se află pe pământ românesc, în Mânăstirea Bistriţa din judeţul Vâlcea.

Prigoana a încetat odată cu venirea pe tron a înţeleptei împărătese Irina, împreună cu fiul ei în vârstă de numai 10 ani. Din porunca acestei femei înţelepte şi doritoare de pace, fapt pe care-l relevă însuşi numele ei, s-a ţinut în anul 787, la Niceea, cel de al VII-lea Sinod Ecumenic, la care au participat aproximativ 350 de episcopi, sub preşedinţia patriarhului Tarasie, şi care a restabilit cultul icoanelor, cu precizarea că lor li se cuvine doar cinstire, iar nu venerare precum sfinţilor sau adorare precum lui Dumnezeu, că prin ele nu cinstim materia din care sunt făcute, ci persoanele pe care le reprezintă, că odată cu ele cinstim sfânta cruce şi sfintele moaşte, dar în limitele permise, fără exagerări.

Tulburări din partea iconoclaştilor au mai fost şi după aceea, până când la cârma imperiului a venit o altă înţeleaptă femeie, împărăteasa Teodora. Sub oblăduirea ei, patriarhul Metodie a convocat un sinod la care i-a invitat pe toţi episcopii, egumenii şi călugării care avuseseră de suferit în rezistenţa anti-iconoclastă. Atunci, la 11 martie 842, s-a hotărât ca prima Duminică din Postul Mare să se numească Duminica Ortodoxiei, adică a credinţei dreptmăritoare, consacrându-se astfel, odată pentru totdeauna, cinstirea icoanelor în cultul creştin al Răsăritului.

Dreptmăritori creştini,

Aşa cum bine ştiţi, construcţia unei biserici ortodoxe se întinde pe durata mai multor ani. Când noul locaş este acoperit, tencuit, pardosit şi încălzit, episcopul poate da binecuvântarea de a se sluji în el, dar provizoriu. Biserica e terminată şi poate fi sfinţită numai după ce a primit podoaba picturii, adică a iconografiei care îmbracă pereţii şi tâmpla cu scene biblice şi cu chipurile sfinţilor. Spre mijlocul locaşului, la îndemâna credincioşilor, se află icoana praznicară.

De asemenea, şi în casa fiecărui bun creştin se află cel puţin o icoană, sfinţită de preot şi aşezată, de obicei, pe peretele dinspre răsărit. Chiar şi omul cel mai simplu ştie că icoana nu

(continuare în p. 2)

PASTORALA LA DUMINICA ORTODOXIEI

(urmare din p. 1)

este altceva decât reprezentarea vizuală a persoanei pe care o înfăţişează şi că rolul ei este acela de a înlesni comunicarea şi comuniunea cu acea persoană. În acest fel, sfântul din icoană, contemplat zilnic prin cinstire şi rugăciune, devine un fel de membru al familiei, unul de-al casei, căruia îi ceri mijlocirea, ajutorul şi în preajma căruia te simţi bine.

Nu altfel stau lucrurile în locaşul de cult, numai că familia Bisericii este incomparabil mai mare, de la dimensiunea unei parohii până la scara universală. Adunaţi aici, în străduinţa de a dobândi Împărăţia Cerurilor prin asaltul rugăciunii, creştinii se întâlnesc cu sfinţii, care deja au cucerit-o. S-a alcătuit astfel o comunitate în care credinciosul de rând, familiar cu icoanele sfinţilor, nu mai are nevoie de perceperea lor vizuală, acum percepându-i prin sentimentul intim că el nu e singur, că sfinţii sunt prezenţi aici ca să-l încurajeze, să-l ajute, să-i ofere dovada că dacă ei au fost ca el, şi el poate fi ca ei, că sfinţii sunt o punte a posibilului spre ceea ce pare imposibil, mântuirea păcătosului.

Prin icoane, vedem sfinţii în biserici, aşa cum fac şi îngerii 'care slujesc împreună cu noi' şi împreună slăvesc bunătatea lui Dumnezeu.

Icoana poate avea şi un rol pedagogic, atât în familie, cât şi în comunitatea elevilor dintr-o clasă şcolară. O icoană nu poate fi în contradicţie cu principiile educative ale dirigintelui, ci, dimpotrivă, le confirmă şi le consfinţeşte, numai că ea nu foloseşte metoda expozitivă, ci pe aceea a exemplului viu. Icoana Mântuitorului Hristos inspiră sentimentul bunătăţii, icoana Maicii Domnului, pe acela al purităţii, icoana Sfântului Nicolae sau aceea a Sfintei Mucenițe Filofteia inspiră virtutea solidarităţii cu cel nevoiaş, icoana Sfântului Gheorghe îndeamnă la biruinţa binelui asupra răului, icoana Sfintei Cuvioase Maria Egipteanca oferă gândul că răscumpărarea unui păcat, oricât ar fi el de greu, nu e niciodată prea târzie, dacă luăm jugul pocăinţei.

Dreptmăritori creştini,

Până la venirea Mântuitorului Hristos nu era cu putinţă reprezentarea lui Dumnezeu, perceput ca spirit pur. Prin trimiterea Fiului Său pe pământ, nevăzutul Dumnezeu a realizat şi modalitatea de a fi văzut de oameni. Însuşi Domnul le spunea ucenicilor despre Sine: 'Cel ce M-a văzut pe Mine L-a văzut pe Tatăl' (Ioan 14, 9). Aşadar, de vreme ce Fiul a devenit trup prin Sfânta Fecioară Maria, a devenit şi materie. Or, materia are consistenţă, contur, formă, culoare, ea poate fi schiţată, desenată, zugrăvită, sau – mai nou – fotografiată. Aşa s-a născut, după Tradiţie, primul portret al Mântuitorului, cel întipărit pe năframa Sfintei Veronica. Un astfel de portret devine, în Ortodoxie, prin sfinţire, icoană. Şi dacă icoana a devenit posibilă prin Întruparea lui Hristos, cu atât mai firesc ea poate reproduce chipul Maicii Domnului şi pe al sfinţilor.

Pe de altă parte, în icoana Domnului Iisus ne recunoaştem pe noi înşine şi pricepem de ce Dumnezeu, după ce a zidit lumea, a încununat-o cu gândul 'Să facem om după chipul şi asemănarea Noastră' (Facere 1, 26). Acest plural 'să facem' denotă că în acel moment Fiul, ca Logos, era împreună cu Tatăl şi cu Duhul Sfânt. Aşadar, dacă omul va avea chipul lui Dumnezeu, şi Hristos-Dumnezeu va avea chipul omului, iar aceasta nu doar prin materialitatea trupului primit de la Sfânta Fecioară Maria, ci şi prin prototipul creat de cuvintele lui Dumnezeu-Tatăl. Virtual, Dumnezeu-Fiul avea chipul omului încă dintru început, ceea ce înseamnă că El S-ar fi întrupat oricum în chipul omului, chiar dacă Adam nu ar fi căzut din Rai.

Identificarea lui Hristos cu omul va fi şi mai evidentă la a doua Sa venire. Principalul criteriu al Judecăţii de Apoi va fi răspunsul fiecăruia la întrebarea dacă el, în timpul vieţii pământeşti, L-a recunoscut sau nu L-a recunoscut pe Iisus în suferinţa omului de alături, fie că acesta era flămând sau însetat sau străin sau gol sau bolnav sau întemniţat (Matei 25, 34-45). Iisus Hristos se află în fiecare suferinţă umană şi exprimă solidaritatea lui Dumnezeu cu propria Sa creatură. Problema este dacă fiecare dintre noi L-a recunoscut sau nu pe Iisus Hristos în suferindul de lângă el şi dacă, prin urmare, şi-a exprimat solidaritatea lui cu Dumnezeu. Păcatul poate fi comisiv, dar şi omisiv: dacă poţi face binele şi-l faci, e o virtute urmată de răsplată; dacă poţi face binele şi nu-l faci, e un păcat urmat de pedeapsă. Tu, omule, eşti cel care te defineşti şi-ţi hotărăşti soarta.

Iată, deci, motivul pentru care Biserica noastră a hotărât, încă din vremea Patriarhului Justinian (1948-1977), ca Duminica Ortodoxiei să fie ziua în care se face colecta pentru completarea Fondului Central Misionar. Acest Fond este destinat în exclusivitate ajutorării semenilor noştri aflaţi în lipsuri, în nevoi sau în suferinţe. Ştiind acum, prin mijlocirea icoanelor, că în fiecare suferinţă umană se ascunde şi aşteaptă Iisus Hristos, nu putem rămâne nepăsători. Din păcate, în ţara noastră încă există destui sărmani, bătrâni, văduve, orfani, copii abandonaţi, dar şi parohii sărace în mediul rural, care au nevoie de sprijinul nostru. De aceea vă adresăm această Scrisoare Pastorală, rugându-vă şi îndemnându-vă să contribuiţi, fiecare după puterea şi inima lui, la alinarea celor ce aşteaptă ajutorul nostru, al tuturor.

Dacă unii dintre frăţiile voastre nu au în Duminica aceasta posibilitatea unei donaţii sau dacă vor vrea să dăruiască mai mult decât au dat, colecta le rămâne deschisă şi în Duminica viitoare.

Dumnezeu să vă binecuvinteze şi să vă răsplătească din milele Sale cele bogate!

Harul Domnului nostru Iisus Hristos şi dragostea lui Dumnezeu-Tatăl şi părtăşia Sfântului Duh să fie cu voi cu toţi!

Un monah teolog din Scythia Minor:
SFÂNTUL IOAN CASSIAN

Cronologic, cel mai cunoscut reprezentant al vieţii monahale de la noi, din secolul al IV-lea, a fost **Sfântul Ioan Cassian**. Despre el s-a afirmat cu bună dreptate că a fost, împreună cu Fericitul Augustin de Hyppo, una dintre cele două mari lumini ale Bisericii Apusene, căci opera sa a jucat un rol primordial în dezvoltarea spiritualităţii occidentale, transmiţând Apusului învăţătura tradiţională a Răsăritului. A fost un reprezentant de seamă al literaturii patristice şi una dintre figurile cele mai de seamă ale monahismului timpuriu, remarcându-se prin viaţa monahală trăită în slujba Bisericii.

Informaţiile despre locul de naştere, mediul de formare şi copilărie lipsesc din paginile scrise de el, dovadă a modului e viaţă aspru pe care şi l-a ales, monahismul. Se naşte în jurul anului 360-361, în provincia Schythia Minor, în localitatea Vicus Casiani, sat din teritoriul rural al cetăţii Histria, unde a primit o educaţie aleasă, cu siguranţă într-un centru de pe ţărmul apusean al Pontului Euxin. S-a format intelectual, fie la Histria, sau poate la Tomis şi Callatis, centre recunoscute în epocă pentru oamenii de seamă pe care i-a format.

Originea sa scitică este subliniată de biograful Ghenadie de Marsilia în lucrarea *De viris illustribus*, unde scrie *„Cassianus natione scytha"*. Mai mult decât atât, savantul francez Henri I. Marrou şi istoricul Vasile Pârvan au rezolvat definitiv controversa privind locul de origine a lui Ioan Cassian, controversă ce a împărţit lumea specialiştilor în două tabere.

Arheologul Vasile Pârvan este autorul unor descoperiri din Dobrogea, mai precis, a două inscripţii greceşti în pădurea Şeremeţului (jud. Constanţa). Ambele inscripţii au fost gravate pe stânci şi în ele se vorbeşte de *hotarele Cassienilor şi peşterile, respectiv hotarele peşterilor Casienilor ale speluncilor*. Pe baza concluziilor elaborate de Vasile Pârvan, a descrierilor făcute de Ioan Cassian asupra locurilor natale, dar mai ales pe fondul interesului personal manifestat pentru viaţa şi opera monahului daco-roman, profesorul H.I. Marrou a concluzionat că nu poate fi refuzată originea scitică a lui Cassian, opinie împărtăşită apoi şi de cei mai mulţi dintre cercetători. Cassienii sunt, aşadar, părinţii lui Ioan Cassian, a căror proprietate se întindea până la peşterile menţionate, deci locuiau pe Valea Casimcei, într-o regiune muntoasă împodobită cu păduri, spaţiu ideal pentru o viaţă monahală. În această zonă se vorbea atât greaca, componentă lingvistică dominantă pentru cetatea Histria, cât şi limba latină. Cunoscător al celor două limbi, greaca şi latina, va încerca să adapteze la cultura latină monahismul, exprimat, după cum am subliniat, mai întâi în cultura şi limba greacă.

Despre aşezările monahale avem informaţii că existau începând cu secolele III-IV, mânăstiri în care s-au format călugări evlavioşi, iscusiţi teologi, din rândul cărora în decursul veacurilor se vor ridica personalităţi ale vieţii monahale şi eclesiastice. El însuşi mărturiseşte intrarea de tânăr într-o mânăstire, spunând că *„se stabilise de mic copil printre călugări, de la care asculta îndemnuri şi vedea exemple"*, având aşadar modele vii, de viaţă monahală.

(continuare în p. 5)

Dr. Sebastian Dumitru CÂRSTEA

DUMINICA SFINTEI CRUCI

(urmare din p. 1)

credinţa pe care o arăt prin viaţa mea, prin faptele mele, că, altfel, nu sunt credincios. Ne arătăm cea mai mare credinţă şi iubire faţă de Hristos atunci când Îl primim prin Împărtăşanie, pentru că împărtăşirea cu Trupul şi Sângele Mântuitorului Iisus Hristos este şansa vieţii de Dincolo. Trupul şi Sângele Mântuitorului Iisus Hristos este hrana din lumea de Dincolo. Cel care se împărtăşeşte nu este pe pământ, ci în cer. El Îl duce pe Hristos acasă. Suntem, astfel, purtători de Hristos. Nu-L purtăm pe Hristos numai dacă auzim sau spunem numele Lui, ci dacă ne împărtăşim cu adevărat cu Trupul şi Sângele Său.

Trebuie totdeauna să-L cinstim pe Hristos prin rugăciune, prin însemnare cu Semnul Crucii. Semnul Crucii este arma cu care ne apărăm, care ne ajută să ajungem la Spovedanie şi apoi la Împărtăşanie. De ce nu ne putem lipsi de Cruce? Observaţi că toţi cei care părăsesc Biserica leapădă, în primul rând, Crucea, apoi pe Sfinţi, apoi preoţia şi sunt împotriva a tot ceea ce este sfânt. Ei spun: „Nu e mai simplu: cred numai şi mă duc în rai?". Când spun însă că sunt mântuit, deja m-am mândrit; şi acest păcat este cel mai mare, pe care l-au avut îngerii cei căzuţi. Îngerii care s-au mândrit au devenit draci întunecaţi. Şi iată ispita diavolului! Ce ar vrea diavolul să piardă omul întâi pentru ca să-l poată câştiga? Ar vrea să piardă semnul care-l apără pe om şi care-l ustură pe diavol: *Crucea!*

Iată ce facem noi când facem Semnul Crucii! Suntem atunci puternici. De aceea trebuie să-l facem corect. Să nu se grăbească nimeni, căci vrăjmaşul zice: „Bine, fă-ţi cruce, dar să o faci numai aşa..." Semnul Crucii se face cu trei degete. Aceasta simbolizează *Dumnezeu în Treime*, Tatăl, Fiul şi Duhul Sfânt, Care e un singur Dumnezeu. Cele două degete le închid în palmă, arătând că Dumnezeu l-a creat pe om, pe Adam şi pe Eva, care au căzut din Rai, dar au posibilitatea să recâştige Raiul prin Hristos, Care era şi Dumnezeu şi Om, şi Care a venit pe pământ. Şi atunci îmi pecetluiesc mintea – cârmaciul vieţii mele – cu ce?, cu pecetea Treimii şi spun: *În numele Tatălui*, apoi cobor mâna în jos şi spun *şi al Fiului*; adică Dumnezeu-Tatăl a trimis în lume pe Fiul Său, din iubire. Îndrept mâna în dreptul inimii şi apoi o ridic pe umărul drept şi spun: *Şi al Sfântului Duh*. Adică Fiul S-a înălţat la ceruri şi a şezut de-a dreapta Tatălui şi a biruit pe vrăjmaş.

Aceasta este o mărturisire de credinţă. Vă întreabă cineva: *Ce credinţă aveţi?* Şi ziceţi: *Păi, ortodoxă*. Apoi: *Şi ce credeţi?* Răspundeţi: *Păi, nu ştim*. Noi credem în Dumnezeu în Treime: în Tatăl, Care L-a trimis în lume pe Fiul Care S-a înălţat la ceruri şi a şezut de-a dreapta lui Dumnezeu-Tatăl. Trebuie să ştiu tot *Crezul*, pe care trebuie să-l învăţ pe de rost. În acelaşi timp, când mă însemn cu Semnul Crucii, nu numai că-l alung pe diavol, dar mă şi rog lui Dumnezeu. E o rugăciune profundă. Îi dau lui Dumnezeu mintea mea. Cu mintea facem atâtea păcate, chiar când nu mai putem face cu fapta. Când vrei să te rogi, îţi fuge mintea de la rugăciune. Dar o pecetluieşti cu pecetea Crucii. Dacă în fiecare dimineaţă sau când ai un necaz, sau unde te afli, spui: *Ajută-mă, Doamne!* şi îţi însemni mereu mintea cu pecetea Crucii, nu mai poţi gândi altceva, nu mai poţi gândi răul aproapelui; nu te mai poţi certa. Când vă certaţi şi aveţi ispitele acestea, să vă însemnaţi cu Semnul Crucii. Şi când vin sectarii să vă ademenească să vă ducă în altă parte, să ziceţi: „Dacă şi voi credeţi în Hristos, în Sfânta Cruce şi în Maica Domnului, vin cu voi. Dacă nu, să nu-mi luaţi voi arma, pentru că, în momentul în care-mi luaţi Crucea, care-i armă împotriva diavolului şi care ne pecetluieşte mintea şi inima, îmi luaţi iubirea. Noi fără iubire nu putem trăi. Fără iubire ne urâm, ne omorâm unii pe alţii, ne răzbunăm". Şi, apoi, însemnându-ne cu Semnul Sfintei Cruci, ne pecetluim şi puterea fizică. Îi dăm astfel lui Dumnezeu şi sufletul, dar şi trupul nostru.

La mijlocul Postului, cei care simt oboseala, căci suntem într-un drum, iată-ne adumbrind sub Cruce. Şi ştim că Sfânta Cruce ne străjuieşte de când ne-am născut şi până murim. Primele formule pe care le zice preotul când botează un copil, spre a-l boteza în numele Sfintei Treimi, sunt însoţite de însemnarea cu Semnul Sfintei Cruci. Binecuvântările de la Biserică se fac toate cu chipul Crucii. Avem Semnul Crucii pretutindeni; şi-n ultima clipă a vieţii punem mâinile pe piept tot în semnul Crucii, pentru că suntem creaţi după chipul Crucii. Nu putem renunţa la Semnul Crucii, căci, dacă renunţăm la el, atunci renunţăm la noi înşine şi la identitatea noastră, iar atunci diavolul face din noi ce vrea. Dar el se teme şi fuge de Cruce.

De aceea, să scăpăm toţi la Crucea Mântuitorului Hristos. Acolo este biruinţa Domnului asupra vrăjmaşului diavol. Acolo este şi biruinţa noastră asupra lui. Să luăm Crucea lui Hristos ca armă împotriva tuturor răutăţilor celui viclean şi să strigăm cu tot curajul: „Doamne, armă asupra diavolului Crucea Ta ai dat nouă. Fii slăvit şi binecuvântat pentru aceasta!". Amin.

UŞILE POCĂINŢEI

(urmare din p. 1)

Împarte pâinea ta cu cel flămând, adăposteşte în casă pe cel sărman, pe cel gol îmbracă-l şi nu te ascunde de cel de un neam cu tine" (Isaia 58, 6-7).

La fel, Mântuitorul Hristos ne povăţuieşte zicându-ne: *„Când postiţi nu fiţi trişti ca făţarnicii"* (Matei 6, 16), cu alte cuvinte, nu postiţi doar *„de ochii lumii"*, ci ungeţi capul vostru cu mirul rugăciunii şi al faptelor bune, spălaţi faţa voastră cu lacrimile pocăinţei şi veţi avea răsplată multă de la Tatăl cel Ceresc Care vede cele ascunse şi răsplăteşte îmbelşugat pe cel smerit cu inima.

Sfinţii Părinţi au înălţat imne deosebite postului arătând la unison că postul cel adevărat este nu atât cel de bucate, cât cel de fapte, de gânduri şi de ispite.

Astfel, Sf. Ioan Gură de Aur spune: *„Cel ce posteşte şi în acea zi şi păcătuieşte nu posteşte pentru binele său sufletesc, nici pentru mărirea lui Dumnezu, ci numai îşi cruţă averea ."*

Postul nu urmăreşte omorârea trupului ci disciplinarea lui, precum zice Avva Pimen: *„noi nu ne-am învăţat să fim omorâtori de trupuri ci de patimi"*, pentru că într-adevăr acestea robesc pe om şi-l fac să se depărteze de Dumnezeu.

Folosul deosebit al Postului îl arată şi Sf. Isaac Sirul când spune că: *„postul este o armă făcută de Dumnezeu şi când diavolul vede această armă la vreun om se înfricoşează. Că cine se îmbracă cu arma postului arde mereu de râvnă.... Dacă cineva posteşte mintea lui nu se clatină ci stă gata să înfrunte patimile cele grele"*. Şi Mântuitorul Hristos ne învaţă că diavolii nu ies din om decât prin rugăciune şi prin post.

Cade-se dar să ne străduim să petrecem această perioadă a Păresimilor cu bucurie duhovnicească, cu înfrânare, cu smerenie, cu rugăciune înmulţită în biserică şi la casele noastre, cu citirea Sfintei Scripturi, a Psaltirii şi altor cărţi folositoare de suflet, cu milostenii şi iertare, gândindu-ne mereu la Hristos Domnul *„Care s-a dat pentru păcatele noastre şi a înviat pentru îndreptarea noastră"* (Romani 4, 25) şi să ne străduim să umblăm *„întru înnoirea vieţii"* (Romani 6, 4).

Să-L rugăm pe Domnul să ne deschidă „Uşile pocăinţei" şi să ne învrednicească *„lupta cea bună să luptăm, calea postului să o săvârşim, biruitori asupra păcatului să ne arătăm şi fără de osândă să ajungem a ne închina şi Sfintei Învieri"*. AMIN !

BIBLIA MITROPOLITULUI ANDREI ŞAGUNA

la 150 de ani de la apariţie

În 1858, la împlinirea unui deceniu de la hirotonirea ca episcop al românilor ortodocşi din Transilvania, Andrei Şaguna oferea „tuturor preoţilor şi creştinilor noştri, *un odor sfânt*", care era Biblia ce tocmai ieşise de sub teascurile tipografiei diecezane din Sibiu, întemeiată şi aceasta tot de el, în 1850.

Era cea de a cincea ediţie integrală a Bibliei în limba română, după Biblia de la Bucureşti, din 1688, Biblia de la Blaj, din 1795, Biblia de la Petersburg, din 1819 şi Biblia de la Buzău, din 1854.

Pe foaia de titlu a noii ediţii sunt înscrişi doi ani: 1856-1858. Este vorba desigur de toată durata „diortosirii"şi tipăririi textului scripturistic. Că într-adevăr aşa stau lucrurile se vede dintr-un anunţ publicat în „Telegraful Român", nr. 7, din 25 ianuarie 1856, prin care se face vestire despre pornirea lucrului de a se da la lumină o nouă ediţie a Sfintei Scripturi. Anunţul acoperă toată pagina întâia a ziarului şi este intitulat: „Provocare la Prenumeraţia Sfintei Scripturi (Biblia) ce se tipăreşte în Tipografia dieţezană la Sibiu". În concret, se face apel la o subscripţie prin care clerul şi credincioşii erau chemaţi să sprijine această importantă lucrare ce tocmai începuse.

Direcţiunea tipografiei dădea asigurare: " 1. Că Biblia se va tipări, pe o hârtie aleasă şi bună. 2. Că va fi înfrumuseţată cu icoane preste una sută, din care şi punem aici patru. 3. Că tipariul va fi aşişderea frumosu, Tipografia dieţezană îngrijindu-se ca Biblia aşa să o tipărească încâtu chipul ei dinafară să corespundă sfinţeniei ei dinlăuntru".

Peste doi ani, adică în 1858, tot „Telegraful Român" va fi vestitorul săvârşirii lucrului început în 1856. În nr. 20/15 mai 1858 se publica următoarea înştiinţare: „Astăzi este Direcţia Tipografiei dieţezane în acea plăcută poziţie de a putea da de ştire publicului că *Biblia* românească ilustrată cu 94 de icoane au eşit de supt teasc, pentru care au fost publicat acum doi ani prenumeraţia cu 20 florini şi că foarte curând se vor espeda D-lor Prenumeranţi ecsemplarele. Preţul de acum al Bibliei se hotărăşte în 26 florini, nelegată, numai până la sfârşitul lui octombrie a.c.cal.nou, ear după acest timp va costisi 30 florini. Sibiu, la Sfintele Rosale, 1858".

În numărul următor al „Telegrafului Român" (nr. 21/22 mai 1858) anunţul se repetă precizându-se că în ciuda dificultăţilor „tipografia, credincioasă chemării sale cei curate şi mântuitoare, nu a desperat ci şi-au încordat toate poterile cele crude încă spre acea întreprindere măreaţă. După lucru energios mai de doi ani de zile poate eşi astăzi cu faţa veselă înaintea Creştinimei noastre şi a-i vesti că Biblia întreagă, ilustrată cu 94 de icoane, au eşit de tot de sub teasc".

Tot în acest număr al „Telegrafului Român" se află tipărită prima parte a unui studiu intitulat *„O privire la Biblie"*, care studiu se va continua şi în următoarele trei numere. Studiul este semnat cu iniţialele Z.B., ceea ce ne îndreptăţeşte să credem că este vorba de Zaharia Boiu, vestitul predicator, profesor la Institutul Teologic, redactor al „Telegrafului Român", asesor consistorial şi membru al Academiei Române. În încheierea studiului, semnatarul adresează cititorilor acest îndemn: „De aceea dar, să primim cu mulţămită şi bucurie această floare a vieţii noastre religioase (adică Biblia, n.n.) şi să o îmbrăţişăm cu acea căldură adevărată cu carea ni se dă şi carea o cere sfinţenia ei. Nu dorim de a trâmbiţa laudele acelora carii s-au ostenit într-un chip sau altul la săvârşirea acestui monument vrednic de cinstire, pentru că aceia sunt prea sublimi în cugetarea lor, ca să se bucure de măririle noastre... ci numai pentru... a întări după potinţă în creştinii noştri simţul de iubire şi împrietenire mai strânsă şi mai adâncă cu Sfânta Scriptură, carea în mijlocul tuturor vijeliilor timpului stă neclătită şi neatinsă. Ţinând tot aşa pre aceia care s-au legat de dânsa cu tot sufletul" (T.R., nr. 25/19 iunie 1858, p. 98).

Ca volum, noua ediţie a Bibliei însuma 1081 de pagini, din care 920 de pagini pentru Vechiul Testament şi 240 de pagini pentru Noul Testament.

Textul scripturistic propriu-zis este precedat, în Biblia de la 1858, de un extins cuvânt introductiv de 21 de pagini, alcătuit de mitropolitul Andrei Şaguna şi care se intitulează „Cunoştinţe folositoare despre Sfânta Scriptură". Aceste cunoştinţe sunt sistematizate în şase părţi.

În prima parte din introducere se vorbeşte *„Despre Începătoriul şi cuprinsul Sfintei Scripturi"*. Sub forma unor întrebări şi răspunsuri sunt abordate aici aspecte precum: Autorul divin al Scripturii (Duhul Sfânt) şi autorii umani cunoscuţi sau necunoscuţi ai cărţilor inspirate ale Bibliei; numărul şi împărţirea cărţilor canonice ale Vechiului Testament şi Noului Testament; cărţile necanonice şi apocrife.

Partea a doua a introducerii se intitulează: „Despre întoarcerea (traducerea, n.n.) Sfintei Scripturi în limbile popoarelor creştine". Pe primul loc este menţionată traducerea din ebraică în greacă, a Vechiului Testament, care s-a făcut în Alexandria Egiptului, în sec. III-II î.d.Hr. şi care se numeşte *„Septuaginta"*.

Sunt amintite apoi şi alte traduceri, tot în limba greacă, ulterioare Septuagintei, dar de mai mică valoare decât aceasta. Nu sunt amintite în schimb, traduceri vechi în alte limbi decât cea greacă, precum sunt: traducerea siriană (Peschitto), făcută în sec. II d.Hr., tot după textul ebraic , traducerea coptă (vechea egipteană), din sec. III, traducerea etiopiană, din sec. IV, traducerea gotică a episcopului Wulfila, din sec. IV, traducerea armeană a patriarhului Sahag (Isaac) şi a lui Mesrob, inventatorul alfabetului armean, din sec. V, traducerea georgiană sau gruzină, din sec. VI, traducerile latine: Itala, din sec. II şi Vulgata, din sec. V şi traducerea slavonă, din sec. IX. Ca o justificare a omisiunii altor traduceri decât cea grecească, Şaguna ţine să precizeze că „pentru Biserica noastră Ortodoxă Răsăriteană, Septuaginta este socotită ca cea mai bună şi mai autentică şi ca atare la ea s-a făcut apel pentru traducerile în limbile altor popoare ortodoxe.

БИБЛІА,
ДѪМНЕЗЕѢСКА СКРИПТУРЪ
ФРАНЦИСК ІОСИФ I.
АНДРЕЮ Барон де ШАГУНА,
СИБІЮ.
1856—1858.

De îndată, Şaguna trece în revistă traducerile româneşti ale Sfintei Scripturi. Începe cu Noul Testament de la Bălgrad (Alba Iulia), din 1648 şi cu Biblia de la Bucureşti, din 1688. Acestea sunt, în viziune lui Şaguna, „izvoarele care au izvorât întâia dată apa vieţii vecinice pentru neamul acesta"(p. IV). Lor le datorează poporul român „deşteptarea sa din barbaria veacurilor, împrietenirea lui mai deaproape cu Legea lui Dumnezeu, propăşirea lui către lumina cea blândă a ţivilisaţiei şi a culturei". Mai mult decât atât, aceste două prime traduceri (una parţială şi alta integrală) „constituie temelia unităţii neamului nostru, pre care mâna proniei l-au revărsat prin atâtea ţări deosebite şi printre atâtea neamuri străine, şi rămânerea în viaţă a limbei sale naţionale"(p. IV). Toate aceste binecuvântări „avem a le mulţumi acestor ediţii vechi ale Sf. Scripturi, acestor monumente nepieritoare ale limbii, moralităţii şi peste tot ale vieţii noastre naţionale şi bisericeşti" (p. VII).

Şaguna redă, în continuare, precuvântările Noului Testament de la Bălgrad şi pe cele ale Bibliei de la Bucureşti.

Face apoi pomenire şi de alte trei ediţii ulterioare Bibliei de la Bucureşti:

1. Biblia întreagă tipărită de Societatea biblică rusească, de la Petersburg, în 1819.
2. Noul Testament tipărit la Smirna, în Asia Mică, la 1833.
3. Biblia întreagă tipărită la Episcopia Buzăului, în anul 1854.

Precum vedem, Şaguna omite menţionarea traducerii Bibliei de la Blaj, din 1795. Această omisiune a fost taxată cu asprime într-un studiu ataşat ediţiei jubiliare a Bibliei blăjene, care ediţie are menţionat pe foaia de titlu ca loc de apariţie, Roma şi ca dată a apariţiei anul 2000. Asupra acestui aspect vom reveni în finalul acestui articol.

În partea a III-a a introducerii, Şaguna se străduieşte a dovedi cum că „Scriptura este cuvântul adevărat al lui Dumnezeu " (p. XVI-XVIII). El face apel la mărturii interne preluate chiar din Scriptură şi la mărturii externe, preluate din scrierii patristice, spre a fundamenta o astfel de afirmaţie.

Cea de a IV-a parte a introducerii se intitulează: „Despre puterea cea din lăuntru a Sfintei Scripturi". Se evidenţiază aici binefacerile şi transformările pe care cuvântul lui Dumnezeu le favorizează în viaţa oamenilor care citesc, aprofundează şi mai ales pun în practică preceptele scripturistice.

Despre *„Trebuinţa Sfintei Scripturi"* se vorbeşte în partea a V-a a introducerii. Şaguna arată aici că „Scriptura este de trebuinţă Bisericii, va să zică Preoţimii ca să ştie a păstori cu bun sporiu pre creştini cătră viaţa de veci, iar creştinilor este de trebuinţă ca să ştie în ce cred şi cum să crează ca să se mântuiască"(p. XX).

Cea de a VI-a parte şi ultima a introducerii se şi intitulează simplu *„Încheiere"*. Şaguna ţine să sublinieze aici avantajul de care s-au putut bucura românii de aproape 200 de ani de a avea Biblia tradusă în propria limbă. Se cuvine pentru aceasta să ne arătăm mulţumitori vrednicilor bărbaţi care s-au străduit să ne transpună adevărul dumnezeiesc al Scripturii în limba noastră maternă şi să căutăm a zidi pe temelia credinţei dobândite din Scripturi unitatea noastră de gând şi simţite.

*

După această extinsă parte introductivă urmează textul propriu-zis al celor două Testamente, care este orânduit în pagină pe două coloane.

Spre deosebire de ediţiile biblice anterioare, Biblia lui Şaguna este ilustrată cu frumoase reproduceri după gravuri ale desenatorului şi pictorului francez Gustave Doré (1832-1839).

În privinţa tiparului, se observă un progres real faţă de ediţiile biblice anterioare. Fiecare pagină oferă cititorului un câmp grafic atrăgător.

După această privire generală asupra voluminoasei ediţii a Bibliei din 1858, este important de ştiut cum anume a procedat Şaguna la întocmirea ei. Mărturia sa o găsim formulată tot în partea introductivă la care dorim să ne întoarcem. După ce enumeră ediţiile româneşti anterioare, el scrie: „Ce se atinge de ediţia aceasta a noastră a Sfintei Scripturi..., am ţinut de datorinţă sfântă a întrebuinţa toate mijloacele care ne-au fost cu putinţă spre... *a restatornici* textul celor 72 de traducători din Alexandria, care Biserica noastră răsăriteană singur numai îl primeşte de autentic şi canonic" (p. XVI). Am subliniat cuvântul *„a restatornici"* deoarece socotim că reprezintă indiciul despre lucrul pe care l-a prestat Şaguna, pregătind pentru tipar ediţia Bibliei din 1858. Este cert că n-a făcut o nouă traducere ci a preluat textul traducerilor anterioare, pe care l-a îndreptat, confruntându-l cu textul Septuagintei. Că aşa au stat lucrurile rezultă din propria sa afirmaţie: „Deci, concluzionează el, de vreme ce în toate ediţiile de mai sus au fost ici colea parte cuvinte necorespunzătoare textului grecesc şi slavian, parte împărţiri nepotrivite a capetelor (capitolelor, n.n.) şi mai cu seamă a stihurilor (versetelor, n.n.): pentru aceea noi, având dinainte, pe lângă textele din ediţiile pomenitelor mai sus Biblii româneşti şi textul grecesc şi slavian, ne-am străduit a aduce textul ediţiei acesteia, cât se potu, în armonie cu traducerea originală a celor 72 de Tâlcuitori" (p. XVI).

Dorind să înlăture orice nelămurire asupra lucrului pe care l-a săvârşit, Şaguna aduce şi exemple de cuvinte, expresii, reformulări pe care le-a îndreptat. El conchide apoi în final: „Aceste vre o câteva exemple credem că vor dovedi destul... silinţa şi osteneala cu carea am privegheat înşine din carte în carte, din cap în cap, ba ce să mai zicem? din cuvânt în cuvânt asupra eşirei la lumină a acestei *Cărţi a Vieţii*... Dumnezeu ne e martor că numai spre mărirea numelui Său ne-am străduit ca textul să iasă mai curat, va să zică, mai aproape de original. Întrucât am ajuns la ţintă va judeca Biserica, căreia îi predăm acest odor neasemănat. Pe noi ne mângâie conştiinţa că cel puţin ne-am nevoit a îndrepta cele ce ni s-au părut a avea lipsă de îndreptare" (p. XVI).

Luând cunoştinţă de toate aceste mărturisiri ale vrednicului ierarh ţinem să accentuăm încă odată faptul că el a întreprins o lucrare de îndreptare, de confruntare a textului ediţiilor anterioare cu textul Septuagintei şi cu cel slavon al fraţilor Chiril şi Metodiu.

Ne întrebăm acum dacă a făcut apel şi la textul Bibliei de la Blaj, din 1795? Indubitabil că l-a consultat. Atunci de ce nu l-a menţionat? Acuzele care i se aduc, într-unul din studiile anexe ale ediţiei jubiliare a Bibliei blăjene, de care am pomenit, sunt cele *„de ostilitate constantă"* a lui Şaguna faţă de uniţi. Textual se spune în acel studiu: „Episcopul şi apoi mitropolitul ortodox de la Sibiu şi-a făcut o profesiune de credinţă din întreţinerea unei permanente stări de încordare şi polemică între cele două biserici româneşti ardelene, greco-catolică şi ortodoxă."(p. 2304). Ba Şaguna s-ar fi dovedit chiar supărat pe editorii Bibliilor de la Petersburg (1819) şi Buzău (1854), care au retipărit (cu unele îndreptări) textul Bibliei de la Blaj. Astfel, că prin tipărirea, la Sibiu, a Bibliei, mitropolitul Şaguna a vrut să *„contracareze"* acel spectaculos şi măgulitor prestigiu de care s-a bucurat Biblia uniţilor (p. 2004).

Apare, prin urmare problema disensiunilor dintre Şaguna şi conducătorii Bisericii unite din Ardeal, pe care, în exclusivitate, mitropolitul ortodox le-ar fi provocat şi întreţinut!

În faţa unor astfel de acuze, este cazul să vedem ce informaţii am putea primi din cercetarea unor documente contemporane sau mai apropiate de epoca lui Şaguna şi a contemporanilor săi, conducători ai Bisericii Unite cu Roma.

Din volumul omagial intitulat: „Mitropolitul Andreiu baron de Şaguna. Scriere comemorativă la Serbarea centenară a naşterii lui", volum publicat la Sibiu, în Editura Consistoriului mitropolitan, la 1909, aflăm că în 1855, Blajul, respectiv mitropolia unită de acolo, l-a reclamat pe Şaguna la ministrul de Culte şi Instrucţiune de la Viena, Leo Thun, un adversar înverşunat al ierarhului ortodox, cum că acesta, prin înfiinţarea tipografiei, în 1850, şi prin tipărirea de cărţi bisericeşti a vătămat grav privilegiul tipografiei blăjene, care ar fi deţinut monopolul tipăririi cărţilor bisericeşti (p.176). Desfiinţarea acelei tipografii de la Sibiu şi sistarea de tipărire de carte pentru românii ortodocşi trebuia să se întâmple negreşit, pentru a se face astfel dreptate fraţilor lor uniţi, care numai ei trebuiau să se bucure de un astfel de privilegiu.

Aflând despre o asemenea punere la cale, ne întrebăm dacă într-adevăr Şaguna a fost acela care fără motive ar fi provocat şi întreţinut o stare de încordare între cele două confesiuni.

Un contemporan al acelor întâmplări, şi anume George Bariţiu, consemna într-una din scrierile sale următoarea observaţie critică: „Blăjenii din acea epocă... mai mare săcătură nu ar fi putut face... Ei încă tot îşi mai încleştau mâinile în monopolul tiparului, în privilegii date (de guvernanţi, n.n.) la 2-3 tipografii, fără să considere că orice monopol de tipografie fusese o adevărată crimă comisă din partea potestăţii publice asupra ştiinţei, a religiei şi a moralităţii (George Bariţiu, „Părţi alese din Istoria Transilvaniei, pe două sute de ani în urmă", 1889-1891, vol. III, p. 560-561).

Pe lângă această dureroasă dovadă de atitudine vitregă a Blajului faţă de Sibiu, a greco-catolicilor faţă de ortodocşi, Şaguna a mai avut o altă motivaţie să evite menţionarea Bibliei de la Blaj între ediţiile anterioare Bibliei pe care el însuşi a publicat-o în 1858. Se ştie că Samuil Micu, în cuvântul „Către cetitoriu" al Bibliei blăjene face afirmaţii nu tocmai măgulitoare despre calitatea traducerii Bibliei de la Bucureşti, care oricum beneficia de privilegiul întâietăţii. El acuza că acea Biblie „cu foarte întunecată şi încurcată aşezare şi întocmire a graiului românesc s-au făcut". Mai mult, „pre multe locuri neplăcută urechilor auzitorilor easte şi foarte anevoie de înţeles, ba pre multe locuri tocma fără înţeles easte. Care lucru cu mare pagubă sufletească era neamului şi besearicii româneşti" (p. 17).

Este absolut cert că Şaguna a citit aceste afirmaţii şi s-a întristat, motiv pentru care, fără a-l pomeni pe Samuil Micu, ia apărarea traducătorilor de la 1688, respectiv a Bibliei tipărite în acel an, pe care românii, până în ziua de astăzi, o socotesc monument de limbă literară românească. Referindu-se tocmai la aspectul acesta al acurateţii traducerii acelei Biblii de la 1688, Şaguna precizează că „Limba Bibliei pentru un popor numai odată se poate face; deacă s-au învins piedeca cea mare a traducerii credincioase şi înţelese şi deacă poporul au primit limba aceea aşa zicând în însăşi fiinţa sa: atunci următorii (traducătorii, n.n.) n-au de a mai face alta ci numai a o re'nnoi şi îndrepta aşa cum o ar fi re'nnoit şi îndreptat traducătoriul cel dintâiu al Bibliei de ar fi trăit până în veacurile lor. Lauda cea netrecătoare a unui astfel de lucru se cuvine arhiepiscopului şi mitropolitului nostru din Bălgrad, Simeon Ştefan, care la anul 1648... au tradus şi tipărit întâia dată, în limba noastră, Testamentul cel Nou, de pe textul grecesc şi slavenesc, întrebuinţând şi cel latinesc. La 40 de ani după aceea, aşa dară la 1688, se tipări apoi întâia dată de pe limba elinească, la Mitropolia din Bucureşti, sub stăpânirea voevodului Ioan Şărban Cantacuzino Basarabă, şi sub păstorirea mitropolitului Teodosie, Biblia întreagă... Mare întru adevăr şi adâncă trebuie să fie mulţumita noastră cătră pomeniţii bărbaţi mari ai poporului şi al Bisearicii lui, carii în vremuri atâta de grele şi cu mijloace şi puteri aşa smerite au făcut lucruri atât de măreţe! "

Pentru a răspunde direct lui Samuel Micu, Şaguna ţine să precizeze că: „nici unul dintre traducătorii de mai târziu nu poate fi părtaş laudei ce se cuvine acelora cari au oltoit întâia dată cuvântul Sfintei Scripturi în pom românesc. Toţi de mai târziu au preînnoit şi îndreptat numai unde şi unde aceea ce traducătorii cei dintâiu... n-au putut să îndrepte (pentru că nu mai trăiau când s-a impus îndreptarea, n.n.)... Iar limba noastră e pom viu, care în toată primăvara se schimbă... Toate ale lui se fac şi se prefac, numai trupina rămâne totdeauna aceeaşi" (p. VII).

Iată un mod onest de abordare a lucrurilor. A pretinde însă că Samuil Micu a tradus independent textul scripturistic al Bibliei de la 1795, fără să fi făcut apel la textul Bibliei din 1688, iar că Şaguna l-ar fi plagiat neapărat pe Samuil Micu pentru că Biblia sa a apărut la 63 de ani după Biblia aceluia, ni se pare totuşi o afirmaţie nu tocmai conformă cu realitatea. Şi mai mult decât atât, a afirma că „Biblia de la Blaj a detronat instantaneu (la apariţia ei, n.n.) regenţa Bibliei de la Bucureşti, în biserica românească", ni se pare iarăşi întristător de subiectivă o astfel de poziţionare faţă de valorile spiritualităţii româneşti care nu ne pot fi decât comune.

Logic şi corect este ca în mintea şi simţirea noastră să preţuim şi să aşezăm la locul de onoare cuvenit fiecare dintre aceste valoroase moşteniri spirituale de care bunul Dumnezeu ne-a făcut părtaşi şi care sunt toate ediţiile româneşti ale Bibliei începând cu cea din 1688 şi până la cea mai recentă, care este Biblia Vulgata din 2005. Toate trebuie privite ca pietre de temelie ale credinţei şi trăirii noastre creştine.

Pr. prof. dr. Dumitru ABRUDAN

PATRIARHIA ROMÂNĂ

COMUNICATE DE PRESĂ

1 În data de 4 martie 2008, în Aula *Teoctist Patriarhul* a Palatului Patriarhiei, sub preşedinţia Preafericitului Părinte Patriarh Daniel, s-a desfăşurat şedinţa anuală de lucru a Adunării Naţionale Bisericeşti a Bisericii Ortodoxe Române.

Adunarea Naţională Bisericească, organism central deliberativ al Bisericii Ortodoxe Române pentru problemele administrative, sociale şi culturale, economice şi patrimoniale, este formată din membrii Sfântului Sinod şi câte trei reprezentanţi – doi mireni şi un cleric ai fiecărei eparhii. Au fost prezentate dările de seamă ale diferitelor Sectoare ale Patriarhiei Române, privind activitatea din Biserica Ortodoxă Română desfăşurată în anul 2007, în ceea ce priveşte lucrarea pastoral-misionară, social-filantropică, organizatorică, administrativă, construirea de noi locaşuri de cult, viaţă monahală, învăţământ teologic şi religios în şcolile publice, patrimoniu cultural-bisericesc, activitatea editorial-tipografică, relaţiile cu alte culte, legăturile cu românii din jurul graniţelor ţării şi diaspora, relaţiile bisericeşti şi interreligioase etc. Documentele prezentate au fost examinate şi aprobate de către Adunarea Naţională Bisericească. S-au bucurat de apreciere activităţile multiple ale Bisericii Ortodoxe Române, în special cea desfăşurată de Centrul de Presă „Basilica" al Patriarhiei Române (radio, televiziune, cotidian, agenţie de ştiri şi biroul de presă), precum şi înfiinţarea de eparhii noi, în ţară şi străinătate.

În cuvântul adresat membrilor Adunării Naţionale Bisericeşti, Preafericitul Părinte Patriarh Daniel a subliniat faptul că activitatea Bisericii Ortodoxe Române a fost încununată de roade bogate, datorate străduinţelor tuturor celor ce s-au implicat, cu timp şi fără timp, ierarhi, preoţi şi mireni deopotrivă, în plan pastoral-liturgic, cultural-misionar şi social-filantropic. În acelaşi timp, Întâistătătorul Bisericii Ortodoxe Române a arătat că mai sunt încă multe de făcut, deoarece şi nevoile sunt multiple, menţionând că este nevoie de o intensă cooperare între cler şi credincioşi, în primul rând la nivel parohial, între eparhii, precum şi de o mai strânsă cooperare cu autorităţile Statului, pentru rezolvarea problemelor urgente, mai ales prin *Comisia mixtă Guvern-Patriarhie* – care şi-a reluat activitatea cu rezultate încurajatoare.

2 În şedinţa de lucru a Sfântului Sinod al Bisericii Ortodoxe Române din data de 5 martie a.c., desfăşurată la Reşedinţa patriarhală, sub preşedinţia Preafericitului Părinte Patriarh Daniel, au fost aleşi pentru eparhiile vacante:

Î.P.S **Teofan**, Mitropolitul Olteniei, în scaunul de Arhiepiscop al Iaşilor şi Mitropolit al Moldovei şi Bucovinei, după două tururi de scrutin, cu 32 de voturi.

Preasfinţitul **Visarion Răşinăreanul**, episcop vicar al Arhiepiscopiei Sibiului, în scaunul de episcop al Tulcei, cu 39 de voturi.

Preasfinţitul **Petroniu Sălăjanul**, arhiereu vicar al Episcopiei Oradiei, în scaunul de episcop al Sălajului, cu 28 de voturi.

Preasfinţitul **Sebastian Ilfoveanul**, episcop vicar al Arhiepiscopiei Bucureştilor, în scaunul de episcop al Slatinei, cu 38 de voturi.

Preasfinţitul **Siluan Marsilianul**, episcop vicar al Mitropoliei Ortodoxe Române a Europei Occidentale şi Meridionale, în fruntea Episcopiei Ortodoxe Române a Italiei, cu 39 de voturi.

Preacuviosul părinte arhimandrit **Mihail Filimon,** în scaunul de episcop al Episcopiei Ortodoxe Române din Australia şi Noua Zeelandă, cu 38 de voturi.

Preacuviosul părinte arhimandrit **Timotei Lauran,** în scaunul de episcop al Episcopiei Ortodoxe Române din Spania şi Portugalia, cu 39 de voturi.

Preacuviosul părinte protosinghel **Macarie Drăgoi,** în scaunul de episcop al Episcopiei Ortodoxe Române pentru Europa de Nord, cu 42 de voturi.

Conform Statutului pentru organizarea şi funcţionarea Bisericii Ortodoxe Române, mitropolit, arhiepiscop sau episcop eparhiot devine candidatul care a obţinut voturile a jumătate plus unu din totalul membrilor prezenţi. Având în vedere că la şedinţa Sfântului Sinod au participat 45 de ierarhi din totalul de 48, numărul minim de voturi pentru alegerea într-unul din scaunele vacante a fost de 23.

3 Întrunit în zilele de 5-7 martie a.c., în şedinţă de lucru la Reşedinţa patriarhală, sub preşedinţia Prea Fericitului Părinte Patriarh Daniel, Sfântul Sinod al Bisericii Ortodoxe Române a hotărât:

– proclamarea anului 2008 ca *An jubiliar al Sfintei Scripturi şi al Sfintei Liturghii* şi a anului 2009 ca *An comemorativ – omagial al Părinţilor capadocieni: Sfântul Vasile cel Mare, arhiepiscopul Cezareei Capadociei († 379) şi Sfântul Grigorie de Nazianz († 389);*

– realizarea a două proiecte editoriale: ***Istoria teologiei ortodoxe din sec. XX şi începutul secolului XXI,*** condus de Pr. Prof. Univ. Dr. Viorel Ioniţă, respectiv ***Enciclopedia Ortodoxiei Româneşti,*** condus de Acad. Pr. Prof. Univ. Dr. Mircea Păcurariu;

– intensificarea traducerii operelor Sfinţilor Părinţi ai Bisericii, greci şi latini şi publicarea acestora într-o serie nouă, intitulată ***Părinţi şi scriitori bisericeşti. Opere complete***, de către o comisie de traducători condusă de Dl. Acad. Prof. Univ. Dr. Emilian Popescu;

– la propunerea Prefericitului Părinte Patriarh Daniel, canonizarea a 9 cuvioşi români nemţeni: *Cuvioşii Ioan de la Râşca şi Secu, Simeon şi Amfilohie de la Pângăraţi, Rafael şi Partenie de la Agapia Veche, Iosif şi Chiriac de la Bisericani, Chiriac de la Tazlău, Iosif de la Văratic, precum şi înscrierea în calendarul Bisericii Ortodoxe Române a Sfântului Ierarh Atanasie Patelarie al III-lea, Patriarhul Constantinopolului* ;

– acordarea rangului de Mitropolit onorific, cu titlu personal, Înalt Prea Sfinţitului Arhiepiscop Nifon al Târgovişte, care este şi Exarh Patriarhal pentru relaţiile Patriarhiei Române cu instituţiile creştine internaţionale şi cu instituţiile europene.

4 În şedinţa sa din zilele de 6-7 martie 2008, Sfântul Sinod al Bisericii Ortodoxe Române a analizat propunerile de modificare şi completare a Legii nr. 95/2006 privind reforma în domeniul sănătăţii, respectiv Titlul VI - ***„Efectuarea prelevării şi transplantului de organe, ţesuturi şi celule în scop terapeutic"***, în sensul introducerii noţiunii de **„consimţământ/acord prezumat"**.

Ţinând cont de faptul că Biserica Ortodoxă Română şi-a exprimat, deja, punctul de vedere oficial în ceea ce priveşte transplantul de ţesuturi şi organe (Hotărârea Sfântului Sinod nr. 1729/2004), precum şi principiile care trebuie să stea la baza actului donării de organe, Sfântul Sinod hotărăşte:

• ***Îşi exprimă dezacordul faţă de introducerea noţiunii de „consimţământ prezumat"*** *dacă acestea nu şi-au exprimat clar acordul în timpul vieţii;*

• *Apreciază că actul prelevării de organe, ca şi acceptul donării organelor, are valoare morală numai când este făcut conştient, informat şi cu altruism; consimţământul/acordul prezumat, chiar dacă ar creşte considerabil numărul de organe şi ţesuturi recoltate de la donatori decedaţi, reprezintă o lipsă de respect faţa de fiinţa umană şi* ***poate deschide calea abuzurilor şi satisfacerii intereselor profesionale****. În plus, acceptarea consimţământului prezumat ar putea duce la ştirbirea încrederii pacienţilor în medici, în condiţiile în care pacienţii vor crede că, odată ajunşi în stare critică, viaţa lor nu mai are valoare decât ca sursă de organe şi ţesuturi;*

• *Consideră că, pentru creşterea numărului de donatori de organe şi ţesuturi pentru transplant,* ***alternativa morală ar putea fi încurajarea voluntariatului şi introducerea, prin lege, a cardului de donator****, care reflectă opţiunea persoanei faţă de donarea de ţesuturi şi organe. O asemenea abordare plasează transplantul de ţesuturi şi organe pe un fundament etic solid, având ca element central respectul pentru fiinţa umană - care continuă să existe şi după moartea sa biologică -, reducând astfel posibilitatea producerii abuzurilor;*

• *În concluzie, consideră că modificarea prevederilor referitoare la transplant din Legea nr. 95/2006 nu reprezintă, valoric, o îmbunătăţire a acesteia.*

5 La data de 6 martie 2008, Sfântul Sinod al Bisericii Ortodoxe Române a reexaminat hotărârea sa nr. 410 luată în şedinţa de lucru din 12-13 februarie 2004 privind problema implicării preoţilor în politică, care preciza următoarele:

„Cu privire la implicarea clerului în politică, Sfântul Sinod îşi înnoieşte punctele de vedere şi recomandările din 13-14 februarie 1996 şi 23-25 februarie 2000 şi, în lumina acestora, hotărăşte:

1. *În calitatea sa de cetăţean al Patriei şi de părinte duhovnicesc al tuturor enoriaşilor săi, indiferent de orientarea lor politică, preotul are libertatea, binecuvântarea şi îndatorirea ca, de pe poziţia şi prin mijloacele care-i sunt specifice, să participe la viaţa cetăţii, sprijinind activităţile menite să promoveze binele obştesc şi împotrivindu-se oricăror măsuri sau activităţi care se dovedesc a fi în contradicţie cu învăţătura şi morala creştină ortodoxă. Opţiunea sa politică se exprimă prin vot.*

2. *În conformitate cu Sfintele Canoane ale Bisericii Universale (6 Apostolic, 7 Sinodul IV Ecumenic, 10 Sinodul VII Ecumenic, 11 Sinodul local Cartagina), care stipulează că printre îndeletnicirile incompatibile cu slujirea şi demnitatea clericului se numără şi aceea de "a primi asupra sa dregătorii sau îndeletniciri lumeşti",* ***arhiereului, preotului, diaconului şi monahului îi este interzis să facă politică partinică, să fie membru al unui partid politic, să participe la campanii electorale, să candideze şi să devină membru al parlamentului sau consiliilor locale, primar, viceprimar sau să ocupe funcţii în administraţia publică centrală şi locală****. Cel care va încălca aceste reguli, precum şi legământul depus la hirotonie, se încadrează în prevederile art.3, lit. "d" şi "e" din Regulamentul de procedură al instanţelor disciplinare şi de judecată ale Bisericii Ortodoxe Române,* ***având de ales între cariera politică şi misiunea preoţească, pentru totdeauna, fără drept de revenire în cler. Abaterile de acest fel vor fi judecate în Consistoriile eparhiale****.*

3. *În acelaşi timp, Sfântul Sinod face un călduros apel către liderii partidelor politice din România să nu permită recrutarea de membri din rândurile clerului şi nici folosirea în scopuri politice a persoanelor, spaţiilor, slujbelor şi însemnelor bisericeşti.* ***Sfântul Sinod îi asigură că Biserica – păstrându-şi echidistanţa faţă de partide – va continua să se implice în politica generală a ţării****, contribuind – prin mijloace specifice – la apărarea democraţiei, a libertăţii, a credinţei în Dumnezeu, a independenţei şi integrităţii Patriei, respingând orice formă de totalitarism comunist ateu, precum şi orice formă de extremism."*

Constatând, însă, necesitatea disocierii angajamentului preotului în politica partinică, de prelungirea activităţii sale pastoral-sociale în viaţa comunităţii locale, în calitate de **consilier local sau consilier judeţean independent**, având aprobarea chiriarhului său, în urma discuţiilor care au avut loc şi a convergenţei opiniilor exprimate, Sfântul Sinod al Bisericii Ortodoxe Române a hotărât:

„Menţinerea hotărârii Sfântului Sinod nr. 410/2004 privind interzicerea implicării clerului în politică.

Totodată, aplicând principul iconomiei (pogorământ, dispensă), Sfântul Sinod hotărăşte ca, de la caz la caz, preoţii care îşi exprimă, în scris, dorinţa de a candida numai ca independenţi şi ***numai pentru consiliile locale şi consiliile judeţene să primească aprobarea chiriarhilor lor****. Aprobarea va fi acordată în urma analizei solicitărilor preoţilor respectivi, într-o şedinţă a Permanenţei Consiliului Eparhial şi numai acelora consideraţi capabili să promoveze interesele comunităţii în consiliile locale şi în consiliile judeţene. Dacă, însă, se dovedeşte că preotul nu corespunde cerinţelor mandatului încredinţat, de a lucra şi apăra interesele comunităţii locale, atunci i se va retrage aprobarea.*

Această hotărâre adoptată de Sfântul Sinod este aplicabilă numai până când se vor găsi membri ai laicatului ortodox, bine pregătiţi, pentru a reprezenta interesele comunităţilor locale în care se află şi ortodocşi."

6 În legătură cu completarea unor prevederi statutare, Sfântul Sinod hotărăşte: *Aprobă următoarele amendamente la Statutul pentru organizarea şi funcţionarea Bisericii Ortodoxe Române de care se va ţine seamă, alături de altele care se vor mai aproba, în perspectiva promovării unui demers către autorităţile competente în vederea modificării Statutului:*

1. Art. 26 lit. s) *–[Patriarhul] în mod excepţional şi cu motivaţii justificate, în acord cu tradiţia ortodoxă şi cutuma românească, poate întemeia stravropighii în interes bisericesc, cu acordul prealabil al chiriarhului locului şi cu aprobarea Sfântului Sinod.*

2. Art.79 (1) *– Chiriarhul este conducătorul canonic al mânăstirilor, schiturilor şi metocurilor din eparhia sa, cu excepţiile prevăzute în* ***art. 26 lit. s)*** *din prezentul Statut pentru organizarea şi funcţionarea Bisericii Ortodoxe Române.*

BIROUL DE PRESĂ
AL PATRIARHIEI ROMÂNE

Aspecte mariologice în omiliile patriarhului Fotie cel Mare al Constantinopolului rostite la praznicul Bunei-Vestiri şi la cel al Naşterii Maicii Domnului

În cea de-a doua omilie rostită la sărbătoarea Bunei-Vestiri, spune patriarhul Fotie următoarele lucuri: *„Arhanghelul a venit în întâmpinarea Mariei, a florii celei netrecătoare şi binemirositoare a neamului lui David, a marii şi frumoasei opere a naturii umane, care a fost lucrată de Însuşi Dumnezeu. Această Fecioară a cultivat virtuţile, ca să spunem aşa, încă din faşă. Viaţa ei pe pământ este vrednică de cea a duhurilor celor netrupeşti (...). În această Fecioară preafericită nu s-a găsit nici o mişcare dezordonată în direcţia satisfacerii (materiale) şi aceasta, nici măcar în gândurile ei. Ea a fost umplută deplin de iubirea cea divină. Prin aceasta şi prin toate celelalte, ea a binevestit şi a arătat clar că, ea este mireasa Creatorului tuturor lucrurilor şi că, ea a fost, totodată, aleasă încă dinainte de naşterea ei. Mânia, acest monstru oribil, a fost încătuşat de ea prin legătura de nezdruncinat a liniştii interioare, făcând din sufletul ei un sanctuar al delicateţei (...). Chiar în timpul patimii Domnului, la care ea a fost martoră, nu a scăpat nici măcar un cuvânt nepotrivit (...) şi aceasta, spre deosebire de alte mame care, şi ele, iau parte la chinuirea fiilor lor. Astfel, Fecioara a trăit o viaţă supraumană, şi, arătând că era vrednică de nunta mirelui ceresc, a dăruit naturii noastre umane mutilate, pătată de mizeria strămoşilor, frumuseţea ei proprie. Ea este aceea în faţă căreia Gavriil, slujitorul tainelor revenirii Împăratului, a spus aceste cuvinte nobile: 'Binecuvantată fii, tu, cea plină de har, prin mijlocirea căreia va fi eliberată de vechea întristare şi de blestem întreaga spiţă a neamului omenesc.'"* Mai departe, patriarhul Fotie afirmă în raport cu Fecioara Maria următoarele: *„Maria este Fecioara fără întinăciune şi veşnic feciorelnică, fiica cea nepătată a neamului nostru care, dintre toţi locuitorii pământului, a fost aleasă a fi mireasă a Împăratului şi Domnului universului."* După părerea teologului romano-catolic M. Jugie, patriarhul Fotie ar fi dat glas în acest fragment de omilie învăţăturii despre zămislirea neprihănită a Fecioarei Maria în pântecele mamei ei, adică Fecioara Maria ar fi fost exceptată în momentul zămislirii ei pe cale naturală, prin împreunarea firească a părinţilor ei, de întinăciunea păcatului strămoşesc. Pentru că această problemă presupune, însă, un spaţiu mult mai mare decât cel al unui simplu articol de aceste dimensiuni, ne vom rezuma în cele ce urmează numai la a arăta principalele accente teologice raportate de patriarhul Fotie la Fecioara Maria, fără a ne pronunţa asupra celor afirmate de teologul romano-catolic mai sus amintit. Vom menţiona numai faptul că, deşi patriarhul Fotie foloseşte expresii care ilustrează impecabilitaea absolută a Fecioarei Maria şi consacrarea, sfinţirea ori alegerea ei încă din pântecele matern, totuşi, el nu înţelege acest lucru în sensul dogmei catolice pronunţate la 1854, viziunea sa asupra impecabilităţii absolute a Fecioarei Maria situându-se în contextul unei interpretări speciale a ideii de păcat strămoşesc, problemă ce ea însăşi se cuvine analizată în cadrul unui studiu aparte. Analizând fragmentul de omilie expus mai sus, vom putea constata, aşadar, următoarele idei exprimate de patriarhul Fotie, idei care pot fi sintetizate în următoarele cinci puncte, după cum urmează: a) Fecioara Maria este subiectul unei acţiuni speciale. Deja, de dinaintea naşterii ei, ea este aleasă dintre toate generaţiile, spre a fi mireasă a Creatorului, maică a Logosului dumnezeiesc şi *„Născătoare de Dumnezeu"*; b) Departe de întinăciunea personală pe care o aduce în lume greşeala strămoşească, ea a dăruit naturii neamului omenesc, deformată prin păcatul lui Adam şi al Evei, frumuseţea ei; c) Fecioara Maria a ignorat mişcarea dezordonată a concupiscenţei, care era o urmare a păcatului originar. Ea a avut în sufletul şi-n trupul ei stăpânirea de rigoare, considerată a fi un privilegiu al stării primordiale de nevinovăţie; d) Pe un astfel de teren bine pregătit, au înflorit crinii virtuţilor încă din fragedă copilărie. Fecioara Maria nu a săvârşit nici cel mai mic păcat cu putinţă – *„pecatum actuale"*; e) Această puritate absolută a trupului şi a sufletului a făcut ca, Fecioara Maria, prin prisma ei de mamă şi împreună-ajutătoare a Mântuitorului, să fie vrednică de această operă a mântuirii. Gânduri asemănătoare sunt exprimate, de fapt, şi într-o altă omilie, rostită însă de patriarhul

Fotie la praznicul Naşterii Maicii Domnului. Redăm aici şi un fragment din această omilie: *„(...) Fecioara, născându-se din pântece sterp, a sfinţit pântecele matern cel neroditor în chip natural; iar cea care era neroditoare a fost, printr-un vlăstar înnobilată spre rodirea tuturor virtuţilor. Căci, prin faptul că aceasta i-a împrumutat Domnului şi lucrătorului tuturor lucrurilor curgerile cele nepătate ale sângelui ei spre alcătuirea celor trupeşti, ea a dobândit, cu dreptate, binecuvântarea rodirii."* Fecioara Maria, care l-a zămislit şi l-a născut pe Mântuitorul lumii, Iisus Hristos, trebuia să fie curată la trup şi la suflet. Ca Maică a Creatorului, ea a fost de dinainte aleasă de Dumnezeu pentru aceasta. Din această cauză, şi naşterea ei s-a petrecut în chip minunat, din coapsele cele neroditoare ale părinţilor ei, Ioachim şi Ana. După căderea în păcat a neamului nostru, *„a căutat"* Dumnezeu o persoană – spune patriarhul Fotie – identică naturii noastre, care să fi împlinit în viaţa ei întreaga Lege şi, astfel, să fi fost capabilă să slujească neamului omenesc drept model. A fost, aşadar, necesar – spune iarăşi patriarhul Fotie – ca Unul din Sfânta Treime, şi anume, Logosul divin, Fiul lui Dumnezeu, să devină om, pentru a putea fi restaurată natura umană în demnitatea ei originară. De aceea, El a trebuit să devină Fiu şi *„jos"* pe pământ, lucru care a fost posibil numai prin înomenire, lucru care, la rândul lui, nu e posibil fără zămislire în pântece matern şi fără naştere din acesta. Aceasta, însă, reclamă alegerea şi pregătirea unei mame, spune patriarhul Fotie. Fecioara Maria este, de aceea, cea prin care natura umană îşi depăşeşte graniţele ei, iar pântecele Anei se înnobilează, ruşinea strămoşilor fiind, astfel, înlăturată. Nerodirea Anei, de fapt o urmare a păcatului strămoşesc, este acum biruită; această nerodire a întâlnit în Fecioara Maria strălucirea harului lui Dumnezeu şi sfinţenia prin excelenţă, ceea ce a dus la vindecarea şi transformarea ei în rodire. Fecioara Maria şi-a păstrat sufletul şi trupul neîntinate, ceea ce a făcut din ea mireasa Creatorului. Revenind la praznicul Bunei-Vestiri, vom observa că, în prima sa omilie rostită cu acest prilej, patriarhul Fotie accentuează ideea că Fecioara Maria a găsit har la Dumnezeu datorită sfinţeniei şi curăţiei ei: *„Fecioara a găsit har înaintea lui Dumnezeu, căci ea s-a şi făcut pe sine vrednică de Creatorul ei, pregătindu-i acestuia un locaş preaminunat prin frumuseţea şi puritatea ei. Ea a găsit har la Dumnezeu nu pentru că şi-a păstrat numai fecioria neatinsă, ci şi pentru că, la fel, şi-a păstrat voinţa neîntinată, liberă de orice întinăciune. Deja în pântecele mamei ei a fost sfinţită (spre a fi) templu al lui Dumnezeu."* Această sfinţenie extraordinară se sprijină, în concepţia patriarhului Fotie, pe o sfinţenie dată înainte, înţeleasă ca alegere – *„praeservatio"*. El afirmă acest lucru cât se poate de clar, atunci când relatează minunea naşterii Fecioarei Maria din părinţi înaintaţi în vârstă şi neroditori. Naşterea ei a fost minunată, diferită de una obişnuită, deosebită, căci limitele naturii umane au fost depăşite. Aceste cugetări ale patriarhului Fotie sunt strâns legate de altele, în care el îi acordă Fecioarei Maria un rol deosebit în actul mântuirii, arătând că, aceasta a conlucrat la mântuirea neamului omenesc alături de Fiul ei.

Concluzionând, putem afirma, aşadar, următoarele: a) În diverse predicate, expresii, alocuţiuni şi imagini, patriarhul Fotie zugrăveşte curăţia, neîntinăciunea şi imaculabilitatea Fecioarei Maria; b) Această curăţie absolută este una a trupului, a sufletului şi a gândurilor, lucru care este deasupra oricărei puteri de înţelegere a raţiunii umane obişnuite; c) Ea este Prea-Sfânta şi pe de-a-ntregul imaculata Stăpână, aşa cum se exprimă patriarhul Fotie nu numai în predicile sale, ci şi într-o altă lucrare a sa, în scrierea îndreptată împotriva paulicienilor – *„noii manihei"*; d) Fecioara Maria este, deci, cea care a înlăturat ruşinea protopărinţilor, este mireasa Împăratului ceresc, templul cel viu şi însufleţit în care El s-a sălăşluit; e) Ea a fost, prin sfatul cel dumnezeiesc, aleasă de dinainte şi pregătită, pentru a deveni lăcaş vrednic să-L poarte pe Fiul lui Dumnezeu. De aceea, ea a primit harul în toată plinătatea lui, cu toate darurile pe care acesta le presupune; f) Pentru patriarhul Fotie, sfinţirea Fecioarei Maria apare ca având loc în mod clar, înaintea momentului Bunei-Vestiri, fără ca prin aceasta să se înţeleagă că mântuirea ar putea veni prin altcineva în afară de Hristos Domnul. El caracterizează naşterea ei ca fiind una naturală, dar extraordinară, prin biruirea neputinţelor firii din părinţi neroditori. Prin aceasta, el face afirmaţii importante, tranşante, cu un pronunţat caracter soteriologic, aşa cum se desprind ele şi din cea de-a doua omilie rostită la sărbătoarea Bunei-Vestiri: *„Fii binecuvântată, tu, cea prin care diavolul a fost înfrânt şi trântit la pământ! Fii binecuvântată, tu, cea plină de har, prin care osânda cea amară rostită împotriva seminţiei noastre a fost ridicată, datorită dulceţii celor binevestite ţie!"*

Asist. Dr. Lucian D. COLDA

Sfântul Ioan Cassian

(urmare din p. 2)

Convieţuirea sa printre monahii din Schythia Minor şi stimulentul pentru desăvârşire venit din partea lor, a determinat dorinţa sa de a ajunge în Ţara Sfântă. Ioan Cassian a plecat împreună cu sora sa, care va rămâne definitiv în mânăstirea de maici din Bethleem, şi cu prietenul său Gherman, în Palestina în jurul anului 378, unde a rămas vreme de cinci ani.

Aici pare extrem de plauzibilă ipoteza că şi Gherman, care era mai mare ca vârstă decât Cassian, a fost cu siguranţă tot un monah. Cei doi au vizitat Palestina, Egiptul, Constantinopolul şi Roma, unde, probabil, Gherman a murit. Toate aceste informaţii ne sunt date chiar de Ioan Cassian, în a cărui operă a supravieţuit şi a fost conturată biografia lui Gherman. Iată, deci încă un monah dobrogean, cunoscut cu numele, din prima perioadă de formare a monahismului, cea a monahismului daco-roman, cunoscător al monahismului creştin primar.

După perioada petrecută în Palestina, Cassian şi Gherman, primind permisiunea superiorilor de a vizita Egiptul, s-au îndreptat către comunităţile monahale din Delta Nilului, pustiul Sketic şi Kellia (inclusiv Nitria). Au rămas aici câţiva ani, nereuşind însă să viziteze şi centrele monahale din centrul Egiptului, după cum şi-au dorit, pentru ca, apoi, să se îndrepte spre Constantinopol. În capitala imperiului, ambii monahi s-au bucurat de ospitalitatea şi patronajul Sfântului Ioan Gură de Aur, care îl hirotoneşte diacon pe Ioan Cassian, iar pe Gherman preot. Ambii rămân ataşaţi de patriarhul constantinopolitan, până la plecarea acestuia în exil, pentru ca apoi, din anul 404 să îi întâlnim pe cei doi la Roma, în faţa papei Inocenţiu I, cu un memoriu de dezvinovăţire a marelui patriarh. Mâhnit de tragedia marelui său dascăl, Ioan Casian a rămas la Roma timp de 12 ani, aici fiind hirotonit preot de către papa Inocenţiu. A fost însă remarcat de viitorul papă Leon cel Mare, la rugămintea căruia va scrie una din operele sale.

De la Roma, în jurul anului 415, pleacă în Gallia. Venirea sa la Marsilia nu trebuie percepută ca o retragere, ci ca o angajare a sa cu toate forţele pentru a implementa în Apus monahismul pe care l-a văzut, învăţat şi trăit în vestitele centre din Răsărit. Aici, la Marsilia, este ctitorul a două mânăstiri una pentru călugări, ridicată pe nişte stânci înalte deasupra portului şi închinată Sfântului Victor, iar cealaltă pentru călugăriţe. Cercetările ulterioare, care au ţinut cont şi de tradiţia locală, au dus la identificarea acestora cu mânăstirile moderne Saint Victor şi Saint Savoir. Prin întemeierea acestor două aşezăminte monahale, Ioan Cassian şi-a adus o contribuţie importantă la răspândirea monahismului, în forma sa răsăriteană, în centrele apusene din Gallia şi Spania. Nu se cunoaşte felul în care au fost conduse cele două mânăstiri, dar putem deduce că ei au încercat să pună în practică principiile pe care Cassian le-a înfăţişat în operele sale. Moare în jurul anului 435, departe de patria în care s-a născut, iar pentru meritele sale, acest smerit monah a fost trecut în rândul sfinţilor. Biserica Ortodoxă îl serbează la data de 29 februarie, în timp ce Biserica Romano-Catolică la 23 iulie.

Opera cassiană dovedeşte capacitatea acestuia de organizator al vieţii bisericeşti, astfel încât, din necesitatea de a pătrunde cât mai adânc problemele legate de monahism, el se ocupă de organizarea acestuia, scriind lucrarea *„Despre aşezămintele mânăstireşti cu viaţă de obşte şi despre remediile împotriva celor opt păcate capitale"*. Tot el ne-a lăsat lucrarea *„Conlaţiuni sau Convorbiri cu Părinţii"*, precum şi un tratat *„Despre întruparea Domnului, contra lui Nestorie"*. În primele două lucrări, Sfântul Ioan Cassian arată că nu şi-a dorit să realizeze o istorie a aşezămintelor mânăstireşti, ci doar să aprofundeze principiile vieţii ascetice ale cenobiţilor şi anahoreţilor, ca exemple concrete de desăvârşire pentru monahii apuseni. Practic, el a căutat prin opera sa să-i aducă pe monahii din Apus la sfinţenia şi austeritatea practicilor orientale utilizate mai ales în Egipt. În ultima lucrare, în şapte cărţi, combate nestorianismul, prezentând Apusului doctrina lui Nestorie, pe care o supune unei critici serioase.

Personalitatea lui Ioan Cassian a fost prodigioasă nu numai pentru că a transmis Apusului învăţătura tradiţională a Răsăritului, dar şi pentru faptul că ne-a transmis existenţa, în timpul vieţii sale, a unei autentice trăiri monahale în Schythia Minor. Acest mod de viaţă, ca şi frumuseţea locurilor, este amintit cu nostalgie în opera sa, mai ales când face descrierea locurilor sale natale, în care s-a format, având acces direct şi personal la viaţa angelică *„de provincia noastră, de poziţia locurilor în care era moşia străbună, de frumuseţea încântătoare a ţinuturilor, de spaţiile pustii şi singurătatea pădurilor, care puteau nu numai să-l încânte pe monah, dar chiar să-i dăruiască cele mai bune mijloace de viaţă"*. Această viaţă monahală, amintită de Ioan Cassian în opera sa, nu trebuie să surprindă, deoarece în a doua jumătate a secolului al IV-lea întâlnim în această provincie alte personalităţi religioase, care au avut un rol important pentru viaţa religioasă a zonei.

UN ALT ASPECT AL ACTELOR UNIRII ROMÂNILOR ARDELENI CU ROMA

Cu privire la formula de introducere a actelor unirii (21 martie 1697, 7 octombrie 1698, 5 septembrie 1700): „Noi mai în gios scrişi vlădica, protopopii şi popii..." sau corespondentul latin „Nos infrascripti... episcopus, arhidiaconi et clerus universus...", istoriografia bisericească română a înregistrat două poziţii opuse. Ortodocşii consideră că aceste acte nu emană de la un sinod, ci sunt rezultatul negocierilor dintre iezuiţi, pe de o parte, şi vlădica Atanasie, înconjurat de câţiva oameni de încredere, pe de altă parte. Formula însăşi constituie unul din argumentele de susţinere a opiniei ortodoxe, pentru că intitulaţia consacrată sinodului era: „Noi soborul...". Istoriografia unită şi-a fixat poziţia, afirmând că actele sunt emanaţii ale sinodului Bisericii ardelene. Noi nu vom relua aici afirmaţiile istoriografiei ortodoxe, pe care le-am expus cu o altă ocazie, atât în română (*Revista Teologică* 4/1993, p. 23-50), cât şi în limba germană (*Orthodoxes Forum*, 1/1998, p. 21-50), ci vom încerca să explicăm de ce aceste acte importante au recurs la o formulă străină şi nu la cea obişnuită, am spune tradiţională a sinoadelor, dacă acestea au avut, într-adevăr, loc. Este, de asemenea, interesant de a cunoaşte poziţia romano-catolicilor în aceste tranzacţii duse cu prilejul unirii. O scurtă privire asupra actului unirii rutenilor cu Roma (Brest, 1595) şi a evaluării lui din partea Scaunului roman este, după cum vom vedea, de mare ajutor în înţelegerea problemei pe care o urmărim.

În acest sens vom apela la aprecierile istoricului bisericesc E. Ch. Suttner, cunoscut prin studiile sale şi cititorilor români de specialitate. Referindu-se la Bula de unire a rutenilor „Magnus Dominus" (23 dec. 1595), autorul amintit afirmă că aceasta nu recunoaşte Mitropolia Kievului şi nu pomeneşte absolut nimic de faptul că a existat la bază o hotărâre sinodală, prin care s-a cerut unirea cu Roma. Ea vorbeşte apoi de arhiepiscopul Mihail (titlul de mitropolit este amintit doar în treacăt), de episcopi, de cler şi de credincioşii lor. Clement al VIII-lea nu răspunde deci la o hotărâre sinodală a unei Biserici, ci se adresează unor episcopi, care ca şi persoane au cerut comuniunea cu Scaunul roman. În numele fiecăruia au depus mărturie de credinţă cei doi delegaţi episcopi, care au adus la Roma hotărârea de unire. Delegaţii, după ce au primit, în baza unei mărturisiri de credinţă, o absoluţiune au fost împuterniciţi, la întoarcerea acasă, să absolve personal, după acelaşi model, pe arhiepiscop, episcopi ca şi pe clerici şi credincioşi. „Bula de unire nu sancţionează deci o comuniune cu o mitropolie, ci primirea canonică individuală a episcopilor, a clerului şi a credincioşilor lor în unitate cu Scaunul roman" (E.Ch. Suttner, „Das Abrücken von der Ekklesiologie des Florentiner Konzils", în *Annales Universitatis Apulensis* 9/III, 2005, p. 140; Idem, *Die Anfänge der Brester Union, in Kirche in einer zueinander rückenden Welt*, Rappert, Würzburg 2003, p. 360-361). Roma nu recunoştea în Biserica Kievului o Biserică soră, ci din contră, cere în repetate rânduri corectarea greşelilor, pe care rutenii le-au practicat ca şi schismatici înainte de unire. Încheindu-şi observaţiile, autorul menţionează că actul unirii n-a fost suficient pregătit, iar intenţiile celor doi parteneri au fost diferite (Suttner, p. 141, 361).

Întorcându-ne după acest excurs la unirea românilor ardeleni, constatăm că mutatis mutandis, lucrurile s-au petrecut asemănător şi în Transilvania de sub dominaţia Habsburgilor. Iezuiţii, la curent cu ce s-a întâmplat în Ucraina, n-au fost interesaţi în obţinerea unor hotărâri sinodale referitoare la unire. Ei au negociat actul unirii cu „vlădica, protopopii şi popii" Bisericii ardelene ca persoane particulare şi în nici un caz ca reprezentanţi ai Mitropoliei sau ai unei instituţii bisericeşti, illo tempore, schismatice. Din acest motiv, în aceste acte a fost evitat sistematic titlul de mitropolit pe care-l avea Teofil sau Atanasie, iar cel de vlădică, atribuit atât episcopului cât şi mitropolitului, servea minunat planurile enigmatice ale iezuiţilor. Ei ştiau că Roma nu ţine cont, în astfel de cazuri, de hotărârile sinodale, ci urmăreşte obţinerea unor declaraţii personale de acceptare a mărturisirii de credinţă în formula tridentină. Intenţia nemărturisită a iezuiţilor era deci obţinerea unor astfel de mărturisiri. „Nos infrascripti ecclesiae valachicae in Transylvania episcopus, archidiaconii et clerus universus..." se încadra perfect în programul urmărit de părinţii iezuiţi, care erau interesaţi în obţinerea unor astfel de declaraţii. Facem apel în acest sens la mult citata declaraţie a protopopului Mihai din Călata, care spune că „a auzit că 35 de protopopi au dat vlădicului o scrisoare cu peceţi, pe care am văzut-o eu însumi (el nu declară că a semnat-o). Protopopii, la rândul lor, au luat şi ei de la preoţii români supuşi lor o asemenea scrisoare cu peceţi". Întreaga acţiune se înscria în tactica şi planul de a atrage la unirea cu Roma pe ortodocşii ardeleni, în forma pe care aceasta o dorea şi pentru acest lucru se foloseau de formula amintită.

Iezuiţii au încercat, cel puţin în versiunea română a actului din 7 octombrie 1698, să prezinte unirea doar ca o recunoaştere a papei, iar învăţătura de credinţă (legea noastră), cultul (liturghia) şi structura canonică a Mitropoliei vor rămâne neschimbate. Cele declarate în această versiune erau doar o momeală, pentru că versiunea latină a aceluiaşi act, singura care conta pentru Roma, cerea în mod limpede recunoaşterea şi mărturisirea a tot ceea ce mărturiseşte şi crede Biserica Romano-Catolică. Iezuitul G. Kapi de la Cluj, într-o scrisoare adresată cardinalului Kollonich, dezvăluie adevărata intenţie a iezuiţilor cu privire la actul unirii şi care era în concordanţă cu ceea ce li s-a întâmplat ucrainienilor cu o sută de ani mai înainte. *„Drept aceea este de ajuns, declara G. Kapi, dacă episcopul şi ceilalţi dintre ei, care vor face mărturisirea credinţei şi a unirii vor promite în comun că vor să atârne de Biserica Romei şi de reprezentanţii ei şi să ţină ritul grec după norma aprobată de ea şi în alte părţi, nu altul. Va fi grija noastră să schimbăm în timpurile viitoare, pe nesimţite, multe din obiceiurile lor, chiar şi din liturghie şi din cele sfinte...".* Avem aici o mărturie contemporană unirii, a unuia din cei mai implicaţi şi bine informaţi ai timpului vizat de noi, o mărturie care trădează planurile ascunse ale iezuiţilor de atragere a românilor la catolicism.

Iezuiţii nu erau deci interesaţi în a prezenta acte sinodale de unire, pentru că ei ştiau că Roma cerea declaraţii personale şi nu trata cu Mitropolia ardeleană ca unitate bisericească autonomă. În exclusivismului epocii, aceasta era schismatică. Declaraţiile protopopilor au fost obţinute deja în 1698, la care au introdus textul latin, pe care semnatarii nu l-au înţeles, chiar dacă l-au văzut. Ceea ce-i neliniştea pe iezuiţi, care aveau misiunea convertirii românilor ardeleni, erau ezitările vlădicului Atanasie, lipsa lui de ataşament faţă de unire, fapt ce i-a determinat să ceară cardinalului Kollonich convocarea acestuia la Viena şi constrângerea lui de a face o mărturisire publică în favoarea unirii. Aici, Atanasie se duce înarmat cu o hotărâre de ataşament a sinodului din 7 ianuarie 1701, pe care cardinalul n-a luat-o în considerare. Din contră, ajuns la Viena, vlădica este şantajat şi obligat la o declaraţie clară de unire şi o mărturisire de credinţă în formula tridentină. Românii n-au înţeles că hotărârea sinodală n-avea importanţă decât pentru ei, deşi ea era expresia unei hotărâri a unei Mitropolii autonome. Dar, tocmai acest lucru era evitat de Roma, ea fiind interesată doar de primirea în comuniune a unor persoane, care fac declaraţia de unire şi nicidecum de a purta tratative cu o structură bisericească schismatică. După declaraţia lui Atanasie, acesta este hirotonit din nou ca preot şi apoi ca episcop. Gestul arăta încă o dată concepţia ecleziologică a cardinalului Kollonich cu referire la Biserica ortodoxă.

Oricât de surprinzător şi incomod ar fi pentru noi, trebuie să acceptăm că pentru catolici partener al tratativelor n-a fost soborul sau vreo hotărâre sinodală ca expresie legitimă canonică a Mitropoliei, ci ei au negociat cu persoane (episcopus, archidiaconi et clerus universus), care au cerut unirea şi pentru care a fost creată o episcopie ce a fost aşezată, prin act împărătesc (19/20 martie 1701), sub jurisdicţia cardinalului Kollonich, Arhiepiscopul de Strigoniu (Esztergom). Mitropolia ortodoxă a românilor ardeleni a fost decapitată şi pentru autorităţile timpului a încetat să mai existe, iar noua Episcopie era o organizare bisericească ce nu avea nici o continuitate cu vechea structură canonică ortodoxă. Cu timpul era grija iezuiţilor, declara Kapi, să schimbe „pe nesimţite multe din obiceiurile lor (ale ortodocşilor, n.n.) şi chiar şi din liturghie şi din cele sfinte, lămurindu-i că acelea li s-au strecurat prin prostia şi lenea preoţilor din aceste părţi, că nu sunt proprii legii greceşti nici celei schismatice, ci contrare minţii sănătoase, credinţei şi religiei creştine" (N. Nilles, *Symbolae...*, la D. Stăniloae, *Uniatismul din Transilvania...*, Buc. 1973, p. 29). Era vorba deci de persoane grupate într-o episcopie, care admiteau, mărturiseau şi credeau tot ceea ce admite, mărturiseşte şi crede Biserica Romano-Catolică şi în special cele 4 puncte florentine (formulă prezentă în actul atribuit lui Teofil, varianta latină a actului din 7 oct. 1698, actul din 5 sept. 1701 şi declaraţia lui Atanasie de la Viena). Versiunea română a actului din 7 oct. 1698, prin care semnatarii se recunoşteau ca „mădulare" ale Bisericii catolice, dar din care lipsea mărturisirea de credinţă tridentină, n-a constituit decât amăgirea pe baza căreia s-au obţinut iscăliturile protopopilor. *Atanasie n-a fost primit în comuniune cu Roma printr-o hotărâre sinodală sau în virtutea faptului că era mitropolit, ci pe baza unei mărturisiri personale, în urma căreia este hirotonit şi recunoscut prin decret aulic episcop al nou-înfiinţatei episcopii ce făcea parte din jurisdicţia arhiepiscopului de Strigoniu.*

Iată de ce discuţia legată de proveniența sinodală a actelor unirii, din punctul de vedere catolic, îşi pierde din importanţa acordată de istoriografia bisericească română. Scopul urmărit de Roma nu trebuia atins prin hotărâri sinodale. Ea n-a luat în considerare structura istorică şi canonică ortodoxă. Roma a tratat unirea, aşa cum am afirmat deja, cu persoane care au acceptat mărturisirea de credinţă tridentină şi pe care le-au primit în comuniune cu Biserica catolică. Aşa se explică formula „noi mai în gios scrişi vlădica, protopopii şi popii...", care ca şi cea latină „nos infrascripti... episcopus, archidiaconi et clerus universus..." constituie cererea unor persoane (noi, subsemnaţii...), ce angajează pe semnatari şi nicidecum instituţia sau structura bisericească în care aceştia sunt încadraţi.

Integrarea Episcopiei unite din Transilvania în Biserica Romano-Catolică a devenit un fapt împlinit prin actul imperial din martie 1701. Prin declaraţia episcopului şi recunoaşterea împăratului, Episcopia unită devenea parte a Bisericii catolice, aşezată sub jurisdicţia Arhiepiscopiei de Strigoniu. Unirea însemna o rupere a legăturii dogmatice şi canonice cu Biserica Mamă. Ea a adus în constelaţia religioasă a Transilvaniei o unitate ecleziastică nouă, parte a Bisericii catolice, iar din punct de vedere politic întărea numărul catolicilor din dieta Transilvaniei.

Lucian Blaga (*Gândirea românească în Transilvania sec. al XVIII-lea*, Buc. 1966, p. 30) afirma că unirea a însemnat „o evoluţie sinuoasă, plină de peripeţii, de dificultăţi şi de tragice întorsături pentru ambele Biserici române din Transilvania, atât pentru cea unită, care a fost crunt înşelată în aşteptările ei, cât şi pentru cea ortodoxă, care intra acum într-o epocă de prigoniri şi de martiraj, mai cumplită decât fusese pentru ea lunga perioadă a Reformei". Simion Bărnuţiu se exprimă, de asemenea, foarte critic referitor la actul unirii: „Sub înalta protecţie a acestui Strigoniu, fabricau iezuiţii diplome false, scoteau rescripte de la Curte şi bule de la Roma pentru subprigonirea Bisericii române. Cu unirea a intrat deodată o ură între români în aceste timpuri nefericite. Nu cereţi să descriem cum se certau fiii cu părinţii, cum se băteau fraţii cu fraţii, fără să ştie pentru ce, cum se afuriseau popii noştri unii cu alţii... cum întărâtau episcopii uniţi pe călugări să facă prozeliţi din români" (*Discursul* lui S. Bărnuţiu pentru Adunarea din 1848). Aprecieri critice cu privire la actul de care ne ocupăm găsim şi la alţi oameni de cultură uniţi cum ar fi: Z. Pâclişanu, Papiu Ilarian s.a. N. Densuşianu, cel care a găsit în 1879 actul din 7 octombrie 1698, declara plin de revoltă: „Intenţia frauduloasă este aşa dar evidentă. Avem în faţa noastră o traducere din cele mai mişeleşti şi mai criminale, falsificarea unui tratat politico-bisericesc, pentru a supune poporul român catolicilor şi a desfiinţa Biserica română de Alba Iuia" (N. Densuşianu, *Independenţa bisericească...*, la D. Stăniloae, *Uniatismul...*, p. 24). Adevărul este că unirea a adus cu sine multă tulburare şi suferinţă.

După cele ce s-au petrecut la Viena cu mitropolitul Atanasie, la întoarcerea şi instalarea lui, acesta s-a ciocnit de opoziţia ortodocşilor, precum şi a multora dintre cei ce au acceptat unirea, fără să ştie prea bine în ce consta şi care s-au despărţit de ea. S-au iscat proteste, revolte care s-au întins de-a lungul a câtorva decenii. Mulţi au fost închişi şi nu arareori şi-au pierdut viaţa, primind cununa muceniciei. Unirea s-a menţinut şi consolidat prin aparatul administrativ şi de represiune al Vienei, în mod concret prin „cătanele" şi, la nevoie, prin tunurile împăratului.

În această epocă a dialogului teologic înţelegem că în privinţa unirii şi a metodei uniatismului, Viena a fost motivată politic, iar iezuiţii au fost conduşi în entuziasmul lor de exclusivismul ecleziologic şi soteriologic specific timpului post tridentin, care a estompat ecleziologia florentină. Dialogul teologic actual a depăşit însă aceste faze istorice, permiţând să privim relaţiile noastre dintr-o altă perspectivă, adică cea a comuniunii Bisericilor surori.

Uniatismul ca metodă apare astăzi partenerilor de dialog ca un trecut istoric, care nu şi-a atins scopul, din contră, a adus multe frământări şi suferinţe. Astăzi cele două Biserici surori încearcă să depăşească această fază dureroasă printr-un proces de vindecare a rănilor trecutului şi de reconciliere. Desigur, un asemenea efort se cere salutat şi susţinut. În cadrul celei de A 3-a Adunări Ecumenice Europene de la Sibiu (4-9 septembrie 2007) a avut loc o întrunire pe această temă cu o participare numeroasă. Ceea ce a surprins pe ortodocşi a fost afirmaţia făcută cu această ocazie că unirea trebuie considerată ca un act liber, lipsit de orice violenţă. O astfel de afirmaţie a redeşteptat amintirile dureroase ale trecutului, iar elanul dialogului a pălit. Nu este de mirare pentru că pentru ortodocşi susţinerea unei astfel de opinii este egală cu:

a. O sfidare a realităţilor consemnate de documentele istorice.

b. O sfidare a spiritualităţii unei Biserici surori, care, după un timp îndelungat s-a aplecat asupra perioadei unirii şi şi-a canonizat pe unii dintre fiii ei, care au suferit prigoane şi moarte martirică pentru dreapta credinţă.

c. O sfidare a dialogului teologic, pe care cele două Biserici surori, catolică şi ortodoxă, îl duc de mai bine de 25 de ani. În cadrul întrunirilor de la Freising/München (1990) şi Balamand/Liban (1993), Comisia mixtă internaţională a respins uniatismul ca „metodă de refacere a unităţii pentru că... se opune tradiţiei comune a Bisericilor noastre". Tot în cadrul acestor întruniri, cele două Biserici au recunoscut că „uniatismul, susţinut prin factori exteriori Bisericii, n-a adus comuniunea Bisericilor, ci a devenit o sursă de conflicte şi suferinţe mai întâi pentru ortodocşi şi apoi chiar pentru catolici" (Freising 6c; Balamand 8).

Dacă alegem calea negării acestor suferinţe, menţionate în documentele timpului în care a avut loc unirea şi în perioada de consolidare a ei, nu cred că se ajunge la un rezultat pozitiv cu ortodocşii. Vindecarea rănilor trecutului şi reconcilierea nu se pot face prin negarea adevărului istoric, ci numai *prin asumarea responsabilă a lui*, într-un dialog al respectului reciproc animat de dragoste, de multă dragoste.

Pr. Dr. Mircea BASARAB (München)

SĂ TE ȚII DE PRAVILĂ

Mânăstirea „Brâncoveanu" de la Sâmbăta de Sus, din părțile Făgărașului, după restaurarea făcută de mitropolitul Nicolae Bălan, și-a început existența cu viețuitori, în anul 1939, cu oameni care n-au fost încadrați în vreo mănăstire. De aceea mitropolitul Nicolae i-a trimis pe doi , dintre cei trei, care s-au prezentat ca viitori călugări, în mânăstirea de curând restaurată, la sfântul Munte Athos, ca să cunoască realitățile de acolo și apoi, venind acasă, să aplice aici, ceea ce au văzut la Sfântul Munte. Cei doi, care au fost trimiși, au fost părintele Arsenie Boca și părintele Serafim Popescu. Părintele Arsenie a stat trei luni la Sfântul Munte și apoi s-a întors în țară, iar părintele Serafim a stat la Sfântul Munte, vreme de șase luni, la schitul „Sfântul Ipatie", în ascultarea părintelui Antipa Dinescu. În septembrie 1939, părintele Serafim a primit o scrisoare de la mitropolitul Nicolae Bălan care îl îndemna să meargă la Atena și să se înscrie la Facultatea de Teologie, ceea ce a și făcut. La plecare, Părintele Arhimandrit Antipa i-a spus Părintelui Serafim: „Să te ții de pravilă, că dacă nu, te îndrăcești".

Cuvântul acesta de ordine: „Să te ții de pravilă, că dacă nu, te îndrăcești", părintele Serafim l-a purtat în minte, pentru el și pentru noi, căci, întors în țară, ni l-a predat nouă, cu diferite ocazii.

Așadar, de la Părintele Antipa, prin Părintele Serafim, avem și noi cei de astăzi, cuvântul de învățătură: „Să te ții de pravilă", cu observația că, dacă nu te ții de pravilă, ajungi să te îndrăcești. Mie îmi place foarte mult cuvântul acesta și am spus adeseori că dacă Părintele Serafim, numai pentru cuvântul acesta s-ar fi dus la Sfântul Munte, nu s-a dus degeaba. Nu s-a dus degeaba, pentru el. Nu s-a dus degeaba, pentru noi și pentru toți aceia care au în vedere îndemnul și afirmația Părintelui Antipa, care la vremea sa, n-a știut pentru cine anume a spus cuvântul de îndemn „Să te ții de pravilă", și avertismentul că, dacă nu te ții de pravilă, ajungi să te îndrăcești.

Luând aminte la îndemnul: „Să te ții de pravilă", este important să știm ce se înțelege prin „pravilă", în contextul în care apare cuvântul acesta, urmat de observația că dacă nu te ții de pravilă, urmarea este că te îndrăcești, te asemeni cu dracii.

Cuvântul „pravilă", în îndemnul „Să te ții de pravilă", înseamnă să ai un program de viață duhovnicească, primit de la îndrumătorul duhovnicesc, pe care să-l respecți în fiecare zi. Programul cuprinde participarea la Sfintele Slujbe ale Bisericii, așa cum se fac în mânăstirea din care faci parte; să te rogi cu rugăciunile îndătinate, pentru dimineața și seara, precum și rugăciunea de la masă; să citești din Sfânta Scriptură în fiecare zi; la fel, să citești și din alte cărți de învățături duhovnicești, cum e Filocalia și Patericul ori Everghetinosul; să ții rânduiala postului; să-ți păzești mintea prin rugăciunea cu care se mântuiesc călugării, adică prin rugăciunea isihastă, repetând mereu în minte cuvintele: „Doamne Iisuse Hristoase, Fiul lui Dumnezeu, miluiește-mă pe mine păcătosul". De „pravilă" mai țin metaniile și închinăciunile, care se fac după puterea omului. Toate acestea la un loc și fiecare în parte, înmulțesc râvna pentru înaintare duhovnicească și ne țin în gândul la Dumnezeu și în conștiința că ne desfășurăm viața în fața lui Dumnezeu.

Avertismentul că dacă nu te ții de „pravilă" ajungi la îndrăcire își are înțelesul în faptul că, după un cuvânt din tradiția călugărească, „dracul se face stăpân peste cel ce nu are stăpân".

Așadar, părintele Serafim ne-a adus de la Sfântul Munte îndemnul să fim interesați de o rânduială duhovnicească, în care Dumnezeu să fie prezent, ca să nu ajungem să ne stăpânească urâtorul binelui.

Cu mult mai târziu de vremea în care am aflat îndemnul de a ne ține de „pravilă", a venit la noi un părinte, pe nume Dometie Trihenea, și a venit vorba despre faptul că la Sfântul Munte, aproape fiind marea, pot avea călugării, la masă, mereu pește. Cu acest prilej Părintele Arhimandrit Dometie a zis: „Într-adevăr, e mai bun peștele decât cartofii, numai că pierzi prea multă vreme de pravilă cu pescuitul". Mi-a plăcut ideea precum și grija de a ține de pravilă, potrivit îndemnului . „Să te ții de pravilă".

Nu numai călugării trebuie să aibă un program de rugăciune și de slujbă, ci și cei ce nu sunt călugări, căci toți suntem amenințați de diavolul, care umblă răcnind, căutând să-i înghită pe cei care nu trăiesc cu rânduială.

Dumnezeu să ne ajute să ne ținem de „pravilă", ca să nu ne îndrăcim, ci să-l avem pe Dumnezeu stăpân, așa cum spunem în rugăciunea Sfântului Efrem Sirul:

„Doamne și Stăpânul vieții mele...."

Arhimandritul Teofil PĂRĂIAN

„Știrea zilei" în *Gândul* – mistificare de proporții

Această așa-zisă „știre" se pretinde a fi un studiu despre „Intoleranța pe înțelesul copiilor". Sub genericul: „Manualele de religie îi amenință pe elevi cu un Dumnezeu horror", autoarea articolului, Cristina Modreanu, preia concluziile emise de Liga Pro Europa, prin intermediul Hotnews, fără discernământ, încălcând grav deontologia profesională, care o obliga să facă o minimă cercetare a veridicității acuzațiilor, ca să nu mai vorbim de nesocotirea dictonului: *Audiatur altera pars.*

În primul rând, titlul propus arată formația sincretist – atee a autoarei (relevantă este folosirea articolului nehotărât pe lângă substantivul propriu *Dumnezeu),* dar strecoară din start ținta atacurilor: prezența Religiei în școală, repudiată, de data aceasta, din cauza unor conținuturi didactice din manualele acestei discipline. În această calitate, fiind lipsită de obiectivitate, autoarea se complace în colportarea de acuzații, înveninând expunerea prin impunerea unei note personale, fundamentaliste, actului jurnalistic. Îi reamintim, în primul rând, că manualele pe care le critică atât de asiduu au fost alcătuite de specialiști în domeniu, fiind aprobate de Ministerul Educației și Cercetării. Ele funcționează în sistemul de învățământ public de ani de zile, cu foarte bune rezultate în pedagogia creștin-ortodoxă. Surprinde, deci, graba cu care denigrarea lor voită a ajuns să constituie pentru ziarul *Gândul* subiectul pentru *Știrea zilei.*

Având în vedere campania fără precedent desfășurată de Patriarhia Română pentru susținerea Religiei în școli, demersul jurnalistic tendențios de care ne ocupăm nu este lipsit de relevanță. O primă „strecurare" a unui neadevăr flagrant o găsim chiar de la începutul articolului, unde se prezintă Religia ca fiind o disciplină obligatorie, deși s-a arătat clar caracterul ei opțional, legat de alegerea confesiunii de către părinți. Odată ce se optează pentru o anumită confesiune, studiul urmează parametrii didactici impuși de confesiunea respectivă, în conformitate cu elementele definitorii de doctrină, morală și cult.

Ce observăm în articolul scris de Cristina Modreanu? O substituire de calități oficiale, în primul rând. Pentru că dânsa dorește, de fapt, să rescrie religia ortodoxă după bunul plac. Ar vrea ca manualul de Religie să susțină conformismele post-moderniste declamate ca „libertăți" individuale – în fond, tot atâtea subjugări în fața *dumnezeului acestui veac (II Corinteni 4,4).* Ar vrea ca sentimentul religios cultivat la ora de Religie să se încadreze în starea generală de somnolență a societății secularizate, anesteziată de preaplinul consumismului, care propune starea de rai pământesc, de trai bun în viața aceasta, fără nicio grijă pentru cea de dincolo. Dumnezeu este acceptat doar dacă este bun, am putea spune „prost de bun", încât să înghită orice fărădelege, fără a o răsplăti după dreptate. De fapt, articolul abundă în critici la adresa menționării în manualele de Religie a pedepselor divine, mergând până la etichetarea Dumnezeului creștin ca fiind „horror", „nemilos" și „răzbunător". Noțiunea de păcat se dorește a fi relativizată până la anulare completă: chiar și cele mai mici fapte negative ale copiilor – exemplificate în manuale – sunt criticate aspru. Oare acești copii sunt sfinți încă din viață? Dacă nu-i conștientizăm de mici asupra realității pedepselor pentru faptele păcătoase, de ce ne mai mirăm de proliferarea actelor antisociale în rândul tinerilor?

Cât despre „inocularea fricii" prin „pedepse rafinate" la clasa a VIII-a, citim stupefiați că se realizează ca urmare a parcurgerii textului: „după Judecata de Apoi drepții vor merge să se veselească în împărăția lui Dumnezeu, iar păcătoșii vor fi aruncați în întunericul cel mai dinafară, unde va fi plângerea și scrâșnirea dinților". Fără a se preciza sursa reală, care este, categoric, Scriptura (Matei 25, 30-46), autoarea pune citatul de mai sus pe seama autorilor Caietului auxiliar de Religie. Critica adusă asupra acestui pasaj reprezintă, în fapt, o autonegare: contestarea unei învățături promovată de Hristos Însuși ar conduce, inevitabil, la demolarea creștinismului din temelii.

Și acum ceva și despre pretinsa intoleranță ce răzbate din paginile manualelor de Religie: ea s-ar sprijini, în opinia autoarei, pe două exemple: unul care trage semnalul de alarmă asupra prozelitismului grupărilor minoritare într-o țară majoritar ortodoxă, altul legat de practicile de tip yoga, impregnate de demonism. Probabil că s-ar dori nici să nu se vorbească măcar despre demoni la ora de Religie. Pentru că, inevitabil, credința în existența acestora trebuie argumentată prin atribuirea unor acțiuni specifice, cum este și aceea a abaterii de la adevăr. Dar Adevărul este unul singur, Hristos (Ioan 14,6).

În încheiere, mi-aș permite să-i sugerez Cristinei Modreanu să abordeze pe viitor domenii care îi sunt familiare, excluzând temele de natură religioasă, unde dovedește mult diletantism, amplificat de stilu-i alarmist – paroxistic. Desigur, ar putea să se informeze mai bine: citind Biblia sau studiind... noțiunile elementare de Religie, pentru remedierea gravelor carențe semnalate. Cât despre deontologia profesională... nu ne rămâne decât să ne rugăm lui Dumnezeu să-i fie într-ajutor spre a și-o putea (re)câștiga. Vom arăta, astfel, valoarea toleranței creștine, a iertării și dragostei – coordonate ale aceleiași Religii pe care autoarea se obstinează să nu le observe.

Pr. lector dr. David PESTROIU

PĂRINTELE CIPRIAN GEORGE GAȘPAR – fiul și preotul chivernisitor, trecut la Domnul

În Duminica a 34-a după Rusalii (a Fiului Risipitor) – din 24 februarie 2008, am prohodit pe vrednicul Părinte Ciprian George Gașpar, trecut de timpuriu în împărăția lui Dumnezeu.

Născut la începutul primăverii anului 1967, în ziua de 9 martie, zi de praznic a Sfinților 40 de Mucenici din Sevastia, în familia P.C. Pr. Gheorghe și Maria Gașpar, tânărul Ciprian George Gașpar urmează Școala elementară în Cisnădie, Liceul Economic la Sibiu și cursurile Facultății de Teologie „Andrei Șaguna" din Sibiu, încununate cu obținerea Licenței în Teologie în anul 1992.

Îndeplinindu-și menirea și vocația slujitoare cu multă seriozitate, se dăruiește, pentru început, misiunii la catedră, predând ore de religie timp de 5 ani la Școala Nr. 3 din Cisnădie.

Ascultând de chemarea lui Dumnezeu de a se angaja dăruitor în slujirea preoțească, se va pregăti pentru a se hirotoni, căsătorindu-se mai întâi, cu cea care îi va deveni soție și tovarășă credincioasă de viață întru slujire, Carmen Doina Claudia, absolventă și ea de studii teologice la Sibiu. Dumnezeu le va binecuvânta legământul de iubire cu fiica Alessia Maria Cristina.

Dacă am amintit de momentul în care s-a săvârșit slujba prohodirii – Duminica Fiului Risipitor – am făcut-o considerând că Dumnezeu ne-a împărtășit, legând aceste două momente, de înțelesuri adânci și dumnezeiești. Am înțeles, prin mărturia de slujire și de jertfă a părintelui Ciprian George Gașpar că, dacă există un Fiu Risipitor, Mântuitorul a avut în vedere și un fiu chivernisitor, care nu risipește ci adună, care nu irosește averea tatălui ci o primește, o prețuiește și o îmbogățește.

Părintele Ciprian George Gașpar a primit cel mai sfânt dar ca moștenire, încredințat din partea tatălui său – Părintele Gheorghe Gașpar – modelul și dorința profundă de a fi preotul lui Hristos.

Nimeni nu a bănuit că doar după câțiva ani – fiind preot din 1999 până în 2008 – slujirea îi va deveni mărturie de Înviere prin mărturisirea suferinței.

A ctitorit la Cisnădioara o biserică, după modelul tatălui, și el ctitor al frumoasei catedrale din Cisnădie, și nu a știut atunci, că asemenea lui Manole Meșterul, propriile oseminte vor deveni curând temelia bisericii unde a slujit în viață.

O boală nemiloasă cu un diagnostic de anemie aplastică severă a făcut, timp de doi ani, ca familia, preoți, colegi și credincioși împreună, să rămână solidari și legați profund prin rugăciune, cerând lui Dumnezeu să-i dăruiască sănătate și lungime de zile.

După îndelungi tratamente costisitoare în SUA (New York) și în Germania – la Heidelberg, în Clinica Universitară, sub asistența și îngrijirile medicilor inimoși, în mod deosebit a Prof. Univ. Dr. Stefan Dietmar, precum și a nașilor de cununie Sorin și Felicia, și după operații repetate de transplant medular, situația s-a ameliorat și speranțele au crescut în sufletele celor dragi.

Totuși, în data de 21 martie 2008, Dumnezeu l-a chemat la Sine, cerându-Și buna agoniseală și chiverniseală din mâinile părintelui Ciprian George Gașpar, lăsându-ne pe toți – soție, fiică, părinți, frați, prieteni, colegi, enoriași – îndurerați și triști, dar cu speranța că „dacă Hristos a înviat", slujirea, iubirea, dăruirea, bunătatea, hărnicia, vrednicia, dârzenia, curajul, prețuirea colegială, respectul pentru enoriași și prieteni – ale Părintelui George Ciprian nu au fost zadarnice.

Impresionant și pilduitor rămâne și gestul fratelui Liviu, care, contrar exemplului fratelui Fiului Risipitor, ce n-a avut „nițică" dragoste frățească, de a-l primi și ierta pe fratele său, așa cum a făcut Tatăl, Liviu și-ar fi dat, cu iubire, o fărâmă prețioasă din viața lui pentru viața fratelui George Ciprian, acceptând, și el, operația repetată de transplant.

Călăuziți de dragostea și bunătatea Înalt Prea Sfințitului Părinte Dr. Laurențiu Streza, Arhiepiscopul și Mitropolitul nostru, care a stat mereu alături, părintelui George Ciprian și familiei sale, cu rugăciunea, cu susținerea morală și duhovnicească și, nu în ultimul rând, cu generos ajutor financiar, și noi preoții și credincioșii Protopopiatului și Arhiepiscopiei Sibiului am încercat să preluăm o mică parte din povara familiei.

Te vom pomeni mereu, rugându-ne pentru tine, bunul nostru prieten și coleg, George Ciprian, iar pilda ta de slujire, iubire și jertfă pentru biserică ne va fi mereu imbold și temei.

Îl rugăm pe Mântuitorul Iisus Hristos Cel Înviat să te așeze în ceata drepților și a slujitorilor cerești, iar noi toți te vom cuprinde în dragostea și speranța noastră, ce vor fi mărturisite în noaptea Învierii din acest an, când vom cânta imnul de biruință „Hristos a înviat din morți" și te vom evoca cu prinos de recunoștință și veșnică pomenire.

Pr. Prot. Savu POPA

AGENDA PASTORALĂ A Î.P.S. DR. LAURENŢIU

Arhiepiscopul Sibiului şi Mitropolitul Ardealului

– februarie 2008 –

• **Sâmbătă, 2 februarie.** A săvârşit Sf. Liturghie şi a ţinut un cuvânt de învăţătură la Catedrala mitropolitană.

• **Duminică, 3 februarie.** A oficiat Sf. Liturghie şi a predicat la Biserica „Sf. Trei Ierarhi" din parohia Bartolomeu-Nord – Braşov.

• **Marţi, 5 februarie.** A prezidat şedinţa Permanenţei operative a Arhiepiscopiei Sibiului. A avut program de audienţe.

• **Miercuri, 6 februarie.** A avut program de lucru la cabinet.

• **Sâmbătă, 9 februarie.** A oficiat slujba vecerniei la Catedrala mitropolitană şi a adresat un cuvânt de învăţătură membrilor Oastei Domnului, adunaţi la Sibiu pentru cinstirea părintelui Iosif Trifa, cu ocazia împlinirii a 120 de ani de la naşterea sa.

• **Duminică, 10 februarie.** A oficiat Sf. Liturghie şi a ţinut un cuvânt de învăţătură la Biserica „Sf. Arhangheli Mihail şi Gavriil" din Sibiu. A vizitat Biserica „Sf. Ilie" din Sibiu.

• **Luni, 11 februarie.** A prezidat şedinţa permanenţei operative a Arhiepiscopiei Sibiului. A participat la şedinţa Consiliului profesoral al Facultăţii de Teologie „Andrei Şaguna" din Sibiu.

• **Joi, 14 februarie.** A prezidat şedinţa Comisiei Teologice din cadrul Consiliului Naţional de Atestare a Titlurilor, Diplomelor şi Certificatelor Universitare – Ministerul Educaţiei şi Cercetării.

• **Vineri, 15 – Marţi, 19 februarie.** A condus delegaţia Bisericii Ortodoxe Române la oficiile de întronizare ale Prea Fericitului Părinte Ieronim al II-lea, noul Arhiepiscop al Atenei şi al întregii Grecii.

• **Miercuri, 20 februarie.** A prezidat şedinţa permanenţei operative a Arhiepiscopiei Sibiului. A participat la sediul Bibliotecii Astra, la lansarea volumelor omagiale: *„Ale Tale dintru ale Tale. Liturghie, Pastoraţie, Mărturisire" – prinos de cinstire adus Î.P.S. Dr. Laurenţiu Streza, Arhiepiscopul Sibiului şi Mitropolitul Ardealului, la împlinirea vârstei de 60 de ani* şi *„Studii Teologice dedicate ilustrului istoric sibian la împlinirea vârstei de 75 de ani" – omagiu adus Pr. Prof. Acad. Dr. Mircea Păcurariu.*

• **Joi, 21 februarie.** A participat în comisia examenului de licenţă la Facultatea de Teologie „Andrei Şaguna".

• **Vineri, 22 februarie.** La reşedinţa mitropolitană din Sibiu, Î.P.S. Sa a primit din partea domnului Adrian Iorgulescu, Ministrul Culturii şi al Cultelor, Diploma de onoare şi Trofeul Ministerului Culturii şi Cultelor, pentru rolul deosebit avut de Mitropolia Ardealului în Anul cultural „Sibiu – 2007" şi mai ales în cadrul celei de-a Treia Adunări Ecumenice Europene.

• **Duminică, 24 februarie.** A oficiat Sfânta Liturghie şi a ţinut un cuvânt de învăţătură la Biserica „Sfânta Cuvioasa Parascheva" din Sibiu. L-a hirotonit întru diacon pe teologul Andrei Todiraşcu. În aceeaşi zi, a oficiat slujba înmormântării părintelui Ciprian Gaşpar de la Biserica „Sf. Treime", parohia Cisnădie II.

• **Luni, 25 februarie.** A participat la simpozionul „Violenţa domestică", organizat la Academia Evanghelică din Sibiu.

• **Marţi, 26 februarie.** A predat cursuri de Teologie Liturgică la Facultatea de Teologie. A prezidat şedinţa CAR a Arhiepiscopiei Sibiului.

• **Miercuri, 27 februarie.** A participat la şedinţa Consiliului profesoral al Facultăţii de Teologie „Andrei Şaguna".

• **Joi, 28 februarie.** A participat, în calitate de coordonator ştiinţific, la susţinerea tezei de doctorat a d-lui dr. Ştefan Stratul. În aceeaşi zi, a participat la Biblioteca Astra – Sibiu, la lansarea volumului omagial *Patristică şi Actualitate*, dedicat Prea Cucerniciei Sale Arhid. Prof. Univ. Dr. Constantin Voicu, la împlinirea vârstei de 75 de ani.

Pr. Drd. Cristian VAIDA

ITINERAR PASTORAL

Din încredinţarea Înalt Prea Sfinţitului Dr. LAURENŢIU STREZA, Arhiepiscopul Sibiului şi Mitropolitul Ardealului, Prea Sfinţitul Episcop-vicar al Arhiepiscopiei Sibiului, Dr. VISARION RĂŞINĂREANU, a săvârşit următoarele:

• **Sâmbătă, 2 februarie.** P.S. Sa a săvârşit Sf. Liturghie arhierească împreună cu Î.P.S. Mitropolit Serafim al Germaniei în basilica Santa Maria in Trastevere din Roma. Seara slujeşte Vecernia în catedrala din Sibiu.

• **Duminică, 3 februarie.** A săvârşit Sf. Liturghie arhierească în biserica „Sf. Evanghelist Ioan", a Seminarului Teologic din Făgăraş, rostind cuvânt de învăţătură (pr. paroh Vasile Stan).

• **Marţi, 5 februarie.** Audienţe, lucrări de birou. A participat la Prefectura din Sibiu la o întâlnire cu responsabili din Ministerul Educaţiei privind noua lege a învăţământului.

• **Miercuri, 6 februarie.** Audienţe, lucrări de birou.

• **Joi, 7 februarie.** A participat la Sediul Filarmonicii de Stat din Sibiu la lansarea CD-ului „Octoihul de la Sibiu", lucrare corală compusă de regretatul compozitor sibian Pr. Gheorghe Şoima.

• **Vineri, 8 februarie.** Audienţe, lucrări de birou. Seara slujeşte Vecernia şi Acatistul Maicii Domnului în Catedrală.

• **Duminică, 10 februarie.** A săvârşit Sf. Liturghie arhierească în vechea biserică de lemn din Poiana Sibiului, rostind cuvânt de învăţătură (pr. paroh Vasile Bâja). Seara slujeşte Vecernia în biserica „Sf. Nicolae" din Tilişca (pr. paroh Ioan Teşa).

• **Luni, 11 – Marţi, 12 februarie.** Audienţe, lucrări de birou.

• **Miercuri, 13 februarie.** A prezidat lucrările conferinţei administrative a preoţilor din prot. Avrig.

• **Joi, 14 februarie.** A prezidat lucrările conferinţei preoţeşti administrative din prot. Sălişte. A participat la muzeul Franz Binder din Sibiu, la vernisajul expoziţiei „Comunitatea armeană din Dumbrăveni", rostind un cuvânt de binecuvântare. Seara slujeşte şi predică la Vecernie în biserica „Din Groapă" din Sibiu (pr. paroh Ilie Arsenie).

• **Vineri, 15 – Sâmbătă, 16 februarie.** A participat la lucrările Sinodului mitropolitan al Mitropoliei Munteniei şi Dobrogei.

• **Duminică, 17 februarie.** A acordat un interviu postului de radio „Trinitas". A săvârşit Sf. Liturghie arhierească la mănăstirea Dejani, prot. Făgăraş. Seara slujeşte şi predică la Vecernie în biserica parohială din Voivodenii Mari, prot. Făgăraş (pr. paroh Mihai Fogoroş).

• **Luni, 18 – Vineri, 22 februarie.** Audienţe, lucrări de birou.

• **Sâmbătă, 23 februarie.** A acordat un interviu postului de radio „România Actualităţi", în legătură cu Duminica Fiului Risipitor.

• **Duminică, 24 februarie.** A săvârşit Sf. Liturghie arhierească în biserica parohială „Sf. Arhangheli" din Râu Sadului, prot. Avrig, hirotonind întru diacon pe teologul Coşorean Cosmin Axente. A săvârşit taina Sf. Botez pruncului Ioan Mihai Drăguşin, fiul preotului paroh de aici. A oficiat un trisaghion la catafalcul Pr. Gheorghe Ciprian Gaşpar din Cisnădie, trecut la Domnul, rostind şi cuvânt de învăţătură.

• **Luni, 25 februarie.** Audienţe, lucrări de birou. A săvârşit taina Sf. Maslu de obşte în biserica militară din Făgăraş (pr. paroh Gherasim Frăţilă), rostind cuvânt de învăţătură.

• **Marţi, 26 februarie.** A săvârşit Sf. Liturghie arhierească în Capela „Sf. Nicolae" a Şcolii Speciale din Turnu-Roşu, prot. Avrig, rostind cuvânt de învăţătură.

• **Miercuri, 27 februarie.** A participat la lucrările Simpozionului „Combaterea violenţei în familie", organizat la Academia Evanghelică din Sibiu, rostind cuvânt de binecuvântare.

• **Vineri, 29 februarie.** Audienţe, lucrări de birou. A participat la festivitatea de lansare a monografiei oraşului Tălmaciu (autor col. Gabriel Stroilă), la Liceul din localitate, rostind un cuvânt adecvat.

Arhid. Vasile AVRAM

„De la suflet pentru suflet"

Aceste cuvinte sunt înscrise pe coperta publicaţiei **„Foaia Românească"**, pe care Comunitatea Ortodoxă Română din Turku-Finlanda o editează anual, spre întărirea comuniunii membrilor ei şi spre stabilirea unei punţi de legătură cu cei de acasă. Publicaţia se află în cel de al XVI-lea an de apariţie continuă.

Faptul de a fi trimis şi noi publicaţia şaguniană **„Telegraful Român"**, am dori să fie înţeles de către acea comunitate ca fiind tot un mesaj „de la suflet la suflet".

Împărtăşim şi noi cu semnatarul unui material din publicaţie, care este părintele Ioan Durac, fost student al nostru, la Sibiu, impresia că „parcă în mod intenţionat, înainte de Sfintele Paşti, în fiecare an apare câte o ştire senzaţională şi forţată despre Biserică sau despre Mântuitorul şi ucenicii Săi. În prea scurt timp au apărut unele după altele relatări şi speculaţii despre „Codul lui Da Vinci", „Evanghelia lui Iuda" şi „Mormântul familiei lui Iisus". Am mai adăuga noi şi vâlva făcută aici, în România, în jurul problemei prezenţei icoanelor în şcoli şi chiar a predării Religiei. Toate acestea nu ne pot lăsa indiferenţi, dar ne întărim în credinţa că dacă Domnul este cu noi, cine va putea sta împotriva noastră? Călătoria noastră prin veacul de acum nu este triumfalistă, ci întru ascultare şi bună speranţă că ne vom mântui prin răbdarea noastră.

Redacţia

TEOLOGIE ŞI SPIRITUALITATE ORTODOXĂ

Pr. ALEXANDRU COMŞA, *Monografia satului şi bisericii din Noul Român*, Casa de Presă şi Editură Tribuna, Sibiu, 2008, 115 p.

Dintre lecturile care bucură, monografiile unora din satele şi parohiile care se află în cuprinsul Arhiepiscopiei Sibiului ne aduc un plus de bucurie. Pe de o parte, pentru că se redescoperă trecutul luminos al unor comunităţi săteşti româneşti, atât de obturate de cercetarea modernă a istoriei rurale ardelene, axată pe descoperirea satului săsesc, chiar acolo unde elementul românesc era cel puţin egal, iar pe de altă parte, prin talentul istoric şi literar al unor preoţi, unii de mult uitaţi şi ei.

Monografia satului şi Bisericii din Noul Român, apărută prin purtarea de grijă a Părintelui Gheorghe Streza, şi el fost paroh în Noul Român, aduce prin îndemânarea Părintelui Alexandru Comşa, de vrednică pomenire, istoria unor locuri şi oameni. Despre nedesăvârşirea ei autorul consemna în Prefaţa sa la scrierea aceasta: „planul meu nu a fost a da o lucrare vastă, totuşi am observat că lucrarea se extinde, cu toate că nu am cules decât esenţialul din mulţimea problemelor care se puteau trata şi nici nu pretind că am epuizat tot materialul referitor la această problemă, lucrarea putând fi completată şi extinsă" (p. 10). Dincolo de date şi raportări istorice, duhul în care este scrisă, calitatea reflecţiei umaniste, fidelitatea surselor aşează pe autor în linia iubitorilor de neam şi cultură pe care Noul Român i-a dăruit Ardealului, dintre care astăzi distingem pe Dr. Gheorghe Telea. O carte publicată după 28 de ani. Şi câtă nevoie de istorie descoperă în alcătuirea sufletească a fiecăruia dintre noi.

ELENA MACAVEI (*Coord.*), *Educaţia şi integrarea europeană*, Editura Asociaţiunii ASTRA, Sibiu, 2007, 382 p.

Rezultat al Simpozionului cu participare internaţională *„Educaţia în spiritul valorilor europene şi al integrării europene"* desfăşurat la Sibiu în 4-6 octombrie 2007, volumul acesta beneficiază de girul cultural al *ASTREI*, al Asociaţiei *Sibiu-Capitală Culturală Europeană*, al Universităţii *Lucian Blaga* şi *Bibliotecii Judeţene* ASTRA Sibiu şi de contribuţia unor autori reprezentativi în aria în care se poziţionează propunerea culturală a acestuia.

Sedimentată pe trei paliere de editare, *„Spiritualitate. Ecumenism. Identitate"* (pp. 2-84), *„ Integrarea Europeană- unitate în diversitate"* (pp. 85-159) şi *„ Cultură. Cercetare. Educaţie. Învăţământ."* (p. 160-378), lucrarea propune o dezbatere largă asupra unor elemente care alcătuiesc structura unei prime analize a stării de fapt a realităţii europene a culturii româneşti, transilvane în primul rând.

ELENA POPESCU, *Mişu Popp – reprezentant al academismului românesc. Pictura religioasă şi pictura laică*, Sibiu, 2007 (Ed. ALTIP, Alba-Iulia), 294 p.

Constituind lucrarea de doctorat a distinsei sale autoare, Elena Popescu, volumul monografic pe care-l prezentăm reprezintă una dintre cele mai frumoase omagieri adresate memoriei culturii româneşti din Ardeal. Recuperarea şi analizarea creaţiei religioase şi laice a maestrului braşovean Mişu Popp (1827-1892) descoperă un demers coerent în structurarea unei istoriografii a artei româneşti, după cum remarca şi unul dintre prefaţatorii volumului: „volumul de faţă reprezintă şi el un omagiu adus de un istoric de artă maestrului Mişu Popp. Strădania Elenei Popescu e concretizată în această contribuţie notabilă din istoriografia noastră de artă, prin ceea ce se înţelege temeinica cercetare pe teren, valorificarea exhaustivă şi restituirea integrală a patrimoniului pictural datorat artistului, aflat în bisericile şi colecţiile muzeale şi particulare din România" (Nicolae Sabău, *Prefaţă*, p. 9).

Excursul cercetării este marcat astfel: *Pictura românească de la 1800 până la Theodor Aman în istoriografia de artă românească* (pp.14-26); *Pictura din Ţările Române de la 1800 până la Theodor Aman* (pp. 26-46); *Pictura religioasă în creaţia lui Mişu Popp* (pp. 47-104); *Contingenţele stilistice şi tematice europene în pictura religioasă a lui Mişu Popp* (pp.105-133); *Pictura laică în creaţia pictorului Mişu Popp. De la tradiţionalism la modernitate: demersuri, influenţe* (pp. 134-205); *Câteva consideraţii privind locul pictorului Mişu Popp în arta românească* (pp. 206-224). Lucrarea conţine şi un *Catalog* cu pictura religioasă a lui Mişu Popp (pp. 225-248) şi un al doilea *Catalog*, cuprinzând pictura laică a artistului (pp. 250-289).

Efortul cărturăresc este dublat de un remarcabil efort de editare, volumul însumând calităţi de marcă prin text şi iconografie, redând astfel dimensiunea unuia dintre aceia care, la vremuri nu uşoare în a face artă, a constituit reflecţia românească asupra portretismului şi iconografiei ortodoxe plenar legate de academism: Mişu Popp.

Mitropolitul LAURENŢIU

ARTICOLELE ŞI CORESPONDENŢA
se primesc pe adresa:
Redacţia „Telegrafului Român", 550179 – Sibiu, Str. Mitropoliei nr. 35
E-mail: *telegrafulroman@yahoo.com*
Articolele nepublicate nu se înapoiază.
ISSN 1223-8392

COMITET REDACŢIE „TELEGRAFUL ROMÂN":
Î.P.S. Dr. Laurenţiu Streza – preşedinte; P.S. Dr. Visarion Răşinăreanu – vicepreşedinte; Pr. Prof. Dr. Dumitru Abrudan – redactor-şef; Dr. Ştefan Toma – secretar de redacţie; Pr. Cristian Vaida – secretar de redacţie adj.; Pr. Prof. Acad. Dr. Mircea Păcurariu – membru; Pr. Prof. Dr. Ovidiu Moceanu – membru; Pr. Lect. Dr. Nicolae Moşoiu – membru.

Abonamentul pe 2008 este de 25 **lei**
COD IBAN RO34 RNCB 0227 0360 5879 0001.
Pentru SUA abonamentul este de 26 **dolari**
COD IBAN RO28 RNCB 0227 0360 5879 0012.
Pentru Europa abonamentul este de 12 **euro**
COD IBAN RO76 RNCB 0227 0360 5879 0021.
BCR Sibiu, Str. Emil Cioran nr. 1. Cod fiscal 44 79 403.

Tiparul executat la Tipografia Şaguniana – Sibiu

Fondator:
Mitropolitul
ANDREI ȘAGUNA
1853

Telegraful Român

Anul 156
Sibiu
2008

FOAIE BISERICEASCĂ EDITATĂ DE ARHIEPISCOPIA SIBIULUI

ANUL 156, Nr. 13 – 16 | 1 și 15 aprilie 2008

Învierea lui Hristos – învierea noastră
Pastorală la Învierea Domnului – 2008

«Ieri m-am îngropat împreună cu Tine, Hristoase; astăzi mă ridic împreună cu Tine, Cel ce ai înviat. Răstignitu-m-am ieri împreună cu Tine; Însuți împreună mă preamărește, Mântuitorule, întru Împărăția Ta» (Stihiră din Canonul Învierii)

Ne-a învrednicit Preabunul Dumnezeu ca și în acest an să ajungem la luminatul Praznic al Învierii în această aleasă și sfântă zi, în această sărbătoare a sărbătorilor și să cântăm din nou acest imn al bucuriei: *„Hristos a înviat din morți cu moartea pe moarte călcând și celor din mormânturi viață dăruindu-le"*, care creează în noi, creștinii, o stare sufletească de unică fericire ce izvorăște din bucuria comuniunii cu Dumnezeu de care ne împărtășim prin Învierea lui Hristos.

„Aceasta este ziua pe care a făcut-o Domnul, să ne bucurăm și să ne veselim într-însa" (Ps 117, 24). A înviat Hristos și raiul s-a deschis. A înviat Hristos și cu toții am devenit prin har fii ai Tatălui. A înviat Hristos și am fost izbăviți de tirania diavolului, a păcatului și a morții. Nu îl mai plângem pe Adam, ci Îl slăvim pe Hristos, nu ne mai tânguim pentru neascultarea Evei, ci o lăudăm pe Fecioara Maria, nu mai suntem depărtați de la pomul vieții, ci ne bucurăm iarăși de fericirea raiului, nu ne mai temem de ispitirea șarpelui, ci ne împărtășim de plinătatea Sfântului Duh.

Patruzeci de zile ale Postului Mare ne-am pregătit să fim părtași slăvitei Învieri a Mântuitorului. După cutremurătoarea Săptămână a Sfintelor Patimi, iată-ne ajunși la așteptatul Praznic al bucuriei creștine. *„Ieri le-am trăit pe cele ale iconomiei mântuitoare: crucea, piroanele, moartea, astăzi le gustăm pe cele ale stăpânirii,* spune Sfântul Epifanie al Salaminei. *Ieri pe cele ale omenirii, astăzi cele ale dumnezeirii se arată. Ieri Hristos a fost pălmuit, astăzi El pălmuiește locașul iadului cu fulgerul dumnezeirii. Ieri era legat, astăzi îl leagă pe tiranul cu legături nedezlegate. Ieri era osândit, astăzi le dăruiește slobozire celor osândiți."*[1]

Cât de multe lucruri s-au spus despre taina cea mare a Învierii Domnului de când s-a petrecut ea și până astăzi! Dar oricâte am spune, niciodată nu e îndeajuns pentru a o înțelege mai bine, pentru a ne-o face mai apropiată, pentru a ne-o dori mai tare.

Ne întrebăm acum, în aceste sfinte momente de bucurie cerească, în ce constă importanța acestei sărbători și ce însemnătate are evenimentul Învierii pentru fiecare din noi. *„Și celor din mormânturi viață dăruindu-le"*, cântăm în tropar. *Viața* este cel mai important dar de la Dumnezeu. Însă ce fel de viață ne dăruiește Hristos? *Viața veșnică*, mărturisim noi, adică o altă viață, nouă, mult diferită de aceasta trecătoare. Când începe însă această viață veșnică, când o primim, de când putem să ne bucurăm de ea? Abia după moarte? Abia după ce încheiem drumul vieții acesteia, plin de necazuri și încercări, plin de drame și tragedii, presărat cu puține și trecătoare clipe de seninătate și bucurie? Nu, iubiți credincioși. Nicidecum. Viața cea nouă în Hristos o începem încă de aici, iar bucuriile sărbătorilor nu sunt decât clipele veșniciei pe care le pregustăm.

Viața o iubim fiecare din noi. Unii o doresc mai mult pe cea trecătoare și se alipesc de ea, alții o doresc mai mult pe cea veșnică și o folosesc cu multă atenție pe cea prezentă pentru

(continuare în p. 6)

† Dr. LAURENȚIU STREZA
Arhiepiscopul Sibiului și Mitropolitul Ardealului

Maica Domnului, ocrotitoarea credincioșilor, ocrotitoare și a noii Episcopii a Tulcii*

„Bucură-te ceea ce ești plină de dar, Domnul este cu tine, binecuvântată ești tu între femei"

Sf. Evanghelie pe care am ascultat-o acum este rânduită de Biserică spre a fi citită în sărbătoarea mare și sfântă a Praznicului Bunei- Vestiri. Și această Bună-Vestire este înțeleasă de Biserică, de conștiința Bisericii creștine ca fiind *începutul mântuirii noastre* și *descoperirea tainei celei din veac*, așa cum se spune în troparul sărbătorii Bunei-Vestiri.

Vestea cea bună este adusă de arhanghelul Gavriil care îi spune Fecioarei din Nazaret că va naște pe Mântuitorul lumii. „Vei naște prunc și se va chema Iisus", care însemnează Dumnezeu mântuiește, și va stăpâni peste casa lui Iacov în veac și Împărăția Lui nu va avea sfârșit.

Deci Biserica înțelege acest moment ca fiind începutul zămislirii sau întrupării Fiului lui Dumnezeu pentru ca devenind Om, El, Care este din veșnicie Dumnezeu, să-i mântuiască pe oameni, eliberându-i de păcat și moarte și să le dăruiască viața veșnică. De aceea troparul continuă și spune: *„astăzi Fiul lui Dumnezeu, Fiul Fecioarei se face și Gavriil darul îl binevestește"*. Darul îl binevestește pentru aceasta și noi împreună cu dânsul Născătoarei de Dumnezeu să-i cântăm: *„Bucură-te, ceea ce ești plină de dar, Domnul este cu tine"*.

Deci Fiul lui Dumnezeu Cel nevăzut se face văzut, Cel necuprins se face cuprins, Cel veșnic se face om muritor, pentru ca noi oamenii să ajungem părtași ai iubirii dumnezeiești în lumina și împărăția cea veșnică a Marelui nostru Dumnezeu.

Îngerul aduce vestea aceasta mare, că ea, Fecioara Maria, va naște pe Mântuitorul lumii, pe Mesia cel vestit și descoperit de prooroci. Și faptul că îngerul ne spune că Împărăția Lui nu va avea sfârșit, Împărăția Lui se deosebește de toate împărățiile din lumea aceasta pentru că toate sunt trecătoare. „Împărăția Lui nu va avea sfârșit" și aceste cuvinte ale îngerului au intrat în Crezul ortodox niceo-constantinopolitan în care ni se spune că Mântuitorul Iisus Hristos va împărăți și Împărăția Lui nu va avea sfârșit.

Desigur, Fecioara Maria mai întâi s-a mirat de salutul îngerului sau arhanghelului Gavriil și se întreba ce fel de închinăciune este aceasta. A rămas mirată, surprinsă că îngerul I s-a închinat ei și a salutat-o cu tot respectul, cu toată bunacuviință. Iată Evanghelia după Luca ne arată că începutul cinstirii Maicii Domnului nu vine de la oameni, ci de la îngeri. Îngerul Gavriil a fost cel dintâi care i-a arătat plecăciune, i-a arătat respect, i-a arătat închinare în forma cinstirii unei persoane importante care este chemată să împlinească voia și planul lui Dumnezeu pentru mântuirea lumii. De aceea noi când săvârșim slujbele noastre în biserică, indiferent cât de scurte sau de lungi ar fi ele și ori de câte ori ne rugăm lui Dumnezeu, indiferent că o facem în cursul săptămânii sau în Duminici și sărbători, nu uităm să ținem împreună taina lui Hristos și taina Maicii Domnului. Binecuvântat este rodul pântecelui tău, adică Iisus Hristos dar și Maica Domnului este binecuvântată, este binecuvântată între femei, este nedespărțită de Fiul. Toată cinstea ei, toată slava ei, vine din faptul că Cel ce se naște din ea nu este un simplu om, ci este Fiul lui Dumnezeu cel veșnic, devenit om. Deci noi am învățat de la îngeri s-o cinstim, am învățat din Sf. Scriptură să nu despărțim pe Fiul de Maică și pe Maică de Fiu. Rareori în Biserica Ortodoxă Maica Domnului este pictată singură în icoană, totdeauna este pictată cu Pruncul în brațe și El este centrul atenției, El este cel arătat de ea cu mâna dreaptă. Ea poartă pe Iisus pruncul pe brațul stâng și îl arată lumii cu mâna dreaptă și zice tainic, în icoană ceea ce a spus la nunta din Cana Galileei: „faceți tot ceea ce vă spune El". Evanghelia ei nu este alta decât Hristos însuși. Deci icoana Maicii Domnului reprezintă

(continuare în p. 3)

† DANIEL, Patriahul României

* Cuvânt de învățătură rostit la Sfânta Liturghie din ziua de 25 martie, cu prilejul instalării P.S. episcop Visarion Bălțat, la Tulcea.

Alegerea, confirmarea și instalarea P.S. Dr. Visarion Bălțat ca episcop al Tulcii

Sfântul Sinod al Bisericii Ortodoxe Române a hotărât, în ședința de lucru din 17-18 iunie 2004, înființarea Episcopiei de Tulcea, sufragană Mitropoliei Munteniei și Dobrogei.

S-a dorit astfel facilitarea unei mai intense lucrări pastoral-misionare într-un spațiu geografic extins, cum este cel al Dobrogei.

Noua eparhie numără 120 de parohii, grupate în trei protopopiate: Babadag, Tulcea și Niculițel. Are douăsprezece așezăminte monahale, dintre care cele mai vestite sunt Celic Dere, Saon și Cocoșul Ardelean. Are de asemenea o școală teologică: Seminarul „Sf. Ioan Casian".

Alegerea titularului noii eparhii a avut loc în data de 5 martie 2008. Cel care a întrunit sufragiile membrilor Sfântului Sinod a fost Prea Sfințitul dr. Visarion Rășinăreanu, episcop-vicar al Arhiepiscopiei Sibiului, devenit astfel primul titular al noii eparhii. Providența a rânduit ca un ierarh de la Sibiu să fie menit a sluji într-o parte de țară, spre care și-au mânat turmele, din vremuri îndepărtate, păstori din Mărginime (zonă limitrofă a orașului de pe Cibin) și dintre care unii s-au și stabilit definitiv acolo.

Prea Sfințitul Visarion s-a născut în 19 octombrie 1959, la Tălmaciu, localitate cu o intensă viață bisericească, cu frumoase tradiții românești transmise din generație în generație, aflată în județul Sibiu. Sub impulsul vocației primite de sus și cultivate în sânul familiei, s-a înscris în 1976 la Seminarul teologic din Cluj-Napoca, pe care l-a absolvit în 1981. După satisfacerea serviciului militar, a dat examen de admitere la Institutul Teologic Universitar din Sibiu ale cărui cursuri le-a frecventat între 1982-1986. Rezultatele obținute în cei nouă ani de studii teologice (seminariale și universitare) l-au îndreptățit să aspire la a parcurge, tot la Sibiu, și ultima, și de fapt cea mai înaltă, treaptă de pregătire teologică: cea a doctoratului. Și-a ales specializarea Teologie Dogmatică, având-l ca îndrumător de doctorat pe pr. prof. dr. Ioan Ică.

Cum Biserica noastră se află în relații de strânsă conlucrare inter-ortodoxă și ecumenică cu toate Bisericile ortodoxe autocefale dar și cu Bisericile eterodoxe, Sfântul Sinod a facilitat mereu posibilitatea tinerilor cu pregătire teologică înaltă de a urma și cursurile de specializare la instituții de învățământ teologic din străinătate. Astfel se face că și absolventul ciclului de studii de doctorat de la Sibiu, Dumitru Bălțat, a avut șansa de a urma, între 1994-1997, studii de specializare la Facultatea de Teologie din Atena, sub îndrumarea profesorului Constantin Skuteris, vestit specialist în Teologie Dogmatică. Acolo a adunat și material bibliografic pentru alcătuirea tezei de doctorat cu titlul: *„Învățătura mariologică a Sfântului Nicolae Cabasila, în spiritualitatea ortodoxă a secolului al XIV-lea"*.

(continuare în p. 2)

Pr. prof. dr. Dumitru ABRUDAN

Alegerea, confirmarea şi instalarea P.S. Dr. VISARION BĂLŢAT ca episcop al Tulcii

(urmare din p. 1)

Examenul de doctorat l-a promovat la Facultatea de Teologie „Andrei Şaguna" din Sibiu, în 2005.

Făcând suma anilor de pregătire teologică a nou-alesului episcop titular al Episcopiei Tulcii ajungem la cifra de 15 ani de stăruinţă în pătrunderea tainelor credinţei şi ale trăirii creştine, ceea ce ne îndreptăţeşte să spunem că îndătinata formulă de „Vrednic este!" pe care o rosteşte arhiereul la hirotonirea unui cleric, se potriveşte întru totul cu statutul de teolog şi ierarh al Prea Sfinţiei Sale.

Desigur că pe lângă înalta pregătire teologică, Prea Sfinţitul Episcop Visarion păşeşte spre noua slujire şi cu o foarte bogată experienţă didactică, pastoral-misionară şi administrativ-gospodărească acumulată în anii se slujire precum urmează:

Între 1989-1994 a fost secretar eparhial al Arhiepiscopiei Sibiului, iar din 1992 a îndeplinit şi funcţia de asistent pentru limbile clasice, la Facultatea de Teologie „Andrei Şaguna" din Sibiu, post pe care l-a onorat până în 1997. Între 1996 şi 1997 i s-a încredinţat şi postul de consilier cultural la Arhiepiscopia Sibiului. La propunerea pururea pomenitului arhiepiscop şi mitropolit Antonie Plămădeală, Sfântul Sinod l-a numit, în octombrie 1997, episcop vicar al Arhiepiscopiei Sibiului cu titlul de Răşinăreanu. Timp de opt ani, tânărul ierarh a conlucrat apropiat cu titularul Arhiepiscopiei Sibiului şi mitropolitul Ardealului, care a fost un teolog erudit, un reputat om de cultură şi un ecumenist cu o bogată activitate.

După ce starea de sănătate a conducătorului Mitropoliei Ardealului s-a înrăutăţit, responsabilităţile episcopului vicar au sporit. Le-a îndeplinit pe toate cu o pilduitoare dăruire. Slujirea la altar a constituit o îndatorire zilnică. Oficia când la paraclisul Facultăţii de Teologie, când la catedrala mitropolitană. Duminică de duminică a poposit în parohiile de pe raza Arhiepiscopiei Sibiului. A sfinţit peste 100 de lăcaşuri de închinăciune şi a hirotonit peste 200 de diaconi şi preoţi.

A răspuns cu timp şi fără timp obligaţiilor de natură administrativă si gospodărească. Redactarea „Îndrumătorului Bisericesc" a fost o altă responsabilitate pe care a îndeplinit-o până în acest an, când se pregăteşte pentru o nouă slujire. A fost prezent continuu în paginile „Telegrafului Român", ale „Revistei Teologice", publicând peste 200 de studii, articole, recenzii. Şi-a înscris numele şi pe coperta unor volume precum: „Mergând, învăţaţi...", Sibiu, 2001, „Biserica Ortodoxă Română văzută de călători străini (sec. XV-XIX)", Sibiu, 2001, „Logos şi Cultură", Sibiu, 2005.

A participat la congrese, conferinţe, simpozioane, în ţară şi străinătate. A răspuns cu deschidere sinceră tuturor acţiunilor ecumenice desfăşurate pe plan local şi naţional.

Meritele pe care nu şi le-a etalat ostentativ i-au fost totuşi recunoscute şi răsplătite cu diplome şi medalii. Actualul întâistătător al Arhiepiscopiei Sibiului şi Mitropolit al Ardealului, dr. Laurenţiu Streza, alături de care Prea Sfinţia Sa a activat în ultimii doi ani, i-a acordat „Crucea şaguniană", distincţie înfiinţată chiar de la începutul activităţii de slujire a Î.P.S. Sale, la Sibiu. Din partea Mitropoliei de Veria – Grecia a primit Medalia de Aur „Sfântul Apostol Pavel".

*

Evenimentul instalării nou-alesului titular al Episcopiei Tulcii a avut loc la sărbătoarea „Buna-Vestire", din acest an. Ceremonia a fost săvârşită chiar de către Preafericitul Părinte dr. Daniel, Patriarhul Bisericii Ortodoxe Române.

În preziuă, la orele 17^{00}, Întâistătătorul Bisericii noastre, însoţit de nou-alesul episcop, ca şi de alţi membri ai Sfântului Sinod au fost întâmpinaţi după datina străbună cu pâine şi sare de către Înalt Prea Sfinţitul Teodosie, arhiepiscopul Tomisului, de oficialităţile judeţului Tulcea, de protopopi şi preoţi, de membrii Adunării Eparhiale şi de credincioşi îmbrăcaţi în frumoase costume naţionale, la intrarea în judeţul Tulcea.

La orele 18^{00}, un ceremonial asemănător s-a derulat la intrarea în municipiul Tulcea, unde convoiul venit dinspre Bucureşti a fost întâmpinat de Dl. Ioan Horgea, primarul municipiului, şi de alte oficialităţi.

S-a făcut un popas la catedrala episcopală, unde s-a săvârşit slujba Vecerniei, cu Litie. Prea Fericitul Părinte Patriarh Daniel a rostit un cuvânt, prin care a subliniat importanţa evenimentului.

După vecernie, a fost vizitat sediul administrativ al Episcopiei şi al Seminarului Teologic, unde oaspeţii au fost întâmpinaţi de profesorii şi elevii acestei şcoli teologice.

Ultimul popas s-a făcut la Reşedinţa episcopală, care a fost sfinţită de către Prea Fericitul Părinte Patriarh Daniel şi de către Înalt Prea Sfinţitul arhiepiscop şi mitropolit Laurenţiu, care l-a însoţit, ca un părinte duhovnicesc, pe cel care i-a fost întâiul colaborator , la Sibiu. Au participat şi ceilalţi membri ai Sfântului Sinod.

Marţi, 25 martie, în „ziua pe care a făcut-o Domnul" ca păstorul şi fiii săi duhovniceşti din Episcopia Tulcii să se bucure şi să se veselească într-însa, a început prin oficierea în biserica cu hramul „Buna-Vestire" din Tulcea, a Sfintei Liturghii, unită cu Vecernia. Soborul arhieresc a fost alcătuit din Prea Fericitul Daniel, patriarhul Bisericii Ortodoxe Române, Î.P.S. dr Laurenţiu, arhiepiscopul Sibiului şi mitropolitul Ardealului, Î.P.S. dr. Nifon, arhiepiscopul şi mitropolitul Târgovişte, Î.P.S. dr. Teodosie, arhiepiscopul Tomisului, Î.P.S. dr. Andrei, arhiepiscopul Alba-Iuliei, P.S. dr. Casian, episcopul Dunării de Jos, P.S. Calinic, episcopul Argeşului şi Muscelului, P.S. dr. Damaschin, episcopul Sloboziei şi Călăraşului, P.S. Epifanie, episcopul Buzăului, P.S. Lucian, episcopul Caransebeşului, P.S. dr. Visarion, noul episcop al Tulcii şi P.S. dr. Ioachim Băcăoanul, arhiereu-vicar al Episcopiei Romanului. Au mai slujit doisprezece preoţi dintre membrii consiliului eparhial local şi oaspeţi de la Sibiu şi doisprezece diaconi.

După citirea Sfintei Evanghelii, Prea Fericitul Părinte Patriarh Daniel a rostit un cuvânt de învăţătură legat de praznicul „Bunei-Vestiri", praznic sub patronajul căruia urma să se împlinească toate cele spre înscăunarea noului arhipăstor al Tulcii.

La momentul rânduit, foarte mulţi din masa mare a credincioşilor prezenţi s-au împărtăşit, sporind astfel bucuria duhovnicească a praznicului.

După otpust, Prea Sfinţitul Casian Crăciun, episcopul Dunării de Jos, a dat citire Gramatei patriarhale de instalare a noului episcop al Tulcii, iar Dl. dr. Adrian Lemeni, consilier guvernamental, a dat citire Mesajului primului ministru, Dl. Călin Popescu Tăriceanu.

Prea Fericitul Părinte Patriarh Daniel a rostit o scurtă cuvântare şi a înmânat Prea Sfinţitului dr. Visarion însemnele episcopale: mantia, engolpionul şi crucea patriarhală, după care l-a condus şi l-a instalat pe noul titular al Episcopiei Tulcii în jilţul arhieresc, rostind formula „Vrednic este!"

Din locul în care a fost aşezat de către patriarhul ţării, Prea Sfinţitul dr. Visarion a rostit îndătinata cuvântare de instalare. În final, i-a binecuvântat pe toţi cei cărora începând cu acel moment le devenise părinte şi diriguitor spre cele către mântuire.

La ieşirea din biserică, grupuri de tineri, din diferitele etnii (români, greci, turco-tătari, armeni, ruşi, bulgari şi lipoveni) ce trăiesc în bună înţelegere în Tulcea, îmbrăcaţi în costumele specifice, au oferit Prea Fericitului Părinte Patriarh Daniel, Prea Sfinţitului lor părinte duhovnicesc Visarion şi celorlalţi ierarhi buchete de flori. A fost un gest de pilduitoare comuniune interetnică.

La restaurantul „Esplanada" din Tulcea, Consiliul eparhial a oferit o agapă frăţească.

Astfel şi-a început noua misiune Prea Sfinţitul Visarion Bălţat, de care Înalt Prea Sfinţitul dr. Laurenţiu Streza, consilierii şi angajaţii centrului mitropolitan, profesori şi studenţii Facultăţii de Teologie şi credincioşii catedralei mitropolitane din Sibiu s-au despărţit cu multă duioşie, în Duminica Ortodoxiei, care este întâia din Post. Atunci, după Sfânta Liturghie din catedrala mitropolitană a Sibiului, întâistătătorul eparhiei i-a adresat P.S. Sale cuvânt de caldă mulţumire şi binecuvântare pentru noua misiune, iar corala catedralei, preoţii slujitori şi toţi credincioşii au cântat, cu o gură şi o inimă „întru mulţi şi fericiţi ani!"

CUVÂNTUL P.S. VISARION BĂLŢAT cu prilejul întronizării P.S. Sale ca episcop al Tulcii

În călătoria noastră duhovnicească a Postului celui Mare către ziua Învierii, ne-a învrednicit Bunul Dumnezeu să ajungem la ziua cea sfântă, cea luminoasă şi cea binecuvântată a Bunei-Vestiri, praznic pe care noi, creştinii, îl serbăm cu aleasă bucurie în fiecare an la 25 martie.

Această zi este o zi fericită şi plină de bucurie pentru neamul omenesc pentru că este ziua în care arhanghelul Gavriil a venit la Sf. Fecioară Maria în biserica Domnului şi i-a adus vestea cea mare şi binefăcătoare, că-L va aduce în lume la *„plinirea vremii"* (Gal. 4, 4) şi-L va purta în braţe pe Fiul lui Dumnezeu întrupat, Mântuitorul sufletelor noastre.

Această zi fericită este cu adevărat zi de înălţare sufletească căci astăzi s-a descoperit lumii *„taina cea din veac ascunsă şi de îngeri neştiută"*, iar noi o întâmpinăm cu cântare aleasă *„Binevesteşte, pământule, bucurie mare, lăudaţi ceruri mărirea lui Dumnezeu"*. Nicicând nu a răsunat pe pământ o veste mai bună ca aceasta şi nimeni dintre pământeni nu a fost preamărit ca Fecioara Maria.

Cu mintea copleşită de o minune ca aceasta, cu inima plină de bucurie pentru vestea cea bună adusă de înger Maicii Domnului cutezăm şi noi să ne apropiem de taina săvârşită atunci, să ne îndulcim din lumina şi slava ei şi să o lăudăm pe Sf. Fecioară Maria cu cuvintele îngerului: *„Bucură-te, ceea ce eşti plină de dar, Marie, Domnul este cu tine. Binecuvântată eşti tu între femei şi binecuvântat este rodul pântecelui tău"* (Luca, 1, 28).

Nu sunt graiuri, nici cuvinte care să poată exprima îndeajuns măreţia tainei întrupării Fiului lui Dumnezeu şi în acelaşi timp cinstea ce se cuvine Maicii Preacurate, cea care a devenit ea însăşi, prin lucrarea Sfântului Duh, *„Biserică sfinţită şi rai cuvântător"*, *„scara cerului pe care s-a pogorât Dumnezeu"* şi *„Maică a Luminii"*.

„Iată roaba Domnului, fie mie după cuvântul tău!" (Luca 1, 38), a rostit plină de smerenie Prea Curata Fecioară Maria în ziua Bunei-Vestiri şi în clipa aceea în pântecele ei fecioresc S-a întrupat cea de a doua persoană a Sfintei Treimi, Logosul divin, Mântuitorul Iisus Hristos.

Iată robul Domnului. Fie mie după cuvântul Tău rostesc şi eu astăzi copleşit de emoţie, aici în această măreaţă zi a Bunei-Vestiri şi în această biserică închinată acestui eveniment din istoria mântuirii, cu prilejul înscăunării noastre ca episcop al nou-înfiinţatei Eparhii a Tulcii.

Străvechiul Egisus, Tulcea de astăzi, oraş istoric din Dobrogea noastră străbună, un oraş multietnic, multiconfesional şi multicultural trăieşte astăzi un moment de aleasă bucurie. Prin votul Sf. Sinod al Bisericii Ortodoxe Române, am fost ales în scaunul de episcop al acestei părţi de ţară – de la Dunăre la Mare, loc încărcat de istorie sfântă, de jertfe mucenicesti şi de numeroase mărturii ale trecutului. Venim astăzi aici din Sibiul lui Andrei Şaguna, din Răşinarii lui Octavian Goga şi a filosofului Emil Cioran, din Mărginimea Sibiului, loc încărcat de spiritualitate şi de istorie, care a dat atâţia sfinţi mucenici apărători ai legii străbune ca să ne rugăm şi să lucrăm împreună cu credincioşii şi preoţii din judeţul Tulcea, să fim cu toţii o Biserică rugătoare, o Biserică slujitoare, după sintagma devenită deja celebră a mitropolitului Ardealului, Antonie Plămădeală.

Venim astăzi aici ca să ne dăruim cauzei sfinte a Ortodoxiei şi a neamului românesc şi să căutăm să reînnodăm firul istoric al episcopilor ortodocşi care din vremuri apostolice au păstorit această parte a ţării noastre.

Venim astăzi aici ca să dăm mărturie despre vrednicia înaintaşilor noştri care au luptat pentru apărarea dreptei credinţe şi a dreptei făpturi în sânul poporului celui binecredincios.

Venim astăzi aici să ascultăm glasul pietrelor care ne vorbesc tuturor despre viaţa bisericească, culturală şi misionară ce a pulsat aici neîntrerupt de aproape două milenii, să ne închinăm sfintelor locuri bătătorite de suferinţele, de nevoinţele şi de rugăciunile martirilor şi a vrednicilor noştri înaintaşi.

Basilicile creştine ce împânzesc întreg teritoriul Dobrogei, bisericile şi mănăstirile istorice din acest judeţ, numeroşii martiri ce au mărturisit credinţa în Hristos sunt o dovadă vie a prezenţei creştine pe aceste meleaguri, o dovadă a continuităţii noastre ca Biserică şi neam în matca firească a etnogenezei noastre ca popor român şi creştin deodată.

(continuare în p. 4)

† VISARION BĂLŢAT
Episcopul ortodox al Tulcii

Maica Domnului, ocrotitoarea credincioşilor, ocrotitoare şi a noii Episcopii a Tulcii

(urmare din p. 1)

icoana Bisericii care pe Hristos îl arată lumii şi-i cere lumii să împlinească tot ceea ce El ne porunceşte, să împlinească poruncile Lui.

Vedem cum textul acesta pe care l-am auzit astăzi e plin de înţelesuri duhovniceşti şi este izvorul de inspiraţie al întregii cinstiri a Maicii Domnului în Biserica noastră. Mai învăţăm de la înger să-i spunem ei: Bucură-te! Bucură-te ceea ce eşti plină de har, Domnul este cu tine! Acest „bucură-te" a fost multiplicat ca o mulţime de rugăciuni, de acatiste din care cel mai frumos este Acatistul Bunei-Vestiri: Bucură-te, cea prin care răsare bucuria, adică bucuria mântuirii. Bucură-te, izbăvirea lacrimilor Evei; bucură-te, colimvitră; bucură-te, năstrapă; bucură-te, potir şi aşa mai departe. Acest „bucură-te" al arhanghelului Gavriil a fost cântat din veac în veac, din generaţie în generaţie nu numai la noi în Biserica Ortodoxă Răsăriteană, ci şi în Biserica Apuseană. „Avve Maria" a devenit o cântare preferată, o lumină pentru marii compozitori, a devenit lumină pentru toate popoarele creştine. Chiar şi cele protestante, luterane au avut un respect faţă de Maica Domnului şi au lăudat smerenia ei, credincioşia şi fidelitatea ei în a împlini voia lui Dumnezeu. Iar musulmanii au un respect pentru Maica Domnului pentru că este mama profetului Iisus şi foarte adesea spuneau unii părinţi de la Constantinopol că sunt credincioşi musulmani care atunci când trec pe lângă o biserică închinată Maicii Domnului au un gest de respect faţă de ea.

Deci Maica Domnului reprezintă umanitatea cea mai curată, cea mai smerită, care face voia lui Dumnezeu, care împlineşte planul de mântuire al lui Dumnezeu, pentru că Dumnezeu nu vrea ca omul să-şi lucreze propria mântuire în mod forţat ci în mod liber. De aceea în momentul în care ea a spus: „iată roaba Domnului, fie mie după cuvântul Tău", atunci a început Întruparea Fiului lui Dumnezeu. După ce ea şi-a dat acordul, după ce ea a fost ascultătoare şi deşi nu a înţeles toată taina, s-a supus voii lui Dumnezeu pentru că a înţeles care este scopul tainei, care scop *este mântuirea lumii, împărăţia Lui nu va avea sfârşit.* Deşi ascultătoare şi smerită Maica Domnului totuşi întreabă: cum se poate ca eu să nasc prunc dacă n-am cunoscut bărbat? Şi-atunci îngerul Gavriil aduce o explicaţie, deşi nici această explicaţie nu lămureşte deplin misterul sau taina Întrupării. Dar această explicaţie ne arată legătura dintre Maica Domnului şi Sfânta Treime. Dacă am fost atenţi, am auzit explicaţia sau lămurirea pe care o dă arhanghelul Gavriil şi anume: „Duhul Sfânt se va coborî peste tine, puterea Celui Prea Înalt, Dumnezeu Tatăl, te va umbri, pentru aceasta Sfântul care se naşte din tine, Fiul lui Dumnezeu se va chema". Deci Duhul Sfânt începe lucrarea de întrupare a Fiului din Fecioara Maria în prezenţa şi bunăvoinţa Tatălui, iar Cel care se naşte nu este un om care va deveni sfânt, ci este sfânt în momentul naşterii, este Dumnezeu-Om. Şi asta ne explică de ce noi, ori de câte ori aducem laudă lui Dumnezeu, încheiem un grupaj de cântări cu formula: Slavă Tatălui şi Fiului şi Sfântului Duh. Adăugăm apoi imediat după „Şi acum şi pururea şi în vecii vecilor, Amin", o cântare adresată Născătoarei de Dumnezeu. Pentru că dintre toţi oamenii din lumea aceasta, ea este cea mai aproape de Sf. Treime fiindcă Unul din Treime, Dumnezeu-Fiul s-a născut sau Dumnezeu-Omul s-a născut din Fecioara Maria.

În Crezul nostru pe care-l mărturisim, spunem că, Fiul lui Dumnezeu a coborât din ceruri, s-a întrupat de la Duhul Sfânt şi din Fecioara Maria, pentru că întruparea s-a realizat prin lucrarea Duhului Sfânt asupra umanităţii Fecioarei Maria ca Fiul lui Dumnezeu să-şi împroprieze sieşi natura umană.

Deci Evanghelia aceasta a Bunei-Vestiri nu ne vorbeşte doar despre înger şi Fecioara, ci ne vorbeşte şi despre Sf. Treime, care este prezentă în lucrarea Întrupării Fiului lui Dumnezeu, deşi numai Una din persoanele Sf. Treimi şi anume Fiul, s-a făcut Om, dar fiind nedespărţit El de Tatăl şi de Duhul, putem spune că mântuirea noastră în Hristos se împlineşte prin lucrarea Sf. Treimi. De aceea şi botezul nostru se săvârşeşte ca naştere din nou în numele Tatălui şi al Fiului şi al Sf. Duh pentru că Întruparea Fiului lui Dumnezeu se săvârşeşte prin conlucrarea tuturor Persoanelor Sf. Treimi.

Ei bine, Evanghelia ne mai arată că Maica Domnului are o legătură cu verişoara ei Elisabeta, care este mama Sf. Ioan Botezătorul. Din Evanghelia de astăzi învăţăm că Sf. Ioan Botezătorul s-a zămislit cu şase luni înainte de zămislirea Mântuitorului Iisus Hristos. Deci vedem că Sf. Ioan Botezătorul era cam de aceeaşi vârstă cu Mântuitorul Iisus Hristos, erau rudenii. Dar Sf. Ioan Botezătorul n-a spus: acesta este verişorul meu, ci a spus: „Acesta este Mielul lui Dumnezeu care ridică păcatele lumii". El avea conştiinţa că Iisus din Nazaret nu este Iisus omul divin ci este Dumnezeu-Omul, Care s-a întrupat din iubire pentru oameni.

În ziua aceasta de Buna-Vestire care este o sărbătoare împărătească, pentru că se referă la Întruparea Mântuitorului Iisus Hristos, dar şi o sărbătoare a Maicii Domnului, pentru că prin Maica Domnului s-a făcut Întruparea Fiului lui Dumnezeu. În ziua aceasta ne bucurăm, deci este o zi în care prin Maica Domnului se ridică blestemul de după căderea protopărinţilor noştri Adam şi Eva. Este ridicarea lui Adam celui căzut, ea este izbăvirea lacrimilor Evei, ea preface blestemul în bucurie şi Maica Domnului ca icoană duhovnicească a Bisericii este pentru noi izvor de bucurie. Rugăciunile ei sunt atât de puternice încât ea a fost numită în viaţa liturgică ortodoxă „rugătoare nebiruită", adică „nerefuzată", întrucât a provocat prin intervenţia ei prima minune a Mântuitorului Iisus Hristos la Cana Galileii. De aceea noi, oricât ne-am ruga de mult în Biserică, la sfârşit spunem „pentru rugăciunile Născătoarei de Dumnezeu şi ale tuturor Sfinţilor, Doamne Iisuse Hristoase, miluieşte şi ne mântuieşte pe noi". Deci pentru că este rugătoarea, ajutătoarea, apărătoarea noastră este izvor de bucurie, este izvor de speranţă, este izvor de iubire curată. Maica Domnului este apărătoarea tuturor creştinilor, dar mai ales apărătoarea femeilor fecioare, a femeilor care nasc copii, a mamelor, este ocrotitoarea preoţilor, a clerului în general, este, aşa cum se spune în acatist, bucuria celor necăjiţi, este iubire cu smerenie pentru cei care nu mai au ce împlini şi este bucuria tuturor celor întristaţi, ocrotitoarea văduvelor, ocrotitoarea orfanilor, ocrotitoarea călătorilor, ocrotitoarea celor abandonaţi, celor uitaţi, celor umiliţi şi aşa se explică de ce în toată creştinătatea este atâta evlavie, atâta cinstire adusă Maicii Domnului. Ei i s-au închinat biserici, opere de artă, icoane şi mai ales Biserica i-a închinat o bogată imnografie. O mulţime de cântări se întrec între ele prin a lăuda smerenia ei, ascultarea ei şi dragostea ei smerită de Maică şi Fecioară, care este în acelaşi timp model pentru Fecioare şi în acelaşi timp model pentru Mame. Are „inimă de mamă" cum se spune în Ardeal. Această apropiere a ei faţă de noi este subliniată nu numai în cântări liturgice ci şi în cântări folclorice în grai creştin.

Deci şi noi astăzi o rugăm pe Maica Domnului să fie ocrotitoarea şi a noii Episcopii a Tulcii. Vestea cea bună pe care ne-o aduce Maica Domnului este că va iubeşte Sf. Treime pe Dvs., clerul şi credincioşii din această Eparhie, Episcopia Tulcei, şi Maica Domnului este ocrotitoarea Dvs. împreună cu toţi Sfinţii şi în acelaşi timp este izvor de bucurie. Am văzut bucuria aceasta aseară când v-am întâlnit aici la vecernie, la priveghere şi văd bucuria aceasta şi astăzi şi o vom sublinia încă o dată la sfârşitul Liturghiei când îl vom întroniza pe Prea Sfinţitul Părinte Visarion.

Să ne ajute Bunul Dumnezeu să simţim că suntem iubiţi de Maica Domnului, suntem ajutaţi, şi să ducem bucuria aceasta în familiile noastre, la locul de muncă şi pretutindeni în lume, spre slava lui Dumnezeu şi spre cinstirea Maicii Domnului şi spre a noastră mântuire. Amin.

TELEGRAFUL ROMÂN – File din Cronica neamului
90 de ani de la Unirea Basarabiei cu România

Unirea Basarabiei cu România

— Evenimentele dela Chişineu. — Ministrul român în consiliul provincial — Unirea cu ţara-mamă. — Condiţiile. — Desbaterea şi votarea. — Proclamarea. —

Proclamarea unirii Basarabiei cu România s'a făcut în modul următor: Ministrul prezident al Basarabiei, după sfătuiri de mai multe zile cu bărbaţii politici ai ţării, au învitat pe ministrul prezident român, să vie la consiliul provincial basarabean şi să comunice condiţiile, sub care s'ar putea îndeplini unirea.

Premierul Al. *Marghiloman*, însoţit de ministrul de războI *Hârjeu*, s'a prezentat în consiliul provincial şi a citit condiţiile. Conform acestora, republica democrată moldoveană, mărginită de Prut, Nistru, Dunăre, Marea neagră şi de vechiul hotar al Austriei, după desfacere de Rusia voieşte să facă întrebuinţare de dreptul liberei dispuneri de sineşi, şi se uneşte cu România, cu ţara-mamă.

Unirea se face pe temeiul următor:

Consiliul provincial funcţionează şi mai departe, pentru a execută reforma proprietăţii de pământ după trebuinţele ţării. Basarabia îşi păstrează autonomia, primeşte administraţie neatârnătoare şi o cameră provincială aleasă pe baza dreptului electoral universal, egal şi secret. Drepturile minorităţilor basarabene trebue respectate. In guvernul român vor intra doi reprezentanţi ai Basarabiei. Parlamentul român va convoca fără amânare adunarea constituantă, în care Basarabia va fi reprezentată în raport cu numărul locuitorilor săi. Problema constituantei va fi, să statorească unirea celor două ţări şi condiţiile unirii.

După citirea acestor condiţii, Marghiloman şi însoţitorii săi au părăsit clădirea consiliului provincial. Iar consiliul a început să discute asupra condiţiilor. La desbatere a participat şi dl Constantin *Stere*, care a fost ales deputat basarabean.

Deputaţii ţărani, la început, au fost contrari unirii; dar mai târziu, la îndemnul conducătorului lor *Ciganco*, s'au învoit.

Dintre 140 de membri ai consiliului au fost de faţă 123. La votare şi-au dat votul *64 pentru unire*, 3 contra, şi 56 abţineri. Împotriva unirii au votat ruşii, s'au abţinut evreii.

Hotărârea, după aceasta, s'a adus la cunoştinţa ministrului Marghiloman, care s'a prezentat de nou în consiliu şi a proclamat unirea ţărilor.

Dl Constantin *Stere* este primit pretutindeni în Basarabia cu mult respect, căci a luptat ani de zile pentru unirea ţării cu România.

Dar, fără îndoeală, este meritul politicei înţelepte a dlui Marghiloman, că unirea s'a putut face astăzi.

Unirea Basarabiei cu România

Ministrul prezident *Al. Marghiloman* a trimis din Basarabia următoarea telegramă adresată ministrului de externe *C. Arion:*

«Consiliul provincial, după desbatere de 2 zile, a proclamat în mod sărbătoresc, cu 86 voturi contra 3, *unirea nedespărţită a Basarabiei cu România.* In numele poporului român şi al regelui am luat act despre faptul acesta şi în mijlocul unui entusiasm de nedescris, am vestit unirea. In catadrală s'a oficiat serviciu divin solemn».

Ministrul de externe, C. Arion, a răspuns:

«Dreptul a învins. Vă felicit la strălucita învingere! Ranele ţării să se vindece. Marele fapt să aducă României putere nouă!»

Vestea despre unire a produs în ţară mare mulţumire.

Guvernor al Basarabiei se crede că va fi d-l Constantin *Stere.*

*

Evreii din Basarabia

Ordinul unui general. — Purtare cuviincioasă. — Veche poporaţiune. — Jertfe şi suferinţe. —

Cunoscutul scriitor, d-l Zamfir C. Arbure, scrie:

Generalul Broşteanu, comandantul diviziei a XI-a, venit la Chişinău cu armata română pentru a face unirea Basarabiei cu România, a dispus prin ordin special, ca trupele şi ofiţerii să aibă o purtare omenească faţă de evreii din Basarabia.

Generalul opreşte întrebuinţarea de cuvinte urâte şi bajocoritoare faţă de poporaţiunea evreiască; pentrucă purtarea necuviincioasă atrage după sine ura şi înstrăinează simpatiile, de care România are nevoe în Basarabia.

Bine a făcut generalul Broşteanu, dând un astfel de ordin. In Basarabia locuesc vre-o 300 mii de evrei, poporaţiune băştinaşă a acestei ţări. Majoritatea acesteia se compune din lucrători şi meseriaşi, cari locuesc în oraşele şi târguşoarele de dincolo de Prut.

Evreii din Basarabia sânt de drept cetăţeni ai acestei părţi a României nouă. Drepturile de cetăţean le-au câştigat prin luptă fără preget, prin suferinţe şi sacrificii nesfârşite.

Unirea Basarabiei

Sfatul ţării. — Vorbirea prim-ministrului. — Proclamarea unirii. — Declaraţie. — Serviciu divin.

(Sfârşit)

Declaraţia „Sfatului Ţării".

In numele poporului Basarabiei, «Sfatul Ţării» declară:

Republica democratică moldovenească (Basarabia) în hotarele ei dintre Prut, Nistru, Dunăre, Marea Neagră şi vechile graniţe cu Austria, ruptă de Rusia acum o sută şi mai bine de ani din trupul vechei Moldove, în puterea dreptului istoric şi dreptului de neam, pe baza principiului ca popoarele singure să-şi hotărască soartea lor, de azi înainte şi pentru totdeauna se uneşte cu mama sa România.

Această unire se face pe următoarele baze:

1 «Sfatul Ţării» actual rămâne mai departe pentru rezolvirea şi realizarea reformei agrare, după nevoile şi cererile poporului; aceste hotărâri se vor recunoaşte de guvernul român.

2. Basarabia îşi păstrează autonomia provincială, având un Sfat al Ţării (Dietă) ales pe viitor prin vot universal egal, direct şi secret, cu un organ împlinitor şi administraţie proprie.

3. Competenţa Sfatului Ţării este: a) votarea bugetelor locale, b) controlul tuturor organelor, zemstvourilor, şcoalelor, c) numirea tuturor funcţionarilor administrrţiei locale prin organul său împlinitor, iar funcţionarii înalţi sânt întăriţi de guvern.

4. Recrutarea armatei se va face în principiu pe baze teritoriale.

5. Legile în vigoare şi organizaţia locală (zemstve şi oraş) rămân în putere şi vor putea fi schimbate de parlamentul român, numai după ce vor lua parte la lucrările lui şi reprezentanţii Basarabiei.

6. Respectarea drepturilor minorităţilor din Basarabia.

7. Doi reprezentanţi ai Basarabiei vor intra în consiliul de miniştri român, acum desemnaţi de actualul «Sfat al Ţării», iar pe viitor luaţi din sinul reprezentanţilor Basarabiei din parlamentul român.

8. Basarabia va trimite în parlamentul român un număr de reprezentanţi proporţional cu poporaţia, aleşi pe baza votului universal, egal, direct şi secret.

9. Toate alegerile din Basarabia pentru volosto (plata) şi sate, oraşe, zemstve şi parlament se vor face pe baza votului universal, egal şi direct.

10. Libertate personală, libertatea tiparului, a cuvântului, a credinţei, a adunărilor şi toate libertăţile obşteşti vor fi garantate prin constituţie.

11. Toate călcările de legi, făcute din motive politice în vremile turburi ale prefacerei din urmă, sânt amnestiate.

Basarabia unindu-se ca fică cu mama sa România, parlamentul român va hotărâ convocarea neîntârziată a constituantei, în care vor intra proporţional cu poporaţia reprezentanţii Basarabiei, aleşi prin vot universal, egal, direct şi secret, spre a hotărâ împreună cu toţi înscrierea în constituţie a principiilor şi a garanţiilor de mai sus.

Trăiască Unirea Basarabiei cu România, deapururi şi pentru totdeauna!

Primită în «Sfatul Ţării» la 27 Martie 1918, în Chişineu. —

Preşedintele «Sfatului Ţării»: *I. Inculeţ.*

Secretarul «Sfatului Ţării»: *I. Buzdugan.*

Citirea e urmată de manifestaţii entuziaste. —

Miniştrii au mers apoi la Catedrală. Lumea e imensă.

In catedrală s'a oficiat un serviciu divin. A oficiat arhimandritul Gorie. Slujba s'a făcut în limba românească. E a doua oară când se slujeşte româneşte dela revoluţia rusească. La acest serviciu a asistat şi episcopul rus, vicarul Gavrilă, ceeace a făcut o bună impresie, dovedind că nu poate fi vorba de o neînţelegere între biserica rusească şi cea românească. La serviciu divin au mai asistat preşedintele «Sfatului Ţării» împreună cu miniştrii basarabeni.

După Te-Deum, miniştrii au trecut în revistă trupele din curtea catedralei, care răspundeau cu urale, găsind un puternic ecou în mulţimea adunată.

(extrase din numerele: 37, 38, 40 şi 43, din aprilie 1918)

MITROPOLITUL ANDREI ŞAGUNA şi negustorii greci din Sibiu şi Braşov

Cetatea Sibiului, cu originile sale ce amintesc de stăpânirea romană pe meleagurile transilvăne-ne, vechiul Cibinium, cum l-au numit ei, de la râul pe malurile căruia a fost zidit oraşul, avea să joace un rol deosebit de important în istoria Bisericii poporului român din Transilvania.

Anticul Cibinium avea să înflorească din nou mai târziu, când, la iniţiativa regelui Geza al II-lea (1141-1162), a fost reînfiinţat de către coloniştii germani ce l-au numit Hermannsdorf, de la conducătorul lor, iar dezvoltarea urbană pe care a cunoscut-o, a făcut să se numească Hermannstadt. Oraşul a fost distrus de mongoli în anul 1241 şi reconstruit din nou în secolul al XIV-lea, când partea de sus a lui a fost fortificată cu ziduri mari de cărămidă, de la culoarea cărora a fost numit Oraşul Roşu. Protejat de puternicile lui ziduri, oraşul Sibiu a devenit repede un oraş important şi puternic în regiune, devenind un centru cultural al comunităţilor germane din Transilvania.

Subordonarea Transilvaniei, Imperiului Otoman în anul 1541 şi reorganizarea ei cu regim autonom până în anul 1699 a atras atenţia comercianţilor greci spre această regiune unde au găsit o piaţă foarte bună de desfacere pentru produsele lor levantine. Două importante centre pentru cir-

culaţia negustorilor ambulanţi greci şi aromâni au fost Sibiul şi Braşovul, care erau şi puncte vamale cu Ţara Românească, precum şi locuri de depozitare a mărfurilor, deoarece comerţul en-detail era interzis comercianţilor străini şi era un privilegiu doar pentru localnici.

Interesul autorităţilor locale pentru produsele luxoase levantine şi importantul venit pe care îl obţineau din taxele vamale, i-au făcut pe principii Transilvaniei să-i sprijine pe greci şi să le ofere drepturi spre a se organiza în companii comerciale. Astfel, Compania Greacă din Sibiu s-a înfiinţat la 1639, iar cea din Braşov în anul 1683. Grecii au avut de întâmpinat însă şi câteva piedici din partea autorităţilor locale, care de cele mai multe ori se datorau comercianţilor saşi şi unguri. Cu toate acestea însă, activitatea economică a grecilor au făcut din Sibiu şi Braşov importante centre ale comerţului levantin.

Comercianţii greci şi aromâni din Sibiu şi Braşov, pe lângă activitatea lor comercială pe care o desfăşurau în aceste oraşe şi legăturile lor pe care le aveau cu marile centre europene, simţeau şi nevoia ca la marile sărbători ortodoxe să se roage în credinţa şi în limba lor, dat fiind faptul că religia oficială era cea catolică, în vreme ce cea ortodoxă era interzisă în interiorul oraşelor. Astfel, grecii din Sibiu au închiriat o casă în Bungard (unde şi locuiau de altfel) pe care au amenajat-o spre a o folosi ca paraclis, care, din anul 1640, a început să funcţioneze având-l ca păstor pe părintele Serafim de la Mănăstirea Iviron din Sfântul Munte Athos[1]. În anul 1690, Compania Greacă din Sibiu a primit de la autorităţile locale permisiunea de a construi o biserică în Bungard pe care a isprăvit-o într-un an de zile şi în curtea căreia a amenajat şi un cimitir pentru membrii ei. Ca hram a fost ales Sfântul Atanasie cel Mare, care a devenit şi protectorul companiştilor. După tratatul de la Carloviţ din anul 1699, odată cu anexarea Transilvaniei Imperiului Habsburgic, grecii au putut să locuiască şi în Sibiu, unde au închiriat diverse case pe care le-au amenajat spre a le folosi slujirii cultului ortodox. La 30 august 1797 s-au pus temeliile unei noi biserici de către arhimandritul Ghermanos din Trapezunta şi Evghenie Ivirul[2], în prezenţa preşedintelui companiei Gheorghios Manicante Safranos, a epitropului viitoarei biserici Hagi Constantin Pop

(continuare în p. 6)

Pr. Dr. Vicenţiu CURELARU

Fragmente din *Cuvântarea a 45-a la Sfântul Paște*[1] a Sfântului Grigore Teologul[2]

„...Paștele Domnului, Paștele, și iarăși zic Paștele, cinstea Treimii. Aceasta este sărbătoarea sărbătorilor noastre și praznicul praznicelor, atât de mult depășindu-le pe toate celelalte, nu numai pe cele omenești și care caută spre cele de jos, ci și pe cele care sunt ale lui Hristos și pentru El cinstite , pe cât soarele întrece stelele...

Astăzi dar, această Înviere o prăznuim, care nu mai este așteptată, ci este deja plinită, și unește întru ea toată lumea. Deci fiecare, mic sau mare, la vreme rânduită, să rodească și să aducă alt dar de prăznuire, după câtă putere are fiecare, însă din cele duhovnicești și plăcute lui Dumnezeu. Căci darul de vrednicie cu greu îl vor aduce chiar și îngerii cei ce sunt apropiați și înțelegători și neîntinați și văzători și mărturisitori ai slavei celei de sus. Dacă într-adevăr și aceștia au puterea a toată lauda! Iar noi vom aduce cuvânt, pe cel care este mai bun și mai prețuit, lăudând mai ales pe Cuvântul, pentru binefacerile firii celei cuvântătoare.

Voi începe deci de aici! Și nu pot, jertfind cuvinte despre jertfa cea mare și despre cea mai mare dintre zile, să nu alerg la Dumnezeu și de acolo să încep. Și să-mi curățiți și mintea și auzul și cugetul, câți vă desfătați întru acestea (pentru că acest cuvânt este despre Dumnezeu, și dumnezeiesc). Ca să ne despărțim fiind plini nu de desfătările cele deșarte. Deci va fi acest cuvânt dintre cele mai complete și în același timp mai scurte, ca să nu supere nici prin insistență, nici să fie neplăcut din cauza lungimii...

Dar ce nevoie avem noi de acestea, ar putea să zică cineva dintre cei foarte iubitori de prăznuire și mai zeloși. Întoarce-te și ne spune cele despre prăznuire, pentru care și stăm azi aici![3] Aceasta voi și face, chiar dacă am început mai de sus, după ce astfel m-a silit rânduiala cuvântului și dorința. Poate nu va fi în zadar pentru cei iubitori de învățătură și de cele frumoase să cuprindem puțin și pe cele despre această numire a Paștelui. Căci acesta poate să nu fie un adaos nefolositor celor ce ascultă. Acest Paște, cel mare și preacinstit, este numit de evrei Faska (Ieșire 12, 11), după limba lor și desemnează cuvântul „trecere", arătând, pe de o parte, istoria fugii din Egipt și trecerii în Canaan, iar pe de altă parte, în înțeles duhovnicesc, trecerea de la cele pământești la cele cerești și înaintarea și suirea la pământul făgăduinței. Și ceea ce am aflat că s-a întâmplat în multe locuri ale lumii, sau din cele aspre la cele cuviincioase, aceasta am văzut chiar și aici. Căci socotind vreunii că acest nume este al patimii mântuitoare, schimbând mai apoi cuvântul potrivit limbii grecești, cu transformarea lui „f" în „p" și a literei „k" în „h", au numit această zi Paște (Πάσχα). Și după ce a dobândit apropierea de vorbire, acest cuvânt a fost făcut mai puternic, auzul celor mai mulți alergând ca la un cuvânt mai temător de Dumnezeu...

...Dacă ești Simon Cireneanul, ridică crucea și urmează-L. Dacă te vei răstigni împreună cu El ca și tâlhar, cunoaște-L pe Dumnezeu ca rob recunoscător. Dacă și Acela s-a considerat (a fi) cu cei nelegiuiți de dragul tău și al păcatului tău, fii și tu drept de dragul Aceluia. Închină-te Acestuia Care S-a spânzurat pe cruce pentru tine, chiar dacă te spânzuri și tu. Câștigă ceva și din mâhnire. Cumpără-ți mântuirea cu moartea. Intră cu Iisus în Paradis, astfel încât să înveți din ce ai căzut. Vezi frumusețile de acolo. Lasă-l pe nelegiuitul care suspină afară, să moară afară împreună cu blasfemia lui. Și dacă ești Iosif din Arimateea, cere Trupul de la răstignitor. Să fie al tău Acesta Care a curățat lumea. Și dacă ești Nicodim, ucenicul cel de taină, înmormântează-L cu miruri. Și dacă ești cumva Maria sau cealaltă Marie, sau Salomea, sau Ioana, varsă lacrimi dis-de-dimineață. Vezi prima piatra răsturnată, poate chiar și pe îngeri și pe Acesta, pe Iisus Însuși. Zi ceva, ascultă glasul. Dacă auzi „Nu Mă atinge", stai departe, cinstește Cuvântul, însă nu te întrista. Pentru că știe cui să Se arate mai întâi. S-a vădit Învierea. A ajutat-o pe Eva, care a căzut prima, și prima să-L salute pe Hristos și s-o vestească ucenicilor. Fii Petru sau Ioan. Vino la mormânt, alergând împreună sau înaintea altora, împreună nevoindu-te cu cel bine nevoitor. Și dacă te ține viteza, învinge-l cu zelul tău, nu trecând pe lângă mormânt, ci intrând înăuntru. Și dacă, ca și Toma te vei diferența de ceilalți ucenici, cărora li Se arată Hristos, când Îl vezi, nu fi necredincios. Și dacă nu crezi, crede în cei ce ți-o spun. Și dacă nici acelora nu crezi, arată încredere semnelor vremii. Dacă coboară în iad, coboară împreună cu El. Cunoaște și tainele lui Hristos de acolo, care este planul dublei coborâri, care e rațiunea ei: în mod simplu îi mântuiește pe toți prin arătarea Sa sau, și acolo sunt încă dintre cei care Îl cred?

...Acum dar suntem nevoiți să repetăm cuvântul după cum urmează: Am fost creați, pentru a fi milostiviți. Am fost milostiviți pentru că am fost creați. Ne-a fost dat Paradisul pentru a ne bucura. Am luat poruncă, pentru a izbândi prin păstrarea ei, nu pentru că Dumnezeu nu știa ceea ce ar fi urmat, ci pentru a legifera stăpânirea de sine. Am fost înșelați, pentru că ne-au invidiat. Am decăzut, pentru că am nesocotit porunca. Suntem nevoiți să postim pentru că nu am postit în timp ce eram stăpâniți (conduși) de pomul cunoașterii. Pentru că era veche porunca și contemporană cu noi, ca o educare a sufletului și îndreptare a plăcerilor. Am primit-o în chip binecuvântat, pentru a ne desfăta prin păzirea ei de ceea ce am pierdut prin nepăstrarea ei. Am avut nevoie de Dumnezeu, Care să Se întrupeze și să moară, pentru a trăi. Am murit împreună cu El, pentru a ne curăța. Am înviat împreună cu El, pentru că împreună cu El am și murit. Împreună am fost slăviți, deoarece împreună am înviat.

Sunt multe, așadar, minunile acelei vremi: Dumnezeu Care Se răstignește, soare care se întunecă și iarăși răsare (pentru că a trebuit ca și creaturile să sufere cu Creatorul). Catapeteasmă care se crapă, sânge și apă care se varsă din coastă (pe de-o parte sânge, deoarece era om, pe de alta apă, deoarece era deasupra omului). Pământ, care se mișcă, pietre care se crapă de dragul pietrei (care este Hristos), morți care înviază, ca și încredințare a Învierii ultime și comune. Semnele dar la mormânt, cele de după mormânt, cine ar fi putut să le slăvească cu vrednicie? Nimic nu există așadar, ca și minunea mântuirii mele: puține picături de sânge refac întreaga lume și devin sevă de lapte pentru toți oamenii, care ne leagă și ne strâng pe noi în unitate.

O, Paștele cel mare și sfânt, care curățești întreaga lume! Pentru că îți voi vorbi ca ceva însuflețit. O, Cuvinte al lui Dumnezeu și lumină și viață și înțelepciune și putere! Pentru că mă bucur cu toate numele tale! O, creație (rod) și forță și pecete a minții celei mari! O, Cuvinte Care ești înțeles și om Care Te arăți, Care le aduci pe toate supuse cuvântului puterii Tale! Acum așadar, să primești cuvântul acesta, nu ca început, ci ca și completare poate a propriei noastre rodiri, mulțumiri și, în același timp, fierbinte rugăminți, pentru a nu suferi nimic mai mult, în afară de nevoințele necesare și sfintele dureri pentru poruncile Tale cu care am trăit până acum. Și să stăvilești tirania cea împotriva noastră a trupului (vezi, Doamne, cât de mare este și cât ne îngreunează), sau judecata Ta, dacă am vrea să ne curățim înaintea Ta. Dacă, așadar, terminăm pe drept (vorbind) cu dorința noastră și devenim acceptați în corturile cerești, imediat și aici îți vom oferi jertfe primite pe sfântul Tău jertfelnic. Părinte și Cuvinte și Duhule Sfânt. Că Ție Ți se potrivește toată slava, cinstea și puterea în vecii vecilor. Amin".

[1] Textul integral al acestei *Cuvântări la Sfântul Paște* a Sfântului Grigore Teologul se află în greaca veche în PG 36, 624A-664A; iar în greaca nouă, în vol. *Μιλάει ο Γρηγόριος Θεολόγος*, μεταφ. Πρωτοπρ. Γεώργιος Δορμπαράκης, Εκδόσεις Αποστολικής Διακονίας της Εκκλησίας της Ελλάδος, Αθήναι, 1991.

[2] Sf. Grigore Teologul s-a născut pe la 329-330 în Arianz, aproape de Nazianz, trecând la cele veșnice între anii 389-390, după o viață dedicată slujirii lui Dumnezeu și Bisericii, fiind cel mai profund și sistematic propovăduitor pe care Biserica creștină îl cunoscuse până la acea dată. Succesor al tatălui său, în ciuda opoziției sale, ca episcop de Nazianz, el a fost și patriarh al Constantinopolului între 379-381, timp în care a înfruntat diversele grupări ariene din Bizanț, reușind să întărească Biserica, revigorându-i dinamismul de care era lipsită înaintea urcării sale pe tronul constantinopolitan. Forța discursului său teologic venea, cu siguranță, din autenticitatea vieții creștine pe care o experia, ca și din cultura asumată prin școlile pe unde a umblat, la Nazianz, Cezareea Capadociei, Cezareea Palestinei, Alexandria și Atena. La Atena a stat între 8-9 ani, studiind împreună cu Sf. Vasile cel Mare, și aprofundând cu acesta o relație de prietenie în Hristos, rămasă paradigmă a prieteniei creștine pentru toate veacurile. (Pentru o temeinică cunoaștere a vieții, operei și doctrinei Sf. Grigore Teologul vezi George Florovsky, *Οι Ανατολικοί Πατέρες του Τετάρτου* Αιώνα, μετάφραση Παναγιώτου Κ. Πάλλη, Εκδόσεις Π. Πουρναρά, Θεσσαλονίκη, 1991, p. 163-217). În Constantinopol a ținut celebrele sale *Cinci cuvântări teologice*, însă numărul total al cuvântărilor sale cu caracter teologic este de 45. Cea de a 45-a sa cuvântare este acest *Cuvânt la Sfântul Paște*, în unele ediții numerotat cu numărul 43, cuvântare despre care George Florovsky ne spune că „explică lucrarea mântuitoare a lui Hristos și a fost scrisă în Arianz cândva după 383", op. cit., p.173.

[3] Înainte de a se concentra exclusiv pe evenimentul Învierii Domnului, Sf. Grigore Teologul face o adevărată expunere a învățăturii despre creație în general, despre rolul Cuvântului în creație, despre Întrupare, integrând astfel Învierea Domnului, printr-o strălucită expunere de teologie sistematică, într-o adevărată prezentare de ansamblu a operei de mântuire asumată de Fiul lui Dumnezeu. În această cuvântare întâlnim exprimarea referitoare la om, pe care Dumnezeu „l-a așezat ca o a doua lume mare în cea mică" (PG 36, 632A), o expresie pe care însuși Sf. Maxim Mărturisitorul o preia de la Sf. Grigore Teologul, însă nu din această cuvântare, ci dintr-o cuvântare la Nașterea Domnului, la care se referă în lucrarea sa *Περί των διαφόρων αποριών των αγίων Διονυσίου και Γρηγορίου*, PG 91, 1096A. Plecând de la această expresie a Sf. Grigore Teologul, Sf. Maxim Mărturisitorul înțelege omul ca macrocosmos, în lumea devenită microcosmos, inversând oarecum ideea înțelegerii omului ca microcosmos, în lumea privită ca macrocosmos. Această înțelegere a Sf. Grigore Teologul și, mai apoi, a Sf. Maxim Mărturisitorul o comentează pr. Dumitru Stăniloae în *Comentaries sur la Saint Maxime le Confeseur, Ambiguorum liber*, Les Editions de l'Ancre, Paris-Suresnes, 1994, p. 403: „Prin aceste cuvinte, Sf. Grigore arată nivelul superior pe care l-a atins creația prin unirea în om a planului spiritual și a planului sensibil (fizic), care înainte de a fi omul erau separate (îngerii și lumea materială). Omul se numește „lume mare" (macrocosmos) așezat în lumea propriu-zisă numită „lumea mică" (microcosmos) și nu invers, cum vedem de obicei: microcosmosul în macrocosmos – pentru că el (omul) poate cuprinde lumea sensibilă în ideile și relațiile sale... Omul e mai mare decât lumea pentru că o poate cuprinde și stăpâni". Am făcut aceste precizări, pentru a sublinia paternitatea acestei înțelegeri de către Sf. Grigore Teologul, care, iată, o aflăm și în acest *Cuvânt la Sfântul Paște*.

Traducere din lb. greacă și note
Dr. Ștefan TOMA

Cuvântul P.S. Visarion Bălțat cu prilejul întronizării P.S. Sale ca episcop al Tulcii

(urmare din p. 2)

Cu o astfel de istorie bogată, cu o spiritualitate ce a străbătut de mult fruntariile, Biserica Ortodoxă Română din această parte a țării se prezintă astăzi ca o continuatoare a tradițiilor de slujire și de dăruire a înaintașilor.

Astăzi Biserica este chemată la o susținută activitate liturgico-sacramentală, constând în împărtășirea Cuvântului Evangheliei și a Sfintelor Taine poporului lui Dumnezeu, a conducerii acestuia pe calea sfințeniei, a Binelui, a Adevărului, dar și la o susținută activitate filantropică și de ocrotire socială, de alinare a suferințelor și lipsurilor materiale ale păstoriților ei.

Astăzi Biserica este chemată să dea mărturie despre prezența și rostul ei în toate compartimentele vieții sociale, în școală – prin ora de religie la toate nivelurile, de la grădiniță și până la gimnaziu sau liceu –, în spitale, în armată, în penitenciare, în orfelinate, azile sau în alte forme de asistență socială. De 18 ani încoace Biserica noastră s-a implicat activ în toate aceste aspecte ale vieții comunitare, iar roadele n-au încetat să apară și vorbesc de la sine.

Astăzi Biserica este chemată să lucreze la armonia tuturor creștinilor indiferent de confesiune, prin cultivarea dialogului ecumenic și inter-religios și noi aici, unde trăiesc de secole în pace și frățietate credincioși de diferite confesiuni și religii, ne vom strădui ca împreună să lucrăm, să ne rugăm și să ne cunoaștem mai bine spre folosul obștesc.

Iubiții mei fii duhovnicești,

Îndreptându-mă cu inima de părinte spre voi vă întâmpin cu cuvintele Sf. Ap. Pavel: *„voi sunteți lauda, bucuria și nădejdea noastră înaintea Domnului nostru Iisus Hristos"* (I Tes. 2, 19).

Dumnezeu ne-a încredințat pe unii altora și ne îndeamnă să ne împărtășim întreolaltă bucuriile, necazurile și izbânzile vieții.

Nu pot să vă ascund faptul că m-am despărțit cu greu de bunii și vrednicii credincioși din Arhiepiscopia Sibiului cu care ne-am rugat și am lucrat împreună aproape 11 ani ca episcop-vicar. Nădăjduiesc că aceleași sfinte și sincere bucurii le voi avea și aici ca să se desăvârșească bucuria și nădejdea mea în Domnul.

Mă voi strădui să fiu *„păstorul cel bun"* , iar *„păstorul cel bun își pune sufletul pentru oile sale"* (Ioan 10), și așa cum spune același Apostol al neamurilor *„Eu prea bucuros voi jertfi și mă voi jertfi chiar și pe mine pentru sufletele voastre"* (II Cor. 12, 15).

Împreună vom păzi *„unitatea Duhului întru legătura păcii"*, ne vom strădui să păstrăm curată și nealterată credința strămoșească, și să umblăm întru *„înnoirea vieții"*, în dragoste, smerenie, ascultare și alipire de sfânta noastră Biserică Ortodoxă Română *„una și aceeași în toate timpurile"* și pe care marele poet Mihai Eminescu a numit-o atât de frumos *„mama spirituală a neamului nostru"*.

Sunt pe deplin încredințat că prin împreuna noastră lucrare, ierarh, cler și popor, vom putea agonisi multe izbânzi în ogorul Domnului, căci puterea noastră vine de la Hristos Dumnezeu, care, după cuvântul Apostolului, *„este Cel ce lucrează în noi și ca să voim și ca să săvârșim, după a Lui bunăvoință"* (Filipeni 2, 13).

Prea Fericirea Voastră,

Mulțumim *Prea Fericirii Voastre* pentru dragostea și prețuirea pe care ne-ați arătat-o dintotdeauna ca și pentru propunerea făcută Sf. Sinod pentru alegerea noastră ca episcop al Tulcii, dar și pentru osteneala pe care ați luat-o de a ne instala personal în această funcție și rugăm pe Dumnezeu să Vă hărăzească pace, sănătate și ani îndelungați la cârma Sfintei noastre Biserici.

Mulțumim Înalt Prea Sfințitului Mitropolit Laurențiu al Ardealului lângă care am colaborat peste doi ani de zile în calitate de episcop-vicar. Aș vrea să pomenesc cu pioșenie și numele marelui *Mitropolit Antonie Plămădeală al Ardealului* cu care am conlucrat aproape 14 ani, dintre care 8 ani ca episcop-vicar și lângă care am ucenicit în slujirea Bisericii și a Neamului. Dumnezeu să-i facă parte de veșnică odihnă iar de acolo din ctitoria lui de la Sâmbăta de Sus să ne ocrotească în continuare și în misiunea pe care o începem astăzi aici la Tulcea.

Mulțumim Î.P.S. Arhiepiscop Teodosie al Tomisului pentru grija arătată față de această nou-înființată Eparhie și-l asigurăm de toată dragostea și frățietatea noastră. Mulțumim membrilor Sfântului Sinod prezenți la această festivitate de întronizare, preoților, monahilor și credincioșilor din de Dumnezeu păzita Episcopie a Tulcii care ne-au primit cu atâta bucurie și dragoste.

Se cuvine să mulțumim autorităților centrale și locale ale Statului și să-i asigurăm de colaborarea noastră spre binele și prosperitatea cetățenilor.

Mulțumindu-vă încă o dată tuturor celor ce ați avut dragostea de a fi prezenți astăzi alături de mine la primirea toiagului de păstor duhovnicesc al Episcopiei Tulcii, cu genunchii plecați rog pe Dumnezeu să-mi dea ajutorul Său cel Sfânt ca pe cei pe care mi i-a încredințat să-i păzesc în dreaptă credință, în dragoste și adevăr și să-i călăuzesc spre tot lucrul bun și folositor așa încât prin ei să se preamărească Sfânt Numele Său al Tatălui și al Fiului și al Sfântului Duh. AMIN.

Noua Episcopie a Slatinei şi-a primit arhipăstorul

Sfântul Sinod al Bisericii Ortodoxe Române a ales, în şedinţa de lucru din 5 martie 2008, în treapta de episcop al noii Episcopii a Slatinei, de pe raza Mitropoliei Olteniei, pe Preasfinţitul Sebastian Ilfoveanul, episcop-vicar al Arhiepiscopiei Bucureştilor.

Noul şi primul titular al acestei eparhii s-a născut în data de 5 noiembrie 1966, în oraşul Moreni, judeţul Dâmboviţa, purtând din naştere numele de Sorin Petrică Paşcanu.

Studiile medii le-a urmat la Seminarul Teologic de la Mânăstirea Neamţ, unde şi-a descoperit şi vocaţia spre viaţa monahală.

Din 1988, la vârsta de 22 de ani a fost tuns în monahism şi închinoviat la Schitul Crasna din jud. Prahova. A primit numele de călugărie de Sebastian. Tot atunci a fost hirotonit ierodiacon.

Între 1988-1992 a urmat cursurile Facultăţii de Teologie „Justinian Patriarhul" din Bucureşti, iar din 1992 şi până în 1997-cursurile de doctorat la Facultatea de Teologie din Tesalonic, obţinând titlul de doctor în Teologie, în urma susţinerii tezei *„Teologia liturgică românească din sec. XX".* Este evident cursul rectiliniu al studiilor teologice, ceea ce sugerează o reală vocaţie spre preoţie.

Din 1996 a fost hirotonit ieromonah, iar după întoarcerea în ţară, între 1996-1999, a îndeplinit ascultarea de stareţ al Schitului Crasna.

A fost chemat de către pururi pomenitul patriarh Teoctist la o altă slujire şi anume, de exarh al mânăstirilor din Arhiepiscopia Bucureştilor. Timp de patru ani (1997-2001) a vegheat la buna desfăşurare a vieţii monahale din acele mânăstiri.

Pregătirea teologică foarte temeinică, experienţa duhovnicească şi administrativă dobândite au constituit temeiul alegerii, în 2001, a tânărului ieromonah Sebastian, devenit între timp arhimandrit, în funcţia de episcop-vicar al Arhiepiscopiei Bucureştilor.

Timp de şapte ani a coordonat sectoarele administrativ-gospodăreşti ale Arhiepiscopiei Bucureştilor, sub îndrumarea nemijlocită a pururea pomenitului patriarh Teoctist, iar din august 2007 sub cea a actualului patriarh, P.F. Daniel Ciobotea.

Ca înfăptuiri mai deosebite am menţiona sprijinul nemijlocit şi ferm al construirii aşezământului monahal şi de caritate „Christiana" din Bucureşti (cu ridicarea din temelie a două biserici şi a chiliilor, precum şi amenajarea căminului de bătrâne). A coordonat şi lucrările de restaurare şi modernizare a căminului studenţesc, de la Facultatea de Teologie „Justinian Patriarhul" şi de la Căminul preoţesc.

Experienţa administrativ-gospodărească acumulată îi va folosi cu siguranţă noului arhipăstor al Episcopiei Slatinei, în organizarea şi înzestrarea cu cele de trebuinţă a centrului eparhial, dar şi a tuturor protopopiatelor, parohiilor şi aşezămintelor monahale de pe raza acelei eparhii.

Prea Sfinţitul Sebastian a căutat să fructifice şi temeinica pregătire teologică acumulată, publicând, pe lângă teza de doctorat şi alte cărţi, studii, predici, reportaje etc. De reţinut „Comentariul la Canonul cel Mare al Sf. Andrei Criteanul", publicat la Schitul Crasna în 1996 şi republicat în 2007.

A îndeplinit noul ierarh al Slatinei şi alte ascultări pe plan cultural, ecumenic şi misionar-pastoral (participări la simpozioane şi întruniri în ţară şi străinătate, emisiuni de radio şi televiziune, sfinţiri de biserici şi hirotoniri de preoţi, etc.).

Temeinica experienţă duhovnicească, acumulată din fragedă vârstă şi până astăzi, constituie zestrea cea mai de preţ cu care P.S. Sebastian Paşcanu păşeşte spre noua misiune de povăţuitor şi conducător spre cele către mântuire, al clerului, monahilor şi credincioşilor din Episcopia Slatina.

Instalarea în noua funcţie de episcop eparhiot a avut loc la praznicul Bunei-Vestiri, 25 martie 2008.

Din încredinţarea Prea Fericitului Părinte Daniel, patriarhul Bisericii Ortodoxe Române, ceremonialul instalării a fost condus de către Înalt Prea Sfinţitul Teofan, arhiepiscopul Craiovei şi mitropolitul Olteniei.

Sfânta Liturghie a fost oficiată în faţa bisericii „Maica Domnului" din municipiul Slatina, unde se aflau reprezentanţi ai autorităţilor locale şi mulţime de credincioşi. Din soborul ierarhilor au făcut parte: Î.P.S. Teofan, mitropolitul Olteniei, nou-alesul mitropolit al Moldovei şi Bucovinei, P.S. Gherasim, episcopul Râmnicului, P.S. Nicodim, episcopul Severinului şi Strehaiei, P.S. Ciprian Câmpineanul, episcop-vicar patriarhal, P.S. Gurie Stehăianul, episcop-vicar al Episcopiei Craiovei, P.S. Irineu Slătineanul, arhiereu-vicar al Episcopiei Râmnicului, P.S. Corneliu Bârlădeanul, arhiereu-vicar al Episcopiei Huşilor, P.S. Petroniu Sălăjanul, arhiereu-vicar al Episcopiei Oradiei, Bihorului şi Sălajului, nou-ales episcop al Episcopiei Zalăului, P.S. Iustin Sigheteanul, arhiereu-vicar al Episcopiei Maramureşului şi Sătmarului.

La sfârşitul Sf. Liturghii a avut loc ceremonialul instalării. După citirea Gramatei de instalare, Î.P.S Teofan, arhiepiscopul Craiovei şi mitropolitul Olteniei, nou ales mitropolit al Moldovei şi Bucovinei, a înmânat P.S. Sebastian însemnele de episcop eparhiot al Slatinei: crucea, engolpionul, mantia şi toiagul de arhipăstorire.

Prea Sfinţitul Gherasim, episcopul Râmnicului, a rostit apoi un cuvânt, ca unul care a propus, în cadrul lucrărilor Adunării eparhiale a Episcopiei Râmnicului, din 18 octombrie 2001, înfiinţarea Episcopiei Slatinei, având jurisdicţie asupra judeţului Olt. P.S. Sa a evidenţiat motivele de ordin istoric, pastoral-misionar şi administrativ-bisericesc care au stat la baza acelei propuneri. A dat apoi expresie încredinţării că pe raza noii eparhii se va intensifica şi mai mult activitatea pastoral-misionară, Prea Sfinţitul Sebastian fiind ierarhul pregătit pentru tot lucrul cel bun.

Noul titular al Episcopiei Slatinei a rostit o amplă cuvântare, mulţumind lui Dumnezeu pentru toate cele câte le-a rânduit, Sfântului Sinod pentru încrederea şi cinstirea acordate, slujitorilor sfintelor altare, monahilor şi monahiilor, reprezentanţilor autorităţilor locale şi dreptcredincioşilor pentru călduroasa primire. P.S. Sa a dat expresie simţămintelor de profundă evlavie faţă de Maica Domnului, sub acoperământul căreia s-a săvârşit acel început de lucrare pastoral-misionară, ca şi faţă de Sfinţii Brâncoveni, a căror obârşie a fost judeţul Olt, pe raza căruia s-a întemeiat şi noua Episcopie. În mod special P.S. Sa a adresat un cuvânt de recunoştinţă şi mulţumire Î.P.S. Teofan, mitropolitul Olteniei, şi P.S. Gherasim, episcopul Râmnicului, pentru participarea la acest eveniment şi pentru dragostea frăţească manifestată.

În final, Î.P.S. Teofan, mitropolitul Olteniei, noul ales mitropolit al Moldovei şi Bucovinei a prezentat personalitatea noului titular al Episcopiei sufragane a Mitropoliei Olteniei şi a exprimat convingerea unui spor de viaţă creştină în acea parte de ţară care a dat neamului nostru mucenici pentru credinţă.

Î.P.S. Sa a dat citire mesajului transmis de către Prea Fericitul Părinte Daniel, patriarhul Bisericii Ortodoxe Române, cu acel fericit prilej al instalării P.S. Sebastian ca episcop al Slatinei.

S-a citit de asemenea mesajul transmis în numele Guvernului României, de către Domnul Prim Ministru Călin Popescu Tăriceanu.

P.C. preot Dumitru Constantin a rostit un scurt cuvânt de bun-venit pentru noul ierarh, în numele preoţilor din Episcopia Slatinei.

După instalare a avut loc o agapă oferită de Consiliul eparhial al Episcopiei Slatina la hotelul „Bulevard" din oraş.

La ora 17^{00} ierarhii slujitori şi alţi oaspeţi au plecat în pelerinaj spre Mânăstirea Brâncoveni, iar a doua zi au fost vizitate catedralele veche şi nouă ale oraşului, apoi mânăstirile Clocociov, Călui, Strâmba şi Tismana, cu un popas de prânz la reşedinţa mitropolitană din Craiova.

Astfel s-a făcut un bun început unei misiuni şi sfinte lucrări în folosul obştei credincioşilor din noua Episcopie a Slatinei.

Pr. prof. dr. Dumitru ABRUDAN

MESAJUL P.F. DANIEL
cu prilejul întronizării P.S. Sebastian ca episcop al Slatinei

Înalt Prea Sfinţia Voastră,

Ne revine deosebita bucurie de a vă transmite gândurile noastre de felicitare la acest moment însemnat din istoria Mitropoliei Olteniei şi a Bisericii Ortodoxe Române, acela al întronizării primului ierarh al noii Episcopii a Slatinei. Înfiinţarea unei noi episcopii, dincolo de împlinirea unor necesităţi pastorale şi administrative, reprezintă o creştere a sfintei noastre Biserici strămoşeşti şi, totodată, o binecuvântare a neamului românesc.

În acest ceas solemn, al întronizării Preasfinţitului Sebastian, ca Episcop al Slatinei, nu putem trece cu vederea cuvintele Mântuitorului Hristos: *„Eu sunt Păstorul cel bun. Păstorul cel bun îşi pune sufletul pentru oile sale" (Ioan 10, 11),* cuvinte care evidenţiază jertfelnicia episcopului, drept izvor al întregii sale activităţi pastoral-misionare şi social-administrative. Călăuzit de acest îndemn, păstorul cel bun trebuie să vegheze şi să stăruie cu dragoste pentru mântuirea păstoriţilor săi, cler şi credincioşi, prin hrănirea lor din cuvintele Sfintei Scripturi, din Sfintele Taine ale Bisericii şi din lumina vieţii Sfinţilor lui Dumnezeu. Scopul prim şi ultim al lucrării pastorale a episcopului nu trebuie să fie profitul personal, ci mântuirea credincioşilor, adică apărarea lor de cei ce răstălmăcesc dreapta credinţă şi sfâşie unitatea Bisericii, precum şi conducerea credincioşilor pe calea unirii lor cu Hristos prin rugăciune şi fapte bune.

Episcopia Slatinei a luat fiinţă la dorinţa şi cererea clerului şi credincioşilor din judeţul Olt, exprimată prin reprezentanţii săi în cadrul lucrărilor Adunării Eparhiale a Episcopiei Râmnicului, din 18 octombrie 2001, pe motive de ordin istoric, pastoral-misionar şi administrativ-bisericesc. În luna noiembrie a anului 2001, Sfântul Sinod al Bisericii Ortodoxe Române a aprobat înfiinţarea Episcopiei Slatinei, cu reşedinţa în municipiul Slatina, ca sufragană a Mitropoliei Olteniei şi având jurisdicţie asupra judeţului Olt, prin desprinderea acestuia din cadrul Episcopiei Râmnicului. Din punct de vedere statutar, procedurile de înfiinţare au fost finalizate prin hotărârea Adunării Naţionale Bisericeşti, din 11 februarie 2004, iar în data de 5 martie 2008, membrii Sfântului Sinod au ales pe Preasfinţitul Sebastian, drept primul episcop al acestei eparhii.

Înfiinţarea Episcopiei Slatinei se bazează, totodată, şi pe existenţa unor bogate tradiţii istorice şi culturale reflectate în atestarea unor străvechi cetăţi cu un important rol economic şi social, cum ar fi Pelendava, Castra-Nova-Drăgăneşti, Romula-Reşca, Sucidava-Celei etc.), a unor localităţi încă din secolul al XIV-lea (Caracal, 1358), precum şi a unor vechi vetre monahale, dintre care unele există şi astăzi (Clocociov, Brâncoveni, Călui, Balş), actualul judeţ Olt cuprinzând în trecut şi fostul judeţ Romanaţi.

Preasfinţitul Sebastian Paşcanu, fost Episcop-Vicar al Arhiepiscopiei Bucureştilor în perioada 2001-2008, cu titulatura de „Ilfoveanul", a fost un colaborator foarte apropiat al vrednicului de pomenire Părinte Patriarh Teoctist şi al nostru personal. Originar din judeţul Prahova, Preasfinţitul Sebastian a absolvit Seminarul Teologic la Mânăstirea Neamţ şi Facultatea de Teologie din Bucureşti, iar mai târziu şi-a continuat studiile la Salonic (Grecia), devenind doctor în teologie cu lucrarea *Teologia liturgică românească în sec.* XX. La vârsta de 22 de ani, s-a dedicat vieţii monahale, fiind pe rând, ierodiacon, ieromonah şi stareţ al Mânăstirii Crasna (jud. Prahova), exarh al mânăstirilor din Arhiepiscopia Bucureştilor şi Episcop Vicar al aceleiaşi arhiepiscopii.

Ţinând cont de calităţile sale deosebite/intelectuale şi pastorale, şi de lucrarea depusă până acum, în slujba Bisericii noastre, recomandăm, cu toată căldura şi dragostea părintească, primirea Preasfinţitului Sebastian de către credincioşii din Episcopia Slatinei, cu încredinţarea şi nădejdea unei frumoase şi folositoare colaborări pentru binele Bisericii şi spre slava lui Dumnezeu.

† DANIEL
Patriarhul Bisericii Ortodoxe Române

Comisia naţională pentru învăţământul teologic şi disciplina Religie s-a întrunit în şedinţă de lucru la Sibiu

În perioada ***26-28 martie 2008,*** a avut loc la Sibiu şedinţa de lucru a ***Comisiei naţionale pentru învăţământul teologic şi disciplina Religie,*** organism constituit în cadrul Ministerului Educaţiei, Cercetării şi Tineretului, comisie compusă din inspectori de specialitate de la inspectoratele şcolare judeţene din ţară, profesori din mediul universitar şi preuniversitar, directori de unităţi şcolare şi teologi de la toate cultele şi confesiunile care şi-au organizat în şcolile de stat învăţământ religios şi bineînţeles sunt recunoscute de statul român.

Constituirea acestei comisii naţionale a fost provocată de iniţiativa d-lui lect. univ. dr. ***Vasile Timiş,*** inspector general de specialitate în cadrul MECT, care, aflat la început de drum în această misiune, a dorit să realizeze o punere de acord asupra principiilor care guvernează învăţământul religios între reprezentanţii tuturor cultelor care activează în şcolile din ţară.

Sibiul a fost reprezentat la nivel înalt prin Î.P.S. Sa Dr. ***Laurenţiu Streza***, Arhiepiscopul Sibiului şi Mitropolitul Ardealului, Pr. Conf. Univ. Dr. ***Constantin Valer Necula,*** titularul catedrei de Omiletică, Catehetică şi Pedagogie creştină din Facultatea de Teologie „Andrei Şaguna" şi Prof. Dr. ***Sorin Joantă***, inspector şcolar de specialitate în I.Ş.J. Sibiu, din partea Bisericii ortodoxe şi de Pr. Dr. ***Ştefan Cosoroabă*** din partea Institutului Teologic Evanghelic din Sibiu.

Lucrările desfăşurate sub preşedinţia Î.P.S. Sale Dr. Laurenţiu Streza, la Facultatea de Teologie şi Inspectoratul Şcolar Judeţean Sibiu, au scos la iveală dorinţa tuturor şi iniţiativa comună de a realiza un învăţământ religios calitativ, bine organizat, cu durabilitate şi finalitate. Punctul central în intervenţiile fiecărui membru al Comisiei a fost necesitatea orei de Religie în şcoală, consolidarea statutului orei şi a cadrului didactic abilitat să o predea, precum şi înţelegerea faptului că prin ora de Religie căutăm să îi apropiem pe copii şi tineri de valorile moral-creştine prin înţelegere, prietenie, respect şi informaţie religioasă. Î.P.S. Sa Dr. Laurenţiu Streza spunea ca o concluzie la aceste discuţii că *„trebuie să conştientizăm faptul că profesorul de Religie realizează educaţie şi nu instrucţie, adică apropierea sufletească şi înţelegerea trebuie să fie una din caracteristicile fundamentale ale teologului din şcoală."*

Un punct important pe ordinea de zi a şedinţei l-a constituit discutarea, analizarea şi aprobarea de către membrii Comisiei a programelor analitice, clasele I-XII, la disciplina religie pentru cultele recunoscute prin lege, care şi-au organizat învăţământul religios în şcolile de stat. Delegaţii din partea cultelor şi confesiunilor creştine au prezentat termenii generali ai programelor pe care le-au susţinut, dovedindu-se buna şi judicioasa întocmire a acestora, fiecare dezvăluind că munca depusă în restructurarea acestora nu a fost uşoară. S-au desprins câteva idei general valabile cum ar fi că reducerea numărului de teme şi adaptarea la fiecare segment de vârstă a conţinuturilor era necesară, iar pentru promovarea ecumenismului şi realităţii actuale trebuie ca informarea elevilor să fie făcută în duhul înţelegerii şi acceptării multiculturalităţii.

Cu unele completări şi îndreptări, Comisia naţională pentru învăţământul teologic şi disciplina Religie a aprobat toate programele prezentate iar documentul comun semnat de toţi membrii a fost înaintat Ministerului Educaţiei şi Cercetării.

Reuşita deplină a activităţilor din cele trei zile se va materializa prin provocarea cultelor religioase spre elaborarea de noi manuale de Religie, conforme programelor ce vor urma să intre în uz, iar beneficiarul direct şi principal să fie elevul care va avea deschiderea şi bucuria înţelegerii necesităţii unei cunoaşteri a principiilor doctrinare şi formării caracterului religios-moral.

Prof. Dr. Sorin JOANTĂ
Insp. eparhial pentru învăţământ religios

Învierea lui Hristos – învierea noastră

(urmare din p. 1)

a se pregăti pentru cea viitoare. *Moartea* ne înspăimântă pe toţi deopotrivă. Frica de moarte ne marchează existenţa pentru că o simţim ca pe o despărţire nefirească a sufletului de trup, intrată în lume după căderea în păcat. Omul s-a depărtat de Dumnezeu prin neascultare şi moartea a pătruns în firea omenească.

Toate acestea sunt rezultatul depărtării de Dumnezeu. De la Dumnezeu primim viaţa şi o păstrăm nealterată atâta timp cât rămânem în comuniune cu El. Dar când refuzăm să răspundem iubirii Lui, începem să murim. Şi, ceea ce este mai rău, nu doar pierdem puţin câte puţin viaţa şi tot ceea ce Dumnezeu ne-a dăruit odată cu ea, dar pe tot parcursul ei suntem supuşi unei tiranii din care nimeni nu se poate elibera. Aşa au făcut strămoşii Adam şi Eva, aşa au făcut urmaşii lor, aşa facem, deseori, şi noi astăzi.

Însă Dumnezeu, Cel ce are viaţă veşnică, pentru că este Iubirea veşnică, ca un Părinte adevărat şi responsabil n-a rămas indiferent la soarta copiilor Săi, nici nu ne-a pedepsit cum meritam, nici nu ne-a trecut cu vederea. El Însuşi, în Persoana Fiului Său, Domnul nostru Iisus Hristos, S-a făcut om ca să ia asupra Sa situaţia noastră, cu durerile, neputinţele şi amărăciunile noastre.

Din iubire de oameni Fiul lui Dumnezeu a venit în lume, S-a îmbrăcat în trup muritor pentru a curăţa firea umană şi a distruge tirania păcatului şi a diavolului. Trupul asumat de Mântuitorul s-a arătat mai tare decât moartea, pentru că era trupul Fiului lui Dumnezeu, Fiul Omului, primit pentru a fi curăţit şi îndumnezeit. Omul a greşit, dar nu putea singur să revină la starea primordială şi de aceea Dumnezeu Şi-a luat un trup muritor asemenea trupului nostru pentru a se întâlni prin el cu moartea şi a-i distruge puterea ei. Astfel, Mântuitorul a arătat lumii că este Viaţa cea adevărată, înviind ceea ce era muritor şi prefăcând moartea într-un somn binecuvântat, într-o aşteptare a învierii tuturor, după cum spune Sfântul Atanasie cel Mare[2]. Fiul lui Dumnezeu S-a întrupat şi a acceptat moartea, această stare nefirească de despărţire a sufletului de trup, pentru a da ocazie puterii Sale dumnezeieşti de a le uni din nou prin Înviere, ca printr-un cheag, pe cele despărţite, punând la un loc ceea ce era rupt spre o unire veşnică şi de nedesfăcut, după cuvântul Sfântului Grigorie de Nyssa[3].

Mântuitorul a biruit moartea prin moarte pentru că a primit-o de bunăvoie, din iubire şi din ascultare. Iubirea L-a făcut să moară, iubirea I-a dat biruinţa asupra morţii, iubirea a făcut din moartea Sa jertfa curată, bine mirositoare, adusă pentru întreaga lume, prin care omul a fost readus la bucuria comuniunii cu Dumnezeu. Moartea şi Învierea Sa au dat naştere unei noi umanităţi în care trăieşte o nouă viaţă, şi anume viaţa divino-umană a lui Hristos.

„Răstignitu-Te-ai pentru mine, ca să-mi izvorăşti mie iertare; împunsu-Te-ai în coastă, ca să-mi tâşneşti pâraie de viaţă…", cântăm la denia din Joia Mare[4], pentru ca la slujba Învierii să *„prăznuim omorârea morţii, sfărâmarea iadului şi începătura altei vieţi veşnice."*[5]

Cât de minunat este acest schimb! A venit Cel bun să ia ceea ce avem noi mai rău. A coborât Cel nepătimitor pentru a pătimi de bunăvoie. A intrat Cel veşnic în viaţa aceasta aşa cum o trăim fiecare dintre noi, zi de zi şi ceas după ceas. S-a întrupat Dăruitorul a toate ca să ia toate ale noastre, afară însă de păcat, afară de refuzul nostru de a iubi. A flămânzit şi a însetat, dar nu s-a lăcomit; era lipsit şi nu avea unde să-şi plece capul, dar n-a furat de la nimeni; a făcut bine ca nimeni altul, dar răsplătit cu nerecunoştinţă nu s-a mâniat; hulit, nu s-a răzbunat; bătut şi omorât, n-a blestemat, ci se ruga Tatălui pentru iertarea vrăjmaşilor Săi. Nu pentru folosul Său a făcut toate acestea. Din iubire faţă de noi L-a trimis Tatăl pe Fiul Său cel iubit în lume şi din iubire faţă de Tatăl, Fiul L-a ascultat desăvârşit şi a făcut voia Tatălui, iubindu-ne pe noi până la capăt. Din iubire pentru noi a dat spre frângere preasfânt Trupul Său, din iubire pentru noi a oferit spre vărsare scump Sângele Său.

Hristos nu S-a mărginit doar să aducă în lume o umanitate nouă cu o viaţă nouă, ci, după cum spune Sfântul Nicolae Cabasila, a pregătit şi ochi care să o vadă, n-a revărsat numai mirul dumnezeirii, ci a dat şi simţirea, adică a creat în organismul uman acele dimensiuni sau funcţii noi prin care omul să-şi facă proprie viaţa aceasta nouă şi dumnezeiască.[6] Unde aşadar găsim această nouă viaţă? Cum putem să ne-o împropriem? Cum putem să o punem în lucrare? Cum putem face acest schimb fericit la care ne cheamă neîncetat Hristos?

Răspunsurile la aceste întrebări le dă Mama noastră, Sfânta Biserică. În ea şi prin ea, în Sfintele ei Taine, în asceza şi paza poruncilor ne întâlnim cu Hristos cel Înviat, Îi dăm Lui toate ale noastre, iar El ne dă toate ale Lui. Hristos intră în noi în mod real, trupesc, şi Îşi face ale Sale funcţiile noastre psiho-somatice şi prin această tainică amestecare naturală, sub influenţa activă a Trupului Său transformă, remodelează şi înnoieşte aceste funcţii, făcându-le funcţii ale propriului Său Trup.

După Înviere şi Înălţare noi nu ne mai putem atinge şi întâlni cu Hristos trupeşte, cum au făcut-o Sfinţii Apostoli şi contemporanii Mântuitorului, ci numai tainic prin ritualul liturgic al Bisericii Sale, prin Sfintele Taine şi Ierurgii, Hristos devenit Duh şi după umanitate Se sălăşluieşte în noi şi Se atinge de simţirile sufletului nostru şi le umple de puterea dăruirii Sale jertfelnice. Materia văzută devine astfel mijlocul descoperirii şi prezenţei lui Hristos în Biserică, în Tainele Bisericii, după cum mărturiseşte Leon cel Mare[7]. În locul prezenţei corporale a lui Hristos în lume, se poate simţi prezenţa Sa spirituală prin credinţă şi prin Sfintele Taine, care însă nu e mai slabă ca aceea, ci mai intensă, pentru că se întemeiază toată pe Duhul Sfânt[8]. Hristos este sălăşluit în noi şi noi simţim taina prezenţei Lui şi cu El ne întâlnim de acum în interiorul nostru. A trebuit să Se scufunde Fiul lui Dumnezeu în natura omenească şi să moară şi să învieze pentru ca noi, scufundându-ne în apa Botezului, să ne întâlnim cu El, să putem să Îl primim pe Sine cu totul în noi sau, mai bine zis, să ne scufundăm cu totul în viaţa Lui dumnezeiască, să ne împărtăşim de toate darurile de care natura Lui omenească s-a umplut prin Patimile şi Învierea Sa: *„Câţi în Hristos ne-am botezat, în moartea Lui ne-am îngropat, spune Apostolul neamurilor, pentru ca precum Hristos S-a sculat din morţi prin slava Tatălui, tot aşa şi noi să umblăm întru înnoirea vieţii; Căci dacă ne-am făcut cu Hristos o singură tulpină prin asemănarea morţii Lui, atunci vom fi şi părtaşi ai Învierii Lui."* (Rom 6, 4-5).

Sfinţii Părinţi descriu această împreună-sădire cu Hristos la o nouă viaţă ca fiind rezultatul unei *„imitări"* a morţii şi a Învierii lui Hristos prin Botez de fiecare din noi în parte. Paradoxul este că nu suferim în realitate ceea ce a suferit Domnul, dar totuşi participăm la ceea ce a suferit şi a săvârşit El: *„Ce lucru minunat şi străin!*, exclamă Sfântul Chiril al Ierusalimului, *am înviat cu toate că nu am murit cu adevărat, nu am fost îngropaţi cu adevărat şi nici nu am fost răstigniţi cu adevărat. Imitarea este prin icoană, dar mântuirea, în realitate. Hristos a fost răstignit cu adevărat, a fost îngropat cu adevărat şi a înviat cu adevărat. Pe toate acestea ni le-a dăruit, cu toate că nu am participat la patimile Lui decât prin imitare. Cât este de covârşitoare iubirea Sa de oameni! Hristos a primit cu preacuratele Sale mâini şi picioare piroane şi a suferit, iar mie îmi dăruieşte, fără să sufăr, fără să mă doară, mântuirea prin participare la durerea Sa."*[9]

După ce în Botez am acceptat moartea faţă de păcat, noi trebuie să creştem în continuare prin moartea noastră ca predare continuă lui Dumnezeu împreună cu Hristos. Noi primim acest dar, însă suntem datori să îl punem în practică, căci orice dar implică o angajare. *„Să dăm deci toate mădularele noastre cele de pe pământ lui Dumnezeu, să I le consacrăm pe toate….Să ne aducem întregi lui Dumnezeu, să ne facem arderi de tot înţelegătoare, jertfe desăvârşite: nu numai braţul, nu numai pieptul…, ci să ne dăruim întregi pe noi înşine pentru ca să ne putem primi întregi sfinţiţi, umpluţi de viaţa dumnezeiască, căci aceasta înseamnă a te primi în mod curat: a te dărui lui Dumnezeu şi a lucra la însăşi mântuirea noastră."*[10]

Prin Înviere noi am intrat într-o nouă viaţă, iar acest nou tip de viaţă ne-a fost dăruit prin Botez. Darul primit constituie însă şi o datorie de a-l pune în lucrare. Iată ce spune Sfântul Grigorie de Nazianz: *«Te-ai atins de ciucurii hainei lui Hristos şi ai oprit curgerea. Păzeşte curăţia, să nu-ţi vină iarăşi curgerea. Căci nu vei mai putea să te atingi de Hristos, ca să furi mântuirea. Căci Hristos nu Se lasă de multe ori furat, oricât de iubitor de oameni este... Ai fost ridicat de pe pat, mai bine zis ţi-ai luat patul, crezând în binefacere, să nu te arunci iarăşi pe pat păcătuind, paralizându-ţi trupul prin moleşeală şi plăceri. Ci umblă cum eşti, amintindu-ţi de porunca: «Iată te-ai făcut sănătos, de acum să nu mai păcătuieşti, ca să nu ţi se întâmple ceva şi mai rău». Lazăre, după ce ai fost înviat a treia zi şi te-ai eliberat de legăturile mormântului, nu te face iarăşi mort (prin păcate) şi nu fi iarăşi cu cei ce locuiesc în morminte... Căci nu eşti sigur dacă vei învia din nou din morminte, înainte de învierea obştească, când toată făptura va merge la judecată, nu pentru ca să fie tămăduită, ci ca să fie judecată şi să dea socoteală de tot ce a adunat, bun sau rău»*[11].

Prin Învierea lui Hristos omul poate vedea adevărata valoare a vieţii acesteia pământeşti, ca pregustare a celei veşnice. Învierea lui Hristos dă un sens existenţei noastre de aici şi de acum, numai prin ea trăim sentimentul nemuririi noastre, prin ea simţim că am fost creaţi de Dumnezeu pentru a gusta din veşnicia, bunătatea şi sfinţenia Lui, doar prin ea sesizăm responsabilitatea faptelor vieţii noastre pentru dobândirea fericirii vieţii viitoare.

Prin Înviere şi noi, creştinii de astăzi, putem simţi prezenţa lui Hristos în noi şi ne putem raporta la El ca la o Persoană vie, apropiată nouă, Care a venit la noi pentru ca să ne atragă la Sine, pentru ca viaţa noastră să se unească cu viaţa Lui, pentru ca între noi şi El să se petreacă acest schimb preafericit în care noi dăruindu-ne Lui, renunţând la egoismul propriu, la plăcerile trecătoare ale acestei lumi, să ne reprimim reînnoiţi înapoi, răstignindu-ne şi înviind împreună cu El.

Dacă vrem să păstrăm viaţa cea nouă în Hristos, să ne lepădăm de moarte. Să nu-L mai răstignim cu păcatele, să nu-L mai îngropăm cu indiferenţa, să nu-L mai batjocorim cu gândurile şi vorbele murdare, cu bârfirea şi osândirea aproapelui, să nu-L mai dispreţuim cu orgoliul şi mândria, cu înfumurarea şi ambiţiile deşarte, cu goana după bogăţii şi putere, să nu-L mai scuipăm cu indecenţa şi desfrânarea, să nu-L mai sfidăm cu uciderea pruncilor nenăscuţi şi refuzul de a-L primi ca Dătător de viaţă în intimitatea conjugală.

Dacă vrem să păstrăm viaţa cea nouă, să urmăm întru totul poruncii iubirii. Precum femeile mironosiţe au mers la mormânt să ungă trupul Celui pe care Îl socoteau mort, aşa să mergem şi noi să-L ungem pe Hristos ascuns în săraci, însingurat în azile, suferind în spitale, părăsit în temniţe. Să alergăm către toţi cei în suferinţe sau nevoi şi-L vom descoperi pe El încă mai viu lucrător în noi.

În mare suferinţă se află nu numai semeni de-ai noştri, ci întreg poporul nostru. Ne-am eliberat de dictatură, dar ne vindem resursele solului şi subsolului. Câştigăm drepturi, dar ne pierdem responsabilitatea. Vrem să fim cunoscuţi în lume, dar ne uităm istoria. Nu mai avem nevoie de vize, doar pentru a ne părăsi patria. Vrem să trăim mai bine, dar ne distrugem natura. Nu mai vrem copii nedoriţi, dar îi lăsăm la voia întâmplării pe cei doriţi. Scoatem icoanele şi credinţa din şcoli, dar îngăduim libertinajul şi pornografia. Le oferim copiilor tehnologii moderne, dar îi educăm în vulgaritatea străzii şi a mediilor de informare. Îi deprindem cu televiziunea şi internetul, dar îi lipsim de creativitate. Vrem să se afirme, dar nu-i învăţăm solidaritatea. Vrem să se bucure de viaţă, dar nu le dăm exemplu de iubire. Le dorim copiilor un viitor fericit, dar nu-i îndrumăm spre Dumnezeu, Care este fericirea deplină.

Numai credinţa în Dumnezeu, numai puterea Învierii lui Hristos poate revigora neamul nostru atât de mult încercat şi atras prin propriile patimi în robia dumnezeilor străini. Dacă mai ţinem la fundamentele şi la identitatea noastră, dacă vrem să nu le pierdem cu desăvârşire, să ne întoarcem grabnic spre El. Doar mila lui Dumnezeu pe care trebuie să o cerem stăruitor cu lacrimi, cu umilinţă şi cu post ne poate scoate din toate necazurile, ispitele şi încercările ce ne împresoară. Nu avem altă nădejde decât prezenţa vie şi lucrătoare a lui Hristos cel înviat în noi! Să nu o ignorăm, să nu o dispreţuim, ci să omorâm în noi pe omul cel vechi, pentru ca omul cel nou să învieze împreună cu Hristos în fiecare dintre noi şi în toţi, laolaltă.

„Ieri ne-am răstignit tainic împreună cu Hristos, spune Sfântul Grigorie Teologul, *astăzi ne preamărim împreună cu El, ieri am murit împreună cu El, astăzi înviem împreună cu El. Să dăm toate darurile noastre Aceluia Care a suferit pentru noi şi a înviat, ..să ne dăruim pe noi înşine Lui, să dăm Chipului pe cel după chip, să ne cunoaştem vrednicia noastră, să cinstim Prototipul, să înţelegem puterea tainei şi care este motivul pentru care a murit Hristos… Să devenim precum este Hristos, pentru că şi Hristos S-a făcut ca noi. Să devenim dumnezei după har, deoarece şi Acesta S-a făcut om pentru noi. El a luat ce este mai de puţin preţ, că să ne dea ceea ce este cel mai de preţ. A sărăcit de bunăvoie, ca să ne îmbogăţească pe noi. S-a coborât la noi, ca să ne ridice la Sine. A răbdat ispite, ca noi să le biruim. A fost hulit, pentru ca pe noi să ne preamărească. A fost batjocorit, ca să ne umple pe noi de slavă. A murit, ca să ne mântuiască. S-a sculat din mormânt, ca să ne atragă la Sine. Să îi dăm Lui toate, …Aceluia Care S-a dat pe Sine ca preţ de răscumpărare pentru noi. Iar cel mai bun lucru este a ne dărui pe noi înşine Lui, arătând astfel că am cunoscut taina cea mare a iubirii Sale.."*[12]

[1] Sfântul Epifanie al Salaminei, *Omilie la Sâmbăta Mare*, PG 43, 440D-441A.

[2] Sfântul Atanasie cel Mare, *Despre Întruparea Cuvântului*, 30-31, PG 25, 148BC, 149AD.

[3] Sfântul Grigorie de Nyssa, *Marea Cuvântare Catehetică*, PG 45, col 45C.

[4] *Triod*, p. 605.

[5] *Penticostar*, p. 21.

[6] Nicolae Cabasila, *Despre viaţa în Hristos*, PG 150, 493-726, trad. rom. de Pr. Prof. T. Bodogae, Sibiu 1946, p. 13.

[7] Sermo 74,2; PL 54, 398A.

[8] Odo Casel, *Mysteriengegenwart*, Jahrbuch für Liturgiewissenschaft VIII (1955), p. 154-155.

[9] Sfântul Chiril al Ierusalimului, *Cateheze mistagogice, 2, 5*, Cyrille de Jérusalem, *Catéchèses mystagogiques*, Cerf, Paris, 1966, p. 82.

[10] Sfântul Grigorie de Nazianz, *In Sanctum Baptismatos*, PG 36, 416CD-417A.

[11] *Ibidem*, PG 36, 405, 408.

[12] Sfântul Grigorie Teologul, *Cuvânt despre Înviere şi despre lenevire*, PG 35, 397BC – 400A.

Mitropolitul Andrei Şaguna şi negustorii greci din Sibiu şi Braşov

(urmare din p. 3)

şi a mulţime de credincioşi. Biserica şi-a luat ca hram pe lângă prăznuirea Sfântului Atanasie cel Mare şi Schimbarea la Faţă. Târnosirea bisericii s-a făcut pe data de 31 martie 1800 (Sâmbăta lui Lazăr) de către arhimandritul Ghermanos din Trapezunta în prezenţa preoţilor români Ioan Popovici şi Radu Tempianu, precum şi a tuturor companiştilor.

În oraşul Sibiu avea să se instaleze şi marele ierarh al românilor din Transilvania, Andrei Şaguna (1808-1873), care a fost ajutat şi de grecii din Sibiu şi Braşov în dificila sa luptă de recunoaştere a ortodoxiei printre celelalte religii oficiale (catolicismul şi protenstatismul) ale stăpânirii de atunci. Prin tot ce a cutezat să împlinească pentru propovăduirea românismului, apărarea credinţei strămoşeşti ortodoxe şi ridicarea culturală a românilor, el se înscrie în panteonul personalităţilor româneşti ca corifeu şi apostol al românilor transilvăneni.

Andrei Şaguna (din botez Anastasie) s-a născut la 20 decembrie 1808, iar după stilul nou la 1 ianuarie 1909 la Miskolc, în nordul Ungariei, din părinţi aromâni, Naum şi Anastasia. După studiile şcolare de la Miskolc, urmează Filosofia şi Dreptul la Buda, iar la Vârşeţ termină Teologia. La 1 noiembrie 1833, intră în monahism primind numele de Andrei. La 2 februarie 1834 este hirotonit ca diacon în catedrala de la Carlovi, iar la 29 iunie 1839 ca ieromonah. La 2 decembrie 1847 este ales episcop, fiind recunoscut la 5 februarie 1848 şi hirotonit la 18 aprilie 1848 la Carlovi. La 12 decembrie 1864 este numit arhiepiscop şi mitropolit al reînfiinţatei Mitropolii a Transilvaniei, cu reşedinţa în Sibiu. Trăind într-o epocă de zbucium şi frământări s-a stins din viaţă la 28 iunie 1873, fiind înmormântat în curtea bisericii din Răşinari-Sibiu, ca un simplu călugăr.

Şi acum să trecem în revistă legăturile mitropolitului Andrei Şaguna cu grecii şi aromânii din Sibiu şi Braşov. Se poate aminti gestul celor din Braşov, care după alegerea lui Şaguna ca episcop în anul 1848, i-au dăruit acestuia un veşmânt arhieresc comandat la Viena în valoare de 1500 de fiorini de argint, pe care i l-au trimis la 8 aprilie 1848[3]. La 25 octombrie 1851 grecii şi aromânii din Braşov i-au trimis mitropolitului Şaguna 1000 de fiorini de argint pentru cumpărarea a două case ce urmau a fi folosite ca sediu al episcopiei şi seminar teologic. Doi ani mai târziu, tot la rugămintea lui Şaguna, grecii din Braşov au făcut o colectă de unde s-a adunat suma de 800 fiorini de argint pentru construirea în Braşov a unui gimnaziu românesc. La 14 martie 1859 tot ei i-au dat mitropolitului Şaguna 5000 de fiorini de argint spre a construi la Sibiu o nouă catedrală mitropolitană, ce avea de altfel a se construi mulţi ani mai târziu (1906).

Un epitaf grecesc lucrat cu fir de aur se păstrează şi la biserica Adormirea Maicii Domnului din Braşov care are următoarea inscripţie: *„Η(εις) μνήμη(ν) του αγίου ενδόξου Μεγαλομάρτυρος Γεωργίου του εκ χωρίου Νεγάδων του Ζαγορίου επαρχία Ιωαννίνων δι΄εξόδων και δαπάνης Χ. Ιωάννου (και) Κώνστα Πέτρου 1821 " (Spre pomenirea întru slavă a Sfântului Mare Mucenic Gheorghe din satul Negadon din Zagoria, regiunea Ioaninei prin cheltuiala şi donaţia lui H. Ioanu şi Constantin Petru, 1821).*

Grecii şi aromânii din Sibiu, odată cu venirea şi instaurarea mitropolitului Andrei Şaguna în oraş, i-au permis acestuia să slujească în biserica grecească a companiei, pe care a transformat-o în catedrală mitropolitană.

Ea avea să funcţioneze până la 13 iulie 1902, când a fost demolată spre a se construi în locul ei actuala catedrală ce are ca model vestita biserică Sfânta Sofia din Constantinopol.

Andrei Şaguna, este fără îndoială, cel mai mare ierarh al Bisericii Ortodoxe Române transilvănene, care în dorinţa lui de organizare a Bisericii Ortodoxe a fost sprijinit, după cum am putut observa, şi de negustorii greci şi aromâni, organizaţi la vremea aceea în puternice companii comerciale la Sibiu şi Braşov.

---

[1] Este de remarcat faptul că la Sfânta Mănăstire Iviron se află icoana Maicii Domnului *Portaitissa* (Portăriţa) ce a venit singură pe mare în chip minunat şi în locul în care a poposit icoana când a fost scoasă la mal astăzi este un izvor cu aghiasmă. Mănăstirea Iviron este situată pe drumul ce pleacă de la Karies şi se opreşte la Schitul Românesc Prodromul.

[2] Când îl numim Iviritul se înţelege că provine de la Sfânta Mănăstire Iviron din Sfântul Munte Athos şi nicidecum din Iviria, Georgia de astăzi.

[3] Un veşmânt arhieresc din aceeaşi epocă şi comandat la Viena se păstrează şi în muzeul Sfintei Mănăstiri Pantocrator din Sfântul Munte Athos.

Bibliografie:

– Αρχιμ. Χριστόφορος Κτενάς, *Αι επιγραφαί και οι αφιερωταί της εν Στεφανουπόλει Ορθοδόξου Ελληνικής Εκκλησίας της Αγίας Τριάδος*, Bucureşti, 1938, pp. 17-20.

– Αθανάσιος Καραθανάσης, *Ο Ελληνισμός της Τρανσυλβανίας*, Εκδόσεις ILP Productions, Θεσσαλονίκη, 2003.

Slujitor la altarul cel ceresc:

EPISCOPUL IOAN MIHĂLŢAN
s-a mutat la viaţa cea neîmbătrânitoare

În ziua de 16 martie 2008, a trecut la cele veşnice episcopul Ioan Mihălţan, care vreme de 15 ani a păstorit, în calitate de întâistătător, Episcopia Oradiei, Bihorului şi Sălajului.

Adormitul în Domnul a văzut lumina zilei în 27 septembrie 1926, în localitatea Ohaba, din judeţul Alba. Pentru foarte multă lume, numele acestei localităţi de pe Valea Secaşului a ajuns să fie foarte bine cunoscută datorită unui pilduitor ataşament faţă de locul de baştină pe care ierarhul de care vorbim l-a avut. S-a întors mereu şi mereu acolo şi iată că şi ultimul popas tot acolo s-a decis să-l facă.

După ce a terminat şcoala primară, în satul natal, s-a înscris la Liceul greco-catolic din Blaj, pe care l-a absolvit în 1947. N-a fost singurul caz când un ortodox a ales această şcoală. Un alt exemplu este cel al preotului profesor dr. Teodor Bodogae, care a făcut şi el studiile liceale tot la Blaj.

Între 1947-1951 tânărul pe atunci Ioan Mihălţan a urmat cursurile Institutului Teologic Universitar din Sibiu. În pofida constrângerilor din partea regimului comunist ateu, instituţia de învăţământ sibiană a format slujitori bisericeşti de vocaţie. Prin purtarea de grijă a mitropolitului Nicolae Bălan se constituise un corp profesoral de înaltă ţinută academică. Toţi cei ce ocupau pe atunci posturile didactice au făcut studii de specializare în vestite instituţii de învăţământ teologic universitar din străinătate (Atena, Belgrad, Viena, Berlin, Iena, Paris, Strasbourg), importând spiritul european şi în şcoala teologică sibiană.

Încă pe când era student în anul IV, Ioan Mihălţan a fost hirotonit preot celib, slujind la paraclisul Institutului.

Şi-a luat licenţa cu o teză intitulată „Discursurile Sfântului Ioan Gură de Aur despre Sfântul Apostol Pavel". Personalitatea ierarhului constantinopolitan l-a preocupat permanent pe preotul, profesorul de teologie şi mai apoi episcopul Ioan Mihălţan. Îşi procurase volumele cu opera Sfântului Ioan Gură de Aur, apărute în colecţia „Sources chrétiènnes".

De îndată după absolvire a fost numit preot în satul natal. A păstorit acolo timp de 39 de ani. Numirea sa în acea parohie n-a fost nicidecum în legătură cu vreun interes personal.

La Ohaba se desfăşura pe atunci una dintre cele mai agresive acţiuni prozelitiste. Mitropolitul de pioasă amintire, Nicolae Bălan a socotit că fiul acelor meleaguri era persoana cea mai potrivită spre a face faţă situaţiei dramatice în acea parohie, lucru care s-a şi confirmat. Credincioşii ortodocşi s-au ataşat de noul lor păstor. Buna reuşită în misiunea ce i s-a încredinţat preotului Ioan Mihălţan s-a datorat şi faptului că pe lângă o susţinută slujire liturgică şi o intensă activitate predicatorială, s-a preocupat atent şi de problemele de natură morală şi socială. Nu mai puţin l-au interesat aspecte cu caracter cultural. Astfel, a construit lângă biserică o clădire cu etaj, în care a amenajat un muzeu etnografic şi o bibliotecă. Ridicarea unui Monument al Eroilor constituie o altă realizare a preotului Ioan Mihălţan.

Peste ani, când unul dintre dascălii săi de la Sibiu va ajunge mitropolit, acela fiind profesorul de Teologie Morală, Nicolae Mladin, preotul din Ohaba va fi solicitat să accepte responsabilitatea de spiritual al studenţilor de la Institutul Teologic Universitar din Sibiu. A fost numit în această funcţie în 1970, dar rămânerea sa pe post a fost de scurtă durată deoarece nu a fost agreat politic.

S-a reîntors astfel la vechea sa misiune de paroh în Ohaba, pe care de altfel nici n-o părăsise întrucât a continuat să slujească acolo concomitent cu activitatea de duhovnic la Sibiu.

După ce lucrurile s-au mai liniştit, preotul Ioan Mihălţan s-a înscris la cursurile de doctorat de la Institutul Teologic Universitar din Bucureşti. Timp de trei ani (1973-1976) a făcut naveta săptămânal de la Ohaba, la Bucureşti. L-a avut îndrumător la doctorat pe pr. prof. dr. Dumitru Stăniloae, iar ca dascăli pe ceilalţi iluştrii teologi care formau colectivul didactic al Institutului Teologic din Bucureşti: Ioan G. Coman, Vladimir Prelipceanu, Nicolae Nicolaescu, Ene Branişte, Ioan Rămureanu, Mircea Chialda, Orest Bucevschi, Alexandru Elian, Emilian Vasilescu.

În toamna anului 1977 a beneficiat de o bursă de studii la Institutul Ecumenic din Bossey-Elveţia, urmând concomitent şi cursuri la Facultăţile de Teologie Catolică şi Protestantă de la Strasbourg. S-a preocupat acolo şi de cercetarea unor surse bibliografice în vederea redactării tezei de doctorat.

Reîntors în ţară, după un an, i se va oferi din nou şansa de a reveni la Institutul Teologic din Sibiu, de această dată în calitate de cadru didactic. S-a reîntâlnit cu tot atât de iluştrii săi dascăli de la Sibiu, precum erau şi cei de la Bucureşti. Din respect şi faţă de ei să le pomenim numele: Şofron Vlad, Isidor Todoran, Nicolae Mladin, Dumitru Belu, Milan Şesan, Spiridon Cândea, Nicolae Neaga, Grigore Marcu, Gheorghe Şoima, Iorgu Ivan, Alexandru Moisiu.

Preotul Ioan Mihălţan a predat la Sibiu Misiologia şi Ecumenismul. Cum rigorile activităţii universitare impuneau titlul de doctor, lectorul Ioan Mihălţan s-a încununat cu acest titlu în 1984.

În Episcopia Oradiei păstorea în acele vremuri un vrednic ierarh, care reînviase în eparhie spiritul lui Roman Ciorogariu şi al lui Nicolae Popovici. Este vorba de episcopul Vasile Coman. Acesta s-a gândit la profesorul Ioan Mihălţan de la Sibiu că ar putea răspunde unei imperioase cerinţe pastoral-misionare într-o eparhie în care prozelitismul sectar a fost foarte virulent. De aceea l-a abordat în mai multe rânduri, chemându-l să-i fie alături în misiunea ce o desfăşura acolo. Lucrurile s-au temporalizat însă până în 1990, când pr. prof. Ioan Mihălţan a fost ales, ca arhiereu-vicar al Episcopiei Oradiei. A fost hirotonit în 4 februarie 1990.

Timp de doi ani (1990-1992) a slujit în această funcţie, poposind Duminică de Duminică în parohii de pe tot cuprinsul eparhiei. Originar din satul Deal, de lângă Sebeş, episcopul Vasile şi-a ales un colaborator din vecinătatea comunei sale de baştină, ceea ce s-a dovedit de bun augur.

S-a întâmplat ca în 10 iulie 1992, titularul Eparhiei Oradiei să se mute în veşnicie, adăugându-se la şirul de vrednici ierarhi ce l-au precedat. Se odihneşte alături de ei la temelia „Catedralei cu Lună" din Oradea. Atunci i-a succedat în funcţie episcopul-vicar Ioan Mihălţan, a cărui primă înfăptuire pastorală a fost îndeplinirea dorinţei episcopului Vasile de a-l readuce la Oradea pe nedrept surghiunitul şi martirizatul vlădică Nicolae Popovici. I-au fost mutate moaştele din Biertanul de lângă Sighişoara, unde a fost înhumat, după mulţi ani de persecuţie şi interdicţii din partea factorilor politici. A fost atunci o profundă reculegere duhovnicească nu doar în urbea de pe malul Crişului Repede, ci în toată eparhia.

Între alte înfăptuiri datorate episcopului Ioan Mihălţan am menţiona revigorarea vieţii monastice. Eparhia pe care o conducea a suferit în trecutul istoric lovituri grele în această privinţă. Monahismul, forţa de rezistenţă în faţa prozelitismului, a fost aproape anihilat. Exista pe raza eparhiei o singură mănăstire: la Izbuc, în judeţul Bihor, dar şi aceea cu un număr restrâns de vieţuitori. Episcopul Vasile Coman deja adusese la Centrul eparhial câteva monahii de la vestita vatră monahală a Râmeţului. Cu o râvnă vrednică de toată preţuirea, acestea au ctitorit, pe dealul ce străjuieşte dinspre nord-est municipiul Oradea o adevărată lavră, spre care se îndrepta în flux neîntrerupt şirul credincioşilor bihoreni. Mănăstirea „Sfintei Cruci" a fost sfinţită de către patriarhul Teoctist şi de către mitropolitul Antonie, dimpreună cu episcopul Ioan al Oradiei.

Rămânând tot la capitolul viaţă monastică, am pomeni şi de alte aşezăminte monahale precum: Stâna de Vale, Huta, Buna-Vestire, Strâmba, Bic ş.a., care şi-au început misiunea în vremea păstoririi vrednicului ierarh.

O menţiune aparte se cuvine să facem despre punerea pietrei de temelie a noii catedrale episcopale din centrul civic al Oradiei, care la momentul prohodirii episcopului Ioan se afla sub acoperiş şi în care de mai mulţi ani se oficiază Sfânta Liturghie. Probabil că slujitorii de acolo vor fi rostit ectenie de pomenire pentru odihna sufletului celui al cărui chip va fi pictat la locul hărăzit ctitorilor, când se va împlini şi această lucrare de împodobire a sfântului locaş.

Episcopul Ioan a continuat şi la Oradea activitatea didactică pe care o prestase la Sibiu şi la Cluj. A predat aceeaşi disciplină: „Misiologie şi Ecumenism" şi la noua Facultate de Teologie, înfiinţată în cadrul Universităţii din Oradea din iniţiativa episcopului Vasile Coman şi cu sprijinul colegilor de la Sibiu, care în şir au făcut naveta, bucurându-se de prietenia şi preţuirea episcopului Ioan. Cu unul dintre ei şi anume cu preotul profesor Aurel Jivi, episcopul Ioan se va fi întâlnit la altarul cel din ceruri.

A avut în purtare de grijă episcopul Ioan şi cele două seminarii care au luat fiinţă la Beiuş şi Zalău.

Este de prisos să pomenim şi lucrări săvârşite de episcopul Ioan cum ar fi sfinţiri a zeci de lăcaşuri de închinăciune şi hirotoniri a aproape 300 de preoţi şi diaconi. Cu siguranţă că aceştia îl vor pomeni la Sfânta Liturghie şi se vor ruga pentru odihna sufletului său.

Adormitul în Domnul a prestat şi o activitate de cercetare teologică, atâta cât îi va fi permis multitudinea de îndatoriri pastorale, într-o eparhie care a moştenit situaţii nu tocmai uşoare din mai îndepărtate vremuri. Fără a da o listă exhaustivă a cărţilor şi studiilor publicate vom aminti totuşi titlul câtorva dintre acestea: „De vorbă cu credincioşii", Oradea, 1993; „Seminţe din ţarina cuminţeniei creştine" – 3 volume. Oradea 1993, 1994, 1995; „Experienţe pastorale", Oradea, 1995, „Cuvântări la marile praznice", Oradea, 2001.

Episcopul Ioan a fost prezent cu experienţa şi înţelepciunea sa şi în delicata zonă a dialogului ecumenic, căutând pe cât a fost posibil să cultive pacea şi liniştea în relaţiile interconfesionale.

Universitatea din Oradea l-a onorat cu titlul de „Doctor Honoris Causa", pe care l-a primit ca pe o recunoaştere a sprijinului Bisericii Ortodoxe faţă de această instituţie atât de necesară în peisajul multietnic şi multicultural al Bihorului.

Începând cu 1 ianuarie 2007 ierarhul titular al Episcopiei Oradiei s-a retras la pensie. De mai înainte trupul său a fost încercat de suferinţe care l-au ţintuit la pat. Apusul vieţii l-a găsit acolo unde a şi văzut pentru prima dată lumina zile: în Ohaba sa natală.

A fost depus îndată după deces, în biserica parohială, frumos împodobită cu pictură prin străduinţa sa. Tot acolo a şi fost prohodit de către un sobor de ierarhi alcătuit din Î.P.S. Bartolomeu, mitropolitul Clujului, Albei, Crişanei şi Maramureşului, Î.P.S. Teofan, mitropolitul Olteniei, nou-ales mitropolit al Moldovei şi Bucovinei, Î.P.S. Andrei, arhiepiscop al Alba-Iuliei, P.S. Calinic al Argeşului şi Muscelului, P.S. Timotei al Aradului, Ienopolei şi Hălmagiului, P.S. Sofronie Drincec, episcopul Oradiei, Bihorului şi Sălajului, PS. Visarion Răşinăreanu, episcop-vicar al Arhiepiscopiei Sibiului, nou ales episcop al Tulcii, P.S. Vasile Someşanul, episcop-vicar al Arhiepiscopiei Vadului, Feleacului şi Clujului, P.S. Petroniu Sălăjanul, arhiereu al Episcopiei Oradiei , Bihorului, Sălajului şi nou-ales episcop al Zalăului, P.C. protosinghel Macarie Drăgoi, nou ales în scaunul episcopal al Episcopiei Ortodoxe Române pentru Europa de Nord, cu sediul la Helsinki. A făcut parte din soborul de ierarhi slujitori şi P.S. Virgil Bercea , episcop al Eparhiei Greco-Catolice din Oradea.

Au slujit alături de ierarhi şi reprezentanţi ai Facultăţilor de Teologie din Sibiu, Cluj, Alba-Iulia, Oradea, Baia Mare, ca şi un impresionant număr de preoţi din părţile Ardealului şi Banatului, unii foşti studenţi ai episcopului şi profesorului Ioan Mihălţan.

Din partea Secretariatului de Stat pentru Culte a participat Dl. Consilier Stelian Gomboş, care i-a fost student la Facultatea de Teologie din Oradea.

În masa mare a credincioşilor din Ohaba şi alte localităţi s-au numărat şi câţiva fii duhovniceşti din Oradea.

Înalt Prea Sfinţitul arhiepiscop şi mitropolit Bartolomeu al Clujului, Albei, Crişanei şi Maramureşului a rostit un emoţionant cuvânt de învăţătură şi de subliniere a trăsăturilor chipului de ierarh şi slujitor al lui Hristos şi al Sfintei Sale Biserici, cu care a fost împodobit fericitul întru adormire episcopul Oradiei. Î.P.S. Sa a spus textual: „Părintele Ioan episcopul nu mi-a fost prieten, ci frate întru slujire, ceea ce este mai mult decât ar putea să sugereze orice altă legătură interumană ". Î.P.S. Sa a evidenţiat blândeţea, evlavia, duhul paşnic de care a fost stăpânit adormitul în Domnul. Astfel de trăsături sunt mult folositoare într-o vreme în care confruntările, vrajba afectează profund societatea românească.

Î.P.S arhiepiscop Andrei Andreicuţ al Alba Iuliei a prezentat o amplă sinteză a vieţii şi activităţii episcopului Ioan, ca vrednic păstor şi diriguitor al clerului şi credincioşilor bihoreni şi sălăjeni. Tot. Î.P.S. Sa a dat citire mesajelor de condoleanţe transmise de către Prea Fericitul Părinte Daniel, Patriarhul Bisericii Ortodoxe Române, Î.P.S Laurenţiu, Arhiepiscopul Sibiului şi Mitropolitul Ardealului, Î.P.S. Serafim, Mitropolitul pentru Germania şi Europa Centrală, Dl. Gigel Sorinel Ştirbu, secretar de Stat pentru Culte. Î.P.S. Sa a prezentat în final testamentul pe care l-a scris, la vreme potrivită, episcopul Ioan Mihălţan. În baza acelui testament i s-a gătit loc de odihnă sub streaşina bisericii, la altarul căreia a slujit patru decenii.

Acolo, în faţa mormântului deschis, în care a fost coborât sicriul cu trupul ierarhului octogenar, un grup de preoţi bihoreni, care i-au fost apropiaţi au cântat înduioşătorul imn al iubirii din I Cor. 13, aşa cum a lăsat el cu limbă de moarte: „De aş grăi în limbile oamenilor şi ale îngerilor, iar dragoste nu am, făcutu-m-am aramă sunătoare şi chimval răsunător. Şi de aş avea darul proorociei şi toate tainele de le-aş cunoaşte şi orice ştiinţă, şi de aş avea atâta credinţă încât să mut şi munţii, iar dragoste nu am, nimic nu sunt... Dragostea îndelung rabdă; dragostea este binevoitoare, dragostea nu pizmuieşte, nu se laudă, nu se trufeşte... Dragostea nu cade niciodată".

Într-o astfel de atmosferă s-a plecat spre înserare existenţa pământească a ierarhului care sufleteşte se află deja la momentul răsăritului, în împărăţia cea cerească a lui Hristos, arhiereul cel veşnic.

A urmat o agapă de pomenire în sala Căminului cultural din localitate.

Întru fericită adormire, veşnică odihnă dă, Doamne, sufletului adormitului robului Tău Ioan episcopul şi-i fă lui veşnică pomenire!

Pr. prof. dr. Dumitru ABRUDAN

AGENDA PASTORALĂ A Î.P.S. DR. LAURENŢIU

Arhiepiscopul Sibiului şi Mitropolitul Ardealului
– martie 2008 –

• **Duminică, 2 martie.** Î.P.S. Sa a săvârşit Sf. Liturghie la Biserica „Sfinţii Arhangheli Mihail şi Gavriil" din localitatea Mediaş şi a adresat credincioşilor un cuvânt de învăţătură. L-a hirotonit întru diacon pe tânărul teolog Sergiu Iulian Dudan.

• **Marţi, 4 – Vineri, 7 martie.** A participat la lucrările Sf. Sinod al Bisericii Ortodoxe Române, în cadrul cărora a fost ales noul mitropolit al Moldovei şi Bucovinei, precum şi întâistătătorii eparhiilor nou-înfiinţate.

• **Sâmbătă, 8 martie.** A oficiat slujba vecerniei la Biserica „Naşterea Maicii Domnului" din localitatea Fundata, protopopiatul Bran-Zărneşti.

• **Duminică, 9 martie.** A oficiat Sfânta Liturghie şi a ţinut un cuvânt de învăţătură la Biserica „Sf. Nicolae" din localitatea Moeciu de Jos, protopopiatul Bran-Zărneşti. A acordat părintelui paroh, P.C. Protopop Gheorghe Colţea, distincţia bisericească a Mitropoliei Ardealului – Crucea Şaguniană.

• **Luni, 10 martie.** A prezidat şedinţa permanenţei operative a Arhiepiscopiei Sibiului. A avut program de audienţe. A participat, în calitatea de coordonator ştiinţific, în comisia de doctorat, la susţinerea publică a tezei pr. Ioan Adrian Circa. Seara a participat la Catedrala mitropolitană, la denia Canonului celui Mare al Sf. Andrei Criteanul.

• **Marţi, 11 martie.** A predat cursuri de Teologie Liturgică la Facultatea de Teologie „Andrei Şaguna". A avut program de audienţe şi lucrări de birou. Seara a participat la denia Canonului, la Catedrala mitropolitană.

• **Miercuri, 12 martie.** A avut program de lucru la cabinet. În aceeaşi zi, a participat la Liturghia Darurilor mai înainte sfinţite, oficiată la Catedrala mitropolitană.

• **Sâmbătă, 15 martie.** A participat în Aula Magna „Avram Iancu" a Universităţii „Lucian Blaga" din Sibiu, la alegerile noului rector şi ale membrilor noului birou senatorial al acestei instituţii.

• **Duminică, 16 martie.** A săvârşit Sf. Liturghie la Catedrala mitropolitană din Sibiu şi a adresat credincioşilor un cuvânt de învăţătură.

• **Luni, 17 martie.** A prezidat comisia pentru examenul de capacitate – sesiunea de primăvară, organizat de Arhiepiscopia Sibiului.

• **Marţi, 18 martie.** A predat cursuri de Teologie Liturgică la Facultatea de Teologie „Andrei Şaguna". A avut program de audienţe.

• **Vineri, 21 martie.** A prezidat, în Aula „Ioan Meţianu" a Facultăţii de Teologie, şedinţa cu preoţii din Arhiepiscopia Sibiului, ale căror locaşe de cult sunt şi monumente istorice.

• **Duminică, 23 martie.** A oficiat Sf. Liturghie şi a ţinut un cuvânt de învăţătură la Biserica „Buna-Vestire" din Viştea de Sus, protopopiatul Făgăraş. L-a hirotonit întru diacon pe tânărul teolog Cristian Lazăr. În aceeaşi zi a participat la ediţia a III-a a festivalului de muzică corală, organizat la Viştea de Sus, la care au participat coruri de credincioşi din parohiile Ţării Făgăraşului.

• **Luni, 24 – Marţi, 25 martie –** *Sărbătoarea Bunei-Vestiri.* A participat la Sfânta Liturghie şi la toate manifestările ocazionate de întronizarea Preasfinţitului Visarion Bălţat în scaunul de întâistătător al nou-înfiinţatei Episcopii a Tulcii. A vizitat împreună cu Preafericitul Părinte Daniel, Patriarhul Bisericii Ortodoxe Române, mănăstirile Saon, Cocoş, Celic Dere şi basilica martirică de la Niculiţel.

• **Joi, 27 martie.** A prezidat şedinţa consiliului profesoral al Facultăţii de Teologie.

• **Vineri, 28 martie.** A făcut o vizită pastorală la parohiile din localităţile Avrig şi Mârşa. În aceeaşi zi, a participat la susţinerea publică a tezei de doctorat a părintelui Savu Popa, protopop de Sibiu.

• **Duminică, 30 martie.** A slujit Sfânta Liturghie şi a predicat la Biserica „Sf. Ilie" din Sibiu.

• **Luni, 31 martie.** A participat, în calitate de decan al Facultăţii de Teologie „Andrei Şaguna", la şedinţa Senatului Universităţii „Lucian Blaga" din Sibiu.

Pr. Drd. Cristian VAIDA

ITINERAR PASTORAL

Din încredinţarea Înalt Prea Sfinţitului Dr. LAURENŢIU STREZA, Arhiepiscopul Sibiului şi Mitropolitul Ardealului, Prea Sfinţitul Episcop-vicar al Arhiepiscopiei Sibiului, Dr. VISARION RĂŞINĂREANU, a săvârşit următoarele:

• **Sâmbătă, 1 martie.** P.S. Sa a săvârşit Sf. Liturghie arierească în biserica din Coveş, prot. Agnita, hirotonind întru preot pe diaconul Coşorean Axente-Cosmin şi instalându-l ca nou-paroh al credincioşilor de acolo. Seara slujeşte Vecernia în catedrală.

• **Duminică, 2 martie.** A săvârşit Sf. Liturghie arierească la Mănăstirea Berivoi, prot. Făgăraş (stareţ protos. Iosif Toma), şi a cercetat canonic bisericile din Recea şi Sâmbăta de Sus. Seara slujeşte şi predică la Vecernie în biserica „Sf. Împăraţi" din oraşul Victoria (pr. paroh Octavian Smădu).

• **Luni, 3 – vineri, 7 martie.** A participat la lucrările Sf. Sinod al BOR.

• **Duminică, 9 martie.** A săvârşit Sf. Liturghie arierească la biserica „Sf. 40 de Mucenici" din Cisnădioara, prot. Sibiu, cu prilejul zilei hramului. Seara slujeşte şi predică la Vecernie în biserica „Sf. Nicolae" din Tălmaciu, prot. Avrig.

• **Luni, 10 – miercuri, 12 martie**. Audienţe, lucrări de birou. Seara slujeşte Liturghia Sf. Grigorie Dialogul în Catedrală.

• **Joi, 13 martie.** A participat la conferinţa administrativă a preoţilor din prot. Sibiu. Seara slujeşte şi predică la Pavecerniţa cea Mare şi Canonul Sf. Andrei în biserica din Poplaca (pr. paroh Tănase Tăvală).

• **Vineri, 14 martie.** Audienţe, lucrări de birou. Seara slujeşte şi predică la Liturghia Sf. Grigorie Dialogul în biserica veche din oraşul Avrig.

• **Sâmbătă, 15 martie.** A săvârşit Sf. Liturghie arierească în biserica „Sf. Teodor Tiron" din Sâmbăta de Sus (pr. paroh Grigorie Moldovan), cu prilejul zilei hramului. Vizitează biserica din Drăguş, iar seara slujeşte Vecernia în Catedrală.

• **Duminică, 16 martie.** A oficiat Sf. Liturghie arierească în Catedrala mitropolitană. Seara slujeşte şi predică la Taina Sf. Maslu de obşte în biserica din Cincşor, prot. Făgăraş (pr. paroh Gheorghe Moga).

• **Luni, 17 – marţi, 18 martie.** Audienţe, lucrări de birou.

• **Miercuri, 19 martie.** A slujit în sobor la slujba înmormântării episcopului pensionar Ioan Mihălţan al Oradiei, în biserica din Ohaba – Alba. Seara slujeşte şi predică la Taina Sf. Maslu de obşte în biserica nouă din Sadu, prot. Avrig (pr. paroh Mihail Liviu Moisiu)

• **Joi, 20 – vineri, 21 martie.** Audienţe, lucrări de birou.

• **Duminică, 23 martie.** A săvârşit Sf. Liturghie arierească în biserica episcopală „Sf. Arhangheli" din Sibiu (pr. paroh Gheorghe Şebu).

• **Marţi, 25 martie. P.S. Sa a fost instalat ca episcop la TULCEA, fiind ales în această funcţie de către Sf. Sinod, în şedinţa sa de lucru din 5 martie 2008.**

Arhid. Vasile AVRAM

TEOLOGIE ŞI SPIRITUALITATE ORTODOXĂ

DANIEL, Patriarhul Bisericii Ortodoxe Române, *FOAME ŞI SETE DUPĂ DUMNEZEU – înţelesul şi folosul postului*, Editura Basilica a Patriarhiei Române, 2008, 246 p.

Nou-înfiinţata editură *Basilica*, a Patriarhiei Române, propune, ca primă lucrare dăruită cititorului român, o carte de a cărei frumuseţe şi importanţă duhovnicească practică nu putem decât a ne bucura. Cu un titlu incitant, „Foame şi sete după Dumnezeu", Prea Fericitul Daniel ne propune o lucrare despre „înţelesul şi folosul postului", un excurs liturgic şi spiritual prin geografia duhovnicească a unui act liturgic şi de mărturie creştină din ce în ce mai eludat de exegeţii lumii contemporane.

Pornind de la premisa dificultăţii dar şi a paradoxalei necesităţi a Postului pentru omul modern, *Prea Fericirea Sa* consemnează: „ ca reacţie la mentalitatea consumistă, omul de azi redescoperă, în ţările bogate material, necesitatea postului ca regim vegetarian, din motive de igienă şi sănătate trupească ori de *„ecologie corporală"* (*body-ecology*), însă foarte adesea, vegetarianul occidental neglijează total sau consideră „ca incompatibilă cu lumea contemporană" dimensiunea spirituală, religioasă a postului, adică tocmai cea care stă la baza apariţiei şi permanenţei postului în istoria omenirii, ca efort al credinciosului de înnoire spirituală a vieţii, de eliberare de păcate şi de patimile egoiste, pentru a-L iubi mai mult pe Dumnezeu- Creatorul şi a fi mai responsabil în relaţia sa cu semenii şi cu natura înconjurătoare" (p. 11).

Cinci capitole sunt treptele unui urcuş duhovnicesc în cunoaşterea conţinutului postului şi în discernerea transparenţei gestului postirii: *O practică veche şi o şcoală mereu nouă*- originea şi evoluţia postului (pp. 13-50), *Uşile pocăinţei – Porţile cerului deschise în inimi*. Pregătirea pentru perioada Postului Sfintelor Paşti (p. 51-84), *Începutul primăverii duhovniceşti*. Binefacerile postului (pp. 85-134), *Treptele urcuşului spre Înviere*. Săptămânile Postului Mare (pp. 135-182), *De la învierea lui Lazăr la Învierea lui Hristos*. Săptămâna Sfintelor Patimi – pridvorul Sfintelor Paşti (pp. 183-239).

O carte care consfinţeşte, o dată în plus, o spiritualitate menită să reconstituie profilul duhovnicesc al omului aflat în căutarea lui Dumnezeu, derutat de ruperea de orizont a vremurilor de acum. Pe de altă parte, o carte ca o *bornă de hotar* la naşterea unui nou concept editorial, editura Basilica încercând să redimensioneze misionarismul, prin carte, al Ortodoxiei Româneşti.

Diacon IOAN I. ICĂ jr., *CANONUL ORTODOXIEI I – Canonul Apostolic al primelor secole*, Editura Deisis, Stavropoleos, Bucureşti, 2008, 1039 p.

O ediţie monument. O carte eveniment. Plecând de la necesitatea de a umple un gol în literatura românească teologică, lipsa unui *corpus* al textelor normative pentru identitatea ei dogmatică şi eclezială, Părintele Ioan I. Ică jr. face efortul unic, am îndrăzni să spunem irepetabil, al revelării acestor fundamente. Munca unor echipe de oameni în efortul unui singur om. Semn de har, nu doar cărturăresc.

Proaspăt ieşită de sub teasc, lucrarea nu poate fi citită în grabă. Doar studierea ei atentă, valorificarea documentelor pe care le propune, într-o admirabilă pedagogie teologică, parte dobândită la contactul cu studenţii, parte născută din inepuizabila energie liturgică prin care Părintele marchează spaţiul mărturiei Ortodoxiei.

Larga introducere a lucrării, consemnată ea însăşi într-un corpus sistematizat *„Canonul şi canoanele creştinismului apostolic"* (pp. 13-318), obligă la reelucidarea multora dintre direcţiile de ieri şi de astăzi ale teologiei româneşti. Fluent şi critic, analitic cu duh, discursul Părintelui Ică jr. deschide perspectiva reală a unei istorii a dogmelor şi a Dogmaticii de care aveam atâta nevoie. Efort pe care celelalte biserici l-au realizat de mult, în Italia, de exemplu, *Battista Modin* făcea efortul unei prime elucidări sistematice a construcţiei dogmatice a mărturiei creştine prin anii 1954-1960, acesta asumat de Părintele Profesor Ică jr. deschide, prin acest prim volum (dintr-o serie de VI, cum consemnează caseta editorială) orizontul unei cercetări inepuizabile.

Semnalăm, fie şi succint, titlurile care constituie efortul reconstrucţiei textuale a mărturiei creştine: *Evanghelie-martiriu-apologie* (p. 321-394); *Roma şi Antiohia-două viziuni despre apostolicitate şi Biserică* (pp. 395-476); *Canonul Scripturii şi canonul Adevărului* (p. 477-564); *Canonul apostolic al Bisericii: lex orandi-lex credendi-lex vivendi* (p. 565-836); *Canonul liturgic al Bisericii* (p. 837-1032).

Cu gândul că acest volum va creşte în celelalte, avem convingerea că Dumnezeu va îngădui ca acest proiect editorial şi pedagogic deopotrivă să-şi împlinească rostul deplin. Nu credem că va mai putea să se numească bibliotecă spaţiul de rezervă culturală a unui preot ori teolog, ori intelectual român, dacă nu va cuprinde în structura sa acest volum monument de reflecţie şi reflectare al teologiei Ortodoxe.

Mitropolitul LAURENŢIU

ARTICOLELE ŞI CORESPONDENŢA
se primesc pe adresa:
Redacţia „Telegrafului Român", 550179 – Sibiu, Str. Mitropoliei nr. 35
E-mail: *telegrafulroman@yahoo.com*
Articolele nepublicate nu se înapoiază.
ISSN 1223-8392

COMITET REDACŢIE „TELEGRAFUL ROMÂN":
Î.P.S. Dr. Laurenţiu Streza – preşedinte; P.S. Dr. Visarion Răşinăreanu – vicepreşedinte; Pr. Prof. Dr. Dumitru Abrudan – redactor şef; Dr. Ştefan Toma – secretar de redacţie; Pr. Cristian Vaida – secretar de redacţie adj.; Pr. Prof. Acad. Dr. Mircea Păcurariu – membru; Pr. Prof. Dr. Ovidiu Moceanu – membru; Pr. Lect. Dr. Nicolae Moşoiu – membru.

Abonamentul pe 2008 este de 25 **lei**
COD IBAN RO34 RNCB 0227 0360 5879 0001.
Pentru SUA abonamentul este de 26 **dolari**
COD IBAN RO28 RNCB 0227 0360 5879 0012.
Pentru Europa abonamentul este de 12 **euro**
COD IBAN RO76 RNCB 0227 0360 5879 0021.
BCR Sibiu, Str. Emil Cioran nr. 1. Cod fiscal 44 79 403.

Tiparul executat la Tipografia Şaguniana – Sibiu

Fondator:
Mitropolitul
ANDREI ŞAGUNA
1853

Telegraful Român

Anul 156
Sibiu
2008

FOAIE BISERICEASCĂ EDITATĂ DE ARHIEPISCOPIA SIBIULUI

ANUL 156, Nr. 17-20 — 1 şi 15 mai 2008

Tipăriturile macariene – 500 de ani de spiritualitate şi cultură în Ţările Române

Mânăstirile ortodoxe au fost dintotdeauna focare de cultură. Călugării au fost nu doar cei care au impulsionat şi susţinut viaţa duhovnicească a poporului, dar şi cei care au răspândit cultura şi arta în neamul lor. Spiritualitatea şi cultura sunt două componente inseparabile în istoria Răsăritului ortodox. Manuscrisele liturgice au fost cele care au contribuit decisiv la păstrarea unităţii acestei Ortodoxii preocupate în aceeaşi măsură de viaţa duhovnicească dar şi de cultură.

În Ţările Române aproape toţi domnitorii au dorit să cultive aceste două componente esenţiale ale Ortodoxiei. În mediul eclesiastic muntenesc şi moldovenesc a apărut la sfârşitul secolului al XV-lea un tip românesc de carte liturgică manuscrisă, iar voievozii vremii au vrut să-i dea o formă definitivă prin introducerea tiparului. Un exemplu luminos l-a dat în acest sens la sfârşitul secolului al XV-lea şi începutul secolului XVI voievodul Radu cel Mare (1495-1508), care a vrut prin intermediul textului tipărit să uniformizeze tradiţia manuscriselor liturgice care circulau în acel moment în Ţările Române. Astfel, la mânăstirea Dealu, cel mai probabil, el înfiinţează o tipografie în care a lucrat vestitul călugăr sârb Macarie care învăţase meşteşugul tiparului la Veneţia şi imprimase câteva cărţi slave în tipografia principelui Gheorghe Cernoievici din Cetinje (Muntenegru): *Octoihul* (două părţi 1493 şi 1494), *Psaltirea* (1495) şi *Molitvelnicul* (1493-1495). El s-a refugiat în Ţara Românească, şi prin osteneala şi truda sa şi prin cheltuiala domnitorului Radu cel Mare au apărut primele trei cărţi tipărite pe pământ românesc, şi anume: *Liturghierul* (1508) – prima ediţie a acestei cărţi de cult în Biserica Ortodoxă, *Octoihul* (1510) şi *Tetraevanghelul* (1512), toate în limba slavonă de redacţie medio-bulgară, împodobite cu numeroase frontispicii şi iniţiale înflorate, care au cunoscut o largă difuzare la noi, dar şi în ţările slave sud-dunărene. După 1512, în timpul lui Neagoe Basarab (1512-1521), smeritul călugăr Macarie a fost ales mitropolit al Ungrovlahiei, cu sediul la Târgovişte şi în această calitate a îndrumat întreaga viaţă bisericească a ţării şi a sprijinit toate acţiunile culturale şi constructive ale acestui domnitor.

Liturghierul tipărit în 1508, din care un preţios exemplar se păstrează în arhiva Arhiepiscopiei noastre, este prima ediţie a acestei cărţi de cult în Biserica Ortodoxă. El începe cu o frumoasă învăţătură a Sfântului Vasile cel Mare despre Sfânta Liturghie şi despre apropierea cu vrednicie de Sfânta Împărtăşanie, după care urmează tabla de materie a cărţii, iar apoi sunt redate integral textele Liturghiilor Sfântului Ioan Gură de Aur, Vasile cel Mare şi Grigorie Dialogul. Urmează rugăciunile vecerniei mari, altele «pentru toate păcatele vrute şi nevrute» şi se termină cu epilogul în care apar datele referitoare la apariţia cărţii, care azi se pun pe pagina de titlu a cărţii: s-a început tipărirea în timpul lui Radu voievod, s-a terminat în primul

(continuare în p. 2)

† Dr. LAURENŢIU STREZA
Arhiepiscopul Sibiului
şi Mitropolitul Ardealului

ANDREI ŞAGUNA şi Revoluţia Românească din 1848-1849

Împlinirea a 160 de ani de la Revoluţia Românească din Transilvania din anii 1848-1849, ca şi împlinirea a 135 de ani de la moartea celui mai strălucit ierarh al Transilvaniei din toate timpurile, Andrei Şaguna († 16/28 iunie 1873), ne îndeamnă să prezentăm câteva aspecte privind implicarea lui, dar şi a altor slujitori ai Bisericii în evenimentele dramatice ale acelor ani. În primul rând trebuie subliniat faptul că el a fost considerat, atât de contemporani, cât şi de urmaşi, drept „diplomatul" revoluţiei, alături de Simion Bărnuţiu, „teoreticianul" sau „ideologul" ei, mai târziu organizatorul administraţiei româneşti şi Avram Iancu, cel ce s-a ocupat cu recrutarea, instruirea şi conducerea unei oşti populare româneşti. Abia întors de la hirotonia sa întru episcop la Carlovi̧, a prezidat Adunarea naţională de la Blaj din 3/15 mai 1848, împreună cu episcopul unit Ioan Lemeni, deşi acesta se va dezice, oficial, de hotărârile adoptate acolo, printr-o pastorală adresată credincioşilor săi, iar în cadrul Dietei de la Cluj, din mai 1848, va vota hotărârea de „unire" a Transilvaniei cu Ungaria revoluţionară. Ca vicepreşedinţi ai Adunării au fost aleşi Simion Bărnuţiu şi George Bariţiu, iar între cei zece secretari s-au numărat şi doi clerici: Timotei Cipariu de la Blaj şi protopopul Ioan Popasu de la Braşov, viitorul episcop al Caransebeşului.

Fotografie a mitropolitului Andrei Şaguna, din albumul său personal, datată 1871

Două din cele 16 puncte ale „petiţiei naţionale" adoptate atunci la Blaj priveau Biserica. Punctul 2, de pildă, cerea ca „Biserica română, fără distincţiune de confesiune, să fie şi să rămână liberă, independentă de oricare altă Biserică, egală în drepturi şi foloase cu celelalte Biserici ale Transilvaniei". Se avea în vedere faptul că la data respectivă Biserica Ortodoxă din Transilvania şi Banat era subordonată Mitropoliei sârbe de la Carlovi̧, iar cea unită Arhiepiscopiei

(continuare în p. 2)

Pr. prof. dr. Mircea PĂCURARIU

Comunicat de presă

Constatând că în anul 2008, se împlinesc **320 de ani de la tipărirea primei ediţii integrale a Bibliei în limba română (1688)** şi **500 de ani de la tipărirea Liturghierului lui Macarie (1508)**, şi că în anul 2009 se vor împlini **650 de ani de la întemeierea Mitropoliei Ungrovlahiei (1359), 650 de ani de la mutarea la Domnul a Sfântului Grigorie Palama († 1359), 1630 de ani de la trecerea în veşnicie a Sf. Vasile cel Mare († 379)** şi **1620 de ani de la trecerea la viaţa cea neîmbătânitoare a Sf. Grigorie de Nazianz († 389)** şi că, în legătură cu toate aceste evenimente, P.F. Părinte Patriarh Daniel a reflectat la elaborarea unor programe adecvate de comemorare;

Ca urmare a discuţiilor care au avut loc şi la propunerea Comisiei teologice, liturgice şi didactice, Sfântul Sinod a hotărât în şedinţa din 5 martie a.c. următoarele:

1. *Ia act şi aprobă iniţiativa Preafericitului Părinte Patriarh Daniel privind proclamarea de către Patriarhia Română a anului 2008 ca an jubiliar dedicat Sfintei Scripturi şi Sfintei Liturghii.*
2. *Aprobă **programul-cadru naţional bisericesc** iniţiat şi propus de Preafericitul Părinte Patriarh Daniel pentru realizarea proiectului religios-duhovnicesc, cultural-editorialistic şi mediatic intitulat **„2008 –Anul jubiliar al Sfintei Scripturi şi al Sfintei Liturghii".***
3. *Aprobă ca în fiecare eparhie şi în fiecare şcoală teologică, ierarhii eparhioţi să ia măsurile necesare pentru a reflecta programul-cadru naţional bisericesc prin acţiuni şi programe locale (media, publicistice şi editorialistice, conferinţe, întruniri şi simpozioane pastorale şi teologice) şi cu contribuţia profesorilor de teologie, a specialiştilor, a preoţilor şi monahilor, evidenţiind importanţa Sfintei Scripturi şi a Sfintei Liturghii în viaţa Bisericii atât în mod distinct, cât şi în ceea ce priveşte legătura interioară dintre ele. O atenţie specială se va acorda receptării acestor programe de către tineret.*
4. *Ca parte a programului-cadru naţional bisericesc, aprobă ca la Conferinţa pastoral-misionară semestrială de primăvară din anul 2008 să se trateze tema **„2008 – Anul jubiliar al Sfintei Scripturi şi al Sfintei Liturghii".***
5. *Ia act de demersul Administraţiei Prezidenţiale privind realizarea unui parteneriat cultural între Administraţia Prezidenţială şi Patriarhia Română pentru materializarea în anul 2008 a următoarelor evenimente: celebrarea a **320 de ani de la editarea BIBLIEI lui Şerban Cantacuzino,** ctitor al aşezămintelor de la Cotroceni, şi aniversarea a **500 de ani de la fondarea primei tipografii româneşti,** care a avut un ecou remarcabil în întreaga regiune.*
6. *Ia act şi aprobă iniţiativa Preafericitului Părinte Patriarh Daniel privind proclamarea de către Patriarhia Română a anului 2009 ca an comemorativ-omagial dedicat Părinţilor capadocieni, care va fi promovat sub sigla: **„2009 – Anul comemorativ-omagial al Părinţilor capadocieni: Sfântul Vasile cel Mare, arhiepiscopul Cezareei Capadociei († 379) şi Sfântul Grigorie de Nazianz († 389)**", precum şi schiţa de program, urmând ca până la sfârşitul anului 2008 să se prezinte spre aprobare un program-cadru naţional bisericesc adecvat.*
7. *Ia act că în anul 2009, la iniţiativa Preafericitului Părinte Patriarh Daniel se va realiza un program adecvat la nivelul Arhiepiscopiei Bucureştilor şi al Mitropoliei Munteniei şi Dobrogei pentru aniversarea a **650 de ani de la întemeierea Mitropoliei Ungro-Vlahiei** (1359) şi pentru **comemorarea a 650 de ani de la mutarea la Domnul a Sfântului Grigorie Palama (1359)**, recomandând tratarea acestor evenimente în cadrul conferinţei pastoral-misionare din toamna anului 2009.*

Aniversare UNESCO – 2008

Umanistul NICOLAE MILESCU SPĂTARUL, autorul primei traduceri integrale a Vechiului Testament în limba română – 300 de ani de la mutarea în veşnicie –

Comisia Naţională a României pentru UNESCO a propus includerea în Calendarul Marilor Aniversări UNESCO, din anul 2008, a următoarelor personalităţi ale ştiinţei, culturii şi spiritualităţii româneşti: fizicianul Şerban Ţiţeica (n. 1908), Mitropolitul Andrei Şaguna (n. 1808) şi umanistul Nicolae Milescu Spătarul (m. 1708).

Dat fiind faptul că şi Biserica noastră a hotărât în sesiunea sinodală din martie a.c., ca 2008 să fie un *„an comemorativ al Bibliei şi Liturghiei"*, pornind de la considerentul că tocmai se împlinesc 360 şi respectiv 320 de ani de la apariţia primelor ediţii parţiale şi integrale ale Bibliei, în limba română (1648 – Noul Testament de la Bălgrad – Alba-Iulia şi 1688 – Biblia de la Bucureşti. Şi, am mai adăuga noi şi 150 de ani de la apariţia Bibliei de la Sibiu – 1856-1858), precum şi 500 de ani de la tipărirea primului Liturghier slavon în 1508, la Târgovişte, am ales să readucem în atenţie, în acest număr al „Telegrafului Român", figura eruditului umanist Nicolae Milescu Spătarul care are, precum vom vedea, legătură (ca de altfel şi Şaguna) atât cu propunerea UNESCO, cât şi cu cea a Bisericii Ortodoxe Române.

Acest boier şi cărturar moldovean s-a născut în 1636, în Mileştii Vasluiului, într-o familie originară din Peloponez. A învăţat mai întâi carte în „Academia vasiliană" de pe lângă biserica „Trei Ierarhi" din Iaşi, iar între 1647 şi 1650 la „Marea Şcoală" a Patriarhiei din Constantinopol, unde au studiat şi alţi boieri români, din ambele Principate, între care îl vom aminti doar pe Dimitrie Cantemir. Aici, în şcoala patriarhală s-a conturat şi de aici s-a răspândit mai apoi în tot spaţiul balcanic ideea eliberării creştinilor de sub jugul otoman. (Date în legătură cu obârşia şi pregătirea lui Nicolae Milescu a se vedea la P.P. Panaitescu, Nicolae Milescu Spătarul, Editura Junimea, Iaşi, 1987, p. 5-7).

Reîntors în Moldova, ajunge „grămătic" (secretar) la curtea domnitorului Gheorghe Ştefan

(continuare în p. 4)

Pr. prof. dr. Dumitru ABRUDAN

(urmare din p. 1)

an al domniei lui Mihnea voievod, s-a ostenit smeritul ieromonah Macarie, luna noiembrie, anul 7016 (= 1508).

Deosebit de important este de remarcat faptul că textul Liturghierului lui Macarie reprezintă o traducere deosebită şi mai recentă a *Diataxei* patriarhului Filotei Kokkinos, diferită de cea făcută de patriarhul Eftimie în secolul al XIV-lea, ceea ce a reprezentat la acel moment o noutate absolută. Domnitorul a vrut să aibă astfel cea mai nouă traducere a textelor liturgice greceşti.

Octoihul din 1510 oferă un tip interesant şi rar al acestei cărţi; el nu este nici Octoih Mare (cu cântările utreniei şi vecerniei pentru toate zilele săptămânii, în toate cele 8 glasuri), nici un Octoih Mic (care cuprinde cântările utreniei şi vecerniei, tot pe opt glasuri, dar numai pentru zilele de sâmbătă şi duminică). Octoihul macarian cuprinde numai glasul întâi pentru toate zilele săptămânii, iar glasurile 2-8 sunt redate numai pentru cântările rostite sâmbăta şi duminica. Octoihul din 1510 este un tip mixt de Octoih ce se deosebeşte fundamental de cel tipărit tot de monahul Macarie la Cetinje în 1494, care este un Octoih Mare. Deşi ieromonahul Macarie este tipograful ambelor Octoihuri, numele lui fiind menţionat ca atare în postfeţele cărţilor, totuşi, la baza imprimării celui din 1510 a stat un manuscris cu totul nou şi deosebit, atât ca conţinut, cât şi ca ornamentaţie grafică, de cele uzuale care circulau în acea epocă în spaţiul liturgic slavon[1].

Octoihul din 1510 are 200 de file în 25 de caiete, cu 22 de rânduri pe pagină, nu ca la Liturghier, care avea numai 15 rânduri.

Tipăriturile macariene – 500 de ani de spiritualitate şi cultură în Ţările Române

Ornamentaţia e mai săracă faţă de celelalte două tipărituri macariene, lipsindu-i literele ornate, care alcătuiesc podoaba acestor prime cărţi româneşti, precum şi mai multe din frontispicii.

Octoihul lui Macarie nu impresionează prin realizarea sa artistică, ci prin ideea care a stat la baza alcătuirii lui şi care este unică şi denotă o vie preocupare pastorală a clerului vremii. Se ştie că un Octoih Mare cuprinde cântările vecerniei, miezonopticii şi utreniei pe toate cele opt glasuri, însă volumul mare de text a determinat pe tipografii secolului al XVI-lea să împartă materialul în două volume distincte a câte patru glasuri, aşa este împărţit Octoihul slavonesc al lui Coresi din 1574-1575[2].

Dat fiind faptul că şi în acea epocă în cele mai multe biserici nu se făceau cele şapte Laude în fiecare zi, ci doar vecernia de sâmbătă seară şi utrenia de duminică dimineaţa, au existat şi Octoihuri care cuprindeau doar cântările utreniei şi vecerniei pe aceste două zile, în opt glasuri, lăsând la o parte celelalte cântări pentru cinci zile ale săptămânii. Un astfel de Octoih prescurtat se numeşte Octoih Mic, de pildă Octoihul Mic slavon al lui Coresi din 1578[3].

Octoihul lui Macarie din 1510 este o compilaţie unică a acestor două tipuri, în sensul că el cuprinde toate cele opt glasuri într-un singur volum, dar numai glasul întâi este complet pentru toate zilele săptămânii, iar glasurile 2-8 apar ca în Octoihul Mic, cuprinzând deci doar cântările zilelor de sâmbătă şi duminică. Octoihul lui Macarie prin acest conţinut mixt, constituie o extrem de rară şi de neaşteptată ediţie a acestei cărţi liturgice, şi denotă o preocupare pastorală vie a clerului epocii respective. Desigur, ar putea fi invocate şi motive practice care au putut da naştere unei astfel de lucrări. Probabil că s-a dorit ca printr-o cheltuială minimă să fie satisfăcute toate posibilele necesităţi liturgice ale unei anumite comunităţi, în sensul că în zilele de peste săptămână, dacă se dorea cântarea vecerniei şi a utreniei, să se întrebuinţeze doar cântările glasului întâi, iar pentru restul sâmbetelor şi duminicilor să fie folosite cântările pe toate cele opt glasuri.

Aceeaşi preocupare duhovnicească dar şi culturală a făcut ca în 1512 să fie tipărit şi un *Tetraevangheliar*, primul de acest fel destinat tuturor ortodocşilor care foloseau limba slavonă în cult. Cartea cuprinde cele 4 Evanghelii aşezate în ordinea canonică răsăriteană veche: Matei, Marcu, Luca şi Ioan, dar cu indicarea, pe margine, a pericopelor, astfel ca preoţii să poată găsi uşor pericopa biblică a fiecărei duminici şi zile de peste săptămână. Evangheliarul din 1512 cuprinde 290 de foi, în 37 de caiete, fără paginatură, tipărit cu 20 de rânduri pe pagină. Iniţialele sunt de acelaşi tip, afară de câteva noi. Lucrarea s-a executat sub domnia lui Neagoe Basarab, un domn iubitor de cultură, dar şi doritor de îmbunătăţire a vieţii spirituale a poporului său.

Dintre toate tipăriturile macariene, acesta este cel mai reuşit, iar exemplarul de lux este o capodoperă a graficei româneşti din toate timpurile[4]. Tipărit pe pergament (formatul zaţului, 20 x 13) în condiţii excepţionale, iar toate frontispiciile şi iniţialele au fost executate, în culori, de mână, încât tipăritura îţi lasă impresia că e, mai degrabă, un manuscris.

Farmecul acestei lucrări îl dă litera, care imită pe cea din manuscrise. Alfabetul cirilic, luat din manuscrisele româneşti, e cizelat, simplificat în sensul latin, apropiindu-l de alfabetul occidental, prin litere comune. E folosită o literă fină, elegantă, spaţiată, care dă estetică şi libertate de respiraţie rândului şi paginii întregi. Domnitorul a dorit ca textul Evangheliei nu doar să hrănească sufletele credincioşilor, ci să se şi impună prin frumuseţe şi eleganţă artistică.

Cele trei tipărituri ale monahului Macarie reprezintă monumente de spiritualitate şi cultură ale poporului nostru. Ele sunt expresia deschiderii panortodoxe a neamului românesc, a creativităţii şi sensibilităţii lui artistice, dar şi a dorinţei lui vii de a cultiva o viaţă duhovnicească autentică. Ele au fixat şi au consacrat prin autoritatea şi prin răspândirea de care se bucură slova scrisă o practică liturgică uniformă pentru întreaga Ortodoxie, ele constituind şi prototipul viitoarelor ediţii ale acestor cărţi cultice. Tipăriturile macariene sunt valoroase pentru că ele exprimă dorinţa românilor acelor vremi de a avea carte tipărită şi de a răspândi lumina Evangheliei în întreg Răsăritul Ortodox.

---

[1] Bogate informaţii privind tipărirea octoihului din 1510 pot fi găsite la: P. P. Panaitescu, *Octoihul lui Macarie şi originile tipografiei în Ţara Românească*, Bucureşti, 1939, 28 p. + 2 planşe, studiu publicat şi în revista BOR 57 (1939), p. 525-550.

[2] *Idem*, p. 530.

[3] Ion Bianu şi Nerva Hodoş, *Bibliografia românească veche*, Bucureşti, 1903, vol. I, p. 56-68.

[4] Barbu Teodorescu, *Prima tipografie a Ţării Româneşti, (Macarie 1508-1512)*, BOR 10-11 (1958), p. 990.

(urmare din p. 1)

romano-catolice maghiare din Esztergom, deci niciuna din Bisericile româneşti nu se bucura de „independenţă" sau „autocefalie". În continuare, prin acelaşi articol se cerea „restabilirea Mitropoliei române şi a Sinodului general anual după vechiul drept, în care sinod să fie deputaţi bisericeşti (clerici, *n.n.*) şi mireneşti; în acelaşi sinod să se aleagă şi episcopii româneşti, liber, prin majoritatea voturilor, fără candidaţiune. La aducerea aminte despre vechiul drept al românilor de a avea mitropolie şi sinod general anual, s-a proclamat de popor mitropolia română transilvană cu aplauz unanim". Era o declaraţie destul de ambiguă în favoarea unificării celor două Biserici; totuşi, nu s-a intrat în detalii, nefiind momentul potrivit pentru discuţii pe această temă.

În cadrul aceleiaşi Adunări de la Blaj, a fost ales un „Comitet permanent" al românilor, cu sediul la Sibiu, care urma să fie prezidat de Andrei Şaguna. Între cei 25 de membri ai Comitetului se numărau şi câteva nume bine cunoscute din rândul clerului: profesori de teologie de la Sibiu, protopopi şi preoţi din parohiile rurale (ca Sava Popovici Barcianu din Răşinari, viitor membru corespondent al Academiei Române sau Ştefan Moldovan din Pinticu), alături de câţiva intelectuali ca Simion Bărnuţiu, vice-preşedinte, Avram Iancu, Alexandru Papiu-Ilarian, Aron Pumnul şi alţii. Din cele două delegaţii, alese tot atunci, pentru a prezenta împăratului şi Dietei Transilvaniei hotărârile adoptate la Blaj, au făcut parte şi numeroşi slujitori ai Bisericii. Este adevărat că a doua delegaţie, condusă de episcopul Ioan Lemeni, nu şi-a putut îndeplini mandatul, căci după cum era de aşteptat, Dieta de Cluj, formată mai cu seamă din reprezentanţii aristocraţiei maghiare, n-a ţinut seamă de revendicările româneşti, ci dimpotrivă, la 30 mai 1848 a votat „uniunea" Transilvaniei cu Ungaria. Câteva zile mai târziu, la 10 iunie, sub presiunea evenimentelor, „uniunea" a fost sancţionată şi de împărat. Acest lucru a contribuit la agravarea conflictelor dintre românii şi maghiarii din Transilvania.

Prima delegaţie, condusă de Şaguna, cu 50 de membri, de asemenea cuprindea cărturari de prestigiu, ca August Treboniu Laurian, George Barițiu, vicarul unit Alexandru Sterca-Şuluţiu, viitor mitropolit al Blajului, protopopul Ioan Popasu de la Braşov si alţii. Delegaţia a prezentat împăratului Ferdinand V doleanţele româneşti, în câteva memorii, după care, Şaguna împreună cu Timotei Cipariu şi protopopul ortodox Iosif Ighian din Zlatna şi câţiva mireni au plecat la Pesta, unde au încercat să prezinte şi unor

ANDREI ŞAGUNA şi Revoluţia Românească din 1848-1849

miniştri maghiari revendicările româneşti, mai cu seamă cele cu caracter social.

Din nefericire, menţinerea vechilor privilegii ale aristocraţiei maghiare, la care se adaugă o serie de arestări din rândul românilor, chiar masacre ale ţăranilor noştri, cum au fost cele de la Mihalţ şi Luna, au agravat tensiunile interetnice şi au dus la convocarea celei de-a treia Adunări româneşti de la Blaj, în septembrie 1848, la care au participat mii de români, înarmaţi şi organizaţi milităreşte. Adunarea a cerut încetarea execuţiilor, desfiinţarea iobăgiei, anularea hotărârii de anexare a Transilvaniei la Ungaria, înfiinţarea gărzilor naţionale româneşti. S-a ales un nou „comitet naţional", un adevărat guvern provizoriu românesc, cu cinci membri, condus de Simion Bărnuţiu, care şi-a continuat activitatea tot la Sibiu, dar în condiţii cu totul nefavorabile, lucrând pentru introducerea unei administraţii româneşti din Transilvania.

La 16/ 28 decembrie are loc la Sibiu o nouă adunare naţională românească (mai corect o conferinţă), prezidată de episcopul Andrei Şaguna, la care participă peste 250 de intelectuali români, inclusiv membri ai clerului. Se constată din nou o deplină unitate de vederi între ortodocşi şi uniţi, căci generalul Puchner, comandantul trupelor imperiale din Transilvania, intenţiona să convoace două adunări româneşti, pe baze confesionale, una la Sibiu, alta la Blaj, încercare respinsă de liderii români. S-a adoptat o nouă „petiţie naţională", în 13 puncte, prin care se protesta împotriva anexării Transilvaniei la Ungaria, decisă fără consimţământul românilor, pretinzând ca aceasta „să rămână în a sa independenţă". S-a format o nouă delegaţie (Andrei Şaguna, August Treboniu Laurian şi protopopul Ioan Popasu) care s-a deplasat la Viena pe drumuri diferite: Şaguna prin Bucureşti şi Cernăuţi, iar ceilalţi prin Zagreb. Şaguna a fost primit acum de noul împărat Francisc Iosif I la Olmutz (azi Olomouc), unde era refugiată Curtea imperială, apoi s-a întâlnit cu ceilalţi delegaţi la Viena (între timp au venit şi reprezentanţi ai românilor din Banat, Bihor şi Bucovina), redactând un memoriu comun, în opt puncte, în numele întregii naţiuni române, prin care solicitau „ unirea tuturor românilor" din Imperiul Austriac într-o singură naţiune, independentă, împăratul urmând să devină „mare duce al românilor", precizându-se că „naţiunea română nu poate şi nu trebuie să mai rămână subordonată nici uneia din naţiunile din statul austriac". Se exprima astfel cu claritate ideal unităţii româneşti din Imperiul Habsburgic, singura soluţie posibilă în conjunctura politică de atunci fiind cea propusă de semnatari. Sancţionarea unei noi Constituţii a Imperiului Habsburgic, la 4 martie 1849, nu rezolva revendicările româneşti, ci dimpotrivă, proceda la divizarea Transilvaniei şi Banatului. Aceasta a dus la noi memorii de protest până la mijlocul lunii august 1849, după care Şaguna s-a putut reîntoarce la reşedinţa din Sibiu – tot prin Galiţia, Bucovina, Moldova şi Ţara Românească –, găsind totul risipit şi distrus de trupele kossuthiste.

Acţiunile diplomatice ale lui Şaguna i-au atras adversitatea revoluţionarilor maghiari, în frunte cu Kossuth, care declara, în primăvara anului 1849, în cadrul unor negocieri româno-ungare, că este dispus să ofere amnistie tuturor românilor, cu excepţia lui Şaguna. Deşi unii contemporani si apoi anumiţi istorici au condamnat atitudinea „personalităţii" sau „dinasticismului" lui Şaguna, judecând azi lucrurile cu obiectivitate, ne dăm seama că în conjunctura politică de atunci, nici nu ar fi putut acţiona altfel. Oricum, roadele aşa-zisului său „dinasticism" s-au văzut mai târziu, căci numai datorită lui s-au obţinut aprobările pentru apariţia „Telegrafului Român", pentru înfiinţarea Astrei, pentru reînfiinţarea Mitropoliei. Numai atât dacă ar fi făcut şi ar fi de ajuns.

Aportul lui Andrei Şaguna la cauza revoluţiei româneşti pe plan diplomatic a fost apreciat în chip deosebit de contemporani. De pildă, la 26 februarie 1849 din Sibiu, Simion Bărnuţiu şi Timotei Cipariu îi trimitea o scrisoare la Viena, din care reproducem o parte: „Am crezut de mare necesitate a chema înţelepciunea şi cerceta prudenţa a Prea Sfinţiei Tale spre a împăca toate diferenţele şi a uni toate cugetele şi lucrările tuturor către unul şi acelaşi scop al fericirii naţionale, dinaintea căreia trebuie să se ascundă toate pasiunile, toate interesele private şi toată diferenţa opiniunilor... şi atunci cauza naţională va triumfa. Naţiunea îţi va rămâne datoare mult, va recunoaşte cu plăcere marile servicii ce ai adus pentru ridicarea ei la rangul ce i se cuvine, şi numele Prea Sfinţiei Tale îl vor spune părinţii copiilor lor ca să se binecuvinte din generaţiune în generaţiune..." (Ilarion Puşcariu, *Documente pentru limbă şi istorie*, I, Sibiu, 1989, p. 265-266).

Iar vicarul Alexandru Sterca Şuluţiu din Şimleul Silvaniei, viitorul mitropolit al Blajului, îi scria, la 28 octombrie 1849, aceste cuvinte: „Mulţumim pentru adevărata râvnă, ostenelele şi jertfele cele mari ce faci pentru fericirea naţiunii noastre. Dee-ţi Atotputernicul putere spirituală şi materială, ca precum doreşti până în sfârşit, neobosit, ca un neînvins atlet cursul în arena naţiunii noastre în încoronare să-l poţi curge" (Nicolae Popea, *Memorialul lui Andrei Şaguna* Sibiu, 1889, p. 364, şi *Memoriile lui Andrei Şaguna*, Sibiu, 1923, p. 32-33).

Mult mai interesante sunt aprecierile istoricului american Keith Hitchins de la Universitatea statului Illinois, care a consacrat mai multe studii lui Şaguna. Iată ce scria el despre prezenţa lui Andrei Şaguna la Adunarea de la Blaj din 3/15 mai 1848: „Două figuri au dominat Adunarea, Bărnuţiu şi Şaguna. Bărnuţiu nu avea egal ca erou popular; el a fost cel care a dat cea mai limpede expresie entuziasmului şi aspiraţiilor intelectualilor. Dacă n-ar fi fost ei şi sprijinitorii lor, programul naţional adoptat pe Câmpia Libertăţii ar fi fost probabil limitat la o exprimare a loialităţii faţă de Casa domnitoare şi la câteva generalităţi despre oportunitatea reformei. Rolul lui Bărnuţiu ca mentor al mişcării naţionale a fost similar aceluia al lui Giuseppe Mazzini în Italia (om politic şi publicist italian, cu un rol însemnat în revoluţia din Italia din anii 1848/1849, *n.n.*). *Şaguna – pentru a extinde comparaţia – nu s-a deosebit de Cavour* (om politic italian, prim-ministru al Sardiniei şi apoi al regatului italian unificat, n.n.); *ambii s-au distins în cadrul mişcărilor lor naţionale ca organizatori şi diplomaţi care n-au prea fost dominaţi de entuziasmul momentului*, Şaguna a cântărit situaţia dată, pentru a determina ceea ce era atât corect – adică compatibil cu „spiritul epocii", cu principiile spirituale ale ortodoxiei şi cu prerogativele autorităţii civile – cât şi realizabil în această ordine. Doar după aceea a acţionat. Prudenţa şi deliberarea sunt calităţi care cu greu produc un erou popular, dar caracterul direct al lui Şaguna a produs respectul deopotrivă al prietenilor şi oponenţilor din rândul intelectualilor şi el a exercitat o mare influenţă asupra ţărănimii în virtutea funcţiei sale eclesiastice. Pe drept cuvânt, cei doi comisari (ai Guvernului, *n.n.*) şi alţi observatori ai adunării au atribuit „prezenţei lui dominante" ordinea şi demnitatea cu care s-au comportat participanţii." (Keith Hitchins, *Ortodoxie şi naţionalitate. Andrei Şaguna şi românii din Transilvania*, trad. rom. Prof. Aurel Jivi, Bucureşti, 1995, p. 75-76.)

Considerăm că aceste aprecieri venite din partea unor fii ai Bisericii unite şi a unui istoric străin pun în lumină verticalitatea politică a lui Andrei Şaguna, pe care marele nostru poet naţional Mihai Eminescu îl considera un „om politic din creştet până în tălpi".

Primul episcop ortodox român al Italiei: P.S. SILUAN ȘPAN

Preocupările Sf. Sinod al Bisericii Ortodoxe Române pentru diaspora românească au crescut odată cu emigrarea masivă a românilor în străinătate, mai ales în țările din vestul Europei. În acest context, Sf. Sinod, în iunie 2007, a înființat Episcopia Ortodoxă Română a Italiei pentru sutele de mii de credincioși ortodocși români emigrați aici. În ședința ulterioară din 5 martie 2008, a confirmat și ales candidatul propus de Mitropolia Ortodoxă Română a Europei Occidentale și Meridionale pentru această nouă Episcopie, în persoana PS Siluan (Șpan), ca primul episcop ortodox al Italiei.

Prea Sfințitul Siluan s-a născut la data de 5 martie 1970, în localitatea Gura Râului, jud. Sibiu, fiind cel de-al patrulea copil (dintre cei șase copii, doi băieți și patru fete) al preotului Gheorghe și preotesei Emilia Șpan, primind numele de botez Ciprian-Nicolae. După școala din comuna natală, a absolvit în anul 1988 Liceul de matematică-fizică „Gheorghe Lazăr" din Sibiu, după care a urmat Facultatea de Teologie Ortodoxă „Andrei Șaguna" din Sibiu, promoția 1993.

La 21 ianuarie 1994, a fost hirotonit de PS Serafim Făgărășanul (viitorul Mitropolit al Europei Centrale și de Nord) diacon celib, iar la 6 martie 1994, preot pe seama Capelei Facultății de Teologie din Sibiu. Studiile teologice le-a continuat apoi, cu un program doctoral, la Institutul de Teologie Ortodoxă „Saint-Serge" din Paris (1994-1998), timp în care a fost preot slujitor și duhovnic la mânăstirea ortodoxă „Notre Dame de Tout Protection" de la Bussy-en-Othe, Yonne, Franța (1994-2001), aflată sub jurisdicția canonică a Patriarhiei Ecumenice de Constantinopol.

Din 1999 a fost transferat canonic din Arhiepiscopia Sibiului, la Arhiepiscopia Ortodoxă Română a Europei Occidentale și Meridionale de la Paris, devenind paroh la biserica „Cuvioasa Paraschiva - Cuvioasa Genoveva" din Paris, iar în anul 2001 a fost numit consilier pe probleme de liturgică și de misiune al aceleiași eparhii. Tot în anul 2001, cu binecuvântarea IPS Mitropolit Iosif al Parisului (după ce a fost închinoviat în anul 2000 în obștea mânăstirii Lăzești, Arhiepiscopia Alba-Iuliei, sub numele de *Codrat*), face făgăduințele monahale, primind numele de *Siluan*.

În ședința din 4-5 iulie 2001, Sf. Sinod al Bisericii Ortodoxe Române l-a ales Episcop vicar al Arhiepiscopiei Ortodoxe Române de la Paris, cu titulatura de *Marsilianul*. Astfel, a fost hirotonit arhiereu la data de 21 octombrie 2001, în biserica „Sf. Iosif" din Bordeaux, odată cu ridicarea Arhiepiscopiei Ortodoxe Române de la Paris la rangul de Mitropolie a Europei Occidentale și Meridionale. Au urmat trei ani de activitate misionar-pastorală, în special în Franța, Spania și Portugalia, și de coordonare a vieții monahale din această Mitropolie. În acest timp și-a avut reședința la nou-înființata mânăstire cu hramul „Înălțarea Sfintei Cruci", de la Malvialle (Masivul Central, Franța).

Din august 2004, din nevoi pastorale crescânde, i s-a încredințat organizarea administrativă, apoi păstorirea Vicariatului Ortodox Român al Italiei, cu sediul la Gavedo, Groppoli/Mulazzo, provincia Massa-Carrara. În acest timp s-au înmulțit comunitățile ortodoxe române și au crescut preocupările duhovnicești ale românilor din Italia.

În acest context, al intensei activități misionar-pastorale, administrativ-bisericești, social-caritative, cultural-educative, de reprezentare a Ortodoxiei românești în străinătate, ecumenice, științifice și publicistice, PS Siluan a fost ales ca primul Episcop ortodox român al Italiei. Instalarea oficială a avut loc pe data de 8 mai 2008, în biserica Sant Atanasio a parohiei ortodoxe române „Sf. Antonie cel Mare" din orașul Lucca, regiunea Toscana, în prezența a opt ierarhi, a peste 100 de preoți și diaconi, a reprezentanților Bisericii Romano-Catolice din Italia, a reprezentanților statului român și statului italian, dar și a numeroși credincioși, care și-au exprimat deschis bucuria că au propriul lor ierarh. Sfânta Liturghie a fost prezidată de IPS Dr. Laurențiu Streza, Arhiepiscopul Sibiului și Mitropolitul Ardealului, care a și rostit cuvântul de învățătură, iar instalarea a fost făcută de IPS Iosif, Arhiepiscopul Parisului și Mitropolitul Europei Occidentale și Meridionale, după ce a fost citită Gramata oficială de către PS Ciprian Câmpineanu, delegatul PF Sale Daniel, Patriarhul Bisericii Ortodoxe Române. Au mai luat cuvântul reprezentanți ai autorităților române, ai autorităților locale și ai Bisericii Romano-Catolice din Italia, în fața unor credincioși din Italia și din țară, care au umplut biserica până la refuz, inclusiv piața din fața ei.

După instalare, într-un interviu pentru TVR, PS Siluan a declarat: *„Crucea cu care mă întâlnesc cel mai mult este crucea propriilor mele limite, propriilor mele neînchegări și dacă n-aș avea mângâierea harului care pe toate cele cu lipsă le plinește și pe cele cu neputință le vindecă, așa cum ni s-a spus și ni s-a așezat din diaconie, preoție și, mai ales, prin hirotonia întru episcop, omenește vorbind, nu aș mai îndrăzni să merg înainte după acești șapte ani de episcopat, ci primul lucru care l-aș face m-aș retrage și aș căuta să mă duc la pocăință. Pentru că îmi dau seama că primul păcat care ne paște - și mă paște pe mine, în primul rand, și pe noi pe toți - este acela împotriva iubirii lui Dumnezeu, adică neridicarea la măsura iubirii lui Dumnezeu pentru om și neridicarea la măsura iubirii lui Dumnezeu Care se așteaptă să transpară prin slujirea episcopului și prin atitudinea, prin trăirea, prin cuvântul, prin privirea, prin tot ceea ce face episcopul (...). Trăiesc însă deplin în ceea ce îmi este rânduit de Dumnezeu. Dumnezeiasca Liturghie este „acasă" pentru mine. Acolo unde pot să slujesc dumnezeiasca Liturghie este acasă. Cu atât mai mult că Dumnezeu îmi îngăduie și mă binecuvintează să slujesc pe frații mei care sunt pribegi și condiția aceasta de pribeag este condiția lui Adam de după cădere. Și condiția pe care însuși Domnul Hristos a asumat-o. Cain a întemeiat cetatea. Adam a fost pribeag, un nomad, aproape de pământ, și Domnul Hristos și-a asumat această condiție. Și această condiție reprezintă prin excelență un privilegiu în sine, privilegiu nu numai al Domnului, ci și privilegiul Apostolilor și al tuturor celor care urmează acestei perspective".*

Numai cei care trăiesc sau au trăit printre străini știu cât de greu, dar și cât de înălțător, este să îți asumi acest mod de existență și cât de benefic este să te lupți să regăsești acel „acasă" raportat la Dumnezeu, nu la oameni. PS Siluan este, în acest sens, trimisul lui Dumnezeu care are menirea să le descopere românilor pribegi *cărarea*, spre rotunjirea ocolului, pentru a se întoarce „acasă", așa cum spunea, atât de înțelept Părintele Arsenie Boca. Nu întâmplător instalarea PS Sale a avut loc tocmai în ziua pomenirii Sf. Apostol Ioan Evanghelistul și a Sf. Cuv. Arsenie cel Mare.

Atmosfera în care a fost instalat primul episcop ortodox român al Italiei a fost înălțătoare, de mare bucurie, de întărire duhovnicească, de regăsire a acelui „acasă" pierdut sau părăsit, de încredințare în mâna atotocrotitoare a lui Dumnezeu și, de aceea, toți cei prezenți au exclamat într-un glas, pentru noul lor păstor: „Vrednic este"! Iar noi cei din țară răspundem „Amin!", așa să fie!

Pr. conf. univ. dr. Irimie MARGA

DIN ACTUALITATEA BISERICEASCĂ PANORTODOXĂ

Patriarhul Ecumenic Bartolomeu I în topul celor mai influente 100 de personalități din lume

Într-o recentă catalogare realizată de către revista „Time", a celor mai influente 100 de personalități din întreaga lume, poziția a unsprezecea este ocupată de către Sanctitatea Sa, Patriarhul Ecumenic Bartolomeu I.

Rolul de prezentare a Patriarhului Ecumenic Bartolomeu I i-a revenit Arhiepiscopului de Canterbury Rowan Williams, el însuși un admirator sincer al Ortodoxiei și promotor al teologiei patristice, care afirma:

„Patriarhul Ecumenic al Constantinopolului se bucură de un titlu istoric foarte puternic, însă în comparație cu rolul Papei în Biserica Catolică, are o putere executivă directă limitată în lumea ortodoxă răsăriteană. Patriarhii trebuie să-și câștige influența lor pe scena internațională și cu adevărat, puțini Patriarhi în ultimele secole au reușit să facă mai mult decât să-și păstreze titlul lor.

Cu toate acestea, Patriarhul Bartolomeu a reușit să transforme neputința politică relativă a oficiului său, în putere. Acest fapt îi dă posibilitatea de a urma o viziune clară, morală și duhovnicească, care nu are de a face cu echilibrele puterii. Și această viziune e condusă de neliniștea sa pentru mediu (natură).

Într-un mod care este profund fidel tradițiilor cultului și reflexiei Bisericii Ortodoxe Răsăritene, a insistat asupra faptului că întrebările ecologice sunt în mod fundamental spirituale. A accentuat că o lume în care Dumnezeu Creatorul folosește firea materială a universului pentru a comunica cine este El și ceea ce El dorește, este una care implică respect de la persoanele umane. Probabil mult mai mult decât oricare alt lider religios de orice credință, Patriarhul Bartolomeu a menținut deschisă această dimensiune spirituală a ecologiei.

Titlul Patriarhului, din punct de vedere istoric, se referă la responsabilitatea pastorală a Patriarhului «pentru întreaga lume locuită». Acest demn și vizionar păstor a dat un complet nou sens vechiului titlu onorific. Lucrarea sa ne pune pe agenda noastră zilnică întrebarea legată de cum ne exprimăm responsabilitatea spirituală pentru lumea în care trăim".

Redeschiderea vestitei Biblioteci a Patriarhiei Alexandriei

În după-masa zilei de vineri, 9 mai a.c., Prea Fericitul Părinte Theodoros al II-lea, Papă și Patriarh al Alexandriei și a întregii Africi a inaugurat și redeschis totodată istorica Bibliotecă a Patriarhiei Alexandriei, care a fost modernizată cu sprijinul financiar al Băncii Naționale a Greciei, a cărei director, dl. Takis Arapoglou, este grec de origine egipteană.

În cuvântarea sa, Prea Fericitul Părinte Theodoros al II-lea a mulțumit călduros celor care au sprijinit financiar acest proiect ambițios, subliniind faptul că Biblioteca Patriarhiei Alexandriei conține manuscrise de o inestimabilă valoare, care vizează întreaga istorie și teologie a Bisericii Ortodoxe, cărți ce reliefează rolul cultural și spiritual al elenismului egiptean etc.

Istoria renumitei Biblioteci Patriarhale începe din anul 642, forma actuală avându-o din sec. al X-lea, din timpul păstoririi patriarhului Eutihie. În anul 1252 a fost transferată de la Alexandria la Cairo, în anul 1976 fiind elaborat și primul catalog al manuscriselor și cărților, sub supravegherea atentă a patriarhului Partenie al II-lea. În 1830, Biblioteca a fost transferată la Hamzaoui, acolo unde se află astăzi Consiliul Patriarhal, patriarhul Meletie Metaxakis fiind cel care în 1928 o readuce în Alexandria, lângă sediul actual al Patriarhiei.

Astăzi, locația Bibliotecii cuprinde parterul și primul etaj din clădirea Patriarhiei. Patrimoniul Bibliotecii constă într-un număr de 40.000 volume de cărți și 3000 de manuscrise începând cu sec. al XIV-lea. De asemenea, Biblioteca mai conține 530 de manuscrise ale Patriarhiei datând din sec. al V-lea. La parterul reședinței patriarhale se află o modernă sală de lectură, o sală de consfătuire și o sală dotată cu un proiector de imagine necesar vizualizării de manuscrise. La primul etaj al aceleiași clădiri se află o sală amenajată pentru întâlnirile cadrelor didactice și o alta utilată cu dispozitive de securitate necesare păstrării și conservării manuscriselor.

Ceremonia de inaugurare și redeschidere a vestitei Biblioteci a Patriarhiei Alexandriei s-a încheiat prin oferirea *Crucii Sfântului Marcu*, cea mai înaltă distincție a Patriarhiei Alexandriei, de către Prea Fericitul Părinte Theodoros al II-lea, directorului Băncii Naționale a Greciei, ca și a altor distincții celor care s-au implicat în susținerea proiectului tocmai finalizat.

Vizita oficială a Prea Fericitului Părinte Ieronim, Arhiepiscopul Atenei și al întregii Grecii la Patriarhia Ecumenică

Prea Fericitul Părinte Ieronim, Arhiepiscopul Atenei și al întregii Grecii a întreprins în perioada 9-11 mai a.c., prima sa vizită la Patriarhia Ecumenică în calitate de Întâistătător al Bisericii Ortodoxe a Greciei. Vizita, deși programată să aibă loc la sfârșitul lunii martie, a fost anulată datorită traumatismului și operației suferite de către Prea Fericirea Sa la piciorul drept.

Slujba oficială a Te-Deumului de primire a Întâistătătorului Bisericii Greciei a avut loc vineri, 9 mai, la ora 11:30 în Catedrala Patriarhală Sfântul Gheorghe din Fanar. Imediat după aceea Prea Fericitul Părinte Ieronim a urcat în Palatul Patriarhal, în Sala Tronului, unde au fost rostite cele două cuvântări oficiale ale Patriarhului Ecumenic Bartolomeu și a Întâistătătorului Bisericii Ortodoxe a Greciei.

Sâmbătă, 10 mai, au urmat discuții bilaterale între membrii delegațiilor celor două Biserici. În seara aceleiași zile, distinșii oaspeți, împreună cu delegația gazdă au participat la slujba Vecerniei, în biserica Sfântului Gheorghe Pilis Andrianoupoleos.

Vizita Prea Fericitului Părinte Ieronim la Patriarhia Ecumenică s-a încheiat în Duminica Mironosițelor, 11 mai, când, Sanctitatea Sa Patriarhul Ecumenic Bartolomeu I, a concelebrat Sfânta Liturghie împreună cu Întâistătătorul Bisericii Ortodoxe a Greciei la Mănăstirea Stravropighie Patriarhală cu hramul „Izvorul Tămăduirii" din Baloukli (suburbie a Constantinopolului), unde au participat un număr mare de pelerini, atât din Grecia, cât și din orașul de pe malul Bosforului. De subliniat faptul că atât Constantinopolul, cât și Atena au dorit să evidențieze cu emfază în cadrul convorbirilor și a declarațiilor de presă noua perioadă care a început în relațiile frățești dintre cele două Biserici.

Dintre temele abordate de către cei doi Întâistătători, amintim: armonizarea *Cartei statutare* a Bisericii Greciei cu *actul sinodal* din 1928 al Patriarhiei Ecumenice; mai strânsa colaborare dintre cele două Biserici, atât în Atena (unde Patriarhia Ecumenică are o reprezentanță oficială), cât și la Bruxelles (unde ambele Biserici au reprezentanță pe lângă forurile europene), ca și încuviințarea mutării de clerici din eparhiile Bisericii Greciei, în eparhii ale Patriarhiei Ecumenice din diaspora*.

Menționăm că Prea Fericitul Părinte Ieronim a fost însoțit în această vizită oficială de către Mitropolitul Procopie de Neas Krinis și Kalamaria, Mitropolitul Theoklit de Ioannina, de Mitropolitul Hrisostom de Zakinthos, cât și de Mitropolitul Alexie de Trikkis și Stagona, ca și de alte persoane din administrația bisericească de la Atena.

Prea Fericitul Părinte Pavle a renunțat la responsabilitățile slujirii patriarhale

Potrivit unui comunicat de presă emis de către Biserica Ortodoxă Sârbă, Prea Fericitul Părinte Pavle, Patriarhul Serbiei, a renunțat începând cu data de 17 mai a.c. la responsabilitățile slujirii patriarhale, datorită problemelor de sănătate.

În comunicatul de presă amintit, Biserica Ortodoxă Sârbă anunță că responsabilitățile Prea Fericitului Părinte Pavle au fost transferate Sfântului Sinod al Bisericii Ortodoxe Sârbe.

Unul dintre ierarhii de excepție ai Sfântului Sinod al Bisericii Ortodoxe Sârbe, Înalt Prea Sfințitul Părinte Amfilohie de Muntenegru este cel care, potrivit tuturor probabilităților, va deține demnitatea de președinte al Sfântului Sinod al Bisericii Ortodoxe Sârbe, până la alegerea unui nou Întâistătător.

Amintim faptul că Prea Fericitul Părinte Pavle avea titulatura de Arhiepiscop de Peci, Mitropolit de Belgrad și Karlovitz și Patriarh al Serbiei, fiind ales în această demnitate la data de 1 decembrie 1990. Anul trecut, Prea Fericirea Sa împlinise 50 de ani de slujire episcopală și 17 ani de slujire ca Întâistătător al Bisericii Ortodoxe Sârbe.

(continuare în p. 8)

Dr. Ștefan TOMA

Umanistul NICOLAE MILESCU SPĂTARUL, autorul primei traduceri integrale a Vechiului Testament în limba română – 300 de ani de la mutarea în veşnicie –

(urmare din p. 1)

(1653-1658), fiind preferat pentru o astfel de funcţie datorită pregătirii sale intelectuale şi faptului că vorbea curent greaca, latina, slavona, turca şi italiana.

Sub domnitorul următor, Gheorghe Ghica (1658-1659), a fost promovat la rangul de spătar, adică purtător de sabie şi buzdugan ale domnitorului, iar pe câmpul de luptă – având responsabilitatea de comandant al armatei.

Când, în 1659, Ghica-Vodă a fost transferat de turci ca domn al Ţării Româneşti, Nicolae Milescu Spătarul (numele de spătar i se va asocia de acum încolo numelui de familie) îl va urma pe acesta, înaintând în grad ca „mare spătar". Dar s-a întâmplat ca în septembrie 1660, Gh. Ghica să fie mazilit tot de către turci, ceea ce a determinat şi sfârşitul carierei militare a lui Nicolae Milescu Spătarul.

S-a reîntors în Moldova, unde domnea Ştefăniţă-Vodă, fiul lui Vasile Lupu (1659-1661), care studiase şi el la Constantinopol, ca şi Nicolae Milescu Spătarul. Acum devine consilier (sfătuitor) al domnitorului. S-a întâmplat însă ca Ştefăniţă să moară pe neaşteptate şi Nicolae Milescu se vede nevoit să se refugieze din nou în Ţara Românească, unde era acum domn Grigore Ghica, fiul lui Gheorghe Ghica (1660-1664). Acesta l-a numit pe Milescu „capuchehaie", adică emisar al său pe lângă Poarta Otomană. A păstrat această funcţie până la sfârşitul domniei lui Grigorie-Vodă, în 1664, când şi-a pierdut şi el postul pe care l-a avut.

Reflectând la toţi aceşti ani în care Nicolae Milescu a îndeplinit diferite dregătorii, ba în Moldova, ba în Ţara Românească, ba la Constantinopol, ne dăm seama cât de nestatornică a fost viaţa sa şi cât de puţin prielnică pentru valorificarea pregătirii sale intelectuale de excepţie. Din păcate, nici în anii ce au urmat nu a avut parte de perioade de stabilitate şi linişte. Astfel, chiar în 1664, când s-a întâmplat schimbarea domnului pe care el îl reprezentase la Constantinopol, Nicolae Milescu nu s-a mai putut întoarce în ţară, ci a apucat calea apusului Europei. Un prim popas l-a făcut la Berlin, la curtea marelui elector de Brandenburg, Frederic Wilhelm I, pentru ca în 1666 să se afle la Stettin, în Pomerania, pe atunci sub dominaţie suedeză. Acolo era refugiat fostul domnitor al Moldovei Gheorghe Ştefan, al cărui grămătic fusese Nicolae Milescu. Cum fostul domn nădăjduia să-şi recapete domnia, l-a folosit pe omul cu bogată experienţă diplomatică în scopul dorit de el. L-a trimis în solie la Stockholm, la regele Carol al XI-lea al Suediei, iar mai apoi la Paris, la Ludovic al XIV-lea spre a cere sprijin în vederea reîntoarcerii sale în Moldova. Dar solia lui Nicolae Milescu nu s-a soldat cu succes pentru Gheorghe Ştefan, care a şi murit în exil, în 1668. În noua situaţie, deloc favorabilă Nicolae Milescu a fost nevoit să se întoarcă în Moldova, unde domnea Alexandru Iliaş, ultimul voievod din dinastia Muşatinilor (1666-1668). Din nefericire, nu s-a întors spre bune, pentru că i s-a întâmplat o mare nenorocire. Bănuit de complot împotriva domnului, care în 1668 a şi fost mazilit de turci, acesta, înainte de a părăsi ţara, l-a prins pe Milescu şi l-a desfigurat, tăindu-i cartilagiul dintre cele două nări.

În legătură cu această nefericită întâmplare există şi o altă variantă, lansată de Ion Neculce în „O samă de cuvinte" şi anume că de fapt mutilarea lui s-ar fi petrecut în timpul lui Ştefăniţă-Vodă, pe care Nicolae Milescu l-ar fi trădat, invitându-l pe Constantin Basarab-Vodă cel bătrân, aflat în Ţara Leşească, că să se ridice de acolo cu oşti şi să-l înlăture pe Ştefăniţă, lucru de care domnul moldovean a aflat şi i-ar fi aplicat, cu propriul hanger, tăierea nasului.

Oricum s-ar fi întâmplat lucrurile, este sigur că Milescu se afla în ianuarie 1671 la Constantinopol, unde l-a întâlnit pe patriarhul Dositei al Ierusalimului, de care era foarte apropiat încă din anii pregătirii sale la şcoala Patriarhiei. Acesta i-a mijlocit primirea la ţarul Alexei Mihailovici Romanov al Rusiei, unde a şi fost numit ca interpret, la Departamentul Soliilor. În 1675 Milescu va primi o însărcinare foarte importantă: a fost trimis de ţar la Pekin spre a mijloci stabilirea de relaţii diplomatice cu China. S-a înapoiat la Moscova în 1678, fără rezultatul aşteptat. Mai mult decât atât, el nu l-a mai găsit în viaţă pe ţarul Alexei. A rămas totuşi să slujească pe mai departe la acel departament şi sub următorii ţari (Teodor, Ivan şi Petru cel Mare). Acolo, în Rusia a murit Nicolae Milescu Spătarul, la 1708, împlinindu-se, prin urmare, în acest an, trei sute de ani de la mutarea sa în veşnicie. (În legătură cu dregătoriile şi călătoriile lui Nicolae Milescu Spătarul a se vedea: Radu Ştefan Vergatti, *Nicolae Spătarul Milescu, viaţa, călătoriile, opera*, Editura Paideia, Bucureşti, 1998, p. 62-90).

A lăsat în urmă nu doar un prestigios nume al unui diplomat prezent pe la multe curţi domneşti, regale şi imperiale din Europa şi Asia, dar şi o operă scrisă de mare valoare. Din cele peste 40 de titluri de carte, păstrate în manuscris sau tipărite, vom selecta doar câteva, care îl legitimează pe Milescu ca pe un erudit istoric, teolog, filosof, poliglot şi diplomat, ce ne-a făcut cinste, în acele îndepărtate vremuri, peste tot, în lume.

Amintim astfel:

1. *Carte cu multe întrebări foarte de folos pentru multe trebi ale credinţei noastre* (1661). Este o traducere din Sf. Atanasie cel Mare, al Alexandriei şi are caracterul unui catehism.

2. *Istoria despre sfântă icoană a Prea Sfinţiei noastre Stăpâne Născătoare de Dumnezeu Maria, de la Mănăstirea Neamţ, dăruită de împăratul bizantin Ioan Paleologu lui Alexandru cel Bun* (manuscris din 1655).

3. *Stella Orientalis occidentali splendens...* (*Steaua Orientului strălucind în occident...*). Este o mărturisire de credinţă ortodoxă, scrisă în timpul vizitei la Stockholm (1667).

4. *Descrierea prea vestitei şi marei biserici numită Sfânta Sofia din Constantinopol* (1684).

5. Simeon, Arhiepiscopul Tesalonicului, *Împotriva ereziilor* (o traducere din 1698).

6. *Cartea despre hieroglife* (1674).

7. *Arborele genealogic al ţarilor ruşi*. Carte scrisă în colaborare cu subdiacul Petru Dolgov (în 1674).

8. *Jurnal de călătorie în China* (1675), publicat în românește în 1956.

9. *Descrierea Chinei* (1678).

10. *Vechiul Testament* (traducere integrală a primei părţi a Bibliei).

Revenind la lucrarea menţionată pe locul 10, opinia împărtăşită de cei mai mulţi cercetători este că aceasta reprezintă „opera de căpătâi" a spătarului Nicolae Milescu (Pr. Dumitru Cristescu, *Opera teologică şi apologetică a Spătarului Nicolae Milescu*, în „Ortodoxia", nr. 4/1958, p. 503, Mircea Zaciu, Marian Papahagi, Aurel Sasu – coordonatori, *Dicţionarul scriitorilor români*, Editura Albatros, Bucureşti, 2001 (M-Q), p. 212). Dat fiind faptul că este şi prima traducere a Vechiului Testament în limba română, vom stărui şi noi, în continuare, asupra ei, pentru motivul că ne aflăm, aşa cum am precizat la început, în anul 2008, declarat de către Sfântul Sinod drept „anul Bibliei şi al Liturghiei".

N-am precizat, în cazul acestei traduceri vechitestamentare, anul apariţiei, aşa cum am făcut cu toate celelalte scrieri, şi aceasta deoarece asupra acestei probleme a datării, părerile cercetătorilor sunt împărţite. Spre exemplu, mitropolitul Gheorghe al Moldovei (1723-1729) face următoarea însemnare pe o „Viaţă a Cuviosului Paisie", tipărită la Mănăstirea Neamţ: „În zilele lui Ştefan Gheorghe-voevod s-au întâmplat de au mers la Mănăstirea Neamţului şi Nicolae Grămăticul, fratele lui Postolache Milcul... carele au tălmăcit şi Biblia din limba elinească pre limba românească, când au fost capuchehaie lui Grigorie voievod, domnul Ţării Româneşti, la Constantinopoli" (Informaţie la Melchisedec Ştefănescu, Cronica Romanului şi a Episcopiei de Roman, Bucureşti, 1874, partea I, p. 90).

Prin urmare, intervalul de timp în care s-a făcut traducerea ar fi fost 1661-1664. Acea perioadă constantinopolitană ar fi fost singura liniştită din viaţă agitată a lui Nicolae Milescu, în care el s-a putut dedica unei atât de importante şi anevoioase preocupări.

Acelaşi punct de vedere îl împărtăşesc, în legătură cu timpul şi locul traducerii şi alţi cercetători precum B.P. Haşdeu (*Viaţa, faptele şi ideile lui Nicolae Spătarul din Milești*, în rev. „Traian", II /1870, p. 7-16), P.P. Panaitescu (*op. cit.*, p. 13), Virgil Cândea (*Nicolae Milescu şi începuturile traducerilor umaniste în limba română*, în „Limbă şi Literatură", VII 1963, p. 37-38), Pr. Dumitru Cristescu (*op. cit.*, p. 504), Mircea Zaciu, Marian Papahagi, Aurel Sasu (*op. cit.*, p. 212).

Nicolae Iorga opinează că traducerea s-ar fi făcut în 1667, la Stettin, în Pomerania, pe când Milescu se afla acolo alături de domnul pribeag Gheorghe Ştefan (N. Iorga, *În legătură cu Biblia de la Bucureşti şi Biblia de la 1667 a lui Nicolae Milescu*, în „Analele Academiei Române", Seria a II-a, Tom. XXXVIII, Bucureşti, 1916, p. 38). Lui Iorga i se alătură şi alţi cercetători precum Olga Cicanci şi Paul Cernovofrsnu (*Ştiri noi despre Spătarul Nicolae Milescu*, în „B.O.R.", nr. 3-4/1971, 326 ş.u.).

Mitropolitul Antonie Plămădeală acorda credit şi unei opinii şi celeilalte (Dr. Antonie Plămădeală, Nicolae Milescu, „vir polyglotus et pereruditus", în vol. *Dascăli de cuget şi simţire românească*, Editura Reîntregirea, Alba-Iulia, 2004, p. 155-179). Existând astfel de diferenţe de opinii, în privinţa timpului şi locului traducerii, am zice că până la urmă important este să cunoaştem destinul pe care l-a avut această traducere pe parcursul secolelor.

Tot mitropolitul Gheorghe al Moldovei este cel care ne transmite o informaţie în această privinţă. El afirmă că „acel izvod (traducere n.n.) făcut de Nicolae Milescu, la Constantinopol, l-au şi dat la tipariu Şerban voevod Cantacuzino, Domnul Ţării Româneşti, în 1688" (Inform. la Melchisedec Ştefănescu, *op. cit.*, p. 90).

Prin urmare, prima parte a Bibliei de la Bucureşti, din 1688, adică Vechiul Testament ar reprezenta traducerea lui Nicolae Milescu Spătarul.

Dar se ştie că numele lui nu e pomenit defel în anexele ce însoţesc textul biblic propriu zis, vasăzică nici în cele două Predoslovii (una semnată de Şerban Cantacuzino şi cealaltă de patriarhul Dositei al Ierusalimului) şi nici în Postfaţa Bibliei de la 1688.

Spre edificare, redăm un fragment din Predoslovia I, semnată de Şerban Cantacuzino: „La tălmăcirea acestei Sfinte Scripturi despre o parte, am pus dascăli ştiuţi foarte (buni cunoscători, n.n.) den limba elinească, pe preaînţeleptul cel dentru dascăli ales şi arhiereu Ghermano Nisis şi după petrecerea lui, pre alţii care s-au întâmplat, şi despre altă parte ai noştri oameni ai locului, nu numai pedepsiţi întru a noastră limbă, ce şi de limbă elinească având ştiinţă ca să o tălmăcească, care luând lumină şi dintr-alte izvoade vechi şi alăturându-le cu cel elinesc al celor 70 de dascăli, cu vrerea lui Dumnezeu o au săvârşit, precum să veade" (p. XXIII).

Reţinem din această sursă de primă mână un singur nume propriu, al unei persoane implicate în traducere, şi anume pe cel al mitropolitului Gherman al Nyssei Capadociei, fost director al Academiei greceşti din Constantinopol şi mai apoi director al Academiei greceşti din Bucureşti, unde a fost adus de Şerban Cantacuzino. După moartea lui au fost *alţii* „care s-au întâmplat". Între aceşti anonimi, unii cercetători l-au presupus pe patriarhul Dositei al Ierusalimului, care ar fi fost utilizat mai mult ca şi consultant. În sfârşit, sunt menţionaţi *„ai noştri oameni ai locului"*, cunoscători ai limbii române şi ai celei greceşti. Cine au fost aceştia aflăm din *Postfaţa* Bibliei din 1688. Se descoperă ei înşişi ca fiind „cei mici şi plecaţi (supuşi, *n.n.*) dentru slugile Mării Sale (şi anume) Şerban biv 2 logofet i brat ego Radul logofet)". Posteritatea îi cunoaşte ca fiind cei doi boieri munteni, fraţii Şerban şi Radu Greceanu (p. 932).

Mai este pomenit în Postfaţă şi Mitrofan, episcopul Huşilor, a cărui responsabilitate a fost tipărirea Bibliei, în tipografia Mitropoliei din Bucureşti.

Iată, prin urmare că, într-adevăr numele lui Milescu nu este pomenit. Atunci, este logic să ne întrebăm cum de s-a răspândit totuşi, între cercetători, informaţia mai mult sau mai puţin verificată, cum că prima parte a Bibliei de la Bucureşti (Vechiul Testament) nu este de fapt rodul ostenelilor celor ale căror nume apar consemnate în documentul menţionat ci al muncii unui singur om: Spătarul Nicolae Milescu ?

Am văzut că o informaţie ne parvine de la mitropolitul Gheorghe al Moldovei. Mai sunt însă şi alte mărturii. În fondul de manuscrise al Bibliotecii Academiei Române şi al Filialei aceluiaşi for academic din Cluj-Napoca se află două manuscrise: cel de la Bucureşti este numerotat cu cifra 4389, şi „a fost câştigat", cum ne informează N. Iorga, şi adus la Academia Română de I. Bianu, iar cel din Cluj-Napoca cu cifra 45, provenind din Biblioteca Centrală din Blaj. Ambele manuscrise sunt copii îndreptate după originalul milescian, nedescoperit în original până în ziua de azi. Şi un manuscris şi altul au câte o prefaţă (autorii acestora fiind anonimi) în care se arată că este vorba de copii după originalul lui Milescu, îndreptate însă (în cazul manuscrisului 4389, după o traducere slavonă a unei Biblii de la Ostrog, din 1581, iar în cazul manuscrisului 45, după Vulgata, ed. Anvers şi după Septuaginta, o ediţie londoneză din 1653).

Să fie oare aceste manuscrise varianta de text a primei părţi a Bibliei din 1688 ?

Dacă lucrurile ar fi aşa, ar însemna oare că Grecenii şi înaintea lor domnitorii Şerban Cantacuzino şi Constantin Brâncoveanu, la care l-am putea adăuga şi pe Mitropolitul Teodosie, să fi consimţit la *„o conspiraţie unanimă"* împotriva lui Milescu. Mitropolitul Antonie Plămădeală, care s-a ocupat stăruitor de această problemă se întreabă şi el: „De unde grija cu care numele lui Milescu a fost trecut sub tăcere? Era un nume ostracizat, compromis şi chiar interzis? (Dr. Antonie Plămădeală, „Nicolae Milescu – *Vir polyglotus et pereruditus...*", p. 171). Răspunsul pe care îl dă este că *„lucrurile n-au stat deloc aşa"*. Doar că fraţii Greceanu au tradus ei înşişi, în întregime Biblia, utilizând „un izvod ce au fost tipărit la Francofort şi pe care l-au ales mai adevărat şi despre care au şi tălmăcit", aşa cum precizează în postfaţă (p. 933).

Aceasta nu exclude însă folosirea şi a manuscriselor 45 şi 4389, alături de Psaltirea Scheiană (sfârşitul sec. XV), de Psaltirea lui Coresi (din 1577), de Palia de la Orăştie (1582), de Noul Testament de la Bălgrad (Alba-Iulia – 1648) şi de Psaltirea apărută tot în acest oraş în 1661.

Atâta vreme cât, spre exemplu, ei nu menţionează explicit Noul Testament de la Bălgrad, ca traducere anterioară traducerii lor, nu poate surprinde pe nimeni că n-au menţionat nici traducerea milesciană a Vechiului Testament. În lucrarea lor, fraţii Greceanu au urmărit două obiective: întâi, să păstreze cât mai autentic textul inspirat al Sfintei Scripturi, şi în al doilea rând, „să-l îmbrace ca de sărbătoare" într-o haină de limbă nouă românească (I.C. Chiţimia, „Un monument de valoare literară perenă –Biblia lui Şerban Cantacuzino – 1688", Studiu în finalul ediţiei jubiliare a Bibliei din 1688, retipărită în 1988, în facsimil şi transcriere, Editura Institutului Biblic şi de Misiune al B.O.R., Bucureşti, 1988, p. 981).

Oricum, prioritatea traducerii Vechiului Testament, făcută de Spătarul Nicolae Milescu nu o contestă nimeni. Că a fost făcută în pripă şi ca atare cu lacune, care au impus obligatoriu revizuirea, este mai presus de orice îndoială (G.T. Pop, *Biblia în traducerea lui Nicolae Milescu*, stud. în rev. „Biserica Ortodoxă Română", nr. 11-12 / 1962, p. 958-963). Aşa se va întâmpla mai târziu şi cu traducerea Grecenilor. O vor îndrepta cei care vor tipări după ei Biblia. Traducătorii Bibliei din 1936, care au fost Pr. V. Radu şi scriitorul Gala Galaction, vor menţiona în Prefaţa acelei Biblii, cum că toţi cei care s-au ostenit cu adăugarea la ediţiile anterioare a unor noi ediţii ale Bibliei, „au retipărit una şi aceeaşi Biblie moştenită de la părinţi" pe care însă au reînnoit-o în acord cu starea limbii specifice epocii lor.

În încheiere, dorim să evidenţiem încă o dată că iniţiativele Bisericii noastre şi Comitetului Naţional UNESCO de a readuce în atenţie valori ale culturii şi spiritualităţii noastre româneşti, ca şi pe cei care au creat astfel de valori, reprezintă un fapt ziditor şi totodată o dovadă de responsabilitate pentru moştenirea transmisă de înaintaşi.

Scurtă istorie pe filele unei cărţi

În decursul veacurilor, datorită vitregiilor acestora, mulţi ardeleni din Mărginimea Sibiului au trecut munţii stabilindu-se în Ţara Românească sau în Moldova. Unii dintre ei împreună cu turmele lor au venit şi în Dobrogea, mai ales oierii, şi au întemeiat aşezări dintre care unele există până astăzi. În Dobrogea aceştia erau cunoscuţi mai ales sub numele de *mocani*, iar cei din zona Sibiului mai purtau şi numele de *ţuţuieni* sau *mărgineni*.

D. Şandru, în lucrarea sa *„Mocanii în Dobrogea"*, apărută în Bucureşti în anul 1946 sub egida Institutului de Istorie Naţională, prezintă pe larg istoria transhumanţei ardelenilor pe întinsele plaiuri ale Dobrogei, precum şi localităţile întemeiate de aceştia sau în care ei s-au stabilit.

Între aceste localităţi, unele au nume neaoş ardelenesc, ca: Sâmbăta Nouă, Făgăraşu Nou, Alba-Iulia, Săcele, Sibioara, Galeşu, Săliştea. Odată cu venirea lor, aceştia şi-au adus cu ei şi tradiţiile lor ca şi credinţa lor străbună. În desagii lor duceau şi cărţi de slujbă tipărite la Sibiu, la Râmnic sau Neamţ pentru bisericile din noile lor aşezări sau cărţi de rugăciuni (ceasloave) din care citeau în ceasurile lor de răgaz.

Astfel, o bătrână din Galeşul de Constanţa îşi amintea prin anii '20 că tatăl ei aducea din Sibiu alături de marfă şi Psaltiri şi cărţi de rugăciuni pe care le vindea ciobanilor de pe la târle, dar şi localnicilor.

La mănăstirea Cocoş din judeţul Tulcea se păstrează numeroase cărţi de slujbă tipărite la Sibiu şi folosite în cult la diferite biserici din Dobrogea.

În parohia Valea Teilor din protopopiatul Niculiţel, numită în vechime Meidanchioi, şi unde există o biserică de zid monumentală construită în anul 1904, am descoperit recent în cursul unei vizite canonice o Psaltire tipărită la Mănăstirea Neamţ în anul 1859 de către egumenul Serafim pe timpul mitropolitului Sofronie Miclescu.

Scrisă cu litere chirilice în format mare, uzată de atâta folosire, această Psaltire are şi o importanţă epigrafică deoarece pe primele ei pagini are o însemnare tot cu litere chirilice scrisă cu tuş negru: *Această S(fântă) Psaltire este a mea Oprea Hanzu din Sălişte la numărul căsii 1295 în ulita besearicii. Cine o va înstrăina să fie supt neiertat canon până îl va întoarce iară înapoi. 8 mai 1862. Scris-am eu Procopiu eclesiarh – Sălişte".* Tot pe pagina a doua sus apare cu litere latine înscrisul ***această*** *Psaltire este a mea monahul Ioachim Corbea."*

Eclesiarhul bisericii celei mari din Săliştea Sibiului cu numele de monah Procopie ce apare aici nu este altul decât vestitul Picu Pătruţ (1818 -1872), originar din această localitate, poet, miniaturist şi autor de melodii (versuri), copist de lucrări şi deţinător al unei bogate biblioteci.

Călugărit în anul 1849 la mănăstirea Cheia, unde a şi primit numele de Procopie, acest ţăran săliştean autodidact şi-a adus o contribuţie deosebită la dezvoltarea culturii bisericeşti şi artistice din Ardeal; activitatea sa fiind scoasă în evidenţă de numeroase studii între care în loc de frunte se află cele ale lui Octavian Ghibu, originar şi el tot din Sălişte.

Despre Picu Pătruţ spunea atât de frumos un om de cultură român că : *„el nu trăia prin Biserică ci pentru Biserică şi pentru idealurile morale ale ei, închinându-şi fiecare clipă a vieţii sale slujirii Domnului prin cântare, prin alcătuire de versuri, prin zugrăvire de lucruri sfinte, prin citire de cărţi bisericeşti religioase şi prin opere de dragoste faţă de aproapele său. Literatura bisericească românească cred că n-a avut niciodată un mai setos cititor, tălmăcitor şi următor ca pe monahul Procopie Picu Pătruţ".*

Iată deci cum cuvântul tipărit s-a răspândit pretutindenea, în tot arealul locuit de români, şi aici în Dobrogea unde Sfântul Apostol Andrei a propovăduit cuvântul Evangheliei, pe care nenumăraţii mucenici l-au mărturisit, iar credincioşii, între care şi mocanii mărgineni, l-au trăit cu toată fiinţa lor spre slava lui Dumnezeu şi dăinuirea neamului.

† VISARION, Episcopul Tulcii

Semnalăm

„Cuvânt Bun"

Periodic editat de Episcopia Tulcii, Serie nouă, Anul V, Nr. 5 (64) din 2008

Am împrumutat titlul de rubrică *„Semnalăm..."*, sub care vrednicul de pomenire arhiepiscop şi mitropolit *Antonie Plămădeală* a consemnat ani în şir, în „Telegraful Român", apariţiile editoriale (cărţi şi reviste), pe care le primea, spre a vesti şi noi apariţia într-o nouă şi atrăgătoare înfăţişare grafică a publicaţiei *„Cuvânt Bun"*, a noii *Episcopii a Tulcii*, păstorită de prea Sfinţitul Episcop *Visarion*.

Este vorba de Nr. 5, din luna mai 2008, dedicat Praznicului Învierii Domnului. Aşa se explică faptul că o foarte frumoasă icoană a învierii împodobeşte foaia de titlu.

Colectivul redacţional prezidat de noul arhipăstor al Tulcii, este alcătuit din nume de prestigiu de clerici şi mireni.

Pastorala la Învierea Domnului, prima pe care noul ierarh o adresează cinului monahal, preoţilor şi credincioşilor din de Dumnezeu păzită Episcopie a Tulcii deschide cuprinsul acestui buletin eparhial. Reţinem îndemnul stăruitor atât de bine venit, în aceste zile tumultoase pe care le trăim, de *„a fi buni şi generoşi, iertători şi iubitori unii faţă de alţii şi mai ales faţă de cei aflaţi în suferinţe, faţă de cei singuri şi bolnavi. Faţă de toţi care au nevoie de întărire şi ajutor".*

Derularea întregii săptămâni a Patimilor ca şi toată rânduiala din Sfânta şi Marea Zi a Învierii constituie subiectul unui bogat reportaj, înfrumuseţat cu multe imagini din momentele importante ale ceremonialului religios.

Părintele arhim. Timotei Aioanei conturează în cuvinte alese portretul noului întâistătător al Episcopiei Tulcii. Titlul articolului este sugestiv: *„Iată vin să fac voia Ta, Dumnezeule".* Într-adevăr, chemării pe care i-a adresat-o Dumnezeu, înaintea chemării din partea oamenilor, a răspuns Prea Sfinţitul Episcop *Visarion*. Înfiinţarea unui nou centru eparhial, în partea de ţară pe unde a călcat cel dintâi chemat la Apostolie, Sfântul Andrei, fratele lui Petru, nu poate fi înţeleasă decât ca lucrare dumnezeiască. Dumnezeu a voit şi rânduit să întărească Sfânta Sa Biserică din România prin înfiinţarea unei noi episcopii, pentru sporirea zelului pastoral şi pentru mai temeinică lucrare, de întărire în credinţă şi zidire duhovnicească a românilor.

Deja bogata agendă pastorală a **Prea Sfinţitului dr. Visarion**, care acoperă pe toată durata ei luna aprilie, e o dovadă că sunt multe de făcut şi că e nevoie de prezenţa autoritativă şi stimulatoare a unui ierarh, experimentat şi dăruit slujirii lui Dumnezeu şi oamenilor.

Aspecte din activitatea Seminarului Teologic *„Sfântul Ioan Casian"* din Tulcea sunt de asemenea prezentate în paginile publicaţiei tulcene.

Publicaţia şaguniană *„Telegraful Român"*, care s-a bucurat ani în şir de îndrumarea şi contribuţia valoroasă a Prea Sfinţitului *Visarion*, va prelua mereu ştiri din viaţa şi activitatea noii Eparhii, bine ştiind că exemplele de misiune şi slujire creştină sunt de bun augur pentru întreaga ortodoxie românească.

Pr. Prof. Univ. Dr. Dumitru ABRUDAN

Concursul de titularizare în învăţământ şi examenele de obţinere a gradelor didactice

Vacanţa şcolară de vară ce va debuta în acest an pe 14 iunie nu aduce pentru toate cadrele didactice binemeritata relaxare şi detaşare de problemele şcolare, întrucât începe perioada destinată mobilităţii didactice, adică a concursurilor de titularizare şi apoi examenele de obţinere a gradelor didactice.

Astfel, din dorinţa de punere în practică a descentralizării, concursul de titularizare sau detaşare în învăţământ se organizează în acest an la Sibiu în centre regionale, în 8 iulie, şi apoi în 14 iulie, în funcţie de solicitările unităţilor şcolare şi posibilităţile logistice (pentru cei interesaţi prezentarea detaliată a centrelor se află pe site-ul *www.isjsibiu.ro*).

Nu aceasta este singura noutate, ci şi programa de examen care este nouă şi în acelaşi timp diferită de cea din anii trecuţi. Ca urmare a solicitărilor care s-au făcut din teritoriu, reprezentanţii Ministerului, Educaţiei Cercetării şi Tineretului împreună cu responsabilii Sectorului de învăţământ al Patriarhiei Române au constituit o comisie coordonată de ierarhi şi compusă din profesori universitari şi preuniversitari cu experienţă în domeniu, care au dat o nouă înfăţişare şi consistenţă programei pentru titularizare, definitivat şi gradul II didactic.

Aprobată fiind atât de Sf. Sinod, cât şi de MECT, ea a fost semnată de Ministrul Educaţiei în primăvara acestui an şi a intrat în circuitul mobilităţii şi perfecţionării cadrelor didactice începând cu titularizarea din iulie, fiind valabilă atât pentru jud. Sibiu, care are statut de judeţ-pilot, cât şi pentru jud. Braşov, care merge încă pe sistemul centralizat cu concurs unic naţional de titularizare.

Cadrele didactice care deja au vechimea necesară în unităţile şcolare din jud. Sibiu şi Braşov şi sunt candidate la obţinerea gradelor didactice urmează ca după 15 august să-şi finalizeze demersul de formare continuă profesională prin susţinerea examenelor la Departamentul de pregătire a personalului didactic şi Facultatea de Teologie din Sibiu.

Programul pentru acest an este următorul:

Definitivat:

18 august 2008, ora 9, Pedagogie (examen scris), la Departamentul de pregătire a personalului didactic

20 august 2008, examenul de specialitate (scris) la Facultatea de Teologie „Andrei Şaguna" din Sibiu

22-23 august 2008 examenul de specialitate (oral) la Facultatea de Teologie

Gradul II:

26-27 august 2008, ora 8, Pedagogie (examen oral) la DPPD

28 august 2008, examenul de specialitate (scris) la Facultatea de Teologie din Sibiu.

Pentru cei interesaţi, programa de titularizare, definitivat şi gradul didactic II poate fi accesată pe site-ul Ministerului Educaţiei *www.edu.ro* sau la inspectoratele şcolare judeţene din Sibiu şi Braşov, detalii oferind inspectorii de religie.

Prof. Sorin JOANTĂ, Insp. eparhial pentru învăţăm. religios

ULBS
Universitatea "Lucian Blaga" Sibiu

ADMITERE 2008

FACULTATEA DE TEOLOGIE "ANDREI ŞAGUNA" SIBIU

Adresa: Str. Mitropoliei, Nr.20, Sibiu, 550179, România
Tel: +40-(269) 21.05.30
Fax: +40-(269) 21.59.05
E-mail: teologie@ulbsibiu.ro
Web: http://teologie.ulbsibiu.ro
http://www.ulbsibiu.ro/ro/facultati/teologie/

STUDII UNIVERSITARE DE LICENŢĂ

Specializarea	Număr de locuri
Teologie Pastorală 4 ani	- 64 locuri fără taxă (din care 1 loc pentru rromi) - 1 loc pentru Republica Moldova - 95 locuri cu taxă
Teologie Didactică 3 ani	- 12 locuri fără taxă - 15 locuri cu taxă
Teologie Socială 3 ani	- 15 locuri fără taxă - 25 locuri cu taxă

Selecţie (probe de concurs)

1.Test psihologic (eliminatoriu)

2. Examinare aptitudini muzicale (pentru Teologie Pastorală)

3. Probă de cunoştinţe religioase

Media de admitere:

medie bacalaureat - 50%
media anilor de liceu - 25%
proba de cunoştinţe religioase - 25%

*Taxă admitere: **70 RON***

STUDII UNIVERSITARE DE MASTER

Specializarea	Număr de ocuri
Programe de cercetare **Sistematică** **Biblică** **Istorică** **Practică**	- 80 locuri fără taxă - 120 locuri cu taxă
Programe complementare **Religie şi cultură** **Viaţă creştină şi proiecte europene (în colaborare cu UCO, Angers-Franţa)** **Teologie şi proiect social** **Istoria şi filozofia religiilor** **Teologie ecumenică**	- locuri cu taxă

Selecţie (concurs de dosare)

- Suma notelor celor patru ani de studii şi a examenului de licenţă împărţită la 5.

- În cazul absolvenţilor ciclului de licenţă de trei ani, se va face suma notelor celor trei ani de studii şi a examenului de licenţă împărţită la 4.

*Taxă admitere: **70 RON***

Acte necesare la înscriere

Dosarul de admitere va cuprinde:

- Certificat naştere (copie legalizată) - 2 exemplare;
- B.L./C.I. - original şi xerox nelegalizat;
- Diplomă de bacalaureat (original) sau adeverinţă (original) pentru absolvenţii 2008
- Foaie matricolă liceu/seminar (original);
- Recomandare din partea preotului din parohie;
- Binecuvântarea ierarhului locului (episcopul de care aparţine, după adresa de domiciliu);
- Adeverinţă medicală;
- 4 fotografii tip B.I.;
- 10 coli format A4 şi un dosar plic.

- ***Pentru cântăreţii bisericeşti***
  - actele menţionate mai sus şi:
    - Adeverinţă de la Protopopiat din care să rezulte angajarea în funcţia de cântăreţ bisericesc.

- ***Pentru candidaţii la a II-a facultate***
  - actele menţionate mai sus şi:
    - Diplomă sau adeverinţă de licenţă şi foaie matricolă (copii legalizate).

- ***Pentru candidaţii la master***
  - actele menţionate mai sus şi:
    - Diplomă de licenţă – original sau adeverinţă în original pentru absolvenţii din 2008
    - Foaie matricolă facultate (original), cu excepţia absolvenţilor 2008
    - Certificat de botez (original)

CĂUTAREA ÎNTRU ÎMPLINIRE
(In. 4, 5-42)

Nu numai omul îl caută pe Dumnezeu, ci şi Dumnezeu este în căutarea omului, iar atunci când cele două căutări se întâlnesc, rezultă religia. Căutarea şi întâlnirea celor două căutări, alcătuiesc fundamentul, temeiul religiei. Căutând, omul îşi caută sensul, rostul, conştient fiind că el nu-şi poate fi propriul său sens, şi nici nu se poate împlini, restrângându-se doar la sine însuşi.

Confruntat cu lipsa de sensuri, cu pustiul propriu, precum şi cu cel din afara lui, omul doreşte să le confere acestora sensuri, lovindu-se însă de incapacitatea de a-şi găsi şi de a le găsi sens, presimţind că nici el şi nici lumea nu pot fi prin ele însele altceva decât noţiuni goale de sens.

Privit doar în el însuşi, omul nu este altceva decât căutare, dar căutarea lui, fără întâlnirea cu căutarea lui Dumnezeu *„lăsat la mintea lui cea fără judecată" (Rm. 1, 28)*, va aluneca inevitabil în absurd, eşuând şi descoperindu-se victima unui travaliu infinit, lipsit de sens şi finalitate, afundându-se fie în materie, fie în cele mai aberante şi monstruoase forme de religie *„când oamenii şi-L închipuie pe Dumnezeu, El e stăpânul, fulgerul, puternicul, taurul... când Dumnezeu se adresează oamenilor, le spală picioarele"*[1].

Omul îl caută pe Dumnezeu, pentru că Dumnezeu este Cel care îl caută mai întâi. Căutăm, pentru că suntem căutaţi; alegem, pentru că suntem aleşi *„din pântece de El suntem legaţi"* (Ps. 70, 6). Suntem căutaţi, suntem aleşi, dar nu predestinaţi, căci atunci am fi anulaţi în însăşi taina şi esenţa fiinţei noastre: libertatea. Căutarea omului îşi are originea în căutarea lui Dumnezeu, pentru că, ontologic, omul este întru Dumnezeu. Omul nu este nici în sine, nici prin sine, şi nici întru sine, ci, întru Dumnezeu. Nu este în sine, pentru că, atunci n-ar fi decât o finitudine; nu este nici prin sine, întrucât nu-şi poate fi propria-i cauză, după cum nu poate fi nici întru sine, căci aceasta ar însemna că este închis în propria-i fiinţă limitată.

Omul este, doar atunci când este *întru Dumnezeu*. Nu în Dumnezeu, pentru că a fi în Dumnezeu, indică o fatalitate, o închidere, un capăt. Dacă ar fi în Dumnezeu, înseamnă că este predestinat să nu poată fi decât într-o singură direcţie şi, prin aceasta, i s-ar anula esenţa: libertatea, trasformându-l într-un simplu obiect. Taina fiinţei umane constă în libertatea sa.

Omul nu este, decât atunci când este întru Dumnezeu. Când două entităţi sunt una întru cealaltă, înseamnă că ele sunt în tensiune una spre alta, în unire. În unire, dar nu în contopire; în contopire, dar nu în anulare. A fi în, anulează fiinţa, pentru că îi anulează libertatea, mărginind-o. *A fi întru*, afirmă fiinţa, îmbogăţind-o. Când eşti în ceva, eşti fatalmente predestinat închiderii, anulării, desfiinţării. Când *„eşti întru ceva, eşti tot într-o închidere, dar într-o închidere care te deschide, te dezmărgineşte, te îmbogăţeşte"*[2]. Suntem întru Dumnezeu, asemeni seminţei în fruct, care în sine rămâne nedeplinã, tânjind însă spre pârguire, spre împlinirea în fruct. *A fi întru Dumnezeu*, înseamnă că eşti în tensiune, în dorire, în căutarea împlinirii. Omul nu-şi poate afla împlinirea decât în măsura în care se doreşte ajuns în Dumnezeu, fără să poată ajunge vreodată la finalitate, la capăt. Fiind întru Dumnezeu, omul se deschide infinitului, devenind el însuşi infinit, atâta timp cât se păstrează în sensul infinitului divin.

Omul însetează după Dumnezeu, pentru că şi Dumnezeu însetează după om, căutându-l, dar nu *„în cetate"*, loc al aglomeraţiei şi al depersonalizării, al civilizaţiei şi bunăstării, căci acestea L-au alungat pe Dumnezeu, L-au ucis prin vacarm, sofisticărie şi superficialitate. Dumnezeu îl caută pe om *„în pustie"*, loc al liniştii şi reculegerii, dar şi al nemişcării, al lipsei de viaţă, al nefiinţei. Pustia e sufletul omului însetat de Dumnezeu şi condamnat să nu-L poată cunoaşte doar prin propriile sale puteri. Pustia e omul fără Dumnezeu, omul condamnat la nerodire. Dar, numai în pustie este posibilă întâlnirea omului cu Dumnezeu, pentru că pustia esenţializează lucrurile, le subţiază, le purifică, acolo nemaiexistând decât un singur lucru, vital şi fundamental: setea. Dumnezeu şi omul, amândoi mânaţi în pustie de acelaşi imbold: setea mistuitoare.

Ca-n toate marile întâlniri dintre Dumnezeu şi om, provocarea, agrăirea îi aparţine lui Dumnezeu, pentru că El este Cel care ne-a chemat mai întâi, ne-a adresat cuvântul, omul fiind singura fiinţă capabilă să-I răspundă, el fiind mai presus de toate *„fiinţă a răspunsului"*[3]. Dumnezeu dăruieşte, şi dăruind, provoacă, darul fiind prin el însuşi o provocare.

„Dă-mi să beau!" îi va cere lisus samarinencii, deschizând prin aceasta calea întâlnirii prin dialog, a unuia dintre cele mai interesante dialoguri dar, şi riscant în acelaşi timp, din câte se află în Sf. Scriptură. Este dialogul setei, un dialog a două fiinţe însetate deopotrivă una de cealaltă. Dumnezeu, singur, *„ucenicii* se *duseseră în cetate"*, însetând în pustia lumii, căci fără om, lumea n-ar mai fi decât un întristător pustiu: şi omul, singur şi el în pustia păcatului său *„cinci bărbaţi ai avut"*, pentru că omul este cel care-şi creează pustiul, transformând lumea, prin păcatele sale, într-un imens pustiu al necomunicării şi al închiderii.

Dialogul omului cu Dumnezeu este unul anevoios. Dumnezeu vine în pustie, dorind s-o însufleţească, s-o învie, însetând să-i dea viaţă. În pustie vine şi omul, împovărat şi răvăşit de prejudecăţi, de vrăjmăşie, de neîncredere, de cârcoteală, de ţâfnă, de refuzul comunicării, mişcându-se pe coordonatele înguste ale lumii sale, neînstare să şi le depăşească şi, să se depăşească *„cum tu care eşti iudeu, ceri să bei apă de la mine, care sunt samarineancă?"*.

Omul este victima propriilor sale prejudecăţi şi pretexte, care nu sunt altceva decât false argumente. În fond, ce-ar fi putut căuta un iudeu în ţinutul samarinenilor, cunoscută fiind vrăjmăşia dintre ei. Prin prezenţa Sa acolo, Iisus îi va oferi femeii un prim indiciu despre cine este Cel care vorbeşte cu dânsa. Sosise momentul în care Dumnezeu a venit printre oameni, pentru toţi oamenii, pentru că Dumnezeu nu aparţine doar unor oameni, ci tuturor oamenilor. Prezenţa Lui în Samaria anticipează universalismul creştinismului, prevesteşte acel *„nici în Ierusalim, nici în Garizim"*. Dacă, Dumnezeu ar fi venit doar pentru unii oameni, sau dacă ar aparţine doar unei anumite categorii de oameni, n-ar mai fi egal cu Sine, S-ar anula pe Sine *„creştinismul aparţine lui Hristos, dar Hristos nu aparţine numai creştinismului*[4]. *Universalismul este proba autenticităţii religiei aduse de Hristos, care „voieşte ca toţi oamenii să se mântuiască şi la cunoştinţa adevărului să vină"* (1 Tim. 2, 4), dar lucrurile acestea erau încă prea greu de înţeles pentru o femeie simplă, ele luminându-i-se abia mai târziu.

Împovărată de prejudecăţi şi resentimente, femeia nu vede ce dialog ar putea întreţine cu unul care îi era străin de neam, şi care împărtăşea cu totul alte idei şi convingeri. Dialogul ar fi eşuat cu siguranţă, fără existenţa unui punct de întâlnire. Cele două fiinţe, cele două lumi se descoperă atât de diferite, de străine în alteritatea lor, neaflându-şi elementul de convergenţă. Din altă perspectivă trebuia abordată discuţia, din alt unghi. Omul este prea sărac ca să-i poată oferi ceva lui Dumnezeu, incapabil să-i astâmpere setea, neînstare să-i ofere nici măcar elementara apă, pentru că nu este capabil să şi-o ofere nici sieşi.

„Dacă ai fi ştiut darul lui Dumnezeu şi Cine este Cel care ţi-a zis: «Dă-mi să beau!», ai fi cerut tu de la Dânsul şi ţi-ar fi dat apa cea vie". Nu, negreşit, omul nu are ce să-i ofere lui Dumnezeu! Când dialogul, căutarea porneşte dinspre om spre Dumnezeu, are toate şansele să se fractureze, să se întrerupă, să nu se poată produce din cauza îngustimii, a incapacităţii şi sărăciei sale. Omul poate fi smuls din platitudine, din sărăcie, numai dacă i se oferă ceva de dincolo de graniţele lumii sale. *„Apa cea vie"*, interesantă provocare, numai bună de stârnit curiozitatea. Femeia va fi cunoscut şi ea expresia respectivă, şi poate că-n sinea ei îşi va fi făcut un calcul simplu, pragmatic *„dă-mi această apă ca să nu mai vin aici"*. Era încă prea încopciată în pragmatismul ei, în imediat, în teluric, dar faptul că în suflet i se trezise curiozitatea, înseamnă că înlăuntrul ei s-a deschis o uşă spre o altă zare, spre un alt orizont, curiozitatea fiind primul pas spre necunoscut, spre tainã.

După ce o va smulge din mrejele egoismului, din îngustimea inerentă firii sale, lisus o va purta cu Sine tot mai sus, tot mai aproape de marele adevăr pentru care o pregătea şi pe care avea să i-l descopere. Nu o găsea încă destul de pregătită, ar fi fost prematur să facă pasul următor, care cu siguranţă ar fi copleşit-o, riscând s-o sminteascã, şi, prin urmare o abordează dintr-o altă perspectivă, păstrând însă discuţia pe acelaşi făgaş, pe aceeaşi direcţie ascendentă. *„Du-te şi adu-ţi bărbatul!"* îi va spune, să vă bucuraţi împreună de apa cea vie. *„N-am bărbat"*, va veni replica femeii, trecând astfel cu bine proba sinceităţii la care Domnul o supuse.

Înainte, însă, de marea descoperire, îi va mai rezerva încă o surpriză, prin care o va birui definitiv, pregătind-o totodată pentru primirea teribilului adevăr *„cinci bărbaţi ai avut, iar cel pe care-l ai acum nu-ţi este soţ"*. Aceasta chiar că era de-a dreptul şocant: iat-o dezgolită de orice taină, citită până-n adâncul sufletului şi, dintr-o dată, samarineanca se va lăsa biruită de evidenţă, cu aceeaşi ardoare cu care se opusese la început, ba, mai mult, deloc reticentă, se va lăsa cuprinsă de veneraţie, în faţa misteriosului străin *„Doamne, văd că tu eşti prooroc!"*. Nu, cu siguranţă, nu se mai întâlniseră niciodată, nu era de-al locului, nu-L cunoştea şi nu o cunoştea, îl vădea doar vorba şi portul care-i erau atât de diferite de ale locului. Dar de unde-i cunoştea taina vieţii ei? Şi, deodată, un gând care nu-i dădea pace, îi încolţeşte în minte: dacă Omul acesta este de la Dumnezeu? Ce-ar fi să-i pună marea întrebare, cea care o frământa, atât pe ea, cât şi pe conaţionalii ei *„părinţii noştri s-au închinat pe muntele acesta, dar voi ziceţi că în Ierusalim este locul unde trebuie să ne închinăm"*. Dar de ce era aşa de mare problema închinării? Pentru că închinarea este o problemă de identitate. Ne identificăm cu ceea ce slujim, cu obiectul închinării noastre *„ceea ce te biruie, aceea te şi stăpâneşte"* (2 Ptr. 2, 19). Identificându-ne, afirmăm ceea ce suntem şi *ai cui* suntem *„robi îi sunteţi celui căruia vă supuneţi"* (Rm. 6, 6).

Deşi dusese o viaţă uşuratică, samarineancă nu era căutşi de puţin o superficială, dimpotrivă, se vădea sincer preocupată de problemele grave ale religiei. Căutarea ei era o căutare dezinteresată, şi Dumnezeu vine în întâmpinarea căutării ei. Dumnezeu coboară la om ca să-l urce la înălţimea adevărului Său, purtându-l până acolo unde adevărul devine greu de asimilat, aproape de imposibil, asemeni aerului ozonat al piscurilor montane, greu de respirat, tocmai datorită purităţii sale. *„Va veni vremea şi a şi venit"*, când vor dispărea îngrădirile spaţio-temporale, iar locul unde oamenii se vor închina lui Dumnezeu nu va mai avea nici o relevanţă, când Dumnezeu va fi în tot locul, şi tot locul îi va aparţine Lui, când adevăraţii închinători se vor închina *„în duh şi în adevăr"*, pentru că Cel căruia se vor închina *„este Duh, şi cei ce i se închină Lui, se cuvine să se închine cu duhul şi cu adevărul"*.

Textul, greu de înţeles în aparenţă, este folosit în genere de cei care s-au îndepărtat de Biserică, şi care, prevalându-se de spiritualitatea absolută a lui Dumnezeu, exclud orice cult material, rezumând totul la sfera strictă a spiritualului, a interiorităţii: să-L cinsteşti pe Dumnezeu doar înăuntrul tău, în duhul tău, nu în afară. Dar, dacă ne-am restrânge doar la aspectul lăuntric, spiritual al cultului pe care i-L datorăm lui Dumnezeu, atunci s-ar produce o gravă ruptură în unitatea fiinţei noastre şi, în acelaşi timp, am cădea în erezia celor care socoteau materia damnată, vrednică de desconsiderare. Poate fi însă creaţia rea? Dacă aşa ar sta lucrurile, atunci ne-am afla într-o gravă eroare, apărând o ruptură între Creator şi creaţia sa, iar o creaţie rea, L-ar azvârli pe Dumnezeu în absurd, anulându-L. Dar noi ştim că aceasta a rezultat *„bună foarte"* (Fc. 2, 21) din mâna Domnului. Când afirmi că-L cinsteşti pe Dumnezeu cu duhul, iar trupul îl ignori, sau îl desconsideri, excluzându-l de la actul cinstirii lui Dumnezeu, eşti în afara adevărului, nu în adevăr.

„Închinarea în duh şi adevăr" angajează fiinţa umană în integralitatea ei *„slăviţi-L dar pe Dumnezeu în trupul vostru şi-n duhul vostru, care sunt ale lui Dumnezeu!"* (I Co. 6, 20), ea nefiind întreagă decât atunci când este privită în unitatea ei dihotomică: trup şi suflet. *„Trupul e al lui Hristos"* (Col. 2, 17), noi fiind datori să-I aducem închinare lui Dumnezeu atât cu duhul, cât şi cu trupul nostru *„să înfăţişaţi trupurile voastre ca pe o jertfă vie, sfântă, bineplăcută lui Dumnezeu; e închinarea voastră cea duhovnicească"* (Rm. 12, I).

Trupul poate deveni o stavilă între noi şi Dumnezeu numai atunci când îşi iese din rostul lui de *„armă a dreptăţii în slujba lui Dumnezeu"* (Rm. 6, 13). Când cade în materialitate, se goleşte de sens, de duh *„trupul poftеşte împotriva duhului ca să nu faceţi ceea ce aţi vrea"* (Ga. 5, 17), şi prin aceasta înstrăinându-se şi îndepărtându-se de adevărata sa menire de *„templu al Duhului Sfânt"* (I Co. 6, 19). Când îşi iese din rostul său, şi se înstrăinează de el, căzând în materialitate, atunci trupul devine propriul nostru duşman *„cel ce seamănă în propriul său trup, din trup va secera stricăciune"* (Ga. 6, 8). Dar, nu numai trupul, ci, şi orice altă realitate, obiect, persoană sau idee care se interpune între noi şi Dumnezeu, aşezându-se în locul Lui, devine o stavilă care ne epuizează şi se transformă în idol.

Ne închinăm lui Dumnezeu „în duh şi adevăr", atunci când îl slăvim printr-un cult spiritual, dar fără excluderea formelor exterioare, pentru că fără acestea, fără participarea lor, cultul lăuntric alunecă în formalism. Mai mult, cultul spiritual nu se poate exprima decât prin forme exterioare, căci şi acestea slujesc aceluiaşi scop, atunci când sunt penetrate de duh, când sunt înduhovnicite. Numai golite de duh, lucrurile devin idoli. Ele nu sunt idoli în ele însele ci, omul le transformă în idoli, atunci când se concentrează asupra lor, cufundându-se în substanţa lor, lăsându-se cotropit de ele, nemaifiind în stare să vadă dincolo de ele pe Creatorul lor, afundându-se astfel în subiectivism şi individualism.

Pusă în faţa unei descoperiri atât de complete, femeii nu-i mai rămânea decât o singură alternativă: veneraţia, pentru că, Cel care-i descoperea aceste lucruri, încetase de mult să mai fie în ochii ei doar un simplu învăţător ocazional, un iudeu, iar cele despre care-i vorbea se refereau tocmai la modul cum îl concepeau ei pe Dumnezeu, erau lucruri care o frământau şi pe ea, se regăsea în ele, şi cărora le aştepta, împreună cu cei din neamul ei, dezlegarea. Da, erau cât se poate de adevărate, dar parcă ceva lipsea acestei discuţii, spre a fi împlinită. Vădindu-se nu doar plină de bun-simţ ci, şi o bună cunoscătoare a acestor lucruri, femeia va puncta *„ştim că va veni Mesia şi când va veni Acela ne va spune toate"*.

Cât de curat, de profund teologic, gândea această femeie, pentru că atât evreii, cât şi samarinenii, deopotrivă, împărtăşeau aceeaşi credinţă în venirea lui Mesia, Cel care avea să aducă ultima limpezire a lucrurilor, aşezându-le în adevărata lor ordine şi rânduială.

Dacă dialogul s-ar fi terminat aici, am fi avut poate un final deschis întru aşteptare, deci în nedeplinătate. Toate provocările şi eschivele dintre cele două personaje ar fi rămas sub semnul neîmplinirii; o discuţie, e drept că interesantă, dar una fără finalitate.

Însă Iisus îi va dezlega taina, venind întru întâmpinarea dorirlor sale, descoperindu-i, oferindu-i marele adevăr: Mesia cel aşteptat, plinitorul Legii, este Cel din faţa ei! *„Eu sunt, Cel care vorbesc cu tine"*. Revelaţia este totală, întru totul asemenea celei făcute cândva, în zorii umanităţii, lui Moise *„Eu sunt Cel ce este"* (Iş. 3, 14), închizând altfel cercul deschis cu Moise, şi închizându-se, prin împlinire, cu revelaţia făcută samarinencii. Totuşi, ceea ce i s-a dat samarinencii este parcă mult mai limpede, nu sub aspectul conţinutului, ci sub cel al formei, al expresiei, al prezentării. Lui Moise, Dumnezeu îi rămâne oarecum exterior, suspendat în propria-I transcendenţă, nedezvăluit întru totul şi nu îndeajuns de asimilat; samarinencii, însă, Dumnezeu îi vorbeşte de la Persoană la persoană. Revelaţia făcută lui Moise se păstrează sub pecetea nedeplinului, a apofaticului, a numinosului; cea făcută samarinencii este mult mai intimă, mai deplină. Dumnezeu este de faţă *„în trup"* (In. 1, 14), purtând chip, iar în Dumnezeu *„absenţa chipului ar fi o lipsă de plenitudine"*[5].

Cel ce îl caută pe Dumnezeu îl află, pentru că el a fost mai întâi căutat de Dumnezeu, socotit vrednic să i se descopere, pentru că era în Dumnezeu prin căutarea lui, dorindu-şi împlinirea, prin întâlnirea cu El. Şi Dumnezeu îi dăruieşte sufletului însetat de adevăr, Adevărul întreg, iar urmarea logică, firească, unică, care mai încăpea, era recunoaşterea. Sf. Ev. Ioan ne spune că femeia a fost atât de impresionată, de copleşită de ceea ce i s-a descoperit, încât *„uitându-şi găleata"* a alergat în cetate să spună şi celorlalţi *„veniţi să vedeţi un om care mi-a spus mie toate. Nu cumva acesta este Hristos?"*.

Acest mic amănunt are o semnificaţie cu totul aparte în iconomia întâmplării, conferindu-i finalitate, indicând că vestirea lui Dumnezeu are întâietate, prioritate absolută, celelalte lucruri rămânând neesenţiale, singurul cu adevărat esenţial fiind propovăduirea lui Dumnezeu. Femeii i s-a dăruit Adevărul în momentul în care a înţeles în faţa *cui* se află, în clipa în care şi-a depăşit toate resentimentele şi prejudecăţile. Dar, când ai lumina adevărului şi o păstrezi doar pentru tine, o lipseşti de sens. Păstrând-o doar pentru tine, o stingi. Dacă ai primit-o şi o ascunzi, ai primit-o în zadar. Cel căruia i s-a dăruit lumina, se împlineşte doar atunci când împărtăşeşte mai departe, şi celorlalţi, din darul primit. Cu cât oferi mai multă lumină altora, cu atât lumina sporeşte în tine, împlinindu-te.

Gestul atât de nesemnificant al „uitării găleţii", indică o prioritate şi o stringenţă a vestirii cuvântului lui Dumnezeu în faţa oricărei alte activităţi, dar nu abandonarea acestora, pentru că, procedând astfel, alunecăm într-o capcană la fel de primejdioasă ca şi aceea în care îţi neglijezi îndatorirea vestirii a ceea ce ai primit. Este adevărat că sunt oameni care au ales calea slujirii exclusive lui Dumnezeu, aceasta rămânând totuşi o excepţie, e drept că fericitoare, dar finalmente o excepţie, pentru că ar fi la fel de aberant să-ţi abandonezi îndatoririle la care te obligă viaţa însăşi, în detrimentul vestirii exclusive a lui Dumnezeu. Ar fi devastator pentru societate o abandonare totală a tuturor celorlalte activităţi, şi nici nu cred că acesta este lucrul cel mai dorit de Dumnezeu. Numai că, prin aceasta ne aflăm într-o dilemă, deci într-o situaţie, aparent fără rezolvare şi fără ieşire, fiind împărţiţi între prioritatea vestirii lui Dumnezeu, şi aceea de a ne îndeplini obligaţiile cotidiene. Nu abandonarea celorlalte activităţi, în faţa vestirii, care indiscutabil primează în faţa lor, aceasta trebuind să fie prioritatea absolută a fiecărui om ci, să faci ca activitatea ta, munca ta să fie ea însăşi o vestire, o propovăduire a lui Dumnezeu. Pentru că, finalmente, Dumnezeu cere de la noi nu abandonare, ci detaşare lăuntrică, să fim *„ca unii care n-au nimic şi pe toate le folosesc"* (2 Co. 6, 10).

Căutarea omului se rotunjeşte atunci când întâlneşte căutarea lui Dumnezeu, atunci când omul se regăseşte pe sine întru Dumnezeu, dar şi căutarea lui Dumnezeu trebuie să se împlinească în ceva, altfel ar rămâne neîntreagă, o revelaţie ratată. *Samarineanca L-a descoperit pe Dumnezeu în pustie, dar şi-a găsit împlinirea, vestindu-L în cetate*, alergând să spună şi altora, chemându-i să se împărtăşească şi ei din „apa cea vie".

Tot dialogul dintre Dumnezeu şi om ar fi rămas o întâlnire eşuată, dacă ar fi rămas doar la acest nivel. Căutarea lui Dumnezeu se împlineşte în noi abia atunci când facem pasul următor descoperirii, când trecem de la dar la dăruire, de la descoperire la vestire. Credinţa şi revelaţia ni se dăruiesc *„în dar sunteţi mântuiţi"* (Ef. 2, 8), dar împlinirea lor depinde de noi, împlinindu-L prin aceasta pe Dumnezeu în noi. Credinţa ca dar se justifică doar atunci când o transformăm în credinţă activă, mărturisitoare *„cu inima crezi în vederea îndreptăţirii, iar cu gura mărturiseşti în vederea mântuirii"* (Rm. 10, 10).

Intrăm, prin aceasta, într-o problemă de strictă actualitate, şi anume în problema misionarismului, a vestirii, care este îndatorirea esenţială a Bisericii, dar nu doar a preoţilor. Biserica, în expresia ei completă, îi cuprinde deopotrivă, atât pe clerici, cât şi pe mireni: *„tot aşa şi noi, cei mulţi, un trup suntem în Hristos şi fiecare mădulare unii, altora"* (Rm. 12, 4-5), alcătuind un singur tot, unitar şi indivizibil, în care fiecare membru, fiecare mădular îşi are chemarea lui specifică: *„voi sunteţi trupul lui Hristos şi mădulare fiecare în parte"* (1 Co. 12, 17). Datoria propovăduirii, misionarismul, îi aparţine preoţimii, în conformitate cu chemarea şi mandatul încredinţat de Mântuitorul, fără să fie, însă, obligaţia lor exclusivă, pentru că şi ceilalţi membrii ai Bisericii, mirenii, au aceeaşi îndatorire.

Samarineanca este imaginea, chipul, simbolul Bisericii creştine, iar *„Biserica este inima lumii în dialog cu Dumnezeu"*[6], în drumul ei spre Dumnezeu, în căutarea Lui, dar şi al întâlnirii cu căutarea lui Dumnezeu, cu darul Lui, care nu se poate împlini decât prin dăruire, prin mărturisire şi împărtăşire.

---

[1] N. Steinhardt, *Jurnalul fericirii*, Ed. Dacia, Cluj-Napoca, 1991, p. 383.

[2] C. Noica, *Cuvânt împreună despre rostirea românească*, Ed. Eminescu, Bucureşti 1987, p. 27-34.

[3] M.I. Rupnik, *Cuvinte despre om*, Ed. Deisis, Sibiu, 1997, p. 70.

[4] „Samartha", în Pr. C. Galeriu, *Tâlcuiri la mari praznice*, Ed. Anastasia, Bucureşti, 2001, p. 37.

[5] Pr. D. Stăniloae, *TDO*, EIBMBOR, Bucureşti, 1978, Vol. 2, p. 34.

[6] Nicolae Steinhardt, *Monahul Nicolae de la Rohia răspunde la 365 de întrebări incomode adresate de Zaharia Sângeorzan*, Ed. Rev. Literatorul, Buc, 1992, p. 54.

Pr. Nicolae STOIA

URME DIN TRECUT

Mănăstirile ortodoxe dispărute

Viaţa monahală în provincia istorică Transilvania a fost reprezentată de timpuriu, dacă avem în vedere şi contextul politico-social diferit în raport cu celelalte provincii româneşti, în care acest teritoriu şi-a dus existenţa. De pildă, în urma cercetărilor arheologice efectuate în raza comunei **Dăbâca** (jud. Cluj), s-au descoperit temeliile a şase biserici, uneori suprapuse, datând din secolele IX-XI. Numărul lor destul de mare, mai ales pentru perioada respectivă, a dus la concluzia că aici a existat un scaun episcopal, iar în jurul episcopilor eparhioţi, vor fi fost şi călugări. În apropiere de **Moigrad** (fostul Porolissum), nu departe de Zalău, exista mânăstirea Meseşeni şi bisericuţele rupestre din zona Meseşului, databile din secolele XI-XIII, dovedind existenţa în zonă a unui puternic nucleu creştin. Contemporane cu această aşezare au fost, se pare, chiliile sau bisericile rupestre, de la marginea satelor **Jac** (pe Valea Ţicla, la locul numit sugestiv „Pivniţe" se află o chilie, iar în partea dreaptă a Văii Pometului sunt săpate în stâncă de gresie o biserică cu altarul redat printr-o nişă scobită în perete, iar pastoforiile sunt de asemenea prezente prin nişe arcuite. Dimensiunile bisericuţei rupestre sunt de 3,5 m şi 2,5 m. În peretele stâng mai sunt săpate două ferestre şi o intrare, ce duce la chilia sihastrului, lungă de 3,5 m şi lată de 2,5 m. Pe peretele din fund al chiliei, a fost dăltuită o bancă înaltă de 0,40 m şi lată de 0,80 m, care servea cu siguranţă drept pat), **Creaca** (într-o veche carieră de piatră, numită de localnici „Piatra Lată" este amintită o bisericuţă, în timp ce, în hotarul aceleiaşi comune, mai la sud de Valea Ortelecului sunt semnalate alte lăcaşuri similare) şi **Brebi**, astăzi în judeţul Sălaj, toate aparţinând secolului XIII, sugerează existenţa unor aşezări monahale.

Menţionăm că şi la **Cheile Cibului**, **Piatra Chiliei**, în apropiere de Zlatna (jud. Alba), se păstrează vestigiile unui complex rupestru monahal, probabil din secolul al XII-lea. Nu trebuie uitată nici mănăstirea Râmeţ, deoarece încă din secolul al XII-lea, tradiţia vorbeşte despre existenţa ei. Au existat şi alte mânăstiri în arealul transilvănean cu o evoluţie diferită în timp.

Chiar şi toponimia vine să sprijine şi să susţină existenţa unei vieţi monahale şi în spaţiul transilvănean, încă din primul mileniu al vieţii creştine. De pildă, în acest teritoriu avem un număr însemnat de toponime, unele Râmeţ sau Rimeţ şi altele Remetea, Rimetea, Remeţ. Se susţine că toponimele respective au la bază maghiarul *remete*, care ar însemna pustnic, sihastru, călugăr. În limba română, cuvântul râmeţ (plural râmeţi), provine însă de la latinescul eremitus (eremita, eremitae), provenit din limba greacă eremitis (singular – eremit) din eremiá (erimia = loc solitar, deşert). Cuvântul românesc râmeţ a fost împrumutat şi în maghiară, remete, ca şi zemletha din românescul sâmbăta, provenit de la latinescul sambatha. Cu cuvintele, procesul a fost invers, remete provine din râmeţ, şi nu râmeţ din remete. De aici rezultă că toate toponimele Remetea, Remeţi, Rimetea la început s-au numit şi ele Râmeţ(i) şi, cu timpul, au fost maghiarizate, mai ales că este cunoscut faptul că, în Transilvania, avem un proces intens de maghiarizare al multor nume de familii şi toponime româneşti.

De asemenea nu trebuie uitat faptul că unii dintre ierarhii ortodocşi şi-au avut sediul chiar în incinta unor mănăstiri, fapt care atestă existenţa unei vieţi monahale în spaţiul intracarpatic. Astfel, notăm pe arhiepiscopul Ghelasie de la Râmeţ, precum şi stavropighia din Perii Maramureşului, apoi pe mitropoliţii transilvăneni cu sediul la mănăstirea Feleac, care au activat aici aproape şase decenii. Mai consemnăm pe Ioan din Peşteanca, de la mănăstirea Prislop, mitropoliţii cu sediul de la mănăstirea Geoagiul de Sus: Hristofor, Sava, Gheorghe, şi din nou Sava cu sediul la mănăstirea din Lancrăm.

Nu trebuie uitat faptul că după cucerirea treptată a Transilvaniei de Regatul Maghiar, în viaţa mănăstirească au avut loc o serie de modificări. De pildă, se întâlnesc, cazuri concrete de înlocuire a clerului monahal răsăritean cu cel apusean. Aşa s-a întâmplat cu mănăstirea principelui Ahtum (Ohtum), din cetatea **Morisena**, înlocuiţi după 1028-1030 cu monahi latini. Există opinii potrivit cărora rotonda baptisteriu de la Alba-Iulia, datată în a doua jumătate a secolului IX, precum şi similitudinea de o remarcabilă valoare a baptisteriului din Cenad, se pot circumscrie acestei situaţii, deoarece în secolul al XI-lea amândouă sunt suprapuse de biserici ale cultului apusean.

De asemenea, în 1192 era consemnată şi **„mănăstirea cneazului"** (monasterium Kenez) în părţile Oradiei, întâlnită apoi şi în documente din secolele XIII-XIV, fără îndoială şi ea o ctitorie a unui cneaz român ortodox. Se poate aprecia că şi complexul monahal de la **Voivozi** din Bihor făcea parte din categoria mănăstirilor greceşti, adică ortodoxe, situate în zona ardeleană ocupată de Regatul maghiar. Cu siguranţă aceste vetre monahale, la care se adaugă şi cele de pe Valea Mureşului, circumscrise secolele al XII-lea şi al XIII-lea, erau menţionate de papa Inocenţiu III (1198-1216), într-o scrisoare adresată episcopului Simeon al Oradiei şi abatelui de Pelis (azi în Ungaria), din dioceza Vesprem, la 16 aprilie 1204, prin care se urmărea convertirea ortodocşilor la catolicism. Mai mult, papa Inocenţiu porunceşte celor doi să facă cercetări în acest sens, *„şi să vedeţi starea acelor mănăstiri... sau dacă s-ar putea înfiinţa un episcopat... care să ne fie supus nouă"*. Vedem aşadar că monahismul ortodox a fost bine reprezentat până la sfârşitul secolului al XVI-lea.

În ceea ce priveşte perioada de restrişte a monahismului transilvănean cu siguranţă, începând cu penetraţia maghiară şi cu măsurile punitive luate faţă de elementul ortodox, continuând mai apoi cu măsurile reformei religioase precum şi cu ideea de supremaţie a religiei creştine de sorginte catolică, specifică perioadei de stăpânire a Imperiului Habsburgic, putem spune că reprezentanţii vieţii îngereşti au avut de înfruntat o serie de persecuţii, care urmăreau chiar să anuleze acest mod de vieţuire creştină.

Că monahismul ortodox a fost bine reprezentat în Transilvania, Crişana şi Maramureş rezultă şi din numărul mare de mănăstiri existente în acest teritoriu. Astfel, în privinţa numărului exact de mănăstiri, existente în Transilvania şi ulterior dispărute, cei preocupaţi de istoria acestui neam au încercat o inventariere a lor. De pildă, acest fapt a fost semnalat şi într-o lucrare a mitropolitului Andrei Şaguna, pentru ca mai târziu istoricul unit Zenovie Pâclişanu să ofere şi el o listă ce părea completă la acea vreme (la 1919). Cea mai documentată lucrare rămâne cea a lui Ştefan Meteş, deşi ulterior au mai existat firave încercări de revalorificare a informaţiilor, toate tributare în mare măsură istoricului amintit. O listă cuprinzătoare a mănăstirilor existente până la 1761, ne oferă şi părintele profesor Mircea Păcurariu, atât în două studii dedicate vieţii monahale din Transilvania, Banat, Crişana şi Maramureş, precum şi în manualele de Istorie bisericească. Mai putem aminti şi alte liste, care au făcut referire doar la vetrele mănăstireşti care au funcţionat într-o anumită parte a Transilvaniei.

Vom încerca, într-un foileton istoric, consemnarea tuturor mănăstirilor ortodoxe dispărute din provincia istorică a Transilvaniei, în speranţa unei revalorificări a trecutului nostru bisericesc şi a recunoştinţei manifestate pentru cei ce nu mai sunt. Ca metodă de lucru am ales criteriul geografic, urmărind vetrele mănăstireşti din fiecare judeţ din această parte a ţării, prezentate însă în funcţie de ordinea cronologică a atestării şi vechimii lor.

Bibliografie selectivă:

Mircea Păcurariu, *Istoria Bisericii româneşti din Transilvania, Banat, Crişana şi Maramureş până în 1918*, Cluj-Napoca, 1992, p. 92-93; Vasile Muntean, *Organizarea mânăstirilor româneşti în comparaţie cu cele bizantine până la 1600*, Bucureşti, 1984, p. 33; Iorgu Iordan, *Toponimia românească*, Bucureşti, 1963, p. 245; B. Homann, *Geschichte des ungarischen Mittelalters*, Band I, Berlin, 1940, p. 16; *Documente privind istoria României. Veacurile XI, XII, XIII. C.Transilvania*, vol. I (1075-1250), Bucureşti, 1951; Nicolae Iorga, *Istoria românilor din Ardeal şi Ungaria*, Bucureşti, 1989, p. 298; Ştefan Meteş, *Mânăstirile româneşti din Transilvania şi Ungaria*, Sibiu, 1936, p. 75-101.

Dr. Sebastian Dumitru CÂRSTEA

Diaspora ortodoxă românească

Duminica Ortodoxiei în America

Cleveland, Ohio, SUA. Începutul Postului Sfintelor Paşti, mai cu seama Duminica Ortodoxiei, reuneşte întreaga lume Ortodoxă. În oraşele americane unde se află mari concentrări de parohii Ortodoxe, preoţii din parohiile locale se reunesc în rugăciune, în Vecernie, după tipic special, american ortodox. La stihoavnă, se face o impresionantă procesiune, în cadrul căreia participanţii poartă sfintele icoane. Se citeşte Synodiconul de la cel de-al şaptelea sinod ecumenic, crezul şi anatematizarea ereziilor, precum şi pomenirea celor adormiţi în dreapta credinţă. Ţinând seama de contextul lumii plurireligioase, această mărturisire are un impact deosebit în mass-media.

În oraşul Cleveland, Ohio, unde de altfel se află şi cea mai veche parohie românească din America, Catedrala Sf. Maria, înfiinţată în anul 1906, Prea Cucernicul Pr. Dr. Remus Grama este, în prezent, şi preşedintele asociaţiei preoţilor din acest oraş. Părintele Grama a absolvit Facultatea de Teologie din Sibiu, în anul 1976, fiind doctor în teologie şi autor publicat. Din anul 1982, funcţionează ca preot misionar în America, în cadrul Episcopiei Ortodoxe Române de la Vatra Românească, sub omoforul Î.P.S. Nathaniel. La sfârşitul anului trecut, ÎPS Dr. Laurenţiu Streza, Mitropolitul Ardealului, i-a acordat Crucea Şaguniană, în calitate de Preşedinte al Asociaţiei „Andrei Şaguna" a preoţilor români din America. Asociaţia preoţilor din Cleveland este alcătuită din peste 40 de preoţi, de toate naţionalităţile, reprezentând 33 de parohii canonice, din jurisdicţii etnice diferite. În acest an, serbarea acestei Duminici a avut loc la Biserica grecească Sf. Dumitru, din suburbia Rocky River. Omilistul serii a fost Părintele Patrick Reardon, renumit teolog biblicist şi autor bine cunoscut în lumea ortodoxă americană.

Deşi Vecernia are un ton liturgic de triumf al credinţei, ea se încheie cu rugăciunile de penitenţă cunoscute, şi rugăciunea Sfântului Efrem Sirul, după rânduiala cunoscută. Cu aceste ocazii, credincioşii din parohiile respective se preocupă de publicarea unei broşuri cu serviciul religios, precum şi cu programul activităţilor inter-ortodoxe şi organizaţiile ortodoxe din localitate. Totodată, ei pregătesc şi agapa frăţească de post. Această zi este, în America, o reafirmare a unităţii de credinţă şi o mărturisire a acesteia în faţa societăţii americane. De obicei ziarele seculare acordă spaţiul adecvat acestor manifestări reprezentative pentru oraşele respective.

Astfel, an după an, de la primii noştri misionari, trimişi de la Sibiu, încă din 1905, credinţa este mărturisită şi este vestita până „la marginile pământului".

Participant

Întâlnire frăţească ecumenică între preoţi ortodocşi şi preoţi romano-catolici

În zilele de 9-12 mai 2008 a avut loc la Episcopia Romano-Catolică din Pesaro (Italia) o şedinţă de lucru între un grup de preoţi ortodocşi din protopopiatul Rupea, din cadrul Arhiepiscopiei Sibiului, şi un grup de preoţi şi credincioşi implicaţi în activitatea ecumenică din cadrul a trei episcopii romano-catolice din Italia: Pesaro, Fano şi Urbino.

Din partea Arhiepiscopiei Sibiului, cu binecuvântarea Înalt Prea Sfinţitului Părinte Dr. Laurenţiu Streza, Arhiepiscopul Sibiului şi Mitropolitul Ardealului, au participat P.C. Pr. Nicolae Palmeş, protopop al Protopopiatului Rupea şi preot paroh la Parohia Mercheaşa; Pr. Matei Sucaciu, paroh la parohia Homorod şi Pr. Ciprian Creangă, preot paroh la parohia Jibert. Cei trei preoţi au fost însoţiţi de Arhim. Visarion Joantă, exarhul mănăstirilor din Arhiepiscopia Sibiului.

Din partea romano-catolică au fost prezenţi cei trei responsabili cu probleme ecumenice din cadrul episcopiilor romano-catolice: Părintele Vincenzo Solazzi (Fano), Părintele Giorgio Paolini (Pesaro) şi Părintele Peppino Verdini (Urbino), precum şi doamnele Fazi Milena, Cinti Estella, Carla Pandolfi şi alţi credincioşi laici care fac parte din grupul ecumenic al fiecăreia dintre cele trei episcopii.

Scopul acestei întâlniri a fost iniţierea unor acţiuni concrete în vederea înfrăţirii dintre parohii ortodoxe din Arhiepiscopia Sibiului şi parohii romano-catolice din episcopiile de Pesaro, Fano şi Urbino.

Vineri, 9 mai, a avut loc o întâlnire între delegaţia ortodoxă română cu preoţii romano-catolici din Pesaro şi alţi credincioşi laici interesaţi de problema înfrăţirilor ecumenice. La întâlnire a participat şi Înalt Prea Sfinţitul Părinte Dr. Laurenţiu Streza, Arhiepiscopul Sibiului şi Mitropolitul Ardealului, aflat în Italia cu prilejul instalării Prea Sfinţitului Siluan Şpan, noul ales al Episcopiei Ortodoxe Române din Italia.

S-a făcut o evaluare a paşilor făcuţi în decursul celor aproape doi ani de la întâlnirea de la Mănăstirea Brâncoveanu – Sâmbăta de Sus (10-14 septembrie 2006), când Înalt Prea Sfinţitul Părinte Laurenţiu a dat binecuvântarea arhierească pentru iniţierea unor astfel de înfrăţiri, în vederea cunoaşterii, apropierii şi stabilirea unui climat ce ar putea fi definit ca al unui *ecumenism practic*. În spiritul acesta au avut loc vizite reciproce între preoţi şi călugări ortodocşi din Arhiepiscopia Sibiului, care au vizitat Italia precum şi preoţi şi credincioşi din cele 3 eparhii romano-catolice din Italia prezenţi la cea de a III-a Adunare Ecumenică a Bisericilor Europene de la Sibiu, din toamna anului 2007. Cu acest prilej pe lângă responsabilii cu probleme ecumenice ale celor trei eparhii a venit şi un grup de tineri şi credincioşi laici care au făcut un pelerinaj de 5 zile pe la mănăstirile, parohiile şi monumentele de artă din Arhiepiscopia Sibiului.

La ora 12 a venit la această întâlnire şi Prea Sfinţitul Piero Coccia, episcopul romano-catolic de Pesaro. S-a făcut o mică sinteză a celor discutate. În final delegaţia ortodoxă şi cea romano-catolică au primit binecuvântarea arhierească a celor 2 ierarhi pentru iniţierea acestor înfrăţiri.

După-masă s-au făcut primele trei înfrăţiri: Parohia Ortodoxă Română din Mercheaşa s-a înfrăţit cu parohia *Cristo Redentore* păstorită de părintele Giovanni; Parohia Ortodoxă Română din Jibert s-a înfrăţit cu Parohia *Santa Veneranda*(Sfânta Paraschiva) păstorită de părintele Michele, iar Parohia Ortodoxă Română din Homorod s-a înfrăţit cu parohia *Cristo Lavoratore* a părintelui Giorgio.

Un prim pas concret a fost acela că fiecare preot ortodox a participat la slujba de seara în parohia cu care s-a înfrăţit. După ce preotul romano-catolic a prezentat pe preotul român, acesta a adresat un cuvânt de salut credincioşilor prezenţi la slujbă.

Întâlnirea s-a desfăşurat la villa Borromeo, fostul sediu al Seminarului Mare (Facultatea de Teologie) din Pesaro.

Sâmbăta, 10 mai, s-au vizitat două mănăstiri de maici din Episcopia de Urbino: Mânăstirea Santa Veronica Giuliani din Mercatello şi Mănăstirea Santa Chiara din Urbania.

Sâmbăta seara fiecare preot ortodox a participat la slujba privegherii sărbătorii Pogorârii Duhului Sfânt (Veglia della Pentacoste). După slujbă fiecare preot ortodox s-a întreţinut cu preotul romano-catolic şi cu o parte din credincioşii parohiei prezenţi la slujbă.

Duminică, 10 mai, preoţii ortodocşi au participat la Sf. Liturghie din fiecare parohie înfrăţită. Au adresat un salut frăţesc credincioşilor prezenţi, iar după slujbă fiecare parohie a oferit o agapă frăţească.

În după-amiaza zilei de duminică delegaţia română însoţită de părintele Giorgio Paolini, responsabil cu probleme ecumenice din cadrul Episcopiei de Pesaro, s-a deplasat la Ancona. Aici s-a făcut o scurtă vizită la Biserica unde slujeşte părintele Ioan Tobă, parohul comunităţii ortodoxe române din Ancona. Părintele ne-a explicat asupra activităţii din parohie. Apoi a avut loc o întâlnire cu părintele Valter Pierini, profesor de Teologie Ecumenică la Facultatea de Teologie din Ancona, precum şi alţi preoţi catolici din Ancona interesaţi de problema promovării unui ecumenism practic (de tipul înfrăţirilor) între parohii ortodoxe şi parohii romano-catolice.

Luni, 12 mai, a avut loc la Mănăstirea San Francesco in Roverto o întâlnire cu preoţi, călugări şi călugăriţe din Episcopia de Fano, interesaţi de problema promovării unui ecumenism practic dintre parohiile noastre. Aici s-a discutat şi problema iniţierii unor înfrăţiri între comunităţile monahale din unele aşezăminte monahale din Arhiepiscopia Sibiului şi aşezăminte monahale catolice din cele trei episcopii.

S-a convenit ca următorul pas să fie întreprins de fraţii noştri romano-catolici care au fost invitaţi să viziteze Arhiepiscopia Sibiului.

Marţi dimineaţa delegaţia română s-a întors acasă, în drum oprindu-se la Padova şi Veneţia, unde au fost vizitate monumente de artă religioasă şi istorice.

A consemnat,
Arhim. Visarion JOANTĂ

AGENDA PASTORALĂ A Î.P.S. DR. LAURENŢIU STREZA

Arhiepiscopul Sibiului şi mitropolitul Ardealului

– aprilie 2008 –

• **Marţi, 1 aprilie.** Î.P.S. Sa a prezidat comisia de examinare a candidaţilor înscrişi la concursul de ocupare a parohiilor vacante de oraş.

• **Miercuri, 2 aprilie.** A predat cursuri de Teologie Liturgică la Facultatea de Teologie. A prezidat şedinţa permanenţei operative a Arhiepiscopiei Sibiului.

• **Joi, 3 aprilie.** A participat la sediul Inspectoratului Judeţean de Jandarmi, la ceremonialul militar organizat cu prilejul sărbătoririi Zilei Jandarmeriei Române. Cu această ocazie a rostit o alocuţiune.

• **Vineri, 4 aprilie.** A avut program de lucru la cabinet.

• **Duminică, 6 aprilie.** A săvârşit Sf. Liturghie şi a predicat la Biserica „Bunavestire" din Mediaş. L-a hirotonit întru diacon pe teologul Gheorghe Florea şi întru preot pe diaconul Cristian Lazăr, pe seama parohiei Moardăş, protopopiatul Agnita. În aceeaşi zi, în calitate de preşedinte al Fundaţiei „Reconciliere în Sud-Estul Europei", a participat la Sibiu, la deschiderea şi sfinţirea *Centrului interconfesional pentru comunicare între culturi*, ocazie cu care a rostit o alocuţiune.

• **Luni, 7 aprilie.** A participat la şedinţa Biroului Senatului Universităţii „Lucian Blaga" din Sibiu. Seara, a participat la Biblioteca Astra Sibiu, la lansarea volumului *Alegerea patriarhului. 41 zile ale dezinformării*, apărut la editura Agnos.

• **Marţi, 8 aprilie.** A avut program de audienţe şi lucrări de birou.

• **Miercuri, 9 aprilie.** A examinat la Teologie Liturgică doctoranzii anului III de la Facultatea de Teologie „Andrei Şaguna".

• **Joi, 10 aprilie.** A participat la vernisajul expoziţiei: *„...prin mine, Ioan Pop zugravul"*, organizat la Muzeul Ţării Făgăraşului.

• **Vineri, 11 aprilie.** A prezidat şedinţa permanenţei operative a Arhiepiscopiei Sibiului.

• **Sâmbătă, 12 aprilie.** A oficiat slujba de punere a pietrei de temelie a Bisericii „Înălţarea Domnului" din localitatea Bod-Colonie, protopopiatul Săcele. În aceeaşi zi, a vizitat şantierul Bisericii „Naşterea Maicii Domnului" din cadrul spitalului militar „Regina Maria" Braşov şi schitul „Sf. Ioan Botezătorul" din Poiana Braşov.

• **Duminică, 13 aprilie.** A slujit Sf. Liturghie şi a rostit un cuvânt de învăţătură la Biserica „Sf. Ioan Botezătorul" din cartierul Noua, Braşov. L-a hirotonit întru preot pe diaconul Gheorghe Florea pe seama parohiei Ormeniş, protopopiatul Rupea. L-a hirotesit întru iconom stavrofor pe P.C. pr. paroh Cornel Toma. În aceeaşi zi, a oficiat slujba de binecuvântare a lucrărilor de zidire a Bisericii „Înălţarea Domnului" din localitatea Teliu-Vale, protopopiatul Săcele şi a lucrărilor de zidire a Bisericii „Sf. Proroc Ilie Tesviteanul" din localitatea Victoria, protopopiatul Făgăraş.

• **Luni, 14 aprilie.** A prezidat şedinţa permanenţei operative a Arhiepiscopiei Sibiului. A avut program de audienţe.

• **Marţi, 15 aprilie.** A prezidat şedinţa cu preoţii la protopopiatul Sibiu.

• **Vineri, 18 aprilie.** A prezidat şedinţa permanenţei operative a Arhiepiscopiei Sibiului.

• **Sâmbătă, 19 aprilie.** A participat la slujba vecerniei la Catedrala mitropolitană.

• **Duminică, 20 aprilie** *Praznicul Intrării Domnului în Ierusalim.* A oficiat Sf. Liturghie şi a predicat la Catedrala mitropolitană. În aceeaşi zi, a avut o întâlnire cu preoţii şi epitropii de la parohiile din Sibiu, organizată în aula „Mitropolit Ioan Meţianu" de la Facultatea de Teologie. Seara a participat la slujba Deniei, la Catedrala mitropolitană.

• **Luni, 21 aprilie.** A avut program de lucru la cabinet. Seara a participat la slujba Deniei la Catedrala mitropolitană.

• **Marţi, 22 aprilie.** A avut program de lucru la cabinet. Seara a participat la slujba Deniei la Catedrala mitropolitană.

• **Joi, 24 aprilie.** A săvârşit Sf. Liturghie a Sf. Vasile cel Mare la Catedrala mitropolitană din Sibiu. Seara a oficiat Denia celor 12 evanghelii la Catedrala mitropolitană.

• **Vineri, 25 aprilie.** A slujit Taina Sf. Maslu la Catedrala mitropolitană. A participat la festivitatea prilejuită de depunerea jurământului militar, la Şcoala de Aplicaţie pentru Unităţi Sprijin de Luptă „General Eremia Grigorescu" din Sibiu, ocazie cu care a rostit o alocuţiune. Seara, a oficiat slujba Prohodului Domnului nostru Iisus Hristos.

• **Sâmbătă, 26 aprilie.** A săvârşit Sf. Liturghie a Sf. Vasile cel Mare la Catedrala mitropolitană.

• **Duminică, 27 aprilie**, *Praznicul Învierii Domnului.* La ora 0^{00} a oficiat Slujba Învierii, Sf. Liturghie din Ziua Învierii Domnului şi a predicat la Catedrala mitropolitană. A oficiat, de asemenea, slujba Vecerniei (A doua Înviere) la Catedrală, iar la ora 14 a participat la procesiunea liturgică „Marşul Învierii", pe care a iniţiat-o şi organizat-o prin centrul oraşului. După-amiază a oferit o recepţie la sediul mitropolitan, la care au participat oficialităţi locale, profesori de la Facultatea de Teologie, consilieri şi angajaţi ai Arhiepiscopiei Sibiului, precum şi preoţii din Sibiu.

• **Luni, 28 aprilie.** A săvârşit Sf. Liturghie şi a ţinut un cuvânt de învăţătură la Biserica „Sf. Arhangheli Mihail şi Gavriil" din Braşov. L-a hirotonit întru diacon pe teologul Marian Micu şi i-a hirotesit întru iconom pe P.C. preoţi Eugen şi Ciprian Comşulea.

• **Marţi, 29 aprilie.** A săvârşit Sf. Liturghie şi a predicat la Biserica „Intrarea Domnului în Ierusalim" din localitatea Avrig. L-a hirotonit întru diacon pe tânărul Adrian Ghindea şi întru preot pe diaconul Marian Micu, pe seama parohiei Dacia, protopopiatul Rupea.

Pr. Drd. Cristian VAIDA

DIN ACTUALITATEA BISERICEASCĂ PANORTODOXĂ

(urmare din p. 3)

Şedinţa de lucru a Sf. Sinod al Bisericii Ortodoxe a Ciprului.

În data de 6 mai a.c., cu binecuvântarea Prea Fericitului Părinte Hrisostom al II-lea, Arhiepiscop de Noua Justiniana şi Întâistătător al Bisericii Ortodoxe a Ciprului, s-au desfăşurat la Nicosia lucrările Sf. Sinod al Bisericii Ortodoxe a Ciprului.

Potrivit comunicatului de presă emis, între temele abordate au fost şi următoarele: studierea „Documentului de la Ravena" referitor la dialogul dintre Biserica Ortodoxă şi Biserica Romano-Catolică; dezbateri şi clarificări ulterioare prezentării referatului mitropolitului Pavlos de Kirinias, responsabilul Comisiei Sinodale Teologice pentru teme dogmatice. S-a hotărât ca discutarea „Documentului de la Ravena" să continue şi pe parcursul următoarei întruniri sinodale; aprobarea interzicerii prezenţei preoţilor la programele de televiziune şi radio fără binecuvântarea scrisă a episcopului eparhiot; evoluţia anumitor proiecte de asistenţă socială etc.

(Sursa: *www.romfea.gr, www.time.com, www.churchofcyprus.org; www.greekorthodox-alexandria.org, www.eleftherostypos.gr*).

NOTĂ: În legătură cu *actul sinodal* din 1928, trebuie cunoscut faptul că în anul 1912, odată cu revenirea ţinuturilor de nord ale Greciei la ţara mamă, Patriarhia Ecumenică a lăsat mitropoliile din aşa-zisele „Noi Teritorii" la Biserica Greacă, menţinându-şi dreptul de îndrumare duhovnicească. Actul la care ne referim constituie o înţelegere între Fanar şi Biserica Greciei cu privire la modul administrării bisericeşti şi al îndrumării spirituale a mitropoliilor respective. Astfel, se prevede ca mitropoliile din „Noile Teritorii" (respectiv cele din Macedonia, Tracia, Epir şi insulele din partea răsăriteană a Mării Egee) să aibă o reprezentare proporţională în Sinodul de la Atena, motiv pentru care Sinodul Permanent anual are şase mitropoliţi din vechea Grecie şi şase din „Noile Teritorii". Potrivit înţelegerii, Fanarul trebuie înştiinţat de cele ce se întâmplă în „Noile Teritorii", despre alegerile şi mutările mitropoliţilor, poate opta în favoarea unui candidat sau poate anula anumite propuneri. Mitropoliţii vizaţi de acest act trebuie să-şi trimită anual darea de seamă la Patriarhia Ecumenică, pot să se adreseze Sinodului Patriarhiei Ecumenice, atunci când consideră că sunt nedreptăţiţi de către Sinodul Bisericii Greciei, fiind obligaţi, de asemenea, să-l pomenească pe patriarhul ecumenic în viaţă. Aceste prevederi nu au fost îmbrăţişate de către Prea Fericitul Părinte Hristodoulos, fostul Arhiepiscop al Atenei şi al întregii Grecii, ajungându-se în anii 2003-2004 la punctul culminant al crizei dintre cele două Biserici, când Patriarhul Ecumenic l-a scos din *Diptice* pe Arhiepiscopul Hristodoulos, momentul suprem al intrării în faza de schismă. Atitudinea noului Întâistătător al Bisericii Greciei de astăzi este însă alta, diametral opusă celei la care ne-am referit anterior, Prea Fericitul Părinte Ieronim urmând ca în cadrul şedinţei Sfântului Sinod din luna iunie a.c., să propună armonizarea *Cartei statutare* a Bisericii Ortodoxe a Greciei cu *Actul sinodal* din 1928, ceea ce înseamnă că rolul Patriarhiei Ecumenice în povăţuirea spirituală şi administrativ-bisericească a Greciei de Nord va fi unul extrem de evident (*n.n.*).

TEOLOGIE ŞI SPIRITUALITATE ORTODOXĂ

DAN PURIC, *Cine suntem*, Editura Platytera, 2008, 174 p.

Dintre cărţile cele mai vii care ne-au marcat lectura remarcăm pe aceasta, „Cine suntem" a maestrului Dan Puric. Texte comprimate sau mai largi cum sunt acestea: „Mătur poteca spre Biserică" (pp. 13-20, interviu cu Claudiu Târziu), „Dragostea, mai presus de artă" (pp. 21-33, interviu cu Alina Năstase), „Sensul vieţii, al morţii şi al suferinţei" (pp. 34-44, comunicare susţinută la Simpozion internaţional ortodox, Alba-Iulia), „Zodia supravieţuirii" (pp.45-65, convorbire cu realizatorul Robert Turcescu, Realitatea TV), „ Demnitatea creştină" (pp. 66-92, conferinţă susţinută la Alba-Iulia), „Cauză şi efect" (pp. 93-110, interviu realizat cu Bogdan Gamaleţ, N24 TV), „Cele trei priviri" (pp. 111-131, interviu cu Robert Turcescu), „Zece leproşi" (pp. 132-141, predică rostită la Mănăstirea Petru Vodă), „Cine suntem" (pp. 142-165), „Lumină de om şi de neam românesc" (pp.166-169, cuvânt rostit la înmormântarea Părintelui Atanasie, de la Mănăstirea Petru Vodă) devin mărturii simple şi vindecătoare într-o lume din ce în ce mai lipsită de sănătatea rostirii.

Cucernic şi cuceritor deopotrivă, Dan Puric reuşeşte să propună spaţiului românesc al mărturisirii publice o bucuroasă meditaţie asupra lucrurilor cu adevărat importante ale vieţii în Hristos. Mereu recurent la modelele patristicii primare şi la cel oferit de Cuvioşii zilelor noastre, Dan Puric oferă un posibil mod de propovăduire către omul modern, care nu doar că a uitat Cine este Dumnezeul său ci şi pe sine s-a pierdut în „nefiinţă". Tineresc şi matur tonul cărţii ne-a plăcut în chip deosebit, dovedind o sănătate a rostirii greu identificabilă în alte scrieri.

ANDREI MARGA, *Religia în era globalizării*, Ed. Fundaţiei pentru Studii Europene, Cluj-Napoca, 2003, 286 p.

Cine nu s-ar vrea lămurit asupra marilor frământări pe care le naşte lumea modernă în frământările ei? Când lămurirea o face un om de talia intelectuală a Dlui Andrei Marga, bucuria cunoaşterii se împleteşte cu bucuria lecturii. Cititorul este întâmpinat de autor cu întrebări şi provocări ca acestea: „ Ce este şi ce ne pretinde globalizarea?"(pp. 13-32); „ Noua pondere filosofică a religiei" (pp. 33-65); „Diagnoze ale situaţiei religiei" (pp. 65-97); „ O diagnoză a influenţei actuale a religiilor" (pp. pp. 97-114); „ O diagnoză a situaţiei religioase a timpului"(pp. 115-140); „Iisus în noile abordări creştine şi iudaice" (pp. 141-188); „Revenirea la triunghiul Ierusalim, Atena, Roma" (pp. 189-216); „Baze pentru trialogul religiilor monoteiste" (pp. 217-230); „Asumarea finitudinii (pp. 231-244); „ Dumnezeu astăzi" (pp. 245-270); „ Religia în era globalizării" (pp. 271-286). Fiecare capitol aduce cu sine nu doar informaţia nouă şi limpezită în cercetare, ci şi provocarea unei luciditâţi născută dinspre limbajul şi cultura filosofică a autorului, constructor al unor opinii vrednice de reţinut. La vremea de acum, când amestecul de concepte şi de structuri filologice debordează de confuzii, cartea aceasta a Dlui Marga devine necesară lecturii.

***Cuviosul Iustin Popovici, Viaţa şi minunile*, Ed. Sophia, 2008, 118 p.**

O lectură a minunatei vieţi şi a nevoinţelor Părintelui Iustin Popovici ne propune lucrarea *Cuviosul Iustin Popovici – Viaţa şi minunile* (Ed. Sophia, 2008, 118 p.). Dintre multele forme de comemorare a unui astfel de Părinte, aceasta, aproape hagiografică, ne-a dus cu gândul că mai înainte de a cerceta teologia unor autori ar trebui să cunoaştem viaţa şi nevoinţele lor. Lucrarea aceasta, ai căror editori români nu reuşesc să ne spună nimic despre cei care au alcătuit-o, se deschide prin prezentarea amănunţită a vieţii cuviosului mărturisitor, mare parte pe baza unor texte de Jurnal duhovnicesc inedite publicului român, continuate cu o scurtă culegere de texte ale Părintelui (din care Predica la Praznicul Sfântului Sava este copleşitoare prin actualitatea ei) şi scurte prezentări ale minunilor săvârşite de către Cuvios. Personal am remarcat lupta Părintelui pentru construirea unei şcoli teologice duhovniceşti, marcată de cunoaşterea şi trăirea unei vieţi de sfinţenie, pe apropierea de studenţi şi împreună slujitorii la altarul mărturisirii credinţei, precum şi minunatele pagini ale propriei creşteri duhovniceşti. Curajul mărturisirii la vremuri de grea prigoană ca şi limpezimea mesajului său sunt şi ele aduse în prim-plan, spre bucuria cititorului.

Ne-am gândit mult dacă, înainte de a mai reedita o serie de lucrări ale unora dintre Părinţii Ortodoxiei româneşti n-ar trebui să îmbiem pe omul simplu să le cunoască şi să le urmeze pilda vieţii, publicând cu smerită luminare, icoanele unor Părinţi ca Dumitru Stăniloae, Ene Branişte, Ilie Cleopa ori pe mulţi alţii dintre aceia care, în plină prigoană comunistă, au constituit răspunsul duhovnicesc al Bisericii la nebunia lumii. Cartea aceasta, bucurie de nespus, poate fi de altfel un bun argument.

Mitropolitul LAURENŢIU

ARTICOLELE ŞI CORESPONDENŢA
se primesc pe adresa:
Redacţia „Telegrafului Român", 550179 – Sibiu, Str. Mitropoliei nr. 35
E-mail: *telegrafulroman@yahoo.com*
Articolele nepublicate nu se înapoiază.
ISSN 1223-8392

COMITET REDACŢIE „TELEGRAFUL ROMÂN":
Î.P.S. Dr. Laurenţiu Streza – preşedinte;
Pr. Prof. Dr. Dumitru Abrudan – redactor-şef; Dr. Ştefan Toma – secretar de redacţie; Pr. Cristian Vaida – secretar de redacţie adj.; Pr. Prof. Acad. Dr. Mircea Păcurariu – membru; Pr. Prof. Dr. Ovidiu Moceanu – membru; Pr. Lect. Dr. Nicolae Moşoiu – membru.

Abonamentul pe 2008 este de 25 **lei**
COD IBAN RO34 RNCB 0227 0360 5879 0001.
Pentru SUA abonamentul este de 26 **dolari**
COD IBAN RO28 RNCB 0227 0360 5879 0012.
Pentru Europa abonamentul este de 12 **euro**
COD IBAN RO76 RNCB 0227 0360 5879 0021.
BCR Sibiu, Str. Emil Cioran nr. 1. Cod fiscal 44 79 403.

Tiparul executat la Tipografia Şaguniana – Sibiu

Fondator:
Mitropolitul
ANDREI ŞAGUNA
1853

Telegraful Român

Anul 156
Sibiu
2008

FOAIE BISERICEASCĂ EDITATĂ DE ARHIEPISCOPIA SIBIULUI

ANUL 156, Nr. 21-24 — 1 şi 15 iunie 2008

Ziua Cincizecimii
Praznicul sfinţeniei creştine

Duminica a opta după Paşti este o mare sărbătoare împărătească, Duminică ce ne ajută să înţelegem mai bine lucrarea numită a Pogorârii Sfântului Duh sau a Rusaliilor, pe care Dumnezeu a săvârşit-o în lume, prin cele Trei Persoane ale Sfintei Treimi. Astfel, reţinem din toate cele ale praznicului că Dumnezeu-Tatăl este Creatorul lumii, Dumnezeu-Fiul este Mântuitorul acesteia şi Dumnezeu-Duhul Sfânt este Desăvârşitorul sau Sfinţitorul întregii creaţii.

Un alt adevăr ce ni se luminează la acest praznic este acela că într-o zi ca aceasta, adică în ziua când s-a pogorât Duhul Sfânt peste Apostoli, la zece zile după Înălţare şi la cincizeci de zile după Înviere, atunci s-a întemeiat şi Biserica.

Trebuie să fim, prin urmare, conştienţi că ne aflăm într-o instituţie pe care Dumnezeu-Fiul a întemeiat-o, pentru ca lucrarea Duhului Sfânt, prin binecuvântarea lui Dumnezeu-Tatăl, să se poată prelungi până la sfârşitul veacurilor, pentru ca jertfa Fiului să se actualizeze perpetuu, să poată deveni Jertfă mântuitoare pentru fiecare dintre noi. Ştim că acest eveniment al Pogorârii Duhului Sfânt s-a întâmplat o dată pentru totdeauna, dar se prelungeşte, se actualizează prin lucrările sfinţitoare pe care Fiul lui Dumnezeu le-a lăsat aici pe pământ, atunci când El a promis că Îl va trimite pe Duhul Sfânt, Duhul adevărului Care de la Tatăl purcede, Acela ne va învăţa pe noi adevărul.

Sunt acestea lucruri mai greu de înţeles, pentru că mintea noastră nu le poate pătrunde, nu poate pricepe, adică, cum este posibil ca în Dumnezeu Cel Unul să subziste Trei Persoane. Aceasta este cea mai mare Taină a creştinismului: Taina Sfintei Treimi. Cine nu crede în Sf. Treime însă, nu e creştin.

A doua mare Taină a Creştinismului este cea pe care ne pregătim să o primim acum, Taina Euharistiei care se actualizează mereu în Biserica lui Hristos. Această Taină care s-a săvârşit şi astăzi în sfântul altar prin pogorârea Duhului Sfânt peste darurile pe care Dvs. le-aţi adus ca ofrandă lui Dumnezeu. Pâinea şi vinul s-au prefăcut în Trupul şi Sângele Mântuitorului Iisus Hristos. Iarăşi, cine nu crede în prezenţa reală a lui Hristos în Euharistie nu e creştin, nu se poate bucura de comuniunea cu Hristos, prin Duhul Sfânt.

Aş vrea să vă dezvălui acum câteva elemente lămuritoare, cu specială privire la Duhul Sfânt. Am spus că Duhul Sfânt este a Treia Persoană a Sf. Treimi, egală cu Tatăl şi cu Fiul, dar care purcede de la Tatăl. E o relaţie dumnezeiască tainică între aceste Persoane Sfinte. Tatăl este Principiul şi naşte din veci pe Fiul, dar nu aşa cum înţelegem noi naşterea. Tot Tatăl purcede din veci pe Duhul Sfânt, fiind deci într-o legătură fiinţială deplină şi cu Această Persoană. Astfel, s-a descoperit lumii taina Dumnezeirii, cu relaţia interpersonală, care este iubirea. Numai între trei persoane

(continuare în p. 2)

† Dr. LAURENŢIU STREZA
Arhiepiscopul Sibiului
şi Mitropolitul Ardealului

TELEGRAFUL ROMÂN – 1873
O cronică sobră a mutării în veşnicie a ctitorului acestei foi – Mitropolitul Andrei Şaguna

Ţinuta publicaţiei şaguniene „Telegraful Român" s-a impus dintru început prin sobrietate şi text aerisit, ceea ce a favorizat o lectură accesibilă cititorilor, în marea lor majoritate, români ortodocşi din Transilvania.

TELEGRAFULU ROMANU.

Andreiu Baronu de Siagun'a.

Aceeaşi ţinută a avut-o şi numărul 49 din 17/29 iunie 1873, care anunţa trista veste a strămutării în împărăţia cerească a *„Escelentia Sea prea iubitului nostru Preasantitului Părinte Andreiu baronu de Siaguna"*.

Toată pagina întâi (de fapt pagina 185 din colecţia anului 1873) apare încadrată într-un chenar negru, cu o cruce simplă în fruntea paginii, sub care se aşterne apoi anunţul mortuar, cu detalii privind momentul adormirii în Domnul, în ziua de sâmbătă, 16/28 iunie, ora şase după-amiază, şi cel al prohodirii şi înhumării prevăzut pentru ziua de joi, 21 iunie/3 iulie 1873, când, în „biserica cea mare" (azi biserica „Sfânta Treime") din Răşinari urmau să se oficieze Sfânta Liturghie şi slujba înmormântării călugărilor, după care rămăşiţele pământeşti să fie aşezate, spre eternă repausare, în mormântul din imediata vecinătate a sfântului locaş de închinare.

Hotărârea unei astfel de derulări a ceremonialului aparţinea de fapt Mitropolitului Şaguna însuşi, care a prevăzut aceste detalii în testamentul ce şi l-a întocmit încă din 1 august 1871.

Totuşi, partea esenţială a anunţului mortuar o constituia o succintă, dar foarte expresivă conturare a chipului luminos de arhipăstor a lui Şaguna, asemănat cu Moise legiuitorul şi eliberatorul evreilor din robia egipteană. Aşa precum Providenţa divină trimise pe acela să-i elibereze pe evrei, tot astfel, aceeaşi Providenţă l-a trimis pe Şaguna *„ca să ne scoată din întunericu şi să ne ducă la lumină"*. Apoi iarăşi, aşa precum Iisus, fiul lui Navi, a fost trimis să preia de la momentul morţii lui Moise, conducerea poporului evreu şi să-l treacă peste Iordan, în ţara făgăduinţei, tot astfel, se precizează în anunţul mortuar, se va rândui şi pentru românii transilvăneni *„un altu Iisusu Navi"*, adică un succesor al marelui bărbat mutat la cele cereşti, care să-i conducă pe români în *„tiera* (ţara, *n.n.*)

(continuare în p. 3)

Pr. prof. dr. Dumitru ABRUDAN

O *Carte de rugăciuni* a lui Andrei Şaguna

În 28 iunie, anul acesta, se împlinesc 135 de ani de la pristăvirea celui mai mare, mai înţelept şi mai dăruit ierarh pe care l-a avut Biserica Ortodoxă Română din Ardeal, mitropolitul Andrei Şaguna.

Au trecut, iată, 135 de ani de când acest mare om al Bisericii şi al neamului s-a mutat la viaţa cea veşnică şi neîmbătrânitoare şi de atunci figura lui luminează radios în viaţa şi lucrarea Bisericii ardelene, faptele lui au devenit emblematice, icoana lui a devenit un simbol, iar pomenirea lui neştearsă din *„veac în veac, şi din neam în neam"*.

Mitropolitul Andrei a fost începător întru toate aici în Transilvania, având multe de înfruntat, atât din partea celor din neamul său, cât şi din partea străinilor, dar cu toate acestea el a lăsat o operă şi un nume ce s-au contopit peste veacuri cu însuşi destinul neamului românesc.

Profund credincios, încrezător în Dumnezeu şi în puterile sale, conştient de responsabilitatea la care a fost chemat peste voinţa potrivnicilor săi, el a biruit toate şi, pe drept cuvânt, cel ce a fost numit *„capul neîncoronat al Ardealului"* a depăşit de mult graniţele Transilvaniei, fiind considerat un erou al demnităţii româneşti.

Între multele lucrări rămase de la mitropolitul Andrei Şaguna se numără şi o *„Carte de rugăciuni"* aflată în manuscris în biblioteca mitropolitană din Sibiu. Ea a fost semnalată pentru prima dată de pr. prof. Teodor Bodogae în 1947 într-un scurt excurs din Revista Teologică. Titlul complet al acestei lucrări este ***„Carte de rugăciuni scrisă prin Andrei Şaguna, episcopul diecezan al Bisericii Răsăritene în Ardeal în Viena în anul Domnului 1849"***. Manuscrisul original se prezintă în formatul 20/14 cuprinzând 171 de pagini numerotate, compactate într-o pânză de culoare roşie.

Hârtia folosită e mată, iar corecturi sunt foarte puţine, unele radieri sau scrieri din nou făcute cu peniţa. Probabil că această Carte de rugăciuni a fost copiată de către Şaguna cu gândul de a o şi tipări în tiparniţa înfiinţată de el la Sibiu în anul 1850.

Se ştie că Şaguna avea frumosul obicei de a-şi redacta singur lucrările sale, la fel protocoalele de şedinţă ca şi intervenţiile pe care le făcea la diferitele autorităţi centrale sau locale.

Cu migală, deci, s-a aplecat şi asupra acestei lucrări pe care a caligrafiat-o şi pe care o şi folosea apoi pentru uzul personal, cu intenţia de a o tipări şi pentru folosul păstoriţilor săi. Se ştie despre Şaguna că era profund credincios, deseori slujea în *„Capela domestică"*, adică în

(continuare în p. 4)

† VISARION, Episcopul Tulcii

Octavian Goga
*La groapa lui Şaguna**

Mormintele sunt pe seama morţilor lăcaşuri de odihnă, pe seama viilor urne evocatoare. Posteritatea se opreşte în pragul lor ca să smulgă tainele vieţii ce a fost, să descifreze impulsul unei energii, sau să culeagă un învăţământ pentru ziua de mâine. Deasupra fiecărei cruci din ţintirim planează o poveste din trecut, care luminează în veşnicie. Sunt cruci de poveşti umile ca para gălbuie a unui opaiţ în amurg, crucile mulţimii anonime revenite la sânul ţărânii primitoare. Sunt cruci însă al căror înţeles străluceşte departe ca un stâlp de foc călător în noapte; sunt crucile risipitorilor de suflet ce au ocrotit o ideie şi au lăsat-o moştenire spre binele altora. A te apropia de ele înseamnă a face să renvie subt ochii tăi unele din forţele creatoare, care au dus societatea la eterna ei primenire mai înainte cu un pas.

Pentru noi toţi, mauzoleul Mitropolitului Şaguna este un asemenea prilej de împrospătare a amintirii unei rare energii rodnice, cheltuite de deaîntregul în slujba neamului. Este poate cel mai evocator mormânt al românismului din Ardeal de o sută de ani încoace, fiindcă sub lespedea lui doarme omul care a realizat cele mai mari binefaceri pe seama acestui colţ de pământ. De aceea, astăzi, la cincizeci de ani de când s-a închis cripta marelui Arhiereu, întreaga conştiinţă naţională într-un avânt de pioasă reculegere călătoreşte subt brazii dela Răşinari, dându-şi seama că dela groapa lui Şaguna, ca de pe o culme de înaltă retrospecţiune istorică, vedem desfăşurându-se unul din cele mai luminoase capitole din însăşi existenţa noastră.

Veacul al nouăsprezecelea, perioada de procreaţia a României moderne, a scos pe arenă o admirabilă pleiadă de personalităţi. Principiul naţional, aruncat în laboratoriul istoriei universale de marea revoluţie franceză, a inaugurat epoca de redeşteptare şi la noi ca şi în alte părţi. Ca după un îndelung somn letargic, în care s-a acumulat o sevă milenară, puterile latente au izbucnit pe amândouă laturile Carpaţilor şi poporul nostru revenit la viaţă a fost zguduit din toropeala lui cu o egală intensitate subt toate stăpânirile politice de atunci. Un fluid misterios i s-a comunicat parcă în tot organismul lui şi l-a adus în mişcare. Lozincele

(continuare în p. 2)

* Text preluat din volumul *Precursorii* de Octavian Goga, Bucureşti, Editura Naţională, 1930.

ZIUA CINCIZECIMII
Praznicul sfinţeniei creştine

(urmare din p. 1)

poate să existe o legătură deplină de iubire. Când se iubeşte cineva pe sine este egoist. Când există iubire între două persoane umane, este o iubire părtinitoare: unul poate să-l iubească pe celălalt mai mult sau mai puţin. În momentul în care apare a treia persoană, şi-o experimentăm în familie, în momentul în care apare darul lui Dumnezeu între cei doi soţi şi legătura iubirii se împlineşte în naştere de fii, atunci putem vorbi de o iubire jertfelnică, de o iubire desăvârşită. În cadrul Sfintei Treimi, iubirea dumnezeiască s-a concretizat în actul creaţiei, apoi în cel al mântuirii şi nu mai puţin în cel al sfinţirii sau desăvârşirii întregii creaţii.

Dumnezeul la care se închină creştinii nu este o putere anonimă pentru noi, o existenţă impersonală, ascunsă în veşnicia Sa, ci este un Dumnezeu personal Care S-a făcut cunoscut, Care L-a trimis pe Fiul Său, şi pe Care noi L-am văzut. Fiul Său S-a înălţat apoi la cer, dar înainte ne-a promis că va trimite pe Duhul Sfânt, Duhul adevărului, Care va rămâne cu noi şi va lucra împreună cu noi. Duhul Sfânt s-a pogorât într-adevăr şi lucrează prin această putere pe care noi o numim Har dumnezeiesc. Harul lui Dumnezeu este deci această forţă, această putere pe care noi o primim prin Sf. Taine, în Sf. Biserică. Dar ca să înţelegem mai bine lucrul acesta, să ne reamintim evenimentul pe care-l sărbătorim acum, în ziua Cincizecimii. Am auzit la citirea Apostolului că ucenicii, la 50 de zile de la Învierea Mântuitorului, erau adunaţi în Ierusalim şi împreună cu ei se afla şi Maica Preacurată. S-a produs atunci şi acolo o lucrare dumnezeiască pe care ei nu şi-au putut-o explica şi nici nu era nevoie să şi-o explice, dar pe care au simţit-o pe deplin. Casa s-a umplut de un vuiet ca de vânt, apoi a văzut fiecare deasupra sa pe Duhul Sfânt coborât în chip de limbi de foc şi primul efect al acestei arătări a fost acela că au primit putere dumnezeiască şi din înfricoşaţi, din oameni care se temeau, au devenit cei mai curajoşi mărturisitori ai lui Hristos şi vestitori ai Evangheliei în toată lumea. Al doilea efect al împărtăşirii Duhului Sfânt peste ucenici a fost şi acela că ei au primit odată cu harul şi puterea de a vorbi în limbi.

Acolo, în Ierusalim, la Sărbătoarea Corturilor sau a Cincizecimii, care era o sărbătoare iudaică, erau adunaţi foarte mulţi pelerini. În Faptele Apostolilor se spune că erau acolo bărbaţi cucernici, din toate neamurile care sunt sub cer: parţi şi mezi, elamiţi şi mesopotamieni, capadocieni şi frigieni, egipteni şi libieni, cretani şi romani, arabi şi cirenieni (F.Ap. 1, 9-11). Desigur că între aceştia cei mai mulţi erau evrei, dar erau şi prozeliţi. În faţa tuturor acestora a ieşit întâi să propovăduiască pe Hristos şi minunea care tocmai se întâmplase, Apostolul Petru, cel mai în vârstă dintre ei. Toţi îl înţelegeau, deşi el vorbea o singură limbă, pentru că darul acesta al împărtăşirii cuvântului mântuitor s-a transformat într-un dar al vorbirii în limbi. Iată-ne şi pe noi astăzi părtaşi la această mare bucurie în sf. biserică, săvârşind Liturghia care nu este altceva decât actualizarea lucrării de mântuire a lui Hristos. Domnul S-a jertfit pe cruce şi acum sub formă de Jertfă nesângeroasă ni se împărtăşeşte şi nouă prin Trupul şi Sângele Său, pe Care-l gustăm ca o pregustare a bunătăţilor pe care le vom primi în mod desăvârşit dincolo, în împărăţia lui Dumnezeu. Iată cât de mare bucurie a adus praznicul acesta omenirii. Duhul Sfânt S-a pogorât peste ucenici şi Dumnezeu i-a învrednicit pe aceştia să transmită şi ei mai departe, lucrarea sfinţitoare a Duhul Sfânt, lucrare ce continuă în viaţa noastră prin Sfintele Taine, care sunt mijloace de transmitere a Harului divin. Am primit Botezul, Mirungerea şi Euharistia când am fost mici, adică ne-am născut în viaţa în Hristos, ne-am împărtăşit de darurile Duhului Sfânt, întărindu-ne în viaţa în Hristos şi chiar ne-am unit cu Hristos. Legătura aceasta sau conlucrarea noastră cu Harul este şansa mântuirii pentru că nu faptele noastre care sunt mărunte şi neputincioase ne aduc nouă mântuirea, ci binecuvântarea lui Dumnezeu care întăreşte faptele noastre. Sf. Apostol Pavel spune atât de frumos: harul lui Dumnezeu se arată întru neputinţă.

Iată-ne deci astăzi participanţi la acest eveniment. Chemaţi la lucrarea mântuitoare a Bisericii. Am împodobit frumos Biserica cu ramuri verzi care simbolizează darul Duhului Sfânt, forma aceea a flăcărilor ce s-au pogorât peste apostoli, iar acum se pogoară şi peste noi. Am primit cu toţii harul lui Dumnezeu peste nevoinţa noastră, peste neputinţa noastră, peste îndrăzneala noastră şi să adăugăm şi peste dragostea noastră cât ar fi de puţină. Ea se înmulţeşte, nu devenim acum vorbitori în limbi, ci am primit darul lui Dumnezeu peste mintea noastră, care poate să fie luminată de credinţă şi să ne îndrume pe calea mântuirii. Am primit acum harul Duhului Sfânt peste inima noastră pentru ca să iubim ce-i mai frumos, ce-i mai curat şi ce-i mai sfânt din lumea aceasta. Am primit şi primim darul Duhului Sfânt şi peste voinţa noastră ca să nu ne mulţumim cu fapte nesemnificative şi sporadice, ci să perseverăm, să avem o dorinţă de a ne îndrepta spre Hristos, de a ne aduna din greutăţile vieţii, din locul unde ne împrăştie lumea, de unde ne cheamă societatea spre un ideal comun, ideal sfânt care este câştigarea mântuirii. Toţi în Hristos suntem cuprinşi, toţi ne împărtăşim de darurile acestea nemărginite, îi aducem pe prunci, venim şi noi şi luăm har după har prin împărtăşirea cu Hristos, pentru ca darurile Duhului Sfânt pe care le-am primit din pruncie să se reactiveze în noi.

Aş vrea să închei dând un răspuns la o întrebare. Unii se întreabă dacă noi suntem cu toţii părtaşi acestor daruri dumnezeieşti. Dacă toţi am primit din pruncie, iată, Sf. Taine, dacă am primit darul Duhului Sfânt care oferă o pecete, ce nu se şterge niciodată, de ce mai sunt atunci printre noi tâlhari, de ce mai sunt criminali, de ce sunt oameni răi în lumea aceasta? Răspunsul îl dăm întâi prin afirmarea celui de-al doilea dar pe care Dumnezeu ni l-a făcut nouă, după viaţă. Întâi ne-a dat viaţă şi-apoi ne-a dat libertate. Dumnezeu nu ne mântuieşte cu forţa. De aceea darurile Duhului Sfânt nu se şterg de pe fruntea noastră, de pe ochii noştri, de pe simţirea noastră, însă ele nu devin lucrătoare decât dacă noi dorim. Deci dacă noi dorim ca harul Duhului Sfânt să lucreze în noi, atunci lucrează. De aceea ne închinăm, facem semnul Sf. Cruci şi cu pecetea Treimii reactivăm harul Duhului Sfânt din mintea noastră, din inima noastră şi din trupurile noastre. Noi nu mai aparţinem lumii, nu mai aparţinem nouă înşine, noi aparţinem lui Dumnezeu, aparţinem Treimii, noi lăsăm să lucreze darul Duhului Sfânt în viaţa noastră. Iată că astăzi într-un mod special, o dată în an, adăugăm la Sf. Liturghie a doua slujbă care se numeşte Vecernia. O vecernie specială în care noi citim rugăciuni de invocare a Duhului Sfânt. Duhul Sfânt să vină şi să se sălăşluiască întru noi. Dumneavoastră înşivă, ori de câte ori vă rugaţi şi începeţi cu rugăciunea „Împărate ceresc" nu faceţi altceva decât să invocaţi pe Duhul Sfânt să vină şi să-şi facă sălaş înlăuntrul sufletului. „Împărate ceresc, Mângâietorule, Duhul adevărului, care pretutindenea eşti şi toate le împlineşti, Vistierul bunătăţilor şi Dătătorule de viaţă...". Deci, după ce L-am preamărit şi am exprimat însuşirile Lui, spunem „vino şi Te sălăşluieşte întru noi". Adică nu vino numai în trecere, ci vino şi-ţi fă lăcaş în noi şi ne mântuieşte pe noi de toată întinăciunea şi mântuieşte, Bunule, sufletele noastre. Ori de câte ori veţi rosti această rugăciune să ştiţi că Duhul Sfânt se reactivează, vine spre noi, se apropie de noi şi noi devenim pregătiţi să conlucrăm cu El. Conlucrarea aceasta, teologic, se numeşte sinergie. Dacă nu conlucrăm cu Duhul Sfânt nu numai că pierdem, nu numai că nu ne câştigăm mântuirea, ci vom fi traşi la răspundere, vom fi osândiţi pentru faptul că Dumnezeu a investit în noi atâţia talanţi, Dumnezeu ne-a dat atâtea daruri şi noi n-am ştiut ce să facem cu ele, sau n-am vrut să le facem lucrătoare. Duhul Sfânt invocat astăzi şi pogorât peste noi toţi, să rămână în viaţa noastră în aşa fel încât noi să fim mărturisitori ai acestei minunate Taine, noi să fim cei care-L mărturisim pe Hristos Care a înviat din morţi, Care s-a înălţat la ceruri, Care a trimis pe Duhul Sfânt în sfânta Sa Biserică şi Care a rămas pururea cu noi în Sf. Euharistie.

La groapa lui Şaguna

(urmare din p. 1)

vremei au găsit deodată răsunet în oropsitele Principate dunărene şi în Ardealul chinuit de apăsarea iobăgiei. Un suflu romantic, o grabă febrilă de viaţă, un val impetuos de porniri generoase a luat conştiinţa obştească în stăpânire ca totdeauna în ajunul marilor primeniri. Dincoace şi dincolo de munţi setea de lumină şi de dreptate a început să agite într-un fel neobişnuit rândurile mulţimii şi ca prin minune din adormirea unui mediu primitiv patriarhal a crescut dintr-o dată o generaţie de intelectuali frământaţi de problemele neamului, militanţi, îndrăsneţi şi gata de ultimul sacrificiu pentru izbânda visului lor. E generaţia ideologilor dela patruzeci şi opt, cum s-a obişnuit să-i numească posteritatea, cei cari în Muntenia şi Moldova au făurit unirea şi războiul de independenţă, paralel cu mănunchiul care a îndrumat destinele neamului aici în Ardeal după prăbuşirea feudalităţii.

Românii de subt Habsburgi s-au găsit în faţa evenimentelor epocale de la jumătatea veacului trecut orfani de o clasă conducătoare. Un popor de ţărani clăcaşi călăuzit de preoţii lui era Ardealul nostru dela patruzeci şi opt. Şcolile dela Blaj singure luminau pe acest fond de tristă părăsire ca o candelă în întunerec. De aceea a trebuit o răscolire a tuturor instinctelor de viaţă, ca menirea noastră istorică să poată fi îndeplinită. Încordarea supremă s-a făcut, şi o vastă eflorescenţă de oameni a răsărit pentru toate trebuinţele. În mersul revoluţiei preoţimea a unit crucea cu spada, s-au ivit clerici în fruntea legiunilor de lănceri, tineri advocaţi au devenit comandanţi de armată, în vreme ce profesori de teologie s-au improvizat în codificatorii doctrinei noastre politice. Totul s-a pus în mişcare, toate rezervele s-au înşiruit pe câmpul de bătaie în marele examen al neamului. Această revărsare de energii însă trebuia ordonată, ţinută în frâu şi valorizată cu un obiectiv politic bine determinat. Se cerea deci o operă de chibzuită cerebralitate, se cerea spiritul creator şi intuiţia de geniu care stăpâneşte vâltoarea tulbure, se cerea omul excepţional.

Rolul acesta l-a avut Andrei Şaguna, descendent al Pindului, trimis de soartă ca un ajutor venit de sus în tabăra Ardelenilor.

Tânărul vicar din preziua învălmăşelii generale s-a aşezat dela început în această largă perspectivă istorică, a ajuns repede un centru al mişcării şi mâna lui viguroasă a prins cu putere toate iţele. Înţelegând din primele momente că milioanele de ţărani români din vremea lui sunt predestinaţi unei conduceri teocratice, el a făcut din cârja vlădicească un sceptru de îndrumare politică. Deosebitele sale însuşiri îl impuneau în fruntea trebilor. Minte de o comprehensiune cu totul particulară pentru toate situaţiile politice, om de tac şi fin diplomat, spirit cizelat de cultură şi perfect echilibrat, pregătit deopotrivă pentru speculaţiile abstracte ca şi pentru acţiunile pozitive, urmaşul de scaun al blagocestivului Vasile Moga, aducea cu sine şi un element psihologic nou, linia de avânt şi îndrăzneală, temperamentul de revoluţionar şi conspirator, o reminiscenţă atavică, cine ştie, din sufletul agitat al Macedoniei.

Înzestrat cu o personalitate multiplă şi bogată, Şaguna a devenit astfel diriguitorul destinelor nostre politice din Ardeal.

Dela memorabila Adunare de pe Cîmpul Libertăţii la Blaj, unde figura lui venerabilă asemănătoare imaginei lui Andrei Hoffer, eroul tirolez din pânzele celebre ale lui Defregger, domina miile de ţărani şi până în clipa din urmă a acestei frumoase bărbăţii, cel mai demn principe al bisericii noastre a fost pe planul întâi al tuturor acţiunilor constructive la noi. În acest cadru de ansamblu al sbuciumului unui popor trebue apreciată munca lui Şaguna. Ardealul românesc, chemat la o viaţă politică prin străduinţele arhipăstorului agreat la Curţile din Viena şi Petersburg, se înfăţişa ca un spaţiu întins şi gol, pe care totul trebuie clădit. Neobositul constructor a luat asupra sa covârşitoarea sarcină de a crea instituţiile trebuincioase pe seama milioanelor care au tânjit în umbră, cheltuindu-şi puterile într-o continuă şi laborioasă trudă, făcând „tuturor toate", după zisa scripturii.

Grija de căpetenie a clericului mândru de tagma lui a fost ridicarea bisericii ortodoxe din prăbuşirea şi umilinţa ei şi reînvierea vechii mitropolii cutropite de vitregia vremilor. Când această ţintă extrem de dificilă a putut fi atinsă, înfrângându-se prin influenţa şi stăruinţele lui

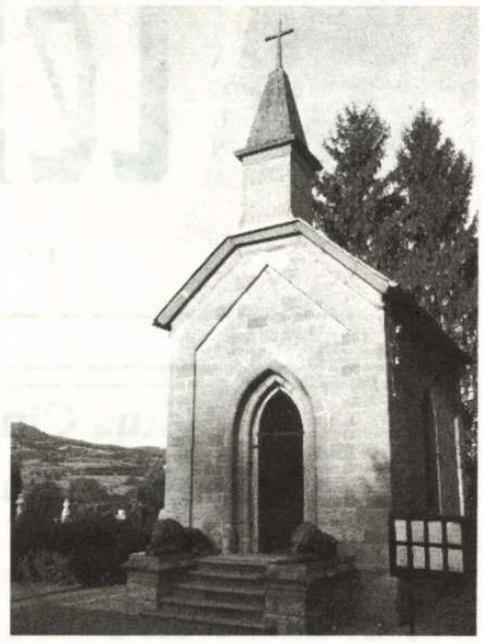

conduita tradiţională a burgului vienez, noul mitropolit şi-a putut pune în lucrare ideile de organizator. La Constituţia ce a dat bisericii sale i se învederează întreg spiritul de prevedere politică unit cu cea mai subtilă înţelegere a problemelor morale. Statul organic al lui Şaguna, opera lui personală, rămâne pentru toate vremile la noi o „magna charta" a organizării bisericeşti. Principiul naţional şi concepţia democratică sunt la baza magistralei alcătuiri care îmbină în cel mai fericit chip spiritul apostolic al preceptelor creştineşti cu exigenţele avansate ale vieţii moderne. Pusă la adăpost de amestecul inoportun al statului ostil sau prea laicizat, pe temeiul unei complete autonomii şi înfrăţită cu complexul trebuinţelor unui popor prin participarea preponderantă a mirenilor la toate organele ei de administraţie, guvernându-se după votul obştesc şi prin sistemul electiv, biserica orânduită de Şaguna a devenit cea mai puternică cetate de afirmare şi apărare naţională, lăsând viitorului mai norocos indicaţiile precise pentru organizarea integrală a bisericii noastre.

Prin activitatea lui pe tărâm bisericesc mitropolitul Andrei a depăşit graniţele eparhiei sale şi a menţinut contactul permanent cu românismul de pretutindeni.

Dar alături de această prodigioasă frământare la adăpostul Crucii, sufletul lui înregistra toate nevoile curente şi din scaunul arhieresc pe care prestanţa şi prestigiul lui personal îl transformase-ră într-un piedestal de mare senior, bătrânul cu chip de vultur cobora des, fie că îl chema arena publică cotidiană, unde un sfert de veac a fost supremul paznic, fie că probleme culturale sau economice îl preocupau pentru întărirea neamului.

Când a ajuns în preajma apusului, deodată cu stingerea lui o furtună vrăjmaşe îşi pregătea deslănţuirea asupra ogoarelor unde s-a risipit sămânţa lui Şaguna. Era de imperialism unguresc şi-a scos la iveală atotputernicia, lăsând să cadă pe bietul Ardeal, după o perioadă de destindere, urgia anilor răi din Biblie. Moşneagul dârz a înţeles toată amărăciunea, şi-a murmurat trist barba de patriarh: „Flere possum, sed juvare non"! Înfrânt în cale, ca un stejar despicat de fulger la margine de drum, a privit împrejur să-şi găsească un colţ pentru repausul de veci. Şi atunci, în acele clipe rezumative ale unei vieţi, căutând un simbol să-i întrupeze tot rostul din lume, drumeţul de la Pind care urcase toată scara măririlor, el, prietenul arhiducilor dela Viena şi oaspetele splendorilor imperiale, şi-a ales lăcaş de odihnă într-un sat de ţărani la poală de codru verde, la Răşinari, în coasta graniţei ce trebuia să cadă, într-o atmosferă rustică de românism pur, în mijlocul crucilor de lemn ale acestor ciobani dela munte care semnificau mai limpede trăinicia rasei şi pecetea de eternitate a năzuinţelor noastre.

Figura lui Şaguna s-a introdus în mod definitiv în conştiinţa populară şi cultul marelui Andrei înstăpânit în toate cătunele Ardealului îşi întinde reţeaua strălucitoare asupra întregului pământ românesc.

Astăzi, la jumătate de veac, când sufletul Românieі întregite în frunte cu Regele ei se apleacă în faţa acestui mormânt plin de înţeles, umbra neuitatului părinte al neamului se desface deasupra capetelor noastre, trezind în inima tuturora un sentiment de binefăcătoare armonie, pentru a desprinde mai bine ritmul vieţii şi a ne pătrunde de poveţele ei.

Academia Română, prin rostul meu, turburat de duioase amintiri şi copleşit de măreţia clipei, îşi trimite prinosul de închinare.

MITROPOLITUL ANDREI ŞAGUNA LA RĂŞINARI

135 de ani de la trecerea la cele veşnice

De 135 de ani de la trecerea la cele veşnice a mitropolitului Andrei Şaguna, răşinărenii cu pioşenie îşi pleacă genunchii la mormântul său. Aici, în Răşinari, îşi doarme el somnul cel de veci în mausoleul de pe dealul Copăcele, de lângă biserica „Sfânta Treime".

Este oarecum logic să ne întrebăm cum a ajuns mitropolitul Andrei Şaguna să fie înmormântat în Răşinari.

Răspunsul la această întrebare nu e greu de dat. Aceasta a fost dorinţa ierarhului. De ce? Pentru că în „satul din margine de codru" Andrei Şaguna a găsit o străveche vatră de spiritualitate ortodoxă. Un sat pur românesc, cu preoţi eruditi şi dascăli luminaţi, cu credincioşi jertfelnici şi cu dare de mână, care-l puteau ajuta să-şi împlinească gândul cu care a venit în Ardeal: acela „de a reînvia episcopia transilvăneană şi pe români din adâncul lor somn să-i deştepte şi către tot ceea ce este adevărat, plăcut şi bun să-i atragă".

Venind în Transilvania şi aşezându-se la Sibiu în 1846, n-a fost primit cum se cuvenea unui vicar general al Episcopiei ortodoxe. Românii l-au primit cu neîncredere, fiind de origine macedo-română şi saşii din burgul sibian nu vedeau cu ochi buni venirea în urbea lor a acestui „popă valah". De aceea este nevoit să-şi îndrepte privirea spre comunele şi satele din Mărginimea Sibiului.

Despre Răşinari ştia încă de pe timpul când a funcţionat ca secretar al Consistoriului Mitropoliei sârbe de la Carloviţ, că în această comună şi-au avut reşedinţa episcopii ortodocşi: Dionisie Novacovici, Sofronie Chirilovici, Ghedeon Nichitici şi Gherasim Adamovici, între anii 1761-1796. În aceeaşi perioadă a funcţionat şi un Protopopiat cu parohiile: Răşinari, Râul Sadului, Poplaca, Bungard, Sadu, Tălmăcel, Boiţa, Turnu Roşu, având ca protopop pe Coman Bârsan (Barcianu), a cărui familie a dat neamului nostru şapte generaţii de protopopi, preoţi şi profesori.

A mai aflat că aici funcţiona o şcoală cu un edificiu măreţ, cum puţine erau în Transilvania şi această şcoală era frecventată nu numai de copiii din Răşinari, ci şi de elevi veniţi din satele învecinate: Poplaca, Fofeldea, Galeş, Sibiel, Tilişca, Sălişte, Cacova.

Cunoscând toate acestea, prima ieşire pe care o face în eparhie, o face în Răşinari, la 25 martie 1847 de praznicul Bunei-Vestiri. Este primit cu mare bucurie de toată obştea satului, în curtea Şcolii nr. 1, unde după ce a săvârşit „sfinţirea apei" aşează ca Patroană a şcolii „Buna-Vestire" şi în predica pe care a ţinut-o îi sfătuieşte pe părinţi să-şi dea copiii la şcoală, iar copiii să urmeze cu regularitate cursurile şcolii. Răşinărenii l-au numit curator al şcolii din Răşinari.

În anul 1847, urmând a fi hirotonit episcop avea nevoie de bani. Se adresează băncii săseşti Sparkassa pentru ridicarea unui credit, care nu i se acordă, în schimb este îndrumat către Coman Cioran din Răşinari, care ar putea ajuta chiar şi un viitor episcop. Într-adevăr, răşinăreanul nostru îl împrumută cu frumoasa sumă de 2000 de florini, necesari călătoriei la Carloviţ. Cu această ocazie răşinărenii îi fac cadou o reverendă.

Reîntors la Sibiu şi apreciind ajutorul acordat, cât şi înţelegerea pe care a găsit-o la fruntaşii satului ca Barcienii, Cioranii, Broţii, Ciucenii şi alţii, Andrei Şaguna şi-a ales Răşinariul ca loc pentru anumite festivităţi religioase, aici având o biserică spaţioasă , faţă de biserica din Sibiu ce se găsea pe locul actualei catedrale mitropolitane.

Venea la Răşinari anunţat şi neanunţat, slujind în biserica mare din Cruci. Ţinea o strânsă legătură cu preoţimea locală, cu învăţătorii satului şi cu fruntaşii comunei. Culegea informaţii, asculta necazurile poporului şi prin cuvânt şi [illegible] ajuta pe toţi din toate puterile. Cel mai [illegible]ul preot Sava Popovici Barcianu, [illegible]sea ori de câte ori era obosit, [illegible] Aici arhiereul renăştea, [illegible]pentru a-şi putea [illegible]r cu [illegible]ri [illegible]

despre originea daco-romană şi continuitatea poporului român în Transilvania, cu 20 de ani înainte de „Istoria pentru începutul românilor din Dacia" a lui Petru Maior.

La 24 decembrie 1864, obţinând reînfiinţarea vechii Mitropolii Ortodoxe Române a Transilvaniei, desfiinţată la 1701 şi numirea sa ca arhiepiscop şi mitropolit, Andrei Şaguna se gândeşte să compună un regulament de organizare şi funcţionare a Mitropoliei reînfiinţate şi în acest scop, dorea să ţină o mare adunare bisericească şi aceasta ar ţine-o în comuna Răşinari, aşa după cum scria consilierului guvernamental: „Comuna Răşinari în depărtare de o oră şi jumătate de la Sibiu o desemnez ca locul acestei adunări, fiindcă acolo avem o biserică spaţioasă şi deputaţii ar primi cuartir (găzduire) gratuit având noi acolo peste 5000 de suflete, între care creştini cu buna stare". Tot în Răşinari dorea să i se facă şi instalarea ca mitropolit.

Adunarea proiectată şi instalarea ca mitropolit a marelui ierarh n-a avut loc , deşi în comună pregătirile erau în toi, pentru că autorităţile nu au fost de acord. În schimb, mitropolitul Andrei Şaguna, pe 15 august 1865, a hirotonit în Biserica Nouă ca episcop al Caransebeşului, pe Ioan Popasu din Braşov, ocazie cu care a donat un candelabru ce se păstrează până astăzi.

Acest eveniment a fost consemnat de dascălul P. Gligore: „În 14 august 1856, într-o sâmbătă, la trei ceasuri după-amiază, au venit în satul nostru Răşinari Excelenţa Sa Mitropolitul nostru, al neuniţilor greco-răsăritean Andrei baron de Şaguna, cu episcopul Procopie, tot neunit din Arad, cu arhimandritul Ioan Popasu din Braşov, pe care Duminica, la Sfânta Liturghie, în 15 august 1865, în sfânta biserica cea nouă numită cu hramul Sfintei Treimi a Răşinariului, l-au hirotonit, sfinţit şi jurat episcop al Caransebeşului din Banat, fiind de faţă mai mulţi arhimandriţi, protopopi, preoţi şi diaconi, vicepreşedintele guvernului, domni şi doamne şi multe alte persoane. Dacă s-a săvârşit Sfânta Liturghie, Duminica în ziua de Sfânta Marie Mare au fost poftiţi toţi la masă: persoanele cele mai însemnate în şcoala noastră, iar cei mai mulţi privitori au fost poftiţi şi chemaţi la prânz aproape prin toate casele locuitorilor din satul nostru Răşinari. Scris-am eu păcătosul, cu peană de găină şi cu mâna de ţărână, mâna să putrăzască, cine va citi să mă pomenească. P. Gligore, dascăl normalicesc".

Legat de răşinăreni şi de aceste plaiuri mioritice prin toate fibrele fiinţei sale, mitropolitul Andrei Şaguna şi-a ales ca loc de veci satul de sub munte, dorind a se odihni sub streaşina bisericii celei mari din Răşinari, aşa după cum avea să spună poetul Octavian Goga la comemorarea a 50 de ani de la moartea arhiereului: „Înfrânt în cale ca un stejar despicat de fulger la margine de drum, a privit împrejur să-şi găsească un colţ pentru repausul de veci. Şi atunci, în acele clipe rezumative ale vieţii căutând un simbol să-i întrupeze tot rostul pe lume, drumeţul de la Pind, arhiducilor de la Viena şi oaspetele splendorilor imperiale, şi-a ales lăcaş de odihnă într-un sat de ţărani, la poale de codru verde, la Răşinari, în coasta graniţei ce trebuie să cadă, într-o atmosferă rustică, de românism pur, în mijlocul crucilor de lemn ale acestor ciobani de la munte care semnificau mai limpede trăinicia razei şi pecetea de eternitate a năzuinţelor noastre".

Îşi pleacă apoi capul spre odihna eternă la 65 de ani regretat de toţi cei ce l-au cunoscut.

Înmormântarea i-a fost făcută după dispoziţiile testamentare cu cântări line, fără fast şi fără predică. Condus de clerici şi credincioşi, de la reşedinţa mitropolitană pe centru, cortegiul funerar a trecut pe strada Cisnădiei, de unde a fost preluat de un grup de 300 de călăreţi răşinăreni cu steaguri negre.

Profesorul doctor Daniil Popovici Barcianu, la 25 de ani de la moartea mitropolitului, ca unul care a participat la ceremonia înmormântării ierarhului, avea să spună: „La 29 iunie 1873, un trist convoi, părăsind vechile ziduri ale oraşului Sibiu, s-a îndreptat către comuna mare românească, Răşinari. Stejarii seculari ai Dumbrăvii prin care trecea, îmbrăcaţi în toată podoaba lor strălucitoare de primăvară, miraţi priveau asupra cortegiului, în fruntea căruia un cucernic călugăr, îmbrăcat în negre odăjdii, păşea urmat de un coşciug fără podoabe şi de o mulţime, din a cărei piepturi suspine ieşeau, din a cărei ochi lacrimi picau în praful uscat al drumului şi a cărei genunchi se încovoiau sub povara unei grele obide; iar veselii cântăreţi ai pădurii îşi curmau versul lor voios, pentru a nu tulbura accentele tânguitoare ale cortegiului funerar", 25 iunie, 1898 – Sibiu.

Cortegiul funerar, la intrarea în Răşinari, a fost întâmpinat de către preoţi, profesori, elevi şi o mulţime de credincioşi, care într-o ordine desăvârşită, s-au deplasat în sunetul tânguitor al clopotelor, pe sub trei arcuri de triumf făcute din brazi verzi şi decorate cu steaguri negre spre biserica Sfânta Treime, unde au aşezat sicriul pe un catafalc negru. A doua zi s-a săvârşit Sfânta Liturghie şi apoi slujba înmormântării, după care sicriul cu trupul neînsufleţit a fost aşezat în cripta dinainte pregătită.

Mausoleul a fost construit mai târziu, în anul 1877, după îndrumările personale pe care le-a lăsat prin testament. Străjuit de doi lei din bronz la intrare, mausoleul e zidit din piatră cioplită, acoperit cu tablă zincată. În interior se află mormântul marcat printr-o placă de marmură, la căpătâi cu o cruce şi cu bustul mitropolitului Andrei Şaguna executat de către sculptorul Fr. Storck. Pe frontispiciu are inscripţia: „Archepiscopului şi Mitropolitului Marelui Andreiu, născut în 20 Decembrie 1808, mort în 16 iunie 1873. Arhidiecezana în etern recunoscătoare".

Dragostea şi evlavia înaintaşilor noştri pentru bunul ierarh s-a transmis din generaţie în generaţie până în zilele noastre. Privirea lui pătrunzătoare şi ageră ce se desprinde din tablourile cu chipul marelui mitropolit, ce se găsesc în casele credincioşilor noştri, ne îndeamnă la o viaţă curată şi statornică în credinţa ortodoxă.

Noi, răşinărenii, aducem prinos de recunoştinţă şi aleasă preţuire „moşneagului dârz cu barba răsfirată şi înfăţişarea de patriarh, cel care cu figura lui a intrat definitiv în conştiinţa populară din toate cătunele Ardealului, întinzându-şi reţeaua strălucitoare asupra întregului pământ românesc" (O. Goga)

An de an, la 29 iunie, ziua morţii şi la 30 noiembrie, ziua numelui, săvârşim slujba de pomenire pentru mitropolitul Andrei Şaguna şi Îl rugăm pe Bunul Dumnezeu să aşeze sufletul său în loc de lumină şi cu drepţii să-l numere, pe cel care ne-a făcut cinstea de a se odihni sub streaşina bisericii noastre, pe cel care ne-a împărtăşit lumină din lumina sa şi ne-a ţinut treji în credinţa strămoşească. *Veşnică va fi pomenirea lui.*

Bibliografie:

Pr. Prot. Stavr. Emilian Cioran, „Mitropolitul Şaguna şi comuna Răşinari", în *Revista Teologică*, anul XIII, nr. 6-7, 1923.

Pr. Prof. Dr. Mircea Păcurariu, „Mitropolitul Andrei Şaguna", în *Îndrumătorul bisericesc*, 1993.

Nicolae Popea, *Arhiepiscopul şi mitropolitul Andrei baron de Şaguna*, Sibiu, 1879.

Dr. D.P. Barcianu, *Cuvânt la aniversarea a 25 de ani de la moartea arhiepiscopului şi mitropolitului Andrei baron de Şaguna*, Sibiu, 1898.

Telegraful Român – 1873

O cronică sobră a mutării în veşnicie a ctitorului acestei foi – Mitropolitul Andrei Şaguna

(urmare din p. 1)

promisiunei, în Chanaanulu libertăţiei şi egalei îndreptăţiri, pentru care ne-a pregătitu acestu mare conducătoriu, carele ne-a desgropatu temeliele istoriei noastre naţionale – bisericesci şi ne-a condusu în concertulu popoareloru".

În numărul imediat următor din „Telegraful Român" (al 50-lea, din 20 iunie/2 iulie 1873) s-a tipărit o circulară adresată *„Preacinstiţiloru Părinţi Protopresbiteri şi Administratori protopesbiteriali, Cinstitei preoţimi eparhiale şi Iubitului poporu credinciosu alu Archidiecesei noastre transilvane greco-orientale"*, prin care s-au dat instrucţiuni, ale Consistoriului eparhial, referitoare la pomenirile ce trebuiau a se face în toate bisericile, până la împlinirea unui an de la mutarea sa în veşnicie.

Din nou i se evidenţiază arhiereului răposat alesele însuşiri şi mai ales iubirea şi dăruirea totală pentru Biserica şi fiii săi duhovniceşti. Se precizează astfel că *„faptele bărbatului raru şi providenţial, care a fost Şaguna... sunt o parte eminentă a istoriei noastre naţionale şi bisericesci de mai bine de un pătrariu de secolu"*. În concret, sunt pomenite *„fundatiunile cele numeroase întemeiate de Dânsulu, tipografia archidiecesana cu pretioasele opuri bisericeşti, scolastice şi scientifice, compuse sau edate* (tipărite, *n.n.*) *de Dânsulu, ridicarea la un rang mai înaltu a seminarului archidiecezanu (prin prelungirea duratei de studiu de la un an la trei ani), îmbunătăţirea stărei materiale şi intelectuale a preoţimei şi învăţătorimei noastre, sporirea* (numărului, *n.n.*) *bisericilor şi şcoalelor noastre, crescerea culturei iubitului nostru popor în toţi ramii* (compartimentele, n.n.) *vieţei lui, dară mai pre susu de toate – reînvierea vechei noastre metropolii, apoi asecurarea prin lege a egalei îndreptăţiri a bisericei noastre cu celelalte confesiuni, şi asiedi-area* (aşezarea, *n.n.*) *ei pre basele cele pre cât de solide, tot pre atâtu de liberale* (moderne, *n.n.*), *ale statutului nostru organicu"*. Fie şi amintirea numai acestor înfăptuiri din noianul celor pe care Şaguna le-a înscris în marea carte a Bisericii transilvănene, a credincioşilor şi slujitorilor ce o alcătuiesc, ar fi de ajuns spre a eterniza memoria acestui providenţial conducător bisericesc. Dar Consistoriul arhidiecesan ţine să precizeze, în circulara menţionată că *„aşa cum mărinimosului nostru Arhiepiscopu şi Metropolitu Andreiu a vieţuit nu pentru sine, ci pentru clerulu şi poporulu seu credinciosu, tot astfel şi în momentele din urmă ale vieţiei sale, ca un bun părinte n-a uitat pre fiii săi ci toată agonisita vieţii sale o lasă archidiecesei"*, evident ca să o valorifice în folosul credincioşilor. Pentru întărirea celor spuse, în numărul 57 din 15/27 iulie 1873, al „Telegrafului Român", s-a publicat în întregime testamentul mitropolitului Şaguna.

În numărul 51 din 24 iunie/6 iulie 1873, a fost prezentată pe larg, *„înmormântarea Escelentiei Sale Preasântitului Părinte Andreiu Baronu de Siaguna"*. Reţinem din multitudinea aspectelor descrise doar ultimele cuvinte pe care arhimandritul Nicolae Popea, vicarul arhiepiscopesc, le-a rostit în faţa mormântului în care se aflau depuse, până la a doua venire, osemintele vrednicului de pomenire ierarh, cuvinte adresate special comunei Răşinari. Aceste cuvinte sunt de mulţumire şi îndemnare la păstrarea cu grijă a osemintelor jertfelnicului arhiereu şi ele sună astfel: *„Îţi mulţumescu ţie onorabilă comună Răşinari, carea singură avuşi onorarea dintre nenumăratele comune din provincia noastră metropolitană, a cuprinde pe marele archiereu în sinulu tău. Adu-ţi aminte că prin aceasta ai primit una dintre pietrile cele mai scumpe, mărgăritariulu cel mai mare, spre păstrare. Păstrează-l deci şi îngrijesce de elu, ca de lumina ochilor".*

În legătură cu aceste cuvinte, noi cei de astăzi, putem da mărturie că Răşinariul a luat aminte la ele şi nu doar că a vegheat mormântul, dar a şi făcut o neîntreruptă pomenire a iubitorului de Hristos, Andrei mitropolitul, părintele nostru.

Credem că, după Răşinari, se înscrie imediat, în ordinea fidelităţii faţă de Şaguna, „Telegraful Român", care vegheat de acolo, din [illegible] sfânt, de ctitorul său, şi-a [illegible]

O *Carte de rugăciuni* a lui Andrei Şaguna

(urmare din p. 1)

paraclisul de la Reşedinţă, iar preotul profesor Dumitru Cunţan, în amintirile sale, relatează că atunci când mitropolitul era grav bolnav în ultima parte a vieţii îl chema la sine împreună cu un preot şi săvârşeau slujbele în capelă iar acesta le urmărea cu mare evlavie, mai ales în perioada Postului Mare.

Referitor la cuprinsul acestei cărţi, era foarte bogat cuprinzând rugăciunile dimineţii, rugăciunile la dumnezeiasca liturghie, la masa de prânz şi de seară, rugăciunile înainte de culcare, rânduiala dinainte şi după Sfânta Împărtăşanie, rugăciune către Domnul nostru Iisus Hristos. Cuprindea apoi şi câteva rugăciuni la anumite praznice ale Maicii Domnului (la sărbătoarea Bunei-Vestiri, la Adormirea Precestei); apoi rugăciuni închinate sfinţilor mari (Sf. Ioan Botezătorul, Sf. Nicolae, Sf. Gheorghe, Sf. Dumitru, Sf. Paraschiva, Sf. Maria Magdalena, Sf. Ecaterina, Sf. Ana), rugăciune către Născătoarea de Dumnezeu la toată scârba. Nu lipsesc, de asemenea, rugăciunile pentru răposaţi, rugăciuni la ziua Împăratului, rugăciuni la praznicele împărăteşti (la Naşterea Domnului, la Sf. Paşti, la Sf. Rusale) precum şi rugăciuni la diferite întâmplări (la toată neputinţa, la vreme de foamete, rugăciunea plugarului, a lucrătorului de vii şi a oierului).

Iată o Carte de rugăciuni bogată şi variată care are toate elementele unei astfel de lucrări atât de folositoare pentru viaţa creştinului de rând dar, în acelaşi timp, foarte uzitată atât în cultul public, cât mai ales în cel privat.

Ne întrebăm de unde a luat mitropolitul Şaguna aceste rugăciuni incluse de el în Cartea de rugăciuni?

Răspunsul e simplu, multe din ele au fost luate din cultul Bisericii, adică din cărţile de ritual (Molitfelnic, Triod, Penticostar sau Ceasloave) ca, de exemplu, rugăciunile la praznicele împărăteşti; altele au fost preluate din vechile cărţi de rugăciuni tipărite la Viena în librăria *„privilegiată"* Kurczbock în trei ediţii (1770, 1779, 1781), ca de exemplu: rugăciunile la dumnezeiasca Liturghie, unde apar rugăciuni specifice ale credincioşilor (ale celor ce *„nu cântă"* cum se spunea atunci) la diferite momente ale slujbei liturgice. De notat că această rânduială a Liturghiei a fost editată în cărţile de rugăciuni de atunci încoace, până în zilele noastre, ultima ediţie fiind cea de la Sibiu tipărită pe vremea mitropolitului Nicolae Colan în anul 1965.

Unele rugăciuni din cartea lui Şaguna au fost compuse chiar de el, aşa bunăoară, ***Rugăciunea la ziua Împăratului***, ce se află în acest manuscris, a fost tipărită de el la Braşov într-o filadă în tipografia lui I. Gutt cu menţiunea **„compusă de Andreiu Şaguna diecezan episcop... în Viena la 18 august st.n.1849"**. Este o rugăciune deosebit de frumoasă ce cuprinde peste patru pagini şi din care reies cunoştinţele biblice şi liturgice ale arhiereului Andrei care în alcătuirea ei foloseşte din plin versete ale Psalmilor 50 şi 142 ca şi un fragment din Rugăciunea punerii înainte şi a Dipticelor din Liturghia Sf. Vasile cel Mare. Iată sfârşitul acestei rugăciuni: *„Arată-l pe el vrăjmaşilor biruitor, supuşilor lui celor buni şi ascultători milostiv, încălzeşte inima lui spre primirea săracilor, spre primirea străinilor, spre scutirea celor asupriţi şi ne dă nouă tuturor în zilele stăpânirii sale pace, linişte şi bună sporire, precum şi binecuvântă armele ostaşilor lui spre restaurarea şi susţinerea liniştii în ţările lui ca aşa dând lui spor şi ajutor să supună sub picioarele sale pre tot vrăjmaşul şi pizmaşul"*.

Se pare că şi rugăciunea negustorului şi a lucrătorului de vii a fost compusă tot de mitropolitul Andrei. De fapt în anul 1855 el a tipărit, la Tiparniţa Eparhială din Sibiu, o carte de rugăciuni, aşa-numitul **„Acaftist"**, unde se regăsesc multe dintre rugăciunile aflate în manuscrisul amintit mai sus.

„Acaftistul" lui Şaguna s-a bucurat de o bună primire din partea credincioşilor, el fiind reeditat apoi de către urmaşii săi cu litere *„străbune"*, adică latine, amintim aici ediţia din 1917 tipărită la Sibiu cu binecuvântarea ***„Înalt Preasfinţitului Domn Vasilie"*** – e vorba de mitropolitul Vasile Mangra, apoi câteva ediţii ale sale de data aceasta cu titlul consacrat ***„Carte de rugăciuni"*** sub mitropolitul Nicolae Bălan (ed. I 1935, ed. II 1944, ed. III 1955) şi Nicolae Colan (1965).

Textul cărţii lui Şaguna a fost preluat apoi şi de către alte edituri din Sibiu (Kraft, Barth, Clozius) care au scos Cărţi de rugăciuni, aşa-numitele **„Acaftiste"** care se păstrează multe dintre ele până astăzi în casele credincioşilor din Ardeal şi mai ales din zona Mărginimii Sibiului.

Iată cum mitropolitul Andrei Şaguna şi-a înscris numele între alte multe realizări pe toate planurile şi în ceea ce priveşte oferirea de hrană spirituală poporului prin elaborarea acestei Cărţi de rugăciuni.

De peste 160 de ani, credincioşii ortodocşi români din Ardeal s-au rugat cu evlavie lui Dumnezeu în limba lor străbună citind cu nesaţ cuvintele veşniciei din ***„Cartea de rugăciuni"*** alcătuită de mitropolitul Andrei. Aducându-ne aminte acum de el, să-i închinăm un gând de recunoştinţă şi de mulţumire şi pentru această realizare ieşită din sufletul şi din condeiul marelui ierarh.

Şi pentru ca amintirea lui să fie perpetuă şi aici în ţinutul Tulcii unde sunt atâţia urmaşi din neamul său, am socotit de bun augur ca să imprimăm pe noul nostru antimis, în calitate de chiriarh al Episcopiei Tulcii, icoana antimisului lui Şaguna sfinţit de el în 1848 şi dăruit preoţilor din întinsa Eparhie a Ardealului.

In memoriam:

Mitropolitul Andrei Şaguna

În zilele de 27-28 mai a.c. s-au desfăşurat, la Oradea, lucrările simpozionului naţional cu tema *Mitropolitul Andrei Şaguna (1808-1873) – personalitate marcantă a vieţii bisericeşti, culturale şi politice a românilor din Transilvania. La împlinirea a 200 de ani de la naşterea sa.*

Simpozionul a fost organizat, la iniţiativa diaconului conf. univ. dr. Pavel Cherescu, de către Facultatea de Teologie Ortodoxă şi Centrul de Studii Teologice Interdisciplinare în colaborare cu Episcopia Ortodoxă a Oradiei, cu Universitatea din Oradea şi cu Fundaţia Emanuil Gojdu din Sibiu.

Festivitatea de deschidere a lucrărilor Simpozionului s-a desfăşurat în Aula Magna a Universităţii din Oradea, în prezenţa a numeroase cadre didactice, studenţi, oficialităţi locale, preoţi şi credincioşi bihoreni.

Cu acest prilej, la propunerea Facultăţii de Teologie Ortodoxă, Universitatea din Oradea a conferit P.C. Pr. prof. univ. dr. academician Mircea Păcurariu titlul de Doctor Honoris Causa.

Biserica „Mare" din Răşinari, cu hramul „Sfânta Treime", unde adesea slujea mitropolitul Andrei Şaguna şi în care a fost hirotonit întru arhiereu episcopul Ioan Popasu al Caransebeşului

Importanţa acestui moment deosebit din viaţa Facultăţii de Teologie Ortodoxă din Oradea a fost evidenţiat în cuvântările rostite de Preasfinţitul părinte episcop Sofronie Drincec al Oradiei, Prof. univ. dr. ing. Cornel Antal, rectorul Universităţii orădene şi Pr. prof. univ. dr. Nicu Dumitraşcu, decanul Facultăţii de Teologie.

Viaţa, studiile, activitatea didactică şi meritele ştiinţifice deosebite ale Pr. prof. univ. dr. academician Mircea Păcurariu au fost prezentate în „Laudatio" de către diaconul conf. univ. dr. Pavel Cherescu.

După festivitatea decernării titlului de Doctor Honoris Causa, Pr. prof. univ. dr. acad. Mircea Păcurariu a vorbit celor prezenţi despre *Mitropolitul Andrei Şaguna în istoriografia românească.*

La lucrările simpozionului au participat, conferenţiind: Pr. Prof. univ. dr. Alexandru Moraru (Cluj-Napoca), *Câteva consideraţii privitoare la circulara lui Andrei Şaguna despre urmările revoluţiei din 1848 în Transilvania;* Pr. prof. univ. dr. Vasile Leb (Cluj-Napoca), *Spicuiri din relaţia lui Andrei Şaguna cu Al. Sterca Şuluţiu;* Pr. prof. univ. dr. Alexandru Ioniţă (Constanţa), *Mitropolitul Andrei Şaguna şi Episcopul academician Melchisedec Ştefănescu;* Pr. lector univ. dr. Gabriel Gârdan (Cluj-Napoca), *Relaţiile dintre mitropoliţii Andrei Şaguna şi Eugen Hackman;* Conf. univ. dr. Paul Brusanovski (Sibiu), *Principiile Statutului Organic şagunian şi izvoarele sale;* Pr. lector univ. dr. Sergiu Popescu (Craiova), *Relaţiile mitropolitului Andrei Şaguna cu episcopul Calinic al Râmnicului;* Pr. lector univ. dr. Radu Tascovici (Piteşti), *Preoţi ardeleni refugiaţi în fostul judeţ Muscel la anul 1848;* Pr. lector univ. dr. Gabriel Basa (Arad), *Aspecte inedite ale legăturilor mitropolitului Andrei Şaguna cu românii hunedoreni*; Asist. univ. drd. Florin Dobrei (Caransebeş), *Legăturile mitropolitului Andrei Şaguna cu românii hunedoreni;* Diacon conf. univ. dr. Pavel Cherescu (Oradea), *Memoriile episcopului Andrei Şaguna prezentate autorităţilor de la Viena pentru restaurarea Mitropoliei Ardealului;* Pr. conf. univ. dr. Miron Erdei (Oradea) *Andrei Şaguna – piatră de hotar în omiletica românească;* Pr. lector univ. dr. Emil Cioară (Oradea), *Contribuţia mitropolitului Andrei Şaguna la dezvoltarea Teologiei Pastorale ortodoxe româneşti;* Pr. lector univ. dr. Alin Albu (Alba Iulia) *„Momentul Şaguna" în istoria şcolii româneşti – semnificaţii culturale şi naţional-politice;* Asist. univ. drd. Doru Fer (Oradea), *Preocupări de teologie biblică în opera mitropolitului Andrei Şaguna.*

Lucrările simpozionului s-au bucurat de o bună apreciere în mediul universitar orădean şi au fost făcute cunoscute prin intermediul mijloacelor mass-mediei locale bihorene, precum şi prin cel al ziarului „Lumina" şi prin posturile de radio şi televiziune „Trinitas".

Simpozionul desfăşurat la Facultatea de Teologie Ortodoxă din Oradea a deschis seria manifestărilor cultural-ştiinţifice dedicate marelui mitropolit Andrei Şaguna, care vor avea loc, în cursul acestui an, în ţară şi în comunităţile româneşti de peste hotare.

IOAN SLAVICI despre mitropolitul ANDREI ŞAGUNA

«Un mare arhiereu al poporului roman» *

Nevrednic mă simt în faţă cu dânsul şi nu voi îndrăzni a mă face apostol al învăţăturilor sale, pe care le simt, precum orbul simte binefacerile luminei, dar nu le pătrund cu mintea şi nu mă voi încumeta a le cuprinde în cuvinte: el însuşi a trecut prin mijlocul nostru, şi întreagă această trecere a lui prin viaţă este o carte de învăţături înţelepte, din care m-am trudit să scot câteva pagini răzleţe pentru cei ce vor şi ştiu să le citească. Tot atât de puţin voi îndrăzni să spun lauda faptelor lui, căci nu este dat nouă, celor ce am simţit căldura binefăcătoare a răsuflării sale, să măsurăm depărtarea, până la care a străbătut luminătorul său ochiu, nici putem să cuprindem mărimea jertfelor, pe care el le-a adus iubirei sale de oameni.

O viaţă are omul în această lume, şi această una şi singură viaţă el ni-a dat-o întreagă nouă, celor ce ne aflăm în preajma vederii lui: nu am dorit dar, şi nu doresc, decât a face, ca în ceasurile bune pe care ni le dă întâmplarea, să ne aducem aminte, că pe când noi alergăm după mulţămiri şi plăceri, petrecea în mijlocul nostru un om, care-şi înfrânase toate dorinţele, afară de una, dorinţa de a scădea, pe cât era cu putinţă din durerile noastre şi ale urmaşilor noştri, dorinţa de a ne ridica cu o treaptă mai sus decât eram.

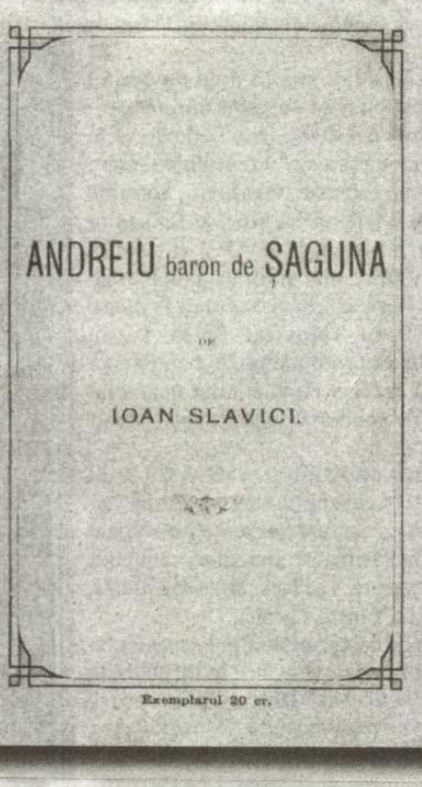

Din această dorinţă a purces întreaga lucrare necurmată a lui. În tinereţele sale, el se înfrână şi se retrage din lume, petrecând zi şi noapte spre a se lumina prin învăţătură; în timpul bărbăţiei sale se mistuie în lupte îndărătnice; şi înspre apusul vieţii sale se lipseşte de tihna bătrâneţelor, căci un gând neastâmpărat îl mână mereu înainte, timpul îi era prea scurt, viaţa îi era prea mică spre a putea răspunde la o dorinţă atât de spornică, precum era a lui.

Iar acum, după ce el a ieşit din viaţă, această dorinţă a lui rămâne şi trebuie să rămână în sufletele noastre şi să fie trecută, ca o scumpă moştenire din neam în neam, asupra urmaşilor noştri: precum el ne-a iubit pe noi, aşa să ne iubim şi noi înşine unii pe alţii şi să păstrăm nestrămutată legătura aşezată de dânsul în mijlocul nostru; precum el a voit binele nostru, aşa să ne implicăm şi noi înşine întru binele urmaşilor noştri; precum el a ştiut să ne adune cu dragoste şi încredere împrejurul său, aşa să ne unim şi noi în gândul, de a face ca neamul nostru să ajungă cât mai curând la starea visată de dânsul...

Sunt oameni providenţiali, capete predestinate a rezolva chestiunile ivite în societate, în viaţa celor ce le înconjoară: Un asemenea om provindeţial a fost Andrei Şaguna... El a voit să acopere ortodoxia românilor prin naţionalitatea lor... A voit să arate... că a trecut timpul când românii erau desconsideraţi pentru că sunt ortodocşi... Însufleţit de o asemenea convingere, el şi-a dat silinţa să restabilească autoritatea Bisericii ortodoxe. Şi-a organizat eparhia şi consistoriul, a cumpărat o reşedinţă, a adunat bani pentru zidirea unei catedrale, a cumpărat o casă pentru seminar, a întemeiat o tipografie [illegible] un ziar, a înfiinţat şcoli... om neînduplecat cum e[illegible] a cerut încă din 1848 să se reînfiinţeze Mitr[illegible] română (desfiinţată samavolnic la 17[illegible]

Şaguna le-a venit ardelenilor c[illegible] şi ardelenii aşa l-au şi r[illegible] mijlocul lor... Acest [illegible] delenilor, pentru c[illegible]

* Redăm su[illegible] *baron de Şagu[illegible]* (p. I-IV: 40-42.

CEREMONIA DE ÎNTRONIZARE A Î.P.S. TEOFAN ÎN DEMNITATEA DE MITROPOLIT AL MOLDOVEI ŞI BUCOVINEI

Duminică, 8 iunie 2008, Înalt Preasfintitul Teofan Savu a fost întronizat ca nou arhiepiscop al Iaşilor şi mitropolit al Moldovei şi Bucovinei. Înalt Preasfinţia Sa a devenit, astfel, cel de-al 80-lea întâistătător al Mitropoliei Moldovei în decursul existenţei acesteia. Ceremonia de întronizare a Înalt Preasfinţitului Părinte Teofan a avut loc după Sfânta Liturghie şi a fost oficiată de către Preafericitul Părinte Daniel, Patriarhul Bisericii Ortodoxe Române. Părintele Patriarh a înmânat noului Mitropolit de la Iaşi însemnele mitropolitane, iar delegatul său, Î.P.S. Mitropolit Laurenţiu, l-a aşezat în tronul mitropolitan. La evenimentul religios din capitala Moldovei au participat 32 de arhierei, preşedintele României, Traian Băsescu, şi alte autorităţi centrale, dar şi locale, precum şi mii de credincioşi care au privit ceremonia şi slujba la două ecrane amenajate în curtea Mitropoliei.

Cel de-al 80-lea întâistătător al Mitropoliei Moldovei, I.P.S. Teofan Savu, a fost întronizat, în cadrul unei ceremonii oficiate în data de 8 iunie 2008, la Catedrala mitropolitană din Iaşi. Ceremonia întronizării a fost precedată de Sfânta Liturghie, oficiată de soborul de arhierei prezenţi la Iaşi, condus de IPS Laurenţiu, Mitropolitul Ardealului, alături de peste 40 de preoţi şi diaconi. Au slujit, alături de IPS Mitropolit Laurenţiu, următorii ierarhi: IPS Bartolomeu, Mitropolitul Clujului, Albei, Crişanei şi Maramureşului; IPS Teofan, Mitropolitul ales al Moldovei şi Bucovinei; IPS Petru al Basarabiei; IPS Serafim al Mitropoliei Ortodoxe Române a Germaniei, Europei Centrale şi de Nord; IPS Iosif al Mitropoliei Ortodoxe Române a Europei Occidentale şi Meridionale; IPS Teodosie, Arhiepiscopul Tomisului; IPS Pimen, Arhiepiscopul Sucevei şi Rădăuţilor; IPS Andrei, Arhiepiscopul Alba-Iuliei; PS Gherasim, Episcopul Râmnicului; PS Calinic, Episcopul Argeşului; PS Casian, Episcopul Dunării de Jos; PS Timotei, Episcopul Aradului, Ienopolei şi Hălmagiului; PS Nicodim, Episcopul Severinului şi Strehaiei; PS Damaschin, Episcopul Sloboziei şi Călăraşilor; PS Siluan al Episcopiei Ortodoxe Române din Ungaria; PS Galaction, Episcopul Alexandriei şi Teleormanului; PS Ambrozie, Episcopul Giurgiului, PS Sebastian, Episcopul Slatinei, PS Visarion, Episcopul Tulcei; PS Macarie, Episcopul Europei de Nord; PS Vincenţiu Ploieşteanul, Episcop-Vicar Patriarhal, PS Calinic Botoşăneanul, Episcop-Vicar al Arhiepiscopiei Iaşilor; PS Marc Nemţeanul, Episcop-Vicar al Mitropoliei Ortodoxe Române a Europei Occidentale şi Meridionale; PS Gurie Gorjeanul, Episcop-Vicar al Arhiepiscopiei Craiovei; PS Paisie Lugojanul, Episcop-Vicar al Arhiepiscopiei Timişoarei; PS Irineu Slătineanul, Arhiereu-Vicar al Episcopiei Râmnicului; PS Ioachim Băcăuanul, Arhiereu-Vicar al Episcopiei Romanului; PS Corneliu Bârlădeanul, Arhiereu-Vicar al Episcopiei Huşilor şi PS Iustin Sigheteanul, Arhiereu-Vicar al Episcopiei Maramureşului şi Sătmarului.

La Sfânta Liturghie, în timpul ecteniei întreite, la cereri, s-a citit Rugăciunea de mulţumire şi invocarea ajutorului lui Dumnezeu pentru PF Părinte Patriarh Daniel şi pentru IPS Părinte Mitropolit Teofan. În jurul orei 12:00, după Sfânta Liturghie, a avut loc ceremonia propriu-zisă de întronizare. Momentul solemn a început cu citirea Gramatei patriarhale, de către PS Vincenţiu Ploieşteanul, după care IPS Mitropolit Teofan a primit însemnele mitropolitane. Astfel, Preafericitul Părinte Patriarh Daniel i-a oferit pe rând crucea pectorală, engolpionul cu chipul Maicii Domnului, camilafca neagră cu cruce, rostind de fiecare dată „Vrednic este!" Apoi, oferindu-i noului mitropolit cârja mitropolitană, Părintele Patriarh a rostit următoarele cuvinte: „Primiţi această cârjă mitropolitană, ca să păstoriţi turma cuvântătoare a lui Hristos din Mitropolia Moldovei şi Bucovinei, cea încredinţată Înaltpreasfinţiei Voastre. Celor ascultători să le fie toiag de sprijin şi întărire, iar pentru cei neascultători şi nestatornici – toiag de deşteptare şi îndreptare".

După aceasta, IPS Mitropolit Laurenţiu l-a condus pe IPS Părinte Teofan spre tronul mitropolitan. „Cu ajutorul Atotputernicului şi Milostivului Dumnezeu, Care poartă de grijă Sfintelor Sale Biserici, Vă înălţăm şi Vă aşezăm, de Hristos iubitorule şi al nostru preaiubit frate în Domnul, Înaltpreasfinţite Părinte Teofan, în tronul de Arhiepiscop al Iaşilor şi Mitropolit al Moldovei şi Bucovinei, în numele Tatălui şi al Fiului şi al Sfântului Duh", a citit Patriarhul. După ce toată biserica a cântat în cor „Vrednic este!", IPS Mitropolit Teofan a binecuvântat credincioşii cu dichero-tricherele aduse de diaconi.

După aceste momente solemne, PF Patriarh Daniel a rostit un cuvânt de mulţumire tuturor ierarhilor din Sinodul Mitropoliei Moldovei şi Bucovinei, colaboratorilor de la Centrul Eparhial Iaşi, protopopilor, profesorilor de Teologie şi Religie, preoţilor de la parohii, stareţilor şi stareţelor, precum şi monahilor de la mănăstiri, ostenitorilor şi credincioşilor din Arhiepiscopia Iaşilor şi din Mitropolia Moldovei şi Bucovinei, care timp de 18 ani l-au sprijinit în activitatea de Mitropolit al Moldovei şi Bucovinei. Apoi, Părintele Patriarh l-a încredinţat pe IPS Mitropolit Teofan clerului, cinului monahal şi poporului din Arhiepiscopia Iaşilor şi ierarhilor din Mitropolia Moldovei şi Bucovinei, „spre a fi cinstit cu preţuire şi ascultare duhovnicească".

Prezent la Iaşi, preşedintele României, dl Traian Băsescu, a transmis un mesaj de bun-venit noului Mitropolit, îndemnându-l să continue lucrarea misionară începută în Moldova de marii ierarhi care au păstorit aici. „De puţine ori, atunci când ne gândim la evoluţia Bisericii Ortodoxe Române din ultimii ani, putem să evităm a spune că Mitropolia Moldovei şi Bucovinei, prin grija actualului Patriarh al Bisericii Ortodoxe Române, a devenit nu numai un centru puternic al Ortodoxiei româneşti, ci şi o Biserică ce îşi îndeplineşte misiunea de asistenţă socială către cei în nevoie. Am convingerea că IPS Mitropolit Teofan va duce mai departe cele începute spre binele românilor, spre binele Bisericii Ortodoxe Române", au fost cuvintele preşedintelui Traian Băsescu. A urmat mesajul prim-ministrului României, dl Călin Popescu-Tăriceanu, citit de secretarul de stat din cadrul Ministerului Culturii şi Cultelor, dl Gigel Sorinel Ştirbu, în care s-a arătat că noul Mitropolit al Moldovei şi Bucovinei va trudi în a valorifica reperele spirituale ale Bisericii Ortodoxe Române şi în a răspunde exigenţelor societăţii actuale. „Astfel, va fi valorificat potenţialul extraordinar al Mitropoliei Moldovei şi Bucovinei, în care

Noul Mitropolit al Moldovei şi Bucovinei a dăruit, la sfârşit, Părintelui Patriarh Daniel, ca semn de mulţumire, o icoană a Sfântului Nicodim de la Tismana.

După ceremonia de întronizare, Patriarhul şi noul Mitropolit al Moldovei şi Bucovinei, alături de ierarhii şi preoţii care au slujit, au ieşit pe esplanada din faţa Catedralei mitropolitane, pentru a binecuvânta miile de credincioşi prezenţi cu acest prilej. Înainte de a intra în reşedinţa mitropolitană, I.P.S. Teofan a fost aplaudat de către credincioşi, gest prin care aceştia i-au urat un călduros „bun-venit" noului Întâistătător al Mitropoliei Moldovei şi Bucovinei.

Redacţia revistei

numeroase şi semnificative mărturii şi valori ale patrimoniului cultural şi spiritual românesc. Vă felicităm din tot sufletul şi vă asigurăm de toată deschiderea şi tot sprijinul nostru în slujirea la care aţi fost chemat".

Cuvântul de bun-venit din partea Centrului Eparhial Iaşi a fost rostit de vicarul administrativ al Arhiepiscopiei Iaşilor, arhim. Varlaam Merticariu, în cadrul căruia s-au adresat şi mulţumiri PF Părinte Patriarh Daniel, prezentându-se bogata activitate a Preafericirii Sale, din tronul de arhipăstor în Moldova, în acelaşi timp arătându-se nădejdea tuturor clericilor şi credincioşilor din Arhiepiscopia Iaşilor că noul Mitropolit îi va păstori cu aceeaşi înţelepciune şi pricepere ca şi înaintaşii săi: „Studiile strălucite pe care le-aţi făcut la Craiova, Bucureşti şi Paris, experienţa duhovnicească profundă acumulată din fragedă tinereţe, în mănăstiri din ţară şi din străinătate, îndelungata ucenicie în preajma dăruitului şi mult încercatului Patriarh Teoctist, experienţa de Episcop-Vicar Patriarhal şi, mai ales, cea de Arhiepiscop al Craiovei şi Mitropolit al Olteniei, precum şi lăudabilele împliniri, mai ales în plan duhovnicesc, ne oferă garanţii sigure că veţi continua cu succes munca uriaşă şi inspirată, desfăşurată de PF Patriarh Daniel, în Moldova ierarhilor Varlaam şi Dosoftei".

În final, IPS Părinte Mitropolit Teofan a rostit primul cuvânt în calitatea sa de Mitropolit al Moldovei şi Bucovinei, în care a arătat dificultatea misiunii la care a fost chemat, în acelaşi timp asigurând pe toţi de dăruire şi înţelegere: „Mulţumim lui Dumnezeu pentru această frumoasă zi. Racla cu moaştele Sf. Parascheva constituie pentru mine o încurajare, un sprijin, o gardă de suflet pentru lucrarea care începe astăzi. Va îmbrăţişez cu dragoste multă pe fiecare în parte. Să ne dea Dumnezeu putere ca, împreună cu dvs., să mergem mai departe spre mântuirea sufletelor noastre şi spre slava lui Dumnezeu. Să-l rugaţi pe Dumnezeu să-mi dea putere ca, împreună cu fraţii preoţi şi cu dumneavoastră, acest venerabil popor din Moldova şi Bucovina, să continuăm lucrarea predecesorilor în scaunul de mitropolit al Moldovei şi Bucovinei, în mod special lucrarea celor 18 ani de jertfă a P.F. Părinte Patriarh Daniel".

DIN ACTUALITATEA BISERICEASCĂ PANORTODOXĂ

Patriarhul Ecumenic Bartolomeu I a fost distins cu premiul internaţional „Woodrow Wilson"

Premiul internaţional „Woodrow Wilson" i-a fost acordat pe data de 15 mai a.c., la Larisa, în Grecia, Sanctităţii Sale, Patriarhului Ecumenic Bartolomeu I, în cadrul unei manifestări deosebite, având în vedere faptul că pentru prima dată Centrul Internaţional „Woodrow Wilson" acordă acest premiu unei personalităţi care nu are cetăţenie americană.

În cadrul cuvântării Sale, Sanctitatea Sa s-a referit la cinstea ce i-a fost acordată în repetate rânduri de a conduce multe seminarii şi conferinţe, în diferite părţi ale pământului, pe tărâmul credinţei şi al cercetării, în special al cercetării mediului, întruniri la care au participat nu numai teologi sau episcopi, biologi sau cercetători ai mediului, ci şi oameni simpli, locuitori care suferă din pricina valorificării neraţionale a naturii.

Patriarhul Ecumenic a arătat că aceste întruniri s-au desfăşurat pe râuri şi pe mări, acolo unde oamenii simpli întâmpină la modul cel mai concret rezultatul activităţii umane, care îşi urmăreşte doar interesul personal, neluând în seamă consecinţele pe termen lung pentru umanitate, şi în general pentru viaţa pe pământ.

În încheierea cuvântării sale Patriarhul Ecumenic a spus: „Cu aceste cuvinte, primim cu recunoştinţă premiul «Woodrow Wilson» închinat astăzi Nouă", ca dovadă a cinstei şi respectului faţă de Sfânta şi Marea Biserică a lui Hristos, faţă de Patriarhia Ecumenică, pentru tot ceea ce aceasta face în scopul deşteptării conştiinţelor umane faţă de natura cea bine creată de către Dumnezeu.

Primim acest premiu, mulţumind cu căldură membrilor din întreaga lume ai acestei Organizaţii, chemându-i totodată să participe la deşteptarea conştiinţelor umane faţă de protejarea mediului înconjurător."

Patriarhul Ecumenic Bartolomeu I a primit vizita preşedintelui Austriei dl. Heinz Fischer

Pe data de 22 mai a. c., Sanctitatea Sa, Patriarhul Ecumenic Bartolomeu I a primit în Fanar vizita excelenţei sale, dl. Heinz Fischer, preşedintele federal al Austriei.

După întrevederea avută cu Patriarhul Ecumenic, dl. Fischer a spus: „Am avut o deosebită oportunitate de a schimba puncte de vedere... Avem amândoi convingerea că dialogul între religii şi culturi trebuie să continue pe mai departe. Dorim să continuăm această tradiţie, conlucrând pentru menţinerea păcii, pentru asigurarea drepturilor minorităţilor, pentru conviеţuirea paşnică între oameni de diferite religii, culturi şi convingeri". De asemena, dl. Fischer nu a ezitat să evidenţieze efortul deosebit pe care Patriarhul Ecumenic Bartolomeu I îl face în ceea ce priveşte protecţia mediului.

La rândul său, Sanctitatea Sa l-a informat pe preşedintele Austriei despre problemele cu care este preocupată Patriarhia Ecumenică, dar şi în general minoritatea greacă din Constantinopol.

Prezent în presa austriacă, evenimentul întâlnirii celor doi lideri a provocat diverse comentarii. Ziarul *Kleine Zeitung* a scris despre faptul că preşedintele Austriei a refuzat sfaturile diplomaţilor, care l-au înştiinţat că potrivit regulilor diplomatice ale Turciei, oricine înalt demnitar care vizitează Patriarhia Ecumenică, trebuie să-l viziteze şi pe marele muftiu al Constantinopolului. Ziarul amintit comentează: „Guvernul turc doreşte astfel să-l coboare pe cel mai înalt ierarh al creştinismului ortodox la nivelul unui conducător religios regional, însă dl. Fischer nu împărtăşeşte această opinie, deoarece pentru acesta, Sanctitatea Sa este ceea ce este pentru întreaga lume – cu excepţia Turciei – adică Patriarh Ecumenic".

Centrul de Presă austriac subliniază că vizita preşedintelui Austriei la Fanar nu este o vizită la conducătorul unei mici minorităţi din Turcia, ci la Întâistătătorul Ortodoxiei universale şi cel de al 270-lea succesor al Sf. Apostol Andrei.

(continuare în p. 7)

Lăsaţi copiii să vină la Mine... (Mt 19, 4)

Cuvânt pastoral cu ocazia Zilei de 1 iunie 2008

Astăzi, după calendarul ei cultural şi politic, lumea civilă sărbătoreşte Ziua Internaţională a Copilului. Acest eveniment a fost stabilit pentru a ne aduce aminte, într-un mod mai deosebit, de membrii cei mai tineri, cei mai dragi, dar şi cei mai vulnerabili ai omenirii, care sunt copiii, eveniment care este menit să ne reamintească de perioada cea mai curată şi mai senină a vieţii noastre, care este copilăria, dar şi pentru a ne reînnoi responsabilitatea noastră, a adulţilor, şi mai ales a părinţilor faţă de aceşti „prea mici fraţi" ai noştri.

Ca şi în cazul altor zile de acest fel, stabilite oficial, putem să le ignorăm sau putem să facem doar paradă de ele, ca să ne arătăm conformismul faţă de angajamente politice, însă putem şi să le înţelegem într-un sens mai profund, cel pe care ni-l conferă credinţa în Dumnezeu, credinţă în lumina căreia copilul şi copilăria au o însemnătate cu totul aparte. Copiii sunt un dar de mare preţ pentru orice familie şi pentru orice societate din lumea aceasta: „Fericit omul care îşi va umple casa sa de copii, căci nu se va ruşina când va grăi cu duşmanii săi în poartă" (Ps. 126, 5), spune psalmistul, iar Mântuitorul Însuşi ne îndeamnă să fim precum copiii şi ne asigură că a unora ca acestora este Împărăţia cerurilor (Mt 18, 3). Lipsa lor de răutate, curăţia şi puritatea lor sunt valorile pentru care Dumnezeu mai ţine lumea. Ei sunt nădejdea şi speranţa noastră de mai bine. Spre copii privim şi ne gândim la viitorul nostru. Din curăţia lor avem toţi de câştigat şi după nevinovăţia lor tânjim noi toţi. Într-o zi ca aceasta, aş dori să ne punem câteva semne de întrebare referitoare la situaţia copiilor noştri în societatea de astăzi şi să-i privim pe aceştia din trei puncte de vedere: aşa cum sunt ei, aşa cum îi doreşte societatea să fie şi aşa cum ar putea ei să fie cu adevărat.

1. Copiii noştri, aşa cum sunt ei

Fiecare familie îşi găseşte armonia în copii, căci simpla comuniune a soţilor poate fi limitată de o posibilă singurătate în doi. Numai al treilea subiect, o altă persoană îi scoate pe părinţi din egoismul monoton al existenţei cotidiene, fiind proba de foc a iubirii dintre ei. De aceea copiii sunt încununarea şi statornicia iubirii dintre soţi şi investiţia cea mai de preţ a unei familii.

Desigur, întotdeauna copiii sunt „precum copiii, cuminţi sau neastâmpăraţi, şi întotdeauna părinţii caută să le dea o bună educaţie, după tradiţiile şi preceptele morale ale poporului nostru. În zilele noastre asistăm însă la o dramă de proporţii: părinţii, unii copleşiţi de grija zilei de mâine, alţii plecaţi la muncă în străinătate, încearcă atât cât pot ei să dea o formare adecvată copiilor însă nu îi pot proteja de influenţele negative ale unei societăţi tot mai vulgare şi mai agresive, devenită educatorul prin excelenţă al copiilor noştri. Tot mai mult ne plângem de „copilul problemă", de copilul obraznic, sfidător şi, mai nou, depresiv. Ne cutremură valul imens de sinucideri din rândul copiilor şi adolescenţilor, ne mirăm de atâtea violenţe în şcoli, ne revoltă depravarea şi ţinuta tinerilor noştri şi, totuşi, noi ezităm să ne punem întrebările: Cine este responsabil de toate acestea? Ce putem face? Care sunt soluţiile ideale în creşterea şi educarea copiilor noştri? Înainte de a încerca să dăm nişte răspunsuri la aceste întrebări să analizăm mai în amănunt care este modelul formator pe care societatea îl propune copiilor noştri.

2. Copiii noştri, aşa cum îi doreşte societatea

Faptul că situaţia se prezintă atât de îngrijorător nu este o întâmplare sau rezultatul unor fenomene de neînţeles. Copiii sunt aşa cum sunt ca rezultat a ceea ce societatea doreşte ca ei să fie. Este adevărat, noi nu dorim deloc ca ei să fie aşa cum i-am descris şi totuşi, ceea ce le dorim noi copiilor noştri îi face, direct sau indirect, să fie ceea ce sunt.

Pentru a înţelege aceasta, să observăm că în trecut părinţii îi împărţeau pe copii cel mult în copii buni şi copii răi şi căutau să-i facă pe toţi mai buni. Astăzi însă, pentru noi, copiii se împart în „copii doriţi" şi „copii nedoriţi". Altădată, părinţii primeau de la Dumnezeu toţi copiii ca daruri ale Lui; astăzi, îi primim doar ca rezultat al alegerii şi planificării noastre. Nu mai vrem să avem pur şi simplu copii, ci numai „copii doriţi". Altădată, părinţii iubeau pe toţi copiii, deşi sufereau pentru unii dintre ei. Acum însă, suferim pentru toţi, tocmai pentru că nu îi mai iubim pe toţi.

Suferim pentru copiii pe care nu-i dorim şi îi refuzăm, cărora le interzicem viaţa prin metodele anticoncepţionale sau le-o retezăm prin avort. Iar lista suferinţelor trupeşti şi sufleteşti – pe care societatea noastră preferă încă să le nege sau minimalizeze – este foarte lungă. Dintre acestea, cele mai grave sunt suferinţele întregului nostru neam. Doar în anul 2007 şi doar în statisticile oficiale s-au înregistrat peste 200.000 de avorturi. Câte uciderii nu s-au adunat de 18 ani încoace? Un adevărat război împotriva procreaţiei şi a copiilor nenăscuţi condamnă neamul nostru la autodesfiinţare. Alte etnii care locuiesc în ţara noastră vor ajunge majoritare aşa cum se întâmplă deja în unele din satele româneşti. Acesta este rezultatul celor 18 ani de libertate şi democraţie? Când ne vom trezi din amorţire sau indiferenţă? Vom începe, până nu e prea târziu, să facem ceva pentru regenerarea neamului nostru?

Dar nu mai puţin suferim pentru copiii pe care îi dorim şi pe care îi planificăm ca să putem face faţă la ceea ce noi înşine ne propunem să le oferim. Auzim de multe ori justificarea: „nu pot primi acest copil pentru că nu am ce să-i ofer!" Însă ce le oferim acelor copiii pe care îi primim totuşi?

Desigur, toţi părinţii încearcă să le ofere copiilor o zestre materială şi spirituală, dar ce contează cel mai mult este însăşi *exemplul* vieţii lor. Nu bunurile materiale, ci valorile, nu lumea exterioară, ci lumea interioară, a sufletului, este ceea ce copiii primesc mai important de la părinţi. Prin naştere, copiii nu doar ies din pântecele trupesc, ci mai ales intră în lumea sufletească a părinţilor lor. Dacă copiii sunt aşa cum sunt, motivul nu se află în bunătăţile ori răutăţile lumii din afară, ci ale lumii dinlăuntru a părinţilor lor.

Desigur, orice părinte normal doreşte să ofere ceea ce are mai bun copiilor săi. Însă ce avem noi, părinţii, *mai bun*, care sunt lucrurile *mai bune* pe care ne străduim să le realizăm de obicei şi sperăm să le transmitem copiilor? *Libertatea*? Dar adesea suntem stăpâniţi de tot felul de patimi! *Curajul*? Dar facem adesea compromisuri numai să ne meargă mai bine! *Sinceritatea*? De câte ori nu suntem ipocriţi ca să ne impunem cu orice preţ în ochii celorlalţi! *Curăţia*? În câte locuinţe nu deversă mass-media audio-vizuală cultura libertinajului sexual, a pornografiei, a adulterului şi divorţului? *Iubirea*? Dar câte duşmănii nu avem, şi în familie şi în afara ei! *Educaţia superioară*? Dar în câte dintre şcolile noastre – pe care le-am abandonat în grija unui stat tot mai puţin responsabil pentru soarta acestui popor – nu înfloreşte consumul de tutun, alcool şi chiar droguri? *Credinţa*? De câte ori nu ne aducem aminte de Dumnezeu doar la necazuri iar apoi Îl uităm mulţumiţi! Dorim pentru copii *un viitor mai bun*? Dar noi nu le mai oferim prezentul, nu mai reuşim să le asigurăm prezenţa noastră, apropierea noastră cotidiană!

Profesiunea, serviciul, afacerile, munca în străinătate sunt indispensabile pentru bunăstare şi confort, dar să nu ignorăm preţul pe care îl plătim pentru acestea prin copiii noştri. Pentru că în familie nu există învăţământ şi educaţie la distanţă, am invitat în casele noastre un nou pedagog: televizorul. Dacă noi, adulţii, gustăm şi considerăm indispensabilă cultura mass-media intrată cu brutalitate în viaţa noastră, să nu ignorăm faptul că ea ajunge să formeze mintea copiilor şi să le determină comportamentul. Să nu ne mirăm atunci că distracţia devine pentru ei obiectivul principal al vieţii, că alcoolul, euforizantele, drogurile şi multe alte plăceri trupeşti li se par căile pentru dobândirea fericirii. Oricât de greu de refuzat, noi cei maturi trebuie să rezistăm ofertei mass-media şi să înlăturăm acest război nevăzut dus împotriva minţilor copiilor noştri, oferindu-le alternative prin care să le stimulăm lectura, jocul, dialogul, creativitatea, credinţa.

3. Copiii noştri, cum ar putea fi ei

Răspunsul la întrebarea: „Cine este de vină de situaţia copiilor noştri?" nu este imposibil de dat. Atât noi, cu viaţa noastră interioară care lasă de dorit, cât şi societatea consumistă în care trăim sunt factorii determinanţi în educaţia copiilor noştri.

Noi vrem numai „copii doriţi", dar suntem noi *părinţii doriţi*, adică *părinţii care ar fi de dorit să fim*? Cum ar trebui să fim noi pentru ca ei să fie aşa cum ar putea şi ar trebui să fie? Dacă vrem să ştim, ziua de astăzi, când Ziua Copilului este o duminică, ne spune cum. Ca să fim părinţi adevăraţi, responsabili, liberi, curajoşi, sinceri, curaţi, generoşi, credincioşi trebuie să fim copiii lui Dumnezeu! Trebuie să gustăm din hrana pe care ne-o oferă Mama noastră, Biserica! Numai dacă Îl avem cu adevărat pe Dumnezeu ca Părinte, numai dacă alergăm la El ca la un Părinte adevărat, păzind poruncile lui, El e gata să ne ofere darurile Sale cele bogate – pentru că o face chiar şi când suntem răi şi nemulţumitori -, să ne ocrotească cu purtarea Sa de grijă – şi o face chiar dacă nu o luăm în seamă -, să ne îmbrăţişeze în iubirea Sa – pe care ne-o dăruieşte chiar şi când nu o cerem. Mântuitorul Iisus Hristos nu doar ne-a învăţat despre aceasta, dar ne-a dat El Însuşi exemplul de urmat, încredinţându-şi viaţa şi moartea Tatălui, în îmbrăţişarea Căruia a şi înviat. Iar aşa cum Tatăl a binevoit în Fiul său Cel iubit, tot astfel va binevoi şi în noi şi ne va binecuvânta pe noi şi pe copiii noştri, şi va întoarce poporul nostru iarăşi din împrăştierea şi rătăcirile de astăzi. Să mărturisim şi să trăim cu putere adevărul mântuirii noastre: „Pe noi înşine şi pe copiii noştri, unii pe alţii şi toată viaţa noastră – în familie şi în societate, în intimitate şi în public, la locul de muncă şi în timpul destinderii, în educaţie şi în economie, în justiţie şi în politică, în patrie şi în străinătate, lui Hristos Dumnezeu să o dăm!"...

† Dr. LAURENŢIU STREZA
Arhiepiscopul Sibiului şi Mitropolitul Ardealului

Prima conferinţă pastoral-misionară a preoţilor, din anul 2008

Sfântul Sinod al Bisericii Ortodoxe Române a hotărât, în şedinţa din 6 martie a.c., ca la prima conferinţă pastoral-misionară a preoţilor să fie tratată şi dezbătută tema: ***„2008 – Anul jubiliar al Sfintei Scripturi şi al Sfintei Liturghii".*** Motivaţia alegerii acestei teme a fost aceea că tocmai se împlinesc, în 2008, 320 de ani de la tipărirea primei traduceri a Bibliei în Limba română (1688) şi 500 de ani de la tipărirea „Liturghierului lui Macarie" (1508).

În Arhiepiscopia Sibiului,prima conferinţă pastoral-misionară a preoţilor s-a derulat după cum urmează:

- 26 mai, în aula „Mitropolit Ioan Meţianu" a Facultăţii de Teologie „Andrei Şaguna" au fost convocaţi preoţii din protopopiatele: Sibiu, Agnita, Avrig şi Sălişte;
- 27 mai, în sala de şedinţe a protopopiatului Braşov s-au întrunit preoţii din protopopiatele: Braşov, Bran-Zărneşti şi Săcele;
- 28 mai – preoţii din protopopiatul Rupea s-au întrunit la sediul acelui protopopiat:
- 29 mai – a avut loc conferinţa preoţilor din protopopiatul Făgăraş;
- 30 mai – s-a ţinut conferinţa preoţească la sediul protopopiatului Mediaş.

Pentru facilitatea lucrării de redactare a temei, Secţia culturală a Arhiepiscopiei Sibiului a expediat pe adresa tuturor protopopiatelor o bibliografie selectivă.

Lucrările conferinţei au fost prezidate de Î.P.S Dr. Laurenţiu Streza, arhiepiscopul Sibiului şi mitropolitul Ardealului. Au luat parte şi consilieri ai Arhiepiscopiei Sibiului.

Tema a trezit un interes deosebit, fapt ce a determinat participarea activă prin luări de cuvânt a tuturor preoţilor.

Din referatele prezentate, ca şi din luările de cuvânt s-au conturat idei ca acestea:

– Sfânta Scriptură şi Sfânta Liturghie reprezintă cei doi stâlpi pe care se sprijină întreaga structură a spiritualităţii creştine – ortodoxe;

– Pe Sfânta Masă din altarul fiecărui lăcaş ortodox de închinăciune tronează perpetuu Hristos – Logosul (Sfânta Evanghelie) şi Hristos – Mielul lui Dumnezeu (Sfânta Împărtăşanie pentru cazuri de urgenţă);

– În toate rânduielile de cult ortodoxe, Biblia este prezentă ca text şi este venerată ca descoperire dumnezeiască, întărită prin fenomenul inspiraţiei Sfântului Duh;

– Taina negrăită a Euharistiei ar fi neînţeleasă fără mărturiile autoritative ale Sfintei Scripturi;

– Cunoaşterea cuprinsului Sfintei Scripturi şi participarea (cu Împărtăşire) la Sfânta Liturghie sunt îndatoriri de căpetenie ale tuturor credincioşilor;

– Biserica a purtat mereu de grijă ca să asigure accesibilitatea credincioşilor la cunoaşterea Scripturii şi înţelegerea Sfintei Liturghii. De aici nenumăratele traduceri scripturistice şi ediţii ale cărţilor de cult în limba vorbită de credincioşi:

– Comentariile patristice la Sfânta Scriptură şi Sfânta Liturghie reprezintă o sursă de întărire a credinţei şi stimulare a trăirii creştine în acord cu Evanghelia.

– Alături de Scriptură, un alt izvor revelaţional este Sfânta Tradiţie;

– Scriptura, Tradiţia, Liturghia reprezintă moşteniri sacre ale Bisericii;

– Biserica este interpreta infailibilă a Scripturii şi autoritatea care-şi pune pecetea pe actul liturgic, în toată diversitatea acestuia (săvârşirea Sfintelor Taine şi a Ierurgiilor);

– Cele trei Sfinte Liturghii (a Sfântului Ioan Gură de Aur, a Sfântului Vasile cel Mare şi a Sfântului Grigorie Dialogul) reprezintă o bogăţie a cultului creştin ortodox şi o neîntreruptă întâlnire cu Hristos, care S-a dat pe Sine ca jertfă pentru mântuirea lumii;

– Liturghia ni-L adevereşte pe Mesia Cel prezis de profeţi. Ea actualizează întruparea Cuvântului, reaminteşte predica şi învăţătura Lui, şi reactualizează taina Morţii şi a Învierii celei de a treia zi;

– Activitatea omiletică şi catehetică, parte a Sfintei Liturghii, constituie o cale de întrepătrundere a Bibliei şi Liturghiei;

– Podoaba picturală a lăcaşurilor de cult reprezintă un cadru scripturistic adecvat pentru oficierea Liturghiei şi împărtăşirea cu Sfintele Daruri;

– Deşi Scriptura, în ansamblu, este prezentă în lucrarea pastoral-misionară şi liturgică a Bisericii, totuşi Psaltirea şi Evanghelia ocupă un loc prioritar în toate rânduielile de cult creştin-ortodoxe.

Pentru a spori nota de solemnitate a conferinţei preoţeşti de la Sibiu, au fost aduse în sala unde s-au desfăşurat lucrările acesteia, un exemplar din ediţia Bibliei de la Bucureşti, din 1688 şi exemplarul (unul dintre puţinele câte mai există) din Liturghierul lui Macarie, de la 1508. Ambele exemplare aparţin fondului de patrimoniu al Bibliotecii Mitropoliei Ardealului.

S-a adăugat şi un exemplar din Biblia mitropolitului Andrei Şaguna, de la tipărirea căreia tocmai s-au împlinit 150 de ani (1858).

Pr. prof. dr. Dumitru ABRUDAN

URME DIN TRECUT

Mănăstirile ortodoxe dispărute
Judeţul Sibiu (I)

Consemnam, în numărul trecut al Telegrafului Român, demararea unei prezentări geografice, şi nu cronologice, a mănăstirilor ortodoxe dispărute în decursul timpului, din cuprinsul Transilvaniei istorice. Punctul de plecare va fi cel al **judeţului Sibiu**, parte integrantă a Arhiepiscopiei Sibiului.

1. Mănăstirea Sibiel. Date concrete despre începutul vieţii monahale la Sibiel nu avem, însă pe baza tradiţiei locale, a descoperirilor arheologice din ultima perioadă şi unor însemnări lăsate pe cărţile de cult, se pot formula primele ipoteze de acest gen, privind începutul vieţii monahale de aici. Tradiţia orală a consemnat, în afară de această mănăstire, în amonte, un alt loc, cu puternice rezonanţe a unei vieţi monahale, „La Chilii" sau „Chiliile Săliştii", fapt care ne determină să credem că şi acolo a funcţionat cândva un schit modest sau o vatră sihăstrească. Revenind la aşezământul monahal propriu-zis, pe care îl avem în vedere, trebuie să constatăm, încă de la început, că pentru o datare a sa în secolele XVI-XVII, nu avem nici o mărturie, în afara unei cărţi bisericeşti, despre care vom discuta, tipărită de Coresi în 1561. Cu toate acestea, unii cercetători văd o existenţă a mănăstirii şi în perioada anterioară secolului al XVIII-lea.

Cercetările arheologice, coordonate de arheologul Petre Munteanu Beşliu, au vizat terenul de amplasare a actualei biserici, construcţia veche, precum şi un loc unde au fost semnalate „ziduri din cărămizi". Cercetările făcute au scos la iveală o serie de amănunte interesante privitoare la trecutul acestei aşezări mănăstireşti: fragmente de ceramică preistorică, lucrate cu mâna şi la roată, urme de ceramică smălţuită, rămăşiţele unui cuptor de cărămidă, fragmente de cahle plate, câteva monede din aceeaşi perioadă, precum şi un disc utilizat la serviciul liturgic.

În prima jumătate a secolului al XVIII-lea mănăstirea de la Sibiel cunoştea o înfloritoare stare din punct de vedere cultural şi spiritual, călugării având printre preocupările lor copierea şi traducerea de manuscrise. De pildă, în anul 1716 ieromonahul Varlaam a copiat un Triodion sau Triod, cuprinzând 202 foi. Redăm, mai jos, inscripţia consemnată pe paginile acestui manuscris: *„Triodionu Dumnezeulu celu sfăntu, carele cuprinde în sine toată slujba. Duminica întru care se cetește sfânta evanghelie a pildei vameşului şi a fariseului. Scris întru acest chipu de smeritulu ieromonah... Varlaam. Şi l-au scrisu la sfînta mănăstire ot Sibiel. Leatu dela facerea lumii 7224, iar dela Hristos 1716".* Mai mult, pe Evangheliarul lui Coresi, tipărit la Braşov, în 1561, şi cumpărat în 1717 cu 7 florini, se păstrează menţiunea: *„Să se ştie câte cărţi are mănăstirea de la Sibiel: întâiu (E)vanghelia aceasta şi a doua Apostolul (Praxiu), a treia şi două foaie, 2 Psaltire rumânească şi 2 Ceaslovețe şi altă cărţulie cu molitve şi două feloane şi stiha(r)iu şi patrafir şi potiriu şi discurs şi zveadă, toate de cositoriu. Aceste cine le-ar lua să fie afurisit de Dumnezeu şi 318 ot(e)ţi din Niceaa. Scris-am eu popa Oprea, văleat 1722 meseţa noiembrie, zile 30".*

Tot la mănăstirea Sibielului exista o şcoală pentru cei care urmau să devină preoţi şi cântăreţi bisericeşti. Evident că, până la înfiinţarea şcolilor din jur, la şcoala de la mănăstirea mergeau şi copiii ţăranilor din satele limitrofe, care doreau să înveţe carte. Însă, această stare înfloritoare avea să dispară. Deşi, după însemnările din Arhivele Vienei, la 12 mai 1786 mănăstirea Sibielului a fost dărâmată, căci se vorbeşte de materialul şi dărâmarea ei la data de 22 decembrie, ea a mai supravieţuit (poate a fost refăcută), deoarece lăcaşul mănăstiresc a fost din nou amintit, după cum vom vedea, în 1792. De aceea pare mult mai plauzibilă o distrugere a vetrei monahale după această dată.

Alte informaţii conturează ataşamentul credincioşilor din zonă faţă de lăcaşul mănăstiresc: de pildă, în opinia lui I. Bembea şi Zosim Oancea, care reiau tradiţia locului, vorbind despre două obiecte de cult, folosite de călugării de la Sibiel, printre care se afla şi un clopot cu inscripţia: *„erei popa George"*; în 1792 a fost pictat de către maestrul Vasile Muntean şi zugrăviţa Ana din Săliște un prapor (în prezent păstrat la Muzeul de icoane pe sticlă din Sibiel). Astfel, pe una din feţele praporului, unde este consemnat şi numele pictorului, şi mai ales *„aprilie 16, 1792"* a fost reprezentată scena Botezului Domnului, la care, în afara Sf. Ioan Botezătorul, este prezent şi Sf. Arhanghel Mihail. Pe cealaltă parte, cu reprezentarea iconografică a Sfintei Treimi şi a încoronării Mariei, apar donatorii din Cacova: familiile Jurca Miclăuş-Marina şi Stanciu Pârţoagă-Marina. Chiar dacă mănăstirea a fost distrusă, sătenii din localităţile limitrofe au păstrat cu sfinţenie memoria locului unde era situată mănăstirea, însăşi zidul care o înconjura, existent până la 1840, fiind o mărturie în acest sens.

În anul 1810, preotul Ioan Barac, alături de fruntaşii Mazăre şi Moga *„au cumpărat de pe Valea Sibielului biserica din lemn de stejar a fostei mănăstiri distruse de autorităţi"*. Biserica respectivă a funcţionat şi existat până în anul 1925, când pe amplasamentul ei, a fost ridicat un alt lăcaş de cult.

Între 1948-1949 preotul Traian Popovici din Sibiel a renovat vechea chilie, de fapt singura clădire nedemolată din incinta fostei aşezări monahale. Ulterior, acest spaţiu fiind sfinţit din încredinţarea mitropolitului Nicolae Bălan prin adresa cu nr. 7184/1949, de către protopopul de Săliște Ioan Isac. Ca un prim element benefic de după restaurare a fost faptul că aici s-au strâns multe icoane, majoritatea picturi pe sticlă, mutate mai apoi, prin grija părintelui Zosim Oancea, în Muzeul din sat. Din păcate, în urma Decretului de stat 410 din 1959, aşezământul monahal de la Sibiel a fost transformat în adăpost forestier, încercându-se şi aici o anulare a identităţii sale mănăstireşti. Cu toate acestea, la fel ca şi în perioada anterioară, deşi mănăstirea a fost părăsită, la vreme rea credincioşii, împreună cu preoţii lor şi, în unele cazuri de ierarhii locului, săvârşeau aici Sfânta Liturghie, în a treia zi de Rusalii din fiecare an. De aceea această zi a rămas prin tradiţie, în conştiinţa credincioşilor din localităţile învecinate, ca zi de sărbătorire a hramului şi implicit de pelerinaj la locul respectiv.

Elemente de arhitectură. În ceea ce priveşte arhitectura vechiului aşezământ, menţionăm că în anul 1716 exista o mică chilie de dimensiuni reduse 7 x 3 metri, ulterior folosită ca spaţiu liturgic, păstrându-se planul dreptunghiular. La vest a fost adosată o încăpere din lemn, astfel încât intrarea în micul lăcaş de cult se face pe latura de sud. Şi în prezent, pentru uzul obştei monahale, mai este utilizat micul paraclis, de formă dreptunghiulară, aflat sub patronajul spiritual al Sfântului Prooroc Ilie. Altarul, de mici dimensiuni, este separat de naos prin intermediul iconostasului simplu, pe care au fost aplicate câteva icoane litografii.

Important este faptul că cercetările arheologice au evidenţiat un prim lăcaş de cult a cărui navă măsura în interior aproximativ 3,50 x 3,50 m. Forma altarului a fost destul de greu de desluşit, după urmele păstrate în pământ. Pe baza caracteristicilor prezentate şi a unor fragmente de zid se lasă deschisă ipoteza atât a unei construcţii din material mixt, ridicată pe o talpă de pietre, cât şi a uneia din lemn, tencuite, posibil chiar pavate cu cărămizi. Evident, însă importantă rămâne, existenţa lăcaşului de cult şi a importanţei pe care acesta a avut-o în cadrul obştei monahale.

Monahi şi stareţi. Unul dintre primii vieţuitori ai vetrei monahale de la Sibiel, cunoscut cu numele, a fost ieromonahul copist Varlaam, amintit în anul 1717, menţionat ca trecut la cele veşnice, cu prilejul unei însemnări din 1792. De asemenea, un alt monah al acestei vechi vetre călugăreşti a fost preotul Oprea, autorul unei inscripţii pe Evangheliarul tipărit de Coresi. Au mai fost cu siguranţă şi alţi trăitori ale căror nume nu le cunoaştem, care au reuşit să păstreze, atâta timp cât le-a fost permis pravila vieţii mănăstireşti în această parte a Transilvaniei.

Bibliografie selectivă: I. Bianu, I. Nicolaiasa, *Catalogul manuscriptelor româneşti*, vol. III, Bucureşti, 1931, p. 30, nr. 79, Ştefan Meteş, *Mănăstirile româneşti din Transilvania şi Ungaria*, Sibiu, 1936, p. 141, I. Bembea, *Câteva însemnări despre mănăstirea Sibielului*, în M.A., an 1963, nr. 9-10, Petre Muntean Beşliu, *Biserici dispărute, biserici regăsite*, Sibiu, 2001, p. 85-93.

Dr. Sebastian Dumitru CÂRSTEA

Din actualitatea bisericească panortodoxă

(urmare din p. 5)

Sărbătoarea Tronului Patriarhiei Alexandriei

În duh de bucurie, în Egipt şi pe cuprinsul întregului continent african, a fost prăznuită în data de 11 mai a.c. Sărbătoarea Tronului Patriarhiei Alexandriei. Este vorba despre ziua închinată întemeietorului Bisericii din Alexandria, Sfântul Evanghelist Marcu. Pe data de 11 mai dimineaţa, în impunătoarea biserică a *Bunei-Vestiri* din Alexandria, în prezenţa preşedintelui Consiliului Elenismului din diaspora, a ambasadorului grec în Egipt, a unor foşti şi actuali demnitari eleni, a autorităţilor locale, cât şi a multor pelerini din Egipt, Grecia şi Cipru, Prea Fericitul Părinte Teodoros al II-lea, Patriarhul Alexandriei, a făcut cele mai calde urări tuturor colaboratorilor săi din cadrul administraţiei patriarhale, cât şi oficialilor prezenţi, majoritatea dintre ei, susţinători ai proiectelor misionare ale Patriarhiei.

Întâistătătorul Patriarhiei Alexandriei a vorbit despre direcţiile operei misionare desfăşurate de către Biserica pe care o păstoreşte, caracterizându-i pe colaboratorii săi drept „vrednici continuatori ai tradiţiilor, colaboratori şi susţinători preţioşi, care nu ezită să jertfească timp, efort şi bani pentru a susţine programele Patriarhiei Alexandriei, care privesc printre altele şi tratarea bolnavilor, programele anti-sida, educarea copiilor africani şi propovăduirea Evangheliei în 54 de ţări ale acestui continent". După terminarea Sfintei Liturghii Prea Fericitul Părinte Teodoros al II-lea a primit în Sala Tronului un grup de pelerini şi un cor al mănăstirii Novospaski din Moscova, care i-au înmânat Patriarhului Alexandriei un mesaj din partea Patriarhului Alexei al întregii Rusii. Cu această ocazie Patriarhul Alexandriei a vorbit despre relaţiile frăţeşti dintre cele două Biserici, oferind celor prezenţi câte un volum dedicat vizitei întreprinse între 6-16 octombrie 2007 în Rusia şi Ucraina.

Vizita în Africa de Sud a Prea Fericitului Părinte Teodoros al II-lea, Patriarhul Alexandriei şi al întregii Africi

În perioada 16-24 mai a.c., Întâistătătorul Patriarhiei Alexandriei a întreprins o vizită misionară în Africa de Sud, vizită prilejuită de sărbătorirea celor 100 de ani de la înfiinţarea Comunităţii Greceşti de la Johannesburg şi a celor 80 de ani de la înfiinţarea Mitropoliei de Ioanoupoleos şi Pretoria.

Aşteptat pe data de 16 mai a.c. la Aeroportul Internaţional din Johannesburg de către o delegaţie în frunte cu Mitropolitul Serafim de Ioanoupoleos şi Pretoria, alături de care s-au aflat ambasadorul grec şi cipriot în Africa de Sud, Prea Fericitul Părinte Theodoros al II-lea s-a îndreptat spre sediul Mitropoliei de Ioanoupoleos şi Pretoria, unde a fost întâmpinat de către toţi preoţii şi consilierii Mitropoliei, care în paraclisul mitropolitan i-au pregătit Prea Fericirii Sale un Te-Deum de bun-venit.

Mulţumind tuturor pentru călduroasa primire ce i-a fost pregătită, Prea Fericirea Sa şi-a exprimat bucuria de a se afla aproape de credincioşii săi din Johannesburg, cu prilejul unei vizite ce marchează evenimente deosebite, precum acela al sărbătoririi înfiinţării Mitropoliei de Ioanoupoleos şi Pretoria, înfiinţare datorată marelui patriarh cretan Meletie Metaxakis.

De asemenea, a vorbit celor prezenţi despre vizitele oficiale pe care, în calitate de Întâistătător, le-a întreprins în Cipru şi în Madagascar, făcând referire şi la recenta inaugurare a sediului reamenajat al istoricei Biblioteci Patriarhale din Alexandria, pe data de 9 mai a.c.

În cadrul programului său misionar, Prea Fericirea Sa a vizitat şi localitatea Derban, unde a şi sfinţit biserica cu hramul „Sfântul Nicolae". Încheierea vizitei Prea Fericirii Sale în Africa de Sud a fost marcată de întâlniri cu reprezentanţi ai comunităţilor ortodoxe din Mitropolia de Kalis Elpidos, la Port Elisabet, unde a cinstit cu această ocazie şi manifestările dedicate împlinirii celor 50 de ani de la întemeierea acestei Mitropolii.

Cel de-al VI-lea Sinod General al Bisericii Ortodoxe Bulgare

Cu binecuvântarea şi sub preşedinţia Prea Fericitului Părinte Maxim, Patriarhul Bisericii Ortodoxe a Bulgariei, în perioada 14-18 mai 2008, s-a desfăşurat la Mănăstirea Rila, cel de-al VI-lea Sinod General al Bisericii Ortodoxe Bulgare. Menţionăm că precedenta întâlnire a tuturor episcopilor bulgari a avut loc la Sofia, în anul 2007. După cum este cunoscut, Biserica Ortodoxă Bulgară cuprinde 11 dioceze, dintre care două în diaspora, însumând un număr de 2600 de parohii. De asemenea, în Biserica Ortodoxă Bulgară funcţionează două Facultăţi de Teologie, la Sofia şi Târnovo, care fac parte din Universităţile de stat din oraşele respective, precum şi două Seminarii Teologice, la Sofia şi Plovdiv.

Întâlnirea interortodoxă a reprezentanţilor tuturor Bisericilor Ortodoxe din insula Rhodos

În perioada 19-21 iunie a.c., a avut loc în insula Rhodos, întâlnirea reprezentanţilor tuturor Bisericilor Ortodoxe, în scopul elaborării proiectului unei declaraţii comune a Întâistătătorilor Bisericilor Ortodoxe, document care va fi dat publicităţii după întrunirea acestora din 9-12 octombrie a.c. de la Constantinopol, întâlnire care are loc la iniţiativa Patriarhului Ecumenic Bartolomeu I. Între discuţiile angajate cu privire la conţinutul acestei declaraţii comune, s-au discutat teme, cum ar fi: exploatarea iraţională a mediului înconjurător, respectul faţă de viaţă, pericolele globalizării, relativizarea credinţei, prozelitismul, instituţia căsătoriei etc. În acelaşi timp, documentul cu pricina va conţine şi un apel către toate Bisericile Ortodoxe spre deschidere şi transparenţă, dar şi spre o mai strânsă cooperare şi solidaritate a Bisericilor Ortodoxe surori în faţa problemelor comune ale zilei de astăzi.

Faptul dureros al acestei întruniri l-a constituit retragerea delegaţiei Patriarhiei Moscovei, datorită prezenţei unei delegaţii din partea Bisericii Ortodoxe a Estoniei, Biserică căreia Patriarhia Ecumenică i-a acordat autocefalia în 1996, nerecunoscută de către Patriarhia Moscovei, datorită faptului că teritoriul estonian este considerat de către aceasta drept teritoriu canonic al Rusiei. În comunicatul de presă al Patriarhiei Moscovei i se readuce aminte Patriarhului Ecumenic Bartolomeu I, că potrivit hotărârii Consiliului Episcopal al Rusiei din anul 2000, reprezentanţii Patriarhiei Moscovei nu pot să participe la întruniri interortodoxe cu reprezentanţi ai nerecunoscutei Biserici Ortodoxe a Estoniei.

În comunicatul de presă emis de către Comisia interortodoxă de la Rhodos se menţionează: „... Toţi reprezentanţii şi-au exprimat regretul pentru decizia delegaţiei ruse de a se retrage şi i-au invitat să rămână la întrunire, arătând că problema estoniană nu se va rezolva la Rhodos, ci prin negocieri între cele două Patriarhii, Patriarhia Ecumenică şi Patriarhia Moscovei..."

Menţionăm faptul că retragerea delegaţiei Patriarhiei Moscovei din delegaţia Bisericii Ortodoxe participante la dialogul cu Biserica Romano-Catolică de la Ravena din octombrie 2007 a avut ca motiv aceeaşi reprezentare în delegaţia ortodoxă a Bisericii Ortodoxe a Estoniei. Nu putem să nu constatăm cu durere, cum într-o lume ca cea de astăzi, în care valorile tradiţionale creştine cad în desuetudine în multe societăţi europene şi nu numai, în care credinţa se relativizează tot mai mult datorită fenomenului crescând al secularizării şi a lipsei de trezvie, conlucrarea în interdependenţă organică a Bisericilor Ortodoxe surori întâmpină noi şi noi obstacole...

Menţionăm faptul că Biserica Ortodoxă Română a fost reprezentată la acest eveniment, cu binecuvântarea Preafericitului Părinte Daniel, Patriarhul Bisericii Ortodoxe Române, de către Preasfinţitul Părinte Dr. Ciprian Câmpineanul, episcop-vicar patriarhal.

Surse: www.romfea.gr, www.orthodoxie.com, www.goarch.org, www.greekorthodox-alexandria.org, www.kleinezeitung.at, www.basilica.ro

AGENDA PASTORALĂ A Î.P.S. DR. LAURENŢIU STREZA

Arhiepiscopul Sibiului şi mitropolitul Ardealului

– mai 2008 –

• **Vineri, 2 mai.** *Sărbătoarea Izvorului Tămăduirii.* Î.P.S. Sa a oficiat sfinţirea apei la Mănăstirea Brâncoveanu – Sâmbăta de Sus împreună cu PS Irineu Duvlea, Episcop-Vicar al Episcopiei Ortodoxe Române din America şi cu un mare sobor de preoţi şi diaconi. Au săvârşit, în continuare, Sfânta Liturghie, iar apoi Taina Sf. Maslu.

• **Sâmbătă, 3 mai.** A participat la sărbătoarea împlinirii a 135 de ani de atestare a localităţii Blăjel, jud. Sibiu. Cu această ocazie a oficiat o slujbă de Te-Deum, iar apoi a sfinţit o troiţă, pe locul unde se va ridica cartierul rezidenţial „Sf. Maria". După amiază a primit, la Facultatea de Teologie „Andrei Şaguna", vizita domnului prof. dr. Martin Tamke, decanul Facultăţii de Teologie Protestantă din Goetingen (Germania).

• **Duminică, 4 mai.** A oficiat slujba de sfinţire a Bisericii „Buna-Vestire" din localitatea Streza-Cârţişoara, protopopiatul Avrig. A săvârşit Sf. Liturghie şi a adresat credincioşilor un cuvânt de învăţătură. L-a hirotonit întru preot pe diaconul Adrian Ioan Ghindea, pe seama parohiei Corbi, protopopiatul Făgăraş.

• **Luni, 5 mai.** A avut program de audienţe şi lucrări de birou.

• **Marţi, 6 mai.** A predat cursuri de Teologie Liturgică la Facultatea de Teologie. A avut program de audienţe. A prezidat şedinţa permanenţei operative a Arhiepiscopiei Sibiului.

• **Miercuri, 7 – Vineri, 9 mai.** A participat la Lucca (Italia), la manifestările prilejuite de intronizarea PS Siluan Şpan, noul episcop al Episcopiei Ortodoxe Române a Italiei. În cadrul Sf. Liturghii, a adresat credincioşilor un cuvânt de învăţătură.

• **Sâmbătă, 10 - Duminică, 11 mai.** A participat în localitatea Salva, jud. Bistriţa-Năsăud, la manifestările prilejuite de proclamarea oficială a canonizării sfinţilor martiri şi mărturisitori năsăudeni Atanasie Todoran din Bichigiu, Vasile din Mocod, Grigore din Zagra şi Vasile din Telciu. Cu această ocazie, a dat citire mesajului oficial transmis de către Preafericitul Părinte Daniel, Patriarhul Bisericii Ortodoxe Române. În aceeaşi zi, a vizitat, împreună cu PS Irineu Bistriţeanul, arhiereu-vicar al Episcopiei Râmnicului, Mănăstirea Recea din jud. Mureş.

• **Luni, 12 mai.** A prezidat şedinţa permanenţei operative a Arhiepiscopiei Sibiului.

• **Marţi, 13 mai.** A predat cursuri de Teologie Liturgică la Facultatea de Teologie. A avut program de audienţe.

• **Duminică, 18 mai.** A săvârşit Sf. Liturghie şi a predicat la Biserica „Sfânta Treime" din localitatea Mândra, protopopiatul Făgăraş. A oficiat slujba de sfinţire a lucrărilor efectuate la biserică. În aceeaşi zi, a oficiat slujba Vecerniei la Biserica „Sf. Nicolae" din Olteţ, protopopiatul Făgăraş, iar apoi a avut o întâlnire cu membrii consiliului parohial.

• **Luni, 19 mai.** A participat la slujba de înmormântare a Preacuviosului Părinte Ioan Iovan, duhovnicul Mănăstirii Recea din jud. Mureş.

• **Marţi, 20 mai.** A predat cursuri de Teologie Liturgică la Facultatea de Teologie. A avut program de audienţe şi lucrări de birou.

• **Miercuri, 21 mai.** *Sărbătoarea Sf. Împăraţi Constantin şi Elena.* A oficiat slujba de sfinţire a Bisericii „Intrarea în Biserică a Maicii Domnului" din localitatea Vad, protopopiatul Făgăraş. A săvârşit Sf. Liturghie şi a adresat credincioşilor un cuvânt de învăţătură. În aceeaşi zi, a oficiat slujba Vecerniei la Biserica „Sf. Mare Mucenic Dimitrie" din localitatea Corbi, protopopiatul Făgăraş, ocazie cu care l-a hirotesit întru duhovnic şi l-a instalat în parohie pe noul paroh, pr. Adrian Ioan Ghindea.

• **Joi, 22 mai.** A avut program de lucru la cabinet.

• **Sâmbătă, 24 mai.** A primit la sediul mitropolitan vizita domnului Bogdan Olteanu, preşedintele Camerei Deputaţilor. Tot în aceeaşi zi a primit la reşedinţă vizita domnului Joachim Herrmann, Ministru de Interne al statului Bavaria. Seara a participat la catedrala mitropolitană, la slujba Vecerniei, precum şi la concertul de muzică pascală susţinut de corala *Ioan Cristu Danielescu* din Ploieşti.

• **Duminică, 25 mai.** A oficiat slujba de sfinţire a Bisericii „Adormirea Maicii Domnului" din localitatea Veneţia de Jos, protopopiatul Făgăraş. A săvârşit Sf. Liturghie şi a adresat credincioşilor un cuvânt de învăţătură.

• **Luni, 26 mai.** A prezidat conferinţa preoţească cu tema *„2008 – anul jubiliar al Sf. Scripturi şi al Sfintei Liturghii"* organizată în aula „Mitropolit Ioan Meţianu" a Facultăţii de Teologie, la care au participat preoţii din protopopiatele Sibiu, Avrig, Sălişte şi Agnita.

• **Marţi, 27 mai.** A prezidat aceeaşi conferinţă la Braşov, unde au participat preoţii din protopopiatele Braşov, Bran-Zărneşti şi Săcele.

• **Miercuri, 28 mai.** A examinat la Teologie Liturgică grupele de studenţi ai anului IV de la Facultatea de Teologie din Sibiu.

• **Joi, 29 mai.** A prezidat conferinţa preoţească la protopopiatul Făgăraş.

• **Vineri, 30 mai.** A participat la inaugurarea sălii de festivităţi a Colegiului Naţional „Gheorghe Lazăr" din Sibiu. A oficiat o slujbă de sfinţire şi a rostit o alocuţiune. În aceeaşi zi, a prezidat conferinţa preoţească la protopopiatul Mediaş.

Pr. Drd. Cristian VAIDA

Academia Forţelor Terestre „Nicolae Bălcescu"

– omagiu eroilor neamului –

Omagierea Zilei Eroilor la Academia Forţelor Terestre din Sibiu, a fost marcată prin două ceremoniale ostăşeşti religioase, la care a luat parte întregul personal al academiei. Primul l-a constituit Apelul Solemn, desfăşurat pe platoul central al academiei, care a început cu intonarea imnului de stat şi cu arborarea drapelului României. După acest moment a urmat apelul solemn, în cadrul căruia au fost rostite numele eroilor căzuţi în Revoluţia din Decembrie 1989 precum şi a celor căzuţi în misiuni. După rostirea fiecărui nume , subunităţile au răspuns „CĂZUT LA DATORIE". La finalul apelului solemn, colonelul prof. univ. dr. Gheorghe UDEANU –rectorul Academiei Forţelor Terestre „Nicolae Bălcescu" a rostit: „CINSTE ŞI ONOARE MEMORIEI LOR". A urmat o slujbă religioasă de pomenire a eroilor instituţiei şi armatei române, oficiată de preot doctor Călin Sămărghiţan, parohul garnizoanei Sibiu. După slujba de pomenire, rectorul academiei a rostit îndemnurile instituţiei: „Pentru cinstirea eroilor şi continuarea tradiţiilor de luptă ale armatei române!", „Pentru gloria Forţelor Terestre!" , „Pentru apărarea ţării noastre eterne România!" La primele două îndemnuri

studenţii militari au răspuns într-un singur glas „Mereu împreună", iar la ultimul „Onoare şi glorie".

Ceremonialul s-a încheiat cu defilarea subunităţilor de studenţi.

Al doilea moment l-a constituit ceremonialul desfăşurat la Monumentul „Eroilor Revoluţiei din Decembrie 1989" amplasat în incinta academiei, pe locul unde a căzut primul erou, sublocotenent post-mortem Miţiţi Dan Ionel. Ceremonialul a debutat cu intonarea imnului de stat al României, urmat de o slujbă religioasă pentru veşnica pomenire a celor 6 eroi ai academiei căzuţi în Revoluţia din Decembrie 1989. Au depus coroane şi jerbe de flori pe soclul monumentului instituţia Prefecturii şi Consiliului Judeţean, Consiliul Local, Ministerului Administraţiei şi Reformei Administrative, o delegaţie a cadeţilor de la Academia Militară Regală din Olanda, aflaţi într-un schimb de experienţă la Academia Forţelor Terestre din Sibiu, precum şi din partea altor instituţii publice din municipiul Sibiu. Ceremonialul s-a încheiat cu defilarea gărzii de onoare constituită din studenţi ai academiei şi ai Inspectoratului de jandarmi Sibiu.

A consemnat
col(r) V. NEGHINĂ

TEOLOGIE ŞI SPIRITUALITATE ORTODOXĂ

CUVIOSUL PAISIE AGHIORITUL, *Cuvinte duhovniceşti*, vol. V, *Patimi şi virtuţi*, Ed. Evanghelismos, Bucureşti, 2007, 232 p.

Făcând parte dintr-un proiect editorial mai larg, acest al V-lea volum al „integralei paisiene" propus de Ed. Evanghelismos , împlineşte o arie de creştere duhovnicească de mare cuprindere. După volumele „Cu durere şi cu dragoste pentru omul contemporan" (vol. I); „ Trezire duhovnicească" (vol. II); „Nevoinţă duhovnicească" (vol. III); „Viaţa de familie"(vol. IV), acesta, care vizează patimile şi virtuţile, aduce dinaintea cititorului aceeaşi prospeţime sfântă, a omului de munte adâncit în meditaţie şi făptuire duhovnicească, a omului dedicat vestirii lui Dumnezeu. Temele volumului? Unitatea Întâi „Patimile" cu subtemele: „Iubirea de sine, mama tuturor patimilor"; „Mândria, rădăcina răului"; „Osândirea, marea nedreptate"; „Odrasle ale iubirii de sine şi ale mândriei"; Unitatea a Doua, „Virtuţile": „Una este virtutea – smerenia"; „Dragostea duhovnicească"; „Noblеţe şi mărinimie"; „Vlăstare ale dragostei şi smereniei" şi minunata încheiere, „ Neliniştea cea bună".

Pentru aceia care au citit şi alte scrieri ale Părintelui Paisie, respectiv „Epistolele", „Stareţul Hagi Gheorghe Athonitul", „Sfântul Arsenie Capadocianul" sau „Părinţi athoniţi", aceste pagini patericale le vor produce aceleaşi bucurii duhovniceşti, redescoperind în minunatul Avvă un izvor de cunoaştere vie a lui Dumnezeu Celui Viu. Orice citare din acest volum ne pare de prisos. Citirea lui este bucurie.

IOAN MUŞLEA, *Cercetări etnologice zonale*, Editura Fundaţiei pentru Studii Europene, Cluj-Napoca, 2004, 535 p. [1]; Petre V. ŞTEFĂNUCĂ, *Cercetări etnologice în Basarabia*, Editura Fundaţiei pentru Studii Europene, Cluj-Napoca, 2006, 497 p. [3].

În colecţia „ Monografiile Arhivei de Folclor a Academiei Române", au apărut o serie de *colecţii de teren*, efort comun al mai multor etnologi de marcă ai folclorului românesc. Dintre ele, cele a lui Ioan Muşlea şi Petre Ştefănucă ne-au atras atenţia în mod deosebit.

Monografiile acestea constituie, desigur, o recuperare, ediţiile fiind în fapt îngrijite şi limpezite în glosar de către Ioan Cuceu şi Maria Cuceu, deschizând şi continuând amplul efort de evaluare a contribuţiilor aduse de Arhiva de Folclor a Academiei Române, al cărei întemeietor este Ioan Muşlea, materializat în colecţii şi culegeri de folclor.

Dacă lucrarea lui Muşlea sumarizează contribuţiile etnologice de teren asupra şcheilor din Cergău, cele referitoare la cultura spirituală a Ţării Oaşului şi a celei din zona Văii Gurghiului, monografia lui Ştefănucă ne translatează în zona judeţului Lăpuşna, pe Valea Nistrului de Jos şi în Iurceni, dovedind unitatea de spirit şi rostire a românilor din spaţiile în care Dumnezeu le-a îngăduit locuirea vremelnică. Remarcabile ne apar, chiar şi la mulţi ani de la efectuarea cercetărilor, metoda şi calitatea diagnozei etnologice realizate prin textele propuse de cercetători publicului larg, analizele antropo-culturale distingând filoanele ancestrale ale culturii populare româneşti.

Credem că lectura unor astfel de pagini luminează, propunând un exerciţiu de comunicare într-o limbă română perenă, limba basmelor bunicilor care s-au stins.

Nicolae CUSANUS, *Pacea între religii; despre Dumnezeul ascuns*, Ed. Humanitas, Bucureşti, 2008, 141 p.

Editura Humanitas oferă cititorului român, într-un veritabil lucru de echipă, două dintre tratatele unuia dintre cele mai alese spirite ale Bisericii Catolice, Nicolae Cusanus (1401-1464). Teolog şi filosof, canonist şi mistic deopotrivă, reformist şi tradiţionalist în ce priveşte viaţa Bisericii, paradoxal şi smerit, Cusanus este prezentat cititorului român în traducerea din latină a Ancăi Manolescu şi Wilhelm Tauwinkl (pentru De pace fidei) şi Bogdan Tătaru Cazaban (pentru De Deo abscondito). Cartea dispune şi de o prefaţă a distinsei Anca Manolescu care, inspirat, prezintă „Misiunea elitei în Europa lui Nicolaus Cusanus" (pp. 5- 35).

Cele două tratate indică triumful gândirii limpezite de rugăciune şi vocaţie ascetică asupra unei culturi a războaielor şi încordărilor, constituind un alt testament creştin al actualei Europe, paradoxal prin apofatismul la care recurge pentru a identifica resorturile unei posibile culturi ecumenice. Pentru aceia care caută, într-un soi de arheologie culturală, fundamentele europene ale culturii ecumenice – la modul cel mai curat cu putinţă – lectura aceasta le poate oferi orientări preţioase.

Mitropolitul LAURENŢIU

ARTICOLELE ŞI CORESPONDENŢA
se primesc pe adresa:
Redacţia „Telegrafului Român", 550179 – Sibiu, Str. Mitropoliei nr. 35
E-mail: *telegrafulroman@yahoo.com*
Articolele nepublicate nu se înapoiază.
ISSN 1223-8392

COMITET REDACŢIE „TELEGRAFUL ROMÂN":
Î.P.S. Dr. Laurenţiu Streza – preşedinte;
Pr. Prof. Dr. Dumitru Abrudan – redactor-şef; Dr. Ştefan Toma – secretar de redacţie; Pr. Cristian Vaida – secretar de redacţie adj.; Pr. Prof. Acad. Dr. Mircea Păcurariu – membru; Pr. Prof. Dr. Ovidiu Moceanu – membru; Pr. Lect. Dr. Nicolae Moşoiu – membru.

Abonamentul pe 2008 este de 25 **lei**
COD IBAN RO34 RNCB 0227 0360 5879 0001.
Pentru SUA abonamentul este de 26 **dolari**
COD IBAN RO28 RNCB 0227 0360 5879 0012.
Pentru Europa abonamentul este de 12 **euro**
COD IBAN RO76 RNCB 0227 0360 5879 0021.
BCR Sibiu, Str. Emil Cioran nr. 1. Cod fiscal 44 79 403.

Tiparul executat la Tipografia Şaguniana – Sibiu

Fondator:
Mitropolitul
ANDREI ŞAGUNA
1853

Telegraful Român

Anul 156
Sibiu
2008

FOAIE BISERICEASCĂ EDITATĂ DE ARHIEPISCOPIA SIBIULUI

ANUL 156, Nr. 25-28 — 1 şi 15 iulie 2008

Mitropolitul ANDREI ŞAGUNA în memoria celor care i-au succedat în scaunul mitropolitan de la Sibiu

Restauratorul Mitropoliei Ardealului şi-a înscris pentru totdeauna numele între marii bărbaţi care s-au jertfit pentru slujirea Bisericii şi a neamului din care au odrăslit. Chipul său a fost venerat de către toţi cei care l-au succedat în scaunul mitropolitan. Fiecare dintre aceştia s-a raportat la el ca la o autoritate care i-a menţinut trează conştiinţa responsabilităţii pentru misiunea ce i s-a încredinţat.

Pornind chiar de la cel pe care-l pomenim la Sfânta Liturghie, când ieşim cu Cinstitele Daruri, îndată după mitropolitul Andrei Şaguna, şi anume de la mitropolitul Miron Romanul, aflăm din propria mărturisire că a păşit spre noua sa slujire ca mitropolit *„cu pietate în piept"* pentru memoria fericitului său predecesor şi *„cu via icoană în suflet a faptelor lui măreţe"*[1]. El îi recunoaşte lui Şaguna meritul *„de a ne fi dezgropat de sub ruini fundamentul prim al edificiului nostru bisericesc"*, adică de a fi restaurat Mitropolia Ardealului, desfiinţată abuziv la 1700. Fie şi pentru atât, mitropolitul Şaguna va rămâne peste timp, în conştiinţa transilvănenilor, un neuitat şi mare arhiereu. Dar nu trebuie ignorate alte mari merite şi virtuţi bisericeşti şi şcolare de care s-a învrednicit Şaguna. Convingerea mitropolitului Miron Romanul era aceea că *„posteritatea... plină de gratitudine va cinsti memoria celui mare în fapte şi demn de nemurire bărbat al Bisericii şi naţiunii noastre ortodoxe române"*. Concluzionează el apoi cum că, dacă Şaguna *„ne-a fost până a trăit tăria şi lumina noastră, cu siguranţă că şi după moarte, sufletul său ne va veghea din cer, el rămânând pentru noi model de imitat în viaţa noastră bisericească şi politică"*[2].

Succesorul mitropolitului Miron Romanul a fost Ioan Meţianu, care şi-a început păstorirea la Sibiu în decembrie 1898. Câteva amănunte din viaţa acestuia sunt sugestive în ce priveşte relaţia sa cu mitropolitul Şaguna. Acesta l-a hirotonit, în 1853, preot pentru parohia Râşnov şi tot el l-a numit protopop la Zărneşti, apreciind temeinica sa pregătire teologică şi destoinicia în administrarea treburilor bisericeşti.

La rândul său, tânărul preot a intuit în mitropolitul de la Sibiu, omul providenţial, sigur de sine şi de misiunea ce avea de îndeplinit pentru ridicarea din «starea de înapoiere şi privaţiuni» a românilor transilvăneni.

Aşa se explică dialogul permanent ce l-au avut cei doi pe tot parcursul misiunii lor, dialog concretizat în întâlniri directe la Sibiu, la Zărneşti şi la Braşov, dar şi în purtarea unei corespondenţe, care s-a păstrat şi care reflectă o vie conştiinţă a responsabilităţii, şi de o parte şi de alta, pentru Biserică, şcoală, limbă şi naţiune.

Protopopul Meţianu nu doar că îl înştiinţa pe ierarhul sibian de tot ce se întâmpla în părţile braşovene, dar îl şi apăra când era atacat denigrat şi subminat în acţiunile sale, întreprinse în apărarea autonomiei instituţiei pe care o reprezenta. Şaguna îi era recunoscător pentru devoţiune, dar îl şi întărea pe fiul său duhovnicesc printr-un îndemn părintesc precum acesta: *„De n-ar fi acum iarnă, te-aş ruga să te osteneşti până la mine, dar aceasta nu o pot pofti, acum în timpul iernii, ca prin viu grai să-ţi împărtăşesc toate mai pe larg, că ţi-am expus aici numai în principiu. Dar fiţi voi bărbaţi tari la inimă şi suflet şi atunci vor înţelege şi inamicii căci cu noi este Dumnezeu"*[3].

Târziu, în zilele bătrâneţii sale, Şaguna îşi deschidea sufletul faţă de omul pe care l-a simţit aproape şi care s-a dovedit vrednic de încrederea sa. Îi scria în preajma Crăciunului anului 1870 cum se pregătea pentru a răspunde, precum toţi muritorii, chemării Celui care pe toate le chiverniseşte. *„Dacă pofteşti să ştii cum îmi petrec zilele bătrâneţilor, scria el, apoi îţi dau de ştire că eu în singurătate m-am retras şi studiez limbile clasice* (inclusiv ebraica, n.n.) *şi meditez despre sfârşitul meu, că eu nu cunosc nici cea mai mică desfătare sau petrecere, căci văd că lumea nu mă mai iubeşte, dar eu o iubesc ca un părinte sufletesc şi gata sunt a aduce în favoarea ei orice sacrificiu"*[4]. Era destăinuirea, nu fără tristeţe, a unui părinte faţă de fiul său. Fiul său, la rându-i, împărtăşea aceleaşi simţăminte faţă de bunul său părinte. De la Oradea, de la Arad unde Ioan Meţianu a ajuns ulterior vicar şi respectiv episcop, a continuat să cultive aceeaşi fiască relaţie cu mitropolitul Şaguna. După mutarea acestuia în veşnicie, la toate soroacele i-a cinstit memoria prin slujbe de pomenire.

(continuare în p. 3)

† Dr. LAURENŢIU STREZA
Arhiepiscopul Sibiului şi Mitropolitul Ardealului

„Pomenirea dreptului spre binecuvântare" (*Pilde* 10, 7)

MITROPOLITUL ANDREI ŞAGUNA
135 DE ANI DE LA TRECEREA LA CELE VEŞNICE

Duminică, 29 iunie 2008, a avut loc, în biserica „Sfânta Treime" din Răşinari, slujba de pomenire pentru mitropolitul Andrei Şaguna, la împlinirea a 135 de ani de la mutarea sa în veşnicie (28 iunie 1873). Precum se ştie, osemintele vrednicului ierarh au fost depuse, spre repausare, într-un mausoleu din vecinătatea lăcaşului de cult menţionat. Anual, în 30 noiembrie, când este pomenit Sfântul Apostol Andrei, cel întâi chemat, ca şi în ziua de 28 iunie, data adormirii în Domnul a restauratorului Mitropoliei Ardealului, centrul eparhial Sibiu şi parohiile din Răşinari oficiază, la mormântul străjuit de cei doi lei, în mărime naturală, slujbe de pomenire. Aşa s-au petrecut lucrurile şi anul acesta, comemorarea de acum căpătând însă o notă mai solemnă, dat fiind faptul că întregul an 2008 este dedicat pomenirii acestei venerabile personalităţi a vieţii noastre naţionale şi bisericeşti, nu doar din Transilvania, ci din întreg întinsul pământului românesc şi chiar din spaţiul mai larg european.

Dat fiind faptul că Înaltpreasfinţitul dr. Laurenţiu Streza, arhiepiscopul Sibiului şi mitropolitul Ardealului, a avut de îndeplinit o misiune oficială în Australia, pentru instalarea noului episcop al românilor ortodocşi din acel continent, slujba de pomenire de la Răşinari a fost oficiată de către trei ierarhi, invitaţi ai Î.P.S. Sale, în persoana Prea Sfinţiţilor: Ioan Selejan al Harghitei şi Covasnei, Calinic al Argeşului şi Irineu Slătineanu, arhiereul-vicar al Episcopiei Râmnicului.

La ora 10^{00} a început oficierea Sfintei Liturghii. Pe lângă ierarhii menţionaţi, au slujit în sobor profesori de la Facultatea de Teologie „Andrei Şaguna", consilieri mitropolitani, protopopii din eparhie, preoţii din Răşinari şi din localităţi învecinate. Au fost prezenţi reprezentanţi ai autorităţilor judeţene, ai Universităţilor „Lucian Blaga" din Sibiu şi „Andrei Şaguna" din Constanţa, ai ASTREI, ai Primăriei comunale precum şi ai altor instituţii de cultură din Sibiu. Numărul credincioşilor a umplut nu doar sfântul locaş ci şi spaţiul dimprejurul acestuia.

Răspunsurile liturgice au fost date de corala parohiei „Sfânta Treime".

La priceasnă a rostit cuvânt de învăţătură P.S. arhiereu-vicar Irineu Slătineanu, care a prezentat viaţa şi activitatea celor doi Sfinţi Apostoli Petru şi Pavel, prăznuiţi în data de 29 iunie. Preasfinţia Sa a făcut referire şi la momentul comemorativ, evidenţiind faptul întâlnirii şi al legăturilor frăţeşti

(continuare în p. 2)

Pr. prof. dr. Dumitru ABRUDAN

MESAJE
adresate participanţilor la comemorarea mitropolitului Andrei Şaguna, Răşinari, duminică, 29 iunie 2008

† DANIEL,
Patriarhul Bisericii Ortodoxe Romane

În istoria Ortodoxiei Româneşti şi în istoria poporului român, în general, mitropolitul Andrei Şaguna, cel de la a căruia mutare la cele veşnice s-au împlinit, la 25 iunie 2008, 135 de ani, a fost şi rămâne, permanent, un reper de primă însemnătate.

Personalitatea sa cu adevărat emblematică a luminat un sfert de veac Mitropolia Transilvaniei între 1848 si 1873, conferind acestui răstimp dimensiunile unei epoci rămase, până astăzi, fără egal. Şi asta nu numai prin faptul că atunci a fost reaşezată Biserica Ortodoxă din Transilvania la rangul de mitropolie, cel pe care-l avusese cu mai bine de un veac şi jumătate înainte, ci şi prin faptul că a însoţit această împlinire majoră cu o pilduitoare organizare a vieţii bisericeşti şi a vieţii de ansamblu a românilor din Ardeal, Banat, Crişana şi Maramureş, cărora le-a fost redată statura unei demnităţi recunoscute şi respectate.

Sunt, aşadar, multe motive pentru a cinsti memoria marelui nostru ierarh, mitropolitul Andrei Şaguna al Transilvaniei, şi pentru a fructifica lumina lăsată nouă ca îndemn la sporită dragoste pentru Biserică şi popor. Şaguna a ştiut să fie în acelaşi timp un bun român şi un om deschis spre universal, statornic în credinţă şi dinamic în misiune.

Cu aceste gânduri, felicităm pe Înaltpreasfinţitul Mitropolit Laurenţiu al Ardealului, pe toţi organizatorii şi participanţii la evenimentele de pomenire a Mitropolitului Andrei Şaguna şi a slujirii sale pilduitoare pentru noi toţi.

Conf. dr. arh. Sergiu NISTOR, Secretar-General, Comisia Naţională a României pentru UNESCO

UNESCO marchează în 2008 printre cele 67 aniversări la scară planetară, împlinirea a 200 de ani de la naşterea mitropolitului, omului de cultură şi revoluţionarului Andrei Şaguna. Girul dat de UNESCO, organizaţia mondială a educaţiei, ştiinţei şi culturii, acestei importante aniversări româneşti este proba cea mai elocventă că nimic nu este mai profund universal decât a lucra pentru propăşirea spirituală, culturală, socială şi politică a propriului neam şi a patriei.

Viaţa şi opera mitropolitului Andrei Şaguna stă sub semnul unei personalităţi de dimensiuni europene prin formaţie, prin misiunea pastorală, prin ampla sa dedicare educării şi culturalizării poporului român din Transilvania cât şi prin participarea sa la mişcarea paşoptistă.

Ca episcop, a militat pentru restaurarea vechii Mitropolii a Transilvaniei iar după reînfiinţarea Mitropoliei a elaborat Statutul Organic al Bisericii Ortodoxe Române din Transilvania după care s-a condus Biserica transilvăneană până în 1925 şi care a stat totodată la baza principiilor de organizare şi funcţionare a Bisericii Ortodoxe Române.

Ca rezultat al trudei sale, în Arhiepiscopia Sibiului existau aproape 800 de şcoli „poporale" , un liceu cu 8 clase la Braşov cu şcoală reală-comercială, un gimnaziu cu 4 clase la Brad. Au fost editate peste 25 de manuale şcolare, iar la Sibiu, în 1850, s-a hotărât înfiinţarea unui Institut teologic-pedagogic, a tipărit o serie de manuale didactice şi a trimis numeroşi tineri la universităţi din Austria şi Germania, cu burse oferite din fondurile şi fundaţiile create de el.

A fost primul preşedinte al „Asociaţiei transilvane pentru literatura română şi cultura poporului român" (Astra), a iniţiat (1853) ziarul „Telegraful Român" care apare şi azi.

A fost Preşedinte al Marii Adunări Naţionale româneşti de pe Câmpia Libertăţii de la Blaj din 3/15 mai 1848, fiind delegat să prezinte revendicările româneşti împăratului. După 1860 a fost membru în Senatul imperial din Viena, în 1863-1865 deputat în Dieta Transilvaniei, copreşedinte al Conferinţei naţionale-politice a românilor de la Sibiu (1861) şi a Congresului naţional al românilor de la Alba Iulia (1863). În 1871 a fost ales membru de onoare al Academiei Române.

Întreaga sa operă a fost pusă în slujba emancipării culturale şi sociale a poporului pe care l-a păstorit, fiind pentru românii transilvăneni ceea ce fusese doar cu puţin timp înainte Samuel von

(continuare în p. 2)

Mitropolitul Andrei Şaguna –135 de ani de la trecerea la cele veşnice

(urmare din p. 1)

dintre mitropolitul Andrei Şaguna şi Sfântul ierarh Calinic al Râmnicului, ca unii care s-au aflat la conducerea a două eparhii învecinate şi au avut de răspuns unor probleme cu care s-au confruntat românii la mijlocul secolului al XIX-lea.

După otpust, Preasfinţitul Calinic al Argeşului a dat citire mesajului Preafericitului Părinte Daniel, patriarhul Bisericii Ortodoxe Române, care a subliniat caracterul general bisericesc al comemorării mitropolitului transilvănean, ce a marcat în chip hotărâtor viaţa românilor din această parte de ţară.

Într-o cuprinzătoare expunere, acad. pr. prof. Mircea Păcurariu a conturat chipul luminos al mitropolitului Andrei Şaguna, care şi-a înscris numele în rândul celor mai vestiţi slujitori ai Ortodoxiei româneşti, precum au fost mitropoliţii: Dosoftei şi Varlaam ai Moldovei, Teodosie şi Antim ai Ungrovlahiei, Simion Ştefan al Transilvaniei.

După otpust, soborul slujitorilor sfântului altar, reprezentanţii autorităţilor şi toţi credincioşii care au luat parte la Sfânta Liturghie s-au îndreptat apoi, în procesiune, spre mausoleul

din vecinătatea lăcaşului de cult, unde de 135 de ani îşi doarme somnul de veci mitropolitul Andrei Şaguna.

S-a oficiat acolo slujba parastasului şi s-au rostit, în continuare, cuvântări de omagiere a ilustrei personalităţi a ierarhului cu bun nume, de-a pururea viu în sufletele ardelenilor. Astfel, din partea Comisiei Naţionale pentru UNESCO a luat cuvântul Dl. conf. univ. dr. Sergiu Nistor, secretar general al acestei Comisii, care a arătat că, la nivel naţional, s-a luat decizia de a se propune înscrierea numelui mitropolitului transilvănean pe lista marilor aniversări UNESCO, din anul 2008, alături de al altor două personalităţi: umanistul Nicolae Milescu spătarul, la 300 de ani de la trecerea la cele veşnice (1708), şi fizicianul Şerban Ţiţeica, membru al Academiei Române, la o sută de ani de la naştere (1908).

Din partea autorităţilor locale a luat cuvântul Dl. Ilie Mitea, prefectul judeţului Sibiu, care a dat expresie sentimentelor de respect şi perpetuă aducere-aminte a transilvănenilor şi în mod special a sibienilor faţă de un înaintaş şi părinte sufletesc al lor, care a lăsat un nume emblematic, prin iubirea jertfelnică pentru Biserică şi neam. Acest slăvit nume patronează instituţii de învăţământ şi cultură şi a fost acordat unei străzi centrale din urbea noastră.

În continuare, a luat cuvântul Dl. acad. prof. univ. dr. Aurel Papari, rectorul Universităţii „Andrei Şaguna" din Constanţa, care în numele compatrioţilor noştri macedo-români i-a adus lui Şaguna un profund omagiu, ca unui vlăstar ce a odrăslit din rădăcina binecuvântată a acestui neam.

Dl. prof. dr. Dumitru Acu, actualul preşedinte al ASTREI, a rostit cuvânt de cinstire a memoriei primului preşedinte al Asociaţiunii, care a fost mitropolitul Andrei Şaguna.

Preasfinţitul Ioan Selejan al Harghitei şi Covasnei a încheiat şirul cuvântărilor, la mausoleul lui Şaguna. P.S. Sa a arătat că românii din acea parte de ţară, ce sunt păstoriţi azi de Episcopia Harghitei şi Covasnei, păstrează o vie amintire marelui bărbat, care a fost mitropolitul Andrei Şaguna. Acest fapt este un răspuns la interesul şi purtarea de grijă a vrednicului de pomenire mitropolit faţă de românii din Harghita şi Covasna, ale căror drepturi naţionale şi confesionale, le-au fost nu o dată încălcate.

Momentul comemorativ din faţa mausoleului s-a încheiat cu un scurt program de recitări de versuri şi cântări, prezentat de către elevii şcolii cu clasele I-VIII din Răşinari.

Cele trei parohii din localitate au oferit apoi o agapă de pomenire, la căminul cultural. În timpul agapei a fost proiectat un film realizat în toate locurile pe unde a poposit, de la naştere şi până la strămutarea la ceruri, mitropolitul Andrei Şaguna. Astfel au fost redate imagini din Mişkolţ (Ungaria), unde s-a născut şi a învăţat în copilărie Şaguna; din Vârşeţ (Serbia), unde a studiat Teologia şi a activat în instituţiile bisericeşti de acolo; din Viena (Austria), unde a îndeplinit misiuni importante în interesul românilor transilvăneni; din Sibiu, unde Şaguna şi-a desfăşurat cea mai importantă parte a activităţii sale. Imaginile au fost însoţite de comentariul pr. prof. Mircea Păcurariu, care a participat la realizarea documentarului.

În numele comunităţii locale din Răşinari a vorbit Dl. Bogdan Bucur, primarul localităţii, care a arătat că toţi membrii acelei comunităţi împărtăşesc un sentiment de veneraţie faţă de ierarhul cu bun nume, care a fost mitropolitul Andrei Şaguna şi care a ales tocmai aşezarea lor rurală pentru lungul său popas, până la obşteasca înviere. Alături de numele altor doi străluciţi fii ai localităţii: Octavian Goga şi Emil Cioran, numele lui Şaguna se află înscris pe blazonul aşezării de păstori de la poalele muntelui Cibin.

Şi preotul Ioan Jianu din Răşinari, care împreună cu ceilalţi doi preoţi ai locului au ostenit luni în şir pentru pregătirea acestui moment comemorativ, a rostit cuvânt de pomenire pentru marele ierarh de la Sibiu şi a mulţumit tuturor celor care au răspuns invitaţiei de a fi părtaşi la tot ce s-a săvârşit pentru cinstirea memoriei sale.

În numele centrului mitropolitan de la Sibiu, personal al Înaltpreasfinţitului Dr. Laurenţiu Streza, Arhiepiscopul Sibiului şi Mitropolitul Ardealului, pr. prof. dr. Dumitru Abrudan, consilier cultural al Arhiepiscopiei Sibiului, a adus un cuvânt de mulţumire primarului comunei, preoţilor din localitate şi tuturor credincioşilor răşinăreni, pentru toată osteneala şi dragostea cu care au pregătit această zi comemorativă de 29 iunie, când s-a pomenit pentru a 135-a oară restauratorul Mitropolitului Ardealului şi ctitorul unor traince înfăptuiri precum: tipografia arhidiecezană (1850), *Îndrumătorul bisericesc* (1852), *Telegraful Român* (1853), *Statutul organic* (1868) şi nu mai puţin a fost organizatorul a peste 800 de şcoli poporale şi două şcoli de nivel gimnazial din spaţiul transilvănean.

Slujba parastasului pentru odihna sufletului mitropolitului Andrei Şaguna a fost oficiată, în aceeaşi zi de 29 iunie, şi în parohiile din Arhiepiscopia Sibiului.

Mesaje adresate participanţilor la comemorarea mitropolitului Andrei Şaguna

(urmare din p. 1)

Brukenthal pentru comunitatea săsească: amândoi rămân în memoria europeană ca întemeietori de instituţii, personalităţi enciclopedice, deschise valorilor umaniste. Cu prilejul comemorării celor 135 de ani de la trecerea sa în veşnicie, în numele organizaţiei mondiale a educaţiei, ştiinţei şi culturii, UNESCO, în anul aniversar mondial Andrei Şaguna, mă înclin şi rostesc: VEŞNICA SA POMENIRE, cu convingerea că prin ceea ce ne-a lasat, într-adevăr, POMENIREA SA VA FI VEŞNICĂ.

Acad. prof. dr. Aurel PAPARI, Rectorul Universităţii „Andrei Şaguna" – Constanţa

Este o cinste deosebită să particip alături de Dumneavoastră, ca rector al Universităţii „Andrei Şaguna" din Constanţa şi preşedinte al Fundaţiei „Andrei Şaguna", la manifestarea comemorativă închinată patronului nostru spiritual şi mulţumesc pentru onoranta invitaţie Înaltpreasfinţiei Sale Prof. Dr. Univ. Laurenţiu Streza, vrednicul urmaş al marelui Andrei.

Am de la Constanţa un mesaj care va căpăta, rostit fiind în faţa Dumneavoastră, o mult mai mare greutate şi o valoare deosebită. Am să citesc acest mesaj, nu înainte de a mulţumi organizatorilor că ne-au dat această şansă fericită de a-l omagia, de a-l venera pe cel care a fost descris de vrednicul de pomenire mitropolit Antonie ca fiind „întâistătătorul a toate". Aportul şaguniştilor constănţeni izvorăşte din sufletul lor. În urmă cu 15 ani, în iunie 1993, cu prilejul instituirii medaliei comemorative „Andrei Şaguna" – 120 de ani de la trecerea în eternitate , Fundaţia „Andrei Şaguna" din Constanţa a propus în plenul adunării comemorative, în prezenţa Înaltpreasfinţiei Sale Dr. Antonie Plămădeală, ca vrednicul de pomenire Andrei Şaguna să fie canonizat. La această iniţiativă s-a alăturat încă de la început Liga Cultural Creştină din Sf. Gheorghe. În anul 1998, cu prilejul manifestărilor închinate comemorării a 125 de ani de la strămutarea în veşnicie a restauratorului Mitropoliei Ardealului, demersurile noastre au continuat sub forma unei declaraţii în Senatul României precum şi a două apeluri şi un memoriu către vrednicul de pomenire patriarh Teoctist. În toţi aceşti ani am stăruit să ni se împlinească rugăciunile legate de patronul nostru spiritual, despre care cu deplin temei afirma Ioan Lupaş: „S-a milostivit Bunul Dumnezeu şi a trimis românilor ardeleni pe cel mai vrednic şi mai însemnat din toţi arhiereii Bisericii noastre Ortodoxe, pe Andrei Şaguna". Acum în preajma aniversărilor a două secole de la naşterea celui ce a fost considerat ca trimis de Providenţă pentru a fi apostolul românilor ortodocşi din Transilvania, acum când comemorăm 135 de ani de la mutarea în împărăţia cerească a celui care a fost simţit de contemporani ca un Mesia al ardelenilor, vă rugăm pe Dumneavoastră, distinşi participanţi la acest moment comemorativ, să vă alăturaţi demersului nostru şi adresăm respectuoasă şi smerită rugăminte Prea Sfinţiilor lor să sprijine în faţa Sfântului Sinod şi a Preafericitului Părinte Patriarh respectuoasa noastră propunere ca vrednicul de pomenire mitropolit Andrei Şaguna să fie canonizat.

Vă mulţumesc. Aşa să ne ajute Dumnezeu.

Ilie MITEA, Prefectul Judeţului Sibiu

Să mulţumim lui Dumnezeu că ne adună şi ne menţine viu în suflet darul de a ne cinsti eroii şi sfinţii. Eu mă simt deosebit de emoţionat dar şi foarte, foarte mândru de faptul că Dvs., răşinărenii, găzduiţi acest templu al ortodoxiei care este mausoleul mitropolitului Şaguna din Răşinari.

Şi astăzi aţi dat dovadă că sunteţi adevăraţi creştini, adevăraţi români. Aţi cinstit prin port, aţi cinstit prin cântec, aţi cinstit prin prezenţa copiilor în număr mare, dar mai ales aţi cinstit cu sufletul pe cel care cu foarte multă dragoste părintească ne-a strâns, ne-a organizat, ne-a cârmuit şi ne-a făcut să fim puternici, mândri, să fim statornici într-un loc al nostru românesc, prin credinţă.

Să le mulţumim tuturor preoţilor care numai prin credinţă au ţinut neamul românesc în unitate şi nu cu sabia, ci cu rugăciunea. Ei ne-au făcut să fim oameni care să ne temem de Dumnezeu şi să ne cinstim eroii. Ne-au făcut să supravieţuim într-o lume care nu întotdeauna ne-a fost prietenă.

În calitatea pe care o am, de prefect al judeţului Sibiu, eu din tot sufletul vă mulţumesc tuturor din Răşinari pentru că Dumnezeu v-a dat gânduri bune, v-a sădit în suflet credinţa şi iubirea. Să cinstiţi în continuare acest loc de pelerinaj, să fiţi mândri şi să fiţi demni de faptul că în satul Dvs. aveţi un astfel de locaş sfinţit. Dumnezeu să vă dea gânduri bune şi să Vă ocrotească familiile. Să reverse asupra localităţii Dumneavoastră, asupra oraşului nostru şi a ţării întregi, vremuri bune şi pace în suflete.

Prof. univ. dr. Dumitru ACU, Preşedintele Asociaţiunii ASTRA

Doresc să-mi încep scurta mea intervenţie prin a mulţumi Bunului Dumnezeu că ne-a ajutat ca şi în acest an să aducem un pios omagiu Mitropolitului Andrei Şaguna, primul preşedinte al Asociaţiunii Transilvane pentru Literatura Română şi Cultura Poporului Român – ASTRA.

De personalităţile mari ale neamului trebuie să ne amintim mereu, nu numai cu prilejul împlinirii unor cifre rotunde legate de viaţa şi activitatea lor. Ele trebuie să devină pilde vii şi veşnice îndemnuri la munca cinstită, neclintită dragoste de neam, abnegaţie şi dăruire.

Plecând de la aceste considerente, astriştii şi membrii Parohiei Ortodoxe din Răşinari îl omagiază pe apostolul zilelor de mai bine ale neamului românesc, mitropolitul Andrei Şaguna, în fiecare an, în lunile iunie şi noiembrie. Ne bucurăm că în acest an, cu prilejul bicentenarului naşterii, astăzi 29 iunie 2008, la omagierea acestui ctitor de lumină şi bunăstare participă Înaltpreasfinţiile Voastre, reprezentanţi ai instituţiilor naţionale şi locale şi alţi invitaţi.

Important este ca plecând de la această manifestare, fiecare din noi să-i înţeleagă opera acestui „om politic din creştet până în picioare" şi viaţa lui să ne fie model de urmat.

Andrei Şaguna a înţeles de tânăr că există un singur popor român care trăia împrăştiat în mai multe ţări, iar înfăptuirea unităţii lui se putea realiza numai prin educaţie şi cultură.

Acest fapt reiese foarte clar din cele subliniate de marele cărturar la adunarea de înfiinţare a Asociaţiunii Astra, 23-27 octombrie 1861, Sibiu: „Mărturisesc sincer convingerea mare, că misiunea Asociaţiunii noastre o caracterizez pe cât de nobilă, frumoasă şi unică, în felul său, astăzi pentru întreaga naţiune, din toate părţile unde se află ea, pe atât de serioasă şi grea, pentru că cere perseverenţă de fier şi un sacrificiu din inimă".

El considera că această misiune poate fi împlinită numai dezvoltând ştiinţa, artele şi, în general, cultura deoarece ele „dau popoarelor tărie şi le asigură viitorul".

Şaguna consideră că un popor progresează nu prin eroisme de o clipă, nu prin vorbe meşteşugite, ci prin pregătire disciplinată, stăruinţă, printr-o conştiinţă naţională şi socială sănătoasă.

El a încercat să-i facă pe români mai îndrăzneţi pentru a fi mereu în spiritul vremurilor.

De aceea, noi considerăm că marele mitropolit rămâne, şi pentru noi cei de azi, o pildă de urmat, un ideal şi va trăi în veşnicia secolelor prin ceea ce a creat prin faptele sale.

Bunul Dumnezeu să-l odihnească în pace!